عصر سعادت درسleri

ASR-I SAADET DERSLERİ

TEFSİR - HADİS - DAVET FIKHI
MEZHEPLER TARİHİ - TASAVVUF
VE AHLAK

3

rauza

Ravza Yayınları

Asr-ı Saadet Dersleri-3

Yayına Hazırlayan
Necmeddin Salihoğlu

© Ravza Yayınları
Sertifika No: 16480

Sayfa Düzeni
İrfan Güngörür

Kapak Tasarımı
Ravza Grafik

1. Baskı: İstanbul, 2013

Baskı/Cilt
Ravza Yayıncılık ve Matbaacılık
Kale İş Merkezi No: 51-52
Davutpaşa / İstanbul
Tel: 0212 481 94 11

Büyük Reşitpaşa Cad. No:22/42
Vezneciler - Eminönü / İstanbul
Tel. 0212 528 46 17
Fax. 0212 514 27 31
www. ravzayayinlari.com
bilgi@ravzayayinlari.com

Haftalık

Asr-ı Saadet Dersleri

Tefsir • Hadis • Davet Fıkhı
Mezhepler Tarihi • Tasavvuf ve Ahlâk

ravza
YAYINLARI

İçindekiler

Önsöz 13

1. HAFTA

Tefsir: Kalpleri Mühürlenenler 15
Hadis: İman ve İslam 19
Davet Fıkhı: Fıkıh / Anlamak 22
Mezhepler Tarihi: Mezheb Nedir ve Mezheplerin Doğuşuna Etki Eden Sebepler Nelerdir? 25

2. HAFTA

Tefsir: Münafıkların Özellikleri-1 29
Hadis: Olgun Müslüman 34
Davet Fıkhı: Temkin/İktidar İçin Çalışmak 38
Mezhepler Tarihi: Ehli Sünnet ve'l Cemaat Mezhebinin Doğuşu ve Özellikleri 41

3. HAFTA

Tefsir: Münafıkların Özellikleri-2 45
Hadis: Gerçek İmana Ulaşmak İçin 51
Davet Fıkhı: Kur'an'da Temkin Çeşitleri 55
Mezhepler Tarihi: İmam Maturidi ve Maturıdiyye Mezhebi 58

4. HAFTA

Tefsir: İnsan En Şerefli Mahluktur 61
Hadis: Müslümanca Yaşamak 65
Davet Fıkhı: Risaleti Tebliğ ve Emaneti Yerine Getirmek 68
Mezhepler Tarihi: Maturidiyye Mezhebi'nin Temel Özellikleri 72

5. HAFTA

Tefsir: İmtihan Her Yerde 77
Hadis: Âlimin Üstünlüğü ve Toplumdaki Yeri 80
Davet Fıkhı: Allah'ın Mekke'de, Resûlünü Sağlama Alması 83
Mezhepler Tarihi: İmam Ebu'l-Hasen el-Eş'ari ve Eş'arilik 86

6. HAFTA

Tefsir: Az Bir Para Karşılığı Dinini Satanlar 89
Hadis: Ezan 94
Davet Fıkhı: İlk Öğretmen 97
Mezhepler Tarihi: Bid'at Ehli Mezheplerin Özellikleri ve Bid'at Ehli Mezhepler - 1 100

7. HAFTA

Tefsir: Tevrat İncil ve Kur'an 105
Hadis: Namaz 109
Davet Fıkhı: Müminlerin Kâfirler Karşısındaki Zaferleri 112
Mezhepler Tarihi: Bid'at Ehli Mezhepler - 2 116

8. HAFTA

Tefsir: Muhkem ve Mütaşabih 121
Hadis: Cemaatle Namaz 125
Davet Fıkhı: Temkinin Koşulları / Ön Hazırlık Allah'a İman ve Salih Amel 129
Mezhepler Tarihi: Bid'at Ehli Mezhepler - 3 132

9. HAFTA

Tefsir: Allah Sevgisi Ancak Rasulüne Uymak ve İtaat Etmekle Kazanılır 137
Hadis: Cuma Günü ve Cuma Namazı 140
Davet Fıkhı: Allah'a İman ve Salih Amel/2 143
Mezhepler Tarihi: Bid'at Ehli Mezhepler ve Fırkalar -4 147

10. HAFTA

Tefsir: Hz. İsa ve Havariler 151
Hadis: Hayırla Anılmak 155
Davet Fıkhı: Allah'tan Başka İlah Kabul Edilenler 157
Mezhepler Tarihi: Yen Ortaya Çıkan Fırkalar 161

11. HAFTA

Tefsir: Hz. İbrahim'in Dini 165
Hadis: Kabir Hayatı 169
Davet Fıkhı: Allah'tan Başka İlah Kabul Edilenler/2 171
Mezhepler Tarihi: Yeni Ortaya Çıkan Sapık Mezhepler - 2 175

12. HAFTA

Tefsir: Kitap Ehlinin Mü'minleri Saptırma Gayretleri 179
Hadis: Sadakada Acele Etmek 183
Davet Fıkhı: Gerçek Anlamda İbadet 186
Mezhepler Tarihi: Fıkhi Mezhepler ve Ortaya Çıkmasına Etki Eden Sebepler ... 189

13. HAFTA

Tefsir: Alllah Katında Din İslamdır 193
Hadis: Zekât Vermeyenlerin Ahiretteki Cezası 197
Davet Fıkhı: Allah'a Gerçek Anlamda Kulluk 200
Mezhepler Tarihi: Edille-i Şer'iyye 203

14. HAFTA

Tefsir: Hepiniz Allah'ın İpine Sarılın 207
Hadis: Oruç 211
Davet Fıkhı: Şirkin Etkilerinden Kurtulmak/1 213
Mezhepler Tarihi: İctihad Nedir, Müctehid Kimdir? 216

15. HAFTA

Tefsir: Emribil Maruf Nehyi Anil Münker 219
Hadis: Ramazan Ayı ve İtikâf 223
Davet Fıkhı: Şirkin Etkilerinden Kurtulmak/2 225
Mezhepler Tarihi: Mücehidlerin Tabakaları 228

16. HAFTA

Tefsir: En Hayırlı Ümmet ve En Zelil Millet 231
Hadis: Ticaret ve Kazanç 236
Davet Fıkhı: Takvanın Dünyada ve Ahiretteki Meyveleri 238
Mezhepler Tarihi: İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin Hayatı ve Şahsiyeti 242

17. HAFTA

Tefsir: Kâfirlerin Kin ve Düşmanlığı 245
Hadis: İyi Niyetle Borçlanma 250
Davet Fıkhı: Takva Sahiplerinin Vasıfları 252
Mezhepler Tarihi: İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin Zekâsı, İtikadi Görüşleri ve Hakkında Söylenenler 256

18. HAFTA

Tefsir: Meleklerin İslam Ordularını Desteklemesi 261
Hadis: Müslüman Kardeşine Yardım Etme ve Zulümden Uzak Durma 265
Davet Fıkhı: Temkin Sebepleri / Ön Hazırlık/ Sebeplere Sarılmak 268
Mezhepler Tarihi: İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin Zühd ve Takvası 271

19. HAFTA

Tefsir: Gevşemeyin Üzülmeyin, Eğer İnanıyorsanız Üstünsünüz 277
Hadis: Hediyeleşme 282
Davet Fıkhı: Temkin Sebepleri 284
Mezhepler Tarihi: Ebu Hanife ve Siyaset 286

20. HAFTA

Tefsir: Cihadın Kutsallığı ve İlkeler Üzerinde Sebat Göstermenin Önemi 291
Hadis: Yalan Yere Şahitlik Yapmak 295
Davet Fıkhı: Sebeplere Sarılmak ve Kur'an Açısından Hazırlıklı Olmak 297
Mezhepler Tarihi: Hanefi Mezhebi ve Özellikleri 302

21. HAFTA

Tefsir: Eğer Kâfirlere İtaat Ederseniz Sizi Dininizden Döndürürler 307
Hadis: Cihadın Dindeki Yeri 312
Davet Fıkhı: Tevekkül ve Sebeplere Tutunmak 315
Mezhepler Tarihi: İmam Malik ve Maliki Mezhebi 317

22. HAFTA

Tefsir: Kaba ve Sert Davranmamak 321
Hadis: Allah Yolunda Yara Almak 326
Davet Fıkhı: Kur'an Her Konuda Hazırlıklı Olmayı Öğütlemektedir 328
Mezhepler Tarihi: İmam Şafii'nin Hayatı, Yetişmesi ve İlim Öğrenmesi 332

23. HAFTA

Tefsir: Mü'minlerin Başına Gelen Belalar, Kendi Günahları Sebebiyledir 337
Hadis: Cihad İçin Biat ve Dua 340
Davet Fıkhı: Rabbani Olan Bireyler Yetiştirmek 343
Mezhepler Tarihi: İmam Şafii'nin Zühd Hayatı 347

24. HAFTA

Tefsir: Şehitler Ölmez 351
Hadis: Millete (Kamuya) Ait Malı Çalmak / Devlet Malı Yemek 355
Davet Fıkhı: Rabbani Neslin Vasıfları/1 357
Mezhepler Tarihi: İmam Ahmed bin Hanbel ve Hanbelî Mezhebi 360

25. HAFTA

Tefsir: Münafık, Mü'min'den Ayrılacaktır 363
Hadis: Anne Karnında İken Yazılan Yazı 367
Davet Fıkhı: Rabbani Neslin Vasıfları/2 370
Mezhepler Tarihi: Hanbelî Mezhebi ve Vehhabilik 374

26. HAFTA

Tefsir: Kâfirlerin Refah İçinde Yüzmeleri Seni Aldatmasın 377
Hadis: Cennet ve Cehennem 381
Davet Fıkhı: Rabbani Liderlik 385
Mezhepler Tarihi: Diğer Fıkhi Mezhepler ve Müctehid İmamlar 389

27. HAFTA

Tefsir: Allah'ın İndirdikleriyle Hükmetmeyenler 391
Hadis: Ahde Vefa İmandandır 397
Davet Fıkhı: Rabbani Neslin Öncelikleri 400
Tasavvuf ve Ahlâk: Hz. Peygamber (sav) ve Ashabının Yaşadığı Zühd Hayatı 406

28. HAFTA

Tefsir: İçki Kumar ve Fal Okları 409
Hadis: İnsanlara İyiliği Emredip Kendini Unutanlar 413
Davet Fıkhı: Vahdeti Sağlamak 416
Tasavvuf ve Ahlâk: Tasavvufun Doğuşu ve Gayesi 422

29. HAFTA

Tefsir: Murdar (Pis) İle Temiz Bir Olmaz 425
Hadis: Doğru İtikad Cennete Götürür 430
Davet Fıkhı: Uzman Kişilerin Yetiştirilmesi 433
Tasavvuf ve Ahlâk: Fıkhı Zahir ve Fıkhı Batın 436

30. HAFTA

Tefsir: Siz Doğru Yolda İseniz, Sapanlar Size Zarar Veremezler 439
Hadis: Hilye-i Şerif 443
Davet Fıkhı: Araştırma Merkezlerinin Kurulması 446
Tasavvuf ve Ahlâk: Tarikatların Doğuşu 449

31. HAFTA

Tefsir: Ehli Kitabın Resulullah (sav)'i Tanımaları 453
Hadis: Peygamberimizin Ahlakı 458
Davet Fıkhı: Planlama ve İdare 461
Tasavvuf ve Ahlâk: Zikrin Önemi 469

32. HAFTA

Tefsir: Onlar Seni Değil Allah'ın Âyetlerini Yalanlıyorlar 473
Hadis: Bazı Surelerin Fazileti 478
Davet Fıkhı: Ekonomik Hazırlık Kendi Kendine Yeterli Olmak (İslam Ortak Pazarı) 480
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefis Heva ve Şeytanla Cihad 484

33. HAFTA

Tefsir: Bolluk da Bir İmtihandır 487
Hadis: Kur'an'ı Öğrenmek ve Okumak 491
Davet Fıkhı: Güzel Bir Görev Dağılımı ve İş Bölümü 495
Tasavvuf ve Ahlâk: Bir İlim ve Amel Yolu Olarak Tarikat (İmam Gazali Örneği) 499

34. HAFTA

Tefsir: Dinlerini Oyuncak Edinenler 503
Hadis: Evlilik 508
Davet Fıkhı: İletişim Araçlarının Hazırlanması 511
Tasavvuf ve Ahlâk: Âlimler ve Tasavvuf 514

35. HAFTA

Tefsir: Hesapta Herkes Yapayalnızdır 517
Hadis: Aile İçin Yapılan Harcama 522
Davet Fıkhı: Düşmanı Tanımak 524
Tasavvuf ve Ahlâk: Mürşidi Kâmil 529

36. HAFTA

Tefsir: Çoğunluğa Uyarsanız Sizi Haktan Saptırırlar 533
Hadis: Yeme ve İçme Adabı - 1 538
Davet Fıkhı: Temkinin (İktidara Yürüyüşün) Merhaleleri/1 Sağlıklı İslam'ın Tanımı 541
Tasavvuf ve Ahlâk: Seyr İlellah 544

37. HAFTA

Tefsir: Kur'an-ı Kerim'e Uyun 547
Hadis: Yeme ve İçme Adabı - 2 551
Davet Fıkhı: Temkinin Merhaleleri/2 Daveti ve İslam'ı Tanıma ve Öğrenme Aşaması 554
Tasavvuf ve Ahlâk: Şeyh ve Biat 559

38. HAFTA

Tefsir: Şeytanın Aklını Kutsaması ve İsyanı 563
Hadis: Çocuğa İsim Koyma Tahnik ve Akika 567
Davet Fıkhı: Temkinin Merhaleleri/3 İman Gücü ve Ruhi Üstünlük 569
Tasavvuf ve Ahlâk: Şefaat ve Tevessül 575

39. HAFTA

Tefsir: Cennet ve Cehennem Ehlinin Birbirleriyle Konuşmaları 577
Hadis: Hastalıklara Sabretmenin Sevabı 582
Davet Fıkhı: Temkinin Merhaleleri/4 İlmi Birikim ve Kültürel Donanım 586
Tasavvuf ve Ahlâk: Cihad Hareketlerinde Tarikatlerin Yeri 592

40. HAFTA

Tefsir: Hz. Musa Firavun ve Sihirbazlar 595
Hadis: Tıbb-ı Nebevi 600
Davet Fıkhı: Temkinin Merhaleleri/5 Müsamahakar Olmak 602
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Arıtma -1 Riyazet ve Açlık 606

41. HAFTA

Tefsir: Mülk Allah'ındır Oraya Dilediğini Varis Kılar 609
Hadis: Giyim-Kuşam 613
Davet Fıkhı: Temkinin Merhaleleri/6 Davayı Geleceğe Taşıyacak Unsurları Seçmek 616
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Arıtma -2 Dilin Afetleri Ve Terbiyesi 620

42. HAFTA

Tefsir: Rabbimize Karşı Mazaretimiz Olsun 625
Hadis: Anne-Baba Hakları 629
Davet Fıkhı: Temkinin Merhaleleri/7 Eğitim 631
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Arıtma -3 Dünya ve Kötülükleri 635

43. HAFTA

Tefsir: Bel'am B. Bavra Kıssası 639
Hadis: Sıla-i Rahim 643
Davet Fıkhı: Temkinin Merhaleleri/8 Eğitim/2 645
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Arıtma-4 Tûl-i Emel 648

44. HAFTA

Tefsir: Mü'mün Yüreği Titreyen İnsandır 651
Hadis: Merhamet 656
Davet Fıkhı: Adil Düzeni Kuracak Neslin Özellikleri/1 İmani Vasıfları 659
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Arıtma-5 Riya ve Kibir 662

45. HAFTA

Tefsir: İman ve Sebat 665
Hadis: Komşu Hakkı 669
Davet Fıkhı: Adil Düzeni Kuracak Neslin Özellikleri/2 Ahlaki Vasıfları 671
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Arıtma-6 Cimrilik, Hırs ve Tamah 674

46. HAFTA

Tefsir: Onları Siz Öldürmediniz Fakat Allah Öldürüdü 677
Hadis: Kardeşlik Hukuku 682
Davet Fıkhı: Adil Düzeni Kuracak Neslin Özellikleri/3 Hareket ve Davetle İlgili Vasıfları 685
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Arıtma-7 Hile, Hıyanet ve Fitne 688

47. HAFTA

Tefsir: Yalnızca Zulmdenlere İsabet Etmeyecek Azaptan Sakının 691
Hadis: Dua ve Zikir 695
Davet Fıkhı: Adil Düzeni Kuracak Neslin Özellilleri/4Kişilik Vasıfları 697
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Donatma-1 Tevbe ve Sabır 701

48. HAFTA

Tefsir: Allah ve Resulüne Hainlik Etmeyin 705
Hadis: Peygamberimizin Tavsiye Ettiği Dualar 708
Davet Fıkhı: Üstün Gelme Aşaması 712
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Donatma-2 Şükür, Tevazu ve Kanat 715

49. HAFTA

Tefsir: Birbirinizle Çekişmeyin Yoksa Rüzgârınız Gider 719
Hadis: Dünya Hayatını İyi Değerlendirmek 723
Davet Fıkhı: Zafere Ulaşacak Taifenin Özellikleri 726
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Donatma-3 Tevekkül, Rıza ve Zühd 730

50. HAFTA

Tefsir: Düşmana Karşı Hazırlık Yapın 735
Hadis: Kur'an ve Sünnete Bağlılık 739
Davet Fıkhı: Tecdid ve Müceddid (Yeniden Diriliş ve Yenilenme) 742
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Donatma-4 Sıdk ve İhlâs 745

51. HAFTA

Tefsir: Müslümanları Dost ve Sırdaş Edinmek 749
Hadis: Allah'a Hüsnü Zan Beslemek 753
Davet Fıkhı: Taife-i Mansura(Zafere Ulaşacak Taife) 756
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Donatma-5 Havf ve Reca (Korku ve Ümid) 760

52. HAFTA

Tefsir: Münafıkların Tebükten Geri Kalmaları 763
Hadis: Emire İtaatsizlik Etmemek 767
Davet Fıkhı: Adil Düzen'in Öncelikleri 770
Tasavvuf ve Ahlâk: Nefsi Donatma-6 Ahlak ve Edeb 774

Önsöz

İnsanı mahlûkatın en şereflisi kılan ve ona kalemle yazmayı öğreten Rabbimize hamd, üzerine aldığı tebliğ vazifesini en güzel şekilde ifa ederek bizlere her konuda usve-i hasene (en güzel örnek) olan Resulullah (sav) Efendimize, onun âline ve bütün ashabına salât ve selam olsun.

Hiç şüphesiz ki, bu dinin kök salması ve yeryüzüne yayılması kolay olmamıştır. Bu uğurda ilk mü'minler topluluğu çok büyük çile ve meşakkatlere göğüs germişler, bir avuç iman edenler topluluğu olamalarına rağmen hiçbir baskıya boyun eğmemişler, islami hayatı yaşamaktan asla taviz vermemişlerdir.

Elbetteki bu direnç ve direniş durduk yerde başarılmış değildir. Onun öncesinde imani bir olgunluk, ruhi bir terbiye ve sürekli bir eğitim vardır. Allah Resulü gelecekte kurulacak ve yeryüzünün süper gücü olacak İslam devletinin sağlam temeller üzerine oturması için imani eğitime büyük ağırlık vermiş, Mekke döneminin ilk yarısında Erkam b. Ebil- Erkam'ın evinde, Medine döneminde ise Mescid-i Nebevi'de sürekli olarak ashabını eğitmiş ve onları muarakabe altında tutmuştur. Resulullah (sav)'in tek bir sözü, tek bir bakışı bile mü'minleri olgunlaştırmaya ve kemal derecesinde bir imana sahip olmalarına yetmesine rağmen o, ashabının üzerinden elini asla çekmemiş; taki Refik-i Alaya yükselinceye kadar eğitmeye ve bilinçlendirmeye devam etmiştir. O hal de bizim içinde eğitim sürekli olmak zorundadır.

Tarih boyunca süregelen iman küfür savaşında hep inananlar çaresiz bırakılarak diz çöktürülmek istenmiştir. Ancak küfrün bu isteği asla gerçekleşmemiş, belki bir dönem için sokaklar cahiliye düzenine terk edilmiş ama sonunda Hak mutlaka galip gelmiş ve hayatın her alanına hükmetmiştir.

Nitekim Firavun'un zulmü ve saçtığı dehşet tablosundan ürken İsrail oğullarına Yüce Allah şu emri vermiştir:

"**Mûsâ'ya ve kardeşine, "Kavminiz için Mısır'da (sığınak olarak) evler hazırlayın ve evlerinizi namaz kılınacak yerler yapın. Namazı dosdoğru kılın. Mü'minleri müjdele" diye vahyettik.**" (Yunus, 87)

Burada "evlerinizi namaz kılacak yerler yapın." tabirine özellikle dikkat etmeliyiz. Demek ki bıkma, yılma ve vazgeçme asla olmayacak. Her ev bir mescid

ve bir davet merkezi haline getirilecek ve yeniden diriliş ve ayağı kalkma buralarda eğitilecek fertlerle başarılacaktır. Evlerde yapılan çalışmalar sonucu mü'minlerin sayısı günbe gün artmış ve Firavun'un sonunu getirmiştir. Nitekim Mescid-i Haram'da ibadet etmesi engellenen Allah Resulü (sav) peygamberliğinin altıncı yılında Hz.Ömer'in Müslüman olmasına kadar Erkam b. Ebil Erkam'ın evine yerleşmiş, tebliğ ve davet faaliyetleriyle birlikte ashabının eğitim faaliyetlerini bu evde koordine etmiştir.

Asrı Saadet Dersleri başlığı altında hazırladığımız bu kitaplar mü'minlerin başta kendi şahıslarına İslamı bütün yönleriyle öğretmeyi ve yaşamayı hedeflemektedir. İkinci olarak aile fertlerine islami hayatı öğretmeyi hedeflemektedir. Üçüncü olarak da yarın ahirette sorguya çekileceği insanlara yani akraba ve komşularına iş arkadaşlarına İslamı öğretebilmelerine yardımcı olmayı hedeflemektedir. Kısaca derdi İslâm olan bir nesil yetişsin istenmektedir.

Daha önceki ciltlerde olduğu gibi bu ciltte de 52 hafta ve dört ders şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Derslerin hazırlanmasında ana kaynak olarak aşağıda isimleri belirtilen eserlerden istifade edilmiştir. Ancak çoğunlukla aynıyla alma yerine mefhum olarak ya da çok kısa bir özet şeklinde alınmıştır. Bunun için de genel olarak dipnot gösterme yolu tercih edilmemiştir. Ancak davet fıkhı bölümü tek bir kitaptan alındığı için o kitabın keni dipnotları muhafaza edilmiştir. Eserlerinden ve makalelerinden istifade ettiğimiz muhterem âlimlerimize ve hocalarımıza Cenab-ı Hak'dan sadaka-i cariye sevabı ihsan etsini diliyor, bizlere de onların eserlerinden istifade ederek Ehli Sünnet yolunda yürümeyi nasip etmesini temenni ediyoruz.

Derslerin Hazırlandığı Kaynaklar:

Tefsir: Nesefi Tefsiri- Elmalı (Azim Dağ Sadeleştirmesi) – Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri - Et-Tefsirul- Münir

Hadis: Sahih-i Buhari Tecrid-i Sarih ve Tercümesi (Ravza Yayınları)

Davet Fıkhı: Fıkhu'n-Nasr ve't-Temkin (M. Ali Sallabi)

Mezhepler Tarihi: İslam İnancı (Ali Nar) - İtikadi Mezhepler Tarihi (M. Ebu Zehra), Şerhu'l Akaid (Taftazani) - El-Milel Ve'n-Nihal (Şehristani) Ebu Hanife (M.Ebu Zehra)

Tasavvuf: Tasavvuf (Mahir İz)- Tasavvuf (Yunus Kaya), Kalplerin Keşfi (İmam Gazali), El-fethur-Rabbani (Abdulkadir Geylani) ve muhtelif makaleler.

1. DERS

Tefsir

Kalpleri Mühürlenenler

(Bakara Sûresi, Âyet: 6-7)

اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝٦ خَتَمَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَعَلٰى سَمْعِهِمْ ۖ وَعَلٰٓى اَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝٧

6- Muhakkak ki inkâr edenleri (başına gelecek tehlikeyi haber vererek) uyarsan da, uyarmasan da (onlar için) birdir. Onlar (yine de) inanmazlar.

Surenin baş kısmında geçen ilk beş ayet-i kerime hidâyet ve mutluluğa ulaşan kimselerin kimler olduğunu bildirmişti. Bu iki ayeti celile ise hidayetten yoksun ve azaba layık olan kötü tabiatlı, şahısların kimlerden ibaret olduğunu göstermektedir.

Küfür, nimeti örtmek yani nankörlük yapmaktır. İmanın zıddı olup imansızlık demektir. İmandaki tasdik üçe ayrıldığı gibi küfürde de inkâr; kalbî, sözlü ve fiilî olmak üzere üçe ayrılır. Kalp ile yalanlama nasıl küfür ise, zorlama olmaksızın sözlü olarak yapılan yalanlama da küfürdür. Hatta sözlü yalanlama daha çirkin bir düşmanlığı açığa vurmaktır.

Aynı şekilde fiilî yalanlama da böyledir. İman edilmesi arzu edilen mukaddes şeylere fiilen hakaret ve alay etmek, küçümsemek ve hafife almak, bunları bozmaya çalışmak en çirkin küfürdür.

Yalnız kalpte gizlenen küfre küfür denip de, sözlü veya fiilî olarak açıklanan ve ilan edilen küfre küfür dememek mümkün değildir. Ameli yalanlama, iman ile bir araya gelmesi mümkün olmayan bir işi yapmaktır. Ancak bu yalanlama ile o işin yokluğu arasında büyük fark vardır. Mesela namaz kılmamak başka,

haça tapmak daha başkadır. Namaz kılmamak küfür değilse bile, haça tapmak küfürdür.

Bu bakış açısından amelin terkinin, fiilî yalanlama olup olmadığı şüpheli olduğundan küfrü gerektiren bir durum olup olmayacağında ihtilaf edilmiştir. Hâlbuki İslam'ın şiarlarına hakaret etmek ve hafife almak, aynı şekilde Mushaf'ı çirkef bir yere atmak, güneşe secde etmek, zünnar (papazların bellerine bağladıkları ipten veya kıldan örme kaba sert ve uçları öne sarkık kuşak) bağlamak, küfür neşretmek, günahı ve haramı helal saymak, helâlı da haram kabul etmek gibi bizzat küfür eseri şeylerin insanı dinden çıkaracağında hiçbir şüphe yoktur. Yine küfür delili olduğu belli bulunan fiilleri işlemek -bir zorlama zarureti yoksa- küfür olduğunda hiç ihtilaf edilmemiştir.

Biz, ameli terk etmenin ve işlenen her günahın küfrü gerektirdiğini söylemiyoruz. Fakat bu mesele de pek kötüye kullanılmıştır. Burada dikkat edilecek bir nokta vardır ki o düşünülürse, Hariciler ve Mu'tezile bir yana bırakılmak şartıyla, gerçekten yine fikir ayrılığı bulunmadığı ortaya çıkar.

Ameli terk etmek iki türlüdür. Birisi cüz'i (kısmen) terk, diğeri küllî (tamamen) terk. Yani biri terk, biri de terk etmeyi alışkanlık edinmektir. Mesela bazen namaz kılmayan ile namazı terk etmeyi alışkanlık haline getiren arasında büyük fark vardır.

Namaza imanı olan, onu vazife tanıyan kimsenin -insanlık hali- ara sıra bazı üşengeçliğinin bulunabilmesi akla uygundur. Şu halde cüz'î yani zaman zaman ameli terk etmek küfür olmayabilir. Fakat amelleri terki alışkanlık edinen, namaz kılmayı hiç hatırına getirmeyen ömründe hiçbir namaz kılmayan ve hatta kılmamaya azmetmiş bulunanların kıble ehli (Müslüman) olduklarına, Allah'a, Peygamber'e, Kur'ân'a, ahrete ve farz olan vazifelere imanı bulunduğuna nasıl hükmedilebilir?

Özetle iman, tevhid tertibiyle inanılacak şeylere bölünmez bir bağlılıkla uymaktır. Küfre düşmemek için ise onlardan birinin bile bulunmaması gerekir. Yani küfür için iman edilecek şeylerin hiç birine inanmamak şart değildir. Birine veya bir kısmına inanmamak da küfürdür. İman, bir bütünlüğü gerektirir, parçalanmayı kabul etmez. Küfür ise onun tersi olduğundan, bir kısmını inkâr etmekle de meydana gelir. Tamamının inkârı şart değildir. İman ile küfür sadece zıt değil, birbirinin tersidirler. Ne toplanırlar, ne yükselirler; arada vasıta, el-menziletü beyne'l-menzileteyn (iki menzil arasında bir menzil) yoktur. Bir insan ya kâfirdir, ya da mümindir. Fâsık (günahkâr) da işlediği suça göre bu ikisinden birinin içine girer.

İman ile küfür iki yönden düşünülür. Birisi insanın yalnız Allah Teâlâ'ya karşı durumu, diğeri ise müminlere karşı durumudur. Birincisinde mümin, yalnız Allah Teâlâ'nın ilmini düşünerek imanını ve kendini ona göre kontrol ve teftiş eder. Bu noktada hem içinden ve hem dışından sorumludur. İkincisinde insanların ilmi ve onlara kendini ne şekilde tanıttığını ve ne gibi muamele yaptığını ve onların ilmine karşı kendisinin ne gibi bir muameleye tabi tutulması gerektiğini düşünerek, imanını ve kendini ona göre kontrol ve teftiş eder. Çünkü imanın, bir Allah'ın hakları, bir de kulların hakları yönü; bir ferdî, bir de sosyal durumu vardır. "Allah'a, Peygamber'e kalbimde imanım var." deyip de insanlara karşı hep küfür muamelesi yapmak İslâm imanının şiarı değildir. Din ve imana muhtaç olan Allah değil, insanlardır.

"İnzar" korkulan bir şeyden sakındırmak için bildirmek, yani "ilerde şu fenalık var, sakın!" diye doğru yolu göstermektir. Şüphesiz ki küfürleri tam ortaya çıkmış olanlar kendilerini ha (Allah'ın azabından) korkutmuşsun, ha korkutmamışsın onlar için aynıdır, iman etmezler. Fakat bu inzâr (korkutma) ve adem-i inzâr (korkutmama) senin için aynı değildir, "senin için eşit" değil, "onlar için eşit" dir. Zira sen görevini yapmış ve Allah'ın delilini göstermiş ve açıklamış olursun. Sevap senin, günah onların olur.

7- Allah da onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiş, gözlerinin üzerine de perde çekmiştir. Onlar için büyük azab vardır.

Onları korkutmanın da korkutmamanın da eşit olmasının yani iman etmemelerinin sebebine gelince: Çünkü şânı yüce olan Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gerçeği kendiliklerinden sezip, düşünüp bulmaya, dinleyip işitmeye, güzel kabul göstermeye kabiliyetleri kalmamıştır. Esasen kalpleri vardır fakat ilk yaratılıştaki sağlamlıklarını yitirmişler. Kötü alışkanlıklarıyla onu örten ikinci bir alışkanlık kazanmışlardır. Bu kazancı da Allah Teâlâ yerine getirmiştir. Artık onlar kendiliklerinden; kendi istek ve arzularından, şahsî ve nefsî gayelerinden başka hiçbir şeye dönüp bakmazlar.

Kalp nasıl mühürlenir? Peygamber (sav) Efendimiz hadislerinde şu mealde buyurmuştur ki: "*Günah ilk defa yapıldığı zaman kalpte siyah kara bir leke olur. Eğer sahibi pişman olur, tevbe ve istiğfar ederse kalp yine parlar. Etmez de günah tekrarlanırsa, o leke de artar, sonra arta arta bir dereceye gelir ki, leke bir kılıf gibi bütün kalbi kaplar*." Bu hadis-i şerif gösteriyor ki, günahlar devam ettikçe kalpleri bir kılıf gibi kaplar. İşte o zaman bu âyetinde buyurulduğu gibi Allah tarafından mühür ve baskı yapılır.

Dersler ve İbretler:

1- Bazı inatkâr kâfirlerin kalplerinin ve kulaklarının mühürlenmesi, Hakk'ı kabul edememelerinin nedeni değil, aksine reddetmekte inat etmelerinin bir sonucudur.

2- Bu ayetlerde takva sahiplerinin tablosu ile kâfirlerin tablosu arasında tam bir karşıtlık, kesin bir bağdaşmazlık olduğunu görüyoruz. Sebebine gelince, Allah'ın kitabı takva sahipleri için hidayet kaynağı iken, kâfirler için onları uyarmak ya da uyarmamak bir oluyor. Çünkü onlar Kur'an-ı Kerim'e yaklaşırken ön yargılarından kurtulamamakta, hakikatin peşinde olmak yerine kuru bir cahiliye davası anlayışıyla var olan düzeni korumaya çalışmaktadırlar.

3- İman, insanoğlunun kavuşabileceği en büyük lütuftur. Bundan dolayı da iman sahibi olan kişi aslında her şeye sahip olan kişi demektir. Bütün dünya başkalarının olsa ve kendisine bir yudum sudan başka bir şey düşmese bile bunun üzülecek bir mesele olmadığının bilincinde olması gerekir. Kâfirlerin kazandıklarına, şatafat içerisinde yaşamalarına imrenmek şöyle dursun onlara baktığında sanki alevli ateş içerisinde yanan bir kütük gibi her yanı alevler içerisinde kalmış, feryadından yeri göğü inleten çaresiz acılar içerisinde kıvranan bir adamın portresini gözünün önünde canlandırmalı ve onlara sadece acıyarak bakılmalıdır.

1. DERS

Hadis

İman ve İslam

١ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ - رضي الله عنه - قَالَ: لَمَّا نَزَلَتْ: {الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ}، قَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: أَيُّنَا لَمْ يَظْلِمْ؟ فَأَنْزَلَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: {إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ}. (بخاري: ٣٢)

1- Abdullah İbn Mes'ud (ra) diyor ki: "**İman edip de imanlarına herhangi bir haksızlığı bulaştırmayanlar var ya, işte asıl güven onlarındır**" (En'am, 82) âyeti indiğinde Resûlullah'ın ashabı, "Hangimiz haksızlık etmeyiz ki!" dediklerinde, yüce Allah, "**Doğrusu şirk en büyük zulümdür"** (Lokman, 13) âyetini indirdi. (Tecrid, 30)

Dersler ve İbretler:

1- Şirk, Allah Teâlâ'nın varlığına inanmakla birlikte O'nun bir ve tek olduğunu inkâr ederek O'na putları ve sair sahte ilahları ortak koşmaktır. Mekke müşriklerinin putları, Hıristiyanların Hz. İsa (as)'ı, Yahudilerin Hz. Üzeyir (as)'ı ve çağdaş insanın bir takım heykelleri, devlet adamlarını ilahlık makamına oturtmaları gibi.

2- Şirk en büyük zulümdür. Çünkü en büyük hakikat olan Yüce Allah'ın varlığı ve birliği şirkle ve küfürle inkâr edilmekte ve böylece en büyük zulüm ve haksızlık ortaya çıkmaktadır.

٢ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «بُنِيَ الإِسْلامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لا إِلَهَ إِلا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ، وَإِقَامِ الصَّلاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ». (بخاري: ٨)

2- İbn Ömer (ra) rivâyet ediyor. Diyor ki; Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: "İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in de Allah'ın Resûlü olduğuna şahitlik etmek, tüm farzlarına uyarak namaz kılmak, zekât vermek, haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak." (Tecrid, 8)

٣- عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ - رضي الله عنه - قَالَ: بَايَعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - عَلَى إِقَامِ الصَّلاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالنُّصْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ

3- Cerir b. Abdullah Beceli (ra) diyor ki, "Namaz kılmak, zekât vermek ve her Müslüman'a öğütte bulunmak şartıyla Resûlullah'a (sav) biat ettim." (Tecrid, 52)

Dersler ve İbretler:

1- Hadisi şerifteki temsil ile anlatılmak istenilen şudur: İslam bir bina ve bu beş esas da bu binayı ayakta tutan temel direklerdir. Bunlar olmadan bina ayakta duramaz.

2- Günümüzde bazı Müslüman tipleri ortaya çıkmıştır ki bunlar konuşunca mangalda kül bırakmazlar ama iş ibadet hayatına geldi mi orada bocalarlar. Şunu kesin olarak bilelim ki namaz kılmayarak günde beş kere yaratıcısına isyan eden adamdan hiçbir şey olmaz. Bu nedenle İslami faaliyet yapan insanlar öncelikle birlikte mücadele ettikleri insanların ibadet hayatlarını düzene sokmalıdırlar. Allah Teâlâ'ya isyan dilerek İslam'a faydalı olunamaz. Neticede yardım ve zafer ancak Allah Teâlâ'dan gelir.

4- Resulullah (sav) Efendimizin namaz ve zekât üzerine biat alması, bu ibadetlerin önemini göstermektedir. Demek ki insanlar bu ibadetleri yerine getirme konusunda bir gevşeklik göstermesinler diye dinin kat'i emirleri olmalarına rağmen bir kez de Allah Resulü insanlardan bu iki ibadeti yerine getireceklerine dair özel olarak söz almaktadır. O halde İslam davetçileri de insanları İslam'a çağırırken genel duyuru şeklinde bu ibadetlerin fıkhi hükümlerini ve faziletlerini anlattıktan sonra özel olarak da insanların bu ibadetleri yerine getirip getirmediklerine dikkat etmeli, ihmal etmemeleri için özel sözler almalıdırlar.

İslam'ın Önceliği

٤ - عَنِ الْبَرَاءِ - رضي الله عنه - قال: أَتَى النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - رَجُلٌ مُقَنَّعٌ بِالْحَدِيدِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، أُقَاتِلُ أَوْ أُسْلِمُ؟ قَالَ: «أَسْلِمْ ثُمَّ قَاتِلْ». فَأَسْلَمَ ثُمَّ قَاتَلَ فَقُتِلَ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «عَمِلَ قَلِيلًا وَأُجِرَ كَثِيرًا». (بخاري: ٢٨٠٨)

4- Bera b. Azib (ra) şöyle rivâyet ediyor: Peygamber'e (sav) yüzü demir zırh ile korunmuş bir adam geldi ve dedi ki; "Ey Allah'ın Resûlü! Önce savaşa gidip sonra mı Müslüman olayım, yoksa her şeyden önce Müslüman mı olmam gerekir?" Resûlullah (sav): "Önce Müslüman ol, sonra savaşa git, savaş" buyurdu. Bunun üzerine adam önce Müslüman oldu, sonra gidip savaştı ve öldürüldü. Bu olay üzerine Resûlullah (sav): "Az amel işledi, ama büyük ecir elde etti" buyurdu. (Tecrid,1216)

Dersler ve İbretler:

1- İman her şeyin esasıdır. İman olmadan yapılan iyiliklerin hiçbir faydası yoktur. Ancak iman ile birlikte amelin de olması lazımdır. Zira İslam sırf bir ideoloji değildir. Aksine o, hem akide (inanç), hem şerit ve hem de günlük hayatın her evresine müdahale eden bir yaşam tarzı, bir hayat pratiğidir. İmanın yerleştiği kalp yerinde duramaz, sahibini ameli salih işlemeye sevk eder.

2- Allah'ın dini egemen olsun diye yapılan cihad, amellerin en üstünü ve zirvesidir. Bu Hadis-i Şerifte de görüldüğü üzere iman ettikten hemen sonra savaşa tutuşan sahabenin ne bir rekât namazı, ne bir günlük orucu ne de bir liralık sadakası vardır. O, çok kısacık, bir anlık bir zaman diliminde Müslüman olarak yaşamasına rağmen cihad sayesinde çok büyük ecir ve mükâfatlara nail olmuştur.

1. DERS

Davet Fıkhı

Fıkıh / Anlamak

Fıkıh'ın iki manası vardır. Biri lügat manasıdır, diğeri de ıstılahi (terim) manasıdır.

Lügat manası konusunda üç görüş bulunmaktadır.

1- Fıkıh, ister karşımızdakine yönelik olsun, ister bir başkasına yönelik olsun mutlak manada anlamak demektir. Buna delil olarak da Kur'an-ı Kerim'den ayetler göstermişlerdir. Aşağıdaki ayetler buna örnektir:

"Bu adamlara ne oluyor ki, bir türlü laf anlamıyorlar." (Nisa, 78)

"Dediler ki: 'Ey Şuayb! Dediklerinin çoğunu anlamıyoruz." (Hud, 91)

Burada verdiğimiz iki ayetten ilkinde geçen, "*yefkahune*" kelimesinden ister açık ve net olsun, ister olmasın herhangi bir mana anlamaya, bir anlam çıkarmaya fıkıh denmektedir ki mutlak manada anlamak demektir.

İkinci ayette geçen aynı kelimeden ise, Şuayb peygamberin kavminin söylenenlerin bir kısmını anladıklarını, tümünü anlamadıklarını öğreniyoruz.[1]

Nitekim Yüce Allah'ın şu ayetlerinde geçen bu kökten kelimeler de yine buna delalet ediyorlar:

"O'nu övgü ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur. Ne var ki, siz onların tesbihlerini anlamazsınız." (İsra, 44)

Yine Yüce Allah'ın Hz. Musa Peygamberin dilinden şu ayeti gösterebiliriz:

"Dilimden şu bağı çöz ki, sözümü anlasınlar." (Taha, 27-28)

Hz. Peygamber (as)'in şu kavli de buna örnektir:

"Allah, hakkında hayır dilediği kimseyi din konusunda büyük bir anlayış sahibi kılar."[2]

---

1 İbni Manzur, Lisanu'l Arab, 13/522

2 Buhari, İlim, 10; Müslim, İmaret, 175; Riyazu's Salihîn, 1379

2- Fıkıh, karşımızda bulunan kimsenin söylediklerini, hangi amaçla söylediğini anlamaktır. Söylenen sözde amaç, ister açıkça belli olsun, ister olmasın böyledir.

3- Fıkıh, dakik ve oldukça hassas olan ince meseleleri anlamak ve kavramak gibi manalara da gelir.

Verilen tüm bu manalar içerisinde kabul göreni, ilk olarak birinci maddede verdiğimiz bilgidir. Bu da fıkhın mutlak olarak anlamak manasına geldiğidir. Örneğin "kaf" harfinin esre harekesiyle, "fa ki ha" denir ki bu, anlamak demektir. Kaf harfinin ötre harekesiyle, "fa ku ha" denir ki bu, "anlamak ve kavramak" bir kimse için bir karakter, bir meleke ve seciye hâlini aldı, demektir. Bir de aynı harfin fetha harekesiyle, "fe ka ha" olarak ele alındığında bu, anlama bakımında diğerlerini geçti, demektir.[3]

Fıkıh Kelimesinin Istilahi (Terim) Manası

Usul âlimleri ile fıkıh bilginlerine göre fıkıh, şu manaya gelir: Amellerle alakalı şer'i hükümleri tafsili delillerinden çıkararak bilip ortaya koymaktır.[4]

Ya da fıkıh, tafsili delillerinden istinbat yoluyla elde edilerek ortaya konan şeriatın fer'i (ayrıntı)ameli hükümlerini bilmektir.[5]

Fıkıh Kelimesinin Tarihsel Gelişimi

Hz. Peygamber (sav), şartlarını taşıdığını gördüğü kimi sahabesine, kendisinden uzakta bulunmaları, peygambere hemen ulaşabilme imkânlarının olamayışı sebebiyle, herhangi bir yeni olayla karşılaştıklarında İctihad edebilme iznini vermiştir. Muaz bin Cebel gibi.[6]

Hz. Peygamber (sav) Muaz (ra)'ı öğretmen ve kadı olarak Yemen'e gönderdiğinde ona bu izni vermiş ve bundan dolayı da memnuniyetini göstermişti. Sahabe herhangi bir olay üzerine ve özel bir konuda içtihatta bulunduklarında, daha sonraki bir dönemde bu içtihatlarını Hz. Peygamber'e aktarıyorlardı. Böylece eğer içtihatlarında isabetli bir karar vermişlerse, Allah Resûlü tarafından

---

3 Dr. Hasan Ehdel, Usulü'l Fıkhi'l İslami, s. 10

4 Ragıb el-İsfahani, Müfredat, s. 384

5 Fetuci, Şerhu'l Kevkebi'l Münir, s. 11

6 Muaz bin Cebel, Ensar'dan ve Hazrec kabilesinden olan Bedir Savaşı'na katılan sahabeler arasında yer alan bir zattır. Helal ve haram meselelerini en iyi bilen sahabedir. Hicri 18 (miladi 639) yılında Umvas'da çıkan veban dolayı 63 yaşında iken vefat etmiştir. (Siyeru Âlamin Nubela, 1/443-460)

onaylanmasını, yanılmışlar ise, kendilerine doğruyu göstermesini istiyorlardı. Bu kimselere o dönemde mutlak manada "fakihler" anlamında "fukaha" denmiyordu, bu isim henüz bir yaygınlık kazanmış değildi.

Ancak bu kelime Hz. Peygamber (sav) Efendimizin yönlendirmelerinde geçiyor, sahabe ile tabiinin de dillerinde dolaşıyordu. Onlara göre bunun manası, dinî hükümler ile kitap ve sünnetteki nasları kavrama ve anlama konusunda uzağı görebilen, oldukça zeki, anlayışlı ve kavrama gücü üstün olan kimseler kasd olunuyordu. Nitekim bir hadiste şöyle buyurulmuştur:

"Bizden bir hadis işitip de onu bir başkasına ulaştırana kadar muhafaza eden kimsenin Allah yüzünü ağartsın. Nice konulara ışık tutacak hadislere sahip olanlar var ki, bunlar, bu hadisleri kendilerinden çok daha anlayış ve kavrayış sahibi kimselere aktarırlar. Ve nice konulara ışık tutacak hadis bilgisine sahip olanlar vardır ki, bunu kavrayacak durumda değillerdir."[7]

Bu hadis, aslında insanların nasları değerlendirmede ve bu naslardan hüküm elde etmede zekâ ve anlayış bakımından, konuları kavrama açısından farklı olduklarını göstermektedir.[8]

İşte işin bu noktasında "Fıkıh" kelimesinin mutlak manada değerlendirilmesi gerçeğini açıklamış olmaktadır. Çünkü bu kelimeden anlaşılan mana şudur: Genel manada ve kapsamlı bir şekilde olmak üzere dinî hükümleri bilmek demektir. Bu dinî bilgiler, ister akide ile ilgili olsun, ister tefsir, ister hadis, ister ibadet ve muamelat konularını içeren fetva ile alakalı olsun tamamını kapsar.

Bu durumda "Fukaha" denince, bundan anlaşılacak olan şey de, genel manada İslam dini ile ilgili hususları bilen ilim adamları demektir. Ancak tabiun devrinde, "Fıkıh" kelimesi ilk manaya göre çok daha özel bir anlam ifade ediyordu. Çünkü tabiun döneminde "Fıkıh" kelimesi, sadece ameli manadaki şeriat ile ilgili hükümleri ele alan ilim demekti. O dönemde İslam bilginleri, ilgili hükümleri tafsili delillerinden elde etmek suretiyle hükümleri açıklayabiliyorlardı. Dolayısıyla sadece işin bu yönüyle ilgilenenler, "Fukaha" diye ün kazandılar. Örneğin İmam Ebu Hanife fıkhı, İmam Ahmed bin Hanbel fıkhı, İmam Şafii fıkhı, İmam Malik fıkhı şeklinde şöhret buldular.[9]

---

7 Ebu Davud, İlim, 3660; Tirmizi, İlim, 2658; İbni Mace, 230

8 Dr. Abdullah Der'an, El-Medhal ile'l Fıkhi'l İslami, s. 31

9 Dr. Abdullah Der'an, Age, s. 31

1. DERS

Mezhepler Tarihi

Mezheb Nedir ve Mezheplerin Doğuşuna Etki Eden Sebepler Nelerdir?

Mezheb Nedir?

Mezheb kelimesi "gitmek" anlamındaki "z-h-b" fiilinden türemiş bir kelime olup sözlükte : "gidilen yol, benimsenen görüş" gibi anlamlara gelir.

Dini ıstılahta ise Mezheb: Dinde mutlak müctehid (otorite) derecesine ulaşmış âlimlerin bir bütün halinde dinin itikadi veya ameli meselelerinin ayrıntılarına ilişkin, kendine özgü kural ve yöntemlerle oluşturduğu inanç ya da hukuk sistemine denir. İslâm tarihinde, mezheb kelimesi genel olarak itikadi, siyasi ve fıkhi görüşlerin hepsi için kullanılmıştır.

Resulullah (sav) Efendimiz hayatta iken sahabeler arasında herhangi bir dini ihtilaf söz konusu değildi. Olma ihtimali de zaten yoktu. Zira her hangi bir konuda sahabelerin anlayamadığı bir mesele çıktığında onu gidip Resulullah (sav)'e sorarlar, o da o konuyu açıklardı. Allah Resulü'nün açıklığa kavuşturduğu bir meselede artık başka bir görüşün ortaya çıkması imkansızdı. Allah Resulü (sav) Efendimizin ahirete göç etmesinden sonra ise Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer devirleri ile Hz. Osman'ın hilafetinin ilk yıllarında da herhangi bir ihtilaf çıkmamıştır. Sahabe ve tabiin devirlerinde bir mesele ortaya çıktığında âlimler tarafından istişare edilir ve bir neticeye bağlanırdı. Her hangi bir ihtilaf ve karışıklığın meydana çıkmasına fırsat verilmezdi. Ancak üçüncü halife Hz. Osman (ra)'ın şehadeti sonrası çözümü kolay olmayan tehlikeli siyasi ihtilaflar ortaya çıktı.

Sıffin Savaşı'ıdan sonra oluşan hakem olayı ile birlikte İslâm'da ilk siyâsî ayrılık olayı yaşandı ve bid'at mezhebler ortaya çıktı. Hz. Ali (ra)'ın ordusundan bir grup Hakem olayına itiraz ederek ayrıldı. Bunlara Havâric (Hariciler) denildi. Hz. Ali (ra) tarafını tutanlara da Şiayı Ali (Ali taraftarı) denildi.

Hz. Ali'nin şehit edilmesinden sonra (40/660) sonra Abdullah İbni Ömer ve Abdullah İbn Abbas gibi büyük sahabeler daha hayatta iken akide alanında ortaya çıkan ilk bid'at mezhebi ise Kaderiyye oldu.

Hz. Ali'nin şehid edilmesinden sonra, ashabın yolunda giden Ehl-i Sünnetin karşısında olan ileride ortaya çıkacak diğer bid'at mezheplerine de kaynaklık edecek olan beş ayrı ana bid'at mezheb ortaya çıkmıştır Bu beş ana bid'at mezheb; Hariciler, Kaderiyye, Cebriyye (Cehmiyye), Şia (Keysaniyye, Zeydiyye, İmamiyye) ve Mürcie'dir.

İmam Müslim, Cabir b. Abdullah'dan şu hadis-i şerifi naklediyor:

"Bir gün Resulullah (sav)'in yanında idik. Önce yere düz bir çizgi çizdi. Sonra bu çizginin sağına ve soluna ikişer paralel çizgi daha çizdi ve elini ilk ortadaki çizgiye koyarak 'İşte bu Allah'ın yoludur' buyurdular ve arkasından şu âyeti okudular: "**İşte bu, benim dosdoğru yolumdur (sırât-ı müstakîmdir). Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O'nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allah, sakınasınız diye emretti.**" (En'âm, 153)

Diğer bir Hadis-i Şerifte de Allah Resulü (sav) Efendimiz şöyle buyuruyor:

"Yahudiler yetmiş bir (71) fırkaya ayrıldılar, biri hariç diğerlerin hepsi cehenneme girecektir. Hıristiyanlar yetmiş iki (72) fırkaya ayrıldılar, biri hariç diğerlerin hepsi cehenneme girecektir. Bu ümmet de yetmiş üç (73) fırkaya ayrılacak, biri hariç hepsi cehenneme girecektir." (*Ebu Davud, Sünnet, 1; Tirmizî, İman,18; İbn Mace, Fiten, 17; İbn Hanbel, 2/332)*

Bu hadis-i şerifler mü'minlerden bir takım kimselerin başka yollara sapacaklarını haber vermektedir. Tabii burada Allah'ın yolu hangisidir sorusu akla gelmektedir. Onu da âlimlerimiz Allah Resulü ve sahabesinin üzerinde yürüdüğü yol olarak açıklamışlardır. O halde yanlış yollara sapmamak ve sapık fırkalara kapılmamak için doğrunun ne olduğunun bilmesi lazımdır. İşte mezhepler tarihi böyle önemli bir görevi ifa etmektedir. Hem Ehli Sünnet yolunu yani Allah Resulünün ve sahabesinin üzerinde yürüdüğü yolu açıklamakta ve hem de bu yoldan ayrılan ve Ehli Bid'at ya da Fırka-i Dalle isimlerini alan fırkaları anlatmaktadır.

Bununla birlikte her bir farklı anlayış ya da her mezhebi ayrılık doğru yoldan sapma anlamına gelmez. Zira ayet-i kerime ve hadis-i şerifleri -mezheplerin ortaya çıkmasına etki eden sebepler bölümünde anlatıldığı üzere- batıl te'villere sapmadan da bazen farklı anlamak mümkündür. Zaten Kur'an-ı Kerim'in bizzat kendisi düşünmeye, ibret almaya ve araştırmaya çağırmaktadır. Nitekim Resulullah (sav) de şöyle buyurmuştur: "Ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine tabi

olursanız doğruyu bulursunuz." (Keşfü'l-Hafâ, Had. No:380) Bu nedenle ictihad ehli olan kişilerin farklı bir kanata sahip olduklarında başkasını taklit etmeleri caiz olmaz. Ancak bu hükmün itismar konusu yapılmasına meydan vermemek için müctehidin yani ictihad etmeye, kendi başına görüş belirtmeye kimlerin yetkili olduğunun çok iyi bilinmesi lazımdır. Yoksa Allah'tan korkmaz ve kuldan utanmaz bir takım haddini aşmış zavallılar çıkıp ben de müctehidim diyerek insanları dinlerinden ederler.

O halde İslam açısından tehlikeli olan mezheplerin ortaya çıkışı değil, nasları heva ve heveslerine göre yorumlayarak Sırat-ı Müstakim'den (ana yoldan) ayrılmaktır. Şimdi mezheplerin ortaya çıkmasına neler etki etmiş onları görelim.

Mezheblerin Ortaya Çıkışına Etki Eden Sebepler:

Mezheplerin ortaya çıkmasına etki eden birçok sebep vardır. Bunlardan bir kısmı içten kaynaklanan sebepler, bir kısmı da dış etkenler nedeniyle ortaya çıkan sebeplerdir. Bu sebepleri bir bütün olarak şu şekilde özetleyebiliriz:

1- İslam inancını savunma zarureti.

2- İnsanların düşüncelerinin, anlayış kabiliyetlerinin ve algılama güçlerinin farklı oluşu.

3-Liderlik sevdası ve başkalarına hükmetme arzusu. Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Ümmetim için en çok korktuğum kimse, konuşmasını iyi bilen münafık bir kimsedir." (Ahmed b. Hanbel, 1/22)

4- Arzu, heva ve heveslerin ve mizaçların değişik oluşu.

5- Metod ve ölçülerin farklı oluşu. Mesela; Mu'tezile aklı esas almış ve nakli buna tabi kılmış, Ehl-i Sünnet nakli esas almış ve aklı bunu destekleyici mahiyette kullanmış, İslâm filozofları sadece aklı esas almışlardır.

6-Abdullah İbni Sebe'nin faaliyetleri.

7- Hilafet münakaşaları ve bunun neticesinde ortaya çıkan fitne ve iç savaşlar. Bu savaşlarda Müslümanlardan ölenlerin ve öldürülenlerin durumu, öldürme (katl), büyük günah işleyenlerin durumu meselesi, mürtekib-i kebirenin (büyük günah işleyenin) kâfir olup olmadıkları, kader, cebir ve kulun iradesi meselesi, iç savaşlarda kaderin rolü, gibi meseleler Müslümanlar arasında farklı görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

8- Eski Yunan, Hind ve İran felsefesinin Arapçaya tercüme edilmesi. Bazı Müslümanlar İslam Akaidini felsefenin tesiri altında kalarak yorumlamışlar ve bunun neticesi olarak çeşitli görüş ayrılıklarına sebep olmuşlardır.

9- Müslümanların, eski din mensuplarından birçoğuna komşu olmaları ve eski din sahiplerinden bir kısmının İslama girmeleri neticesi eski dinlerinin bazı kalıntılarını İslama taşımaları.

10- İslâm'ın tanıdığı fikir hürriyeti. Hicri I. asrın sonlarından itibaren herkes istediği gibi düşünür ve görüşünü söylerdi. Açıkça zarurat-ı diniyyeden olan bir hükmü inkâr etmek hâriç, fikirler ve kanâatler üzerinde baskı yoktu. İlim adamları ortaya atılan meseleler üzerinde deliliyle birlikte hakikati arar, fikir ve kanaatlerini özgürce açıklarlardı.

11- İhtilaf konusu olan meselelerin açık seçik olmayıp kapalı oluşu. Kur'an'da muhkem ve müteşahih ayetlerin bulunması. Müteşabih nasların belirlenmesi ve bunların tefsir ve te'villeri çeşitli ihtilafların ortaya çıkmasına yol açmıştır.

12- Hadislerin, zabt edilme ve senedi konusunda konulan şartlar sebebiyle sahih, hasen ve zayıf kısımlarına ayrılması ve zayıf hadisle amel edilip edilemeyeceği hususunun ihtilaflara yol açması.

13- Arapçanın gramer ve belâgatini bütün incelikleriyle bilememek. İslâm'ın maksadını anlamamak, hüküm çıkarırken cehalet sebebiyle Kur'ân'ın bütünlüğüne riayet edememek.

14- İslam coğrafyasının genişlemesi sebebiyle yeni Müslüman olan milletlerin değişik örf ve âdetlerin İslamı anlama ve yaşama biçimini etkilemesi.

15- Ekonomik sebepler.

16-Arab ırkçılığı. Irkçılık, Hz. Peygamber zamanında ortadan kalkan Hz. Osman'ın hilafetinin son yıllarında yeniden açık bir şekilde ortaya çıkarak anlaşmazlıklar üzerinde etkili olmuştur.

2. DERS

Tefsir

Münafıkların Özellikleri-1

(Bakara Sûresi, Âyet: 8-14)

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَۘ ﴿٨﴾ يُخَادِعُونَ
اللّٰهَ وَالَّذِينَ اٰمَنُواۚ وَمَا يَخْدَعُونَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَۜ ﴿٩﴾ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌۙ
فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضاًۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌۢ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴿١٠﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا
تُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِۙ قَالُٓوا اِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴿١١﴾ اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ
وَلٰكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اٰمِنُوا كَمَٓا اٰمَنَ النَّاسُ قَالُٓوا اَنُؤْمِنُ كَمَٓا
اٰمَنَ السُّفَهَٓاءُۜ اَلَآ اِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَٓاءُ وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾ وَاِذَا لَقُوا الَّذِينَ اٰمَنُوا
قَالُٓوا اٰمَنَّاۚ وَاِذَا خَلَوْا اِلٰى شَيَاطِينِهِمْۙ قَالُٓوا اِنَّا مَعَكُمْۙ اِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُنَ ﴿١٤﴾

8- İnsanlardan öyleleri de vardır ki, inanmadıkları halde, "Allah'a ve ahiret gününe inandık." derler.

Medine içinde oturan Yahudiler büyük bir peygamberin gelmek üzere bulunduğunu söylüyorlar ve bu haber Medine halkı arasına yayılıyordu. O sırada Abdullah b. Ubeyy de kendini Evs ve Hazrec içinde Yesrib krallığına aday gibi görüyordu. Ancak Evs ve Hazrec Hac mevsiminde Mekke'ye gidip "Birinci Akabe"de on iki, ertesi sene "İkinci Akabe"de yetmiş kişi Hz. Peygamber'e biat ettiler. Bununla da yetinmeyip Hz. Peygamber'i kendi yurtlarına davet ettiler. Sonra da Peygamber Efendimiz hicret ettiler. Yesrib Hicret yurdu oldu ve Medine ismini aldı.

Peygamberimizin buraya yerleşmesinden sonra Müslümanlar çoğaldı. Evs ve Hazrec kabileleri içinde iman etmeyen azınlık bir grup kaldı. Bunlar, İslam güçlenince zahiren iman etmiş görünen bir münafıklar zümresi oluşturdu. Başkanları ise Abdullah b. Übeyy b. Selûl idi. Allah'ın bildirmesi ile Peygamberimiz onları tanıyordu ve ashabından seçkin olanlara da bildiriyordu.

Bu münafıklar, Müslümanların ibadetlerine ve bütün dinî hususlarına görünüşte ve daima iştirak ederler ve el altından da entrika çevirmeye çalışırlardı. Dikkate değer ki bunlar, dıştan küfrü gerektiren bir şeyi göstermemeye çalışırlar ve yalnız görüntüyü muhafaza ettiklerinden dolayı -Allah Teâlâ'nın hikmetiyle- İslâm toplumundan çıkarılmazlardı. İşte açıkça bilinen kâfirlerden daha çok bu gibilere karşı İslâmî emniyeti muhafaza etmek, peygamberlik görevinde ve İslâm'da pek önemli bir mesele olduğundan Cenab-ı Allah bunlar sebebiyle bu on üç âyeti indirerek durumlarını bildirmiştir.

9- Allah'ı ve müminleri aldatmaya çalışırlar. Hâlbuki sırf kendilerini aldatırlar da farkına varmazlar.

Bunlar böylelikle Allah'a ve müminlere hile yapmaya kalkışırlar, Allah'ı ve müminleri de kendileri gibi hîle yapıyorlarmış gibi zannederler. Hâlbuki hîleyi başkasına yapmıyorlar, ancak kendilerine yapıyorlar, sonuçta kendi kendilerini aldatıyorlar. Ancak bunu anlamıyorlar. Şuurları yok ne yaptıklarından haberleri olmuyor.

10- Kalplerinde hastalık vardır. Allah da onların hastalığını arttırmıştır. Yalan söylemelerine karşılık onlara elem verici bir azab vardır.

Münafıklardaki bu hileciliğin ve bu şuursuzluğun sebebi onların kalplerinde, hiç görülmedik yok edici bir manevî ve ahlâkî hastalıktır.

Hastalık, bedeni sağlam alışkanlığından döndürüp dengesini bozan ve görevini istenilen şekilde yapmasına engel olan bir aksama durumudur. Bu, maddî şeylerde kullanıldığı gibi, manevi hususlarda da kullanılır. Sıhhat esas, hastalık ise arızi (sonradan oluşan) bir durumdur. İlk yaratılışta kalp sağlamdır. Fakat bunlar kalbin sıhhatini muhafaza etmeye bakmamışlar, kalplerinde büyük bir hastalığa müptela olmuşlardır.

Münafıklarda bütün ahlâksızlığın başlangıcı olan büyük bir hastalık vardır. İdrak ve iradenin afeti olan bir hastalık. Bu hastalık, inançsızlık hastalığı, şek, şüphe, kuşku hastalığıdır. Bunlar bütün kötü niyetlerin başıdır. Buna yakalanan kimse, hak tanımaz, Allah'dan şüphe eder, Allah'ın emrinden şüphe eder. Allah'ın

"onda şüphe yoktur" buyurduğu kitabından şüphe eder. Allah'ın peygamberinden şüphe eder. Allah'ın halis mümin kullarından ve onların doğru olan fiil ve hareketlerinden şüphe eder. Her şeyden şüphe eder, hatta kendinden şüphe eder. Bilginin kıymeti kalmamıştır. Fakat benlik, şuurundan da hiç çıkmaz. Onun gözüne hak ve hakikat kendinden ibaret görünür.

Herkesi ve her şeyi şüpheli görür. Yerler, gökler, ağaçlar, taşlar, hayvanlar, insanlar, Allah, Peygamber, hep onu aldatıyor zanneder, her şeyden kuşkulanır. Fakat bütün fiil ve hareketiyle yine kendisine karşı kendisini yalanlar. Zevkine, keyfine, şehvetlerine o kadar tutkundur ki, onlardan hiç şüphe etmez. "Acaba bunların aslı var mıdır, bunun sonu ne olacaktır" demez. Hepsine atılır, sarılır. Onun için hak ve hayır hiçtir. Zevk ise her şeydir ve her şey kendisidir.

Onu, benlik derdi, kibir, mevki hırsı, baş olma sevdası sarmıştır. Bunun için imansızken, kendini imanlıyım zanneder. Aldatmayı, hile yapmayı, entrika çevirmeyi üstünlük ve başarı sayar. Müminle mümin, kâfirle kâfir görünür. Bütün bunları hangi gerekçe ile yaptığını düşünmez. Bunlar dünya nimetlerine gömülseler, yine iğneli beşikte gibi yaşarlar.

Her hastalık huy ve tabiat halini almadıkça tedavisi mümkündür. Bunlarda nifak artık huy olmuştur. Bunun üzerine Allah Teâlâ bunların hastalığını artırmıştır. Fakat onlar, bu hastalık ile ve bu hastalığın artmasıyla kalmayacak, onlar için ahirette ve hatta dünyada pek elem verici, gayet acı bir azab ile azab edilecektir.

Bunlar, devamlı yalan söylerler. İmanları yokken "imanımız var" dedikleri gibi, eğriyi doğru, doğruyu eğri gösterirler. Azaplarına sebep de özellikle budur. Yalancılar, su üstünde bir yonga gibi çalkalanır ve her an bir iğneli beşikte yatıyor gibi yaşarlar.

11- Hem onlara: "Yeryüzünde fesat çıkarmayın." denildiğinde: "Biz ancak ıslah edicileriz." derler.

Bunlara, uyarı ve kötülükten yasaklama yapıldığı zaman, yaptıkları fesatçılıkları, inkâr ile örtmek isterler. Yeryüzünün bozulması, Allah'ın kullarının durumlarını bozan, gerek geçimle alakalı işlerini ve gerekse ahiretleriyle ilişkili işlerini çığırından çıkaran, hedefinden saptıran fitneler, harplerdir. Bozgunculuk da bunları ve bunlara sevkedici olan şeyleri ortaya çıkarırlar. Münafıklar da böyle yapıyorlardı. Müminlerin içine karışıyorlar, sırlarını kâfirlere açıklıyor ve onları iman ehli aleyhine teşvik ediyorlardı. İnsanları birbirine saldırtmak, müminleri bozmak ve zarar vermek için fırsat kolluyorlardı.

12- İyi bilin ki, onlar ortalığı bozanların ta kendileridir, fakat anlamazlar.

Ey iman ehli! Sakın aldanmayınız, uyanık durunuz, bunlar fesatçılar gürühunun kendisidirler, fesatçılar güruhu dedikleri ancak bu kısım kimselerdir. Bu muhakkak, fakat bunlar böyle olduklarını hissetmezler, buna da bilinçleri olmaz. Bunların kalp hastalığı, şüphe hastalığı onlara her şeyi ters gösterir.

13- Onlara: "İnsanların (Müslümanların) inandığı gibi inanın." denilince, "Biz de o beyinsizlerin inandığı gibi mi inanacağız?" derler. İyi bilin ki, asıl beyinsiz kendileridir fakat bilmezler.

Münafıklar, insanlar ile eşitliğe razı olmuyorlar ve kendilerini üstün, aydın ve akıllı bir ileri sınıf sanıyorlar ve bu zan ile onlara hile etmeye kalkışıyorlar. Karşılaştırma ve benzetmesi de onların beğenmedikleri insanların onlardan daha olgun olduklarını ve kendilerinin de onlar gibi iman ederek eşitliğe nail olmalarını ve böyle olması kendileri için gerileme değil, ilerleme olduğunu anlatıyor. Bu onlara : "Siz henüz insan değilsiniz, önce insan olun." meâlinde bir hatırlatmayı da içeriyor. Münafıklar da cevapta o insanları düşük görüyor ve: "o budalalar" şeklinde mukabele ediyorlar. Yani eşitliğe razı olmuyorlar. Böyle yaparak hem bu ayırımda Yüce Allah'ın kendilerine iftira etmediğini halleriyle tasdik ediyorlar, hem de iman hususunda kendilerine bir sivrilmişlik hakkı verilmediğinden dolayı eşit iman teklifini reddediyorlar. Fakat açıkça; "biz iman etmeyiz" de demiyorlar. Kendilerinin özel ve başka bir imanları olduğuna ve olması gerektiğine işaret etmek istiyorlar.

14- Onlar iman edenlere rastladıkları zaman: "İnandık" derler. Fakat şeytanlarıyla yalnız kaldıkları zaman: "Biz, sizinle beraberiz, biz sadece (onlarla) alay ediyoruz." derler.

Bu münafıkların mümin olmadıklarını ve ahlâk bakımından ne kadar düşük olduklarını şununla daha iyi anlarsınız. Bunlar müminlere rast geldikleri zaman genelde "âmenna/inandık" derler. Budala zannettikleri müminlere yaltaklanırlar. Yüzden samimiyet, riyakârlık ederler. Kendi şeytanlarına, gizli anlaşmalarla, gizli meclislerde, mason localarında, kendilerine gizli gizli fitne ve fesat dersi veren donuk kafalı, çıfıt, şeytanlık ustalarıyla tenhada, yalnız başlarına kaldıkları zaman da "Biz şüphesiz sizinle beraberiz, bundan emin olunuz." derler. Şeytanlıkta beraber olduklarına söz verirler ve mü'minlere karşı yaptıkları yoldaşlıktan kuşkulanmasınlar diye gizli soruya cevap yerinde şunu da ilave ederler: "şüphe yok ki biz başka değil, hep alaycı takımıyız, hep böyle alay eder dururuz" derler ve ahlâksızlıklarıyla öğünürler. Sadakat arz ederken hainliklerini,

şecaat (cesaret) arz ederken hırsızlıklarını söylerler. İşte ilim ve inançta hafife alma ve alay etmenin küfrün gereği olması hakkındaki genel kural bu gibi âyetlerin muhtevasıdır.

Bu yedi âyette münafıkların durumları, ruh halleri, vasıfları ve sabit kötülükleri tam bir belağat ve îcaz yoluyla özetlenerek haber verilmiş, baştaki âyetin manasına bakarak, onu her yönden ayrıntılarıyla anlatan ve açıklayan bu yedinci âyet ise onların bütün ruhlarını kendi tasdikleriyle iki kelimede özetleyerek gösterivermiştir.

Dersler ve İbretler:

1- Münafıklar, yaptıklar iki yüzlülükle kendi çıkarlarını koruyacaklarını sanırlar. Fakat bu politikaları bu dünyada da, Ahiret'te de sonuçsuz kalmaya mahkûmdur. Bir münafık, bir grup insanı bir süre kandırmayı başarabilir; fakat tüm insanları her zaman kandırması imkânsızdır. Böyle bir kimsenin foyası ortaya çıkarıldığında, şerefi sonsuza dek ayaklar altında kalır. Ahiret'te ise boş kuruntular, hiçbir fayda sağlamayacaktır. Çünkü orada perdeler kalkmış, her şer ayan beyan ortaya dökülmüştür.

2- Yüce Allah, onların bu ikiyüzlü, samimiyetten uzak, kendini beğenmiş ve aklını kutsamış olmalarından doğan nifak hastalıklarını arttırır. Onlar iki yüzlülüklerinin bir müddet başarılı sonuçlar verdiğini görünce onun etkin ve iyi bir yol olduğuna inanırlar ve öncekinden daha sık ve emin bir şekilde iki yüzlülüklerine devam ederler.

3- Münafıklar; samimi Müslümanları, hak yolunun davetçilerini, kendilerini her türlü zorluk ve tehlikelere atarak İslam davasına sahip çıkan kimseleri aptal ve sefih olarak görürler. Onlara göre, hak ve adalet için güç ve kuvveti elinde tutan zalimlere karşı çıkmak ve onların düşmanlıklarını kazanmak aptallıktan başka bir şey değildir. Haklıya ve haksıza aldırmaksızın sadece kendi çıkarlarını korumak ve onlar için yaşamak kendilerine göre büyük bir akıllılık ve büyük bir fazilettir. Ama gerçekte bu bir zillettir.

4- Münafıklar, kendilerini çok üstün yetenekli ve normal insanlardan farklı çok akıllı kimseler olarak görürler. Bunun için de mü'minleri sefih olarak görüp aşağılarlar. Ama mason localarındaki üstatların karşılarında el pençe divan dururlar da yine de insan yerine konmazlar. Buna rağmen sırf islama olan kinlerinden ve düşmanlıklarından dolayı mü'minleri bırakıp onların dostluğunu kazanmaya çalışırlar. İzzet ve şerefi onların yanında ararlar. Hâlbuki izzet ve şeref ancak Allah yolunda olanlara aittir.

2. DERS

Hadis

Olgun Müslüman

٥ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو - رضي الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عَنْهُ». (بخاري: ١٠)

5- Abdullah b. Amr (ra)'ın rivâyetine göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **"Müslüman kişi, dilinden ve elinden diğer Müslümanların güvende oldukları kimsedir. Muhacir ise, Allah'ın yasak kıldığı şeyleri terk eden (uzak duran) kimsedir."** (Tecrid,10)

٦ - عَنْ أَبِي مُوسَى - رضي الله عنه - قَالَ: قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ أَيُّ الإِسْلامِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: «مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ». (بخاري: ١١)

6- Ebu Musa'dan (ra) gelen rivâyete göre, Allah Resûlü'ne (sav): "Ey Allah'ın Resûlü! İslâm açısından en üstün olan Müslüman kimdir?" diye sorduklarında şöyle buyurdu: "**Dilinin ve elinin, ezası ve cefasından diğer Müslümanların güvende oldukları kimsedir."** (Tecrid,11)

Dersler ve İbretler:

Bu üç Hadis-i Şerif'te güzel ahlakın önemi vurgulamaktadır. Müslüman olmanın temel vasfı, her kese güven vermek, herkes tarafından parmakla gösterilecek yüksek ahlaki faziletlere sahip olmaktır.

1- Müslüman asık suratlı, kaba ve sert mizaçlı olmamalıdır. İnsanların kendisiyle çok kolay iletişim kurduğu, kendisinin de diğer insanlara kolaylıkla ülfet ettiği bir yapıda olmalıdır.

2- Etrafını kırıp döken, kötü söz söyleyen, kalp kıran kişiler kıyamette müflis olarak ortada kalacaklarıdır. Bu gibi kişilerin çok namazı, çok orucu, çok sadakası olsa bile incittiği insanların ve haklarına tecavüz ettiği şahısların borcunu ödemeye yetmeyecektir.

3- Kendisine güven duyulmayan, ticari hayatta fırsat bulunca insanları dolandırmaktan çekinmeyen, hak yemekten sakınmayan, faize bulaşmaktan uzak durmayan kişilerde hayır yoktur. Bu gibi kişileri dava ve iddia sahibi Müslümanlar asla aralarında barındırmamalıdırlar. Zira bu gibi şahıslar fırsatını yakaladıklarında kendilerine emanet edilmiş olan ümmete ait paraları ya da gayrimenkulleri üzerlerine geçirmekten çekinmezler.

٧ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو - رضي الله عنهما - أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم -: أَيُّ الإِسْلامِ خَيْرٌ؟ قَالَ: «تُطْعِمُ الطَّعَامَ، وَتَقْرَأُ السَّلامَ عَلَى مَنْ عَرَفْتَ وَمَنْ لَمْ تَعْرِفْ». (بخاري: ١٢)

7- Abdullah b. Amr'dan (ra) rivâyete göre, "Adamın biri Allah Resûlü (sav)'e: 'İslâm açısından en hayırlı şey nedir?' diye sorunca, Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: "Yemek yedirmen ve tanıyıp tanımadığın herkese selam vermendir." (Tecrid,12)

Dersler ve İbretler:

Selam uluslararası bir paroladır. Rengi, dili, ırkı ve coğrafyası birbirinden çok farklı insanlar dahi tek bir selamla birbirlerine ısınmakta ve kardeşler topluluğu olmaktadırlar. Bunun için Allah Resulünden bize ulaşan "es-selamu aleyküm" şeklindeki selamlaşmaya sahip çıkmalı ve aramızda yaygınlaştırmalıyız. Batıdan ithal günaydın ve benzeri selamlaşma usullerinden ısrarla kaçınmalıyız. Zira Emperyalist güçler İslamı hayatın tüm alanlarından sürüp atmak için gece gündüz çalışmaktadırlar. Onların unutturmak istediği değerlerin başında da selam gelmektedir.

1- Bu hadis-i şerif günümüzün kanayan bir yarasına da parmak basmaktadır. Zira insanlar kazandıkça bencilleşmekte, serveti arttıkça cimrileşmektedirler. Bırakın eve yemeğe misafir çağırmayı bir akşam çay içmeye dahi kimseyi çağırmamaktadırlar. Bunda en büyük etken de kadınların tembelleşmesi, evde erkekten daha fazla söz sahibi olmasıdır.

2- Müslümanlar bu gün "bereket" kavramını unutmuş durumdadır. Her şey kapitalistçe matematik işlemlerin sonucuna göre değerlendirilmektedir. Hâlbuki

gelen misafir 10 rızıkla gelir, birisini yer dokuzunu bereket olarak ev sahibine bırakır. Bu konuda İbrahim (as)'ın kıssası özellikle okunmalıdır.

٨ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ». (بخاري: ١٣)

8- Enes'ten (ra) rivâyete göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Herhangi biriniz kendi adına sevip istediği bir şeyi, kardeşi adına da istemedikçe gerçek mânada iman etmiş olamaz." (Tecrid,13)

Dersler ve İbretler:

1- Müslümanlar bir vücudun azaları gibidirler. Dolayısıyla birisinin sevinci hepsinin sevinci, birisinin üzüntü ve ızdırabı da hepsinin üzüntü ve ızdırabı olmak zorundadır. Dünya malına hased etmek, Müslüman kardeşinin sahip olduğu bir hayrın ondan gitmesini arzulamak asla caiz değildir. Müslüman kendisine layık gördüğü bir hayrı diğer bütün Müslümanlar için de arzulamalı, herkesin huzur içerisinde dert ve kederden uzak bir şekilde yaşamalarını arzu etmelidir. Aksi bir düşünce İslam ahlakıyla bağdaşmaz.

2- Bu gün yeryüzünde özellikle Afganistan, Suriye, Irak, Filistin, Patani, Keşmir, Çeçenistan, Mali ve daha birçok bölgede yerli ve yabancı güçler tarafından Müslümanların kanı akıtılmaktadır. Bütün bu hadiseler olurken Müslümanların lüks ve israf içerisinde yaşamaları asla hoş görülemez. Bu coğrafyaların feryadına aldırmayan kalpte hayır yoktur.

٩ - عَنِ ابنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - مَرَّ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الأَنْصَارِ وَهُوَ يَعِظُ أَخَاهُ فِي الْحَيَاءِ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «دَعْهُ فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الإِيمَانِ». (بخاري: ٢٤)

9- İbn Ömer'den rivâyete göre, Peygamber (sav), Ensar'dan birinin yanına varmıştı. Adam bu esnada bir kardeşine hayâ (utanma) konusunda öğütte bulunuyordu. Bu durumu gören Allah Resûlü (sav) ona: "Bırak adamcağızı (sıkıştırma) çünkü hayâ, imandandır" buyurdu. (Tecrid,23)

(Çünkü bu adam aşırı derecede hayâ sahibi biri idi. Ona öğütte bulunan ise ona: 'Bu kadar hayâ niye?' diyerek onu âdeta sıkıştırıyordu. Allah Resûlünün uyarısı bununla ilgilidir.)

Dersler ve İbretler:

1- Hayâ, "utanma" manasına gelir. Osmanlı medreselerinin girişinde edebin önemini hatırlatması için "**Edeb yâ hû" (**Allah için edebini takın!) anlamında yazı yazılmıştır. Toplum içinde edepsizce davranmaktan sakınmayan kimseler için "ar damarı çatlamış" tabiri kullanılır ki artık sözün bittiği yer demektir.

2- "İman, yetmiş küsur şubedir. **Hayâ imandan bir şubedir.**" (Buhari, İman, 3) "Şüphesiz her dinin bir ahlakı vardır. **İslâm'ın da ahlakı hayâdır**." (Tergîb ve Terhîb Terc. 5:250). "**Hayâsı olmayan kimsenin imanı da yoktur**." (İbn-i Hibbân) ve benzeri hadis-i şerifler hayanın dinde ne büyük öneme sahip olduğunu göstermektedir.

3- Günümüzde özellikle de kızlarımızda ve kadınlarımızda giderek azalan hayâ duygusu İslamın en çok üzerinde durduğu konulardandır. Sahabe nesli bu hayâ ile yetişmiştir. Nitekim Hz. Fatıma (ra) hastalandığında ölmek üzere olduğunu anlayınca iki küçük yavrusunun birisi beş birisi altı yaş civarlarında olduğu halde onları dışarı çıkartır hastalığın ve arkada gül gibi iki yetim yavru bırakmanın ızdırabını bir kenara iterek tam da kendisine yakışan şu manadaki sözleri söyler: "Yarın öleceğim. Ölmek bir şey değil ama yarın cesedim erkeklerin arasından nasıl geçirilecek." İşte peygamber kızının hayâsı ve işte sokaklarda üzerimize sigara dumanı üfleyen dar pantolaonlu ve sıkmabaşlı kızlar! Allah Teâlâ neslimizi hayâsızlık fitnesinden korusun.

2. DERS

Davet Fıkhı

Temkin/İktidar İçin Çalışmak

Bu konuyu da yine lügat ve terim açısından ele alalım.

Lügatte Temkin

Bu kelime, "Mekkene" fiilinin mastarıdır. Bu kelimenin kök harfleri, "Mim, Kef ve Nun" yani "M-K-N" harflerinden oluşmaktadır. Örneğin, "Mekkenehullahu mineşşey'i temkinen" ve "Emkenehu minhu" denir ki, hepsi da mana itibariyle aynıdır ve Allah onu sağlam yere yerleştirdi, yerini sağlam kıldı, yerine oturttu demektir. Nitekim "İstemkene" ve "Temekkene" de sağlamlaşmak, iyice yerine oturmak, sahip olmak gibi manalara gelir.

Temkin, lügatte güç, iktidar ve mülk manasınadır. Nitekim yüce Allah, bu noktaya Zülkarneyn'den söz eden şu ayetinde işaret ediyor ve Allah şöyle buyuruyor:

"Gerçekten biz onu yeryüzünde iktidar ve kudret sahibi kıldık, ona muhtaç olduğu her şey için bir sebep, bir vasıta ve yol verdik." (Kehf, 84)

Bu ayette denmek istenen mana şudur: Allah, bu salih kuluna yeryüzünde ayağını sağlamca basabileceği bir imkân verdi, ona güçlü bir iktidar ve kuvvet ihsan etti, onu muktedir yaptı. Onun bu gücünü ve iktidarını güçlendirecek ve destekleyecek tüm fırsatları, sebep ve yolları sundu. Onun iktidarını daha da güçlendirecek ve karşı konulamayacak manada gerekli olan her imkânı ve hüküm verme yetkisini verdi, onu takviye edip güçlendirdi.

Aynı şekilde yine Kur'an-ı Kerim, Hz. Yusuf (as)'dan söz ederken de durumun aynen böyle olduğunu zikrediyor, yüce Allah'ın, Hz. Yusuf'u yeryüzünde sağlam bir şekilde güçlendirip yerleştirdiğini şöyle bildiriyor:

"Böylece Yusuf'a, orada dilediği gibi hareket etmek üzere ülke içinde yetki verdik. Biz dilediğimiz kimseye rahmetimizi eriştiririz. Ve güzel davrananların

mükâfatını zayi etmeyiz. İman edip de kötülüklerden sakınanlar için ahiret mükâfatı daha hayırlıdır." (Yusuf, 56-57)

Temkin Kelimesinin Terim Olarak Manası

Temkin, bu dünyada İslam ümmetinin asıl yerini bulması ve yeniden o asli hüviyetine kavuşması yolunda ciddi manada çalışmak, onun güçlenmesini, ayağının sağlam yere basmasını, nüfuzunun artmasını elde etmesi için var gücüyle çaba göstermek, gayreti elden bırakmayıp çalışmak demektir.

Nitekim Üstad Ali Abdulhalim Mahmud bunu şu ifadeleriyle tanımlıyor:

"İslam adına hayatın her alanını ilgilendiren hususlarda en büyük hedef, bunları sağlamak olmalıdır. Örneğin tüm merhaleleriyle, hedef ve yollarıyla daveti gerçekleştirmektir. Aynı şekilde bununla ilgili ve buna bağlı tüm gayretleri, çaba ve çalışmaları harekete geçirmektir. İslam daveti ve hareketi için yapılması gereken ve amaçlanan her şeyi bir düzen ve sistem içerisinde ele almaktır. Eğitim alanının hiç bir aşamasını ihmal etmeyerek ele almak, bunu tüm boyutlarıyla, her yönüyle, bütün hedeflerini ve bu hedeflere götürecek vasıtaları, yolları denemek ve bunları harekete geçirmektir. Bu öyle bir çalışma olmalıdır ki, bu büyük hedefte İslam adına hiçbir kimse farklı bir yola gitmemeli, herhangi bir anlaşmazlığa meydan vermemelidir.

Çaba sarf eden gruplardan hangileri olursa olsun, hiçbirisi asıl hedef ve programları olan ve kitap ile sünnetten kaynaklanan esaslardan sapmamak kaydıyla, Allah'ın gazabına neden olabilecek bir yanlışa girmemek suretiyle çalışmalarını yürütebilirler. Bu manada bir çalışmada bir sıkıntı yoktur. Evet, İslam adına çalışan grupların ve cemaatlerin her ne kadar farklı yol ve yöntem izleyebilseler de asla hiçbirisinin en büyük hedef olan Allah'ın dinini, yeryüzünde sağlam bir temele oturtmak için yapılması gereken çalışmadan sapmamaları gerektiğini unutmamalılar ve bu manada onların ihtilafa düşmeleri gibi bir lüksleri olamaz. Çünkü tek ve en büyük hedefleri İslami bir amaç için çalışmak olmalıdır."[1]

Bunu yapmalılar ki, İslam dininin varlığı ve gücü her dinin, her yasanın ve her düzenin üzerinde tek egemen güç olabilsin. İnsan toplumları üzerinde onun hükümleri uygulanabilsin. Yeryüzünde tek söz sahibi İslam olsun. İşte bu manadaki bir temkinin sağladığı bir görev alma, bir yetki sahibi olma, bir mülk ve gücü elde etmektir ve korkulu bir dönemden sonra güvenin sağlandığı bir dönem demektir.[2]

---

1 Fıkhu'l Mesuliyye, s. 358

2 Fıkhu'd Da've ilallah, 2/713-714

Üstad Seyyid Muhammed Yusuf bunu şu şekilde tanımlıyor:

"İslam ümmetinden temkin denen güçlü olmayı ortadan kaldıran sebepleri izale etmek ve İslam ümmetini yeniden sağlam esaslar üzerinde kurulu ölçülere kavuşturmak gerekir. Temkin esaslarına engel olan rahatsızlıkları bilmek ve bunları tesbit etmek, bu arada yeniden temkini sağlayacak olan yolları araştırmak gerekir. Keza bu uğurda bize kolaylık sağlayacak imkânları ve yolları denemek de lazımdır. Ancak bütün bunları yaparken de mutlaka Kur'an-ı Kerim'in ışığı altında değerlendirme yapılmalı ve bu arada yüce Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)'in hadislerinden de yardım alarak yola çıkılmalıdır."[3]

Üstat Fethi Yeken de diyor ki:

"Zafer elde edebilme durumuna erişebilmek, bir bakıma bir güç elde etmek ve iktidarı kullanabilme gücüne sahip olmak, bu arada büyük kitleleri, yardımcıları ve tabi olanları desteklemek gerekir. İşte bu da aslında yeryüzünde bir tür güç kazanmak ve üstünlük elde etmek demektir."[4]

[3] Et-Temkin li'l Ümmeti'l İslamiyye, fi Davi'l Kur'ani'l Kerim, 3/13

[4] Mecelletu'l Muctema, sayı 1249, 6 Muharrem 1418/13 Mayıs 1997

2. DERS

Mezhepler Tarihi

Ehli Sünnet ve'l Cemaat Mezhebinin Doğuşu ve Özellikleri

İslâm mezhepleri Ehl-i Sünnet ve Ehl-i bid'at diye ikiye ayrılmaktadır. Haricîler, Kaderiye, Cebriye, Mutezile ve Şia Ehl-i bid'at olan mezheplerdendir. Eş'arîye ve Maturidiye ise Ehl-i Sünnet olan itikadi mezheplerdir. Fıkhi mezheplerden ise bu gün yaşayan dört Ehli Sünnet mezhebi vardır. Bunlar; Hanefi, Şafii, Maliki ve Hanbelî mezhepleridir.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat veya kısaca ***Ehl-i Sünnet*** tabirleri, Hz. Peygamber'in ve ashabının yolunu takip edenlere denir. Ehli Sünnet tabiri yerine Kurtuluşa Erenler anlamında "*Fırka-i Naciye"* ve "*Ehli Hak"* tabirleri de kullanılmıştır. Buna göre *Ehl-i Sünnet*, Resulullah (sav) ve ashabının yolunu takip eden çoğunluğun görüşüdür.

Şunu hemen belirtelim ki, Ehli Sünnet mezhebi dediğimiz zaman Hz. Peygamber zamanından beri yaşanan İslami anlayışı kasd ediyoruz. Bu anlayışa aykırı bir takım sapık fırkalar ortaya çıkınca bu grupların savunduğu bozuk ve sapık fikirlere cevap verilmesi ve onlarla mücadele edilmesi zarureti ortaya çıkmıştır. Bunun neticesi de Ehli Sünnet'in İtikadi ve Fıkhi mezhepleri doğmuştur. Yani bir mezhep olarak önce sapık fırkalar/gruplar ortaya çıkmış ve bu gruplar Peygamber (sav) ve sahabenin yolundan ayrılarak İslamı ana çizgisinden saptırmaya ve uzaklaştırmaya başlamışlardır. Bu ehl-i bid'at fırkaların ortaya çıkmasından sonra bir zaruret olarak Ehli Sünnet mezhebi ortaya çıkmış ve ümmetin çoğunluğunu ve hakkı temsil ederek bu isimle anılmaya başlanmıştır. Bu gün İslam dünyasının %90'ı Ehli Sünnet mezhebindendir.

Ehli Sünnet'in temel vasfı, Kur'an ve Sünnet'e dayanan temel İslâmî esaslara bağlılık ile Müslüman cemaatin devamı ve birliği için azamî gayret sarf etmektir. Ehl-i Sünnet inancının teşekkülünde en önemli yeri Hasan el-Basrî (rh) tutar. Ondan sonra ise Ehl-i Sünnet'in itikadî görüşlerinin şekillenişinde Ebu

Hanife rahmetullahi aleyh etkili olmuştur. Ebu Hanife'den sonra, ehl-i bid'at fırkaların itikadî sahadaki faaliyetlerine karşı Ehl-i Sünnet'in esasları geliştirilmiştir. Bu süreçte Ehl-i Sünnet kelamı ortaya çıkmıştır.

Bu gün bir takım Selefi akımlar çıkıp Ehli Sünnet tabirini kendilerine mal etmeye çalışmaktadırlar. İlk dönem âlimleri olan ve mezheplerin ortaya çıkışından önceki dönemi kapsayan Sahabe ve Tabiin dönemi için "Selefiyye" denilmektedir. Tabii ki bu ilk devir üleması Ehli Sünnet'in belkemiğidir. Ancak son 200 yıldır ortaya çıkan ve kendilerine "Selefiler" ya da "Vehhabiler" denilen zümrenin bu Selef-i Salihin'le hiç bir alakası yoktur. Bu yeni selefiler mezhepleri reddetmektedirler. Fıkıh alanında var olan dört mezhebi fazla bularak mezhebleri reddederken bir nevi mezhepsizlik mezhebini oluşturmaktadırlar. Bu düşünce ise aslında –Üstad Said Havva'nın da dediği gibi- Müslüman sayısı kadar mezhebin ortaya çıkmasına çağrı demektir. Yani dördü milyonlara katlamaktadırlar. Bu ise ümmet içerisinde kargaşa ve anarşiden başka bir şey doğurmaz. Nitekim bu selefi grupların kendi içinde fikri anlaşmazlığa düşerek amip gibi devamlı parçalandıkları ve hatta birbirinden ayrılan grupların birbirlerini tekfir ettikleri sıkça görülmektedir. Bu birbirlerini tekfir hastalığı dahi onların Ehli Sünnet değil Ehli Bid'at olduklarını göstermektedir. O halde çeşitli saiklerle bu güne kadar sıkça kullanmadığımız EHLİ SÜNNET kavramını art niyetli birtakım insanların kendi özel amaçları için kullanmalarına meydan vermemek için içeriğini gereği gibi doldurmaya özel gayret etmeliyiz.

Ehl-i Sünnet ile Ehl-i Bid'at arasındaki farklar:

1. *Ehl-i sünnet*, Resulullah (sav) Efendimiz ve Ashab-ı Kiram'ın itikadi ve ameli inanç ve uygulamalarına bağlıdır. Resulullah (sav) ve Ashab-ı Kiram'ın yolunu takip etmeyi kendilerine ilke edinmişledir. Dolayısıyla sünnete tabidirler.

Ehl-i bid'at ise daha çok kendilerinin sonradan çıkardığı Asrı Saadet ve Sahabe devrinde görülmeyen fikir ve inançlar ortaya atarak onlara bağlanırlar. Ehli Bid'at ismini almaları da bu yüzdendir.

2. *Ehl-i Sünnet* âlimleri, âyet-i kerime ve hadis-i şerifleri kendi şahsî kanaatlerine ve indi görüşlerine göre te'vil etmez, yorumlamazlar.

Ehl-i bid'at ise âyet ve hadisleri kendi kısır görüşlerine göre te'vil ve tefsir ederler. Bâtıniler ve Mutezile, âyetin zahirini terkederek başka manâlar ararlar. Bu yüzden Ehl-i heva diye isimlendirilmişlerdir.

3. Ehl-i sünnet, Haricîler gibi nasların yalnızca zahirine de bağlı değildir. Nasları te'vil etmemekle beraber, nasların ruhuna ve özüne de ehemmiyet verirler.

Yani zâhir ve bâtın dengesini muhafaza ederler. Haricîlerde olduğu gibi bazı Ehl-i bid'at mezhepler ise âyetlerin tümünü zahirine göre değerlendirirler. Bunun, için de birçok noktada dalâlete düşerler.

4. Ehl-i sünnet, ümmetin bütünlüğüne büyük değer verir, tefrikaya ve kargaşaya karşı çıkar. Kendi dışındaki fırkalara azami müsamaha gösterir ve onları tekfir etmekten kaçınmaya itina gösterir. Ehli Sünnet mezhepleri birbirlerini tekfir etmekten uzak dururlar ve "Müslümanım" diyen herkesi Müslüman kabul ederek ehli kıbleyi tekfir etmezler.

Ehl-i bid'at olan fırkalar ise kendi aralarında birbirlerini küfürle suçlamışlardır. Hatta büyük bir kısmı kendi mezhebinden olmayanları Müslüman dahi kabul etmezler. Bu yüzden de Ehl-i firkat diye de isimlendirilirler.

5. *Ehî-i Sünnet,* müsamahakârdır. Kendi itikadi prensiplerini ve düşüncelerini diğer mezhep mensuplarına zorla kabul ettirmeye çalışmaz. Kendi mezhebinden olmayanları açıkça küfrü görülmedikçe tekfir etmez.

Ehl-i bid'at mezhepleri ise mutaassıptırlar. Kendi dışındakileri çoğunlukla tekfir ederler ve kanlarını akıtmakta bir mahzur görmezler.

6. *Ehî-i Sünnet,* İslam devletinin genişlemesiyle fethedilen yerlerde Müslümanların karşılaştıkları batıl din ve felsefi anlayışlardan etkilenmemiştir. Ehli Sünnet mensupları bu yabancı düşüncelerden istifade etmişler ama etkileri altına girmemişlerdir.

Ehl-i bid'at mezheplerinden Haricîler eski Arap inanışlarının, Şiîler Fars kültürünün, Mutezile ise Yunan felsefesinin tesirinde kalmış ve bu tesirler altında birçok İslami inançları değişmiş ve birçok alanda İslam'a ters düşmüşlerdir.

7. *Ehî-i Sünnet,* Ashab-ı Kiram'ın hepsini sever. Onlardan hiç birisine kötü söz söylemez, saygısızlık etmez, tekfir etmez. Ashab-ı Kiram'ın tümünü ancak saygıyla anar.

Ehl-i bid'at mezheplerinden Haricîler, Şiiler ve Mutezile ashabdan bazılarını (neuzu billah) tekfir eder, onlara söver ve lanet okurlar.

Bu ve benzeri pek çok sebeplerden ötürü Ehli Sünnet Kur'an-ı Kerim ve Sünneti Nebeviyyenin özüne ve gayesine en uygun esasların müdafii ve muhafızı olmuştur. Ehli Sünnet bu haliyle daima ümmetin çoğunluğunu (%90) temsil etmiş ve Ehli Sünnet denilince de daima ümmetin tümü anlaşılmıştır.

Bu nedenle Ehli Sünnet'i bir fırka gibi görmemek gerekir. Zira o İslam'ın bizatihi kendisidir. Aslı ve anasıdır, köküdür. Diğer fırkalar bu ana kökten kopmuşlar ve bu ana gövdeye ters düşmüşlerdir. Dolayısıyla Ehli Sünnet'e diğer fırkalar gibi bir fırka gözüyle bakamayız.

Ehli Sünnet daima doğruyu göstermiş, dış etkenler kendisinde asla bir sapma meydana getirememiştir. Ehli Sünnet dışı fırkalar ise devamlı bir değişim ve başkalaşım yaşamışlardır. Ehli Sünnet daima şiddetin karşısında olmuş, yolunu şaşırmış fırkalara daima şefkatle yaklaşmış ve onların da doğru yolu bulmaları için emribil maruf görevini ifa etmiştir.

3. DERS

Tefsir

Münafıkların Özellikleri-2

(Bakara Sûresi, Âyet: 15-20)

اَللّٰهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٥﴾ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ
بِالْهُدٰى فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٦﴾ مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَاراً
فَلَمَّا اَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللّٰهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ﴿١٧﴾ صُمٌّ
بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿١٨﴾ اَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ
يَجْعَلُونَ اَصَابِعَهُمْ فِي اٰذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللّٰهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ
﴿١٩﴾ يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ اَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا اَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَاِذَا اَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا
وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَاَبْصَارِهِمْ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾

15- (Asıl) Allah onlarla alay eder ve taşkınlıkları içinde serserice dolaşmalarına mühlet verir.

Münafıkların bunca ihanetleri anlatıldıktan sonra Müslümanların kabaran kinlerini ve heyecanlarını yatıştırmak, endişelerini ortadan kaldırmak için buyuruyor ki: Allah onlarla alay ediyor ve daha edecek, yani kendilerini maskaraya çeviriyor ve daha çevirecek de.

Bu ilâhî alay cümlesinden olmak üzere bunlara dünyada Müslüman muamelesi yapılır, İslâm toplumu dışında tutulmazlar. Münafıklar, gayr-i Müslimler gibi İslam ait hükümlerinde serbest değillerdir. Münafıklara, gerek ibadet ve gerek muamelelerle ilgili dinî hükümlerin hepsi Müslümanlara uygulanan

hükümler gibi tatbik edilir. Ancak Mü'minler bunlara dikkat etmek, bu hususta gözlerini açıp mücahede etmek, nizamı, hükmü, iktidarı ellerinde tutmakla yükümlüdürler.

Bunda başlıca üç hikmet vardır: *Birincisi* İslâm'ın sabır ve sükûnu, terbiyesinin yüksekliği, ruhî hoşgörüsüdür. *İkincisi* bu sayede bunların İslâm muhitinde ve İslâmî hükümler altında yetişecek olan çocuklarından ciddi müminlerin yetişmesine imkân bırakmaktır. *Üçüncüsü* de bu münafıkları kalben iman etmedikleri ilâhî hükümlerin tatbikatına zorlamak suretiyle her an gönül azabı içinde bırakmak ve maskaralıklarının cezasını dünyada da çektirmektir.

Ahirete gelince "*Doğrusu münafıklar, ateşin en aşağı tabakasındadırlar*." (Nisa, 145) âyeti gereğince onlar, ateşin en aşağı tabakasında olmalarından başka, bunların orada da alay muamelesine maruz kalacakları, cennetin kapıları kendilerine gösterilip gösterilip de kapatılıvereceği hadislerde açıklanmıştır.

Birisi süslenmek ister ve karşısında altın yaldızlı bir kâğıt görür. Okumasını bilmez, zinet diye göğsüne yapıştırır. Sokağa çıkar ve bununla çalım satmak ister. Görenler ise bakarlar levhada "hâzâ rezîl = bu rezildir" yazılıdır. Zavallının haberi yok, olmak ihtimali de yok. İşte -Allah korusun- bu bir ilâhî alay olur. Allah Teâlâ münafıkları taşkınlıklarında böyle maskara eder. Bu mânâlar dolayısıyladır ki şer'î bakımdan Yüce Allah'a "alaycı" denilmez, fakat "alay eder" denilir.

16- İşte onlar o kimselerdir ki, hidayet karşılığında sapıklığı satın aldılar da, ticaretleri kâr etmedi, doğru yolu da bulamadılar.

Bunlar öyle kimselerdir ki doğruluk karşılığında sapıklığı satın almışlardır. Hidayet tam ellerine değmiş, malları olmuş gibi iken onu vermişler, dalaletle trampa etmişlerdir de ticaretleri kâr etmemiştir. Kâr yolunu bulmak ihtimalleri olmamış, kâr yolunu tutamamışlardır. Bunlar, hidayet ve başarı nasip olanlardan değillerdir.

17- Onların durumu, bir ateş yakanın durumu gibidir. (Ateş) çevresini aydınlatır aydınlatmaz Allah onların (gözlerinin) nurlarını giderdi ve onları karanlıklar içinde bıraktı, artık görmezler.

Bu misal şunu anlatmak ister: Hz. Muhammed (sav) doğruyu yanlıştan, hakkı bâtıldan ayıran Hakikat ışığını yaymaya başladığında, melekelerini iyi kullanabilen kimseler bunları ayırt etmeye başladılar. Fakat kişisel çıkarlarının kör ettiği münafıklar bu ışıkla bile doğru yolu görmeyi başaramadılar.

Bilindiği gibi münafıklar, kâfirler gibi, daha baştan hidayete yüz çevirmiş; kulaklarını işitmekten, gözlerini görmekten ve kalplerini algılamaktan alıkoymuş değillerdir. Fakat onlar işin içyüzünü açık-seçik biçimde anladıktan sonra körlüğü hidayete tercih ettiler. Yani ateş yakmak istemişler ve yakmışlar, yaktıkları ateş çevrelerini aydınlatmaya başlayınca kendi istekleri ile yaktıkları bu ateşten yararlanmamışlardır. O zaman yüce Allah önce isteyip sonra yararlanmaktan vazgeçtikleri "aydınlıklarını gidererek" kendilerini "hiçbir şey göremeyecekleri koyu bir karanlıkta bıraktı". Tabii ki, aydınlıktan yüz çevirmiş olmalarının cezası olarak.

18- (Onlar) sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Artık (hakka) dönmezler.

Kulaklar, diller ve gözler sesleri, ışıkları algılamak; hidayetten ve aydınlıktan yararlanmak için yaratıldığına göre, bunlar kulaklarını fonksiyonsuz bıraktıklarından dolayı "sağır", dillerini fonksiyonsuz bıraktıklarından dolayı "dilsiz" ve gözlerini fonksiyonsuz bıraktıklarından dolayı "kör"dürler. Bu yüzden hakka dönmeleri, hidayete yönelmeleri, başka bir deyimle hidayete ve ışığa kavuşmaları söz konusu değildir.

Daha açığı artık kendilerine gelemezler. Tamamen sersem ve şaşkındırlar. Şu halde yolu nerede bulacaklar? Bu şekilde sönen yalnız göz nurları değil, bütün şuur nuru, idrak nuru olduğu anlaşılıyor.

19- Yahut (onların durumu), gökten boşanan, içinde karanlıklar, gök gürlemesi ve şimşek(ler) bulunan bir yağmur(a tutulmuşun hali) gibidir. Yıldırımlardan ölmek korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Oysa Allah, inkârcıları tamamen kuşatmıştır.

Yahut o münafıkların hali bir yağmura tutulanların durumuna benzer ki, gökyüzünün her tarafından "bardaktan dökülür gibi" boşanmış kuvvetli bir yağmur yağıyor. Her tarafı zifiri karanlık kaplamış. Gece karanlığı, kara yağmur bulutu dünyayı kaplamış, yağmurun yoğunluğu da bunlara eklenmiş. İnsanın içini sıkıyor mu sıkıyor. Göz, gönül kararıyor mu kararıyor. Şu halde karanlıklar katmerleşmiş, iç dış zifiri karanlık. Bundan başka dehşetli bir gök gürültüsü, titretici bir patlayışı, gürleyişi var ki, beyinlerde çatlıyor, ufuklarda gürlüyor. Bir de şimşek çakışı. Çakıp şakıdıkça, parlayıp gürledikçe bir ümit ışığı gibi karanlıkları yarıyor, yürekleri ağza getiriyor. Bunlara tutulanlar yıldırım parlayarak geldiği ve çarptığını mahvettiği için gözlere şimşek, kulaklara gök gürültüsü halinde gelen, ucu nereye dokunursa yok eden, insanı ve hayvanı bir anda mahveden, madenleri eriten, demiri mıknatıslayan, mıknatısların kutuplarını

alt üst eden, her türlü felaket ve yok ediciliği ile bilinen o ateşin kamçılardan, o dehşetli kıvılcımlardan, yıldırımlardan parmaklarını kulaklarına tıkıyorlar. Bunu da ölüm korkusuyla, ölümden sakınmak için yapıyorlar. Fakat kulak tıkamak neye yarar, korkunun ecele faydası ne?

Allah bütün kâfirleri her taraflarından, içlerinden, dışlarından, dünyalarından, ahiretlerinden kuşatmıştır. İlâhî kudretin kuşatmasından dışa çıkmak mümkün mü? Allah'ın izni olmadıkça bundan kurtulmalarına ihtimal mi var? Yıldırımdan korkulmaz mı? Ölümden sakınılmaz mı? Evet, ama bunlardan daha önce Allah'dan korkmak ve O'nun azabından sakınmak gerekir. Yıldırımları yapan kim? Bütün bu alâmetleri belirten kim? Bulutların arasından, o su hazinelerinin içinden bu ateşleri çıkartan kim? Onları tâ uzaklardan kulaklara işittiren, gözlere gösteren kim? Sakınmak hissini veren, ona göre tedbir almak kabiliyetini ihsan eden kim? O yıldırımların çıkış noktalarını, isabet noktalarını tayin eden ve bulutları ona göre sevk ve idare eden kuvvetler, melekler kimin? Hepsi, hepsi Allah'ın.

Gök gürültüsünün bir tesbih olduğunu, bunu işitenlerin hamd ve şükretmesi gerektiği de unutulmamalıdır. Yıldırım hakikaten müthiştir. Bir ilâhî beladır ve şimşek ile beraberdir. Fakat bundan korunmak, önceden, maddî ve manevî bir yıldırım siperi bulmak gerektir. O da Allah'ı, emirlerini ve kanunlarını yani şeriat yasalarını tanımakla olur. Şimşek çaktıktan sonra kulak tıkamanın hiçbir manası yoktur. O zaman insan kurtulursa sırf Hakk'ın yardımı ile kurtulur ve gök gürültüsünü işittiği zaman da kurtulmuş olduğunu bilir. O zaman Allah'ın kudretine hamd ve şükretmesi gerekir.

20- O şimşek nerdeyse gözlerini kapıverecek. Önlerini aydınlattımı ışığında yürürler, karanlık üzerlerine çöktümü de dikilip kalırlar. Allah dilemiş olsaydı işitmelerini, görmelerini de alıverirdi. Şüphesiz Allah her şeye kâdirdir

İşte Cenab-ı Hak münafıkların durumunu bir de böyle "sayyib/yağmur" misaliyle tasvir buyurmuştur.

Şöyle ki: İslâm dini hayat sebebi olmakta kuvvetli bir yağmura, Peygamberimizin gönderildiği zamanda dünyanın hali ve her zaman İslâm'a karşı olan kâfirlerin şüpheleri karanlıklara; dinin va'd'i ve va'îd'i (korkutması) şimşek ve gök gürültüsüne; kâfirlerin ve münafıkların namzet oldukları musibetler ve ceza, yıldırımlara benzetilmiştir. Sonrası da İslâm'a münafıkların bakışını ve fırsat buldukça ondan istifade şekillerini temsil ediyor. Bu iki temsilin nüzûl sebebi hakkında, Yahudilerin de bazı rivayetlerde bahis konusu edildiğini görüyoruz.

Dersler ve İbretler:

1- Batılı eğitimin bir sonucu olarak bize "tabiat olayları" olarak okutulan ve bizim hiçbir müdahale şansımızın olmadığı kâinatın işleyişiyle alakalı olarak çevremizde meydana gelen olaylar aslında ilahi iradenin değişmez kanunlarıdır ki Kur'an-ı Kerim'in ifadesiyle biz bunlara "Sünnetullah" diyoruz.

2- Yüce Allah burada münafıkların çaresizliğini, şimşek çakma esnasında duyulan korku ve dehşeti dile getirmekle onların aslında ne kadar basit yaratıklar olduğunu bir gök gürlemesinin bütün emellerini yok ettiğini ama onların buna rağmen şimşek çarpmasından korkup, şimşeği ve yıldırımları idare eden Yüce Yaratıcı'dan korkmadıklarını bildirmektedir. Bu ne akılsızca bir anlayıştır.

3- Yıldırımlar Allah'ın bir belası, azabının bir örneğidir. Bunlardan korkup sakınmak isteyenlerin daha önce Allah'tan korkmaları ve O'nun emirlerine, kanunlarına uyarak felaketten sakınmanın, nimetine ermenin yolunu bilmeleri gerekir. Bir Allah korkusu, insana bütün korkuları unutturur. Allah'ın izniyle her korkudan kurtulmanın bir çaresi vardır. Fakat Allah'tan kurtulmanın imkânı yoktur. O da iman ve kulluk etme ister; kanunlarının, emirlerinin tatbikini ister. Ona bununla yaklaşılır; azabından bununla korunulur, kurtuluş bulunur. Yoksa gök gürültüsü ve şimşeği gördükten sonra yıldırımdan korkmanın, kulak tıkamanın hiçbir faydası yoktur.

4- Münafıklar her zaman İslam toplumunun çıbanbaşıdırlar. Asrı Saadette dahi çok etkin faaliyetler yürütmüşler ve zaman zaman Sahabe-i Kiram üzerinde dahi etkili olmuşlardır. Hatta ifk olayında olduğu gibi dillerini Hz. Peygamber (sav) Efendimzin tertemiz ailesine kadar uzatabilmişlerdir. O halde İslam için mücadele eden Mü'minler her zaman nifak cephesinden atılabilecek iftiralara karşı hazır ve uyanık olmalı, onlara malzeme olacak mübah şeylerden dahi kaçınmalıdırlar.

5- Günümüzde Siyonizmin sahip olduğu siyasi ve iktisadi güce tapan, Allah'tan daha çok bu taifenin vereceği zararlardan çekinen nice bilgiç münafıklar vardır. Mason mahfillerinde İslam düşmanı Siyonistlerin karşısında diz çökerek bağlılık yemini eden bu insanlar; kendi halklarının taleplerini kulak arkasına atarken toplum içerisinde binde bir temsil kabiliyeti dahi olmayan bu İslam düşmanı mahfillerin en ufak ricalarını emir telakki edip derhal yerine getirirler.

6- İki milyar nüfusa, çok önemli stratejik konuma, her türden yer altı ve yer üstü zenginliklerine sahip olan İslam dünyasının en büyük siyasi ve ekonomik güç olması gerekirken altmış beş milyonluk küçücük bir Fransa kadar

dahi ağırlığı yoktur. Bunun en baştaki sebebi bu münafıkların İslam coğrafyasının lider kadrosunu oluşturmuş olmaları ve ülkelerine sürekli ihanet etmeleridir. O halde münafıklık meselesi sadece bir itikadî problem değildir. Bu aynı zamanda Müslüman milletlerin yeryüzü siyasetinde üstlendikleri rol bakımından da son derece etkilidir. Müslümanlar ne zaman bu mason mahfillerinin kadrolu memuru gibi çalışan bu münafık taifeden kurtulur, onların şerlerini bertaraf ederse işte o zaman tam bağımsız bir ülke olarak kendi gelecekleri üzerinde söz sahibi olabilirler. İşte o zaman dünya siyasetinde bir ağırlıkları olur, akan kanlara bir son verebilirler.

3. DERS

Hadis

Gerçek İmana Ulaşmak İçin

١٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ». (بخاري: ١٤)

10- Ebu Hüreyre (ra)'dan rivâyete göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur: "Varlığım elinde olan Allah'a yemin ederim ki ben; herhangi birinize babasından ve çocuğundan daha fazla sevgili olmadıkça iman etmiş olamaz." (Tecrid,14)

١١ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلاوَةَ الإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لا يُحِبُّهُ إِلا لِلهِ، وَأَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ». (بخاري: ١٦).

11- Enes (ra)'ın rivâyetine göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Kimde şu üç özellik bulunuyorsa o kimse imanın hazzına (tadına) ermiş olur. Allah ve Resûlü'nün sevgisinin kendisine her şeyden daha sevgili ve üstün olması, kişinin, sevdiğini sırf Allah rızası için sevmesi ve -ateşe atılmaktan korktuğu gibi- imandan sonra küfre dönmekten korkması..." (Tecrid,16)

Dersler ve İbretler:

1- Peygamber (sav)'i nasıl sevmemiz gerektiği hususunu öğreneceğimiz en iyi merci Sahabe-i Kiram'dır. O halde Saadet ikliminden bazı sahneler sunarak bu hususu aydınlatalım.

a)- Hudeybiye antlaşması esnasında Müşrikleri temsilen Resulullah (sav)le müzakere yapmak üzere Urve b. Mes'ud geldi ve Resulullah (s.av.) ile konuşmaya başladı. Konuşurken ikide bir Resulullah (sav)'in sakalını eliyle sıvazlıyordu.

Muğire b. Şu'be ise elinde kılıcı, başında miğferiyle Resulullah (sav)'in başucunda nöbet bekliyordu. Urve her elini uzattıkça, Muğire kılıcın kınıyla onun elini itiyor ve "çek elini Resulullah'ın sakalından" diye ihtar ediyordu.

Daha sonra Urve, Resulullah (s.a.v.)'in ashabını göz ucuyla takip ediyordu. Gördü ki; onun ashabı, faraza o aksırsa da ağzından bir damla tükürük birinin eline düşse, hemen onu (teberrüken) yüzüne gözüne sürüyordu. Ashabına bir iş teklif etse, hepsi birden koşuşur, abdest almaya kalksa, onun suyunu dökmek için birbiriyle savaşırlardı adeta. O konuşurken, herkes huzurunda sesini kısıyor, aşırı saygılarından dolayı yüzüne bile bakamıyorlardı.

Urve, Mekke'ye geri dönünce şöyle dedi: "Ey kabile halkım! Ben nice meliklere elçi gitmişimdir. Ben Kayser'in, Necaşi'nin ve Kisra'nın huzurunda bulundum ama yemin olsun; ashabının Muhammed'e gösterdiği ta'zim ve itaatin hiçbir melike yapıldığına şahid olmadım. Size iyi bir hal çaresi teklif ediyor, onu kabul etmelisiniz.

b)- Zeyd b. Desine (ra) Mekkelilere esir düştü. Ebu Süfyan: "Ya Zeyd! E tuhibbu enne Muhammeden el an indena mekaneke tudrebu unukehu ve enneke fi ehlike. (Ey Zeyd! Şu anda Muhammed bizim elimizde senin yerinde olsa da boynunu vursak sen de ailenin yanında olsan bunu ister misin?)" dedi. Zeyd b. Desine (ra):

"Değil Muhammed (sav)in sizin elinizde olması onun ayağına Medine sokaklarında diken batmasına dahi razı olmam." Dedi.

Bunun üzerine Ebu Süfyan:

"Vallahi Muhammed'in ashabının Muhammed'i sevdiği gibi başka hiçbir kimsenin bir başkasını sevdiğini görmedim." Dedi

c)- Ümmü Sa'd b. Muaz, Resulullah (sav)'in şehid edildiği haberini duyunca Uhud'a koştu. "Resulullah'a ne oldu?" Diye soruyordu. Kendisine: Uhud'da baban, kardeşin ve kocan şehit edildi, denildi. Ancak o bunlara aldırmadı. Yolda Resulullah (sav)'i sağ salim karşısında görünce şöyle dedi: "Resulullah (sav)i karşımda sağ salim gördüm ya artık bundan sonra bütün musibetler bana hafif gelir."

d)- Yermük savaşı esnasında Halit b. Velid'in başında eski bir sarığı vardı. Bu sarığın sırrı Halid b. Velid'e sorulunca hikâyesini şöyle anlattı:

Resulullah (sav) umre yaptıktan sonra başını tıraş ediyordu. İnsanlar bir tek saç alabilmek için birbirleriyle yarış ediyorlardı. Ben onları geçtim ve perçeminden bir saç alıp onu sarığımın arasına koydum. Ben onunla hangi savaşa katılsam mutlaka onda galip geldim. **(EL-Buti, Fıkhu's-Sire)**

١٢ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «آيَةُ الإِيمَانِ حُبُّ الأَنْصَارِ، وَآيَةُ النِّفَاقِ بُغْضُ الأَنْصَارِ». (بخاري: ١٧)

12- Enes'ten rivâyete göre Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "Bir kimsede imanın varlık belirtisi Ensar'ı sevmektir, münafıklığın belirtisi de Ensar'a karşı kin beslemektir." (Tecrid,17)

Dersler ve İbretler:

1- Ehil Sünnet mezhebi sahabelerin tümü hakkında hayırdan başka bir şey söylemez. Onların arasında meydana gelen bir takım beşeri ve siyasi ihtilafların da ictihad farklılıklarından kaynaklandığını ve hiçbir art niyet taşımadığını kabul eder. Bu nedenle ben ehli sünnetim diyen Müslümanların Cemel ve Sıffin'de meydana gelen bazı olayları bahane ederek bir takım sahabelere kem gözlerle bakmaları asla doğru değildir.

١٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «انْتَدَبَ اللهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ لا يُخْرِجُهُ إِلَّا إِيمَانٌ بِي وَتَصْدِيقٌ بِرُسُلِي أَنْ أُرْجِعَهُ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ أَوْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ. وَلَوْلا أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي مَا قَعَدْتُ خَلْفَ سَرِيَّةٍ، وَلَوَدِدْتُ أَنِّي أُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللهِ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ ثُمَّ أُحْيَا ثُمَّ أُقْتَلُ». (بخاري: ٣٦)

13- Ebu Hüreyre'nin rivâyetine göre, Peygamber (sav) buyuruyor ki: "Aziz ve Celil olan Allah, kendi yoluna cihada çıkan kimseyi, eğer bana iman etmiş olması ve peygamberlerimi tasdiki onu cihada çıkarmışsa, elde ettiği ecir veya ganimetle sağ salim evine/yurduna döndürmeyi veya cennete koymayı garanti ediyor. Eğer ümmetime ağır (zor) geleceğini bilmemiş olsam hiçbir seriyyeden (cihad için çıkan askeri birlikten) geri kalmazdım. Doğrusu ben Allah yolunda

öldürülüp şehit düştükten sonra yine diriltilip, sonra yine öldürülmeyi, sonra yine diriltilip ve sonra tekrar öldürülmeyi (şehit düşmeyi) ne kadar çok isterdim." (Tecrid, 34)

Dersler ve İbretler:

1- Bu Hadis-i Şerif'te cihadın üstünlüğün ve cihada katılanların elde ettiği eşsiz mükâfatlar anlatmaktadır. Cihad mutlak hayırdır. Cihadda asla kaybetme yoktur. Cihad, anadan, yardan ve serden vazgeçen er kişilerin işidir. İş zor olunca taliplisi az olur. Taliplisi az olunca da mükâfatı çok oluyor. Nitekim dünya işlerinde de durum aynıdır.

2- Cihadsız geçen her bir dönem mutlaka izzetsizlik ve perişanlık doğurur. Müslümanlar cihaddan geri kaldıklarında ırz ve namuslarını dahi koruyamazlar. Yeryüzünü büyük bir fitne ve kargaşa kaplar. Tıpkı şu an İslam coğrafyasının yaşadı gibi.

3. DERS

Davet Fıkhı

Kur'an'da Temkin Çeşitleri

Bu konuyu dört başlık altında ve dört derste değerlendireceğiz:

1- Risaleti tebliğ ve emaneti yerine getirmek,

2-Kâfirlerin helaki, inananların kurtuluşu ve savaş alanlarında zafer elde etmeleri,

3-Gayri İslami bir devlette Müslümanların yönetime ortak olmaları,

4-İslam devletinin kurulması.

Şimdi bu konuları haftalık dersler halinde işlemeye başlayalım.

Konuya Hazırlık

Önce konuya ilişkin olarak birkaç ayet meali sunacağız, daha sonra da gerekli bilgileri sunmaya çalışacağız. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Şüphesiz peygamberlerimize ve iman edenlere, hem dünya hayatında, hem şahitlerin şahitlik edecekleri günde yardım ederiz." (Ğafir/Mümin, 15)

"Müminlere yardım etmek bize düşer." (Rum, 37)

"Eğer siz Allah'a (Allah'ın dinine) yardım ederseniz, O da size yardım eder, ayaklarınızı sabit kılar." (Muhammed, 7)

"Andolsun ki, peygamber kullarımıza söz vermişizdir: Onlar mutlaka zafere ulaşacaklardır. Bizim ordumuz şüphesiz üstün gelecektir." (Saffat, 171-173)

Bu ve benzeri ayetler, Allah'ın zafer vereceğine, iman ehli olup da davet görevini üstlenmiş olanlara ve buna teşvikte bulunanlara işaret ediyorlar. Bu uğurda sıkıntılara göğüs germeyi ele alanlara -ki bunlar ister peygamberler olsunlar, ister herhangi bir mümin kimse olsunlar fark etmez- Allah Kur'an'da zafer vaat ettiğini bildiriyor. Kaldı ki bu üstün kılma, onlara zafer imkânını ve fırsatını bahşetmesi, onları sağlam temeller üzerinde oturtması yani temkini vermesi, ahiret hayatından önceki bu dünya hayatıyla ilgilidir.

Biz Kur'an-ı Kerim'de olsun, Hz. Peygamber'in sünnetinde olsun şu gerçekleri hep görmüş ve öğrenmişizdir. Peygamberlerden öylesi gelmiş ki, bunlar kâfir ve müşrikler tarafından öldürülmüşlerdir. Örneğin Yahya ve Zekeriya peygamberler gibi. Kimisine karşı da kavimleri karşı çıkmış, onları öldürmeye teşebbüs etmişlerdir. Hz. Muhammed (s.a.v) ile Hz. İsa (as) gibi. Bir de kavmini ve yakınlarını bırakmak zorunda kalan peygamberler vardır. İbrahim (as) gibi. Hz. İbrahim (as) da ailesini ve yakınlarını bırakıp Şam'a hicret etmek zorunda kalmıştı.

Çağlar boyu gördüğümüz ve yaşadığımız kadarıyla iman ehli olan bazı kimseler, sırf iman etmiş olmaları sebebiyle çok büyük işkencelere maruz bırakılmışlar, kimileri kazıklara bağlanmış, kimleri de kazılan çukurlarda ateşte yakılmışlardır. Kimisi de Allah yolunda cihad ederken şehit düşmüştür. Kimileri de Allah yolunda cihad ederken sabretmiş, mükâfatını Allah'tan bekleyerek, geri çekilmeksizin ve hep öne atılarak şehit olmayı seçmiştir. Yine kimi iman ehli de sıkıntı ve şiddet altında bir hayat sürdürmüşlerdir. Bunlar Allah yolunda ezilirlerken, sıkıntı ve ıstırap hayatı yaşarlarken, öldürülüp kovulurlarken "Peki, Allah'ın zaferi, yardımı ve onları orada yerleştirmesi, üstün kılması hususundaki vaadi nerede kaldı?" diyecek kadar bunalmışlardı.[1]

Merhum Seyyid Kutub tefsirinde şu ifadelere yer veriyor:

" Eğer biz iman ve itikat meselesine bakacak olursak, onunu kesin olarak ve hiçbir şüpheye yer vermeksizin zafer elde ettiğini görürüz. İman olayının zafer kazanmış olmasının manası, bizzat o imanı taşıyanların, iman sahiplerinin zafer elde etmesi demektir. Çünkü bu davanın sahiplerinin, kendi davalarının varlığı dışında kişisel bir varlıkları yoktur. Onlardan istenen ilk şey, iman olayıdır. Onların bu iman davası içinde fani olmaları, bunun varlığında gizlenmeleri ve o dava ile ortaya çıkmalarıdır. Onlardan istenen işte budur.

Aynı şekilde halk tarafından bilinen ve alışıla gelen şekle ve gözlerinin önünde var olan ölçüye göre zafer veya yardımın manasını gereğince anlayamamaktadırlar. Ancak yine de zafer kazanmanın ve yardım elde etmenin yolları da değişiktir. Kimi zaman uzağı görememiş olmanın sonucu söz konusu zafer ve yardım elde etme olayı birbirine karışabilir. Örneğin İbrahim (as) ateşe atılıyor, buna rağmen o, bağlı olduğu ve inandığı davadan, akidesinden geri adım atmadığı gibi çağırdığı, davetini üstlendiği davasından da geri adım atmıyor. Şimdi böyle bir durumda İbrahim peygamber acaba zafer mi elde etti, yoksa hezimete mi uğradı? Bu olaya akidesi ve inancı mantığı ve gözlüğü ile bakıldığında -ki böyle bakılmalıdır- hiç kuşku duyulmasın o, ateşe atılmış olsa bile, kesinlikle zafer elde etmiş olmanın da en tepe noktasındadır. Kaldı ki o, ateşe atılmış olmasına

[1] Dr. Nâsır el-Umer, Hakikatu'l İntisar, s. 13-14

rağmen bu ateşten kurtarılmakla da bir başka zafer elde etmiştir. İşte bu, işin bir yönüdür, kurtulmuş olması da ikinci bir yönüdür. Bu durum ilk bakışta, görünüşe göre asla olacak bir şey değildir ama bu olay gerçekleşmiştir. Ancak hakikat ve gerçek gözlüğüyle bakılınca bu olanlar gayet kesin olarak olması yakın olan bir hadisedir."

"Nice şehitler var ki, şehit düşmekle inancına ve akidesine, davasına sağladığı ve elde ettiği zaferi bin yıl yaşamış olsa da bir başka şekilde asla elde edemez, kazanamaz. Keza gönüllere de büyük manalar bırakamaz. Kanıyla okuduğu hutbeyi veya yaptığı seslenişi başka hiçbir hutbe ve seslenişle asla kazanamaz. İşte böylece o kimse çocukları ve torunları için olsun, gelecek nesiller için olsun hep kahramanlık ve gözünü budaktan sakınmama örneği olarak önlerinde duracaktır. Bu, tarih boyunca hep böyle olacaktır."

"Bilindiği gibi Muhammed (sav) hayatta iken zafer elde etti. Çünkü onun böyle bir zaferi ve üstünlüğü elde etmiş olması, kâmil manada inandığı akidesini, gerçek anlamıyla yeryüzünde ikame etmek ve hâkim kılmak ile yakından ilişkilidir. Bu akidenin istendiği manada gerçekleşmiş olabilmesi için, mutlaka bunun beşer toplumunun hayatına egemen olması ve tüm tasarruflarında onun hâkim kılınmasıyla olabilir. Kısaca tek bir yürekten, egemen olan bir devlete gidiş... İşte yüce Allah bu akidenin ve inancın sahibini, o, henüz hayatta iken zafere ermesini diledi ki, böylece akidesini kâmil manada gerçekleştirmiş olsun. Böylece bu akide tarihsel bir olay olarak tüm görülen ve onaylanan şekliyle bir gerçek olarak kendisinden sonra geride kalabilsin. İşte bu noktada yakın bir gelecekte zafer kazanma şekli ile ileride uzak bir şekilde kazanılacak olan zafer birbiriyle irtibatlı olabilsin, bağlantı kurulabilsin. Nihayet görünürdeki zahir sebep ile gerçek sebep birbiriyle birlik sağlamış olabilsin ki bu da yüce Allah'ın takdiri ve tertibi sayesinde, Onun muvaffak kılmasıyla olabilir."

Zafer ve temkin olayı müminler açısından oldukça farklı şekillerde ve yöntemlerle ele alınır. Bunun da en önemlilerinin başında da şu üç husus yer alır: Risaleti, mesajı tebliğ etmek, düşmanı bozguna uğratmak ve devlet kurmak gelir.

3. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam Maturidi ve Maturıdiyye Mezhebi

Abbasi Devletine egemen olan Mutezilî mezhebi mensupları fıkıh ve hadis âlimlerine karşı çok şiddetli hücumlar yapıyorlardı. Bu hücumlardan hiç bir âlim kurtulamıyordu. Bu sebeple insanlar Mutezilelerden nefret etmişlerdi. Bunların adları belâ ve musibetlerle birlikte anılır olmuştu. İnsanlar bunları ispiyoncu olarak tanıyordu. Zira bunlar, her takva sahibi imamı ve her doğru yolu gösteren muhaddisi sorguya çekmeleri için halifeleri kışkırtıyorlardı.

Abbasi Halifesi Mütevekkil halife olunca Mu'tezili düşünce mensuplarını çevresinden uzaklaştırıp, onlara düşman olan âlimleri kendisine yaklaştırdı. Âlimlerin zincirleri çözülünce bunlara karşı koymaya başladılar.

Hicir 3. yüzyılın sonlarına doğru gayret ve metanetleri ile tebaruz eden iki âlim ortaya çıktı. Bunlardan birisi Semerkant'da ilmini yayan Ebu Mansur Mâtûridî, diğeri ise Basra'da ortaya çıkan Ebu el-Hasen el-Eş'arî'dir.

Maturidiyye mezhebinin kurucusu Ebu Mansur Muhammed b. Muhammed el-Matüridî'dir. İmam Matürîdi, 238/862 yılında Semerkant'ın, "Matürid" kasabasında doğmuş ve 333/944 yılında Semerkant'da vefat etmiştir. İmam Maturidi Akaid konularında İmam Azam Ebu Hanife'nin yolunu takip etmiş, Ehli Sünnet'in kurucusu olan Ebu Hanife'nin, inanç hususundaki görüşlerinin esas almıştır. İmam Eş'ari daha Mu'tezili mezhebinde iken İmam Maturidi Mu'tezile'nin bozuk fikirlerine karşı Ehli Sünnet inancını savunmuştur. İmam Mâturîdî, Semerkand şehrindeki Hanefi âlimlerin oluşturduğu ortamda yetişmiştir. En önemli hocaları Ebu Nasr Ahmed el-Eyâdî, Ebu Bekr Ahmed el-Cuzcânî Muhammed İbn Mukatil er-Râzî ve Nusayr İbn Yahya el-Belhî'dir.(v: 268).

İmam Mâturîdî, icazet senedindeki bu isimlerle Ebu Hanife'ye ulaşmaktadır. Onun en meşhur öğrencileri ise şunlardır: Aliyy İbn Said er-Rustuğfenî (v:345/956),

İshak İbn Muhammed es-Semerkandî (v: 342/953), Ebu Muhammed Abdulkerim el-Pezdevî (v:390/1000) ve Ebu'l-Leys es-Semerkandî (v:383/983).

İmam Maturidi'nin akaid hakkındaki fikirlerini en çok geliştiren âlim Fahrü'l-İslâm el-Pezdevî (v:482/1089) olmuştur. Ayrıca bu hususta Sadru'l-İslâm el-Pezdevî (v:493/1099), Ebü'l-Muîn en-Nesefî (v:508/1114), Necmüddin en-Nesefî (v:537/1142), Alâuddin es-Semerkandî (v:540/1145 gibi âlimler de onun fikirlerini yaymışlardır.

İmam Matürîdî'nin bizzat kendisi, Ebu Hanife'nin "Fıkhul Ebsat, Risale, el-Âlim vel Müteallim, Vasiyyetü Ebu Hanife li Ebu Yusuf " adlı kitaplarından istifade ettiğini belirtmektedir.

İmam Mâturîdî, ilmî çevresi ile beraber Maverâünnehir bölgesine damgasını vurmuş, birçok itikadî ve fikrî sapmaların yaşandığı bir dönemde İslâm akidesinin korunmasında ve Asya'da İslâm'ın yayılmasında büyük hizmetleri olmuştur.

Son Osmanlı ulemasından Zahid el-Kevseri "İşâratül Meram" adlı eserin mukaddimesinde şunları söylüyor: "Maveraünnehir ülkeleri, heva ve heveslerden ve bid'atlardan uzaktı. Çünkü bu memleketlerde, hadis-i şeriflerin insanlar üzerinde istisnasız bir tesir ve hâkimiyeti vardı. Orada bulunanlar, hadisleri nesilden nesile naklederlerdi. Nihayet, "İmamül Hûda" diye tanınan, Ehl-i sünnet imamı, Ebu Mansur Muhammed el-Matüridî ortaya çıktı. Kendisini, bu meseleleri tahkik etmeye ve delillerini tetkik etmeye vakfetti. Böylece, hem aklı hem de şer'i memnun edecek eserler yazdı. Buradan anlaşılıyor ki, Ebu Mansur el-Matüridî, itikad hakkındaki görüşlerini, Ebu Hanife'den rivayet ettiği bu risalelerde nakledilen fikirlere dayandırmış ve bunları daha da detaylandırmış, açıkça izah edilmeyen hususları da izah edilen hususlar ışığında geliştirmiştir. Matüridî, dini mevzuları, aklî ve mantıki delillerle isbat eder ve şüpheye mahal bırakmazdı."

Eserleri:

1- *Kitabu't-Tevhid.* İmam Maturidi'nin Kelâm ilmine dair en mühim eseridir. Türkçeye çevrilmiş olup TDV tarafından Arapça aslı ile birlikte yayınlanmıştır.

2-*Te'vîlâtü'l-Kur'ân.* Bu eser; Te'vîlâtü Ehli's-Sünne, Te'vîlâtü'l-Kur'ân gibi isimlerle de adlandırılmıştır. İmam Maturidi, Kur'ân tefsirindeki bütün maharetini bu eserinde ortaya koymuş ve İbn Ebi Hâtim, et-Taberî, İbnü'l-Münzir gibi rivayet tefsirlerinden sonra dirayet tefsirinin ilk örneklerinden biri olmuş ve ez-Zamahşeri, Fahruddin er-Râzî gibi müfessirler ondan yararlanmışlardır. Bu eser İmam *Ebu Hanife* Ve *İmam Maturidi* Araştırma Vakfı kurucusu Ahmed Vanlıoğlu tarafından İstanbul'da yayınlamıştır. İmam Maturidi bu eserinde Hadîs-i şeriflerin

çoğunlukla ilk ravisini zikretmekle yetinir. Esbâb-ı Nüzûl'e, sahabe ve tabiûn'un sözlerine ve kıssalara da yer vermiştir. Fıkhi yönü olan âyetlerin açıklamasını yapmış, Fıkhî mevzularda çokça Ebu Hanife, Ebu Yusuf, Muhammed eş-Şeybâni, Şâfii, Züfer ve Evzâî gibi müctehidlerin görüşlerini zikertmiştir. Fakihlerin ihtilaf ettikleri konularda zaman zaman kendisinin tercih ettiği görüşü belirtmiş, tenkitlerinde aşırıya kaçmamıştır. Zaman zaman başka görüşlerin doğru olma ihtimali olabileceğini de belirtmiştir.

3- *Me'hazu'ş-Şera'i*

4- *Kitab el-Cedel*

5- *El Usul fi Usuli'd-Din.*

6- *Kitabu'l-Makalât fil Kelâm*.

7- *Reddu Kitabi'l Ka'bi Fi Vidi'l- Fusak.*

8- *Kitabu Reddi Tehzibül Cedel lil Ka'bi.*

9- *Reddu'l-Usuli'l-Hamse Li Ebi Ömer'l-Bahili.*

10- *Reddu Kitabül İmame*. Bu eser Rafızîlere reddiye olarak yazılmıştır.

11- *Er-Reddu Alel Karamita*.

4. DERS

Tefsir

İnsan En Şerefli Mahluktur

(Bakara Sûresi, Âyet: 30-34)

وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيفَةً ۭ قَالُوا اَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاۗءَ ۚ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۭ قَالَ اِنِّي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ وَعَلَّمَ اٰدَمَ الْاَسْمَاۗءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلٰٓئِكَةِ فَقَالَ اَنْۢبِـُٔوْنِي بِاَسْمَاۗءِ هٰٓؤُلَاۗءِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٣١﴾ قَالُوْا سُبْحٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَآ اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا ۭ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يٰٓاٰدَمُ اَنْۢبِئْهُمْ بِاَسْمَاۗىِٕهِمْ ۚ فَلَمَّآ اَنْۢبَاَهُمْ بِاَسْمَاۗىِٕهِمْ ۙ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَّكُمْ اِنِّي اَعْلَمُ غَيْبَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاَعْلَمُ مَا تُبْدُوْنَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُوْنَ ﴿٣٣﴾ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِيْسَ ۭ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ ﴿٣٤﴾

30. Hatırla ki Rabbin meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım", dedi. Onlar: "Bizler hamdinle seni tesbih ve seni takdis edip dururken, yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökecek birini mi yaratacaksın?" dediler. Allah da onlara: "şüphe yok ki sizin bilemeyeceğinizi ben bilirim", dedi.

Bu âyeti kerime, Cenâb-ı Allah'ın yeryüzünde bir halife yaratacağını meleklere bildirmiş olduğunu, meleklerin de bu yaradılıştaki hikmeti anlayamadıkları için bunu sual ettiklerini beyan buyurmaktadır.

Allah Teâlâ da melekleri aydınlatma, her iradesinde bir nice faydaların, hikmetlerin var olduğuna işaret için "şüphe yok ki sizin bilemiyeceğiniz şeyleri ben bilirim" diye buyurmuştur. Öyle bir mahlûku vücuda getirmekte de nice faydalar

vardır. Onların âsileri olacak ise de itaatkâr olanları da bulunacaktır. Allah'ın dinini yayamaya, insanlığı aydınlatmaya çalışacak ne yüce şahsiyete sahip zatlar da ortaya çıkacaktır.

Melekler, Adem oğularının yer yüzünde fesat çıkaracaklarını, kan dökeceklerini, onların yaratılmasından önce nasıl bilmiş idiler? Buna cevaben denilebilir ki, Cenâb-ı Hak geleceğe ait bütün hadiseleri levhi mahfuzda yazmış olduğundan melekler bu levhaya bakmakla bu bilgileri edinmişlerdi. Veyahut bunu başka bir yolla meydana gelmeden önce öğrenmişlerdi.

Melâike, melek kelimesinin çoğuludur. Melekler bir takım mübarek, günahlardan uzak maddî yönden yiyip içmeğe ihtiyacı olmayan ibâdet ve itaatle meşgul olan muhtelif şekillere girebilen, lâtif varlıklardır.

Halife, başkasının yerine geçen, onun makamına kaim, onun bâzı hususlarda vekili olan kimse demektir. Çoğulu Hülefadır. Bu âyeti kerimedeki halifeden murat Âdem Aleyhisselamdır. Kendi evlât ve torunlarına Allah Teâlâ'nın emirlerini, yasaklarını Cenâb-ı Hak adına vekâleten tebliğe memur bulunmuştur.

Tesbih; subhanallah diyerek Hak Teâlâyı yüceltmek ve O'nu noksan sıfatlardan uzak tutmak, yani onun bütün noksanlardan beri olduğunu itiraf etmektir.

Takdis; mukaddes saymak, mübarek tutmak, hamd ve övgüde bulunmak, layık olmayan bir şeyden uzak tutmaktır.

31. Allah Âdem'e bütün isimleri, öğretti. Sonra onları önce meleklere arz edip: "Eğer siz sözünüzde sadık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin" dedi.

Yüce Allah 30. âyeti kerimede meleklerin bilemeyecekleri şeyleri bildiğini beyan ve her aradığının bir hikmete dayandığına işaret buyurmuştu. Gerçekten, melekler de Allah'ın ilminin azametine kani, ilâhi fiilin bir hikmet ve faydaya dayandığını İtiraf ediyorlardı. Fakat Cenâb-ı Hak onları daha ziyade aydınlatmak, kanaatlerini görerek pekiştirmeleri için onların bilmedikleri şeyleri Hazreti Âdem'in bildiğini göstermiş, binaenaleyh Adem (as)'ın yer yüzünde hilafete meleklerden daha lâyık olduğuna işaret buyurmuştur.

32. Melekler: "Yâ Rab! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz, senin bize öğrettiklerinden başka bizim bilgimiz yoktur. Şüphesiz alîm ve hakîm olan ancak sensin" dediler.

Melekler de acizliklerini ikrar edip sorularının bir itiraz mahiyetinde olmayıp bir açıklama isteğinden ibaret olduğunu arz için dediler ki: Ey Rabbimiz! "Seni tesbih ederiz, seni noksan sıfatlardan uzak tutar ve takdis eyleriz. Senin her fiilin,

her hükmün elbette bir hikmet ve faydaya dayanmaktadır. Senin bize bildirdiklerinden başka bizim bilgimiz yoktur. Biz aczimizi İtiraf ediyoruz."

33. (Bunun üzerine:) Ey Âdem! Eşyanın isimlerini meleklere anlat, dedi. Âdem onların isimlerini onlara anlatınca: Ben size, muhakkak semâvat ve arzda görülmeyenleri (oralardaki sırları) bilirim. Bundan da öte, gizli ve açık yapmakta olduklarınızı da bilirim, dememiş miydim? dedi

Melekler acizliklerini itiraf edip, ilim ve hikmeti teslim edince Yüce Allah: "Ey Âdem, bunlara şunların isimlerini haber ver." dedi. Ve halifenin kim olacağına da bu hitap ile işaret etti. Hz. Âdem o arz olunan şeyleri isimleriyle onlara haber verdi.

Görülüyor ki Cenab-ı Allah, Hz. Âdem'i halife olmak üzere yaratmış ve durumu meleklere tebliğ etmiş ve malum cevap üzerine onu isimleri öğretmekle terbiye etmiş ve sonra melekler ile beraber imtihandan geçirip, meleklere güçsüzlüklerini açıklatmış ve ona bilfiil ehliyetini isbat ettirmiş ve meleklerin devamlı tesbih ve takdis göreviyle meşgul olması, bu yeni makama liyakatleri için yeterli sebep olmadığını da göstermiş ve nihayet onları Âdem'e boyun eğdirmek için hazırlamıştır.

34. Hani biz meleklere (ve cinlere): Âdem'e secde edin, demiştik. İblis hariç hepsi secde ettiler. O yüz çevirdi ve büyüklük tasladı, böylece kâfirlerden oldu.

Şeytanın aslı cinlerdendir. Bunların kâfirleri de vardır. Bu emir üzerine itaatten dışarı çıktı, kâfir oldu. Sonucun böyle olacağını da Allah Teâlâ ilâhî ilminde biliyordu. Bu itibarla kaderde, kâfirler defterinde kayıtlı bulunuyordu. Yoksa İblis'in Âdem'e secde emrine kadar küfrü geçmemişti. Fakat Allah böyle bildiği için o kâfir olmadı, o kâfir olacağı için Allah onu öyle biliyordu ve öyle takdir etmiş idi. Hakikaten İblis kibirlenmek istedi. Nefsinde mümkün olduğu halde, itaati seçmedi ve o zaman bilfiil kâfir oldu.

Görülüyor ki İblis, Allah'ı inkâr ettiği için değil, emrine itaat etmemesi dolayısıyla kâfir olmuş ve buna göre farz olan herhangi bir vazifeyi yapmayanın küfrüne hükmedenler bulunmuştur. Fakat âlimlerimiz diyorlar ki, İblis'in küfrünün sebebi, yalnız emre itaat etmemesi değil, onu beğenmemesi "Ben ondan daha hayırlıyım." (Sa'd, 76) diye kibirlenerek kendi kıyasıyla tenkit etmeye kalkışmasıdır. Bunun için akaid ve fıkıh kitaplarındaki tekfirin bir kısmı da bu esasa dayanmıştır.

"Secde" lügatte son derece tevazu ile alçalıp baş eğmektir. Kibr'in tam zıddıdır. Dînen de alnını yere koymaktır ki, ta'zîm ve itaat etmenin en yüksek şeklidir. Secdenin ibadet olması için niyet şarttır. Ama secde olması için niyet şart

değildir. Şeriata ait her secdede bir alçalma, ta'zim ve itaat vardır. Bunun için Allah'dan başkasına secde etmek dinî bakımdan küfürdür.

Meleklerin secdesini kendi hakikatleri ile uygun olarak düşünmek daha uygundur. Bu ise Âdem'e bir saygı gösterme olmakla beraber bizzat Allah Teâlâ'ya bir ibadettir. Bununla melekler ilâhî hükümlerin yerine getirilmesi bakımından Âdem'e hilafet mertebesine uygun bir şekilde hizmet ve yardıma memur edilmiş ve bir ahde bağlanmış demek olur. O halde melekler Âdem'e bizzat boyun eğmiş değil, fakat hilafete hizmetçi olacaktır. Şüphesiz ki asıl ma'bud, yüce yaratıcıdır. Hâsılı bu secde Âdem'e bir ibadet değildir.

İşte insanlar böyle bir babanın evladıdır ve kendileri onun halefi, onun halifesidirler. Bu nimeti bilmeli, bu kardeşliği takdir etmeli ve hiç biri âlemde asalet iddiasıyla kendi hesabına yaşamaya çalışmamalı, büyük bir kardeş topluluğu halinde yaşamalı ve yaşamak için kendi hükümlerini değil, Allah'ın hükümlerini, Allah'ın emirlerini, kanunlarını tatbik etmeli ve o zaman meleklerin de kendilerine hizmet edeceğinden ümitli olmalıdır. Bunda emre karşı gelen ve kibirlenen İblis'in tâbilerinden olmamalı, yaratılışını değiştirmemelidir.

İblis ismi ise hayırdan ümidini kesmek, pişmanlık duyma ve kederli olma manalarına gelir. İblisi de Cenab-ı Allah isyanına karşılık, bütün hayırlardan ümidini kesmiş, taşlanmış, bir şeytan kılmıştır.

Dersler ve İbretler:

1- Allah Teâlâ gerek kendi hukukunu, gerek yaratmış olduğu canlıların hukukunu muhafaza etmek üzere, insanı yaratmıştır. İnsan; yeryüzünde Allah Teâlâ'nın emirlerini tebliğ ve infaza memur kıldığı halifedir, eşrefi mahlûktur.

2- İnsanın bu hilafeti bazı kayıtlara bağlıdır. İnsanın bu hilafeti ancak Yüce Allah'ın emirlerine itaat etmesi ve yasaklarından kaçınmasıyla gerçekleşir. Çünkü Allah onlardan kendisinden başkasına kulluk yapmayacaklarına, kendisinden başkasından korkmayacaklarına, takva ile süsleneceklerine ve şeytanın fitnesinden sakınacaklarına dair söz almıştır. Her kim Allah Teâlâ'nın ayetlerini yalanlar ve peygamberlerini inkâr ederse, şüphesiz o halife olma vasfını kaybeden azgın bir sapık olur. Mahlûkatın en şereflisi olarak yaratılmış iken bu inkârla esfele safiline, aşağıların aşağısına yuvarlanır ve hayvanlardan dahi aşağı bir mahlûk olur.

3- Yeryüzündeki her şey insan için yaratılmıştır. Öyleyse insan yeryüzündeki maddi ölçü ve değerlerin hepsinden daha yüksek ve daha üstündür. Maddi bir unsurun artırılması, maddi bir şeyin üretilmesi ve maddi bir kazancın elde edilmesi için insanî değerlerden hiçbirisi yok edilemez. Çünkü maddi olan her şey insan için yapılmış ve yaratılmıştır.

4. DERS
Hadis

Müslümanca Yaşamak

١٤ - عَنْ أَبِيْ سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه - أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «إِذَا أَسْلَمَ الْعَبْدُ فَحَسُنَ إِسْلامُهُ يُكَفِّرُ اللهُ عَنْهُ كُلَّ سَيِّئَةٍ كَانَ زَلَفَهَا، وَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ الْقِصَاصُ: الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ، وَالسَّيِّئَةُ بِمِثْلِهَا إِلا أَنْ يَتَجَاوَزَ اللهُ عَنْهَا». (بخاري: ٤١)

14- Ebu Said el-Hudri (ra), Allah Resûlü (sav)'i şöyle buyururken işittiğini rivayet ediyor: "Bir kul, İslâm'ı kabul eder ve onu en iyi bir şekilde yaşarsa daha önce işlediği ne kadar günahı varsa Allah onları silip affeder. Artık bundan sonra yaptıklarının karşılığını görmek vardır. Bir hasene (sevap) on katından yedi yüz katına kadar derece ile değerlendirilir, işlediği günah ise sadece karşılığıyla değerlendirilir. Meğer ki Allah o günahı bağışlamış olsun." (Tecrid,39)

١٥ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها - أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - دَخَلَ عَلَيْهَا وَعِنْدَهَا امْرَأَةٌ، قَالَ: «مَنْ هَذِهِ؟» قَالَتْ: فُلانَةُ تَذْكُرُ مِنْ صَلاتِهَا، قَالَ: «مَهْ عَلَيْكُمْ بِمَا تُطِيقُونَ فَوَاللهِ لا يَمَلُّ اللهُ حَتَّى تَمَلُّوا» وَكَانَ أَحَبَّ الدِّينِ إِلَيْهِ مَا دَامَ عَلَيْهِ صَاحِبُهُ. (بخاري: ٤٣)

15- Hz. Aişe (ra) rivâyet ediyor: Peygamber (sav), Aişe (ra)'nın yanına geldi, bu sırada Aişe'nin yanında bir kadın bulunmaktaydı. Peygamber (sav): "Kim bu?" diye sordu. Aişe (ra) da: "Bu filan kadındır" dedi ve kadının kıldığı namazlardan söz etti. Peygamber (sav): "Sus, size gücünüzün yettiğini yapmanızı tavsiye ederim. Allah'a yemin ederim ki, siz bıkıp usanmadıkça Allah bıkıp usanmaz" diye buyurdu. Peygamber (sav)'in din açısından en çok hoşuna giden, sahibi tarafından devamlı olarak yapılan ibadettir. (Tecrid,40)

١٦ – عَنْ أَنَسٍ – رضي الله عنه –، عَنِ النَّبِيِّ – صلى الله عليه وسلم – قَالَ: «يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لا إِلَهَ إِلا اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ شَعِيرَةٍ مِنْ خَيْرٍ، وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لا إِلَهَ إِلا اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ بُرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ، وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ لا إِلَهَ إِلا اللهُ وَفِي قَلْبِهِ وَزْنُ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ». (بخاري: ٤٤)

16- Enes (ra)'ın rivayetine göre Resulullah (sav) şöyle buyurdu**: „La ilahe illellâh deyip de kalbinde bir arpa ağırlığınca hayr (yânî îmân) bulunan kimse cehennemden çıkacaktır. La ilahe illellâh deyip de kalbinde bir buğday ağırlığınca hayr bulunan kimse cehennemden çıkacaktır. La ilahe illellâh deyip de kalbinde bir zerre ağırlığınca hayr bulunan kimse cehennemden çıkacaktır.“**(Tecrid, 41)

Dersler ve İbretler:

1- Tevbe kapısı çaktır. O, günahkârların tek sığınağıdır. İnsan yaratılış icabı her daim aynı hassasiyetle İslami hayatı yaşamaya imkân bulamayabilir. Bazen bir takım süfli duyguların peşine takılabilir. Bütün bu hadiselere rağmen tevbe etmek, daldığı bu gaflet uykusundan uyanmak istediğinde tevbe kapısı açıktır.

2- Tevbede asl olan Nasuh tevbe yapmaktır. Bu da pişmanlık duyulan o işe bir daha dönmemektir.

Münafığın Alameti

١٧ – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ – صلى الله عليه وسلم – قَالَ: «آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ». (بخاري: ٣٣)

17- Ebu Hüreyre'nin (ra) rivâyetine göre Peygamber (sav) buyuruyor ki: "**Münafığın alameti üçtür. Konuşunca yalan konuşur, söz verince sözünde durmaz ve kendisine bir şey emanet edilince hıyanet eder.**" (Tecrid, 31)

١٨ – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو – رضي الله عنهما – أَنَّ النَّبِيَّ – صلى الله عليه وسلم – قَالَ: «أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّى يَدَعَهَا: إِذَا اؤْتُمِنَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ». (بخاري: ٣٤)

18- Abdullah b. Amr'dan rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "Her kimde dört şey bulunursa o kimse katıksız münafık olur. Her kimde de bunların biri bulunursa onu bırakıncaya kadar kendisinde münafıklıktan bir özellik kalmış olur. (Şöyle ki) kendisine bir şey emanet edildiği zaman hıyanet eder, konuşunca yalan söyler, söz verince sözünden cayar, biriyle tartıştığında ona karşı haktan sapar." (Tecrid,32)

Dersler ve İbretler:

1- Nifak iki türlüdür.

Birincisi; *inançla alakalıdır.* Küfrünü gizleyip, inandığını söyleyen veya inanmış gibi gösteren kimse bu anlamdaki münafıktır. Münafık dendiğinde ilk akla gelen de budur. Bu tür münafıklık küfür ve şirk ile aynı manaya gelir. Kura'n-ı Kerim'in şeriat hükümleriyle alakalı ayetlerine inanmadığı halde sırf dünyevi endişelerle ben de müslümanım demek ihtiyacı hissedenler gibi**.**

İkincisi ise *amelî münafıklıktır.* Bu çeşit münafıklık daha çok iki yüzlülük yapmak, farklı yerlerde farklı davranış sergilemekle kendini gösterir. Hadis-i Şerrif'te sözü edilen münafıklık budur. Bu tür davranışlar kişiyi hemen küfre düşürmese de giderek imanın zayıflamasına ve neticede -Allah korusun- itikadi anlamdaki münafıklığa giden yolda kapıyı aralar.

2- Münafıkların özelliklerini daha etraflıca şu şekilde özetleyebiliriz:

Allah'ı çok az anarlar. Allah'tan değil insanlardan korkarlar. Kur'an-ı Kerim'i açıkça inkâr etmezler ancak Kur'an-ı Kerim'i işlerine geldiği gibi çarpık bir şekilde tefsir edip açıklarlar. Kâfirleri dost edinirler. Kuvveti ve onuru İslam düşmanlarının yanında ararlar. İmanlarından sonra inkâra saparlar. Mümin topluluğunun içinde iken rahatsızlık duyarlar. Fitne çıkarmak onlarda bir huy olmuştur. Güvenilmez insanlardır. Cimridirler, cimriliği emrederler. Şüphecidirler ve herkesten şüphe ederler. Yalan ve tutarsız sözler söylerler. Korkaktırlar ve hemen ümitsizliğe düşerler. Kibirli, tartışmacı ve saldırgandırlar. Nankördürler ve sahip oldukları mal ve makamları üstünlük konusu yaparlar. Nimet verilince şımarırlar ve çirkef işler yaparlar. Hakkı savunmazlar. İslami mücadeleden geri kalmak için bahaneler uydururlar. Müminlere karşı kalplerinde kin ve öfke duyarlar ve onları daima aldatmaya çalışırlar. Müminlerin güçlenmesinden endişe duyarlar. Menfaatlerine zarar gelirse müminlerden ayrılırlar. Allah'ın yolundan alıkoymaya çalışırlar. Müminlere karşı alaycıdırlar. Allah'ın dinine ihanet halindedirler.

4. DERS
Davet Fıkhı

Risaleti Tebliğ ve Emaneti Yerine Getirmek

Aslında Kur'an-ı Kerim'de ele alınan temkin olayı, yüce Allah'ın davetçilerini bu konuda ayaklarını yere sağlam basacak bir şekilde onları güçlü kılmasıdır ki, bu da aldıkları görevi, risalet ya da mesajı ulaştırılması gereken yerlere ulaştırmak, aldıkları emanetin gereğini yapmak ve halkın da onlara icabet edip katılmalarıdır. Nitekim Kur'an, bu konuya birçok ayetleriyle işaret buyurmuştur. İşte bunlardan bazı ayetlerden örnekler:

Kasaba halkı kıssası:

"Onlara şu şehir halkını misal getir: Hani onlara elçiler gelmişti. İşte o zaman biz, onlara iki elçi göndermiştik. Onları yalanladılar. Bunun üzerine üçüncü bir elçi gönderdik. Onlar: 'Biz size gönderilmiş Allah'ın elçileriyiz!' dediler. Elçilere dediler ki: 'Siz de ancak bizim gibi birer insansınız. Rahman, herhangi bir şey indirmedi. Siz ancak yalan söylüyorsunuz.' Elçiler dediler ki: 'Rabbimiz biliyor, biz gerçekten size gönderilmiş elçileriz. Bizim vazifemiz, açık bir şekilde Allah'ın buyruklarını size tebliğ etmekten başka bir şey değildir.' dediler. Bunun üzerine onlar: 'Doğrusu siz bize uğursuz geldiniz. Eğer bu işten vazgeçmezseniz, andolsun sizi taşlarız. Ve bizden size mutlaka fena bir kötülük dokunur.' dediler." (Yasin, 13-18)

Burada sözü edilen kasaba halkı, kendilerine davet için gelen elçilere karşı çıktılar ve daveti kabul etmediler. Küfür ve inkârlarını, inatları hep sürdürdüler, elçilere hiç aldırmadılar ve onları önemsemediler. Gelen elçileri taşa tutmakla, kendilerine incitici bir azabı tattırmakla tehdit ettiler.

Bu Kur'an, ayetleri üzerinde şöyle bir düşünen kimse, bu ayetlerden zafer ve temkin anlamında manalar olduğunu çıkarabilir. Ki bunu, gönderilen o elçiler gerçekleştirmişlerdi. Çünkü onlar böylece çok kesin bir zafer elde etmişlerdi.

Aslında hezimete ve hüsrana uğrayanlar ise kasaba halkı olmuştu. Zafer kazanmanın ve Allah'ın yardımına kavuşmanın durumu, aşağıda gördüğümüz hakikatlerin gerçekleşmiş olmasıyla görülmüş olacaktır. Şöyle ki:

1- Gönderilen elçilerin tebliğ görevine güçleri yetsin diye yüce Allah onları güçlü kılmış ve ayakları yere basacak manada sağlam bir zemine oturmuştu. Çünkü bu elçiler daha işin başında iken kasaba halkının kendilerine korku ile yaklaşmalarına bakmaksızın, bu açıdan onlara asla teslim olmamışlar, hemen ilk fırsatta pes etmemişlerdir. İkinci olarak onların tehditlerini umursamamışlar ve elçilerin onlara cevabı şöyle olmuştur:

"Bizim vazifemiz, açık bir şekilde Allah'ın buyruklarını size tebliğ etmekten başka bir şey değildir.' dediler." (Yasin, 17)

Kim üzerindeki görevi yerine getirirse, görünürde kimilerine göre kaybetmiş gibi gözükse de aslında o kimse gerçekten kazanmıştır, kurtuluşa ermiştir ve zafer elde etmiştir.

2- Kasaba halkından bir tek kişinin gelen elçilerin davetine katılması, aslında açık olarak tevhid davasını desteklemektir ki bu da bir yardım ve zafer demektir. Bu, hem o kişi için ve hem davette bulunanlar için bir kazanımdır, bir zaferdir. İşte bu açıdan kasaba halkı o tek kişiyi olsun, elçileri olsun, onlara karşı oldukça şiddetli denebilecek bir tavır sergilediler. Çünkü kasaba halkı, içlerinden birinin olsun, gelenlere iman etmiş olması, kasaba halkı açısından büyük bir yıkım olurken, davetçiler için de bir zafer ve kazanım idi.

3- Kasabanın en ücra köşesinden koşarak gelip iman eden ve bu yüzden de şehit düşen bu kişi için olsun, tevhid inancına davet için olsun bir zafer ve kazanım idi. Çünkü bu zatın şehit düşmesiyle halkın gönlünde oldukça büyük bir etki bıraktı. Binlerce kimseyi, kanıyla yazmış olduğu hitabe sayesinde üstün amellere teşvik ödevini yaptı. Böylece bu zat çağlar boyunca, Kur'an'ın indirildiği asra kadar ve yüce Allah yeryüzünün ve üzerinde var olan şeylerin hâkimiyetini salih kullarına miras olarak verene dek hep örnek olmuştur. Çünkü bu kişinin, tevhid davası uğrunda şehit düşmüş olması, onun için cennete girmesi açısından ebedî bir kurtuluş olmuştur. Zira ayette şöyle buyrulmuştur:

"Gir cennete!' denildi. 'Keşke!' dedi, 'Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikrama mazhar olanlardan kıldığını kavmim bilseydi!" (Yasin, 26-27)

Aslında tevhide davetin, kasabanın ta en ücra noktasına kadar ulaşmış olması, gelen elçilerin göstermiş oldukları olağan üstü bir çaba ve gayretin sonucu olduğunun da bir kanıtıdır. Kaldı ki bu durum, aynı zamanda söz konusu bu davetin onların gönüllerinde kesin olarak yer ettiğini, onların samimiyet ve

ihlâsını, doğruluklarını tevhid inancı uğrunda ne kadar sebatkâr olduklarını göstermektedir.

4- Söz konusu elçilerle, kasabanın en ücra noktasından koşarak gelip şehit düşen bu davetçinin zaferleri, gelen elçileri yalanlayan bu kavmin helakini beraberinde getirmiştir. Nitekim yüce Mevla şöyle buyurmaktadır:

"Biz ondan sonra, onun milletini helak etmek için üzerlerine gökten herhangi bir ordu indirmedik ve indirecek de değildik. Onları helak eden korkunç sesten başka bir şey değildi. Birdenbire sönüverdiler." (Yasin, 28-29)

Allah yoluna davet eden davetçilerin mutlaka şu kasaba halkının kıssasından kendileri için ders çıkarmaları ve bundan faydalanmaları gerekir. Düşünmeliler, tefekkür etmeliler, bu kıssayı enine boyuna değerlendirmeliler ve mutlaka ders almalılar.

Yasin suresinde geçen kıssa ile alakalı olarak söz konusu inanmış kimsenin bununla bağlantısından şu dersleri çıkarmalıyız:

1.İfade edildiği gibi gelen elçilerin görevlerinin apaçık bir tebliğden ibaret olduğunu açıklamalarıdır. Çünkü bunu açıkça yaptıkları için uzaklardaki o kişi koşarak gelip onlara iman etmiştir. Bu gösteriyor ki, gelen elçiler mesajı ta şehrin en uç noktasına bile götürüp ulaştırmışlardır.

2.İnanan bu kişinin kıssası ile Peygamberimiz Muhammed (sav)'in ashabına bir teselli yer almaktadır. Gelen üç elçi de Peygamberimiz (as) için bir teselli kaynağı oluşturmuştur.

3.Gelen elçiler aracılığıyla hakkın ortaya çıkarılmasını sağlamış olmasıdır. Öyle ki, önceden tanımadıkları kişiler arasından bir adam gelip kendilerine iman ediyor. Bunun için kimse kalkıp da, "Efendim, bunlar belki daha önce anlaşmışlardı, bu bir senaryodur" gibi herhangi bir itiraza yer bırakmayacak derecede ortadadır.

4."Koşarak (Yes'a)" kavliyle müminlerin uzağı görmelerini sağlamak ve onların hidayetlerine sebep manası vardır. Bunun da sebebi, bu görevi yaparlarken, öğüt vermek için tüm gayretlerin seferber olunması ve koşarak buna katılmaları gerektiğini göstermektedir. Çünkü önlerinde böyle bir işi yapan örnek bir adam vardır, ona göre kendileri için bir yol çizmeleri öğütlenmiş olmaktadır.

5."Ey Kavmim!" sözünde de tatlı ve yumuşak bir ifade tarzı bulunmaktadır, sert ve katı bir ifade değildir. Çünkü bu ifadeden, gelen bu kişinin kavmine karşı şefkat hisleriyle dolu olduğu görülmektedir. Adamın, "Ey kavmim" diyerek, kavmini kendisine izafe etmesi ve "Ey filanlar" demeyip, onların içinden ve onlardan biri olarak göstermesi ile sadece onların iyiliğini istediğini göstermektedir.

6."Sizden herhangi bir ücret istemeyen bu kimselere tabi olun, çünkü onlar hidayete ermiş kimselerdir." (Yasin, 21) kavlinde de oldukça hoş ve güzel bir mana yer almaktadır. Çünkü konuşma ve tartışma meselelerinde en güzel ve en uygun üslubun ve en uygun ikna metodunun izlenmesi öğretilmektedir. Öyle bir konuşma ve tartışma düzeyi olmalı ki, onların ikna olabilecekleri bir seviyede olmalıdır. Sanki onlara şöyle der gibidir: "Var sayın ki, bu gelenler Allah'ın elçileri ve hidayet rehberi değildirler. Ancak kendileri doğruyu bulmuş, hidayete ermiş ve doğru olan yolu, hakka ulaştıran yolu da bilen kimselerdir. Kaldı ki sizden de buna karşılık herhangi bir ücret ve mal da istememektedirler. İşte sadece bu bile sizin onlara uymanız ve onların izinden gitmeniz, davetlerine icabet etmeniz için yeter bir sebeptir."

Bu konuların detaylı kıssaları, Asr-ı Saadet kitabımızın ikinci cildinde 'Kur'an Kıssaları' derslerinde ele alınmaktadır. Bilgilerini tazelemek ve bu dersleri daha iyi kavramak isteyenler bu eserimize başvurabilirler.

4. DERS
Mezhepler Tarihi

Maturidiyye Mezhebi'nin Temel Özellikleri

İmam Maturidî (rh)'ın görüşleri hakkında Zâhid el-Kevseri (rh) şunları söylüyor: "Eş'ariler, Mutezile ile hadis âlimleri arasında bir yol tutmuş, Matüridiler ise Mutezile ile Eş'arîler arasında bir yol izlemiştir. Hakkında nass bulunmayan bütün temel meselelerde, nakli delillerin yanında aklî görüşlerinin bulunduğu açıkça görülür. Matüridî, daha önce de işaret ettiğimiz gibi, varmış olduğu neticelerin çoğunda Eş'arî ile ittifak etmiş fakat bazılarında da ona muhalefet etmiştir."

1- İman kalb ile tasdik, dil ile ikrardır. Dil ile ikrar eden fakat kalbi ile tasdik etmeyen mü'min değildir. İmanın yeri kalpdir ve kalbdeki imana zorlada olsa hiç kimse hükmedemez.

2- İnsanların fillerini (işlerini) yaratan Allah Tela'dır. İyi olsun, kötü olsun bütün filleri yaratan Allah'tır. Ancak insan kendi gücünü müsbet ya da menfi yönde kullanarak bu fiili etkiler. Ceza gören kişi esas fiilinden değil gücünü müsbet yönde kullanmadığından dolayı hesaba çekilir. *"Kim zerre miktarı bir iyilik yaparsa karşılığını görecektir. Kim de, zerre miktarı bir kötülük yaparsa, cezasını görecektir."* (Zilzal, 7-8)

3- Cüz-i İrade: İnsanın cüz-i iradesi vardır. İnsanların kaderi Levh-i Mahfuz'da umumi hatlarıyla yazılıdır. Şayet teferruatıyla yazılmış olsaydı kişi fiilinde mecbur olurdu.

4- İnsanın "inşallah (Allah dilerse) mü'minim." Demesi caiz değildir. Kişi "Ben muhakkak mü'minim." Demeli ve araya şüphe sokmamalıdır.

5- Marifet: Allah'ı aklen bilmek vaciptir. Nitekim Kur'an-ı Kerîm'in birçok âyetleri bakıp düşünmeyi emreder. İnsanlara, göklerin ve yerin hükümranlığına bakmayı emreder. Akıl ile Allah'ı bilmeye çalışmak, Kur'an-ı Kerim'in âyetlerinin hükümlerine uymak demektir. Buna mukabil aklî araştırmayı bırakmak, Kur'an-ı Kerim'in âyetlerini ih-

mal etmek olur. Aklı, Allah'ı bilmek için bir vasıta kabul etmemek, Allah Teâlâ'nın, akli araştırmaya bağladığı neticeleri hiçe saymak demek olur.

Eğer, Allah'ı bilmek, bakıp araştırmaya bağlı olmasaydı, Allah Teâlâ'nın, bakıp araştırmanın neticeleri olduğunu beyan ettiği şeyler reddedilmiş olur. İmam Matüridî aklın, yalnız başına Allah'ı bilebileceğini kabul etmekle birlikte kulların mükellef oldukları hükümleri bilemeyeceğini açıklamıştır. Bu da Ebu Hanife (rh)'ın görüşüdür.

6- Kur'an-ı Kerim Allah kelamıdır ve mahlûk değildir. Mushaflarda olan da Allah kelamıdır. Ancak harfler ve sesler mahlûktur.

7- İstitaat (güç yetirme) fille beraberdir. Ne fiilinden önce ne de sonradır.

8- Öldürülen kimse kendi eceliyle ölmüştür.

9- Haram rızıktır. Çünkü rızık menfeatlenme, gıdadır. Mülk demek değildir.

10- Husn ve Kubh (Bir şeyin iyi ya da kötü oluşu): Varlıkların iyi ya da kötü mü olduklarını akılla bilmek mümkündür. Emir ve nehiy bir şeyin iyi veya kötü oluşunun delilidir. Çünkü iyi olan şey Yüce Allah tarafından emredilmiş, kötü olan ise yasaklanmıştır.

11- Sebeb ve Hikmet: Allah Teâlâ boş davranışlardan uzaktır. Yaptığı her iş bir hikmete dayanır. Çünkü Allah Teâlâ abesle iştigal etmekten münezzehtir. Yüce Allah kendi kendini sıfatlandırdığı gibi hikmet sahibi ve her şeyi bilendir.

12- İtaatkâr kula sevap verilmesi, günahkâr kulun cezalandırılması, Allah Teâlâ'nın hikmeti ve iradesine binaendir. Sebepsiz yere kimseyi cezalandırmaz.

13- Cebir ve İhtiyar: Bu mesele Mutezile, Matüridîler ve Eş'ariler arasında çekişme ve münakaşa konusu olmuştur.

- Mutezilîler, "Kul, kendi işini kendi yaratır. Böylece o hükümlere muhatap ve mükellef olur. Kulda bulunan, kendi işlerini yapa gücü, Allah tarafından yaratılmış ve kula verilmiştir." derler.
- Matürîdîler: "Allah Teâlâ'nın hikmeti ancak kulun, cüzî iradesiyle yapacağı hayırlı şeylerin sevap olacağını, yine cüz'i iradesiyle yapacağı kötü işlerin günah olacağını gerektirmektedir. Allah'ın hikmeti yanında, adaleti de bu durumu gerektirmektedir." Derler.
- Eş'ariler ise: "Kulda görülen işleri, Allah yaratır. Kul, sadece cüz'i iradesiyle o işi kesbeder. Kul; kesb'i sebebiyle mükellef olur. Sevaba erer veya cezalandırılır." Derler.

İmam Matürîdî'ye göre kesb (kazanma), Allah Teâlâ'nın kula verdiği bir güçle yapılır. Kul, Allah'ın onda yarattığı bir güçle herhangi bir işi yapabilir veya

yapmayabilir. Kul hürdür, bir işi yaparken seçme yeteneğine sahiptir. Dilerse bir işi yapar ve bu yapışı, Allah Teâlâ'nın yarattığı işle birleşir, dilerse yapmaz. Sevap ve günah bu yolla kazanılmış olur. Kesb böyle izah edilince, Allah Teâlâ'nın kullarının seçmelerine göre fiillerini yarattığını söylemek, kulların kesbi bulunduğunu söylemekle çelişmez.

Görülüyor ki İmam Matürîdî, bu görüşü ile Mutezile ile Eş'ari'ler arasında orta bir yol tutmuştur.

- Mutezile, işler, Allah'ın kula verdiği bir güç ile kul tarafından yaratılır." der.
- Eş'ariler ise, Fiilin yaratılmasında kulun "Kesb" den başka herhangi bir katkısı yoktur. "Kesb" ise, kulun, tesiriyle meydana gelmeyen, sadece kulun isteğinin, Allah'ın yaratmasıyla birleşmesi demek olan bir şeydir, derler.
- Maturidi ise, "Kesb, kulun gücü ve tesiriyledir" der. Kesb'e tesir eden ve fiiller meydana geldiğinde eseri görülen, kuldaki bu güce "İstitaat" (güç yetirme) denir. İmam Ebu Hanife'ye göre kulun mükellef olmasının sebebi de budur. Bu hususta, Matüridî de Ebu Hanife'ye tâbi olmuştur. Kuldaki bu "istitaat" fiillerin vukuunda görülür. Çünkü bu, sonradan yaratılan ve yenilenen bir güçtür. Bu sebeple "istitaatın" fiilden önce bulunması gerekmemektedir.

14- Rü'yetullah: Ahirette Allah Teâlâ'nın görülmesi haktır. Kur'an-ı Kerim'de, Allah Teâlâ'nın, âhirette görüleceğine dair âyet-i celîleler mevcuttur. Allah Teâlâ'nın görülmesinin keyfiyetinin nasıl nasıl olacağı ise bizlere bildirilmemiştir.

15- Nübüvvet: Nübüvvet için erkek olmak şarttır. Kadından peygamber olmaz.

16- Şefaat: Şefaat günahkâr mü'minler için olacaktır. Günahsızların buna ihtiyacı yoktur.

17- Büyük günah işleyenlerin durumu: Büyük günahlar insanı kâfir yapmaz. Tevbe etmese dahi, büyük günah işleyen kimsenin, cehennemde ebedî olarak kalmaz. İmam Maturidi bu hususta şöyle söyler: Allah Teâlâ, Kur'an-ı Kerimde, kötülüğün derecesine göre insanı cezalandıracağını şöyle beyan ediyor: "Kim bir kötülük işlerse sadece o kötülüğün misliyle cezalandırılır. Onlar, haksızlığa uğratılmazlar" Şüphesiz ki Allah'ı inkâr etmeyenin veya O'na ortak koşmayanın günahı, kâfir ve müşrikin günahından daha hafiftir. Allah Teâlâ, cehennemde ebedî olarak kalmayı, ortak koşmanın ve inkâr etmenin cezası olarak tayin etmiştir. Şayet Allah Teâlâ, inancı olduğu halde büyük günah işleyeni, kâfire verdiği ceza ile cezalandıracak olursa, kişiye, günahından fazla ceza vermiş olur. Bu

da, Allah'ın, vaadinden dönmesi demektir. Allah Teâlâ ise, kullarına asla zulmetmez ve vaadinden asla dönmez.

Müminlerden, günah işleyenlerin gerçek durumu Allah'a bırakılmıştır. Allah dilerse, kendinden bir lütuf, bir iyilik ve merhamet olarak, bunları affeder, dilerse, günahları kadar onlara azabeder. Fakat onlar, cehennemde ebedi olarak kalmazlar. Böylece ehl-i İman, ümitle korku arasında bulunur. Allah Teâlâ, küçük bir günahın karşılığında kulu cezalandırabilir, büyük bir günahı işlemesine rağmen onu affedebilir.

5. DERS
Tefsir

İmtihan Her Yerde
(Bakara Sûresi, Âyet: 35-39)

وَقُلْنَا يَا اٰدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَداً حَيْثُ شِئْتُمَا ۪ وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَاَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ۪ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۚ وَلَكُمْ فِي الْاَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ اِلٰى حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقّٰٓى اٰدَمُ مِنْ رَبِّهٖ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۟ اِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾ قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعاً ۚ فَاِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ ۚ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۚ ﴿٣٩﴾

35. Biz: Ey Âdem! Sen ve eşin (Havva) beraberce cennete yerleşin; orada kolaylıkla istediğiniz zaman her yerde cennet nimetlerinden yiyin; sadece şu ağaca yaklaşmayın. Eğer bu ağaçtan yerseniz her ikiniz de kendine kötülük eden zalimlerden olursunuz, dedik.

Cennet, ahirette müminlerin varacağı sevap evidir ve şimdi mevcuttur. Fakat dünyada görüşten gizlenmiştir. Cennet denilince Kur'ân dilinde bilinen budur. Âdem'in cennette oturması hali, ahiret âleminin meydana gelişine benzer bir ilk oluştur.

Zulüm, haddini aşıp bir hakkı, yerinden başkasına koymaktır. Demek ki Cenab-ı Hakk, Âdem'e cennette büyük bir hürriyet vermekle beraber, ona yine bir sınır tayin etmiş ve ona yaklaştıkları takdirde zalimler zümresine girecekleri de bildirmiştir. Bu, şunu ortaya çıkarır ki, insanlıkla ilgili hilafet mutlak değildir. Bunun özel bir sınırı vardır ki, o sınırı aşmak zulümdür.

36. Şeytan onların ayaklarını kaydırıp haddi tecavüz ettirdi ve içinde bulundukları (cennetten) onları çıkardı. Bunun üzerine: Bir kısmınız diğerine düşman olarak ininiz, sizin için yeryüzünde barınak ve belli bir zamana dek yaşamak vardır, dedik.

Bu iskân (oturma) üzerine o şeytan, o İblis ikisinin de o ağaç yüzünden ayaklarını kaydırdı. Zira o zaman şeytan kovulmuş bulunuyorsa da Âdem'i ve Âdem'in çocuklarını azdırma imkânı kaldırılmamış idi. Çünkü Âdem'e özgü şeref asıl bununla ortaya çıkacaktı. Hilafet tasarrufu bizzat bununla tahakkuk edecekti. Bu imkândan dolayı şeytan ne yaptı yaptı, cennete bile girebildi de bunları bulundukları yerden veya nimet halinden çıkardı.

37. Bu durum devam ederken Âdem, Rabbinden bir takım ilhamlar aldı ve derhal tövbe etti. Çünkü Allah tövbeleri kabul eden ve merhameti bol olandır.

Vuku bulan bu hata, halife olmak üzere takdir buyurulan Âdem'in fıtratında, henüz tabiat (huy) olmamış idi. Bu felaket üzerine Âdem derhal Rabbine döndü ve kendisine bazı kelimelerin telkin edilmekte olduğunu anladı. O kelimeleri karşılayıp aldı, kabul etti ve onlarla amel etti.

Hz. Âdem'in Rabbinden aldığı ilhamlar hakkında çeşitli yorumlar yapılmıştır. Bu ilhamlar, onu ikaz ve irşat mahiyetinde tavsiyelerdir. İbn Mes'ûd'a göre namazlara başlarken okuduğumuz "Sübhâneke", Hz. Âdem tarafından o zaman söylenmiş bir tesbih ve duadır.

38. Dedik ki: Hepiniz cennetten inin! Eğer benden size bir hidayet gelir de her kim hidayetime tâbi olursa onlar için herhangi bir korku yoktur ve onlar üzüntü çekmezler.

Şimdi benim tarafımdan size her ne zaman resul veya kitap gibi herhangi bir hidayet sebebi gelir de benim o hidayetime, o delilime her kim tabi olursa artık onlara gerçekten hiçbir korku ve azap yoktur. Allah sevgisi, Allah aşkı ve hakka uyma; onlara hiçbir korku, hiçbir hüzün tattırmaz. Gerçi Allah'ı bilen, Allah'ı seven, Allah'tan korkar.

39. İnkâr edip âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar cehennemliktir, onlar orada ebedî kalırlar.

Dersler ve İbretler:

1- İlahi bir hikmet gereği cennette yaratılan, insanlığın atası Hz. Âdem ve hanımı Hz. Havva orada iken dahi bir imtihana tabi tutulmuş ve yasaklanan bir ağaçtan yememeleri konusunda uyarılmışlardır. Neticede ilahi irade insan neslinin yeryüzüne dağılıp çoğalmasını murad ettiği için bu imtihan kazanılamamış ve Hz. Âdem ve zürriyeti için yeryüzü bir imtihan mekânı kılınmıştır.

2- İnsan ilk yaratılışı icabı maddi hazlardan değil manevi hazlardan daha çok zevk alır. Bundan dolayı imani hakikatlerden uzak bir hayat yaşayan trilyonların sahibi bazı zenginlerin her şeye sahip olduktan sonra intihar ettikleri sık, sık görülür. İnsan maddi zevkler konusunda doyum noktasına ulaşsa da itminana, kalp huzuruna kavuşamaz. Bütün çaba ve gayreti cennetten uzakta olmanın verdiği hüznü bastırmaya yöneliktir. Cennette ara verilen hakiki hayatına adeta bir gezinti molası vermiş gibidir. Nihayet oraya tekrar dönecek ve bu garipliğe, bu ayrılığa son verilecektir. Tabii bu dönüşte yollar ikiye ayrılmıştır. Artık ilk insanın yaratılışı gibi tek yol cennet değildir. Burada bir de cehennem vardır. İnsanlara bu yolda, uzun hayat yürüyüşü esnasında kendisine rehberlik edecek yol göstericiler ortaya çıkmaktadır. Her kim Peygamberlerin ve onların varisleri Rabbani liderlerin rehberliğini kabul eder ve bu yolda ihlâsla yürürse cennete ulaşır. Kim de şeytanları ve hoca kisvesi altına şeytanlık yapan bir takım bel'amları yoldaş edinir, onların liderliğine evet derse onun da varacağı yer ateştir. Tercih insanın elinde. Telafisi olmayan bu imtihanda Rabbimiz bizleri Hak yoldan sapmayanlardan eylesin. Peygamberler, Sıddıklar ve Şehitlerle birlikte haşreylesin.

5. DERS

Hadis

Âlimin Üstünlüğü ve Toplumdaki Yeri

١٩ - عَنْ مُعَاوِيَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ، وَإِنَّمَا أَنَا قَاسِمٌ وَاللهُ يُعْطِي، وَلَنْ تَزَالَ هَذِهِ الأُمَّةُ قَائِمَةً عَلَى أَمْرِ اللهِ لا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللهِ».

(بخاري: ٧١)

19- Muaviye (ra)'dan rivâyete göre diyor ki: Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: "Allah kimin hakkında hayır dilerse, o kimseyi dinde fakih (ince anlayış sahibi) kılar. Ben sadece taksim edip bölüştürenim. Oysa veren ise Aziz ve Celil olan Allah'tır. Bir de bu ümmet, hep Allah'ın emri üzerinde sabit (kadem) olacaklardır. Onlara muhalefet edenler ise Allah'ın emri (kıyamet) gelene dek asla kendilerine zarar vermeyeceklerdir." (Tecrid,64)

٢٠ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ - رضي الله عنه - قَالَ:قَالَ النَّبِيُّ)صلى الله عليه وسلم: «لا حَسَدَ إِلا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَسُلِّطَ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَرَجُلٌ آتَاهُ اللهُ الْحِكْمَةَ فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَيُعَلِّمُهَا». (بخاري: ٧٣)

20- Abdullah b. Mesud (ra)'dan rivâyete göre Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "Sadece iki özelliğe sahip kişiden başkasına haset olunmaz (imrenilemez). Bunlar; Allah'ın kendisine mal verip de bu malını hak yolunda harcayan ile, Allah'ın kendisine hikmet (ilim) verip de buna göre hüküm veren ve bunu başkalarına öğretendir." (Tecrid, 66)

٢١ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يُرْفَعَ الْعِلْمُ وَيَثْبُتَ الْجَهْلُ وَيُشْرَبَ الْخَمْرُ وَيَظْهَرَ الزِّنَا». (بخاري: ٨٠)

21- Hz. Enes'ten (ra) rivâyete göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "Doğrusu, ilmin ortadan kaldırılıp cehaletin kökleşmesi, şarabın (içkinin) içilmesi ve zinanın açıkça işlenir olması kıyamet alametlerindendir." (Tecrid,71)

٢٢ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ - رضي الله عنهما - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «إِنَّ اللهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ، وَلَكِنْ يَقْبِضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوسًا جُهَّالًا فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا». (بخاري: ١٠٠)

22- Abdullah b. Amr b. As (ra) diyor ki: "Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: "Allah, ilmi kullarından bir anda çekip almakla kaldırmaz. Ancak ilmi, bir tek ilim sahibi bırakmayana dek âlimlerin canını alarak ortadan kaldırır. Artık bundan böyle insanlar kendileri için birtakım cahil kimseleri başkan edinirler, kendilerine sorular sorulur, bunlar da herhangi bir bilgileri olmaksızın fetva verirler, hem kendileri saparlar, hem de başkalarını saptırırlar." (Tecrid, 86)

Dersler ve İbretler:

1- Toplumları ayakta tutan, iman ve ilimdir. İlimleri ayakta tutan ise âlimlerdir. Âlimler, toplumların temel direkleri, ışık saçan kaynaklarıdırlar. Âlimler bir vucutta bulunan kalp gibi toplumların kalbini oluştururlar. Bir toplumda âlimler ölü ise, görevlerini yapmıyorlarsa o toplumun dirilmesi, iflah olması mümkün değildir. Bunun için "Âlimin ölümü, âlemin ölümüdür" denilmiştir. Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuşlardır: *"Âlimin ölümü, İslâm'da (açılmış) bir gediktir. Gece ve gündüz birbiri ardınca geldiği sürece onu hiçbir şey kapatamaz."* (Darimi, Mukaddime, 32; Heysemi, Mecmauz-Zevaid 1-201)

2- Her okumuş olana da âlim denmez. Âlim, haramı, helali bilen değil, bildiği ile amel edendir. Üç kuruş para için kendilerini rezil edenler, idarecilerin ve zenginlerin yakınlıklarını kaybetmemek için ilmi gizleyenler, hatta yanlış fetva verenler âlim olamazlar. Süfyan bin Uyeyne: "Bir âlimin, devlet adamlarının kapısına gitmesi, Allah Teâlâ'nın en çok kızdığı şeydir." demiştir.

3- Rabbani âlimlerden yoksun bir toplum iflah olamaz. Bunun için Müslümanların birinci önceliği kendilerine hakkı ve hakikati gösterecek Rabbani ulema yetiştirmeleridir. Bu manada zeki ve çalışkan çocuklarını kolejlerde ve fen liselerinde yarıştırıp mühendis, doktor ve benzeri dallarda okutmak yerine öncelikle İslami ilimlerde yeterince birikim sahibi, dünyayaya ve dünya nimetlerine karşı aç gözlü davranmayacak âlimler yetiştirilmelidir. Her bir şuurlu Müslüman önce çocuğunu İslami ilimler alanında mütehassıs olması için teşvik etmeli bu olmazsa başka alanlara yönlendirmelidir.

5. DERS
Davet Fıkhı

Allah'ın Mekke'de, Resûlünü Sağlama Alması

Yüce Allah, kendi mesajını insanlara iletmesi için, Mekke'de bulunan Resûlü Hz. Muhammed' (sav)'i öncelikle sağlama alarak, davasında tavizsiz bir duruma getirmiştir.

Yüce Allah, Hz. Peygamber (sav)'in, ashabını eğitmesi, kuracağı binanın temellerini akidesinin esasları, ahlakı, güvenilirliği ve düzenine göre dikmesi için, en başta onu bu yüce makama hazırlamıştır. Bu durum, farklı aşamalardan sonra olmuştur. Önce her manadaki başarı ve üstünlükle gizli örgütlenme olayı başlamış, bu sürenin bitiminden sonra ikinci aşama veya basamak gelmiştir. Bu aşama zamanının geldiğini, Rabbimizin indirdiği şu ayetle öğreniyoruz:

"Ey Resûlüm! En yakın akrabanı uyar." (Şuara, 214)

Bu nedenle, Hz. Peygamber (sav)'in, davete ilk olarak en yakın akrabasından ve çevresinden başlaması, daveti açısından kendisine yardımcı olmaları, onu desteklemeleri ve korumaları için gerekliydi.

Buradan hareketle deriz ki; İslam davetçileri, davetlerini önce en yakınlarından başlayarak yapacaklardır. Yakın çevresini aydınlatamayanlar, uzakları aydınlatamazlar.

İnsanlar arasında öncelikli olarak kendilerine davetin yöneltilmesi gereken ilk insanlar Kureyş ile Mekkelilerdir. Bunlar içerisinde de özellikle Hz. Peygamber (sav)'in en yakın akrabasıdır. Davetin açıktan yapılması ile ilk olarak kendilerine davetin götürüleceği kimseler bunlardı. Bu nedenle Hz. Peygamber (sav) onları, Allah'ın azabı ile uyardı, iman etmemeleri durumunda en büyük cezaya onların çarptırılacağını söyledi.[1]

[1] Selman el-Avde, El-Ğurebau'l Evvelun, s. 167

Ancak Kureyş bu davete katılmayı reddetti ve apaçık olan hakka uymayı kabul etmedi. Daha önce geçmiş olan toplumların peygamberlerine karşı tavrı ne idiyse, bunların da tavrı, Hz. Peygamber (sav)'e karşı aynı olmuştu. Onların utanç verici cahiliye düzenlerini ayıplaması, ilahlarını kötülemesi, insan, hayat ve kâinat hakkındaki düşüncelerinin basit ve aşağılık düşünceler olduğunu söylemesi sebebiyle, Kureyş, ona karşı savaş açtı. Bu hak olan daveti önlemek ve durdurmak adına her yolu denediler, yayılmaması için her yönteme başvurdular.

Hz. Peygamber (sav), davet adına bazı meseleleri gerçekleştirmek amacıyla Mekke'den çıkmak istiyordu. Bunların başında gelen en önemli meselelerden birkaçını şu şekilde sayabiliriz:

1- Müslümanların din ve inançlarını rahatlıkla ve huzur içerisinde yaşayabilecekleri bir yeni yerleşim yerinin sağlanması, böylece Kureyş'in işkencelerinden ve baskılarından kurtulmayı istiyorlardı. Böyle bir yer olmalıydı ki, müşriklerin, özellikle de Kureyş müşriklerinin baskısından kurtulabilsinler.

2- Bu yeni daveti kabul edebilecek bir ortamın araştırılması ve bulunması, böylece o toplumun yeni davete icabetlerinin sağlanması isteniyordu. Kureyş baskısının olmadığı bir ortam, onlardaki inatçılığın yer almadığı bir toplum araştırılıyordu. Ki bulunabilecek olan böyle sağlıklı bir ortam sayesinde dünyanın dört bir yanına daveti rahatlıkla ulaştırabilsinler, Allah'ın emrini bu yoldan âleme tebliğ edip ulaştırabilsinler.[2] İşte böyle bir amaçla ve niyetle Müslümanlar Habeşistan'a hicret ettiler.

Ne zamanki yüce Allah emrini tamamlamak ve dinini zafere erdirmeyi murat etti, Medine'den altı kişiye Resûlullah (sav) ile tanışma ve bir araya gelme fırsatını verdi. Hz. Peygamber (sav) Mina Akabesi'nde onlarla buluştu, onlara İslam'ı arz etti. Onlar bundan mutluluk duydular ve Müslüman oldular. Medineli bu altı kişi, daha önce Yahudilerden dinleyip duydukları beklenen peygamberin Hz. Muhammed (sav) olduğunu anladılar. Medine'ye döndüler. Hz. Peygamber (sav)'i ve getirdiği daveti evlerinde çevrelerinde anlatmaya, tebliğ etmeye ve yaymaya başladılar.[3] İşte bu, İslam'ın ilk kazandığı zaferdi ve aynı zamanda ilk olarak yardımcılarının ortaya çıkmasıydı. Medine-i Münevvere, İslam'ın yayılması için uygun olan bir ortamdı.

Ertesi yıl hac mevsimi yaklaşınca, ilk sayı ikiye katlandı. Altı kişi iken, inanmış on iki kişi olarak Medine'den Mekke'ye gelmişlerdi. Hz. Peygamber (sav) onlarla, Allah'a ortak koşmamaları, israf etmemeleri, zina yapmamaları, zina edip

[2] Selman el-Avde, El-Ğurebau'l Evvelun, s. 168

[3] İbni Hişam, Siyer, 1/430

başkasından gelen bir çocuğu kocasınınmış gibi göstermemek, iyi işte kendisine karşı gelmemek üzere onlardan biat aldı. İşte bu biatin adına "Birinci Akabe Biati" dendi.

Ubade bin Samit (ra) anlatoyır:

"Ben, ileri gelenler arasında Resûlullah (sav)'a biat edenlerdenim. Biz, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacağımıza, zina etmeyeceğimize, hırsızlık yapmayacağımıza, Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmeyeceğimize, yağmacılık etmeyeceğimize ve isyan etmeyeceğimize dair biat ederek kesin söz verdik. Eğer bu verdiğimiz sözleri yerine getirirsek karşılığında cennet vardır. Eğer herhangi bir günah ve suç işlersek, bunun hükmü de Allah'a kalmıştır."[4]

Birinci akabe biatı ile Yüce Allah Müslümanlara bir çıkış yolunun ilk basamağını bahşetmişti. Bundan sonra gerçekleşecek olan ikinci ve üçüncü akabe biatı ve devamında meydana gelecek olan gelişmelerle, Müslümanların Kureyşin baskı ve zulmünden kurtulup feraha kavuşacaklarının müjdesi olacaktı…

[4] Müslim, Hudud, 1709

5. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam Ebu'l-Hasen el-Eş'ari ve Eş'arilik

Ebu'l-Hasen el-Eş'ârî 280 (m:873) Basra'da doğdu. 330 (m:935) vefat etti. İmam Eş'ari Mutezilllerin önde gelen âlimi Ebu Ali el-Cübbai'nin (v:330) üvey oğludur. Yetişme çağında aldığı terbiye ile mu'tezile mezhebini takip etmiştir. Ebu Ali el-Cübbâ'i'ye talebelik yapmış ve bu mezhepte İmam derecesine yükselmiştir. İmam Eş'ari konuşmasını çok iyi bildiği ve hocası yaşlı bir kimse olduğu için, hocasının yerine kendisi tartışmaları yürütürdü.

İmam-ı Eş'ari, bütün ilmini Mutezilîlerin arasında tahsil etmesine rağmen giderek Mutezilîlerin düşüncelerini sorgulamaya başladı. Bunun neticesi olarak zihnine takılan birçok konuyu hocası Ebu Ali el-Cübbâ'i ile tartışmaya başladı. Bir defasında hocasına sorduğu bazı meselelerde cevap alamadı. Bu da kendisini Mu'tezile'nin savunduğu görüşlerden şüphe duymaya sevk etti.

Bir gece kendisini doğru yola sevk etmesi için Allah Teâlâ'ya dua etti. İstihareye yattı. Rüyasında Resulullah (sav) Efendimizi gördü. Resulullah (sav) Efendimiz kendisine Sünnet yoluna girmesini emretti. Bunun üzerine Ebu'l-Hasen el-Eş'ârî Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Nebeviyye sarılarak mu'tezili düşüncelerini reddetmeye başladı. Fıkıh ve hadis âlimlerinin görüşlerine meyletti. Hâlbuki kendisi fıkıh ve hadis âlimlerinin meclislerinde bulunmamış ve akaîd ilmini bunların metoduyla okumamıştı. İşte bu nedenle İmam Eş'arî belirli bir süre evinden dışarı çıkmadı. Mutezile ve ehl-i sünnet fırkalarının delillerini karşılaştırdı. Neticede belirli bir görüşe vardı, bunun üzerine evinden dışarı çıktı. İnsanları bir araya toplanmaya çağırdı, cuma günü Basra şehrinde bulunan "el-Mescid el-Câm" adlı caminin minberine çıktı ve insanlara şunları söyledi:

"— Ey insanlar! Şüphesiz ki beni tanıyan tanımıştır, tanımayana ise şimdi kendimi tanıtacağım. Ben filan oğlu filanım. Kur'an-ı Kerim'in mahlûk olduğunu, Allah Teâlâ'nın âhirette gözle görülemeyeceğini, kötü fiillerin benim gibi kullar tarafından yapıldığını söylerdim. Şimdi ise ben tevbe ettim, kesinlikle vazgeçtim. Mutezililere karşı çıkmaya ve onların rezilliklerini ortaya koymaya karar verdim.

Ey insanlar topluluğu! Bu müddet zarfında sizin gözünüzden kayboldum. Çünkü ben delilleri inceliyordum, bana göre deliller birbirine denk geldi ve bunlardan herhangi biri diğerine tercihe şayan olmadı. Bunun üzerine Allah Teâlâ'dan bana doğru yolu göstermesini diledim. O da bana şu kitaplara yazdığım itikadı ilham etti. Şu elbisemden soyunduğum gibi, şimdiye kadar inandığım eski şeylerden soyundum." Eş'ari bunları söyledi ve üzerinde bulunan elbisesini çıkardı, fıkıh ve hadis âlimlerinden oluşan ehl-i sünnet vel-cemaat yoluna göre yazdığı şeyleri insanlara dağıttı.

Ebu'l-Hasan El-Eş'arî "el-İbâne" adlı kitabının önsözünde kısaca şunları zikredilmektedir:

"Mutezilîler ve Kadercilerden birçoğu heva ve heveslerine uyarak Kur'an-ı Kerîm'i kendi görüşlerine göre yorumlamışlardır. Bunlar Resulullah (sav)'in şefaatini inkâr etmişler bu hususta selef-i sâlihîn'den gelen rivayeteri kabul etmemişlerdir. Yine bunlar kabir azabını inkâr etmişler, kâfirlerin kabirlerinde azâb gördüklerini kabul etmemişlerdir. Hâlbuki bu hususta sahabe-i kiram ve tabiîn hazretleri ittifak etmişlerdir. Yine bunlar, Kur'an-ı Kerim'in mahlûk olduğuna inanmışlar, böylece "Bu sadece bir insan sözüdür" diyen mûşrîk kardeşlerinin benzeri bir söz söylemişlerdir. Bunlar, Kur'an-ı Kerim'in insan sözü gibi olduğunu zannetmişlerdir."

Eş'ârîyye Mezhebi öncelikle Irak ve Suriye'de yayılmış daha sonra da Selçuklular'ın kurduğu Nizamiye medreselerinde Eş'ârî âlimlerinin itikadını taşıyan âlimlerin tayin edilmesiyle birlikte geniş bir alana yayılmış ve Mağrîb ülkelerine kadar uzanmıştır.

Ebu'l-Hasen el-Eş'ârî'den sonra bu mezhebi savunan âlimlerden en meşhurları şunlardır: Ebû Bekir el-Bâkıllânî (403/1013); İmâmu'l-Haremeyn Cüveynî (478/1085); Ebû Hâmid el-Gazzâli (505/1111); Şehristânî (548/1153); Fahruddin Râzi (606/1210); el-Âmidî (631/1233); Beydâvî (685/1287); Taftâzânî (793/1391); Seyyid Şerif Cürcânî (816/1413).

Eş'ârîyye mezhebinin genel görüşleri ana hatlarıyla şöyle sıralanabilir:

Eşariyye Mezhebinin Temel Özellikleri

1- Ma'rifetullah: Akıl, Allah'ı bulabilecek güçte bile olsa, Allah'ı bilmek şer'an vaciptir. Aklen bir vucûbiyyet yoktur. Dinden haberi olmayan insan, hiç bir şeyden sorumlu değildir.

2- Nübüvvet: Nübüvvet için erkek olmak şart değildir. Kadında peygamber olabilir. Ancak kadın peygamber olduğu bilinmemektedir.

3- Cüz'i İrade: Cüz'i irade müstakil değildir, onu da Allah yaratır.

4- Kesb: Kesb, insan gücünün, güç yetirilen şeyle birlikte olmasıdır. Eş'ârîyye ekolünde kesb anlayışı kapalı bir şekilde anlatılmıştır. Bu yüzden anlaşılması diğer meselelere göre daha zordur.

5- Güç Yetirilemeyen Şeyle Teklif: Allah'ın insanın gücünün dışında kalan bir şeyin yapılmasını emretmesi ve kullarını bununla mükellef tutması caizdir. Ama böyle bir durum vaki olmamıştır.

6- Kur'an-ı Kerîm: Mahlûk değildir. O Allah'ın kelâmıdır. Ses ve harflere muhtaç değildir. Elimizde bulunan mushaf ise, ses ve harflere muhtaç olan kelâm-ı lâfzîdir ve mahlûktur.

7- Sebep ve Hikmet: Allah Teâlâ'nın fiilleri bir hikmete göre olmadığı gibi bir sebebe de bağlı değildir. Çünkü Allah Teâlâ, yaptıklarından sorumlu değildir.

8- Husn ve Kubh: Husn ve kubh şer'îdir. Akıl ile idrak olunamaz. Ancak Allah'ın emir ve yasağı ile bir şeyin iyi ya da kötü olduğu bilinir. Bir şey emredilmiş ise iyidir, nehyedilmiş ise kötüdür. Emir ve nehiy olmadan iyilik ve kötülük bilinemez.

9- İbadet Mükellefiyeti: Kâfirler iman etmekle mükellef oldukları gibi, ibadet etmekle de mükelleftirler. İbadet etmedikleri için ayrıca ceza göreceklerdir.

10- İrtidad: Dinden çıkmış olan, yeniden iman ederse amelleri de kendisiyle geriye dönmüş olur.

11- Ye's halinde Tevbe: Ümitsizlik halinde yapılan tevbe makbuldur.

12- Şefaat: Şefaat haktır ve kıyamet günü gerçekleşecektir.

13- Rü'yetullah: Allah Teâlâ'nın ahirette mü'minler tarafından gözle görülmesi mümkündür ve görülecektir. Bu hem akli deliller hem de naklî deliller ile desteklenmiştir.

6. DERS
Tefsir

Az Bir Para Karşılığı Dinini Satanlar

(Bakara Sûresi, Âyet: 40-46)

يَا بَنِي اِسْرَآئِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَوْفُوا بِعَهْدِي اُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَاِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٤٠﴾ وَاٰمِنُوا بِمَا اَنْزَلْتُ مُصَدِّقاً لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُٓوا اَوَّلَ كَافِرٍ بِهٖ وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتِي ثَمَناً قَلِيلاً وَاِيَّايَ فَاتَّقُونِ ﴿٤١﴾ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾ وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ اَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ وَاَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ ؕ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ ؕ وَاِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ۙ ﴿٤٥﴾ اَلَّذِينَ يَظُنُّونَ اَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَاَنَّهُمْ اِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾

40. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetlerimi hatırlayın, bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki, ben de size vâdettiklerimi vereyim. Yalnızca benden korkun.

İsrail, Hz. Yakub'un lakabıdır. İbranî dilinde bunun manası safvetullah (Allah'ın seçkini) veya Abdullah (Allah'ın kulu) demektir. Bu mübarek âyetler, İsrail Oğullarına vaktiyle nail oldukları nimetleri hatırlatarak kendilerini ilâhî dine uymaya, Kur'ân'ı Kerîm'i inkâr etmemeğe, hakkı bâtıl ile değiştirmemeğe davet ediyor.

41. Elinizdekini (Tevrat'ın aslını) tasdik edici olarak indirdiğime (Kur'an'a) iman edin. Sakın onu inkâr edenlerin ilki olmayın! Âyetlerimi az bir karşılık ile satmayın, yalnız benden (azabımdan) korkun.

Ey İsrail Oğullar! Vaktiyle Musa Aleyhisselâm'a nazil olup yanınızda bulunan Tevrat'ı tasdik edici olarak indirilmiş olan Kur'ân'ı Kerîm'e İman ediniz, Kur'ân'ı Mübin'i artık tasdik edin, anlattıkları mucize olan Kur'ân'ı ilk inkâr edenlerden olmayın. Bilakis ona ilk İman edenlerden olun. Zira sizler onun nasıl ebedî, bir mucize olduğunu bakıp anlayacak bir durumda bulunuyorsunuz.

Hz. Muhammed'in doğruluğuna şahitlik edip sizin kitaplarınızda yazılmış bulunan apaçık âyetleri, haddizatında pek ehemmiyetsiz bir şey olan dünyevî mal, riyaset, cahilce geleneklere uymak maksadıyla inkâra, değiştirme ve bozmaya kalkışmayınız.

Bir takım maddî ve fani menfaatlerden mahrum kalacağınızdan korkmayın. Yalnız Kerem sahibi yaratıcınızdan korkun. Zira sizi muhafaza edecek, sizi nimetlere nail buyuracak olan ancak O'dur.

42. Bilerek hakkı bâtıl ile karıştırmayın, hakkı gizlemeyin.

Hakkı batıl ile karıştırıp aldatmayın. Doğruyu yalanla, yanlışlarla bulayıp da bile bile hakkı gizlemeyin. Bu âyetin anlamı çok kapsamlıdır. İlme ve amele dair hususların tümünü kapsar. Bilgiçlerin hilelerine, yalan dolanlarına ve bozgunculuklarına, hatta ticaret ehlinin karışık işlerinden ve hâkimlerin haksız hükümlerine varıncaya kadar hepsini kapsar. Bununla beraber (kelâmın) sevki bilhassa ilmî değeri hedef alıyor. Nice kimseler vardır ki, ilmî gerçekleri bozarlar, kötüye kullanırlar, onları kendi gönüllerine göre evirip çevirerek aslından çıkarırlar, bakırı yaldızlarlar, altın diye satarlar.

Kur'ân'da bu konuda başka bir âyet olmayıp da yalnız bu âyet olsaydı, Kur'ân'ın terceme ve tefsiri meselesinde ve diğer ilmî vaziyette İslâm'ın tutumunu, ilmî vazifenin şeklini tayin etmek için bu âyet yeterli olurdu. Kur'ân-ı Kur'ân, tercümesini tercüme, tefsir ve te'vili de tefsir ve te'vil olarak bellemek ve belletmek bir hak görev olduğu unutulmamalı. "Farsça Kur'ân", "Türkçe Kur'ân" gibi sözlerden sakınılmalıdır. Çünkü milyonla tercüme ve te'vil yazılsa dahi bunların hiçbirisi Kur'ân'ın hakikati olmazlar.

43. Namazı tam kılın, zekâtı hakkıyla verin, rükû edenlerle beraber rükû edin.

Burada hem, İslâm'ın emrettiği namaz hususunda tenbih hem de cemaatin varlığına işaret vardır. Çünkü rüku' ile namaz İslâm dinine mahsustur ve bunun için namazın bölümleri buna bağlı olarak rek'at diye isimlendirilmiştir. Şu halde yalnız rüku' (eğilmek) ibadet olmaz. Yahudi ve Hıristiyanlar namazlarında

kıyamdan doğrudan doğruya secdeye giderler, rüku' etmezler. Rüku', sırtıyla beraber boynunu öne eğmektir. Bu şekilde Müslümanın kıldığı namazı, kalbin düzelme ve temizlenmesiyle beraber aynı zamanda bir mi'racıdır da. Ciddî olarak namaz kılmak, zekât vermek, cemaate devam etmek; hakkı gizlemekten ve hakkı batıl ile bulamaktan men eder.

Bütün bu emirler, bu yasaklar, İsrailoğulları'na hitab etmekle beraber, hükmü onlara mahsus değildir. İslâm şeriatında bunlar vardır. Zira sebebin hususi oluşu, hükmün umumi olmasına engel olamayacağı açıktır.

44. (Ey bilginler!) Sizler Kitab'ı (Tevrat'ı) okuduğunuz (gerçekleri bildiğiniz) halde, insanlara iyiliği emredip kendinizi unutuyor musunuz? Aklınızı kullanmıyor musunuz?

Rivayet olunduğuna göre asrı saadete Medine'deki Yahudi bilginlerinden bazıları, kendilerine gizlice gelip: "Muhammed hakkında ne dersin?" diye soranlara: "Doğrudur, haktır." Derler. Resulullah'a uymalarını emrederlermiş ve fakat kendileri, emirleri altında bulunanlardan ellerine geçmekte olan hediye ve vergilerden mahrum kalmak endişesiyle ona uyma arzularını açıklamazlarmış. Bazıları da : "Sadaka veriniz." diye emreder, fakat kendileri vermezlermiş. Diğer bazıları da: "Allah'a itaat ediniz, âsî olmayınız." derler, fakat kendileri sözleriyle amel etmezlermiş. Nihayet bu âyet münasebetiyle: "Namaz kılınız, zekat veriniz" diyenler olurmuş fakat kendileri hiç birini yapmazlarmış. İşte bunların biri veya her biri dolayısıyla bu âyet de nazil olmuştur.

Burada söz konusu edilen kendini unutma birkaç şekilde olur:

*Birincis*i, emir bil maruf ve nehiy anil'münker yaparak, başkasını irşad edip de kendisini unutmak ve kendisini iyilikten, irşaddan mahrum etmektir. Bu başkasını selamete çıkarıp, kendini ateşe atmak demektir ki, bu davranış akıl açısından bir çelişki teşkil eder.

İkincisi, insanlara va'z ve ders vererek ilmini ortaya koyup da kendisi, kendi emrini, kendi öğüdünü dinlememek, kendini ve ilmini fiilen yalanlamaktır. Bu, şahsında bir çelişki olduğu gibi, halkı bir taraftan aydınlatmak isterken, diğer taraftan saptırmaktır. Bu da bir çelişkidir. Bunda da bir çeşit karıştırmak vardır. Aklı olan ise çelişkiye düşmez.

Üçüncüsü, söylediği sözün, verdiği nasihatin bir kıymeti ve kalplerde bir tesirinin olması arzu edilir. Boşuna emir, boşuna gevezelik akıl kârı değildir. Hâlbuki verdiği emir ve öğüdün tersini kendisinin yapması, onun kıymetini kırmak ve herkesi ondan nefret ettirmektir. Daha açıkçası, bindiği dalı kesmek, oturduğu

evi yıkmaktır ki, bundan daha büyük budalalık olmaz. Hasılı, iyilik iyiliktir, elbette insanlara iyiliği emretmek güzel ve yapılması gereken bir görevdir. Fakat bunu yaparken kendini unutmak, işte budalalık oradadır.

Buharî ve Müslim'de bu konuda şu hadis-i şerif rivayet edilmiştir: Kıyamet gününde bir adam getirilir, ateşe atılır, ateş içinde değirmen taşı gibi dönmeye başlar. Cehennem ehli onun etrafını çevirirler: "Ey falan! Sen bize iyilikleri emreder, fenalıkları yasaklar değil miydin?" derler. "Evet, ben size emreder, ama kendim yapmazdım; size yasaklar, kendim yapardım." der.

45. Sabır ve namaz ile Allah'tan yardım isteyin. Şüphesiz o (sabır ve namaz), Allah'a saygıdan kalbi ürperenler dışında herkese ağır gelen bir görevdir.

Sabır, acıya katlanmak, onu geçirmek için dayanmak ve karşı koymaktır. Her ferahın, her başarının anahtarı sabırdır. Baştaki darlığın, sıkıntının geçmesi için Allah'ın yardımını celbedecek sebeplerin birincisidir. Dünyada değişmeyen hiçbir şey yoktur. Bundan dolayı bir darlığa düşmüş olanlar, Allah'a kalbini bağlayarak, bunun da Allah'ın izniyle geçeceğine iman eder ve Allah'ın yardımını, mutluluk ve ferah gününü temiz kalp ve olgun iman içinde beklerse sonuç hiçbir fenalığa düşmeden kurtuluş olur. Bunun için nefisleri sabra alıştırmalı, insan sabrı alışkanlık edinebilmelidir. Bu alışkanlık, acıyı bırakmak için değil, defetmek içindir.

Sabra alışmanın en iyi yolu oruçtur. Oruç insanı, muhakkak sabra alıştırır, tiryakilikleri tedavi eder. Oruç sabrı kazanmanın bir vasıtasıdır. Bununla beraber namazın bu konuda da büyük önemi ve faydası vardır. Kişi namaza başlarken bütün uzuvlarıyla ve büyük bir saygı ile tekbirini alır ve ibadete koyulur. Dünyanın acılarını, tatlılarını şöyle bir tarafa atar, Hak Teâlâ'ya dua eder, onunla konuşur. Kur'ân'ın-ı Kerim'i okur, dinler, onun huzurunda hayatın akışını, başlangıcını, sonucunu arz eder. Ruhu ve bedenî büyük bir nizam ve intizam ile bir mirac yapar.

46. Onlar, kesinlikle Rablerine kavuşacaklarını ve O'na döneceklerini düşünen ve bunu kabullenen kimselerdir.

O saygılı kimselere sabır ve namaz ile yardım dilemek ağır gelmez. Bunlara ağır gelmezse, hiç şüphesiz yakîn sahibi olan iman ehline hiç ağır gelmez.

Dersler ve İbretler:

1- Yahudi kavmi tarih boyunca kendilerine gönderilen peygamberlere karşı çıkmış hatta Hz. Zekeriya ve Hz. Yahya'yı öldürmüşlerdir. Son Peygamber Hz. Muhammed (sav) ilahi davet görevini aldığında onun hak bir peygamber oluğunu ellerinde okudukları Tevrat'ta yazdığı için bilmekte idiler. Ancak kendi peygamberlerini dahi öldüren bu kavim aralarında Hz. Muhammed'in hak bir peygamber olduğunu konuştukları halde ellerindeki maddi çıkarların kaybolmaması için bu gerçeği açıklamaktan kaçındılar. Nitekim şu anda da benzer manzaraları görmekteyiz. Her ne kadar Müslüman olduğunu söyleseler de İslam'ın emirlerini laik anlayışa uydurmak için İslam'da devlet diye bir şey yoktur diyen, laiklikle çelişen Kur'an ayetlerinin te'vil edilmesi gerektiğini ya da günümüzde artık uygulanmayacağını söyleyenler de aynı mantıkla hareket etmektedirler. Cenab-ı Hak bunların şerlerinden bizleri ve bütün Ümmet-i Muhammed'i korusun.

2- Hakkı savunmak er kişilerin işidir. Korkakların, pısırıkların ve menfaatçilerin, güçlüden yana olan tavırları hiçbir zaman değişmemiştir. Bunlar durakta hiç beklemezler. İlk gelen arabaya atlarlar. Kim olduğu, ne olduğu, neye hizmet ettiği bunlar için önemli değildir. Bunlar her devrin adamıdırlar. İşte ayet-i kerimenin işaret ettiği az bir para karşılığı dinini satanlar, Allah'ın ayetlerini değiştirenler, İslamın şiarlarını teferruat sayanlar, gayri müslimlerle sarmaş dolaş olurken Müslümanlardan nefret edenler bunlardır. Bunlar pişkin münafıkların karakterlerini birebir taşırlar. Kendilerinin tavizkarlıkları, tahrifleri ve işbirlikçi olmaları neticesi taltif edilmelerini ilahi bir mükâfat sayarlar. Dik duran ve eğilmeyen Müslümanların çektiği sıkıntı ve çilelere sevinir, bunu onların haksız olduklarına bir işaret sayarlar.

3- Sabitkadem durup hakkı savunan ve bu uğurda her türlü çileyi göğüsleyen, bedel ödeyen ama asla hakkı inkâra, tebdil, tağyir ve tahrife yanaşmayan gerçek Hak davasının savunucularını ahmaklıkla, beceriksizlikle ve hatta kendilerine katılmadıkları için ilahi belaya çarptırıldıkları şeklinde yaydıkları dedikodularla itham ederler.

4- Namaz dinin direği, İslamın şiarıdır. Namazsız bir Müslümanlık düşünülemez. Mü'minler başlarına gelen musibetlere karşı namaz ve oruç ile iyi bir kul olmayı ve sabretmeyi öğrenecek, ilahi yardımın gelmesini bekleyecektir. Mü'minin hayatında isyan ve aceleciliğe yer yoktur.

6. DERS
Hadis

Ezan

٢٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِذَا نُودِيَ لِلصَّلاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ وَلَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لا يَسْمَعَ التَّأْذِينَ، فَإِذَا قَضَى النِّدَاءَ أَقْبَلَ، حَتَّى إِذَا ثوِّبَ بِالصَّلاةِ أَدْبَرَ، حَتَّى إِذَا قُضِيَ التَّثوِيبُ أَقْبَلَ، حَتَّى يَخْطِرَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ يَقُولُ: اذْكُرْ كَذَا، اذْكُرْ كَذَا، لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ، حَتَّى يَظَلَّ الرَّجُلُ لا يَدْرِي كَمْ صَلَّى) «. (بخاري: ٦٠٨

23- Ebu Hüreyre (ra), Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: "**Namaz için ezan okununca, Şeytan okunan ezanı duymamak için gerisin geri dönüp yellenerek tâ ezan sesinin duyulamayacağı yere kadar uzaklaşır. Ezan bitince de yeniden döner. Namaz için kamet getirildiğinde ise tekrar kaçar. Müezzin kameti bitirince yeniden dönüp gelir. İnsan ile nefsi arasına girer ve namaz kılmakta olan kimseye, "Şunu hatırla, bunu hatırla" diyerek böylece önceden aklından geçmeyen şeyleri ona hatırlatır. Sonunda da namaz kılmakta olan kimse kaç rekât kıldığını hatırlayamaz olur."** (Tecrid,372)

٢٤ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُولُوا مِثلَ مَا يَقُولُ الْمُؤَذِّنُ». (بخاري: ٦١١)

24- Ebu Said el-Hudri (ra) Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: "**Ezan sesini duyduğunuzda, siz de tıpkı müezzinin söylediği gibi söyleyin."** (Tecrid,375)

٢٥ - عَنْ مُعَاوِيَةَ - رضي الله عنه - مِثْلَهُ إِلَى قَوْلِهِ: وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ. ولَمَّا قَالَ: حَيَّ عَلَى الصَّلاةِ قَالَ: «لا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ». وَقَالَ: هَكَذَا سَمِعْنَا نَبِيَّكُمْ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ. (بخاري: ٦١٢ - ٦١٣)

25- Muaviye (ra)'ın rivayetinde bu rivâyet: "**Eşhedu enne Muhammeden Resûlullah" kısmına kadar aynı şekildedir. Bundan sonra müezzinin, "Hayye Ale's-salah" dediğinde ise, onu dinleyen kişi de: "La havle ve la kuvvete illa Billâh" der, demiş ve: "Peygamberinizin (sav) böyle dediğini işittik."** demiştir. (Tecrid, 376)

٢٦ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ: اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ، حَلَّتْ لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ». (بخاري: ٦١٤)

26- Cabir b. Abdullah'tan (ra) rivâyete göre, Resûlullah (sav) buyuruyor ki: "Kim ezanı duyunca, "***Allahumme Rabbe hazihidda'vetittammeti, vassalatil kaimeti, ati Muhammeden el-vesilete vel-fadilete veb'ashu makamen Mahmuden ellezi vaadtehu*** *(Şu hiçbir değişikliğe uğramadan tastamam kalacak olan davetin ve dinin, kılınacak olan namazın sahibi ve Rabbi olan Allah'ım! Muhammed'e Vesile'yi ve fazileti ver ve onu kendisine söz verdiğin en yüksek makam olan Makam-ı Mahmud'a ulaştır.*) duasını okursa kıyamet gününde benim ona şefaat etme vaadim gerçekleşmiş olur." (Tecrid, 377)

Dersler ve İbretler:

1- Ezan namaz vakitlerinin geldiğini insanlara bildirmek için yapılan çağrıdır. Ezân-ı Muhammedî olarak da adlandırılır. İlk ezan 622 yılında okunmuştur.

2- Ezan okumak İslâm'ın vazgeçilmez esaslarından ve sünnetlerinden biridir.

3- Ezanın pek çok faydası, fazileti ve hikmeti vardır. İslâm'ın itikad ve amel esaslarını bünyesinde barındıran ezan, inanmayanları dine, inananları ibadete çağırır. Ezan, aynı zamanda günde beş kere tekrarlanan bir davettir.

4- Müezzinlik yapmanın Allah katında ecri ve sevabı büyük olup Resulullah (sav) Efendimiz tarafından teşvik edilmiştir.

5- Dünyada hayırlı ve faziletli işler yapanlar, kıyamette de hayra ve fazilete nâil olurlar.

6- Ezanı yüksek ve gür sesle okumak müstehaptır. Kırda, bayırda ve çölde de olsa namaz için ezan okumak gerekir.

7- Ezan sesini sadece insanlar değil, cinler, melekler, diğer canlı varlıklar, bitkiler ve dağlar taşlar da duyar.

8- Şeytanın ezanı işitince deliye dönmesi, ezanın faziletini ve büyüklüğünü gösterir.

9- Şeytanın ezandan süratle kaçmasının sebebi, ezanın namaza ve cemaate davet, İslâm'ın parolası, dinin itikadî ve amelî bütün ahkâmını kapsayıcı oluşundandır. Çünkü şeytan bunlardan nefret eder.

10- Şeytan, namazda bile olsa mü'minlere musallat olur. Onun şerrinden ve zararlarından korunmanın tedbirlerini almak gerekir.

11- Şeytanın tasallutundan kurtulmanın çaresi namazı huşû içinde kılmaktır.

12- Ezanı, müezzinin söylediklerini tekrar ederek sonuna kadar dinlemek, bitince de dua etmek faziletli sünnetlerdendir.

13- Ezan vakitleri duaların reddedilmediği vakitler olup, her ezandan sonra dua etmek bu sebeple faziletli kabul edilmiştir.

14- Ezandan sonra duaya devam etmek, hayırlara ulaşmanın sebebi olduğu gibi, kıyamet gününde Peygamberimizin şefaatine nâil olabilmenin de vesilesidir.

15- Ezan bittikten sonra Peygamber Efendimiz'in öğrettiği dualardan biri ezan duası olarak okunmalıdır.

16- Vesîle, fazîlet ve makâm-ı mahmûd kıyamet gününde sadece Peygamber Efendimiz'e has üstün mertebe ve makamlardır.

6. DERS
Davet Fıkhı

İlk Öğretmen

Resûlullah (sav), kendisine Akabe'de biat edenlerle birlikte Mus'ab bin Umeyr'i, onlara dinleriyle ilgili bilgileri ve Kur'an'ı öğretmek için Medine'ye gönderdi. Mus'ab bin Umeyr'e, Medineliler, "El-Mukri (Kur'an Öğretmeni)" adını vermişlerdi. Nitekim Hz. Mus'ab (ra) aynı zamanda Medineli Müslümanlara namazda imamlık ediyordu.[1]

Hz. Peygamber (sav), Medineli Müslümanlara, Mus'ab'ı öğretmen olarak seçmesinde, başta onun kişiliğini çok iyi tanımış olması, ikinci olarak da, üstlenmiş olduğu görevi Medine'de istendiği gibi yapabileceğini bilmiş olmasından ileri geliyordu. Kaldı ki Hz. Peygamber (sav), Kur'an inerken, onun hafızasının ne ölçüde üstün olduğunu ve buna liyakat derecesini de biliyordu. Bu özelliklerine ilaveten Mus'ab oldukça sakin, hemen öfkelenmeyen, güzel ahlaklı, hikmet sahibi bir bilge insandı. İmanının kuvvetli olması yanında, takdire değer büyük bir ağırlığı, dinine karşı aşırı derecede bağlılığı olan bir insandı.

Nitekim bu özellikleri sebebiyle üstlendiği görevin altından kalkabilmiş, Medine'de birkaç ay zarfında İslam'ın girmediği ve konuşulmadığı bir ev bırakmamıştı. Bu arada Medine'de sözü geçerli ve ileri gelen önder ve lider vasfını haiz Sa'd bin Muaz ve Useyd bin Hudayr gibi kimseleri İslam safına kazandırmış ve bununla kalmayıp onların destek ve yardımlarını her zaman yanında bulmuştur. Çünkü bu iki ismin Müslüman olmasıyla, Medine'de, bunların yakın çevresinden olan birçok kimseler İslam'a girmişlerdir.[2]

Mus'ab (ra) Medine'de görevini çok başarı bir şekilde götürmüş ve muvaffakiyet kazanmıştır. Planladığı hedeflerini gerçekleştirebilmiş, artık bundan böyle Müslüman olan halka yeni dinin öğretilerini, esas ve prensiplerini, amacının

1 İbni Hişam, Siret, 1/431
2 İbni Hişam, Siret, 1/435

ne olduğunu açıklamaya ve izaha başlamıştır. Bunun yanında Kur'an-ı Kerim'i öğretiyor ve onlara onun tefsirini, açıklamasını yapıyordu.

Mus'ab, bu görevlerinin yanında, Medine'deki inanmış kabileler arasında kardeşlik bağlarının güçlenmesini ve pekişmesini sağlarken, diğer bir taraftan da Mekke'de bulunan Hz. Peygamber (sav) ve ashabıyla olan bağlarını da aynı derecede devam ettirip, merkezle bağların takviyesini temin ediyordu. Çünkü davetin gerektiği gibi yayılabilmesi için mutlaka güvenilir bir temelin oluşması lazımdı. O da bu temelden uzak kalmak istemiyordu.

Mus'ab'ın Medine'de üstlendiği görev, hemen her evde İslam'ın tanıtımı, eğitimi ve yönlendirilmesi sağlanıyor, ileri safhalarda zaman ve zemine göre yapılacaklar konusunda çok büyük bir etkisi ve rolü olmuştu.

Mus'ab önderliğinde Medine Kur'an ile fethedildi. Allah'a davet ile bu fetih gerçekleşti. İslam akidesi ve Rahman olan Allah'ın şeriatı uğruna en büyük destek de Evs ve Hazrec kabilelerinden geldi. Artık sıra, Ensar'dan oluşan ve Hz. Peygamber'e biat etmeleri istenen ikinci bir heyete gelmişti. Böylece İslam daveti yeni bir oluşum ve farklı bir aşamaya geçebilsinler istiyordu.

Hz. Peygamber (sav), İslam davetini üstlenecek olan yepyeni bir Müslüman bireyin meydana gelmesine önem veriyordu. Bunun için de, dava adına kendilerini feda edebilecek, sorumlulukları üstlenebilecek gerçek mümin kişilere ve bu manada iman etmiş müminlere ihtiyaç vardı.

Bu bakımdan bakıyoruz ki, İslam davetini tebliğ, mesajı istenilen yerlere ulaştırma, Habeşistan topraklarında emaneti gereğince yerine getirme görevini ifa konusunda Hz. Cafer (ra)'ın çok önemli bir rol oynadığını görüyoruz. Nitekim Hz. Mus'ab'ın eliyle Medine'de fetih kapılarını açmış ve o sayede birçok Medinelinin Müslüman olduğunu ve burada bu davayı bu noktaya getiren Hz. Mus'ab (ra)'ın büyük rol oynadığını anlıyoruz.

Hz. Peygamber (sav) Mekke döneminde özellikle risaleti, mesajı tebliğ ve üstlendiği emaneti en güzel bir şekilde yerine getirmekle uğraşıyordu. Allah'ın ona yardımı, desteği, onu koruması ise gözler önünde açıkça görülüyordu.

Çağlar boyunca birçok davetçiler mesajı iletme ve üstlendiği emaneti gerektiği gibi yerine getirme konusunda Allah Resûlü (sav)'in ortaya koymuş oldukları metot üzerinde hep yürümüşlerdir. Yüce Allah da, o metot üzerinde hareket edenlere insanlar arasında yol açmış, rahat bir şekilde davalarını istenilen manada anlatma, aktarma ve yaşama adına hizmet vermişlerdir. Allah'a davet adına üzerlerine düşeni yapmışlardır.

Bunun örneklerini şöylece verebiliriz. Mesela Arap Yarımadası'nda Ahmed bin Hanbel, İzz bin Abdusselam, Libya'da Muhammed bin Ali Senusi, Türkiye'de Necmettin Erbakan, Cezayir'de Abdulhamid bin Badis, Lübnan'da Fethi Yeken, Ürdün'de Abdurrahman Halife, Filistin'de İzzettin Kassam ve Ahmed Yasin, Kafkasya'da Şeyh Şamil, Kazakistan'da Ahmed Yesevi, Suriye'de Mustafa Sıbai, Mısır'da Hasan Benna ve daha benzeri başkaca birçok isimleri sayabiliriz.

Bu sayılanlar arasında bu dava adına şehit düşenler de vardır. Fakat ölümlerinden sonra açtıkları çığır genişlemiş ve dava daha çok yayılma imkânını bulabilmiştir. Bu, âdeta karanlıklar arasında ışığın giderek yayılması gibi bir şeydir.

Ben burada adları geçenlerin ve zikredemediklerimizin hayatlarını değerlendirip üzerinde düşündüğümde eski ve yeni kim olursa olsun hepsinin de Allah'ın himayesi ve koruması altında olduklarını görmüşümdür. Çünkü davaları adına çektikleri sıkıntılara sebatla göğüs gerebilmişler ve asla davalarından vazgeçmemişlerdir. En zor anlarında ve en fazla baskı altında kaldıkları dönemlerde bile her şeye rağmen davalarını tebliğden yılmamışlardır. Bu, Allah'ın onları himayesi ve koruması değil de ne olabilir?

Durum böyle olunca yüce Allah, halkın gönüllerini onlara yönlendirmiş, onların davet konusundaki çağrılarını dinleme ve kulak verme fırsatını sağlamış, onlara nasihatte bulunma, tebliğ etme imkân ve fırsatlarını sunmuştur. Onların hepsi de -Rabbim kendilerine rahmetiyle muamele buyursun- akidelerinin, davalarının adamıydılar. Hepsi de bu din için yaşadılar ve bu din uğruna öldüler.

Müslüman gençlerin kendilerine bu bağlamda Mus'ab Bin Umeyr'I örnek almaları gerekir.

Müslüman gençler, Mus'ab gibi kendisi için değil, toplumu ve insanlık için yaşamaları gerektiğini hiç bir zaman akıllarından çıkarmayarak hepsinin birer Mus'ab olmaları hedeflenir. Her birinin onun gibi İslam davetçisi olmaları istenir.

6. DERS

Mezhepler Tarihi

Bid'at Ehli Mezheplerin Özellikleri ve Bid'at Ehli Mezhepler - 1

Bid'at Mezheplerinin Özellikleri:

Bid'at; bazı kimselerin dinde olmayan bir şeyi sonradan ortaya atıp bunu şer'î imiş gibi göstermeleri ve bununla Allah'a ibadeti kasdetmeleridir. Resulullah (sav) Efendimiz ve sahabenin yolunu terek derek o yoldan ayrılan ve İslam ümmetinin çoğunluğını temsil eden Ehli Sünnet ve'l-Cemaat mezhebine muhalefet eden mezheplere Ehli Bid'at denilir. Bid'atlar, küfre götüren ve küfre götürmeyen olarak iki kısma ayrılır. Mesela; Bahaîlerin Hz. Muhammed'in son peygamber olmayıp ondan sonra rasullerin geleceğini iddia etmeleri. Nusayrîlerin Hz. Ali'ye ulûhiyyet isnad etmeleri küfürdür. Mu'tezile'nin Kelâmullah'ın mahlûk olduğu görüşünde olmaları ise, küfre götürmeyen bir bid'attır.

Acaba akaidde hangi ihtilaf sünnet dairesinde, yani Rasulullah ile ashabının takib ettiği yola uygun, hangisi Rasulullah'ın akide sünnetinin dışındadır. Küfre giren bir mezhebi tesbit etmek kolaydır. Fakat akaid sahasında ortaya atılan bütün bid'atları tesbit etmek, imkânsız değilse de çok zordur. Bid'at mezheblerinin bütün alâmetlerini tam olarak vermek zor ise de bunların açık ve genel özellikleri şöyle sıralanabilir.

1- Müslümanların büyük kalabalığından, ehl-i İslâmın büyük çoğunluğundan ayrılmak. Sahabiler ve büyük müçtehid imamların yolundan gidenler, Müslümanların büyük kalabalığını teşkil ederler. Bunlara Ehli Sünnet ya da kısaca sünnîler denilir.

2- Ehli bid'at mensupları kendi heva ve heveslerine tabi olurlar. Delilsiz takib edilen yollar eğridir ve bid'at yoludur.

3-Mütevatir hadisten başkasını kabul etmemek küfre götürmezse de sahih hadisleri kabul etmemek eğrilik ve sapıklığa götürür.

4-Kitab ve Sünnet'te bulunmayan bir kavli veya bir fiili şer'î ve dini olarak ortaya attıklarında, halkı bunu kabul etmeye zorlamak, halkı buna uyması için baskı yapmak.

5- Kur'an'ın muhkemini bırakıp müteşabihlerine tabi olmak ve muhkem âyetleri de delilsiz keyfi olarak te'vil etmek.

6- Hüküm çıkarırken Kur'an'ın bütünlüğüne riayet etmemek. Halbuki Kur'an'ın birbirleriyle çelişen hiç bir âyeti yoktur. "Eğer o (Kur'an) Allah'tan başkası tarafından olsaydı, elbette içinde birbirini tutmayan pek çok şeyler bulurlardı" (en-Nisa, 4/82).

7- Zarurat-ı diniyyeden birini veya bir kaçını inkâr etmek, iman esaslarının zıddı olan bir takım inançlar taşımaları sebebiyle bazı mezhebler küfre düşmüşlerdir. (*Şamil İA)*

Hariciler

Haricilerin ortaya çıkışı Şia'nın ortaya çıkışıyla aynı zamana rastlar. Hz. Ali döneminde ortaya çıkan kargaşa sırasında daha sonra ayrılacak olan Hariciler ve Şia Hz.Ali (ra)'ın tarafında yer almışlardı. Sıffîn'de yapılan savaş esnasında iki ordu arasında savaş şiddetlendiği zamanda Hz. Ali (ra)'ın savaşı kazanacağı ortaya çıktı. Yenilgiden kurtulmak için Muaviye'nin ordusu, Kur'an-ı Kerîm'i hakem tayin etmek için onu havaya kaldırdı. Hz. Ali (ra), aralarında Allah Teâlâ hüküm verinceye kadar savaşmakta ısrar etti. Ancak ordusundan bazıları, Hz. Ali (ra)'ı hakem olayını kabul etmeye zorladılar. Hz. Ali istemeyerek bunu kabul etti. Hz. Ali, karşısında bulunanlarla, kendi tarafından bir kişi, Muaviye tarafından da bir kişinin hakem tayin edilmesi hususunda anlaştılar. Muaviye, Amr b. el-As'ı, Hz. Ali ise Ebu Musa el-Eş'ari'yi seçti. Ancak Hz.Ali'nin ordusundan bir grup hakem olayına razı olduğu için Hz. Ali (ra)'a karşı başkaldırdılar. Hz.Ali onlara nasihat etmesi için önce Abdullah b. Ömer'i gönderdi. Ancak onu dinlemediler. Bunun üzerine kendisi onlara nasihat etti fakat yine dinlemediler.

Haricîler önce Hz. Ali'yi hâkem tayinine ve belirli bir hakemi kabul etmeye zorladıkları halde, daha sonra, "Hüküm vermek sadece Allah'a mahsustur." (En'am,57) ayetini delil getirerek hakeme başvurmayı büyük bir suç saydılar ve Hz. Ali'nin işlemiş olduğu bu günahtan dolayı da tövbe etmesini istediler. Çünkü onlara göre Hz. Ali hakeme başvurmakla küfre girmişti. Nitekim kendileri de ha-

keme gitme istekleri nedeniyle küfre girdiklerini fakat tövbe ederek tekrar dine girdiklerini, mümin olduklarını öne sürüyorlardı.

Hariciler, Sahabenin büyüklerinden Habbab b. Eret'in oğlu Abdullah ile boynunda Kur'an-ı Kerîm asılı olduğu halde ve yanında hamile olan karısı varken karşılaştılar. Onun Habbab b. Eret'in oğlu olduğunu öğrenince Hakem'e başvurmadan önce "Hz. Ali hakkında ve hilafetinin ilk altı yılında Hz. Osman hakkında ne dersin?" diye sordular. Abdullah, onları iyilikle andı. Bunun üzerine Hariciler, "Hakeme başvurma hakkında ne dersin?" dediler. Abdullah, "Hz. Âli'nin, Allah'ın kitabını sizden daha iyi bildiğini ve Allah'ın dinini sizden daha iyi koruduğunu ve görüşünün sizden daha basiretli olduğunu söylerim." dedi. Haricîler: "Sen hidayete tâbi olmuyor, adlarına bakarak adamlara tâbi oluyorsun. Senin boynunda asılı bulunan, bizlere seni öldürmemizi emrediyor." Dediler. Abdullah'ı nehrin kenarına götürdüler ve orada kestiler. Karısının da karnını deşerek çocoğu çıkardılar ve bu şekilde ikisini de öldürdüler.

Diğer yandan bunlardan biri yere düşen bir hurmayı ağzına aldı. Bunu gören arkadaşları "Sen, izinsiz ve bedeli ödenmeksizin bu hurmayı aldın ve yedin. Bu büyük bir günahtır. Dolayısıyla sen kâfir oldu." Dediler ve onu da öldürdüler.

Hz. Ali (ra) onlara "Abdullah'ı öldürenleri bize teslim edin" deyince hepsi birlikte "Onu hepimiz öldürdük" dediler. Hz. Ali (ra) bunlarla Nahrevan'da savaştı. Çoğunu öldürdü ancak köklerini kurutamadı. Liderleri Hurkus b. Zübeyr bu yenilginin ardından suikastlara başladı. Hatta Hz. Ali (ra)'ı da suikastla şehid ettiler. Ona sukast düzenleyen harici Abdurrahman b. Mülcem yakalandığında bunu yapmaktan dolayı pişman olmadığını tersine bu işi yapmakla çok büyük bir sevab kazandığını söylemiştir.

Hariciye mezhebine mensup olanlardan çoğunun en belirgin sıfatı ihlâslı olmalarıydı. Ancak bunlar bedevi, bilgisiz ve haddini bilmez kimseler oldukları için Ku'an-ı Kerim'in ruhunu ve Hz. Peygamber (sav) efendimizin savunduğu İslami ve insani değerleri anlayamamışlar ve hep işin zahirine takılmışlardır. Tabii bunun neticesi olarak da sapıklığa düşmüşlerdir.

Abdullah İbni Abbas (ra) Hz. Ali (ra) tarafından Haricîlere gönderilmiş ve Abdullah (ra) onların yanına varıp münakaşa etmiştir. Abdullah, uzun uzun "secdede kalmaları sebebiyle alınlarının yara olduğunu, ellerinin, deve dizleri gibi nasırlaştığını, üzerlerinde tertemiz elbiseler bulunduğunu görmüştür.

İnançları

Hariciler birçok kola ayrıldıkları için her birinde birçok farklı anlayışlar vardır. Hepsini şöyle özetleyebiliriz:

1- Büyük günah işleyenler kâfirdir ve ebediyen cehennemde kalacaklardır. Hariciler bu hususta günahlar arasında büyük-küçük ayırımı yapmazlar. Hatta insanın, görüşünde hata etmesini de günah sayarlar. Bunun içindir ki Haricîler, hakeme başvurduğu için Hz. Ali (ra)'ı dinden çıkmakla itham etmişlerdir.

2- Hz. Ali, Hz. Osman, Hz. Ali ile Hz. Muaviye arasında hakemlik yapan Amr b. el-As ve Ebu Musa el-Eş'ari'yi ve bu hakemlerin hükümlerine razı olan herkesi; Cemel olayında bulunan Hz. Aişe, Hz. Talha ve Hz. Zübeyir bunların tamamı (neuzu billah) kâfir sayarlar.

3- Zalim imama / devlet başkanına karşı çıkmak vacibtir. Onlara göre, -Ehl-i Sünnetin aksine- imamın Kureyş'den olması şart değildir. Şia'nın aksine imam nas ve tayinle değil, hür seçimle seçilmelidir. İmam haktan saparsa azledilir ve hatta öldürülebilir. İnsanlar insaflı davrandıkları sürece İmamın (Halifenin) her zaman bulunması şart değildir. Şayet bulunacaksa bunun hür veya köle olması mümkündür.

7. DERS
Tefsir

Tevrat İncil ve Kur'an

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 1-6)

الٓمّٓ ﴿١﴾ اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۙ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۗ ﴿٢﴾ نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقاً لِمَا
بَيْنَ يَدَيْهِ وَاَنْزَلَ التَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ ۙ ﴿٣﴾ مِنْ قَبْلُ هُدًى لِلنَّاسِ وَاَنْزَلَ الْفُرْقَانَ ۗ اِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۗ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ ذُوانْتِقَامٍ ﴿٤﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَخْفٰى عَلَيْهِ
شَيْءٌ فِي الْاَرْضِ وَلَا فِي السَّمَآءِ ۗ ﴿٥﴾ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْاَرْحَامِ كَيْفَ يَشَآءُ ۗ
لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦﴾

1- Elif. Lâm. Mîm.

Kur'an sûrelerinden bazılarının başında "el-hurûfu'l-mukattaa" denilen birtakım harfler vardır ve bunlar bulunduğu sûreden bir âyettir. Böyle manası açık olmayan âyetlere "müteşâbih" denir. Müteşâbih olan âyetin gerçek manasını ancak Allah bilir.

2- O, kendinden başka bir ilâh bulunmayan, diri ve yarattıklarını gözetip yöneten Allah'tır.

Bu apaçık ve berrak Tevhid inancı, Müslümanın inancıyla diğer bütün inançlar arasındaki yol ayrımıdır. Bu açıdan bakıldığında ateistlerin ve müşriklerin inançları ile Hakk yoldan sapmış olan Yahudi ve Hıristiyanların inançları, aralarındaki tüm din ve mezhep ayrılığına rağmen aynı kategoriye girer. Bu da Müslümanın hayatı ile yeryüzündeki diğer inanç sahiplerinin hayatı arasındaki ayrılış

noktasıdır. İşte burada sözü edilen inanç, hayat düzenini her alanda kontrol altına almakta ve ona yön vermektedir.

Arap yarımadasında hüküm süren müşriklerin inançlarıyla Allah'a oğul isnad eden Yahudi ve Hıristiyan inancı arasında veya birden çok ilahı benimseyen Hıristiyan inancı arasında hiçbir fark yoktur.

Kur'an-ı Kerim Yahudilerin "*Üzeyr, Allah'ın oğludur*" dediklerini haber veriyor. Nitekim bugün Yahudilerin "Kitab-ı Mukaddes" olarak kabul ettikleri kitap da buna benzer birtakım sapık düşüncelerle doludur. Hıristiyanların sapık düşüncelerine gelince, Kur'an onların bu inançlarından; "*Allah, üç ilahın üçüncüsüdür*", "*Allah Meryem oğlu Mesih'tir*" sözlerinin yanında, Mesih'i ve annesi Meryem'i Allah'ın dışında iki ilah olarak benimsediklerini, keşişleri ve rahiplerini de kendilerine Rabb'ler olarak kabul ettiklerini haber vermektedir. Bütün bunlar apaçık küfürdür.

3, 4. (Resûlüm!) O, sana Kitab'ı hak ve önceki kitapları tasdik edici olarak tedricen indirmiş; daha önce de, insanlara doğru yolu göstermek üzere Tevrat ile İncil'i indirmişti. Furkan'ı da indirdi. Bilinmeli ki, Allah'ın âyetlerini inkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. Allah, suçlunun hakkından gelen mutlak güç sahibidir.

"Furkan", hakkı bâtıldan, doğruyu yanlıştan ve iyiyi kötüden ayırdeden hükümler demek olup Kur'an-ı Kerim'in isimlerindendir.

Bu ayetin birinci bölümü, İslâm inancının temel ilkelerinden bir kısmını kapsaması yanında, Hz. Muhammed'in peygamberliğini ve O'nun Allah tarafından getirdiği gerçekleri reddeden ehl-i kitab ve diğer inkârcıların iddialarını da çürüten ifadeleri de içeriyor.

Bundan önceki kitaplar insanların arasından bir elçiye indiği gibi bu kitap da insanlardan bir elçiye indirilmiştir. Bu yeni Risaletin kitabı Allah'tan gelen kendisinden önceki kitapları doğrulamakta; diğer kitapların kanat gerdiği Hakkı bu kitap da koruma altına almaktadır. Üstelik bu yeni kitabı da kitap indirmede tek yetki sahibi olan Allah indirmiştir. İşte bu kitap, insanların inanç hakkındaki düşüncelerini, hayat düzenlerini, ahlâk, eğitim ve yasalarım belirleyen ve elçisine indirdiği kitap doğrultusunda temelden kurma hakkına sahip olan Allah tarafından indirilmiştir.

Ayetin ikinci bölümü ise, Allah'ın ayetlerini inkâr edenlere korkunç bir tehdit yöneltmekte, Allah'ın kudretini, üstünlüğünü, azap ve intikamının dehşetini onlara göstermektedir. Allah'ın ayetlerini kabul etmeyenler bu tek gerçek dini

bütünüyle reddedenlerdir. Daha önce kendilerine indirilen Allah'ın kitabından sapmış olan ve bu hareketlerinin sonucu olarak, Hakk'ı batıldan apaçık bir şekilde ayıran, bu yeni kitabı da yalanlama yoluna sapan ehl-i kitab, burada küfürle nitelendirilmekte; Allah'ın dehşet verici azabı ve kaçıp kurtulmanın mümkün olmayacağı intikamıyla tehdit edilenlerin başında yer almaktadırlar.

5. Şüphesiz ki ne yerde ne de gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz.

6. Rahimlerde sizi dilediği gibi şekillendiren O'dur. O'ndan başka ilâh yoktur. O mutlak güç ve hikmet sahibidir.

Dersler ve İbretler:

1- Hıristiyanlık ortaya çıkıp Roma İmparatorluğu topraklarında yayılmaya başlayınca Roma bunu kendi hegemonyasına karşı bir tehlike gördüğü için çok aşırı bir tepki gösterdi. İsevilere adeta kan kusturdu. Bu yeni dinin topraklarında yayılmasına asla müsamaha göstermediler.

2- Bu yeni din büyük bir hızla yayılıp insanlara yeni bir ruh ve aksiyon kazandırırken Roma İmparatorluğu da hızlı bir çöküş yaşıyor, İmparatorluk çatırdıyordu. Fuhuş ve ahlaksızlıkta hiçbir sınır tanımayan Roma ulusunu kurtarmak için çareler aramaya başladılar. Bu esnada İsevilik Roma'nın dikkatini çekmiş ve Roma İmparatorluğu'nu bir arada tutması için manevi bir çimento olarak görülerek İmparator Theodisius I'in fermanıyla 378 (m) de Roma'nın resmi dini olarak kabul edilmiştir. Ancak görünüşte her ne kadar Hıristiyanlık Roma'ya hâkim olmuşsa da aslında Roma Hıristiyanlığa hâkim olmuş, Sezar'ın hakkı Sezar'a, Tanrı'nın hakkı Tanrı'ya ilkesi din haline getirilerek yeryüzüne hükmetme yetkisi Tanrı'dan alınarak Sezar'a verilmiştir. Böylece Hıristiyanlık sosyal hayattan soyutlanarak kiliselere hapsedilmiştir. Sezar güçlü Roma ordularını komuta eden, halkına dilediği gibi davranan, dilediğini asan, dilediğine lütufta bulunan çok güçlü bir konumda iken Tanrı diye taptıkları ilah kiliseye hapsedilmiş yaşlı bir ihtiyar heykelinden öteye geçmiyordu. Dolayısıyla hayata hükmeden Tanrı değil Sezar'dı.

3- Günümüze geldiğimizde Hıristiyanlığın başına gelenler bu gün İslam'ın da başına getirilmek istenmektedir. İbrahim'i dinler, üç ilahi din gibi yutturmacalarla yüce İslam dini asıl mecrasından saptırılmak istenmektedir. Başka bir tabirle Protestan İslam anlayışı egemen kılınmak istenmektedir.

4- Bir Müslüman düşünün ki Baba oğul ve Ruhu'l- Kudüs diye adeta üçlü bir koalisyondan oluşan Hıristiyanlığın Tanrı anlayışıyla Yüce İslam dininin İlah

anlayışını aynı kefeye koyuyor. Müslümanların taptığı ilah'la Hıristiyan ve Yahudilerin Tanrı diye niteledikleri şeyin aynı olmadığını; Yüce Allah'ın onların isnad ettiği iftira ve yalanlardan beri ve münezzeh olduğunu bildiren yüzlerce ayet varken nasıl olur da Yüce Allah'la Hıristiyan ve Yahudilerin şirk ve küfür dolu ilah anlayışları aynı kefeye konarak "TEK TANRI" diye adlandırılır?! Yüce Allah'a atılmış bundan daha büyük bir yalan ve bir iftira olamaz. Resulullah (sav) Efendimiz bu günlerin geleceğini ta 15 asır öncesinden haber vererek şöyle buyuruyor:

"Andolsun ki, sizden öncekilerin yoluna karış karış, kulaç kulaç uyacaksınız. Öyle ki, onlar keler deliğine girseler siz de gireceksiniz"

Sahabeler dediler ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Yahudi ve Hıristiyanları mı kastediyorsunuz?

Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyurdu:

"Ya kim olacaktı?" (Buhari ve Müslim)

5- Apaçık ve tertemiz Tevhid inancının yanında Allah'tan başkasına kulluğa yer yoktur. Ne hukuk ve düzende, ne eğitim ve ahlâkta, ne de ekonomik ve sosyal alanda.

7. DERS
Hadis

Namaz

٢٧ – عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ – رضي الله عنه – قَالَ: قَالَ رَسُولُ الله – صلى الله عليه وسلم –: «مَنْ صَلَّى صَلاتَنَا وَاسْتَقْبَلَ قِبْلَتَنَا وَأَكَلَ ذَبِيحَتَنَا فَذَلِكَ الْمُسْلِمُ الَّذِي لَهُ ذِمَّةُ الله وَذِمَّةُ رَسُولِهِ، فَلا تُخْفِرُوا الله فِي ذِمَّتِه». (بخاري: ٣٩١)

27- Enes b. Malik (ra) Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: **"Kim bizim kıldığımız gibi namaz kılar ve bizim kıblemize döner ve kestiğimizden yerse, işte bu kimse Allah'ın ve Resûlü'nün haklarında verdiği can güvenliğine sahip Müslüman demektir. Artık bu durumda olan bir Müslümana karşı Allah ve Resûlü tarafından verilen can güvenliğini çiğnemeyin, ihanet etmeyin.**" (Tecrid,257)

٢٨ – عن ابن مسعود – رضي الله عنه – قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ – صلى الله عليه وسلم –: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللهِ؟ قَالَ: «الصَّلاةُ عَلَى وَقْتِهَا». قَالَ: ثمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «ثمَّ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ». قَالَ: ثمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: «الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ». قَالَ: حَدَّثَنِي بِهِنَّ وَلَوِ اسْتَزَدْتُهُ لَزَادَنِي. (بخاري: ٥٢٧)

29- Abdullah b. Mesud (ra) rivâyet ediyor ve diyor ki: **"Peygamber (sav)'e Allah katında hangi amel daha sevimlidir?" diye sordum. Resûlullah (sav): "Vaktinde kılınan namaz" diye buyurdu. "Sonra hangisidir?" diye sordum, diyor. Resûlullah (sav): "Anne ve babaya iyilikte bulunmaktır." buyurdu. İbn Mesud devamla diyor ki: "Sonra hangisi?" dedim. Buyurdular ki: "Allah yolunda yapılan cihaddır."** (Tecrid, 329)

٢٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهَرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ فِيهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا، مَا تَقُولُ: ذَلِكَ يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ»؟ قَالُوا: لا يُبْقِي مِنْ دَرَنِهِ شَيْئًا، قَالَ: «فَذَلِكَ مِثْلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ يَمْحُو اللهُ بِهِ الْخَطَايَا». (بخاري: ٥٢٨)

30- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre, kendisi Peygamber'den (sav) şöyle buyurduğunu işitmiştir: "Bana söyler misiniz? Herhangi birinizin kapısının önünden bir ırmak aksa ve o kimse günde beş defa o ırmakta yıkansa, bu adamın üzerinde kirden bir eser kalır mı?" Dediler ki: "O adamın üzerindeki kirinden hiçbir şey bırakmaz." Bunun üzerine Resûlullah (sav): "İşte bunun örneği beş vakit namazdır. Allah onun sayesinde günahları siler, yok eder" diye buyurdu. *(Tecrid, 330)*

Dersler ve İbretler:

1- Namaz, tekbir ile başlayıp selam ile tamamlanan özel hareket ve sözlerden oluşan bir ibadet şeklidir.

2- Bütün âlimler, namazın akıllı, bulûğ çağına girmiş, hayız ve nifastan temizlenmiş, deli olmayan, baygın bulunmayan her Müslümana farz olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Çünkü namazın farz oluşu Kur'an, sünnet ve icmadan kesin delillerle sabittir.

3- Namaz, en önemli ibadettir. Terkine asla göz yumulamaz. İmandan sonra ilk olarak gelen rükundur. Namazın farziyetini inkar etmek kişiyi dinden çıkarır. Namaza inanmayan Müslüman değildir. Onunla evlenilmez ve kestiği de yenmez. Tembellikten dolayı namaz kılmayana gelince, bu tür insanlar namaz kılmasalar dinden çıkmazlar. Ancak İslam hukukuna göre suçlu sayılırlar ve cezaya müstehaktırlar. Hanefi mezhebine göre, namaz kılmayan tevbe edip namaza başlayıncaya kadar İslam devlet yöeticileri tarafından hapsedilirler.

4- Resulullah (sav) Efendimiz: "Kişi ile küfür ve şirk arasında namazın terki vardır." (Müslim) buyurarak namazın terkinin ne denli tehlikeli bir davranış olduğunu belirtmiştir.

5- Ebu Hureyre'den rivayet edilen başka bir hadiste namazın fazileti hakkında Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "***Büyük günah işlemedikçe beş vakit namaz ile Cuma namazı, diğer cumaya kadar, arada işlenen günahları örter.***"

6- Namaz, kulun Allah Teâlâ'ya yakın olmasına sebeptir. Bir ayette şöyle buyuruluyor: "**Ben insan ve cinleri yalnız bana ibadet etmeleri için yarattım.**" (Zariyat, 56)

7- Namaz, ruhu ve iradeyi kuvvetlendirir.

8- Namaz, Allah Teâlâ'ya ibadet sebebiyle, güç kazanmak ve üstünlük elde etmektir.

9- Namaz, dünyanın zevklerinden ve dünyevi şehvetlere dayalı nefsanî arzulardan uzaklaşmak, diğer insanlar katında nefis için tatlı olan rütbe, mevki, mal ve saltanat gibi şeylerden uzak olmaktır.

10- Namaz insanın ruhunu rahatlatır. Bu dünya hayatında insanı gönderiliş gayelerinden alıkoyan gafletten uzaklaştırarak ruhi tatmine ulaştırır.

11- Namaz insanı düzenli bir hayat sürmeye, işlerinde ve dünya hayatında düzenli davranmaya alıştırır. Çünkü namaz belli vakitlerde, belli bir düzen içinde eda edilir. Namaz sayesinde kişi yumuşak huylu, vakarlı, yavaş hareketli olmayı öğrenir. Bu sayede kişi, zihnini faydalı işleri düşünmeye hasretme alışkanlığı elde eder. Dolayısıyla, böyle bir kişi zihnini Kur'an'ın manalarını, Allah'ın büyüklüğünü ve namazın manasını düşünme üzerinde yoğunlaştırır.

12- Namaz, doğruluk ve emin olma faziletini geliştiren ameli bir mekteptir. Kötülüklerden alıkoyar.

13- Namaz, toplum fertlerini birleştiren akideyi ikrar eder, bu inançları ruhlarda kuvvetlendirir, bu akide etrafında birleşmesi için toplumu düzenler. Namaz toplum şuurunu kuvvetlendirir, İslam ümmetinin dayanışma bağlarını geliştirir, sosyal dayanışmayı gerçekleştirir, düşünce ve cemaat birliğini yerleştirir. Artık tek bir vücud gibi olur, bir uzvunda şikâyet ortaya çıkınca diğer uzuvları uykusuz kalır, rahatsız olur.

14- Namaz, Müslümanı Müslüman olmayandan ayırır. Dolayısıyla namaz, bir güven ve emniyet vesilesidir. İnsanlar arasında sevgi ve muhabbet ruhunu diriltir.

7. DERS

Davet Fıkhı

Müminlerin Kâfirler Karşısındaki Zaferleri

Doğrusu Hz. Nuh (as) ile Hz. Musa (as)'nın kıssaları, kâfirlerin helak olması ve inananların egemen olması konusunda temkin dediğimiz, hâkimiyet kurmanın en bariz ve en açık örneklerindendir. Mesela Hz. Nuh (as)'ın kavmiyle ilgili olan kıssası, insanları Allah'a davet konusunda bizim için önemli bir örnek oluşturmaktadır. Çünkü Hz. Nuh'un kıssası gerçekten ibret ve derslerle dolu bir kıssadır. Bu nedenle birçok yönlerden ele alınıp incelenmesi gerekir. Özellikle de kendi özel konumuyla ilgili ortaya çıkan belirgin durumlarını gündeme getirebiliriz. İşte bunlardan başlıcalarını şöylece sıralamak mümkündür:

1- Hz. Nuh (as), Adem (as)'ın zürriyetine gönderilen ilk resûldür. Bu itibarla her ilk olanın kendisine göre birtakım belirgin farklılıkları ve hususiyetleri vardır.

2- Daveti ile ilgili olarak geçirmiş olduğu zaman dilimi, tam 950 yıllık bir zaman dilimidir. Dünya hayatı için bu çok uzun bir zamandır.

3- Hz. Nuh (as),Kur'an'da adı geçen ulü'l-azm[1] peygamberlerden birisidir.

4- Kur'an-ı Kerim'de ismi en çok geçen peygamberlerden olmasıdır. Çünkü Hz. Nuh (as)'ın adı, Kur'an'ın 29 suresinde tam 43 defa geçmektedir. Yani yakla-

[1] Ülülazm olarak kavbul edilen 6 Peygamber vardır. Bu peygamberlerin ünvanları şöyledir: Muhammed aleyhisselama Habibullah /Allah'ın sevgilisi / denir, İbrahim aleyhisselama Halilullah /Allah'ın dostu/denir, Musa aleyhisselama Kelimullah /Allah'ın kendisi ile konuştuğu/denir, İsa aleyhisselama Ruhullah / Allah'ın ruhu/denir, Âdem aleyhisselama Safiyullah /Allah'ın temiz kulu/denir,Nuh aleyhisselama Neciyullah /Her daim Allah'la meşgul olan/denir.
Bu altı Peygamber, diğer Peygamberlerden daha üstündür. Bunlara Ülülazm denir. Hepsinin en üstünü Peygamber efendimiz Muhammed aleyhisselamdır.

şık olarak Kur'an surelerinin dörtte birinde adı geçmektedir. Ayrıca sadece onun adıyla gelen bir sure de vardır.

Hz. Musa (as)'ın kıssasına gelince, bu, Hz. Musa ile Firavun arasında geçen bir kıssa olup bu da yine hak ile batıl, hidayet ile dalalet, iman ile küfür ve nur ile karanlıklar arasındaki bir savaştır. Işığın Firavun'un büyüklenmesine, tekebbürüne ve Allah'ın kullarını kendisine kul etsine karşı olan savaşı, ona baskın gelmesi meselesidir.

Çünkü bir müstekbir olan Firavun, kendisi dışındakileri zayıf ve güçsüz görmekte, onları hizmetçi, köle ve hamal olarak görmekte ve öyle kullanmaktadır. Yüce Allah'ın İsrailoğullarına, elerinden alınan özgürlüklerinin kendilerine yeniden nasıl iade etmeyi murat ettiğini, gasbedilen saygınlıklarının yeniden nasıl kazandırıldığını, kaybolan mescitlerini yeniden nasıl iade ettiğini, yitirilen şereflerinin yeniden nasıl kazandırıldığını göstermektedir.

Yüce Allah'ın iradesinin karşısına dikilen bir kimse daima âcizdir, zayıf ve güçsüzdür, kesin olarak hezimete uğrayıp kaybedecektir. Doğrusu Allah düşmanları nerede olurlarsa olsunlar er veya geç mutlaka kaybedeceklerdir, hezimete uğrayacaklardır.

Kaldı ki yüce Allah'ın Firavun ve kavminden nasıl intikam aldığı, velisi, dostu olan Hz. Musa (as) ile kavmini onlara karşı nasıl üstün kılarak zafere erdirdiği gerçeğini de bize açıklamıştır.

Bir de Talut kıssası vardır. Bu da yine İsrailoğullarıyla alakalı olan bir merhaleyi açıklığa kavuşturmaktadır. Çünkü İsrailoğulları masiyetlere, günah ve isyanlara dalınca, Allah'ın kendileri için öngördüğü metottan ayrılınca, Allah da başlarına düşmanlarını musallat kılmıştır. Bunun sonucunda İsrailoğulları zillet ve hakaret içerisinde aşağılık bir hayat yaşamak zorunda kalmışlardı, çok acıklı bir azap ile cezalandırılmışlardı. Çok aşağılayıcı bir hezimete uğramışlardı.

İsrailoğulları içine düştükleri o aşağılayıcı durumdan kurtulmak istediler. Zillet içinde bulundukları yaşamı izzet hâline dönüştürmeyi ve düşmanlarına karşı zafer elde etmeyi istediler. Sonunda anladılar ki bu iş, cihad olmadan, savaşa girilmeden olamazmış. Bu nedenle dönemlerindeki peygamberlerinden, kendilerine bir lider seçmesini ve bu liderin, bu kralın onların işlerini çevirmesini, böylece onlara yeniden izzet ve saygınlık kazandırmasını, kendilerini zafere erdirsin istediler. İsrailoğullarını kurtarmak için Allah yolunda savaşsın istediler.

Yüce Allah'ın bu konuda onlar için kral ve lider olarak Talut'u seçti. Talut başlarına geçmeli ki, başarı, saygınlık, özgürlük ve zafer kazanabilsinler. Ancak kavminin önde gelenleri peygamberlerine itirazda bulundular ve böyle sıradan

biri nasıl olur da başımıza lider ve komutan olarak geçebilir, dediler? Oysa böyle bir makama, mülk ve varlıkları bakımından ondan daha layık olarak bizler varız; Allah ona, bizim varlığımız kadar olsun bir varlık vermiş değildir.

Peygamberleri, Talut'un Allah tarafından kendilerinin başına kral ve lider olarak seçildiğini, Allah'ın bu seçimi mutlaka bir hüküm ve hikmete dayandığını, onun her şeyden haberdar olduğunu söyledi. Allah Teala'nın Talut'u bilgi ve vücutça da onlardan üstün kıldığını da açıkladı.

Böylece Talut, İsrailoğullarını idare etmek üzere, onların idaresini teslim aldı. Yüce Allah'ın ilahî kanunu göstermesi bakımından Kur'an'da yer alan Talut kıssası Kur'an kısaları içerisinde, mustaz'af toplumların güçlerini yeniden toparlamaları ve işi bilen bir komutan idaresinde başarıya ulaşılabileceğini gösteren ve ortaya koyan en açık kıssalardan biridir.

O hâlde bir toplumu idare edebilecek ve onları arkasından sürükleyebilecek bir komutanda aranan sıfatlar ve nitelikler nelerdir? Çünkü milletlerin yeniden ayaklamaları ve bağlı bulundukları prensip ve esaslara yeniden hayata hâkim olması için, izlenecek olan yolun ve metodun mutlaka Rabbani ve ilahî bir metot olması gerekir. En başta istenen budur. İkinci olarak gerek pratik manada olsun ve gerekse eğitim yönünden olsun mutlak manada lidere itaat şarttır. Onun için canını feda etmekten, sebat etmekten geri durmamalıdır. Bütün bunlar sağlam ve sağlıklı bir akide ve inanç için mutlak manada gereklidir.

Nitekim bizler Hz. Peygamber (sav)'in siretinde ve hayatında temkinin, olaya sağlam ve dört elle sarılmanın ne manaya geldiğini öğrenmiştik. Dikkat edin bu, açıkça düşmana karşı üstünlük elde etmektir, zafer kazanmaktır. Çünkü Hz. Peygamber (sav) Medine'ye hicret etikten sonra, bu işin zamanını, zeminin ve yerini takdir etmiş ve belirlemişti. Bu amaçla cihada gidecek olan güçlerini hazırlamış, uzak ve yakın tüm stratejik planlarını da gerçekleştirmişti.

Resûlullah (sav) bütün bu yaptıklarında en başta Allah'a, Rabbi olan Allah'a tevekkül ediyordu. Bunun için yine yüce Allah'ın emrettiği sebeplere dayanıyordu. Nitekim giriştiği mübarek gazaları ile alakalı olarak düşmana karşı nasıl zafer kazanılacağına ve Allah'ın dininin yeryüzünde sağlam olarak yerleşeceğine ve egemen olacağına ilişkin olmak üzere, bizim için önemli prensipler ve büyük dersler bırakmıştır.

En başta seriyyelerle işe girişti, hedeflerini gerçekleştirdi. Böylece ta Mekke'yi fethedene kadar azgınların, isyancıların, kâfirlerin ve dalalette olan sapıkların ve tüm şer güçlerin kuvvetlerini kuşatma altına aldı ve yendi. Bu şekilde de Arap Yarımadası'nda birliği sağlamış oldu. Bu esnada en sağlam darbelerini de her yerde putperestlerin, durmadan verdikleri sözleri hep bozan Yahudilerin ve

kendilerini İslam'a davet ettiği kralların başlarına indirdi. Böylece geriye bize, çok sağlam bir bina ve yapı bıraktı.

Resûlullah (sav)'den sonra, doğuda ve batıda İslam dairesini genişletmek üzere Raşit Halifeler devreye girdiler. İşte bu mesajı üstlenmek ve emaneti yerine getirmek üzere bundan böyle nesiller bu davayı bir biri ardınca üstlenmiş oldular. Bizim İslam ümmetimizin tarihi bu manadaki zaferlerle hep taçlanmış ve hepsi de onların önderliğinde zafer kazanmışlar maddi ve mâni anlamda egemen devlet olmuşlardı.

Nitekim İslam tarihinde çok önemli bir yeri olan Selahaddin Eyyûbî zamanında Kudüs'ün fethedilmesi ve Fatih Sultan Mehmet döneminde Kostantiniyye'nin (İstanbul'un) fethi olayı gibi olaylar bu örneklerden sadece birkaçıdırlar.

Modern çağda ise Ruslarla Afganlılar arasında meydana gelen kanlı savaşlarda, dinsizlerin Afganlı mücahitler eliyle hezimete ve yenilgiye uğramaları, Sudan'ın güneyinde Müslüman güçlerle Hıristiyanlar arasında devam eden savaşta, Müslümanların şehit olma ve bu sayede izzet kazanma şerefinin kapılarını açmıştır. İşte bunlar zaferdir, kimisi yenilgi gibi gözükse de fetih kazanmaktır ve egemen olmaktır, devletini kurabilmektir. Nitekim Filistin'de Yahudilerle Müslümanlar arasında vur-kaç taktiğiyle devam eden çarpışmalar ve savaş da yine Müslümanların lehine sonuçlanan ve sonuçlanacak olan bir savaştır.

İşte bu şekilde tevhid ve iman ehli olarak bizler çağlar ve asırlar boyu tüm zaman dilimlerinde yüce Allah'ın yardımını yanımızda görmüşüzdür.

7. DERS

Mezhepler Tarihi

Bid'at Ehli Mezhepler - 2

Şia

Şiilik, Resulullah (sav) Efendimiz ve Sahabe-i Kiram'ın üzerinde bulundukları yoldan sapan ilk mezheptir ve siyasî mezheplerinin en eskisidir. "Şia" kelimesi Arapça bir kelime olup "taraftar, yardımcı, cemaat, fırka, grup" manalarına gelir.

Terim olarak ise, Hz. Muhammed (sav) Efendimizin vefatından sonra Hz. Ali (ra) ve onun soyunu halifelik (imâmet) için daha lâyık olarak gören ve onu vahiyle ve tayîn ile "meşrû" halife kabul eden, ondan sonraki halifelerin de onun soyundan gelmesi gerektiğine inanan topluluklara verilen müşterek addır.

Hilafet hakkının Hz. Ali (ra)'a ait olduğuna inanan ilk zümreye "Şia-i üla, Şia-i Ali / Ali'yi sevenler" ve "Şia-i Muslihin" denir. Ancak daha sonraları iş sadece bu kadarıyla sınırlı kalmadı. Hz. Osman (ra)'ın şehadetinden sonra bir hizip/grup olarak ortaya çıktılar. İşe bu esnada Yahudi dönmesi Abdullah İbni Sebe karıştı ve Müslümanların Hz. Ali (ra)'a karşı duydukları temiz sevgilerini istismar etti. Hilafetin Hz. Ali (ra)'a ait olduğu noktasından başlayarak giderek Hz. Ali (ra)'ı ilahlaştıran bir noktaya kadar işi saptırdı.

Emevi iktidarları boyunca Ehli Beyt mensuplarına karşı uygulanan zulüm ve haksızlıklar neticesi Emevi hanedanlığına karşı halk arasında bir kin oluştu. Hatta İmam Azam hazretleri de devamlı olarak Ehli Beyt mensuplarını madden ve manen desteklemiştir. Ancak Ehli Beyt mensuplarına sahip çıkmak başka bir olay Şiilerin Ehli Beyt'i kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanmaları başka bir olaydır.

Özellikle 684'te fiilen ortaya çıkarak Hz. Hüseyin (ra)'ın intikamını almak üzere toplanan ve onun yardımına gelmedikleri için dövünerek tövbe edenlerin

oluşturduğu Tevvâbûn (tövbe edenler) hareketi, Şîa'nın bir ıstılah ve bir terim haline gelişinin, yani siyasî bir grup olarak ortaya çıkışının ilk göstergeleridir. Bu hareket ortaya çıkana kadar Müslümanlar tek bir kütle halinde idiler. İhtilâf, şahısların hangisinin daha haklı olduğu etrafında cereyan ediyordu. Hatta daha sonraları İsmâîliyye ve İmâmiyye fırkalarının temel inanışı olan vasiyet ve imâmet fikirleri, Hz. Hüseyin'in (ra) vefatından sonra bile henüz belli bir zümrede doğmuş ve oluşmuş değildi. Ancak Hz. Hüseyin (ra)'ın, Emevîlerce Kerbelâ'da feci şekilde şehit edilişi (680), bir vahşet, bir insanlık ayıbı ve bir utanç tablosu olarak tarihteki yerini almasının yanında, Hz. Ali (ra) soyunun ismini kullanarak, şahsî menfaatleri adına çıkar sağlayacak birçok kimseye de fırsat doğmasına yol açtı. Nitekim bu gün de birçok Rafızî/zındık Hz. Hüseyin (ra) Efendimizin o tertemiz kanının arkasına saklanarak Sahabe-i Kiram'a karşı ağza alınmayacak terbiyesizce sözler söylemektedirler.

Şiilerin Ehli Sünnet'ten ayrılan temel özellikleri:

1- Şiilere göre Hilafet meselesi, ümmetin görüşüne başvurulan umumî meselelerden değildir. Halife olacak kişi de ümmetin tayini ile başa gelecek birisi değildir. Hilafet, dinin temel prensibi ve İslâm'ın bir esasıdır. Herhangi bir peygamberin bundan gafil olması, onu ihmal etmesi ve bunu ümmete bırakması asla caiz değildir. Bilakis peygamberlerin, ümmete imam tayin etmesi onun üzerine bir görevdir. İmamın da, büyük küçük bütün günahlardan beri olması gerekir. Şiilerin masum olduğunu iddia ettikleri 12 imam şunlardır**:**

1- Ali bin Ebu Talib (600–661)

2- Hasan bin Ali (625–669)

3- Hüseyin bin Ali (626 –680)

4- Ali bin Hüseyin (658–713), *Ali Zeynel Âbidin* olarak da bilinir.

5- Muhammed bin Ali (676–743), *Muhammed el-Bakır* olarak da bilinir.

6- Cafer bin Muhammed (703–765), *Cafer-i Sadık* olarak da bilinir.

7- Musa bin Cafer (745–799) *Musa el-Kâzım* olarak da bilinir.

8- Ali bin Musa (765–818). *Ali er-Rıza* olarak da bilinir.

9- Muhammed bin Ali (810–835). *Muhammad el-Cevad* veya *Taki* olarak da bilinir.

10- Ali bin Muhammed (827–868), *Ali Naki* veya *El-Hâdî* olarak da bilinir.

11- Hasan bin Ali (846–874), *Hasan el-Askeri* olarak ta bilinir.

12- Muhammed ibn Hasan (868—?), *Muhammed Mehdi* olarak da bilinir. Şiî inancına göre halen kayıptır ve kıyamet yakılaşınca ortaya çıkacaktır.

Ehli Sünnet böyle bir inancı ittifakla reddeder. Zira Ehli Sünnet'e göre Peygamberler dışında masum (günahsız) kimse yoktur. Şiilerin bu 12 imam meselesi tamamen uydurmadır. Hakkında hiçbir delil yoktur. Esasen Sahabeyi masum saymayan hatta onlardan birçoklarına küfreden bu zümrenin Asrı Saadetten 200 yıl sonra yaşamış olan bazı insanları masum saymaları tamamen uydurma bir şeydir. İslamla zerre kadar alakası yoktur. Ehli Sünnet, Şia'nın bu batıl iddiasını redderek Peygamberler dışında hiçbir kimsenin masum olmadığı görüşünü itikadi bir prensip olarak kabul eder. İşte Şiilerin görüşlerinden bazıları:

1- Bütün Şiîler Ali b. Ebi Talib (ra)'ın, Peygamber Efendimiz (sav) tarafından seçilmiş bir Halife olduğu ve onun, Ashab-ı Kiram'ın en efdali olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. Ehli Sünnet'e göre ise Hz. Ali (ra)'ın Resulullah tarafından kendisinden sonrası için halife tayin edildiğine dair hiçbir delil yoktur. Peygamberlerden sonra insanların en faziletlisi ise Hz. Ebubekir'dir. Sonra Hz. Ömer, sonra Hz. Osman ve sonra Hz. Ali'dir. Allah Tela hepsinden razı olsun.

2- Şiîler, Muhammed (sav) Efendimizden sonra hilafet'in Hz. Ali ve soyuna ait olduğunu savunur ve Ehli Sünnet'in meşru ve dince makbul kabul ettikleri ilk üç halife Ebu Bekir, Ömer ve Osman'ın (Allah hepsinden razı olsun) Hz.li (ra)'a ait olan hilafeti gasp ettiklerine inanırlar. Hz. Muaviye konusunda da çok sert sözler söylerler. Şiiler Yezid hakkındaki görüşlerin benzerini Ali'nin hilafetine karşı çıktığı için Muaviye için de söylerler. Ancak Ehli Sünnet inancına göre Hz. Muaviye bir "içtihad" yapmıştır ve içtihadında yanılmıştır. Bu bir hata olmakla birlikte ictihadi bir hata olduğu için bundan dolayı onu ancak iyilikle anarız. Zira kendisi Ashab-ı Kiram'dan ve vahiy kâtiplerindendir.

3- Küçük yaşta gaip (saklı) olan 12. imamın ölmediğine ve halen hayatta olup mehdi olarak tekrar geri döneceğine inanırlar. Ancak Ehli Sünnet bunu reddeder. Zira ölümsüzlük hiçbir kimse için yazılmamıştır. Bu iddia tamamen batıldır.

4- Şiîlere göre tehlike anında takiyye (inancı saklama) câizdir.

5- Mut'a nikâhı (belirli bir süreyle sınırlandırılmış evlilik) caizdir. Ehli Sünnet üleması ise bunu ittifakla haram kabul etmişlerdir.

6- Ehli Sünnet'e göre 5 vakit namazın (misafirlik ve Arafat vakfesi hariç) 5 ayrı vakitte kılınması lazımdır. Şiiler ise 5 vakit namazı 3 vakitte kılarlar. Öğle ile ikindiyi, akşam ile de yatsı namazını cam ederler.

7- Şiiler ayaklarını abdest alırken yıkamazlar. Sadece mesh ederler. Mest üzerine mesh etmeyi de kabul etmezler. Ehli Sünnete göre ise ayakların yıkanması farzdır ve mest üzerine mesh caizdir.

8- Şiiler humus'u (gelirin beşte birini) imamlara vermeyi farz kabul ederler. Ehli Sünnet'te ise böyle bir şey yoktur. Yalnız zekât vardır ki o da ticaret mallarında %2,5'dir.

9- Ehli Beyt'in dışındaki ravilerin hadis rivayetleri güvenilir değildir.

Şiilerin Ana Kolları:

1- Gulat veya Galiye (Aşırı gidenler): Bunlar Hz. Ali (ra)'ı Peygamber veya ilah sayarlar.

2- Sabbe (Sövenler / Ağır eleştirenler): Bunlar Hz. Ali (ra)'ı üstün kabul eden ve diğer sahabelere dil uzatanlardır.

3- Mufaddıla (Üstün tutanlar): Bunlar Bunlar İmamet (Hilafet) hususunda Ehli Sünnet'ten ayrılıp Hz. Ali (ra)'ı diğer halifelerden üstün tutanlar ama diğerlerine de hakaret etmeyenlerdir**.**

Şiilerin Alt Kolları:

1- Zeydiyye: Zeyd b. Zeynelabidin'e bağlı olanların yoludur ve mufaddıladan olup Ehli Sünnet'e en yakın olan Şia koludur. 122/740, senelerinde Emevî yönetimine karşı savaşırken şehit olan Zeyd b. Ali b. el-Hüseyin b. Ali b. Ebu Talib'in ve oğlu Yahya'nın, zamanlarının imamı olduğunu kabul edenler Zeydiye adı altında anılırlar.

Zeydiye genelde üç kola ayrılır: Bunlar; a) Cârûdiye, b) Süleymaniye veya Ceririye, c) Ebteriye ve Butriye yahut Sâlihiye.

Zeydiye'nin ana görüşleri şöyle özetlenebilir:

a- Hilafet diğer Şia grupların ileri sürdüğü gibi nassa dayanmaz.

b- Hz. Peygamberden sonra en faziletli ve hilafete layık kişi Hz. Ali'dir. Ashabı kiram başkasına bey'at etmekle hata etmiştir. Bununla birlikte ashaba sebbedilmemelidir.

c- Hz. Ali halife olduktan sonra giriştiği mücadelede, yaptığı savaşlarda ve hakem olayında haklı olup, muhalifleri haksızdır.

d- Mürtekib-i kebire (büyük günah işleyen) nin arkasında namaz kılmak caiz değildir. Bu kimse tevbe etmeden ölürse ebedî olarak cehennemde kalır.

e- Zeydiye, usûlu'd-dinde Mutezileyi takib eder. Furuda ise kendilerine ait bir görüş ve ictihatları yoktur. (Şehristanî, el-Milel ve'n-Nihal, Beyrut, 1975, I,155)

Zeydiye mezhebi zamanımızda Yemen'de yaygındır. Birçok âlimi, yazılmış kitapları ve tedvin edilmiş fıkıhları vardır.

2- İmamiyye ya da Şia-i Sâbbe: Bunlar on iki imam (isna aşere) düşüncesini benimseyenler ve sahabeye dil uzatarak aşırıya kaçanlardır. Bunlar fıkhi bakımdan Cafer'i Sadık'ı izledikleri için Caferiler, Zeynelabidin'in oğlu Zeyd'i savaş meydanında yalnız başına bıraktıkları için rafızidirler, Sıffin'e katılan sahabelere dil uzattıkları ve sövdükleri için Teberrie veya Sabbe (sövenler, lanet okuyanlar) , imameti akide meselesi saydıklarından İmamiyye gibi isimler almışlardır. Bu gün İran'da devletin resmi mezhebi budur.

3- İsmailiyye: Hz. Cafer'den sonra oğlu İsmail'i İmam kabul edenlerdir. Bunlar da aşırıya giden Şii koludur.

4- Galiyye: Bunlara müehhile de denir. Unlar: "Ali rab, Muhammed hicab, Selman bab" diye üç ilkeye inanırlar.

8. DERS

Tefsir

Muhkem ve Mütaşabih

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 7-9)

هُوَ الَّذِي اَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ اٰيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ اُمُّ الْكِتَابِ وَاُخَرُ
مُتَشَابِهَاتٌ ؕ فَاَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَآءَ الْفِتْنَةِ
وَابْتِغَآءَ تَأْوِيلِهٖ ۚ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهٗٓ اِلَّا اللّٰهُ ۘ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ
اٰمَنَّا بِهٖ ۙ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا ۚ وَمَا يَذَّكَّرُ اِلَّآ اُولُوا الْاَلْبَابِ ۝٧ رَبَّنَا لَا تُزِغْ
قُلُوبَنَا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً ۚ اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ۝٨
رَبَّنَآ اِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ۝٩

7. Sana Kitab'ı indiren O'dur. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir ki, bunlar Kitab'ın esasıdır. Diğerleri de müteşâbihtir. Kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onu tevil etmek için ondaki müteşâbih âyetlerin peşine düşerler. Hâlbuki Onun tevilini ancak Allah bilir. İlimde yüksek pâyeye erişenler ise: Ona inandık; hepsi Rabbimiz tarafındandır, derler. (Bu inceliği) ancak aklıselim sahipleri düşünüp anlar.

Kur'an-ı Kerim'in âyetlerinin bir kısmı muhkemdir. Mânâsı ve murada delaletleri kesin, kelime ve cümleleri başka anlamlara çekilmeye engel, sağlam ve şaşmaz ifadelidir, muhkemdir. Bunlar, ümmü'l-kitap/ kitabın anası, anlamda temel ve köktürler. Hak ile batılı ayıran, hakikatleri tasdik edip ortaya koyan asıl bunlardır. İlimde ve amelde peşine düşülmesi ve uyulması gereken temel ilkeler ve belgeler, hidayet için deliller bunlardır. Muhkem olan ayet herhangi bir

kimsenin hiç bir karışıklığa düşmeden açık delâletle anladığı ifadeleri bulunduran ayetlerdir.

Müteşabih ise lafzın zahiri ile ondan kastedilen mana arasındaki farklılık sebebiyle kendisinden neyin murad edildiği açıkça ortaya çıkmayan ve manası belirgin bir şekilde anlaşılmayan, ya da Yüce Allah'ın ahiret halleriyle ilgili, bilgisini yalnızca kendisine sakladığı hususlardır. Bu şekilde haber vermekle, zahiri itibariyle Hz. İsa'nın diğer insanlardan ayrıcalıklı olduğunu ifade eden Kur'an-ı Kerim'in bir takım ayetlerini delil gösteren Hıristiyanların görüşlerini reddetmektedir.

Kur'an-ı Kerim'in çoğunluğunu temsil eden ve farz hükümlere, itikat esaslarına, emre, yasağa, helâl ve harama dair olan bu ayetler ve onların benzerlerinin tümü, kastedilen manaya açıkça delâlet etmekte, bir başka manaya gelme ihtimali bulunmamaktadır. Bunlar Kitab'ın anası yani Kur'an-ı Kerim'in aslı, dayanağı ve büyük çoğunluğudur. Diğerleri ise bunlardan dallanıp budaklanmakta, ona tabi bulunmaktadır. Diğerlerinden herhangi bir ayet bizim için iyice anlaşılamaz ise, bu ayet muhkem olan ayete havale edilir ve ona göre açıklanır.

Kalplerinde eğrilik bulunanlara, yani sapıklık ve haktan batıla doğru bir meyilleri bulunanlara gelince, onlar kendi hevalarına uyarak yapıştıkları müteşabih olanını delil alırlar. Onlar bunu kötü maksatları uğrunda tahrif etme imkânı bulmak için yaparlar ve herhangi bir kapalılığı bulunmayan muhkem ayetleri de bir kenara bırakırlar. Bundan maksatları ise insanları dinde fitneye (karışıklığa) düşürmek ve kendilerine uyanları saptırmak ve onlara kendi iddialarına Kur'an-ı Kerim'den deliller buldukları vehmini vermektir. Oysa Kur'an-ı Kerim lehlerine değil aleyhlerine delildir.

Kur'an-ı Kerim bütün insanlara hidayet yolunu göstermek üzere nazil olmuştur. Bununla birlikte, müteşabihin varlığından maksat, hikmet ve samimi iman sahibi ile imanı zayıf olanı birbirinden ayırt etmek ve dikkatle düşünen, araştıran, ilimde derinleşmiş kimselerin faziletini açıklamaktır. Çünkü böyleleri eşyanın hakikatini bilmeseler dahi kendilerine yapılan hitabı bilirler, anlarlar. Bu bakımdan Yüce Allah, "Olgun akıllılardan başkası öğüt almaz" diye buyurmaktadır. Yani buyrukların anlamını doğru şekli ile anlayıp kavrayan ve üzerinde düşünen kimseler, sağlıklı akıllara ve doğru anlayışlara sahip olanlardır.

Resulullah (sav)'e ilimde derinleşmiş olanlar hakkında soru sorulmuş, o da şöyle buyurmuştur: "Yemini doğru çıkan, dili doğru söyleyen, kalbi istikamet üzere olan, midesi ve cinsel organı iffetli olan kimse, işte böyle bir kimse ilimde derinleşmiş olanlardandır."

8. Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize tarafından rahmet bağışla. Lütfu en bol olan yalnız sensin.

Müteşabihe iman eden ve ilimde derinleşmiş olanlar, Allah'tan hidayet üzere sebat, hidayetten sonra da sapmaktan korumayı dilerler. Allah'ın bağışlamasını, lütuf ve ihsanda bulunmasını, hayra, doğruya ulaşma muvaffakiyetini isterler.

Hz. Aişe (ra), Resulullah (sav)'in çokça şu duayı okuğunu rivayet etmektedir: "Allahümme ya müellifel kulub! Sebbit kalbi ala dinik. / Ey kalpleri döndürüp duran! Dinin üzere kalbime sebat ver." Hz.Aişe (ra): "Ey Allah'ın Resulü! Bu duayı ne kadar da çok yapıyorsun" dediğinde şöyle buyurmuştur: "Rahman olan Allah'ın iki parmağı arasında bulunmayan hiç bir kalp yoktur. Eğer O, o kalbi doğru tutmak isterse doğrultur, eğriltmek isterse eğriltir."

9. Rabbimiz! Geleceğinde şüphe olmayan kıyamet gününde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin. Allah asla vadinden dönmez.

Rabbimiz şüphesiz ki sen insanları gerçekleşeceğinde hiç şüphe olmayan bir günde, amellerinin karşılığını vermek üzere toplayacaksın. Bu senin asla şaşmayacak olan hak vaadindir. Bize böyle bir duanın öğretilmesi, öyle bir günde rahmeti alıp götüren sapıklığın kalbimize sızmasından korkma duygusuna sahip olalım diyedir. Ayrıca bu duada, kıyamet gününde öldükten sonra dirilişin kabul edildiği de ifade edilmektedir

Dersler ve İbretler:

1- Kur'an-ı Kerim'de yer alan ayet-i kerimeler anlaşılmaları bakımından ikiye ayrılırlar. Muhkem ve müteşabih.

2- Muhkem ayetler ifade ettikleri hükümler bakımından net olarak anlaşılırlar. Mesela İhlâs ve Asır sureleri gibi.

3- Müteşabih ayetlerin bir kısmını hiç anlayamayız. Bir kısmı ise bazı derin âlimler tarafından yorumlanmıştır. Mesela bazı surelerin başında yer alan ve Huruf-u Mukata'a (kesik harfler) dediğimiz ayetler böyledir. Bunların manalarını hiç kimse bilemez. Bazı müteşabih ayetler ise te'vil edilerek mana verilmiştir. Mesela "Allah'ın eli onların eli üzerindedir." Ayet-i kerimesi "Allah'ın kuvveti onların kuvveti üzerindedir." şeklinde te'vil ve tefsir edilmiştir.

4- Mü'minler Kur'an-ı Kerim'in tümüne inanırlar. Hepsinin hak olduğunu tasdik ederler. Bir eğrilik bulma, İslami hükümleri uygulamadan kaçınmak için bir çıkış yolu arama, Resulullah (sav) dönemindeki uygulamaları iptal etme yönünde bir mazeret oluşturma peşinde koşmazlar.

5- Münafık karakterli insanlar ise kalplerinde taşıdıkları hastalık gereği her şeyi tartışırlar. Kur'a-ı Kerim'in açık hükümlerine uymak, sahabenin yolunda gitmek, müctehid imamların anladığı şekilde ayet-i kerimeleri anlamak yerine kendi indi/bireysel görüşlerine göre bir din anlayışı oluşturmak için bu muhkem ayetlerle amel etmeyi terk ederek bir kısım müteşabih ayetler hakkında tartışma açarlar. İşleri güçleri nifak tohumları ekmek ve dini uygulama alanından kaldırmaktır. Bunlar kendileri sapmış durumdadır ve kendilerine kulak veren, kendilerine fetva soranları da saptırmaktadırlar. Onun için Allah Resulü "Bu dindir onu kimden aldığınıza bakın/dikkat edin." Buyurmuştur.

8. DERS

Hadis

Cemaatle Namaz

٣٠ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «صَلاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلاةَ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً». (بخاري: ٦٤٥)

30- İbn Ömer'den (ra) rivâyete göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: **"Cemaatle kılınan namaz tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha üstündür."** (Tecrid,390)

٣١ -عَنْ أَبِي مُوسَى - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «أَعْظَمُ النَّاسِ أَجْرًا فِي الصَّلاةِ أَبْعَدُهُمْ فَأَبْعَدُهُمْ مَمْشًى، وَالَّذِي يَنْتَظِرُ الصَّلاةَ حَتَّى يُصَلِّيَهَا مَعَ الإِمَامِ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الَّذِي يُصَلِّي ثُمَّ يَنَامُ». (بخاري: ٦٥١)

31- Ebu Musa (ra) Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: "Namaz ibadetindeki sevap yönünden insanlar içerisinde en fazla ecir alacak olanlar, yürümek suretiyle mescide basamak basamak en uzaktan gelenlerdir. Bir de imam ile birlikte namazı kılmak için namazı bekleyenler, imam ile birlikte hemen namaz kılıp ardından da gidip uyuyanlardan daha fazla ecir alırlar." (Tecrid,392)

٣٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ وَرَاحَ أَعَدَّ اللهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ». (بخاري: ٦٦٢)

32- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor, Peygamber (sav) buyuruyor ki: "Kim mescide namaz için gidip gelirse, Allah onun mescide her gidiş ve gelişi için cennetteki üstün yerini hazırlar." (Tecrid,397)

٣٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحْطَبَ ثُمَّ آمُرَ بِالصَّلاةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا فَيَؤُمَّ النَّاسَ ثُمَّ أُخَالِفَ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُهُمْ أَنَّهُ يَجِدُ عَرْقًا سَمِينًا أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ لَشَهِدَ الْعِشَاءَ». (بخاري: ٦٤٤)

33- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre diyor ki; Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "Varlığım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, isterdim ki emredeyim de odun toplasınlar. Sonra da namaz kılınması için emredeyim de namaz için ezan okunsun. Sonra da birine insanlara namaz kıldırması için imamlık etmesini emredeyim. Daha sonra da buradan ayrılarak şu namaza gelmeyen adamların evlerine gideyim de evlerini başlarına yıkayım. Varlığım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, eğer onlardan herhangi birisi şöyle yağlı bir kemik veya iyisinden iki koyun paçası bulabileceğini bilse kesinlikle yatsı namazına gelirdi." (Tecrid,389)

٣٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «لَيْسَ صَلاةٌ أَثْقَلَ عَلَى الْمُنَافِقِينَ مِنَ الْفَجْرِ وَالْعِشَاءِ، وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِيهِمَا لأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا». (بخاري: ٦٥٧)

34- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre, diyor ki; Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "Yatsı namazı ile sabah namazı kadar münafıklara ağır gelen bir başka namaz yoktur. Eğer onlar bu iki namazın cemaatle kılınmasının ne kadar faziletli olduğunu bilebilselerdi, kesinlikle emekleyerek de olsa bu iki namazı cemaatle kılmaya gelirlerdi." (Tecrid,395)

Dersler ve İbretler:

1- Hanefî mezhebine göre beş vakit namazın cemâatle kılınması, erkekler için sünnet-i müekkededir. Hatta sabah namazının sünneti o derece kuvvetlidir ki, vacib derecesindedir.

Kadınların, hastaların, çok yaşlı kimselerin ve kötürümlerin ise cemaatle namaz kılmak için mescide gitmeleri gerekmez.

2- Hanefî ve Şafiîlere göre, cemaatin en az sayısı imam'dan başka bir kişidir. İmama uyan kişi bir kadın veya çocuk da olabilir. Çünkü Peygamber Efendimiz (sav), teheccüt namazında çocuk yaşta olan İbni Abbas'a imamlık yapmış ve bir hadisi şeriflerinde **"İki kişi ve daha fazlası cemaattir."** buyurmuşlardır. (İbni Mace, ikamet, 44; Nesaî, İmamet, 43)

3- Namazda ilk safta bulunmanın sevabı ve fazileti diğer saflardan daha çoktur.

4- Farz namaz kılan, nafile namaz kılana uyması caiz değildir. Nafile kılanın farz kılana uyması ise caizdir. Mezhep farklılığı imam olmaya engel değildir.

5- Cemaate gitme imkânı varken ve meşru bir mazeret yokken, cemaatin terki caiz değildir. Meşru mazeretler ise: hastalık, hasta bakıcılığı, takatsizlik, yolculuk ve korku gibi hususlardır. Bilhassa yakın yerde ezan okunuyorsa mutlaka cemaate gitmeye gayret göstermelidir.

6- Cemaatle kılınan namazın sevabı, yalnız başına kılınan namazdan yirmibeş veya yirmiyedi derece fazladır. Yatsı ve sabah namazları cemaatle kılındığı zaman, o gece ibadetle geçirilmiş sevabı alınır.

7- Cemaatle farz namazlar kılınır. Teravih dışında nafile ve sünnetlerin cemaatle kılınması, Hanefîlere göre mekruhtur. Şafiîlerde ise mekruh değildir.

8- Kadınlar için cemaatle namaz, emredilmiş sünnet değildir. Kadınlar için daha faziletli olan camiye gidip cemaatle namaz kılmak değil, evde kılmaktır. Zira kadın için asıl olan evinden çıkmamasıdır.

9- Son zamanlarda kadınların beş vakit namazlarını camilerde kılmaları için teşvik edilmeleri kadını evinden koparmaya yönelik hain projelere hizmet etmekten öteye bir fayda sağlamaz. Bu, boşuna bir yorulmadır. Zira kadınların evlerinde kıldıkları namazlar Camide kılacakları namazlardan kendileri için daha faziletlidir. Ayrıca da erkeklerle ihtilat (giriş çıkışlardaki karışıklık) ve tesettüre gereği gibi riayet edememe gibi olumsuzluklar nedeniyle de vebal altına girerler. Ancak bütün bu mahzurlara rağmen kadınların camilerde namaz kılmaları yasaklanmamıştır. Bizim burada vurgulamak istediğimiz husus kadınların hiç gereği yokken evden sokağa çekilmesine camilerin alet edilmesine dikkat çekmektir.
10- Kadınlar mescide ancak şu beş şartla gidebilir.

a) Mescide giderken **koku** sürmemek.

b) Bilezik ve halhal gibi ses çıkaran zinetlerini **çıkarmış olmak.**

c) Mescid'te erkeklerle **karışık** halde **bulunmamak.**

d) Genç kadın sınıfından **olmamak.**

e) Yollarda **fitne ve fesadın** bulunmadığından **emin olmak.**

İmam Ebu Hanife (rh) Hazretleri, **"Kadın, öğle ve ikindi namazlarından başka vakitlerde camiye çıkabilir. Öğle ve ikindi vakitleri, fasık ve facirlerin sokaklarda çok olduğu zamanlardır. Akşam, yemek vakti; yatsı ve sabah namazı vakitleri ise uyku zamanlarıdır."** demiştir.

11- Hz.Peygamber devrinde kadınlar mescide gidiyordu diyenlere cevabı Hz. Aişe annemiz şöyle vermektedir: "Kadınların (bugün) neler yaptıkları Resulüllah (sav)'e ulaşmış olsaydı, İsrailoğullarının kadınlarının men olunduğu gibi, onları mescide gitmekten men ederdi."

12- Camiye gitme fırsatı bulamayan erkeklerin de, bulundukları yerde cemaat yapmaları esastır. Fakat mazeretsiz olarak cami cemaatini terkedip, evde veya iş yerinde cemaat yapmak mekruhtur. Bununla birlikte, camiler dışındaki cemaatler de, tek başına kılınan namazlardan üstündür.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Cemaatle Namaz Kılmak / Sefer Hasanof

8. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin Koşulları / Ön Hazırlık
Allah'a İman ve Salih Amel

Her şeyden münezzeh olan yüce Allah, makbul bir imanın nasıl olması gerektiğinin şartlarını açıklamıştır. Zaten Allah, o sayede de müminlere vaadini gerçekleştirmektedir. Yeryüzünde halife olmanın koşulları bütün manalarıyla imanın gerçekleşmesi, şartlarına bağlı kalınarak gereğinin yapılması ve buna zıt olan şeylerden de uzak kalınmasıdır.

Hem Kur'an-ı Kerim ve hem Hz. Peygamber'in sünneti, iman konusunu, onun temellerini, şarlarını ve gereklerini detaylarıyla açıklamıştır. Ehli Sünnet âlimleri iman gerçeğini açıklayarak şöyle demişlerdir:

"İman, kalp ile tasdik, dil ile şehadet kelimesini söylemek, organlarla da gereğini yapmaktır." Yani iman, inançtır, inandığını diliyle de söyleyip uygulamalarıyla da ortaya koymaktır. İşte bu üç husus, iman içerisinde yer almaktadır ve bunlar imanın cüzlerinden birer gerçek olduğunu göstermektedir. Bu konuda gerek daha önce geçen alimler olsun ve onlardan sonra gelenler olsunlar, bu gerçeği tevatür derecesindeki ifadeleriyle ortaya koymuşlardır. Konuya ilişkin olarak hem Kur'an'dan ayetler ve Hz. Peygamber'den de hadisler sunarak imanın hakikati konusunda söylenen bu ifadenin doğruluğu göstermişlerdir.[1]

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Gerçek müminler ancak o kimselerdir ki, ne zaman ve nerede Allah'ın emir ve yasaklarından söz edilse yürekleri ürperir, kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğunda bu, onların imanlarını artırır ve yalnızca Rablerine güvenip dayanırlar. Onlar namazlarını en mükemmel şekilde vakitleri içerisinde kılarlar ve kendilerine rızık ve mal olarak verdiklerimizden de Allah'a itaat ederek O'nun yolunda harcarlar. İşte yukarıda sayılan özelliklere sahip olanlar, gerçekten inanmış ve dürüst olan kimselerdir." (Enfal, 2-4)

1 Halidi, Fi Zilali'l-İman, s. 23

"Bizim ayetlerimize ancak, kendilerine bu ayetlerle öğüt verildiği zaman secdeye kapanan, kibirlenmeksizin Rablerine hamd ederek tesbih edenler inanırlar." (Secde, 15)

Müminler Allah'ın ayet ve mucizelerini hatırladıklarında secdeye kapanmaları da, yine bedenle ilgili bir amel ve bir ibadettir. Nitekim dil ile Allah'ı tesbih etmeleri de lisana dayalı olan bir ameldir, bir ibadettir. Keza, kibirlenmemeleri, gurura kapılmamaları da bir ameldir ama kalbi ilgilendiren ahlaksal manada bir ameldir. İşte bütün bu amellerin tamamı, iman gerçeği içerisinde yer alır.

Şu ayette de yine aynı konu, iman gerçeği içerisinde yer alan ve o manada değerlendiren bir konu olarak dile getiriliyor, Rabbimiz şöyle buyuruyor:

"Şüphesiz iman edip ve imanlarının gereği olarak güzel işler yapan, namazlarını gereğince kılan ve mallarının zekâtını verenler var ya, işte bunların mükâfatları Rableri katındadır. Onlara hiçbir korku yoktur ve onlar mahzun da olacak değillerdir." (Bakara, 277)

Bu ayette iman gerçeği içerisinde değerlendirilen amellerden birisi de, genel olarak bütün salih amellerdir. Bu ayette özellikle söz konusu genel amellerden ikisine özel olarak dikkat çekiliyor, bunlardan birisi namaz ve ikincisi de zekâttır. Bu iki amelin iman gerçeğine dâhil olduğu hususu net olarak zikredilmiş olmaktadır.

Kur'an ayetleri, aynı zamanda iman ile salih ameller arasında da bir münasebet ve yakınlık olduğunu göstermektedir. Kur'an ayetleri, iki hususu, imanın hakikati olarak değerlendirirken, müminlere ait birçok niteliklerinden de biri olarak görmektedir ve Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Ancak tövbe edip inanan ve salih amel işleyenler başka. Onlar cennete gireceklerdir ve hiçbir haksızlığa uğratılmayacaklardır." (Meryem, 60)

"Gerçek şu ki, iman edip iyi işler yapanlara gelince, elbette biz iyi iş yapanların ecrini zayi etmeyiz." (Kehf, 30)

Kur'an'da kimi zaman, "İman" kelimesi, bazı ayetlerde amel manasında da geçmiştir. Nitekim şu ayet buna bir örnektir:

"Daha önce yöneldiğin ve içinden geçirdiğin Kâbe'yi kıble yapışımız da sadece şunun içindir: Böylece peygambere uyanlar ile uymayan münafık ve mürtetleri bilelim diyedir. Kıble yönünün Kâbe olarak değiştirilmesi kesinlikle Allah'ın kendilerini doğru yola ilettiklerinden başkasına mutlaka ağır gelecektir. Allah sizin imanınızı (Kudüs'e doğru kıldığınız namazlarınızı) asla zayi edecek değildir. Şüphesiz Allah, insanlara karşı çok şefkatlidir ve çok merhametlidir." (Bakara, 143)

Bu ayette yer alan iman ile belirtilmek istenen şey, namazdır. Çünkü genel olarak tefsirciler, buradaki iman kelimesini namaz olarak yorumlamışlardır. Zaten bizzat sahabenin kendisi bu ayetten bu manayı çıkarmışlardır. Bu ayetin nüzul sebebi konusunda gelen birçok rivayetler de bu bağlamda olan rivayetlerdir.

Burada örnek olarak sunduğumuz ayetler bize şunu açıklamaktadır:

"Kur'an açısından iman, hem itikada (inanca) hem dil ile söylemeye ve hem de amele şamildir, bunların her üçünü de mana olarak kapsar. Bu itibarla Kur'an'a tabi olarak bunu söylemek kesin olarak zorunludur. Çünkü tüm görüşlerin, ifadelerin sadece Kur'an'dan alınmaları gerekir. Hem delil göstermede ve hem de istinbatta (hüküm çıkarmada) Kur'an temel delildir. Gerçeği düşünebilen ve araştıran bir kimse, daha önce geçen herhangi bir şeyi tespitten önce Kur'an'ı buna dâhil etmesi gerekir. Çünkü Kur'an'ın tesbit ettiği kabul edilir, Kur'an'ın sunduğu alınır, Kur'an'a dayalı olarak söylenen bir şeyi de müminin aynen söylemesi gerekir.

Allah Resûlü (sav)'den gelen öyle hadisler var ki, imanı, içine hem sözü, hem ameli ve hem itikadı alacak şekilde dile getirir. Yani bu her üç konuyu da içerir rivayetlerdir. Nitekim İmam Buhari, Sahih'inde Ebu Hureyre'den rivayetle, Hz. Peygamber (sav)'den bir hadis naklediyor.

Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

"İman, yetmiş şu kadar şubedir; hayâ da imandan bir şubedir."[2]

İmam Sehl bin Abdullah et-Tüsteri[3] de diyor ki:

"İman, dil ile söylemektir, ameldir, niyettir ve sünnettir. Çünkü iman, eğer amelsiz olarak sadece sözden ibaret olursa, bu, küfürdür. Eğer söz ve amel olup da niyeti olmazsa, o da münafıklıktır. Eğer söz, amel ve niyet olup da, sünnete uygun değilse o da bidattir."

Mümin olan kulların kendisiyle övgüye ve velayete değer görüldüğü kimselerdir ki, işte bunlar söz konusu üç şeyi yerine getirenlerdir. O üç şey de kalp ile tasdik, dil ile ikrar etmek ve organlarla da gereğini yapmaktır.[4]

İmam Buhari, Sahih adlı eserinin iman bölümünde diyor ki:

"İman, söz ile dile getirmektir ve fiilen uygulamaktır, artıp eksilebilir. Nitekim Allah için sevmek ve Allah için buğzetmek de imandandır."

---

2 Buhari, İman, 1/10-9

3 Büyük zahitlerden ve ibadetiyle ün yapmış kimselerden biridir. Sünni tasavvufçulardandır, güzel hikmetlere sahip bir kişidir.

4 Nevevi, Müslim Şerhi, İman, 1/146-147

8. DERS

Mezhepler Tarihi

Bid'at Ehli Mezhepler - 3

Mu'tezile

Bu mezhep İslâm'da ilk ortaya çıkan ve nasları aklın gölgesinde izah edip temellendirmeye çalışan bir mezheptir. Felsefi düşüncelerin etkisiyle dinin her hüküm ve safhalarını akılla çözme gayreti sonucu oluşmuştur. Ehl-i sünnet dışında sayılmakla beraber Ehl-i sünnetin itikadî mezheplerinin teşekkül ve tesessüsünde rol oynamıştır.

Bu gün ben Mu'tezile mezhebindenim diyen kimse yoktur ama Mu'tezile'nin aklı kutsallaştıran düşünce anlayışı üzerinde bulunan birçok yazar ve düşünürde vardır. Türkiye Müslümanları dini tahsil alanında büyük bir fetret dönemi yaşamışlardır. Medreseler kapatılmış, ilmi çalışmalar yasaklanmış olmasına rağmen Emin Saraç Hocaefendi 1943'de yani İnönü zulmünün doruk noktasında olduğu dönemde Fatih Camiin'de okutulan derslerden şöyle bahsetmektedir:

"Bu câmi ilimde çok feyizli, çok bereketli bir yerdi. Ama maalesef şimdi eser kalmadı! Buralarda Buhâri-i Şerîf okutulurdu. Kavâid bâbından Mukaddime-i İbn Salâh okutulurdu. Sonra burada, efendim, okutulan derslerin arasında İhyâ-u Ulûmi'd-Dîn de vardı. Kâdi tefsîri ve Hidâye vardı… Tasavvuf'dan da Risâle-i Kuşeyrî okunurdu. Ben bizzat bu derslere şâhid oldum, bunları gördüm ve bu derslerde hâzır bulundum. Efendim bu, 1943'de, buraya geldiğim zamanlardaki manzaradır.

Burada Abdü'l-Hakîm Efendi'nin oğlu Mekkî Efendi vardı. O da hat dersi verirdi. Bu câminin müezzinleri bile ehl-i ilimdi. Bir bunları hatırlayıp bir de bugünkü hâle bakınca ister istemez insanın yüreği sızlıyor."

Evet, geçmişte Camiler dahi birer medrese idi. Buralarda okutulan dersler dinin asıl kaynaklarından yetkin ve salih kişiler eliyle okutularak Ehli Sünnet

inancının kökleşmesini sağlıyordu. Ama artık her iki kaynaktanda yoksunuz. Bu nedenlede çok çabuk hastalık kapıyoruz. Yeni çıkan bütün fikiri akımlar, teoremler birer hakikatmış gibi din diye savunuluyor. Bu çok yanlış ve tehlikeli bir gidiştir. Emin Saraç Hocaefendi devam ediyor.

"Geçenlerde işittim. Bizim burada yetişmiş, İskenderpaşa'da, Atikali'de imamlık yapmış, şu sıralar İstanbul Üniversitesi İlâhiyât Fakültesi'nde doçent olan bir zat, Kanal 7'deki bir programda "İsâ ölmüştür! Eğer ölmemiş olsaydı ashâb arasında tartışma mevzûu olurdu." demiş! Telefon ettim kendisine. "Böyle bir haber işittim, doğru mu?" diye sordum. "Evet, doğrudur!" dedi. "MaşâAllah! Faâliyetler yerinde! Ankara İlâhiyat Fakültesi'nde Hadisleri i'tibârdan ıskât ettiler, edille arasından çıkardılar. Sizin Fakülteden bir zât da bütün fukahâya i'lân-ı harb etti. Diğer biri –hâşâ– tarihsel âyetleri tesbitle meşgûl… hâsılı elbirliğiyle çalışıyorsunuz. Size de anlaşılan bu vazîfeyi verdiler, öyle mi?" dedim. Sonra "Sen bu husûsda ne okudun?" diye sordum. "et-Tasrih'i okudum" dedi. "Peki ne anladın oradan?" dedim. "Orada bazı tartışmalar var." dedi. "Ne tartışması yâ hû! Ashâb-ı Kirâm Resûlullah Efendimizle cedelleşmeye mi kalkışmış!? Onları da bizim gibi mi zannettin? Onlar Resûlullah'ın kadrini bilmeyen insanlar mı ki? Onlar vahyi olduğu gibi takabbül eder, baş tâcı ederlerdi. 'Akâid kitaplarında bu mes'ele yok!' demişsin. Bütün ulemâmızın okuduğu kitaplarda zikredilen on tâne alâmet-i kübrâ arasında bunlar sayılmıyor mu?.." dedim. "Ama efendim âyette '...فلما تو فيتنى' ("vaktâ ki beni teveffî ettirdin…) deniyor!.." (Mâide: 117). Ona "Yâ hû 'teveffî' kelimesinin kaç ma'nâya geldiğini, nerede hangi ma'nâda isti'mâl edildiğini bilmiyorsanız neye okuyorsun, ne okudunuz şimdiye kadar?!" dedim. Telefonu kapatım suratına. Kerata! Canım sıkıldı. Asâbım bozuldu. Din mes'elelerini, itikâd mes'elelerini böyle ayağa düşürdüler. Bunlar eslâfa hürmet ve i'tibâr etmiyorlar. Ama şuradan-buradan duydukları eften-püften sözleri hüccet kabul ediyorlar! Hâsılı küsmüşüm kendisine. Ancak o sözlerini tashih eder, Ehl-i Sünnet çizgisine dönerse kendisiyle barışım!.. (İnkişaf Dergisi)

Muhterem Emin Saraç Hocaefendi'nin kullandığı dile dikkat edin. "Ehl-i Sünnet çizgisine dönerse kendisiyle barışım!" diyor. Yani hergün insanların karşısına çıkan ve Ehli Sünnet islamını anlattığı varsayılan bu şahsın Ehli Sünnet dışında olduğunu söylüyor. Evet bu gün için en tehlikeli akımlardan birisi de Mutezili düşüncenin yeniden ortaya çıkmış olmasıdır.

Her ne hikmetse dünyayı yutan Siyonizm ve İslam topraklarını işgal ederek Müslümanların kanlarını döken, canlarını alan, namuslarını kirleten Emperyal güçler konusunda ağızlarını açmayanlar çok lüzümluymuş gibi bir iç tartışma çıkarmakta ve Müslümanların enerjilerine boşa harcamaktadırlar.

Bir başka nefisini ilahlaştıran adam da kendi televizyonunda sürekli zehir kusmaktadır. Hiçbir hocanın dizinin dibinde oturmadan bir şeyler geveleyen bu yaratık "Kadere îmân Kur'ân'da yoktur, hadîslerle de îmân sâbit olmaz, O halde Kader'e îmân mecbûriyeti yoktur." Diyor. Sanki vahiy bu gün ona indi ve sadece o anlıyor. İmam Azamlar, İmam Şafiiler onun anladığını anlayamamış!

Şimdi gelelim asıl konumuza. Mutezile itizal akidesini yani "el- Menziletü beyne'l-Menzileteyn" inancını ileri süren kimselerdir. Mu'tezile'ye bu ismin hangi sebeple verildigi hususunda çesitli görüsler ileri sürülmüstür: Ancak bu konuda en yaygın kanaat şudur:

Rivayete göre devrin en büyük âlimi sayılan Hasan el-Basrî (rh) Basra camiinde ders verdiği bir sırada bir adam gelir ve büyük günah işleyenin bazıları tarafından kâfir olarak nitelendirildiğini, günahın imana zarar vermeyeceğini iddia eden bazıları tarafından ise tekfir edilmeyip mü'min sayıldığını söyler ve bu mesele hakkında kendisinin hangi görüşte olduğunu sorar. Ancak daha Hasan el-Basrî cevap vermeden öğrencilerinden Vâsıl b. Ata ortaya atılır ve büyük günah işleyen kimsenin ne mü'min ne de kâfir olacağını, bilakis bu ikisi arasında bir yerde bulunacağını söyler. Hâlbuki Hasan el-Basri aynı kanaatte değildir. İşte bu hadiseden sonra Vâsıl b. Ata, Hasan el-Basrî'nin ilim meclisinden ayrılır ve caminin başka bir köşesine çekilerek kendisi yeni bir ilim meclisi oluşturup görüşlerini anlatmaya başlar. Bunun üzerine Hasan el-Basrî, "i'tezele anna Vâsıl" (Vâsıl bizden ayrıldı) der. Böylece Vâsıl'in önderliğini yaptığı bu gruba mu'tezile adı verilir *(el-Fark Beyne'l-Firak, Çev. Istanbul 1979, s. 101, 104)* Diğer bir görüşe göre de, Vasıl b. Ata büyük günah işleyenlerin hükmü konusunda İcma-i Ümmet'e muhalefet ettiği için bu isim verilmiştir.

Mu'tezile mezhebinin temel fikri; İslâm akaidini aklî tefekkür zeminine oturtmak ve akılla çatıştığı yerde Ayet-i Kerime ve Hadis-i Şerifleri aklın istekleri doğrultusunda tevil etmektir. Bu mezhep bir fikir hareketi olarak Abbâsîler döneminde yaygınlık kazandı. Harun Resîd döneminde ise saraya kadar girdi. Altın çağını ise el-Me'mun, el-Mu'tasım ve özellikle el-Vâsik'in hilafetleri döneminde yaşadı.

Mu'tezili düşünceyi devletin resmi görüşü olarak benimseyen, halife el-Me'mun, el-Mu'tasım ve el-Vâsık bununla yetinmeyip devletin gücünü kullanarak mu'tezili düşünceyi halka zorla kabul ettirmek için uğraştılar. Mu'tezili düşünceye karşı çıkan pek çok âlimi tutukladılar ve işkence ettiler. Hatta onlardan bir kısmı bu işkenceler altında şehit oldular.

Başlangıçta hür düşüncenin savunucusu olarak ortaya çıkan Mu'tezile, bu halifeler döneminde tam aksi bir yol izlediler ve hür düşüncenin en büyük

düşmanı oldular. Mu'tezile'nin parlak dönemi el-Vâsik'in ölüp yerine el-Mütevekkil (247/861)'in geçmesiyle son buldu. Mu'tezilî düsünce daha önce el-Mehdî ve el-Emîn'in halifelik dönemlerinde ise cezalandırılmaya başlandı. Fakat asıl darbe el-Mütevekkil'den geldi. Mütevekkil hilafete gelince Mu'tezile mensuplarının tümünü devlet kademelerinden kovdu. Bundan sonra sürekli gerilemeye başladı ve bir daha eski itibarına kavuşamadı. (M. Ebu Zehra, Mehepler Tarihi, 182)

Kelam alanında hâkimiyeti iki yüzyıl süren Mutezile, İmam Eşarî'nin ayrılmasıyla zayıfladı ve gittikçe güçlenen Sünnî kelam karşısında önemini kaybetti. Bu mezhep kader konusunu enine boyuna işledikleri için Kaderiyye diye de anılmıştır.

Mutezile Mezhebinin Temel Görüşleri:

1- Mutezile'ye göre Büyük günah işleyenler tövbe etmeden ölürlerse ebedi olarak cehennemde kalırlar. Ayrıca şefaatı da reddetmektedirler.

2- Tevhid. Mu'tezililere göre Yüce Allah'ın kıdem sıfatından başkası O'na izafe edilemez. Yani zati sıfatları kabul etmezler.

3- Adalet: Bütün Müslümanların ortak inancına göre Yüce Allah adildir. Ancak Mu'tezililer adaleti başka bir manada anlamaktadırlar. Onlara göre kişilerin hür olmaması ve yaptıkları her fiilin yaratıcı ve yaptırıcısının Allah olması durumunda kişinin hür olarak yapmadığı hareketlerden ötürü cezalandırılması zulüm yani adaletsizliktir. Hâlbuki Allah'ın adaletsiz davranması mümkün değildir. Bu nedenle kişi fiillerinin tek yaratıcı ve yaptırıcısı olmalı, fiilleri konusunda tamamen hür olmalıdır.

4- Va'd ve Va'id (*el-Va'd ve el-Va'id*): Mu'teziilere göre iyi amel sahiplerini mükâfatlandırmayı Yüce Allah vaad etmiştir. Böyle olunca mükâfat vermek Allah için vaciptir. Kötülük yapanlara da ceza vermesi vaciptir. Çünkü onları da uyarıp ceza vermeyi vaad etmiştir.

5- El Menzile beyne'l-menzileteyn (iki menzile arası): Mutezile mezhebine göre zina, hırsızlık, rüşvet ve adam öldürme gibi büyük günah işleyenler mü'min olmaktan çıkar fakat kâfir de olmazlar. Büyük günah işleyenlerin iki isim arasında bir ismi, iki hüküm arasında bir hükmü vardır. O kişi fasıktır. Mutezile inancına göre fasık kişi işlediği büyük günahtan ötürü tövbe etmezse cehennemde kalır. Eğer tövbe ederse yeniden mümin olur ve cennete gider.

6- Emr-i bi'l ma'rûf ve nehy-i anil münker (iyiliği emretmek ve *kötülükten sakındırmak*): Mutezile mezhebinin bu esasına göre kişi itikadi ve ameli konularda insanlara iyiliğe çağırmalı, iyili yaymalı, kötülüğe karşı ise sakındırmalı,

uyarmalıdır. Bu esastan yola çıkarak Mutezile mezhebi mensupları uzun yıllar boyunca birçok farklı görüşten, mezhepten ve inançtan insanla tartışmış, hatta zaman zaman tartışmalara şiddet ve kavga karışmış, muhalif görüş mensuplarına işkence edilmiştir.

9. DERS

Tefsir

Allah Sevgisi Ancak Rasulüne Uymak ve İtaat Etmekle Kazanılır

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 31-32)

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ ۚ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾

31-De ki: "Eğer siz Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah Gafur'dur. Rahîm'dir."

Rivayet edildiğine göre, bu ayet-i kerime nazil olunca, münafıkların lideri Abdullah b. Ubeyy: "Muhammed kendisine itaati Allah'a itaat gibi değerlendiriyor. Hıristiyanların İsa'yı sevdiği gibi bizim de kendisini sevmemizi emrediyor." dedi. Bunun üzerine de, "De ki: Allah'a ve Resulüne itaat edin" ayet-i kerimesi nazil oldu.

İbni Kesir der ki: "Bu ayet-i kerime Allah'ı sevdiğini iddia edip Hz. Muhammed'in yolunu izlemeyen herkesin aleyhine hüküm vermektedir. Böyle bir kimse bu iddiasında yalancıdır. Kişi şeriata ve nebevi dine bütün söz ve fillerinde tabi olmadıkça bu iddiasında doğru sözlü olamaz. Nitekim sahih hadiste Resulullah (sav)'ın şöyle buyurduğu sabittir: *"Her kim bizim bu işimize uymayan bir iş işlerse o reddedilmiştir."*

Yüce Allah'ı sevenler, Resulullah'a karşı gelmemek ve onun gibi ihlas ve samimiyetle, "Ben özümü Allah'a teslim ettim..." deyip dininde ve şeriatında ona ve onun öğretim ve bildirilerine uymak ve onu örnek almakla yükümlüdrler. Bunun zıddı, "Ben Allah'ı severim, ama emrini dinlemem, O'nun sevdiğini sevmem,

O'nu sevenleri, O'nun yolunu gösterenleri, O'nun seçip gönderdiklerini sevmem, onlara benzemek istemem." demektir ki, bu da, "Ben kendimden başka bir şey sevmem, tevhid yolunda yürümek istemem." demektir. Allah'ın Resulüne uymak istememek "Ben özümü Allah'a teslim ettim." demek ve düstur ile hareket etmemektir. Bu da Allah'ı sevmemek ve rahmetinden mahrum kalmaktır.

Allah'ın elçisi olan peygamberini kabul etmeyip reddetmek Allah'ı inkar etmektir ve O'na saygısızlıktır. Bundan dolayı Allah'ın elçisine itaat etmekten kaçınanlar, Allah'a ibadet ve taattan kaçınan kâfirlerdir. Allah da kâfirleri sevmez, küfrün hiçbir çeşidine razı olmaz. Eğer Hıristiyanlar Allah'ı sevselerdi, İsa'yı Allah'ın bir peygamberi olarak tanırlar ve ona bir tanrı olarak ibadet değil, bir peygamber olarak itaat ederlerdi. Eğer ancak Allah'ı seviyorlar ve İsa'ya Allah'ın bir peygamberi olarak itaat ediyorlarsa, peygamberlik sıfatında Hz. Muhammed'in zatı ve kişiliği değil, ancak onu gönderenin şan ve şerefinin dikkate alınması gerekeceğinden, peygamberlerin sonuncusu olan Hz. Muhammed'i de tanırlar ve itaat ederlerdi.

Onlar Allah'ı sevselerdi, Allah'ın peygamberlerinden bir kısmını tanıyıp da yalnızca birini ayırmazlar, tanımazlık etmezlerdi. "Biz Allah'ın resulleri arasında fark gözetmeyiz", derler ve Hz. Muhammed'i de tanırlardı.

Bu noktadan bakıldığında aynı şey Yahudiler için de söz konusudur. Hıristiyanlar bir peygamberi, Yahudiler de hem Hz. İsa'yı, hem de Hz. Muhammed'i ayrı tutmakta yani iki peygamberi birden tanımamaktadırlar. Bu bakımdan Hıristiyanların küfrü bir ise Yahudilerin küfrü ikidir. Diğer müşriklerin küfrü daha fazladır.

Velhasıl Allah'a itaat ile Resulüne itaat arasında karşılıklı bir gereklilik vardır. Fakat bunda Allah gibi sevmekle, Allah için sevmek arasındaki büyük farkı göz ardı etmemek gerekir. Allah gibi sevmek, yani âyette geçtiği şekilde "Onlar, putları Allah gibi severler..." (Bakara, 165) ifadesinde Allah'a bir ortak, bir denk sevmektir. Bu Allah'a şirktir ve küfürdür. İşte Hıristiyanların İsa'ya olan sevgi ve bağlılıkları böyledir. Oysa istenen "Allah gibi sevmek" değil "Allah için sevmek"tir.

32- De ki: "Allah'a ve Resulüne itaatetten yüz çevirirlerse muhakkak Allah da kâfirleri sevmez.

Bir kimse Hz. Muhammed (sav)'in peygamber olduğuna açıkça şahedet etmedikçe, Allah'ın birliğine gerçek bir şehadet yapmamış olacağından İslâm bu iki şehadetin birleştirmiş ve ikisini birden ikrar edip iman etmeyi şart koşmuştur. Bu eyet-i celile Allah'a itaat ile Resulüne itaatin birbirini gerektirdiğini ve

Allah'ın rızasına, mağfiretine, rahmetine ermenin ancak bu sûretle mümkün olacağını açıklamaktadır.

Dersler ve İbretler:

1- Kelime-i Şehadet iki bölümden oluşur. İslama girmek yani Müslüman olmak ancak bu iki şehadete birden inanmak ve ikrar etmekle olur.

2- Kelime-i şehadet'te özellikle Hz. Muhammed efendimizin Allah'ın bir kulu olduğu ikrar ettirilmekle Hıristiyan ve Yahudilerin peygamberlerini tanrılaştırma yanılışına düşmeleri daha baştan önlenmiş, Hz. Peygamber (sav)'in yüksek mevkiinin kendisine Yüce Allah tarafından verildiği dolayısıyla onun da bir ilah değil bir fani olduğu anlatılmış ama bununla birlikte Allah Resulüne itaat Yüce Allah'a itaatle eş tutularak kendisine büyük bir değer verilmiştir.

3- Hz. Peygamber (sav)'in peygamberliğini kabul etmeyen Hıristiyan ve Yahudiler ehli kitap olsalar dahi kâfirdirler. Ehli kitap olmaları onların kendi dinlerinde kalmalarına bir mazeret teşkil etmez. Çünkü Kur'an-ı Kerim bütün insanlığa gönderilmiş evrensel bir kitaptır. Hz. Muhammed (s.a.v.)'de bütün insanlığa gönderilmiş evrensel bir peygamberdir. Bu evrensel elçiye iman etmek Ehli kitap üzerine de tıpkı diğer insanlar gibi farzdır.

4- Peygamber (sav) Efendimize itaat Allah'a itaat etmek demektir. Çünkü Hz. Peygamber (sav) kendi heva ve hevesinden konuşan biri değildir. O, Allah Teâlâ'dan aldığı emirleri insanlara tebliğ etmektedir. Onun hayatı Kur'an'ın yaşanmış bir örneğidir. Yani Sünnet-i Nebeviyye yaşayan bir Kur'an'dır. "Kur'an bize yeter, Kur'an-i Hayat veya Kur'an'daki İslam" gibi görünüşte çok masum sloganlarla ortaya çıkanlar aslında Sünnet-i Seniyye etrafında derin çukurlar oluşturarak Allah Resulünün ve onun terbiyesi altında yetişen ilk iman neslinin yaşadığı islamı ortadan kaldırarak heva ve heveslerine göre yeni bir din yorumu ortaya koymak isteyen art niyetli insanlardır.

9. DERS

Hadis

Cuma Günü ve Cuma Namazı

٣٥ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه - قَالَ: أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «الْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ، وَأَنْ يَسْتَنَّ وَأَنْ يَمَسَّ طِيبًا إِنْ وَجَدَ». (بخاري: ٨٨٠)

35- Ebu Said el-Hudri (ra)'dan rivayete göre, diyor ki: "Allah Resûlünün (sav) şöyle buyurduğuna şehadet ederim; "**Ergenlik çağına gelmiş olan her Müslümanın Cuma günü boy abdesti alması, eğer bulabilirse misvak kullanması ve güzel koku sürünmesi vacip (gerekli)dir.**" (Tecrid, 493)

٣٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الإِمَامُ حَضَرَتِ الْمَلائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ».

36- Ebu Hüreyre (ra) Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivâyet ediyor: "Kim Cuma günü tıpkı cenabet (gusül) abdesti gibi boy abdesti alır, sonra da erken saatte namaza giderse Allah yolunda bir deve kurban etmiş gibi sevap kazanır. Kim de ikinci saatte giderse sanki bir sığır kurban etmişçesine sadaka

sevabı alır. Kim de üçüncü saatte giderse, bir koç kurban etmişçesine sevap kazanır. Kim de dördüncü saatte giderse, o kimse de bir tavuk sadaka vermişçesine sevap kazanır. Kim de beşinci saatte giderse, bir yumurta sadaka vermiş gibi olur. Ancak imam hutbeyi okumak üzere ayağa kalkınca melekler hutbedeki öğüt ve zikri dinlemek üzere içeri girerler." (Tecrid,494)

٣٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - ذَكَرَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَالَ: «فِيهِ سَاعَةٌ لا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ». وَأَشَارَ بِيَدِهِ يُقَلِّلُهَا. (بخاري: ٩٣٥)

37- Yine Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre, diyor ki: Resûlullah (sav) Cuma gününün önemini ele alarak dedi ki: "Cuma günüde öyle bir an (vakit) var ki, herhangi bir Müslüman, kalkıp da namaz kılıyor olduğu bir anda o vakte isabet ederse ve bu anda da Allah'tan bir dilekte bulunursa, Allah o kuluna o istediğini mutlaka verir." Bu arada Resûlullah (sav) bu vaktin oldukça kısa bir süre olduğunu da eliyle işaret ediyordu. (Tecrid,521)

Dersler ve İbretler:

1- Cuma namazı farz-ı ayın bir ibadettir. Hastalık, görme özürlü ya da kötürümlük gibi manilerin bulunmaması; ulaşım kolaylığı, can, mal ve namus emniyeti, özgürlük ve mukimlik şartlarına sahip olan her erkeğin bu ibadeti yerine getirmesi dinî bir zorunluluktur.

2- Cuma günü okunan hutbe bir ibadet oluşunun yanında sosyal, ekonomik, ahlakî ve kültürel yönleri de bulunmaktadır. Müslümanların yetişmesine, dinini, diyanetini öğrenmesine, kültürel düzeyini yükseltmesine, bilgili ve bilinçli olmasına, örnek ve olgun insan mertebesine ulaşmasına vesile olur.

3- Cemaatle eda edilmesi Müslümanların gücünün, birlik ve beraberliklerinin de ispatıdır.

4- Cuma günü Müslümanların bayramı olduğu için, Perşembe günü akşamından başlamak üzere hazırlıklarda bulunmak, özellikle maddî ve manevî temizliğe her zamankinden daha fazla önem vermek gerekir. Cuma günü boy abdesti almak, tırnak ve ağız temizliği yapmak, temiz elbiseler giymek, mümkünse güzel kokular sürmek, camileri de temizleyip kokulandırmak sünnet olan davranışlardandır.

5- Kur'ân-ı Kerîm okumak, Allah Teâlâ'yı zikretmek, Rasûlullâh (sav)'e salâvat getirmek, samimi bir kalp ile Allah'a tövbe ve istiğfarda bulunmak da bu günün bereketinden yararlanmak için yapılması gereken güzel işlerdendir.

6- Cuma günü Müslümanların rahatça ibadet etmeleri ve camilere erkenden gelip Hadis-i şeriflerin ifade ettikleri müjdelere nail olabilmeleri için cuma gününün tatil olması gerekir. Zira yüzbinlerce memur ve milyonlarce öğrenci bu mübarek saatin bereketinden istifade etmek şöyle dursun cuma namazına dahi gidememektedirler.

9. DERS

Davet Fıkhı

Allah'a İman ve Salih Amel/2

Ömer bin Abdülaziz diyor ki:

"İmanın da farzları ve şeriatları (kuralları), sınırları ve yolları vardır. Kim bunları istenildiği gibi yerine getirirse, imanını kemale erdirmiş olur. Kim de bunları istenildiği gibi yerine getirmezse, imanını kemale erdirmemiş olur. Eğer ben yaşayacak olursam, siz onlarla amel edip, gereğini yapıp uygulamaya geçinceye dek size onları açıklayacağım. Eğer ben ölüp gidersem, zaten ben, sizin arkadaşlığınıza, yanınızda olmaya düşkün değilim."[1]

Bütün bu açıklamalardan sonra kavram olarak imanın ne anlama geldiği gerçeği açıklanmış oldu ve onun Kur'an ve sünnette, selef anlayışında gerçek olarak ne anlama geldiği hususu da ortaya çıkmış oldu.

Kendisi sebebiyle Allah'ın vaadinin gerçekleştiği iman olayı, öyle önemli bir gerçektir ki, o, bir bütün olarak insanı yeniden canlandırıp hayata kavuşturur. Kişi, imanı kendi öz benliğinde yerleştirip onu, açık ve canlı olarak eyleme dönüştürmediği ve her bakımdan Allah'a yönelmediği sürece neredeyse, iman orada kalmaz, kaçıp gider. Bu manada bir imanın sahibi olan kişi, sadece Allah'ın rızasını ister ve onu arar. Bu ise Allah'a taat ve kullukta bulunmak, küçük olsun, büyük olsun, Allah'ın her emrine boyun eğmektir. Bu öyle bir itaat ve boyun eğiştir ki, artık orada nefse ve heva ve hevese bir yer yoktur, kalpte şehevi duygulara da yer yoktur, fıtratında Allah Resûlü (sav)'in Allah'tan getirdiğinden başkasına da meyli yoktur.

İşte bu öyle bir iman ve inançtır ki, insanı bütünüyle, çepeçevre kuşatır, kişi baştan ayağa iman doludur. Nefsi, ruhu, kalbi, arzu ve şevkleri, fıtri eğilimleri, bedensel olarak hareketleri, organlarının yönelimleri Rabbi ile olsun, ailesiyle ilgili olsun, ister tüm insanlarla beraber olmuş olsun, onun yöneldiği tek şey, kendini

[1] Buhari, İman, 1/9

verdiği yegâne şey Rabbidir, Rabbinin yoludur. Nitekim işin bu yönü de zaten açık ve net olarak her şeyden beri ve münezzeh olan yüce Rabbimizin ayetinde ifade edilmiştir. Yani yeryüzünde Allah'ın halifesi olması, bu manada ayaklarının sağlam yere basması ve güven sağlanması, hepsi ama hepsi işte bu iman gerçeği içerisinde yatmaktadır.

Kesin olarak ortaya çıkan gerçek şudur. İman: "Daha önceden de belirttiğimiz gibi, dil ile inancını söylemek, kalp ile tasdik edip doğrulamak ve fiilî olarak da rükünlerini yerine getirmektir."

Dil ile söylemek demek, hakka şahitlik etmektir ki bu da tevhid kelimesini, "La ilahe illallah Muhammedun Resûlullah" diye okumaktır ya da bunu, kendi dilinde söyleyip ikrar etmektir.

Bu kelimenin manası: "Allah'tan başka hak bir mabut yoktur." Böyle diyen bir kimse, yegâne mabut ve ilah olarak Allah'ı kabul ettiğini ve ona iman ettiğini, mabutluğu sadece ona nispet ettiğini, onun dışındaki tüm yalancı mabutları reddettiğini kabul ve ilan etmiş olmaktır."[2]

Kalpler için gerçek bir mutluluk ve haz ancak Allah sevgisiyle mümkündür, başka değil. Kişi, Allah'a, onun sevdiği şeylerle yaklaşmalıdır. Eğer kul, Allah katında gerçek bir yer edinmek istiyorsa bu takdirde, Allah'tan başka tüm sevdiklerini bir kenara itecektir. İşte böyle yapılması durumunda, o zaman 'La ilahe illallah' kelimesinin ifade ettiği gerçek manayı kavramış ve onu uygulamış demektir. Çünkü bu, İbrahim Halil'in ve onun dışındaki diğer bütün peygamberlerin dinidir.

Bu kelimenin ikinci bölümüne, 'Muhammedun Resûlullah (Muhammed Allah'ın elçisidir)' bölümüne gelince, bunun da manası şudur: 'Emrettiği ve yasakladığı şeylerde Resûlullah'a tam bir teslimiyetle tabi olmaktır. Başkalarına tabi olmaktan alakayı kesmektir."

İşte işin bu noktasından hareketle diyoruz ki, "La ilahe illallah" kelimesi, Vela ve Bera (Dostluk ve düşmanlık) hususlarını içermektedir. Yani işin reddi gereken noktalarını hem de kabul edilmesi, ispatı gereken noktalarını içermektedir. Bu da Allah'a, Allah'ın dinine, kitabına ve peygamberinin sünnetine, aynı zamanda salih kullarına dost olmayı, veli ve idareci olarak bunları tanımayı, velayet yetkisini de bunlara vermeyi gerekli kılmaktadır. Yine bu, Allah'tan başka tapınılan ve ibadet edilen, kulluk edilen her şeyden ve tağuttan[3] uzak kalmayı da gerekli kılmaktadır. Zira yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

---

2 Fethu'l Mecid, s. 36

3 Tağut kelimesinin en güzel ve en kapsamlı tanımını İbni Kayyım yapmıştır: "Kulun kendi haddini aşarak, çizgisini tanımayarak Allah dışında başkalarını mabut edinmesi, başka

"Zorlamak suretiyle hiçbir kimseyi İslam'a, dine sokmak yoktur. Artık doğru olan İslam yolu ile batıl olan küfür yolu birbirinden ayrılıp gerçek ortaya çıkmıştır. Öyleyse her kim tağutu (şeytanı) reddedip Allah'a iman ederse işte o, muhakkak kopması mümkün olmayan sapasağlam kulpa yapışmıştır. Allah her şeyi hakkıyla işitendir, bilendir." (Bakara, 256)

Bu ayete göre insan tağutu inkâr etmediği ve reddetmediği takdirde mümin olamaz.

Tevhid kelimesi, Allah'ın şeriatının temel kanun olarak kabul edilmesini emreder, bunu öngörür. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Rabbiniz tarafından size indirilen ilahî mesaj Kur'an'a uyun! Allah'ın kitabı dışındaki sistem uygulamalarını tanımayın! Rabbinize karşı görevlerinizi ne kadar da az hatırlıyorsunuz!" (A'raf, 3)

"Resûlüm! Sen yüzünü bir "Hanif (bir ve tek olan Allah'a inanmış) olarak dine, Allah'ın insanları üzerinde yaratmış olduğu fıtrata çevir." (Rum, 30)

Tevhid kelimesi: aynı zamanda mümini, tüm cahilî sistem ve rejimlerle hükmetmekten de uzak kalmamızı öngörür, gerekli kılar. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Yoksa onlar İslam öncesi cahiliye dönemi hükümleriyle (sistemleriyle) mi idare edilmek istiyorlar? Kesin olarak inanmış olan bir toplum için Allah'tan daha güzel ve daha üstün hükmü (sistemi) kim koyar, kim belirler?" (Maide, 50)

Tevhid kelimesi aynı zamanda İslam dini dışındaki tüm din, rejim, sistem, düzen ve din olarak öngörülen her şeyden uzak kalmamızı, onları reddetmemizi öngörür. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Her kim İslam'dan başka bir din (sistem, rejim) ararsa, bilsin ki, o istediği din (sistem, rejim) asla kendisinden kabul edilmeyecektir ve o ahirette kendisine yazık edenlerden, kaybedenlerden olacaktır." (Âli İmran, 85)

---

varlıklarla ilah derecesinde değer vermesi, Allah'ın emir ve yasakları dışında başkalarının emir ve yasaklarını kabullenmesi, üstün görmesidir. Bu itibarla her kavmin tağutu denildiğinde, o toplumun Allah ve Resûlü ile Allah ve Resûlünün emir ve yasakları dışındaki güçleri ve bunların emir ve yasaklarını kabul etmeleri; yahut da Allah'tan başkalarını mabut edinmeleri ve onlara kullukta bulunmaları anlaşılır. Veya gerçeği görmeden ve düşünmeden körü körüne birtakım güçleri Allah'tan ve onun hükümlerinden daha üstün kabul ederek, bunlara bilerek ya da bilmeyerek itaat etmeleridir. İşte bu manada olan her inanış ve itaat tağuta tapmak ve ona itaat etmek, Allah'ın emir ve hükümlerini, yasaklarını hiçe saymak demektir. (Abdurrahman bin Hasan, Fethu'l Mecid, s. 16)

Öte taraftan tevhid kelimesi ret ve kabul açısından da hükümler kapsar. Bu itibarla tevhid kelimesi dört şeyi reddederken, dört şeyi de ispat edip kabul eder. Bu kelimeyi içten söyleyen bir kimse şu dört şeyi reddetmiş olur:

1- Allah'tan başka ilah kabul edilen her şeyi ve her düzeni reddetmekle mükelleftir.

2- Tağutların tamamını reddetmekle mükelleftir.

3- Endadı reddetmekle mükelleftir.

4- Erbabı (Rableri) reddetmekle mükelleftir.

Bu dört maddeyi gelecek haftaki dersimizde sırasıyla açıklayacağız.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

İman / Mustafa Kasadar

9. DERS

Mezhepler Tarihi

Bid'at Ehli Mezhepler ve Fırkalar -4

Cebriye

Mu'tezile ve Kaderiyyenin kaderi inkâr etmeleri ve: "*İnsan fiilinin yaratıcısıdır, herkes kendi kederini kendisi çizer"* şeklindeki anlayışa bir aksü'l-amel olarak bir çok görüşün ortaya çıkmasına sebep oldu.

Ceriyye, Mu'tezilenin tam zıddıdır. Bu mezhebinin savunduğu görüş, daha sahabe döneminde ortaya çıkmıştı. Hatta daha önce de, müşrikler de benzer delilleri vahyi inkâr etmek için kullanmakta idiler. Kur'an-ı Kerîm'de bu hususa işaret etmiştir. Ancak daha önce münferiden dile getirilen Cebir hakkındaki bu sözler Emeviler döneminde teorileşmiş ve mezhep haline gelmiştir.

İslâm âleminde kader konusunu tartışma gündemine getiren ilk şahsın Ma'bed bin Hâlid el-Cühenî (ö: 85/704) olduğu nakledilir. Onu Geylân el-Dimaşkî takip etmiş ve kaderle ilgili görüşlerini daha da geliştirmiştir. Ma'bed, Allah tarafından önceden tayin edilmiş bir kaderin bulunmadığını, insanın fiil ve tavırlarında tamamen serbest olduğunu savunmuştur.

Muhtemelen o, Emevîlerin zulüm ve haksızlıklarına karşı kaderci bir tevekküle saplanmış kimselere bakarak, Emevî zulmünün bir kader olmadığını söylemekle ise başlamış ve nihayet kaderi inkâr etmeye kadar varmıştır. Nitekim Emevî iktidarına muhalefeti sebebiyle Haccac tarafından öldürülmüştür. Ne var ki ifrat tefriti doğurur. Onun kaderi nefyetmesine karşı, bir reaksiyon olarak Cehm bin Safvan (ö:128/745) da cebr akidesini, yani insanin yaptığı işlerde bir ihtiyarinin olmadığı; yaptığı işleri zorunlu olarak yaptığı görüşünü ileri sürmüştür. Cehm'in ileri sürdüğü bu akîdeye göre insan mecburdur; ihtiyari

kudreti yoktur. Yaptığından başkasını yapmaya asla gücü olmaz. Kul, rüzgârın önünde sürüklenen yaprak gibidir. Yaprağın yönünü kendisi değil, rüzgâr belirler. Onun için insanın yaptığı işleri Allah takdir etmiştir. Allah geleceği bildiğinden, meydana gelecek olayları da tamamen ve önceden kendi iradesine göre tespit etmiştir. Allah, cansız bitkinin hareketlerini yarattığı gibi, insanın fiillerini de yaratır. Yukarıya fırlatılan bir taş nasıl düşmeye mahkûmsa, insan da yaptığını yapmaya mahkûmdur. Kul ibadeti de günahı da, elinde olmaksızın işler. Bu görüşte olan Cebriyye'ye Cebriye-i hâlisa denir ve zümrenin mümessili Cehm b. Safvân olduğundan **Cehmiyye** diye de isimlendirilir. Cebriye-i mutavassita diye adlandırılan ikinci zümreye gelince, bunlar, kulda bir kudretin olduğunu kabul etmekle birlikte, bu kudretin insanın filleri üzerinde bir etkisinin bulunmadığını kabul ederler.

Peygamber Efendimiz (sav) bunlar hakkında şöyle buyurmuştur : *"Her ümmetin mecusî olanları vardır. Benim ümmetimin Mecusîleri de 'kader yoktur' diyenlerdir. Eğer hasta olurlarsa, onları ziyaret etmeyin. Ölürlerse, onlara şahadette bulunmayın."* (Ebu Davud, Sünnet,17)

Cebriyye Mezhebinin Görüşleri:

1- Cennet ve cehennem fânidir. Hiçbir şey ebedî olarak kalmayacaktır. Kur'an-ı Kerîm'de zikredilen "Ebedilik" ten maksat, uzun süre kalmaktır ve yok olduktan sonra, yokluğunun ebedi olmasıdır. Yoksa ebedilik "devamlı kalmak" demek değildir.

2- İman, bilmek demektir. İnkâr ise, bilmemek demektir. Cehm'in mezhebinin dış görünüşüne göre, Resulullah (sav)'in sıfatlarını bilen Yahudiler ve peygamberin peygamberliğini yakinen bildikleri halde onu inkâr eden müşrikler mümin sayılırlar.

3- Cehm'in iddiasına göre, Allah'ın kelâmı kadîm (Başlangıcı olmayan, ezelî) değil, hadistir. (Sonradan meydana gelmiştir.) Bazı âlimlerin, Kur'an-ı Kerîm'in, mahlûk (yaratılmış) olduğu görüşleri, buna dayanmaktadır.

4- Cehm, Allah Teâlâ'yı herhangi bir sıfatla tavsif etmez. Meselâ O'na "Dirilik" ve "ilim" sıfatını vermez. Ve der ki: "Ben, Allah'ı, yaratılmışlarda bulunan, bir sıfatla sıfatlamam."

5- Cehm, kıyamet gününde Allah Teâlâ'nın, kullan tarafından görülmesini reddeder.

Mürcie:

Bu fırka, büyük günah işleyenin mümin sayılıp sayılmayacağı hakkındaki tartışmaların çoğaldığı bir dönemde ortaya çıkmıştır.

Hâriciler ve Mu'tezile büyük günah işleyen kimseleri mü'min saymamakta idi. Zira bu iki mezhep ameli imanın bir parçası olarak kabul etmekte idiler. Hâricilerin ve Mu'tezililerin bu görüşlerine bir tepki olarak Mürcie mezhebi doğdu ve amelin imandan bir cüz olmadığını ileri sürdü. Mürcielilerin bazıları imanı sadece "kalb ile tasdik"ten ibaret sayarken bazıları da "kalb ile tasdik ve dil ile ikrardan ibarettir" derler ve hiçbir şekilde ameli imandan bir parça kabul etmezler.

Başlangıçta müsbet bir yaklaşımın ifadesi olarak ortaya çıkan irca görüşü, zaman geçtikçe Ehl-i Sünnet çizgisinden uzaklaşarak bid'at ve sapıklık haline gelmiştir. Mezhepler tarihinde "Mürcie" ismi ile daha çok bu grup anılmaktadır. Bunlar, yani sapık ve bid'atçi Mürcie, mürtekib-i kebîre hakkında benimsemiş oldukları mu'tedil kanaatle yetinmemişler ve şöyle demişlerdir: "Nasıl taat küfre fayda vermezse günah da imana zarar vermez." Bu prensipten hareket eden Mürcie, imanı sadece ikrar, tasdik, sevgi ve bilgiden ibaret sayarak kuru bir iman anlayışına sahip olmuştur.

Mürcie'nin kollarından birisi olan el-Yûnusiyyeye göre iman Allah'ı bilmek, sevmek ve ona karşı kibirlenmemektir. Bu özellikleri kendisinde toplayan kişi mü'min olur. Bunların dışında kalan diğer temel taat ve ibadetler imandan değildir. Bu nedenle onların terk edilmesi imana bir zarar vermez. Halis iman sahibi bir kimseye günah işlemesi zarar vermez. Mü'min Cennet'e ameli ve taati ile değil ihlâsı ve sevgisi sayesinde girer.

Mürcie'nin Ubeydiyye kolu bağlılarına göre ise, şirkin dışında kalan bütün günahlar kesinlikle affedilir. Tevhid üzere ölen kimseye işlemiş olduğu günah ve kötülükler zarar vermez (Şehristani, El- Milel Ve'n-Nihal, I, 140)

Mürcienin bütün kolları, iman-amel ilişkisinde hemen hemen aynı görüşte birleşmişlerdir. Onlar imanla amel arasını kesin hatlarla ayırıp kötü fiilin imana zarar vermeyeceğini; çünkü imanın sadece bilgi, sevgi ve saireden ibaret olduğunu iddia etmişlerdir. "Bu mantıksız ve bozuk sözler ortasında bu mezhebe bağlı kimselerden bir kısmının, imanın hakikatlerini ve taat amellerini küçümsediği, bazılarının da faziletlerini basitleştirdiği görülmektedir. Zaten her bozguncu kimse, bu yolu kendisine mezhep olarak seçmiştir. O kadar

ki, bu mezhep içindeki bozguncuların sayısı arttıkça artmış ve onlar da bu mezhebi günahlarına bir vesile, bozgunculuklarına bir sebep ve kötü niyetlerine de bir kolaylık vasıtası saymışlardır. (M. Ebu Zehra,170)

10. DERS

Tefsir

Hz. İsa ve Havariler

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 52-55)

فَلَمَّا اَحَسَّ عِيسٰى مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ اَنْصَارِيٓ اِلَى اللّٰهِ ۜ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
نَحْنُ اَنْصَارُ اللّٰهِ ۚ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ ۚ وَاشْهَدْ بِاَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٥٢﴾ رَبَّنَآ اٰمَنَّا بِمَآ اَنْزَلْتَ
وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشّٰهِدِينَ ﴿٥٣﴾ وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللّٰهُ ۜ وَاللّٰهُ خَيْرُ
الْمَاكِرِينَ ۚ ﴿٥٤﴾ اِذْ قَالَ اللّٰهُ يٰا عِيسٰٓى اِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ اِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ
مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ ۚ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٥٥﴾

52- İsa onların inkârlarını hissedince: "Allah yolunda yardımcılarım kim?" dedi. Havariler: "Allah yolunda yardımcılar biziz. Allah'a iman ettik. Şahit ol ki, biz muhakkak Müslümanlarız." dediler.

Hz. İsa'nın tevhide daveti üzerine İsrailoğullarının az bir kısmı iman etmiş, çoğunluğu ise inkâr etmişti. Hz. İsa kavmi olan İsrailoğulları'nın küfür üzere kararlılıklarını, sapıklıklarını sürdürme isteklerini fark edip bunu kesin olarak anlayınca, davetine iman edenleri açıktan açığa bilmek istediğinden dolayı: Özü Allah'a bağlı yardımcılarım, dostlarım kimler?" dedi.

Havariler hep bir ağızdan dediler ki: "Allah için yardımcılar, Allah dostları bizleriz. Zira sana yardım, Allah'a dostluktur. Çünkü sen O'nun peygamberisin biz Allah'a iman ettik ve sen şahit ol ki biz şüphesiz Müslümanız, Allah ve Resulüne itaat ediciyiz. İşte Nasara'ya (Hıristiyanlara), Nasârâ (Hıristiyan) denmesinin sebeplerinden birisi, İsa ile havarîler arasındaki bu yardım anlaşmasıdır. Onlar

o zaman böyle Müslüman ve Allah'ın birliğine inanmış idiler. Bununla İslâm dinine ve Muhammed (as) ait davete de manevi bakımdan ikrar etmişlerdi.

53- Ey Rabbimiz! Senin indirdiğine iman ettik, o peygambere de uyduk. Artık bizi şahidlerle beraber yaz.

Bizi yalnız bir şahid olan İsa ile değil, birliğine şahitlik eden bütün melekler, peygamberler, ilim sahipleri ve özellikle "*Siz insanlara şahit olasınız, Peygamber de size şahit olsun."* (Bakara, 143) âyeti gereğince ahirette bütün ümmetlere şahit olacak olan o peygamber Muhammed ve ümmeti ile yaz. Havariler, manevî bakımdan, Muhammed ümmeti ile beraberdir. Muhammed ümmeti de Hz. Muhammed ile beraber peygamberlerin tümüne; "*Peygamberlerden hiç birini diğerinden ayırt etmeyiz."* (Bakara, 285) diye şahitlik yaptıklarından, Hz. Muhammed ve ümmeti, Hz. İsa'yı ve havarileri beraberlerine almışlardır.

54- Onlar hileye başvurdular, Allah da onların tuzağını boşa çıkardı. Allah hileleri boşa çıkaranların en hayırlısıdır.

Hz. İsa, İsrailoğullarının inkârını hissetti, yardımcı aradı, havarilerle kendine yardım anlaşması yaptı, diğer taraftan küfürleri anlaşılan İsrailoğulları da hile yaptılar. İsrailoğullarının buradaki hileleri, Hz. İsa'ya komploları, yani Allah'ın kelimesini yok etmek için gizli gizli tedbirlere teşebbüs edip birden bire onu öldürmek üzere el altından birtakım kimseler tayin etmiş olmalarıdır. Bu sû-i kast, Hz. İsa'nın hem maddî hayatına, hem manevî hayatına yönelmişti. Bir taraftan zulüm yaparak kendini öldürmek, diğer taraftan davet ettiği tevhid dinini kaldırmak için hile ve tuzak kuruyorlardı.

İsrailoğulları bu hile dolayısıyla Hıristiyanlığa bir hayli şeyler soktular, karıştırdılar, fakat arzularına erişemediler. İsa'yı öldüremediler. Hıristiyanlığı ortadan kaldıramadılar.

Onlar hile yaptılar Allah da onların hilelerini başlarına çevirdi. Yüce Allah'ın hilesi, başkalarınınki gibi şer ve zarar vermeyi hedef alan bir hile olmadığı gibi; önüne geçilebilir, durdurulur bir hile de değildir. Hatıra ve hayale gelmez, engin sırlarına erilmez yönlerden çevirir. İmandan, doğruluktan çıkan, küfür ve hileye sapanların belalarını verir.

55- O zaman Allah şöyle dedi: "Ey İsa, şüphesiz ki seni vefat ettireceğim, seni kendime yükselteceğim ve seni inkârcılardan temizleyeceğim. Hem sana uyanları, kıyamete kadar o küfredenlerin üstünde tutacağım. Sonra dönüşünüz banadır, ayrılığa düştüğünüz hususlarda aranızda hükmedeceğim."

Hz. Peygamber (sav):

"*İsa ölmedi, kıyamet gününden önce size dönecektir*." hadis-i şerifi de varid olmuş bulunduğundan, buradaki "seni vefat ettireceğim" kelimesinin, az çok zahir dışı bir mânâ ile tevil olunması gerekmiştir.

"Teveffî" vefat mânâsınadır. Ancak mâbad (kendisinden sonras)ında atıf harfi olan (vav), ne beraberlik, ne de tertip gerektirmeyeceğinden burada nükteli bir takdim ve te'hir vardır. Ref' (yükseltme) önce, teveffî (ölme) sonra olacaktır. Bu mânâ Katâde'den rivâyet edilmiştir. Yani Hz. İsa o su-i kast sırasında Allah'a yükseltilmiş, onlar öldürüp astık zannetmişler, fakat ölmemiştir. Çünkü Allah "muhakkak ben, seni öldüreceğim." buyurmuştur. Müslümanlar arasında meşhur olan mânâ ve inanç da budur. Çünkü burada zahire aykırı denecek bir tevil yok demektir.

Hıristiyanlar, semaya Allah, Allah'a sema diyorlarsa da bu İslâm'da caiz değildir. O halde "seni kendime yükselteceğim" ifadesinin "seni semaya yükselteceğim" diye te'vil olunmaması gerekir. Bu sema, dünya seması olan maddî sema değil, ruhanî dördüncü semadır ki, Mi'rac gecesinde Resulullah (s.a.v.) İsa'yı orada, Harun'u beşinci, Musa'yı altıncı, İbrahim'i yedinci semada görmüştü. Şu halde İsa'nın, semaya yükselmesi ve kıyametten önce semadan inmesi ve dönüşünü anlatan haberler ve hadisleri, Allah'a yükseltilen İsa'nın cismine sarf etmemelidir. İsa'nın ruhu, böyle bir geçici bekâ ile bakî olduğu gibi, diğer peygamberler de böyledir. Kabirlerindeki peygamberler diridirler. Nitekim fıkıh kitaplarında açıklanmıştır. Her peygamberin ruhanî eceli, ümmetinin ecelidir. Ruhanî ecelleri tamam olmuş nice peygamberler vardır ki, Kur'ân'da anılmamışlardır. Yukarda geçen ıstıfa (seçme) âyeti gereğince "*Birbirinin zürriyeti olarak"* (Âl-i İmrân, /34) seçim silsilesinde dâhil olan büyük peygamberlerin derece derece ruhanî semada bekaları devam etmektedir.

Nihayet Muhammed aleyhisselamın gönderilmesiyle hepsi Muhammed'e ait ruhun emrine geçmiştir. Bundan sonra İsa da, bütün peygamberlerle beraber, Hz. Muhammed'in emrindedir. Bir gün gelecek Muhammed ümmetinin daraldığı bir devirde Allah'ın bir garib kelimesi olan İsa'nın ruhu ortaya çıkacak, Muhammed'e ait ruhun emrinde hizmet edecek, fakat kıyametten önce vefat edecektir. İşte bu halin, yalnız İsa'ya özellikle açıklanması, İsa'nın hüviyetinin mü cerred (soyut) bir garib kelime olması, yani ölüleri diriltme gibi en çok inkâr edilen bir harika olaya nail olmasından dolayıdır. Bu mazhariyet (şeref) peygamberlerin hepsinde ve hele Muhammedî hakikatte de mevcut ise de, o aynı zamanda İsa (as) eliyle gerçekleşen ve bilinen bir hakikattir.

Dersler ve İbretler:

1- Hazret-i İsa'nın nüzulü konusu, Ehl-i sünnet itikat esaslarından önemli birini teşkil eder. Hz. İsa (as) Hıristiyanların iddialarının tersine bir kuldur. Yani o bir ilah değildir. Ancak Yüce Allah onun babasız olarak doğmasını irade buyurmuş ve kendisini peygamber kılmıştır.

2- Hz. İsa (as)'ın kıyamet alameti olarak yeryüzüne ineceği hakkında ehl-i sünnet itikâdını anlatan her eserde, İmâm-ı Azam'ın kitabı "el-Fıkhu'l-Ekber"den tutun da, yine İmâm-ı Azam'ın, Hanefî mezhebinin itikâdî esaslarını anlatan el-Akîdetü't-Tahâviyye'den devam edin, daha sonra hicrî yedinci, sekizinci asırlarda kaleme alınmış gerek Mâtürîdî, gerek Eş'arî Kelam kitaplarına bakın, itikad esaslarından olan kıyamet alâmetlerinden bahseden bölümlerde hemen her birinde bilgi verilmiştir.

3- Hz. İsa (as)'ın nüzulü hakkında yaklaşık yüz kadar Hadis-i Şerif vardır ve bunların kırk tanesi sahihtir.

Kütüb-ü Sittedeki rivayetlere göre Hz. İsa Deccal ortaya çıktıktan sonra yeryüzüne inecek ve Müslümanlar arasında adaletle hükmedecek, haçı kırıp, domuzu öldürecek, hac ve ümre ziyareti yapacak, Deccali öldürdükten sonra 7 veya 40 yıl yaşayacak ve şam tarafından esen bir rüzgarın etkisiyle bütün müminlerle birlikte ölecektir. (Buhari, Büyü 102; Enbiya 49; Müslim İman 242,243,247; Hac 216; Fiten, 34, 39, 110; Ebu Davud, Mulahim, 12, 14; Tirmizi, Fiten, 21, 54, 59, 62; DİA, 22/472)

10. DERS

Hadis

Hayırla Anılmak

٣٨ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها - قَالَتْ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «لا تَسُبُّوا الأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا». (بخاري: ١٣٩٣)

38- Aişe'den (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "**Ölülere sövmeyiniz (dil uzatmayınız). Çünkü onlar dünyada ne yapmışlarsa artık bugün yaptıklarına kavuşmuşlardır**." (Tecrid,701)

٣٩ - عن أَنَسٍ - رضي الله عنه - يَقُولُ: مَرُّوا بِجَنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا، فَقَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «وَجَبَتْ». ثُمَّ مَرُّوا بِأُخْرَى فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا، فَقَالَ: «وَجَبَتْ». فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ - رضي الله عنه -: مَا وَجَبَتْ؟ قَالَ: «هَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ خَيْرًا فَوَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ، وَهَذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا فَوَجَبَتْ لَهُ النَّارُ، أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللهِ فِي الأَرْضِ». (بخاري: ١٣٦٧)

39- Enes (ra) rivâyet ediyor. Diyor ki**: "Bir gün Peygamber (sav) ile yanında olanların yanlarından bir cenaze götürülüyordu. Onu övmeye başladılar. Bunun üzerine Peygamber (sav) o cenaze için "Vacip oldu" buyurdu. Daha sonra ikinci bir cenaze götürülüyordu, bu defa onun hakkında kötü konuştular. Bunun üzerine yine "Vacip oldu" buyurdu. Ömer b. Hattab (ra); "Ya Rasûllah, vacip olan ne?" diye sordu. Peygamber (sav): "Şu önce geçen adam için, iyi kimsedir, diye hakkında övgüde bulundunuz, dolayısıyla onun için cennetlik olması gerekli hale gelmiş oldu. Diğeri hakkında da kötülüğüne ilişkin tanıklıkta bulundunuz, onun da ateşe girmesi gerekli**

hale geldi. Çünkü sizler yeryüzünde Allah adına şahitlik yapacak olan kimselersiniz" diye buyurdu. (Tecrid, 686)

٤٠ – عَنْ عُمَرَ – رضي الله عنه – قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ – صلى الله عليه وسلم –: «أَيُّمَا مُسْلِمٍ شَهِدَ لَهُ أَرْبَعَةٌ بِخَيْرٍ أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ». فَقُلْنَا: وَثَلاثَةٌ؟ قَالَ: «وَثَلاثَةٌ». فَقُلْنَا: وَاثْنَانِ؟ قَالَ:»وَاثْنَانِ». ثُمَّ لَمْ نَسْأَلْهُ عَنِ الْوَاحِدِ. (بخاري: ١٣٦٨)

40- Hz. Ömer (ra)'ın rivâyetine göre diyor ki, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Herhangi bir Müslüman hakkında dört kişi, onun hayırlı ve iyi bir kimse olduğuna ilişkin şahitlikte bulunursa, Allah onu cennete koyar." Bunun üzerine bizler: "Ya üç kişi şahitlik ederse?" diye sorduk. Resûlullah (sav), "Üç kişi olsa yine öyledir" buyurdu. Tekrar "Ya iki kişi şahitlik ederse?" diye sorduk. Resûlullah (sav): "İki kişi de olsa, öyledir" buyurdu. 'Bir kişi olursa' diye artık soramadık" dedi**. (Tecrid,687)

Dersler ve İbretler:

1- Fazilet sahibi her mü'minin övgü ve şehâdeti, ölü için cennete girme sebebidir. İyilik ve takvâ sahibi kimselerin, hayattayken iyi vasıflarıyla tanıdıkları kimseyi öldüğü zamanda bu vasıflarıyla anmaları o kişinin cennetlik olduğunun alâmeti sayılır. Bunun aksi de geçerlidir. Yani bir kimsenin yaşarken yaptığı kötülükleri, vefatından sonra iyilik ve takvâ sahibi insanların hatırlayıp anmaları, o kimsenin cehennemlik olduğuna işaret sayılır.

2- Burada söz konusu edilen şehâdet, ölüyü tanıyanların şehâdetidir. Ölüyü tanımayan insanların *"iyi biliriz"* diye bağırmalarının yalan şahitlikten öte hiçbir anlamı yoktur.

3- İnsanların birbirini övmesi, dirilerin dirileri ve dirilerin ölüleri övmesi şeklinde iki kısma ayrılır. Yaşayanların birbirlerini övmeleri, aşırıya kaçtığı takdirde yasaklanmıştır. Zira bu tür bir övme, hem övülenin hem de övenin ahlâkı üzerinde kötü tesir yapar. Övüleni kibir ve gurura, öveni de gösteriş ve riyakârlığa sevkeder.

4- Müslümanlar tanıyanların, kendilerine güzel şehâdette bulunacakları şekilde güzel ahlak sahibi birer insan olarak yaşamaları iyi akıbet için çok önemlidir. Ancak ölüler hakkında yapılan şehâdetin, onların âhiretteki durumunun göstergesi sayılabilmesi için, o şehâdeti yapanların fazilet ehli, doğruluk ve ihlâs sahibi kişiler olması gerekir. Fâsık ve günahkârların şehâdeti geçerli değildir. Çünkü günahkârlar veya dinin doğru bulmadığı fikirlere kapılmış kimseler kendileri gibi olanları *"iyidir"* diye övebilirler. Bunun İslâmî mânada bir şehâdet değeri yoktur.

10. DERS

Davet Fıkhı

Allah'tan Başka İlah Kabul Edilenler

Kendiliğinden bir menfaat verebileceğine, bir zararının dokunabileceğine inanılan veya gelebilecek bir kötülüğü önleyebilir diye saygı gösterilen her güç, bu manada ilah kabul edilmiş demektir. Bu itibarla bunlardan sakınmak ve uzak durmak gerekir. Çünkü bu da bir tür şirktir, küfürdür.

Tağut: Kendisine taparcasına saygı gösterilen, üzerinde hassas durularak gerektiğinde uğruna savaş bile verilen her şey tağuttur ve bunu savunmak da şirk ve küfür içerir. Önceki sayfalarda konu ile ilgili açıklama geçmişti.

Endad: Aile, mesken, barınak, soy-sop veya mal ve servet gibi şeylerin cazibesine, çekim alanına kapılarak kişinin dinini, İslam'ı unutması ve bu şeyleri din hâline getirmesidir. Bunlara Kur'an diliyle "Endad" denir.

Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"İnsanlardan öyleleri de vardır ki, Allah'tan başkasını, Endad (Allah'a denk ilahlar) edinirler de onları, tıpkı Allah'ı sever gibi severler." (Bakara, 165)

Erbab: Kişinin, herhangi bir kimseyi, yanlışına bir bahane uydurması, kendisine fetva vermesi, hakka karşı gelmesi konusunda kılıf hazırlaması, batıl yoldan çıkar sağlaması amacıyla bazı kimseleri Rab edinmesidir ki buna "Erbab" denir. İşte tevhid kelimesi bunu da yasaklamaktadır. Allah şöyle buyurmuştur:

"Yahudiler, Allah'ı bırakıp hahamlarını (din adamlarını), Hıristiyanlar da rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih İsa'yı rabler edindiler." (Tevbe, 31)

Tevhid kelimesi dört şeyi kabul etmemizi, zıtlarını da reddetmememizi istemekte ve öngörmektedir. Şöyle ki:

1- Sadece Allah'a yönelmek,

2- Allah'a karşı saygı ve sevgi göstermek,

3- Korku ve umut arasında olmak,

4- Takva sahibi olmak.

Şimdi de kabul etmemiz gereken ve farz olan bu dört maddeyi ele alalım.

Birincisi: Tevhid kelimesi, bizden sadece Allah'a yönelmemizi ister, sadece onun koymuş olduğu yasalarla mükellef olduğumuzu öngörür.

İkincisi: Allah'a karşı saygı ve sevgi beslememiz, tazimde bulunmamız gerekir. Bu, farzdır. Çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"İman edenlerin Allah'a olan sevgisi ise, daha güçlüdür." (Bakara, 265)

Üçüncüsü: Tevhid kelimesi, bir mümin her zaman korku ile umut arasında bir iman gerçeğini yaşaması gerektiğini öngörür.

Çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Eğer Allah sana herhangi bir zarar verecek olursa, bil ki onu, O'ndan başka giderebilecek yoktur. Eğer sana bir hayır dilerse, O'nun lütfunu engelleyebilecek de yoktur. O, bunu kullarından dilediğine eriştirir. O, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir." (Yunus, 107)

İşte her kim, bu gerçekleri biliyor ve tanıyorsa, onlar Allah'tan başkasıyla olan tüm ilgilerini keserler. Çünkü böyle bir inanca sahip olanlar, hiçbir zaman batılın karanlıklarını büyütüp onlara değer vermezler.

Aslında Kur'an, baştan sona dek "La ilahe illallah" kelimesinin manasını açıklamak üzere gönderilmiştir. Bu itibarla Kur'an, şirki, küfrü ve benzeri şeyleri reddediyor. Kur'an aynı zamanda ihlâsı ve bunun prensiplerini de kabulleniyor. Allah'ın razı olup hoşnut kaldığı her salih amel ve söz, aslında ihlâs kelimesinin kavram ve kapsamı içerisinde yer almaktadır. Çünkü bunun dine delaleti birçok yönden bulunmaktadır. Bu delalet yönleri ya mutabakat, ya tazammuni veya iltizami olmaktadır. Yani söz konusu kelime, dini, bütün bu anlamları ile birlikte kapsamına almaktadır.[1]

---

[1] Delalet: Lafız ile mana arasındaki ilişkiye denir. Bu da biri vaz'iye, diğeri de akliye olmak üzere iki kısma ayrılır. Şimdi bunlar ne demektir, kısaca değinelim. Şöyle ki: Delaleti vaz'iye: Lafzın, ad olarak konulmuş olduğu manaya tümüyle delalet etmesidir ki, buna aynı zamanda Delaleti Mutabıkıyye de denir. Örneğin, arslan sözcüğü bilinen asıl manası ile yırtıcı olan hayvana verilen addır. Bu adın bu hayvana verilmesi tam ona mutabık ve uygun düşmektedir. İşte bu yönüyle bu hem vaz'i ve hem mutabıki manada delalet demektir.

Akli Delalet ise kelimenin asıl konulduğu manaya değil, ancak kendisi için makul kabul edilen, uygun görülen bir kavramı göstermesidir. İşte delaletin bu yönü iki kısımdır. Bunlardan birisi tazammuni delalet, diğeri de iltizami delalettir.

Tazammuni delalet: Bir lafzın, asıl konulduğu, ad olarak verildiği mananın bütününe değil de, sadece benzer yönüyle delalet etmesi ve içermesidir. Mesela cesur olan bir kimseye,

Dördüncüsü: Takva, Allah'a şirk koşmayı ve isyanı bırakmak suretiyle Allah'ın gazabından, öfkesinden, azap ve intikamından sakınmaktır. Allah'a ibadet ve kullukta ihlâs sahibi ve samimi olmaktır. Allah'ın şeriat olarak gönderdiği, bunlara bağlı kalmamızı emrettiği hususlara uymaktır.

Nitekim Abdullah bin Mesud diyor ki:

"Allah'a karşı gelmeyi, isyanı terk etmen, Allah yolunda bir nur üzerinde olduğunun bir delilidir. Nitekim bu, aynı zamanda Allah'tan gelebilecek olan bir cezadan da korktuğunun bir kanıtıdır."[2]

Allah, iman eden kullarının namaz kılmadaki emri kabulde samimiyetlerini görünce bu defa, peygamberi Hz. Muhammed'den, ashabını, arkadaşlarını Medine'ye göç etmeleri emrini vermesini istedi. Hz. Peygamber de, Allah'ın bu hicret emrini onlara tebliğ etti. Onlar da hemen tereddütsüz olarak bunu kabul ettiler ve Medine'ye hicret ettiler. Allah'a yemin ederim ki, eğer sahabe, Medine'ye hicret emrine karşı çıkmış olsalardı, ne tevhid kelimesini ikrar etmeleri ve ne de namaz kılmaları onlara bir yarar sağlamazdı.

Allah, iman eden kullarının hicret konusunda da samimiyetlerini görünce, tereddütsüz hicrete evet dediklerini görünce, bu imtihanı kazanmalarından sonra bu defa da, tekrar Mekke'ye dönmelerini, orada bulunan müşrik babaları ve kardeşleriyle cihad edip onlar İslamı kabul edinceye, namaz kılıncaya, İslami görevleri yerine getirinceye dek savaşmalarını emir buyurdu.

Allah'a yemin ederim ki, eğer onlar, verilen emri yerine getirmemiş olsalardı, bu takdirde ne ilk ikrarları, ne namaz kılmaları, ne hicretleri ve ne de savaşları kendilerine hiçbir yarar asla sağlayamazdı.

Eğer onlar bu emre karşı çıksalardı, ne ilk ikrarlarının, ne namazlarının, ne hicretlerinin, ne babalarını öldürmelerinin, ne de Kâbe'yi tavaf etmelerinin hiçbir anlamı olmayacaktı. Hepsi de anlamsız kalacaktı.

İşte bu minval üzere, Allah'ın peş peşe gönderdiği emirler, kısaca şeriat, iman esasları ve bunun sınırları genişleyerek ve artarak geldi. Hepsi de bunları

"Aslan" denilmesi gibi, bu şekilde, o şahsa bu ismin verilmesi, "Arslan" denen hayvanın yırtıcılık yönü değil de, "Arslan"ın biz özelliği olan cesaret niteliğini verilmesidir. İşte buna tazammuni delalet denmektedir.

İltizami delalet: Bir lafzın asıl manasına değil de, ondan başka bir manaya isim olarak verilmesidir. Örneğin, "Eli açık" dediğimiz zaman, bununla ilgili şahsının elinin kapalı değil de açık olduğu gibi bir mana kastetmiyoruz. Buradan demek istediğimiz şey, o kişinin çok yardımsever olmasını kastediyoruz ki, böyle bir manayı bu gibi bir kimse için kullanmak gereklidir.

[2] El-Mevridu'l Azbu'z Zülal Mecmuatu'r Resailu'n Necdiyye, 4/99

gönülden tasdik edip kabullendiler. Bundan sonra da Allah, Resûlüne şu gerçeği, dinin kemale erdiği gerçeğini arkadaşlarına ve ümmetine iletmesini emir buyurdu.

Allah Teala şöyle buyuruyor:

"Bugün helal ve haram konularında dininizin hükümlerini kemale erdirdim, zafere ulaştırmakla, inkârcıları kahretmek ve üstünlüğünüzü onlara kabul ettirmekle üzerinize nimetimi tamamladım. Sizin için din olarak İslam'ı seçip beğendim." (Maide, 3)

10. DERS

Mezhepler Tarihi

Yen Ortaya Çıkan Fırkalar

1. Bektaşilik ve Alevilik

Bektaşilik, 669/1270 yılında Hacıbektaş kasabasında vefat ederek buraya defnedilen ve Hz. Ali (ra)'ın soyundan gelen Hacı Bektaş Veli'ye nisbet edilen bir tarikattır. Kendisi aslen Horasanlıdır. Horasan Erenleri diye adlandırılan zümrelerle birlikte Anadoluya gelmiş ve tasavvuf anlayışını yaymış muttaki bir mü'mindir. Yeni Çeri ocağı kurulunca Hacı Bektaş bu ocağın piri olarak kabul edilmiştir. Hacı Bektaş'ın ölümünden sonra çoğu baba ismini alan halifeleri onun yolunu devam ettirmişlerdir. Bektaşiliği asıl teşkilatlandıran 1546'da ölen Balum Sultan'dır. Balum Sultan Bektaşiliğin esaslarını tesbit etmiş ve teşkilatlandırmıştır. Bu yüzden tarikatın ikinci piri olarak kabul edilir. Bektaşilik zamanla Köy Bektaşiliği ve Şehir Bektaşiliği diye ikiye ayrılmıştır. Dıştan gelen etkilerle Köy Bektaşiliği giderek Hacı Bektaş Veli'nin savunduğu esaslardan sapmış ve aslından uzaklaşarak Alevi/Kızılbaş zümrelerin doğmasına yol açmıştır. Diğer kolu ise Şii-Bâtıni etkilerin altında kalmıştır. Ancak bu grup (Bektaşiler) en azından tarikatın bazı usul ve esaslarını korumuşlardır.

Bu gün Anadolu'da yaşayan Aleviler de kendi aralarında tam bir bezerlik göstermezler. Bazıları namaz kılmakta ve oruç tutmaktadırlar. Ama çoğunluğu Marksist ve ateisttir. Esasen Aleviler yolunu şaşırmış durumdadırlar. Alevilik bir tarikat mı, bir mehep mi yoksa daha başka bir şey mi henüz bunda dahi kendi aralarında bir birlik yoktur.

İslam nazarından bakarsak Alevilik İslam mezheplerinden bir mezhep olarak ya da tarikatlarında bir tarikat olarak da kabul edilemez. Çünkü tabi olacakları hiçbir itikadi ve fıkhi kitapları yoktur. Son zamanlarda Avrupa Birliği'nin ayrışmaları körüklemek amacıyla destek verip teşvik ettiği ve hükümet yetkililerinin

ve yargı yöntemlerinin de katkılarıyla yaygınlaşan Cem evleri düşündüren bir hal almıştır. Cem evleri bir ibadet mahalli değil, çeşitli sanatların icra edildiği bir musiki evidir. Cemevleri, Caminin asla laternatifi de değildir. Zira Müslümanların cemaatle namaz kıldıkları tek bir mahal vardır o da camidir. Camiye alternatif olacak, camiye gelmeyi ortadan kaldıracak her uygulama Mescid-i Dırar benzeri bir oluşum olarak değerlendirilir. Tekke, vakıf, dernek ve benzeri yerler Camilerin alternatifi değil camilerde karşılanamayan dini ihtiyaçların karşılanmasına yönelik camilerde yürütülen hizmetlere bir tamamlamadır.

2. Bahailik

Bu mezhebi, İslâmî olduğu için değil Müslümanların arasında yayıldığı ve asıl kurucusunun, İslâmî mezheplerden birine mensup bir kişi olduğu için burada tanıtıyoruz.

Bu mezhep, Müslümanların, üzerinde ittifak ettikleri esaslardan ve İslam dininin temel prensiplerinden sapmış bir mezheptir.

Şii İsna aşeriye mezhebine mensup olan Seyyid Ali Muhammed Bab (Bab: Gulat-ı Şia'ya göre Hz. Ali ilah, Hz. Muhammed perde ve Selman-ı Farisi de bab'dır.) prensibini kullanarak kendisinin tüm Müslüman âleminin beklediği kişi olan ""Mehdi" olduğunu 23 Mayıs 1844'te Şiraz'da ilan etti. Binlerce kişi Bab'a inanarak "Babi" oldu. Bab, 1850'de Tebriz şehrinde kurşuna dizildi. Bab'ın ölümünden sonra Babi'lere Mirza Hüseyin Ali Bahaullah liderlik etti. Bahaullah 1863'te Bab'ın gelişini müjdelediği kişinin kendisi olduğunu ve insanlık tarihinde bütün önceki dinlerin gelmesini vaat ettiği "dünyanın bir vatan gibi olacağı, insanların artık savaş yapmayı öğrenmeyecekleri Mehdi çağının gelmiş olduğunu ilan etti.

Bunların iddiaları Hz. Muhammed (sav)'in son peygamber olmadığı tarzında başlıyor ve böylece islamı kullanarak sahte peygamber olarak ortaya çıkıyor. Bahaîler kendi inançlarını yayan bir sürü kitap yazmışlardır. Kıbleleri Hayfa'dır. Perhiz şeklinde 19 gün oruç tutarlar. Hac, Şiraz ve Akka'ya yapılır. Zekât da dini liderlere verilir.

3. Kadıyanilik

Bir adı da Ahmedilik olan bu fırka Hindistan İngiliz sömürgesi altında iken Müslümanların İngiliz işgaline karşı yürüttükleri cihad hareketlerini baltalamak için İngilizler tarafından Mirza Gulam Ahmed'e kurdurulan bir fırkadır. Gulam Ahmed 1889'da mehdilik iddiasıyla bir hareket başlatmış ve; "Her asrın başında bir müceddid (dinin yenileyicisi) gelir" şeklindeki hadis ve diğer ilahi vaadlere

dayanarak kendisini önce Mehdi sonra da vahiy alan biri olarak ilan etmiştir. Bu hareket Gulam Ahmed'in 1908'deki ölümünden sonra Hekim Nuriddin'in başkanlığında devam etmiştir. Bugün Hindistan, Pakistan, Afrika, Amerika ve İngiltere'nin de dâhil olduğu 190 ülkede faaliyetlerini sürdüren Kadıyanilerin sayısının yaklaşık 5 milyon olduğu söylenmektedir. Kadıyaniliğin bugünkü temsilcisi, Gulam Ahmed'in torunu da olan, Mirza Masrur Ahmed'dir. İnanışlarına göre Mirza Masrur Ahmed 5. halifedir, Kadıyaniler ona "Mesih'in beşinci halifesi" diye adlandırırlar.

Kâdıyânîlerin İsrail ile köklü ilişkileri vardır. Nitekim İsrail, kendilerine okullar ve merkezler açmış ve fikirlerini yaymaları için, dergiler ve kitaplar basarak bunları dünyanın her tarafında dağıtmalarını sağlamıştır. Kadıyaniler zahiren Müslüman olduklarını iddiâ etmelerine rağmen; inançlarında ve eylemlerinde Hıristiyanlık, Yahudilik ve Bâtıni hareketler çok açıktır. Çoğunluğu Hindistan ve Pakistan'da yaşamaktadırlar.

Kâdıyânîlerin Afrika'da, Balkanlarda ve bazı batı devletlerinde büyük etkinlikleri bulunmaktadır. Sadece Afrika'da, insanları Kâdıyânîliğe çekmek için beş binden fazla misyoner davetçileri vardır. Faaliyet alanlarının bu kadar geniş olması, işgalcilerin kendilerine verdiği desteğin açık bir göstergesidir. Bundan başka, İngiliz hükümeti, Bu mezhebi kollamakta ve taraftarlarının uluslararası şirketlerde ve resmi dairelerde görev almaları için her türlü kolaylığı sağlamaktadır. Bunların yüksek rütbeli olanlarını, İngiliz istihbaratı için ajan olarak kullanmaktadır.

Emperyalistlerin kurdurduğu bu mezhep maalesef Müslümanlar arasında taraftar bulabilmiş ve bu gün dünyanın dört bir yanında faaliyetlerini sürdürmektedirler. Şurası ne acı ki buralara devam eden yüzbinlerce insan kendilerinin Müslüman olduğuna inanmaktadır. Hâlbuki onları İslam akaidine göre Müslüman saymak mümkün değildir. Türkiye'de 1995 yılından sonra faaliyete geçmiş durumdadırlar.

4. Nusayrilik

Nusayrilik Ebu Şuayb Muhammed b. Nusayr (ö:270/883) tarafından kurulmuş ve temeli Şiiliğe dayanan aşırı bir Şii fırkasıdır. Muhammed İbn Nusayr, kendisinin on birinci imam Hasan el-Askerî'nin (Ö. 280/873) "bab", Hasan el-Askerî'nin oğlu Muhammed'in ise "mehdî" olduğunu kabul etmiştir. İbn Nusayr'den sonra mezhebin görüşlerini Hüseyin b. Hamdân el-Hasbî devam ettirmiştir. el-Hasbî'nin "Kitabü'l-Mecmû" adlı eseri vardır.

Nusayrîlere göre Ali mana, Muhammed isim, Selman Farisî "bap"tır. Bu görüş, "ayn-mîm-sîn" sembolüyle anlatılır. Ayn, Ali=mana, mim, Muhammed=isim, sin, Selman=bap/kapıdır.

Namaz sesli yapılan bir dua olup iki çeşittir: a) Ferdî namaz. Bu, kalben Ali'ye dua etmektir. b) Cemaatle kılınan namaz. Bu, bayramlarda ve kutsal günlerde yapılan duadır. Oruç ve Zekât yoktur. Nusayrîlerin bayramları Şiîlerin bayramları ile aynıdır.

Nusayrilerde Hz. Ali sevgisi önemlidir, imamlar yeryüzünde Ali'yi temsil ederler. On sekiz yaşını dolduran erkekler bir törenle Nusayriliğe girerler. Mezhebin bir alt bir üst (seçkinler) tabakası vardır. Alt tabakadan üst tabakaya imtihanla geçilir.

Nusayriler, taşıdıkları itikatları nedeniyle Müslüman değillerdir. Hatta içinden çıktıkları Şii mezhepleri dahi Nusayrileri Müslüman saymazlar. Suriye'de emperyalistlerin iş başına getirdikleri bu azınlık %90 Sünni çoğunluğa karşı daima soykırım uygulamış ve katliamların önü arkası kesilmemiştir.

11. DERS

Tefsir

Hz. İbrahim'in Dini

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 64-68)

قُلْ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَآءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهٖ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً اَرْبَاباً مِنْ دُونِ اللّٰهِ ؕ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِاَنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَآجُّونَ فِي اِبْرٰهِيمَ وَمَا اُنْزِلَتِ التَّوْرٰيةُ وَالْاِنْجِيلُ اِلَّا مِنْ بَعْدِهٖ ؕ اَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٥﴾ هَا اَنْتُمْ هٰٓؤُلَآءِ حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَآجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهٖ عِلْمٌ ؕ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَاَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ مَا كَانَ اِبْرٰهِيمُ يَهُودِياً وَلَا نَصْرَانِياً وَلٰكِنْ كَانَ حَنِيفاً مُسْلِماً ؕ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٦٧﴾ اِنَّ اَوْلَى النَّاسِ بِاِبْرٰهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهٰذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا ؕ وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٨﴾

64- De ki: "Ey Ehl-i Kitap! Bizimle sizin aranızda adaletli bir kelimeye geliniz: Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim. Ona hiç bir şeyi eş tutmayalım. Kimimiz kimimizi Allah'tan başka Rabler edinmesin." Eğer yüz çevirirlerse, "Bizim muhakkak Müslümanlar olduğumuza şahit olun" deyin.

Ey Muhammed! Kitap Ehli'ne söyle! "Gelin her iki kesim arasında bütün şeriatların, peygamberlerin ve onlara indirilen kitapların ittifakla kabul ettiği adaletli ve orta yolu temsil eden bir sözü söyleyelim. Bu adaletli sözü sahifeler ve dört kitap Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an da emretmiştir. Bu ise tevhid kelimesi yani "la ilahe illallah"tır. Bunun manası ise yalnızca Yüce Allah'a ibadet etmek, teşrî, helâl ve haram kılma yetkisini O'na vermek, O'na herhangi bir şeyi ortak koşmamak, Allah'ı bırakıp put, haç, heykel, ateş gibi şeyleri ve birbirimizi rab edinmemektir.

Hz. İbrahim'in de, Musa'nın da, İsa'nın da ve onların dışında kalan bütün peygamberlerin de çağrısı buydu.

Adiyy b. Hatim rivayetle der ki: Boynumda altından bir haç bulunduğu halde Resulullah (sav)'in yanına vardım. Bana "Ey Adiyy, şu putu üzerinden at" dedi. O'nun tevbe suresinde, "*Onlar hahamlarını ve rahiplerini Allah'tan başka rabler edindiler."* (Tevbe, 31) ayetini okuduğunu dinledim. O'na "Ey Allah'ın Rasulü! Onlar bu şekilde haham ve rahiplerine ibadet etmiyorlardı." Dedim. Hz. Peygamber: "Onlar size bir takım şeyleri helâl, bir takım şeyleri haram kılıp siz de onların bu sözlerini alıp kabul etmiyor muydunuz?" dedi. Ben: "Evet" deyince Peygamber (sav) "İşte bu ibadettir." Buyurdu. Buna göre Kitap Ehli âlimlerine bu şekilde itaat etmekle onları rab gibi bir konuma çıkarmış oldular.

Şayet böyle bir çağrıyı veya böyle bir hükme tabi olmayı kabul etmez ve Allah'tan başkasına ibadette diretecek olurlarsa onlara deyiniz ki: Bizler gerçekten Müslüman kimseleriz. Allah'a itaatle boyun eğdik. Dinimizi O'na halis kıldık. O'ndan başkasına ibadet etmez, fayda veya zararı önlemeyi başkasından istemeyiz. Allah'ın helâl kıldığından başkasını helâl, haram kıldığından başkasını da haram kabul etmeyiz.

Bu ayet-i kerime Peygamber (sav)'in Kitap Ehli'ne mensup olsun olmasın, o zamanın hükümdar ve krallarına gönderdiği mektupların özüdür. Putperest Fars (İran) Kisra'sına, Hıristiyan Bizans hükümdarı Heraklius'a, Hıristiyan Necaşi'ye, Mısır Kıptîlerinin başı Mukavkıs'a ve diğerlerine gönderdiği mektuplarda hep bu ayet-i kerime yer almıştır.

65- Ey Ehl-i Kitap! İbrahim hakkında niçin tartışıyorsunuz. Hâlbuki Tevrat da İncil de ancak ondan sonra indirildi. Akıl erdiremiyor musunuz?

Necran Hıristiyanları ile Yahudi hahamları Resulullah (sav)'in huzurunda bir araya geldiler ve onun yanında tartıştılar. Hahamlar, "İbrahim ancak Yahudi idi" dediler. Hıristiyanlar ise, "O ancak bir Hıristiyan'dı" dediler. Bunun üzerine bu ayetler (Al-i İmran, 65-67) nazil oldu.

Hz. Musa'ya Tevrat, Hz. İsa'ya İncil, İbrahim'den ancak uzun bir zaman sonra indirilmiştir. Denildiğine göre Hz. İbrahim ile Musa arasında yediyüz yıl, Hz. Musa ile Hz. İsa arasında da yaklaşık bin yıllık bir zaman vardır. İşte bundan dolayı Yüce Allah, "Akıl erdiremiyor musunuz?" diye buyurmaktadır. Çünkü bir şeyden önce olan, sonra gelene tabi olmaz. Sizler delillerinizin zayıflığını, çürüklüğünü, sözlerinizin batıl olduğunu aklınızla anlayamıyor musunuz?

66- Diyelim ki sizler bilgi sahibi olduğunuz şeyler hakkında münakaşa ettiniz. Ya hiç bilginiz olmayan şeyler hakkında hâlâ niçin münakaşa edip duruyorsunuz? Allah bilir, siz bilmezsiniz.

Daha sonra Yüce Allah bu konudaki bilgisizliklerine ve ahmaklıklarına işaret ediyor. Haydi, sizler İsa (as) hakkında Tevrat ve İncil'in açıkladığı İsa'nın durumu ile ilgili bilginiz olan şeyler hakkında tartışıyor, delil getiriyorsunuz. Üstelik bu konuda sizin aleyhinize delil ortaya konulmuş ve yanlışlığınız da açıkça görülmüştür. Peki, İbrahim'in Yahudi ya da Hıristiyan olduğuna dair hangi esasa göre tartışıyorsunuz, nasıl mücadele ediyorsunuz? Oysa bu konuda sizin bir bilginiz yoktur. Dininizde ve kitaplarınızda onun hakkında herhangi bir şey de nazil olmuş değildir. Onun Yahudi ya da Hıristiyan olduğuna dair bilgiyi nereden çıkarıyorsunuz? Sizler, ancak bildiklerinizi, gözlerinizle bilip tanık olduğunuzu ve işittiğinizi bilebilirsiniz.

İşte bu, Yüce Allah'ın onlar tarafından ileri sürülen bu gibi iddialarının ve hakkında herhangi bir bilgi sahibi olmadıkları hususlarda tartışmasını ve Hz. İbrahim hakkındaki münakaşalarının reddedildiğini ifade etmektedir. Onlara bilgi sahibi olmadıkları hususları, her şeyi gerçek mahiyeti üzere bilene, gaybı da açığı da bilene havale etmelerini emretmektedir.

67- İbrahim Yahudi de değildi, bir Hıristiyan da değildi. Fakat o hanif bir Müslümandı. O müşriklerden de değildi.

Hz. İbrahim hakkındaki kesin ve ilâhî karar şudur. O, Yahudi de Hıristiyan da değildi. Fakat o Allah'a ortak koşmaktan, putperestlikten uzak duran hanif bir kimse idi. Allah'a itaatle boyun eğen, emirlerine uyan, yasaklarından kaçan, Müslüman bir kimse idi. Onun dininin gerçek bağlıları onun yolu üzere giden, şeriatı üzere yürüyen Müslümanlardır. Onlar doğru sözlü sadıklardır. Yahudiler ve Hıristiyanlar ise yalan söyleyenlerdir.

Hz. İbrahim aynı zamanda kendilerine Hanif adını veren ve İbrahim dini üzere olduklarını iddia eden Kureyşliler ve onlara uyan Araplar gibi müşriklerden de değildi.

68- Şüphesiz insanlar arasında İbrahim'e en yakın olanlar, elbette ona uyanlarla şu peygamber ve iman edenlerdir. Allah müminlerin velisidir.

Yahudilerin "Allah'a yemin ederiz ya Muhammed, sen de bilirsin ki biz İbrahim'in dinine senden de başkalarından da daha yakınız ve İbrahim bir Yahudi idi. Senin bu tutumun bizi kıskanmandan başka bir sebebe bağlı değildi" demeleri üzerine yüce Allah bu ayet-i kerimeyi inzal buyurdu.

İnsanlar arasında İbrahim'e bağlanmaya en çok hak sahibi olanlar, hiç bir şeyi ortak koşmaksızın yalnızca Allah'a iman eden, dinlerini O'na halis kılan kimselerdir. Bir de şu peygamber ve onunla birlikte iman edenlerdir. Bunlar Allah'ın vahdaniyetini, ulûhiyet ve rububiyetini ittifakla kabul eden tevhid ehli kimselerdir. İslâm'ın özü işte budur. Allah Teala sadece müminlerin velisi, dostu ve yardımcısıdır.

İbrahim (as) Yahudi'ydi ya da Hıristiyan'dı deyip Allah Teâlâ'nın dostluğu kazanılmaz. Ancak O'nun son gönderdiği şeriata tabi olunmakla Alla Teâlâ'nın dostluğu kazanılır. *(Tefsiru'l-Münir)*

Dersler ve İbretler:

1- Kur'an-ı Kerim'in de Yahudi ve Hıristiyanların geçmişte kendilerine kitap indirilmiş olması dolayısıyla Ehli Kitap (Kitap Ehli) olarak nitelenmeleri, onların bu gün taşıdıkları şirk anlayışını temize çıkarmaz. Bu ayetler Ehli Kitap olarak nitelenen ve bu yönleriyle müşriklerden ayrı bir takım dünyevi ayrıcalıklar kazanan kesime açık bir çağrıdır. Siz bu şirk içeren ilah inancını terk edin. Tevhid'e gelin. Yüce Allah'ı tek otorite olarak tanıyın. Allah Teâlâ'nın tanımadığı, vermediği yetkileri din adamlarınıza vermeyin.

2- Helal ve haram kılma yetkisi ancak Yüce Allah'a ve O'nun izin verdiği ölçüde Resulüne aittir. Bunun dışındakilere en ufak bir yetki tanımak, mesela bazı hocaların "baş örtüsü önemli bir şey değildir" dedikleri için açılmayı mubah görmek, o fetvayı verenleri ilah yerine koymaktır. Din tamamlanmıştır. Bundan sonra helal ve haram kılma yetkisini hiçbir kimse kullanamaz. Ancak yeni çıkan ve geçmişte bir karara bağlanamayan meseleler hakkında Rabbani âlimler (laik ve yardakçılar değil) ictihad yapabilirler. Hakkında nas yani Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Nebeviyye'de delil bulunan ya da İslam âlimlerinin icmasıyla kesin karara bağlanan konularda ictihad yapılamaz, yeniden bir hüküm vermek için tartışma açılamaz. Bu konuları sırf dini hedefinden saptırmak için tekrar tekrar açıp kurcalama yetkisi hiç kimseye tanınmamıştır.

3- Ehli Kitabı saptıran en önemli nedenlerden birisi de din adamlarına Haham ve Rahiplerine gereğinden fazla hürmet göstermeleri, onların söylediklerini hiçbir akli ve dini süzgeçten geçirmeden kabul etmeleridir. Onların bu anlayışını Kur'an-ı Kerim "tapınma, ibadet etme" olarak nitelemektedir. Günümüzde de bir takım kimseler hocalarına benzer yetkiler tanımakta, söylediklerinin hakka uyup uymadığına bakmadan her şeylerini tasdik etmektedirler. İşte bu anlayış öz itibariyle Ehli Kitab'ı saptıran anlayışa benzemektedir.

4- Hocaları ve âlimleri dinleme ve itaat etmede; "İnsanları hak ile tanıyın, hakkı insanlarla tanımayın." ilkesi asla unutulmamalıdır.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Ruhi Özcan / VAHİY KÜLTÜRÜ

11. DERS

Hadis

Kabir Hayatı

٤١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَدْعُو: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ». (بخاري: ١٣٧٧)

41- Ebu Hüreyre'den rivâyete göre, diyor ki: "Peygamber (sav) kabir azabının şerrinden kurtulmak için şöyle dua buyururdu: "**Allahumme inni euzü bike min azabil-kabri ve min azabin-nari ve min fitnetil-mehya vel-memati ve min fitnetil-mesihid-deccal / Allah'ım! Kabir azabından, cehennemin azabından, hayatın kötülüklerinden, ölümün tehlike ve fitnelerinden, Mesih Deccal fitnesinden sana sığınırım.**" (Tecrid,693)

٤٢ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا مَاتَ عُرِضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ، إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ، فَيُقَالُ: هَذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». (بخاري: ١٣٧٩)

42- Abdullah b. Ömer'den (ra) rivâyete göre, diyor ki, Resûlullah (sav) buyurdu ki: "Herhangi biriniz öldüğü zaman, onun gideceği yer, her sabah ve akşam kendisine gösterilir. Eğer ölen kimse cennet ehlinden biri ise, ona yeri cennet ehli arasında gösterilir. Eğer cehennem ehlinden biriyse ona yeri cehennem ehli arasında gösterilir ve kendilerine, "İşte burası senin kalacağın yerindir. Sonunda kıyamet gününde Allah seni işte buraya gönderecektir" denilir. (Tecrid, 694)

Dersler ve İbretler:

1- "Kabir" kelimesi Arapça'da "ölünün gömüldüğü yer" manasına gelir. Çoğulu "kubur"dur. Makber veya Makbere kelimeleride kullanılır. Her insan ister ölerek toprağa gömülsün, ister boğularak denizin dibinde kalsın veya yırtıcı bir hayvan karnında bulunsun veya yanarak külü havaya karışsın, mutlaka kabir hayatı geçirecektir. İnsan öldükten sonra kabre konulunca, Münker ve Nekir adında iki melek, kendisine gelerek; "**Rabbin kimdir? Peygamberin kimdir? Dinin nedir?"**diye sorarlar. İman ve güzel amel sahipleri bu gibi sorulara doğru cevap verirler. Bu gibi ölülere cennet kapıları açılır ve cennet kendilerine gösterilir. Kâfir veya münafık olanlar ise bu sorulara doğru cevap veremezler. Onlara da cehennem kapıları açılır, oradaki azap kendilerine gösterilir. Müminler nimet içerisinde, sıkıntısız ve huzurlu yaşarken, kâfir ve münâfıklar ise kabirde azap göreceklerdir (Tecrîd-i Sarih Terc. K. Miras, 1985, IV/496).

2- Yahudî bir kadın Hz. Âişe (ra)'ın yanına girmiş, kabir azabını zikretmiş ve ona şöyle demiştir: Allah seni kabir azabından korusun! Bunun üzerine Âişe (ra) Rasûlullah (sav)'e kabir azabı hakkında soru sormuş, o da şöyle buyurmuştur: 'Evet kabir azabı vardır.' Âişe (ra) der ki: Rasûlullah (sav)'i o günden sonra her kıldığı namazın ardından kabir azabından Allah'a sığınmadığını görmedim." *(Buhârî, 1283; Müslim, 903)*

3- Hadis-i şeriflerde bildirildiğine göre gıybet ve koğuculuk yapmak (Buhari, Cenaiz,8), ölüye ağıt yakarak ağlamak (Buhari, Cenaiz,33; Müslim Cenaiz, 16-28), borçlu olarak ölmek (İbni Mâce) yalan söylemek, zina etmek, faiz yemek, içki içmek (Buhari, Cenaiz, 92) ve benzeri fiiller kişinin kabir azabı çekmesine sebep teşkil eder.

Yine Hadis-i şerifler de kabrin sıkması (Tirmizi, Cenaiz, 70) kişiye sabah akşam cehennemdeki yerinin gösterilmesi (Buhari, Cenaiz, 88; Müslim, Cennet, 65-66) gibi azap şekillerinin bulunduğu da haber verilmiştir.

Kabir azabının kafirler ve günahı çok olan müminler için kıyamete kadar devam edeceği kabul edilir. (DİA, 24/37-38)

11. DERS

Davet Fıkhı

Allah'tan Başka İlah Kabul Edilenler/2

Yedi Önemli Şart

İslam âlimleri, "La ilahe illallah" kelimesi için yedi önemi şart olduğunu belirtmişlerdir. Bir Müslüman bu şartların tamamını yerine getirmedikçe, sadece bir kısmını yerine getirmekle, bunun sahibine bir yarar sağlamayacağını belirtmişlerdir. Şimdi bu şartları sırasıyla açıklayalım.

Birinci şart: Tevhid kelimesinin müsbet ve menfi manada taşıdığı tüm manalarını, gerektiği gibi bilmelidir. Müsbet olanlarını kabul, menfi olanlarını da reddetmelidir. Bu konuda bilmedikleri şeyler varsa, onları da öğrenmelidir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Ancak bilerek hakka (gerçeğe) şahitlik yapmış olanlar bunu yapabilecektir." (Zuhruf, 86)

Bu ayette yer alan "Hakka (gerçeğe) şahitlik yapmış olanlar" ifadesinden kasıt, hâkimiyetin kayıtsız ve şartsız Allah'a ait olduğunu bilen ve bu manada olan "La ilahe illallah" kelimesinin farkında olarak söyleyenler istenileni yapabileceklerdir, demektir. Çünkü ancak bu gibi kimseler, dillerinin söylediğini kalpleriyle de tasdik edenlerdir ve bu işin farkında olanlardır. Resûlullah (sav) şöyle buyuruyor:

"Bir kimse, Allah'tan başka ilah olmadığını bilerek ve inanarak bu iman üzere ölürse, cennete girer."[1]

İkinci şart: Şüpheye yer bırakmayacak derecede gerçek anlamda, yakin manasında iman. Bir Müslüman, tevhid kelimesinin ne manaya geldiğini kesin olarak bilmeli ve o kelimeyi, onun manasına inanarak söylemelidir. Çünkü iman,

1 Müslim, İman, 26-34.

kendisinde zanna yer olmayan inanç ve itikat demektir. Bu itibarla bundan kastın ne olduğunu bilesi şartı vardır. Nitekim Allah şöyle buyurmaktadır:

"İman edenler ancak, Allah'a ve Peygamberine inanan, sonra şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerdir." (Hucurat, 15)

Resûlullah (sav) şöyle buyuruyor:

"Allah'tan başka ilah olmadığına ve kendimin de Allah'ın Resûlü olduğuma şehadet ederim. Eğer herhangi mümin bir kul, bu iki cümleyi hiçbir şüpheye yer bırakmaksızın söyler ve Allah'ın huzuruna böyle bir iman ile çıkarsa, karşılığında kesin cennete girecektir."[2]

Üçüncü şart: Tevhid kelimesinin gerektirdiği tüm şarları hem kalbiyle ve hem diliyle kabullenmelidir.

Resûlullah (sav) şöyle buyuruyor:

"Allah'ın benim aracığımla gönderdiği hidayet ve ilim, bol yağmura benzer. Bu yağmur bazen öyle bir toprağa düşer ki, o toprağın bir kısmı suyu kabul eder ve çayır ile bol ot yetiştirir. Bir kısmı da kurak (çorak) olur, suyu üzerinde tutar, dibe geçirmez. Allah onunla da insanları yararlandırır. O sudan hem kendileri içerler, hem de hayvanlarını suvarırılar, ekin ekerler. Bu yağmur bir başka toprak cinsine düşer (isabet eder) ki, o toprak yüzeyi de hem düz ve hem kaymaktır, ne suyu üzerinde tutar, ne de çayır bitirir. İşte Allah'ın dinin anlayıp da Allah'ın benim vasıtamla gönderdiği hidayet ve ilimden yararlanan ve bunu bilip (öğrenip) de başkasına bildiren (öğreten) kimse ile bunu duyduğu zaman kibrinden kafasını bile kaldırmayan ve Allah'ın benimle gönderilen hidayetini kabul etmeyen kimsenin durumu böyledir."[3]

Dördüncü şart: Tevhid kelimesinin delalet ettiği ve kapsamına aldığı tüm esaslara inanmak, kesin olarak onlara boyun eğmek ve buna aykırı düşen her şeyi de terk etmek gerekir. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Kim iyilik yaparak kendini Allah'a teslim ederse, şüphesiz en sağlam kulpa tutunmuştur." (Lokman, 22)

Bu ayette geçen "en sağlam kulp" ifadesiyle "La ilahe illallah" kelimesi amaçlanmış ve bu kelimeye tutunması istenmiştir.

Nitekim Hz. Peygamber (sav) bir hadislerinde, "Sizden herhangi biriniz heva ve isteklerini benim getirdiğime tabi kılmadıkça, uymadıkça mümin olamaz"[4] diye buyurmuştur.

---

2 Müslim, İman, 27-28.

3 Buhari, 1/32, İlim, 79

4 Meariculi Kabul, 1/381; İmam Nevevi, Kırk hadis, 41. hadis.

Beşinci şart: "La ilahe illallah kelimesini tasdik edip doğrulamak demek, bu kelimenin hüküm olarak ifade ettiği tüm hakları gereğince kavrayıp yerine getirmektir.

Resûlullah (sav) şöyle buyuruyor:

"Şefaatim, Allah'tan başka ilah olmadığına şahitlik eden ve bunu samimi olarak yerine getirenler içindir. Çünkü böyle bir kimse, kalbinin inandığını dili ile söyler ve dilinin dediğine de kalbi kani olur."[5]

İbni Receb Hanbelî de diyor ki:

"Bir kimse dili ile "La ilahe illallah" deyip de sonradan şeytana itaat eder, heva hevesleri doğrultusunda hareket ederek Allah'a isyana kalkışırsa, bu takdirde, o kimsenin sözü ile özü birbiriyle çelişiyor demektir. "

Altıncı şart: İhlâs. Bir müminin her türlü şirk şaibelerinden ve kötülüklerinden arınmak suretiyle sahih ve iyi bir niyetle amelini, işlerini arıtması, temize çıkarmasıdır.[6]

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Hâlbuki onlara, ancak dini Allah'a has kılarak, hakka yönelen kimseler olarak O'na kulluk etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte bu dosdoğru dindir." (Beyine, 5)

Resûlullah (sav) şöyle buyuruyor:

"Kalbinden veya özünden içtenlikle, 'La ilahe illallah' diyen kimseler, insanlar arasında benim şefaatim sayesinde en çok mutlu olacak olan kimselerdir."[7]

Fudayl bin İyad[8] demiş ki:

"Bir kimsenin ameli halis olur da, doğru olmazsa, kabul edilmez. Eğer doğru olur da, ihlâslı olmazsa yine kabul edilmez. Ancak kişinin ameli, hem doğru olur ve hem ihlâs ile yapılırsa işte o zaman kabul edilir. Amelin halis olması demek, yapılan işin veya amelin, sırf Allah rızası gözetilerek yapılmış olması demektir. Doğru olması ise, yapılan veya işlenen amelin sünnete uygunluğu demektir."[9]

---

5 Hâkim, Müstedrek, 1/70; Hâkim, hadisin isnat yönünden sahih olduğunu söylemiş, Zehebi de bunu onaylamıştır.

6 Meariculi Kabul, 1/382 (2/423); el-Camiu'l Ferid, s. 356

7 Buhari, İlim, 1, 99; Rikak, 51

8 Fudayl bin İyad: Ebu Ali el-Fudayl bin İyad bin Mesud et-Talkani'dir. Kendisi tanınmış zahit ve abidlerden olan güvenilir bir imam-ilim adamıdır. Önceleri bu zat, yol kesen bir eşkıyaydı. Daha sonra kendisini ibadete vermiştir. Kufe'de hadis öğrenmiştir H 187/M 802 yılında vefat etmiştir.; Ebu Nuaym, Hilyetu'l Evliya, 8/84; Siyeru Âla min Nubela, 8/421

9 İktizau's Sırati'l Müstakim, s. 451

Yedinci Şart: Tevhid kelimesini, onun gerektirdiği ve delalet ettiği şeyleri sevmek; tevhid kelimesine bağlı kalarak ilmiyle amil olan, şartlarını gereği gibi yerine getirenleri de sevmektir. Aynı zamanda durumları bu kelime ile çelişenleri de sevmemek, onlara buğzetmektir. Çünkü yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"İnsanlardan öyleleri de vardır ki, Allah'tan başkasını, Allah'a denk ilahlar edinirler de onları, tıpkı Allah'ı sever gibi severler, itaat ederler. İman edenlerin Allah'a olan sevgileri ise, onlarınkinden çok daha kuvvetli ve çok daha fazladır." (Bakara, 165)[10]

Resûlullah (sav) de bir hadislerinde şöyle buyurmaktadır:

"Kendisinde şu üç özellik bulunan kimse, imanın hazzına ermiştir. Allah ve Resûlünün, kendisine her şeyden daha sevimli olması, sevdiğini Allah için sevmesi, imandan sonra tekrar küfre dönmeyi ateşe atılmak gibi görmesi."[11]

Şeyh Hafız Hikemi diyor ki:

"Kulun, Rabbini sevdiğine dair olan belirtisi, heva ve isteklerine uymasa bile Rabbinin sevgisini onların önüne geçirmesi, Rabbinin buğzettiğine buğzetmesi, sevmediğini sevmemesidir. Allah ve Resûlünü sevenlerle dostluk kurmalı, düşman olanları da düşman olarak bilip tanımalıdır."[12]

Bu nedenle halk arasında iman Allah'a yakınlık bakımından en mükemmel ve en üstün olan kişi, sevgi ve saygıda Allah'a en yakın olan, Allah'a taatte en güçlü, kullukta en önde olan kimsedir.[13]

İşte bu özellikler, aynı zamanda Allah'ın Resûlünün de sevilmesini, onun Allah tarafından getirdiklerinin de sevilmesini, aynı dine mensup olan din kardeşlerini de sevmesini gerekli kılar. Din kardeşini her bakımdan kendine tercih eder, ona malı ile, canı ile destek verir. Onun bulunduğu tarafta yer alır ve ona destek çıkar. Çünkü onlar Allah'ın tarafında yer alanlardır. Kim Allah'ın tarafında yer alanların arasında yer alırsa, o hem bu dünyasında ve hem ahiretinde kurtuluşa ermiş olur.

---

10 Hafız el-Hikemi, A'lamu's Sünneti'l Menşure, s. 14; Mearicu'l Kabul, 1/383; El-Camiu'l Ferid, s. 356

11 Buhari, İman, 9-14; Buhari, İkrah, 1; Müslim, İman, 66-67

12 Mearicu'l Kabul, 1/383 (2/424)

13 Mecmuatu't Tevhid, s. 422-423

11. DERS

Mezhepler Tarihi

Yeni Ortaya Çıkan Sapık Mezhepler - 2

Dürzîlik

Dürzîlik, Şiiliği İsmailiye kolundan türemiş bir mezheptir. Fatımî halifelerinden el-Hâkim biemrillah'ın (996-1021) veziri Hamza b. Ali'nin kurduğu İslâm dışı bâtıl bir mezhep. Bu mezhebin görüşlerini benimseyen kişiye Dürzi denir. Dailerinden (Propagandacılarından) birisi olan Nuştekîn ed-Dürzî'nin (ö. 1019) ismine izafetle bu isim verilmiştir.Altıncı Fâtımî halîfesi el-Hâkim, ulûhiyet (tanrılık) iddiasında bulunarak mektuplara "bismil-Hâkim er-Rahmanir-Rahim" yazdırıyor, hutbede kendi ismi okunduğunda halkı ayağa kaldırıyordu. (Mahmud Es'ad, Tarih-i İslâm, 158)

Hâkim'in Veziri Hamza b. Ali bu mezhebin imamı oldu. Hamza, kendini göre hakiki Allah inanışını kendisinin temsil ettiği iddia ederek, fikirlerini yaymaya başladı. Ona göre artık ruhi ve akli doğuş başlamıştır ve bunun için birtakım dini merasimlere, ibadetlere ihtiyaç yoktur. Bu hususta Hamza b. Ali tek değildir. Hasan b. Haydara el- Fergınani ve Muhammed b. İsmail Anuştekin ed-Dürzî de Dailer'dendir.

Dürzîler Haçlı saferlerinde Hıristiyanlarla işbirliği yaparak Müslümanlara karşı savaşmışlardır. Günümüzde Lübnan'ın dağlık bölgelerinde, Suriye, Filistin ve Ürdün'de yaşamaktadırlar. Lübnan anayasasına göre özel hakları olan Dürzîlerin Ortadoğu'da siyâsî güçleri olup bugünkü Suriye yönetiminde büyük etkinlikleri vardır.

Kendilerini gerçek tevhid inancına sahip (Muvahhidun) olarak gören Dürzîlerin Allah hakkında tecessüm (Allah'ı cisim olarak tasvir etme), hulûl (ruhun bir canlıdan başka bir canlıya geçmesi) gibi inançları ve bunların çok karışık yorumları vardır. Onlara göre Allah'ın bir gerçek ulûhiyeti (lâhut) bir de beşerî tezahürü (nâsut) vardır. Allah kendisini beşer idrakine ancak bir insan şeklinde yani el-Hâkim şeklinde göstermiştir. Aksi halde insan Allah'ı gerçek ulûhiyetiyle tanımaya güç yetiremezdi. el-Hâkim'in Allah'ın beşerî tezâhürü olarak imamet mevkiine oturması ve onun tebliğini üstlenmesi Allah'ın gerçek tevhididir. Dürzî inancına

göre bu gerçek tevhide ulaşan kişinin ibadet mükellefiyeti ve buna ihtiyacı da yoktur. (E. R. Fığlalı, Günümüz İslâm Mezhepleri, 401-402 vd.)

Babilik-Bahailik

Bâb lâkabıyla tanınan Mirza Ali Muhammed 1844 yılı Mayıs ayında insanlığa yeni bir haber getirdiğini bildirip, Bâbilik mezhebini kurdu. Devlet güçlerine başkaldırmaları sonucu Bâbilerin birçokları öldürüldü. Bâb Mirza Ali Muhammed 1850 yılında irtidat suçuyla Tebriz'de kurşuna dizildi.

Bâb'ın yakınlarından olduğunu ileri süren Mirza Hüseyin Ali, Bâb tarafından haber verilen ve zuhur edeceği bildirilen kişinin kendisi olduğunu iddia edip, bu mezhebi Bahâilik adıyla yeniden faaliyete geçirdi.

Mirza Hüseyin, davet ettiği dinin yeni bir din olduğunu, Allah'ın kendisine hulûl ettiğini ve her şeyi kendisine vah yettiğini iddia ediyordu. Bu inancını ve mezhebinin görüşlerini "el-Kitâbü'l-Akdes" adını taşıyan eserinde topladı.

Bahâîliğin temel ilkesi genel bir dilin konuşulması ve genel bir yazının kullanılmasıdır. Din birliği esas olup dünya tek vatan, insanlar da bu vatanın vatandaşıdır. (Yani herkes İngiliz sömürgesi altına girsin ve herkes İngilizce konuşsun.)

Her Bahâî bir defaya mahsus olmak üzere malının 19/1'ini vergi olarak cemaate öder. İki kadından fazlasıyla evlenmek yasaktır. Boşanma asla caiz değildir. Ancak eşlerden biri kadınlık veya erkeklik görevini yapamıyorsa o zaman boşanmak mümkündür. Cenaze namazları dışında cemaatle namaz kılmak yoktur. İbadet için Müslümanlar gibi abdest alırlar. Cünüplükten dolayı yıkanırlar. İbadet için kıble olarak Hayfa şehrine dönerler. Günde üç defa ibadet ederler. Yılda ondokuz gün perhiz şeklide oruç tutarlar. Hac ibadetine benzeyen ve yalnız erkeklere farz olan bir ibadetleri vardır ki onun adına da hac derler. Bu hac ibadetlerini de Bahâullah'ın Akka'daki mezarını ziyaret etmek suretiyle yaparlar.

İngiltere, Almanya, İsviçre, Türkistan ve Amerika'da Bahâîlik'le ilgili yayınlar yapılmaktadır. Amerika'da iki yılda bir "Bahâî World" (Bahâî Dünyası) adıyla yayınlanan bir yıllıkları vardır.

Avrupa, Amerika, Avustralya ve Asya'nın çeşitli ülkelerinde Rûhânî Mahfil adı verilen ve dokuz kişilik bir kuruldan oluşan Bahâî dernekleri ve toplantı merkezleri ile Washington da büyük bir mabetleri vardır.

Bahâilik de tıpkı Kadıyanilik ve benzer sapık fırka ve gruplar gibi İslâm coğrafyasındaki cihad faaliyetlerini baltalamak ve buraların sürekli Emperyalist batılıların elinde kalmalarını sağlamak amacıyla kurdurulmuş sapık bir fırkadır. Genel merkezleri ise İsrâil'in Hayfa kentindedir.

Yezidilik

Yezidilik, şeytana tapan, şeytan perest İslam dışı bir fırkadır. Yezidilere göre kötülük var olduğu sürece Şeytan yüceltilmeye layık bir varlıktır. Zerdüştlükte "horoz" kutsal sayıldığı gibi Yezidilikte de her şeyin yaratıcısı olduğuna inanılan Melek Tavus, horoza benzer şekilde tasvir edilir.

Yezidiliğin ortaya çıkışı ve adlandırılışı konusunda mezhepler tarihine ilişkin eserlerde değişik görüşler vardır. Bir görüş, Yezidî adlandırmasının Haricilik'in Ibâdîlik kolundan ayrıldığı söylenen Yezid bin Ebi Üneys'ten geldiğini ve bu nedenle Yezîdi denildiğini savunur. Diğer bir görüşe göre Yezidî adı eski İran inançlarındaki iyilik tanrısı İzd ya da Yezdan kelimesinden gelmektedir. Yezidîlik de İran ve Asur inanç bölgelerinin karışmasından ortaya çıkmıştır. Ancak son yapılan araştırmalar bu ismin Yezid b. Muaviye'den geldiğini göstermektedir. Menşe İtibariyle de Şeyh Adiy b. Müsafir b. İsmail'e dayanmaktadır.

Seyh Adiy, Ümeyyeoğullarına mensup, döneminde büyük ün kazanmış bir mutasavvıftır. Şeyh Adiy, Bekaa Vadisinde doğmuş soyu Emevi Halifesi Mervan İbni Hakem'e dayanan salih bir müslümandır. Otuz yaşında iken Bağdat'a gitmiş Kadiriye tarikatının kurucusu olan Abdülkadir Geylani ve diğer sofilerle dostluk ve arkadaşlık kurmuştur. 1130 yılında bölge halkını irşad etmek amacıyla Hakkâri'ye gelmiş, ölüm yeri olan Lales'te bir zaviye kurmuştur. Düşünce ve inançları bütünüyle Sünnî Müslümanlık sınırları içinde kalmıştır. "İtikadu Ehli's-Sünne ve'l-Cemaa" isimli eserinde Sünnî Müslümanların inançlarını ve bunların kurtulan topluluk (firka-i naciye) olduğunu savunur.

Şeyh Adiy, 555/1160 yılında Laleş'te vefat etmiştir. Onun vefatından sonra kurduğu tarikat adına nisbetle "Adeviyye Tarikatı" olarak anılmıştır. 1195 yılına bu tarikatın başına tartışmayı çok seven Şeyh Hasan gelince Şiilerle daima tartışma yaşanır. Bir keresinde tartışmacılardan birisi Leyh'i çok üzer ve ağlatır. Bunun üzerine Kürtlerden oluşan müritleri o şahsı öldürürler ve tartışma ve çekişmeler daha da alevlenir. Öldürülen şahısın taraftarı olan Şiiler Yezid'e küfretmeye başlarlar. Tartışmanın sıcaklığıyla Adeviyye tarikatı mensupları da haksız bir şekilde Yezid'i savunmaya başlarlar. Bununla da kalmayıp gerek Yezid ve gerekse tarikatın kurucusu hakkında aşırı görüşler taşımaya başlarlar. Böylece başlangıçta tamamen Sünni anlayışa dayalı bu hareket, kurucusunun ölümünden sonra, bilgisizliğin, çevrenin ve sapık inanışların tesiriyle aşırı ve aykırı görüşleri savunur bir hüviyete bürünmüş ve bu harekete mensup olanlar hem Şeyh Adiy'i ve hem de Yezid'i insanüstü varlılar olarak görmeye başlamışlardır. (E. R. Fığlalı, Günümüz İslâm Mezhepleri, 504-507)

Yezidiliğin çıkışı çok dikkat çekicidir. Ehli Sünnet akaidin korumak amaçlı kitap yazan bu uğurda mücadele veren bir Şeyh Efendinin müntesipleri aradan belli bir zaman geçtikten sonra şeytana tapar hale gelmişlerdir. Demek ki bir İslam cemaatı eğer talim ve tedrisi bırakır, müntesiplerini Kur'an ve Sünnet bilgisiyle eğitmezse onların giderek başkalaşmaları ve türlü sapık yollara sapmaları her an için yaşanabilecek bir tehlikedir. Geçmişte hareketin kurucu liderinin çok büyük başarıları olabilir. Ancak geçmişle avunmak acizlerin işidir. Eğer hareketin yaşayan müntesipleri eğitime gereken önemi vermezlerse sağdan soldan kapılacak vürüsler bünyeyi tarumar edecek ve bir gün tamamen teslim alacaktır.

12. DERS

Tefsir

Kitap Ehlinin Mü'minleri Saptırma Gayretleri

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 69-74)

وَدَّتْ طَّآئِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّونَكُمْ ؕ وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٩﴾ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٧٠﴾ يَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَتْ طَّآئِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ اٰمِنُوا بِالَّذِيٓ اُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُٓوا اٰخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَا تُؤْمِنُٓوا اِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ ؕ قُلْ اِنَّ الْهُدٰى هُدَى اللّٰهِ ۙ اَنْ يُؤْتٰٓى اَحَدٌ مِثْلَ مَآ اُوْتِيتُمْ اَوْ يُحَآجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ ؕ قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ ۚ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۚ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهٖ مَنْ يَشَآءُ ؕ وَاللّٰهُ ذُوالْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾

69. Ehl-i kitaptan bir kısmı istediler ki, ne yapıp edip sizi saptırabilsinler. Oysa onlar sadece kendilerini saptırırlar da farkına bile varmazlar.

Ehli kitabın Müslüman cemaate karşı içten beslediği kin, inançla ilgili bir kindi. Bu nedenle onları bu diden saptırmak için var güçleriyle çalışıyorlardı

Allah Teâlâ Yahudilerin Müslümanları çekemediklerini ve onları sapıtmak istediklerini haber veriyor. Rivayet edildiğine göre Hayber Yahudilerin oluşan bir Hahamlar grubu Müslümanların İslam dinine olan samimi bağlarını koparmak ve dine yeni gireceklerin akıllarını karıştırmak için günün ilk saatlerinde îmân etmiş görünecekler, Müslümanlarla birlikte sabah namazını kılacaklar, gün sona erince de tekrar kendi dinlerine döneceklerdi. Böylece insanların bilgisizleri

şöyle düşüneceklerdi. Onlar Müslümanların dininde bir eksiklik ve ayıp görmeseler hiç dinlerine geri dönerler miydi? şeklinde bir şek ve şüphe oluşturacaklardı. Allah Teâlâ onların bu niyetlerini haber veriyor.

Müslümanlar kendi dinlerine bağlı kaldıkları sürece bu düşmanlarının hakkından gelirler ve onların Müslümanlar üzerinde bir gücü de olmaz. Yüce Allah Müslümanlar Müslüman kaldığı sürece, düzenbazların düzenlerini kendilerinden savacağına ve düşmanlarının oyunlarını lehlerine çevireceğine söz vermiştir. Burada ehl-i kitap şüpheci ve kusur arayıcı tutumlarının gerçekliği ile azarlanmaktadır.

70. "Ey kitap ehli, niye göz göre göre Allah'ın ayetlerini inkâr ediyorsunuz?"

O gün ehl-i kitap gerçeğin bu dinde olduğuna şahitlik ettiği gibi bu günde aynı şahitliklerini sürdürmektedir. Bu gerçeği kitaplarındaki müjdeler ve işaretlerinden haberi olanlar da olmayanlar da kabul ediyordu. Hatta bunlardan haberi olan bazıları bu türden bilgilerini açıkça ifade ediyor, bir kısmı da kitaplarında gördükleri ve gözleriyle tanık oldukları gerçek karşısında Müslüman oluyordu... Aslında ehl-i kitap İslâm'ın iman çağırısının apaçık bir gerçek olduğunu görüyor ama buna rağmen inkâr ediyorlardı. Delil yetersizliğinden değil... İnkârlarının başlıca nedeni heva-heves, menfaat ve saptırmaydı.

71. "Ey kitap ehli, niye gerçeğin üzerine batılı örtüyor ve bile bile gerçeği saklıyorsunuz".

Sonra ayet ikinci defa onlara hitap ediyor... Bununla onların bilerek, kasıtlı ve amaçlı olarak gizleyip örtbas etmek ve batılın karanlığında kaybetmek için, hakk ile batılı karıştırmakla ne denli bir suç işlediklerini açığa çıkarıyor. Tarih boyunca onların izledikleri yol bu olmuştur. Yahudiler ilk andan itibaren bu yolu izlediler. Sonra Hıristiyanlar onları takib etmişlerdir.

72. Kitap ehlinden bir grup dedi ki; "müminlere indirilen mesaja günün başlangıcında (görünüşte) inanıp günün sonunda inkar edin. Böylece onlar belki (dinlerinden) dönerler."

Bu, belirttiğimiz gibi, gerçekten alçakça bir tuzak yoludur. Çünkü onların Müslüman olduklarını söyleyip sonra dönüş yapmaları henüz dinlerinin gerçekliği ve karakteri konusunda kesin bir kanaate varamamış bir takım akli ve psikolojik durumları zayıf insanları kuşkuya, çelişkiye düşürebilirdi. Özellikle ehl-i kitabın dinleri ve kitapları kendilerinden daha iyi bildiğini sanan ümmi Arapların

üzerinde etkisini gösterebilirdi. Bunlar onların iman edip geri döndüklerini görünce, bunu onların bu dinde bir tutarsızlık ve eksiklik gördükleri sebebine bağlayabilirdi. İki yöneliş arasında şaşırıp dururlar ve böylece bir tavır üzere sebat etmeleri mümkün olmazdı. Evet, bu düzenler, bu güne kadar aynen kullanıla gelmiştir. Her nesildeki insanların ve şartların gelişmelerine uygun olacak şekillerde sergilenmiştir.

73- Kendi dininize uyanlardan başkasına sakın inanmayınız: De ki; `Doğru yol yalnız Allah'ın gösterdiği yoldur: Onlar birbirlerine `Size verilen mesajın benzeri bir başkasına (peygambere) verildiği için ya da söyleyeceklerinizi, Rabbiniz katında size karşı delil olarak kullanırlar diye Müslümanların dinlerine inanmayın' derler. De ki; `Lütuf, Allah'ın elindedir, onu dilediğine verir. Allah'ın lütfu geniştir ve O her şeyi hakkıyla bilir.

Yani onları bu eyleme sürükleyen neden, Allah'ın kendi kavimlerinden başka birisine peygamberlik vermesine karşı duydukları kin, kıskançlık ve intikamdı. Müslümanların gönül huzuruna kavuşmaları ve ehl-i kitabın bu din hakkında bildiği, fakat inkâr ettiği gerçeğe ulaşmaları endişesiydi. Müslümanların Allah katında kendilerine karşı kullanacağı delilin açığa çıkması korkusuydu.

74- O rahmetini dilediğine verir. Hiç kuşkusuz Allah'ın lütfu büyüktür.

Allah'ın iradesi Peygamberliği ve Kitab'ı, ehl-i kitaptan başkasına vermeyi diledi. Çünkü onlar Allah'a verdikleri sözde durmadılar. Babaları Hz. İbrahim'in antlaşmasını bozdular. Gerçeği bildikleri halde onu batıl ile karıştırdılar. Allah'ın kendilerine bağışladığı emanetten uzaklaştılar. Kitaplarının hükümlerini ve dinlerinin yasalarını terk ettiler. Aralarında Allah'ın kitabını yürürlüğe koymaya yanaşmadılar. İnsanların liderliği Allah'ın sisteminden, kitabından ve mümin şahsiyetlerden uzaklaştı. Bu sırada liderlik Allah'ın bir fazileti ve nimeti olarak Müslüman ümmete teslim edildi

Dersler ve İbretler:

1- İslam tarihinin daha ilk asrında Yahudiler İslam toplumunun içine fitne sokmayı başardılar. Resulullah (sav)'in halifesi ve mü'minlerin emiri Hz. Osman'ın kanını dahi akıttılar. Asr-ı Saadet'te başlayan bu fitne asla dinmedi. Siyonistler tarafından beslenen hainler, İslâm tarihini, kahramanlarını ve tarihi olaylarını ters yüz ettiler. Hainleri kahraman, kahramanları hain ilan ettirdiler. Günümüzde de durum aynıdır. Sultan Abdülhamit kızıl sultan ilan edildi. Nec-

meddin Erbakan'a yıllarca çile çektirildi. Ama işbirlikçi siyasilere iktidar altın tepsi içerisinde sunuldu.

2- İlim dünyasında, binlerce, onbinlerce insan İslâm dini aleyhinde kullanıldı. Bugün bu yöntemler hâlâ oryantalistler tarafından icra edilmektedir. Ayrıca halkları, Müslüman ülkelerde şu an dini tahsil yapmış olan ve televizyonlarda boy gösteren, ilahiyat fakültelerinin kürsülerini işgal edenlerin çoğu oryantalistlerin öğrencileridir. Haçlılar ve Siyonistler tarafından üretilerek İslâm ümmetine kahraman diye lanse edilen onlarca şahsiyet ortaya çıkarılmıştır. Böylece bu düşmanların açıkça yapmayı başaramadığı hizmetleri bu yerli İslâm düşmanlarına rahatlıkla yaptırdılar ve yaptırıyorlar. Bu oyunlar hâlâ sürdürülmekte ve devam etmektedir. Bu planların etkisinden kurtulma ve korunmanın tek yolu, muhafaza altına alınan Kur'an'a sığınmak ve asırlarca süren savaşta istişare için ona dönüş yapmaktır.

3- Bugün İslâm düşmanları bu tezgâhı maskelemekten umutlarını kestiler. Onun için İslâm'ın evrensel düşmanları daha değişik yollara başvurdular, fakat bu yolların hepsi söz konusu eski tezgâhların temeline oturmaktadır. Bugün dış güçlerin, İslâm dünyasının her tarafında yerli işbirlikçilerden büyük bir ordusu vardır. Bunlar bazen öğretim üyeleri, filozoflar, doktorlar ve araştırmacılar; bazen de yazarlar, şairler, sanatçılar ve gazeteciler kılığında görev yapmakta ve Müslümanların adlarını taşımaktadır. Çünkü Müslüman bir aileden gelmektedirler. Yine onların bazısı Müslümanların sözde âlimlerindendirler.

4- Yerli işbirlikçiler, çeşitli yöntemlerle gönüllerdeki inancı sarsmakla mükelleftirler. Bunu; araştırma, bilim, edebiyat, sanat ve gazetecilik maskesi altında yaparlar. İmanın ilkelerini zayıflatmak asıl görevleridir. Onların görevi; İslam şeriatının değerini düşürmek ve ilgisi olmayan te'vil ve yorumlara çekmektir. Şeriatın sürekli olarak "geçerliliğini yitirdiğini, bazı ayetlerin günümüze uygulanamayacağını" ileri sürmek, onlardan kurtulmaya çağırmaktır! Ya onu hayattan çekerek ya da hayatı ondan uzaklaştırarak onu yaşam alanlarından dışarı çıkarmaktır. İnançtan gelen düşünceleri yok ederek onlarla çelişecek, ilkeler, kurallar üretmek, şehevî arzuları çığırından çıkarmak, tertemiz inancın, üzerine bina edildiği ahlâk kurallarını çiğnemektir. Böylece alabildiğine yaymaya çalıştıkları çirkefin içine onları sürüklemektir!

5- Bu gün de siyonizmin ve misyonerliğin ajanları kendi aralarında aynı şekilde hareket ediyorlar. Bütün imkânları kullanarak İslâm inancına var güçleriyle yükleniyorlar. Mason localarında çok samimi bir ortamda anlaşma imzalıyorlar. Bu dinin gerçekliğini kavrayanlar ise yeryüzünün her tarafında dışlanmış ve gözlerden uzak tutulmuştur!

12. DERS

Hadis

Sadakada Acele Etmek

٤٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَيُّ الصَّدَقَةِ أَعْظَمُ أَجْرًا؟ قَالَ: «أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمُلُ الْغِنَى، وَلا تُمْهِلُ حَتَّى إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ قُلْتَ: لِفُلانٍ كَذَا وَلِفُلانٍ كَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلانٍ». (بخاري: ١٤١٩)

716. Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Diyor ki, Peygamber (sav)'e bir adam gelerek: "**Ey Allah'ın Resûlü! Allah katında ecir olarak hangi sadaka daha değerlidir?" dedi. Resûlullah (sav): "Senin sağlıklı olup malının azalmasından, fakirlikten korkup, zenginlik peşinde koştururken verdiğin sadaka ecir ve değer bakımından daha büyüktür. Yoksa can çekişir bir durum ile karşı karşıya kalıp da filan kimseye şu kadar verin, filana da bu kadar verin demek zorunda kaldığın anda vermeye kalkıştığın değildir."** diye buyurur. (Tecrid,716)

٤٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُتَصَدِّقِ كَمَثَلِ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ مِنْ ثُدِيِّهِمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا، فَأَمَّا الْمُنْفِقُ فَلا يُنْفِقُ إِلَّا سَبَغَتْ، أَوْ وَفَرَتْ عَلَى جِلْدِهِ، حَتَّى تُخْفِيَ بَنَانَهُ وَتَعْفُوَ أَثَرَهُ. وَأَمَّا الْبَخِيلُ فَلا يُرِيدُ أَنْ يُنْفِقَ شَيْئًا إِلَّا لَزِقَتْ كُلُّ حَلْقَةٍ مَكَانَهَا فَهُوَ يُوَسِّعُهَا وَلا تَتَّسِعُ». (بخاري: ١٤٤٤)

44- Yine Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Diyor ki, Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: "**Cimri kimse ile Allah yolunda harcamada bulunan kimsenin örneği şu iki adama benzerler: Bu ikisinin üzerinde göğüslerinden köprücük kemiklerine değin demirden yelekleri vardır. Bu ikisinden Allah için harcamada bulunan kimse, harcamada bulundukça, üzerindeki o giysi daha çok genişler veya bollaşır. Öylesine genişler ki sonunda parmak uçlarına varana dek her tarafını kaplar ve etekleri de o kimsenin ayak izlerini siler. Cimri olanına gelince; bu kimse ne zaman bir yardımda bulunmak isterse, hemen üzerindeki demirden yeleğin her halkası olduğu yere yapışıp kalır, asla genişlemez, o kimse her ne kadar onu genişletmeye çabalasa da buna güç yetiremez**." (Tecrid,729)

٤٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلانِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا، وَيَقُولُ الآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا». (بخاري: ١٤٤٢)

45- Ebu Hureyre (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor**: "Kulların sabahladığı her gün gökten iki melek iner. Onlardan birisi şöyle der: 'Allahım! İnfak edenin yerini doldur.' Diğeri de 'Allahım! İnfak etmeyenin malını telef et.' Der."**

Dersler ve İbretler:

1- H**er iyilik sadakadır.** Zira Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyurmuştur: "*Her türlü hayır sadakadır. Din kardeşine göstereceğin güler yüz bir sadakadır. Kendi kovandaki suyu kardeşinin kovasına boşaltarak onun işini görmen de bir sadakadır.*" (Buharî, Müslim)

2- "İnsanın her gün bütün âzâları için bir sadaka vermesi gerekir. Hz. Aişe (r.anhâ)'dan rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

"Doğrusu Âdem oğullarından her insan 360 mafsal/eklemle yaratılmıştır. Buna göre kim bu 360 eklem sayısınca Allah'a tekbir getirir, hamd eder, tehlil ile teşbih eyler ve istiğfarda bulunur, insanların yolundan bir taşı ya da dikeni veya kemiği kenara atar, bir iyiliği emreder veya bir kötülükten alı oyarsa gerçekten, o gün kendini cehennemden uzaklaştırmış olarak hareket der." (Nesâî, Amelu'1-Yevm ve'1-Leyl, 837)

3- İki kişinin arasını düzeltmek bir sadakadır.

4- Yoldaki eziyet veren bir şeyi kaldırıp atmak sadakadır." (Buharî, Müslim)

5- "Güzel söz bir sadakadır.

6- Mescide giderken namaz için atılan her adım bir sadakadır.

7- Yolunu kaybedene gideceği yeri tarif etmen, gözü görmeyene yardımcı olman, bir sadakadır.

8- Yoldan geçenlere zarar verecek taşı, dikeni, kemiği (vb.) atman bir sadakadır." (Tîrmizi, Ahmed b. Hanbel)

9- "Hangi Müslüman elbisesi olmayan birini giydirirse, Allah'da ona cennetin yeşil elbiselerinden giydirir. Kim karnı aç olan birini doyurursa, Allah ona cennetin meyvelerinden ikram eder. Kim susuz birine su ikram ederse, Allah ona cennetin misk kokulu içeceğinden içirir." (Ebu Davud, Tirmizî)

10- Resulullah (sav): "Her Müslüman sadaka vermek vaciptir" buyurduğunda kendisine:

"Ya sadaka verecek bir şey bulamazsa, o zaman ne dersin?" denildi. Peygamber (s.a.v.): "İki eliyle çalışır, böylece hem kendisine yarar sağlar ve hem de sadaka verir" buyurdu. Ona: "Ya buna gücü yetmezse, o zaman ne dersin?" denildi. Peygamber (s.a.v.): "Sıkıntıda olan ihtiyaç sahibi kimseye yardım eder" buyurdu. Yine ona: "Ya buna da gücü yetmezse, o zaman ne dersin?" denildi. Peygamber (sav): "İyiliği ya da hayrı emreder" buyurdu.

"Eğer buna da gücü yetmezse, o zaman ne buyurursun?" diye soruldu. Peygamber (s.a.v.): "Kötülüğü yapmaktan kendini tutar. Çünkü bu da, bir sadakadır" buyurdu. (Buhari, Zekât, 30)

11- Bir harcamanın sadaka sevabı getirmesi için, malın helal olması, niyetin Allah rızası için olması şarttır. Bu şartlar gözetildiği zaman, insanın evinde çoluk çocuğuna yaptığı bütün masraflar kendisine sevap getirir. Rasûlullah (sav) Efendimiz buyurmuştur ki: "Allah rızasını gözeterek yaptığın her harcamaya karşı sevap alırsın. Hatta hanımının ağzına koyduğun lokmadan bile." (Buharî)

12. DERS
Davet Fıkhı

Gerçek Anlamda İbadet

İbadetin Lügat ve Şer'i (Istılahi) Manası

Lügatte kulluk, ubudiyet, taat gibi manalara gelir.[1]

Lisanü'l Arab'da deniliyor ki; ubudiyet / ibadet etmek/, aslında boyun eğmek ve Allah karşısında zelil olduğunun farkında olmaktır.

İslam Şeriatı Açısından İbadet

Bu da boyun eğmek ve sevgidir. Kulun sorumlu olduğu ibadet, kişinin Allah'a karşı basit bir varlık olduğunun farkına varması ve Allah'a boyun eğmesi manasını içerir. Sevginin manası ise, sonsuz bir sevgiyle Allah'ın huzurunda sonsuz bir şekilde basitliğinin farkına vararak eğilmedir.[2]

"İbadet iki temel unsuru barındırır. Sonsuz bir sevgiyle sonsuz manada bir basitlik içinde olduğunu bilmek ve boyun eğmektir."[3]

İnsanın tüm kalbî amellerini, bireysel ve toplumsal amellerini düzenleyen bu ibadetin esasları, sevgi, korku ve umuttur. İbni Kayyım, bu üç unsuru müminin kalbi açısından, bir kuşa benzetmektedir. Bu durumda sevgi, onun kafasıdır, korku ile umut da onun kanatlarıdır. Eğer kafa ile iki kanat sağlıklı iseler, o kuş artık uçabilir, uçmasında hiçbir sorun kalmaz. Eğer başı kesilirse kuş ölür. Kanatları kesilirse, artık bundan böyle o kuş, her avcının hedefi hâline gelir."[4]

Gerçek Manada İbadet

Allah'ın dini açısından temkinin, yani sağlam olarak yerleşmenin temeli şu insanlık dünyasında kulun, Allah için ibadet ve kulluğunu gerçekleştirmesidir.

1 El-Kamusu'l Muhit, ilgili madde, s. 378
2 El-İbadetu fi'l İslam, s. 31.
3 Medaricu's Salikin, 1/74
4 A.g.e, 1/517

Müslüman bir cemaate düşen görev ise, Kur'an-ı Kerim ile peygamberlerin efendisi Hz. Muhammed'in sünnetindeki ibadet gerçeğini anlaması ve kavramasıdır.

Mademki insan kulluk ve ibadet amacıyla yaratılmış, mademki her şey onun emrine verilmiş, ona bunun için akıl, kalp ve irade verilmiş, bunun için resûller ve nebiler gönderilmiş, kitaplar indirilmiş, cennet ve cehennem bu amaçla var edilmiş o halde O'na gereği gibi kulluk görevinin yerine getirilmesi gerekir.

Dinin tamamı ibadet kavramı içinde yer alır. Çünkü din, yüce Allah'ın uyulması gereken yoludur, yasasıdır, bu bakımdan hayatın her alnını kapsamak amacıyla gönderilmiştir. Çünkü din, insanın her türlü işini ve fiilini kapsar, yeme-içme adabından tutun da, devlet dairelerinde ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla olan icraatları, devlette güdülen siyasi amaçlar, mali idare, insanlar arası ilişkiler ve muameleler, cezalar, barış ve savaş durumlarında devletlerarası ilişkiler ve hukuk bütünle din bağlamı çerçevesinde değerlendirilir.

İnsandan istenen ibadet, kişinin fiillerinde olsun, davranışlarında ve sözlerinde olsun, tasarruflarında ve gidişatında olsun, insanlarla olan tüm ilişkilerinin Allah'ın bize sunduğu ilahî yasa ve metoda uygunluğuna bakmak, şeriatın koymuş olduğu ölçüler çerçevesinde hareket etmektir.

İbadetin bu kadar geniş ve kapsamlı bir kavram olduğuna delil, hem kitap, hem sünnet ve hem de sahabenin yaşadığı hayattır..

İbadetin insan hayatında bütününü kapsaması meselesine gelince, bu da selefin fiiliyle ve onların konuyu nasıl kavradıklarıyla ortadadır. Nitekim Buhari, Sahih'inde Ebu Burde'den[5] rivayetle, Ebu Musa el-Eş'ari ile Muaz bin Cebel'in Yemen'de gönderilmesi kıssasını aktarıyor. Bu kıssanın sonunda Ebu Musa'nın Muaz'a sorduğu şu ifadeler yer alıyor:

"Ey Muaz! Sen, Kur'an'ı nasıl okuyorsun, ibadet ediyorsun?" der. Muaz da, "Ben, gece henüz başlamışken uyurum, sonra da ibadet ve Kur'an okumak için kalkarım. Zaten bu arada biraz uyumakla dinlenmişimdir. Bu nedenle Allah'ın bana yazdığı (izin verdiği) sürece Kur'an okur, ibadet ederim. Uykumu Allah rızası için uyuduğum gibi, kalkışımı da O'nun rızası için ibadet sayarım."[6]

---

5 Ebu Burde, tabiinin önemli simalarından biridir. Bu zat, Ebu Burde Haris veya Amir bin Ebu Musa Abdullah bin Kays el-Eş'ari'dir, güvenilir bir kişidir, çok hadis rivayet etmiştir. Kufe'de Haccac adına kadılık görevini yapmıştır. Daha sonra Haccac tarafından bu görevinden alınmıştır. Kendisi H 107/M 725 senesinde vefat etmiştir. (Zehebi, Siyeru Âla min Nubela, 4/343)

6 Buhari, Meğazi, 5/156-4341-4342/341-342, 60.

Muaz bin Cebel'in bu sözünden delil olarak anlıyoruz ki, mübah olan bir fiil, eğer onda ibadet niyeti amaçlanırsa bu, ibadete dönüşür. Nitekim Muaz niyet ile uyuduğu ve niyet ile okuduğu için hem uykusunun ve hem de okumasının bir ibadet olabileceğini, böyle bir beklenti içinde olduğunu söylemektedir. İşte bu anlayış, bir Müslüman'ı hayatında ne türden bir işe atılırsa atılsın, o işin meşru olması kaydıyla, niyet samimi olursa, onun bir ibadet olacağını bilir. Dolayısıyla Allah katında yaptıklarının ibadet sayılacağını kesin olarak bildiğinden ve öyle inandığından ötürü, işine de dört elle sarılır ve en iyi bir şekilde onu yerine getirir. Ancak bunun içinde aşağıda göreceğimiz şartlara uyulması gerekir. Şöyle ki:

1- İşleyeceği amelin İslam açısından meşru bir iş olması gerekir. Din tarafından kabul edilmeyen fiiller ve işler ne amaçla ve hangi niyetle olursa olsun, hiçbir zaman ibadet kavramı içerisinde yer almazlar.

2- Mutlaka niyetin salih olması gerekir. Bu nedenle Müslüman kendi iffetini korumaya, ailesini kimseye muhtaç kılmamaya, ümmete yararlı, bulunduğu yeri ve yurdu imara niyet etmelidir. Âlemlerin Rabbi olan Allah nasıl emir buyurmuşsa öyle hareket etmelidir.

3- Yapacağı iş, en iyi ve elinden geldiği gibi hatasız yapma gayretinde olmalıdır ve öyle yerine getirmelidir. Nitekim Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Allah, ihsanı, iyilik etmeyi ve iyi davranışı her şeye yazmış, her şey için gerekli kılmıştır.[7]

4- Yapacağı iş ve hizmetlerinde Allah'ın koyduğu sınırı aşmamalıdır. Haksızlık etmemeli, ihanet içine girmemeli, aldatmamalı ve zulüm yapmamalıdır.

Aslında, Müslümanların son dönemlerde içine düştükleri en büyük tehlike, yeni neslin ibadet kavram tasavvurunu tamamen yanlış olarak algılamaları ve değerlendirmeleri olmuştur. İnsan, ibadetin ne kadar geniş kapsamlı olduğunu kavrayan ilk nesil Müslümanlar ile günümüz yeni nesil Müslümanların ibadet anlayışlarını karşılaştırmaları durumunda, o insanların erebildikleri en yüksek makamlara göre bugünün Müslüman'ını nasıl acınacak bir duruma düştüğünü görebilecektir. Müslümanlar dün idareci ve sözlerini geçirir konumda iken bugün nasıl sele kapılıp giden çer-çöpe dönüştüklerini, kimse tarafından dikkate alınmadıklarını görebilecektir. Bütün düşmanları aç kurtlar misali, onları parçalamak için nasıl da üzerlerine üşüştüklerini de göreceklerdir.[8]

---

7 Müslim, Nevevi Şerhi, Av bahsi, 3/106.

8 Muhammed Kutub, Mefahim Yenbağı en Tusahhiha, s. 173.

12. DERS

Mezhepler Tarihi

Fıkhi Mezhepler ve Ortaya Çıkmasına Etki Eden Sebepler

Fıkhî mezheplerin ortaya çıkışı dinî sebeplere dayanmaktadır. Hz. Peygamber döneminde sahabeler arasında her hangi bir ihtilaf söz konusu değildi. Zira dinin usul ve füruunda sahabelerin anlayamadığı herhangi bir problem olduğunda Hz. Peygambere sorularak çözümleniyordu. Hz. Peygamberden sonra, ihtilaflar çoğalmış ve fıkhi mezhepler oluşmuştur, asr-ı saadetten uzaklaştıkça. Bu görüş ayrılıklarının sebepleri şöyle sıralanabilir:

1- Kitap ve sünnette geçen bazı kelime ve cümlelerin farklı anlaşılması ve yorumlanması,

2- Sözün hakikat veya mecaz anlamlarına çekilebilmesi

3- Hadislerin tamamının bilinmemesi, sıhhat derecesi ve ölçüsü konusundaki farklı telakkiler.

4- İçtihat usûl ve gücünün farklılığı.

5- Sosyal ve tabiî çevrenin tesiri.

Bu sebeplerden kaynaklanan görüş ayrılıkları bulunmakla birlikte, müçtehit imamlar devrine kadar mezheplerden söz edilmemektedir. Her merkezde birçok âlim ve müçtehit bulunmakta, soruları cevaplandırmakta ve davaları halletmektedirler. Fakat bunlara izafe edilen bir mezhep yoktur. Bu devirde, fıkhın ve fıkıh usulünün tedvin edilmesi, nazari konularda içtihat edilmeye başlanması, fıkıh mekteplerinin teşekkül ederek münazara ve münakaşaların başlaması gibi sebeplerle mezhepler oluşmuş, birçok fıkhî mezhep ortaya çıkmıştır. Bunlardan büyük bir bölümü, taraftar bulamadığı için zamanla yok olmuştur. Ancak dört büyük amelî mezheb hala devam etmektedir. Bunlar; Hanefî, Şafiî, Malikî ve Hanbelî mezhepleridir. Ehl-i sünnet akidesine mensup olanlar bu dört mezhebi benimsemişlerdir.

Esasen herkesin, hükmleri asıl kaynaklarından, Kur'ân ve sünnetten alması gerekir. Ancak buna gücü yeten kimselerin sayısı çok azdır. Böyle bir ilim sahibi olmayanların da bir imama veya müçtehide tabi olmaları, onun rey ve ictihadlarına göre dini hayatı yaşamaları gerekir.

Doğru sadece bir tanedir. Bütün müçtehitler bu doğruya ulaşmak, onu bulmak için gayret sarf etmişlerdir. Eğer doğruya ulaşabilmişlerse iki sevap, hata etmişlerse bir sevap kazanmışlardır. Aynı şekilde, mukallitlerin de, doğruya ulaşmak için gayret sarf etmeleri gerekir. Dolayısıyla, delilsiz olarak, körü körüne taklit etmek yerine, delillerine bakılarak kanaat getirilmesi, yani ittiba edilmesi gerekir. "Pek çok müftü fetva verse de, kalbine danış." (Süyûtî, Câmi'u's-Sağîr, I/40) sözü buna işaret etmektedir. Vicdanen doğru olduğuna inanmadan bir fetvaya uymak caiz değildir.

Ümmetin İhtilafı Rahmettir

İslam'ın evrensel bir din olması bazı ameli meselelerin gri tonda kalmasına yol açmıştır. Bu durum farklı zaman ve mekânlarda yaşayan insanların hayatlarına kolaylıklar getirdiği gibi "tevhid"in de zorlama olmaksızın kabulünü temin etmiştir. "Te'vil" ve "tefsir"e açık olan nasslar insanlık âleminin tek düze olmasına engel olmuşlardır. Ameli noktada sahabeden yapılan farklı rivayetler de bu noktada önem arz etmektedirler. Bir konuda sahabenin ihtilaf etmesi sonraki kuşaklar için "rahmet" olarak kendini göstermiştir.

Ameli bir konuda sahabenin ihtilaf etmesinden haz duyan Ömer b. Abdülaziz gerekçesini şu şekilde açıklamaktadır: *"Eğer onlardan rivayet edilen tek bir görüş olsaydı bu durumda insanlar darda kalırlardı."*

İmanla hakikati yek vucût halinde özümseyen zihinlerin ameli konularda ihtilaf etmeleri, sonraki dönem müçtehitlerine alternatif çözümler üretme ya da farklı tercihlerde bulunma imkânı sağlamıştır. Bu yüzdendir ki Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) ümmetinin ihtilafını rahmet olarak değerlendirmiştir.

Burada altı çizilmesi gereken bir konu vardır ki, o da sahabe ihtilafının ameli konularla sınırlı olmasıdır. Eğer sahabenin ihtilafı konuyla alakalı mevcut bir nassa vakıf olamamaktan kaynaklanıyorsa, nassın sabit olmasıyla düşüncelerini ayet ya da hadis etrafında derhal tevhit etmişlerdir. Nitekim Allah Resulü'nün (sallallahu aleyhi ve sellem) ahirete irtihali üzerine bir grup sahabi onun ölmediğini, Allah Teâlâ'nın İsa (aleyhisselam) gibi onu da katına yükselttiğini dillendirdiler. Ancak Hz. Ebu Bekir *"(Ey Muhammed!) Şüphesiz sen öleceksin ve şüphesiz onlar da öleceklerdir."* (*Zümer, 30)* ayetini okuyup, "Kim Muhammed'e ibadet ediyorsa bilsin ki O ölmüştür. Kim de Muhammed'in Rabbine ibadet ediyorsa

yine bilsin ki O diridir ve asla ölmeyecektir." hitabında bulununca ihtilaf ortadan kalkmış ve istisnasız herkes Resulullah (sav)'in vefatını kabul etmiştir.(*el-Fark-u Beyne'l-Firak, 19)*

Yine "Sakîfe Ehli", devlet başkanlığı konusunu tartışırken Ensardan bir grup, muhacirlere; "sizden bir, bizden de bir emir" olsun teklifinde bulunmuştu. Fakat devlet başkanın "Kureyş"ten olması gerektiğini bildiren hadis gündeme getirildiğinde Allah ve Resulü'ne (sav) itaat edip, gayri bütün görüşleri devre dışı bırakmışlardı.

Fıkhi konulardaki ihtilaflar, iktikadi meselelerdeki ihtilaflar gibi bid'at ve dalalete götürmez. İtikadi mes'elelerde ihtilaf bid'at ve haram sayılmışken, fıkhi konularda içtihad farklılıkları rahmet sayılmıştır. Tabii burada şu hususu dikkatten kaçmaması lazımdır.

Hakkında kesin hüküm bulunan kitap ve sünnette sarahaten (açıkça) hükmü beyan edilmiş meseleler hakkında içtihad yapılmaz, dolayısıyla da ihtilaf olmaz. Nitekim bu hüküm Mecelle'de "mevridi nas'da ictihada mesağ yoktur" şeklinde kaideleştirilmiştir.

13. DERS

Tefsir

Alllah Katında Din İslamdır

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 84-89)

قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ عَلٰٓى اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَآ اُوتِيَ مُوسٰى وَعِيسٰى وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ ۖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ ۖ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ ۚ وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾ كَيْفَ يَهْدِي اللّٰهُ قَوْماً كَفَرُوا بَعْدَ اِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا اَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ۗ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾ اُولٰٓئِكَ جَزَاؤُهُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٨﴾ اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨٩﴾

84- De ki: Allah'a, bize indirilen kitaba; İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına indirilen ilahi mesajlara; Musa'ya, İsa'ya ne diğer peygamberlere Rableri tarafından verilenlere inandık; onlar arasında ayırım yapmayız, biz O'na teslim olmuşuz.

İşte kendisinden önceki tüm peygamberlik misyonunu kapsaması, genişliği ve bütün peygamberlere dostluğu, Allah'ın bütün dinlerindeki Tevhidi, tüm çağrıları ve bütün peygamberlikleri, tek olan kaynağına indirgeyen ve Allah'ın kulları için dilediği şekliyle hepsine iman etmeyi gerektiren İslâm budur.

Allah'a ve Hz. Muhammed (sav)'in peygamberliğine iman emri genel ve kapsamlı bir emirdir. Herhangi bir dine tabi olanlar bu konuda ötekilerden farklı

değildirler. Allah'ın dininde tasdik ve inkâr bakımından peygamberler arasında ayırım gözetilmez. Her bir peygamberin Yüce Allah tarafından gönderilmiş olduğuna iman ederiz.

İman emrinden sonra İslâm'a girme emrinin verildiğini görüyoruz. İslâm ise Allah'ı tevhid etmek, ibadeti yalnızca O'na halis kılmak, O'nun şeriat ve düzenine boyun eğmek demektir. Bu da asıl olan itikada bağlı olarak ortaya çıkar.

85- Kim İslâmdan başka bir din ararsa, o din ondan asla kabul edilmez ve ahirette hüsrana uğrayanlardan olur.

Her kim İslâm'dan başka bir din arayacak olursa, bu ondan asla kabul olunmaz ve böyle bir kimse mutlak hüsrana düşecektir. Çünkü o, Allah'ın tescil buyurduğu yoldan başka bir yola sapmış ve Allah'ı tevhid etmek, O'nun emirlerine bağlanmak şeklindeki selim fıtratın özünü yitirmiş, kaybetmiştir.

Ayetleri eğip-bükerek ve onları anlamlarından saptırarak İslâm, Allah'ın tanımladığı şekilden başka bir tarzda tanıtılamaz. Öyleyse anlamını ve gereğini yerine getirmeden "Allah'tan başka ilah yoktur" şahadetine uymadan, kelime-i şehadeti söylemek asla İslâm olmayacaktır. Şehadetin anlamı ve gerçeği, ilahlığı ve hâkimiyeti, "Bir"e indirgemek, kulluk ve yönelişte birliği sağlamaktır. "Muhammed, Allah'ın Elçisidir" şehadetinin anlamı ve gereği olmadan da İslâm olmaz. Bu şıkkın manası ve hakikati O'nun, ilahından hayat için getirdiği sisteme bağlılık, Allah'ın gönderdiği yasaya uymak, kullara getirdiği kitabı hakem kabul etmektir.

Herhangi bir grup veya dini çevreler tarafından beşeri arzuların doğrultusunda şekillendirilen "İslâm"a itibar edilmez. İslâm'ın açıklarını kollayan İslâm düşmanları ve onların ajanlarının arzularına göre biçimlenen din, gerçek İslam'dan uzaktır.

86- Peygamberin haklı olduğunu gördükleri, kendilerine açık belgeler geldiği halde iman ettikten sonra kâfir olanları Allah doğru yola nasıl iletir? Allah zalimleri doğru yola iletmez.

Yüce Allah'ın sünnetlerinden bir tanesi de, onlar için apaçık delilleri ve belgeleri ortaya koyması, bununla birlikte arzu edilen sonuca götürecek şekilde onlar üzerinde düşünmeye engel olan hususları ortadan kaldırmasıdır. Allah onlara bütün bu imkânları vermiş olduğu halde, onlar Hz. Peygamber'e önce iman ettiler, sonra da inkâr ettiler.

Bu şekilde kendilerine zulmedenlere Allah hidayet vermez. Çünkü bunlar hakkı bildikleri halde inkâr ettiler, peygamberliğin delâletlerini, aklın gösterdiği gerçeği terk ettiler.

87- Böylelerinin cezası; Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların lanetine uğramalarıdır.

Bunlar dünyada da, ahirette de Allah'ın rahmetinden kovulmaları için kendilerine beddua edilmesine müstahak oldular.

88- Onların bu cezaları süreklidir. Ne azapları hafifletilir ve ne de yüzlerine bakılır.

Bu, korkunç bir uyarıdır; içinde zerre kadar iman taşıyan, işin hem dünyada hem de ahiretteki önemini kavrayan her kalbi titretir. Bu, kendisine kurtuluş imkânı tanındığı halde ondan bu şekilde yüz çevirenlere gerçekten uygun bir cezadır. Fakat İslâm, bununla beraber tövbe kapılarını açık bırakıp, tövbe etmek isteyenlerin yüzüne kapıyı kapamıyor. Gelip bu kapıyı çalmasından başka bir yükümlülük de getirmiyor. Kişi O'na doğru yönelip yaklaşmaya çalıştığında, önünde hiçbir engel bulunmadığını görecektir. Yeter ki güven veren sığınağa gelsin ve güzel işler yapmaya koyulsun.

89- Ancak bu sapıtmanın ardından tövbe ederek durumlarını düzeltenler hariç. Çünkü Allah affedici ve merhametlidir.

Bunlar arasından tövbe edip küfrü terk eden, Allah'a dönen, kalbini, amelini ıslah edip yaptıklarına pişman olanlara şüphesiz Allah, önceden işlediklerini bağışlayacaktır.

Dersler ve İbretler

1- İslam dini soyut bir inanç, insan hayatının akışından uzak bir vicdan, ya da bir takım ibadet kurallarından ibaret olmadığı gibi; hayatın diğer alanlarında başka kaynaklara dayanan kanunlar hükmederken sadece insanın şahsi hallerine hükmeden şeriat yasaları da değildir.

İslam'da hiçbir şekilde "din adamı", "siyaset adamı", "ilim adamı" gibi ayırımlar yapılmamıştır. Fakat âlimler ve fakihler vardır. Bunlar da Allah'ın kitabını açıklarlar. Allah'ın helal kıldığını haram, haram kıldığını da helal kılma yetkileri yoktur.

2- İslam biri dini, diğeri dünyevi olan iki ayrı otorite de tanımıyor. İnsan hayatını bir kısmını dini, bir kısmını da dindışı diye ayırmak İslami bir yaklaşım değildir. Bilakis bu taksim sömürgeci batı Hıristiyanlığından alınmıştır.

Hıristiyanlıkta iki otorite vardır. Bir Hıristiyan'ın dini devletinden veya devleti dininden ayrıldığı zaman ne dinine ne de devletine zarar gelir. İslam'ın birçok hükümleri bizzat devleti muhatap almaktadır. Bunun için İslam'ın devlet olması zorunludur.

3- Avrupalılar bizim inandığımız şekliyle Yüce Allah'a hiçbir zaman inanmadılar. Her şeyi bilen, kuşatan, idare eden, yerin ve göğün sahibi ve idarecisi, insanlar arasında hükmedici, peygamberleri gönderici Allah düşüncesi Hıristiyanlıkta hiç olmadı.

Hıristiyanların ilah düşüncesi Aristo'nun tarif ettiği gibi zatından başka hiçbir şeyi bilmeyen, kâinattan haberi olmayan, tıpkı İngiliz Kralı gibi miskin, emri altındakilere hükmedemeyen birisi. İslam böyle bir ilahı tanımıyor. Kayser'i, Allah'a ortak değil kul sayıyor.

13. DERS

Hadis

Zekât Vermeyenlerin Ahiretteki Cezası

٤٦ - عن أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «تَأْتِي الإِبِلُ عَلَى صَاحِبِهَا عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ إِذَا هُوَ لَمْ يُعْطِ فِيهَا حَقَّهَا تَطَؤُهُ بِأَخْفَافِهَا، وَتَأْتِي الْغَنَمُ عَلَى صَاحِبِهَا عَلَى خَيْرِ مَا كَانَتْ إِذَا لَمْ يُعْطِ فِيهَا حَقَّهَا تَطَؤُهُ بِأَظْلافِهَا وَتَنْطَحُهُ بِقُرُونِهَا». وَقَالَ: «وَمِنْ حَقِّهَا أَنْ تُحْلَبَ عَلَى الْمَاءِ». قَالَ: «وَلا يَأْتِي أَحَدُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِشَاةٍ يَحْمِلُهَا عَلَى رَقَبَتِهِ لَهَا يُعَارٌ، فَيَقُولُ: يَا مُحَمَّدُ، فَأَقُولُ: لا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللهِ شَيْئًا، قَدْ بَلَّغْتُ، وَلا يَأْتِي بِبَعِيرٍ يَحْمِلُهُ عَلَى رَقَبَتِهِ لَهُ رُغَاءٌ، فَيَقُولُ: يَا مُحَمَّدُ، فَأَقُولُ: لا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللهِ شَيْئًا، قَدْ بَلَّغْتُ». (بخاري: ١٤٠٢)

46- Ebu Hureyre (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

"Develer, kıyamet gününde dünyadakinden çok daha güçlü ve semiz bir halde sahibinin yanına gelir. Eğer sahibi dünyada iken onun zekâtını vermemiş ise, tabanlarıyla sahibini çiğneyip ezmeye başlar. Aynı şekilde koyunlar da dünyadakinden olduklarından daha semiz bir durumda sahibine gelirler. Eğer sahibi onların hakkını vermemiş ise, ayaklarıyla onu çiğner ve boynuzlarıyla da sahibini toslamaya başlar." Resûlullah (sav) devamla buyurdu ki: **"Bu hayvanların sahip oldukları haklarından biri de, suyun başında sütleri sağılırken, bundan payları bulunan fakir ve yoksullara haklarının sadaka olarak verilmesiydi."** Devamla şöyle dedi: "**Sakın yarın kıyamet gününe herhangi biriniz zekâtını vermediği koyunu sırtında, onun sesinin çıktığı kadarıyla yüksek sesle meleyerek taşıyor bir halde gelmiş olmasın ve bu haliyle benden medet beklemesin. Çünkü ben de ona cevaben**

derim ki: Ben, daha önce sana tebliğ etmiş olduğum ilâhi hükmün hiçbirini bugün Allah katında senin lehine olmak üzere hafifletecek bir güce sahip değilim. Yine, zekâtını vermediği bir deveyi böğürtüsüyle sırtında taşıyarak da çıkıp gelmesin ve 'Ey Muhammed! Bana yardım et' demeye kalkışmasın. Çünkü ben ona, 'Ben dünyada iken bütün bunları sana tebliğ etmiştim, bugün Allah katında senin için yapabileceğim bir şey yoktur' diyeceğim" diye buyurdu. (Tecrid, 706)

٤٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «مَنْ آتَاهُ اللهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكَاتَهُ مُثِّلَ لَهُ مَالُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شُجَاعًا أَقْرَعَ لَهُ زَبِيبَتَانِ يُطَوَّقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَأْخُذُ بِلِهْزِمَتَيْهِ -يَعْنِي بِشِدْقَيْهِ- ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا مَالُكَ، أَنَا كَنْزُكَ». ثُمَّ تَلا: {لا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ} الآيَةَ. (بخاري: ١٤٠٣)

47- Ebu Hureyre (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

"**Allah kime bir mal verir de o kimse o malın zekâtını vermezse, kıyamet gününde o mal, kendisi için oldukça zehirli, iki gözü üzerinde iki siyah nokta bulunan erkek veya kuyruğu üzerinde dikilip de zehrini çok daha yükseklere ve uzaklara fırlatan bir yılan suretine sokulur. Bu yılan kıyamet gününde onun boynuna dolanır, sonra çenesini iki taraftan yakalayıp ısırır. Sonra da "Ben senin zekâtını vermediğin malınım, ben senin depolayıp biriktirdiğin malınım" der. Resûlullah (sav) daha sonra,** ***"Allah'ın kereminden kendilerine verdiklerini Allah yolunda harcamakta cimrilik gösterenler, sanmasınlar ki o, kendileri için hayırlıdır; tersine bu onlar için pek fenadır. Cimrilik ettikleri şey de kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır."*** **(**Âl-i İmran, 180) **âyetini okudu."** (Tecrid, 707)

Dersler ve İbretler:

1- İnsan, mali ibadetleri yerine getirerek ruh sağlığına ulaşır. Zekâtını ve sadakasını vermesi, ihtiyaç sahiplerine yardım etmesi, ruh sağlığı yönünden çok önemlidir.

2- Rızık, yetenek ve kazanç elde etme yönlerinden insanlar arasında farklılıklar vardır. Yüce Allah kazanç bakımından insanları birbirinden farklı kılmış, ancak belirlenmiş farz olan bir hakkı fakire ödemeyi de zenginlere farz kılmıştır. Zekât farizası, gelir dağılımındaki bu farklılıkları çözümüne vesile olan ilk ted-

birdir. Zekât, İslam'daki sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın gerçekleştirilmesi olayıdır.

3- Zekât, Kur'an-ı Kerim'de seksen iki yerde namazla birlikte zikredilmiştir. Bu durum namaz ile zekât arasındaki sıkı ilişkinin derecesine delildir.

4- İhmal ve kusurdan dolayı zekâtlarını vermeyenlerden zekât zorla alınır. Gerekirse savaş yoluyla tahsil edilir.

5- Eğer kişi, farz oluşuna inanmadığından ötürü zekât vermezse, kâfir olup, üzerine mürtede uygulanan hüküm uygulanır. İnkâr dolayısıyla zekâtı ödemeyen topluluklarla savaşılır.

6- Zekât, malın sadece zenginler arasında dolaşmasını önler, fakir ve muhtaçlara yardımcı olup, gücü yeten insanların iş kurmaları ve çalışmaları için ellerinde bir sermaye olur, çalışmaktan aciz olanların normal bir yaşama düzeyine çıkarılmalarına yardımcı olur, toplumu fakirlikten, devleti zayıflamaktan kurtarır.

9- Zekat, insanı cimrilikten korur, mümini cömertliğe ve eli açıklığa alıştırır; böylelikle sadece zekat vermekle yetinmez. Ümmetin ihtiyaç duyduğu her alanda malından infakta bulunur. Allah'ın dini yayılsın, müslümanlar tekrar eski günlerindeki gibi izzetli ve şerefli bir şekilde yaşasınlar diye malını harcar.

13. DERS
Davet Fıkhı

Allah'a Gerçek Anlamda Kulluk

Allah'ın bizim için öngördüğü ve bize yol haritası olarak çizdiği ve yolumuzu aydınlatacak olan en kapsamlı şey kulluk görevidir. İlahî mesajların en yüksek ve en üstün temkinle gerçekleşebilmesi için kulluk görevi, görevlerin en önemlisidir. İnsan fıtratında bunun en doğru ve sağlıklı bir tarzda gerçekleşmesi de bu kulluğa bağlıdır. Çünkü kulluk denilince onda sevgi vardır, kişinin kendisini Rabbi karşısında basit görmesi vardır, korku ile umut arasında yaşamak vardır. Evet, bu ve benzeri özellikler bizden istenmektedir.

Eğer ibadetin önemi üzerinde duracak olursak, aşağıda özet hâlinde göreceğiniz hususlar, bunlardan sadece bir kaçıdır. Şöyle ki:

1- İtikadın (İnancın) Tespiti

İbadetin özü, Allah sevgisini, heybetini, korkusunu, O'nun kâinatın Rabbi ve Meliki olduğunu bilmesi ve kalbine yerleştirmesidir. Allah'ın emrettiği ve şiar olarak ortaya koyduğu şeraitine, esaslarına yönelmesidir. İmanlı olduğunu söyleyen ve böyle bir iddiada bulunan bir kimsenin inandığını ameliyle pratikte uygulamak suretiyle doğrulaması gerekir. Bu konuda samimiyetini, dürüstlüğünü göstermeli, Rabbini her an hatırlamalı ve O'ndan başka ilah tanımamalıdır. Sevabını ve ecrini de yalnız O'ndan istemeli ve O'ndan beklemelidir.

Tevhidin ne anlama geldiğini ve Allah'ı yüceltmek için nasıl davranmamız gerektiğini öğrenmek için burada canlı bir örnek verelim. Mesela ezanı ele alalım. Ezan, yüce Allah'ın, farz olan namazlarımızın vaktini öğrenmemiz için meşru kılmış olduğu bir bildirme vasıtasıdır. Günde beş defa tekrarlanır. Müslümanlar yüksek bir yerden ezan sesinin geldiğini duyduklarında, orada bir toplanmanın bir yığılmanın olduğunu görürüler. Hatta en basit bir yerleşim merkezinde bile bu vardır. Dahası bir badiyede bile olsa, yine de orada da ezan sesi duyulur.

Bu, mücerret bir ses manasında değildir. Çünkü bu, çok yüce ve derin manalar taşıyan bir bildirimdir, namaz vaktinin girdiğinin ilanıdır.

Eğer namaz ibadeti bizden istenilen şekilde kılınırsa, mümin, hayatta her sıkıntı çektiğinde ona sığınır ve onun sayesinde dünyanın yorgunluğunu üzerinden atar. Nitekim işin bu yönünü Rabbimizin şu ayetlerinden dinleyelim:

"Şüphesiz insan çok hırslı ve sabırsız olarak yaratılmıştır. Kendisine kötülük dokunduğu zaman sızlanır. Ona bir hayır dokunduğunda da eli sıkıdır. Ancak, namaz kılanlar başka. Onlar, namazlarına devam eden kimselerdir." (Mearic, 19-23)

2- Ahlaki Değerlerin Tesbiti

Yüce Allah'ın rabbani olan yasası ve nizamı, ibadet ve kulluk yoluyla ahlaki üstünlüğü tamamlamak için gelmiştir. Bu nizam, insanları sabır, cömertlik, toleranslı olmak, dürüstlük gibi en üstün örnek olmaya ve en yüce değerleri kazanmaya çağırıyor. Ki bunların hepsi dünya ve ahiret saadetini sağlar. Kaldı ki ibadetler de tüm örnekleriyle söz konusu ahlaki değerleri tesbitte, toplumda ve bireylerde yerleşmesinde etkisi vardır. Bunlar müminin kalbine ve vicdanına en yüce değerleri ekerler. Örneğin namazı ele alalım. Namaz mümini sabırlı olmaya, edepli ve ihlâs sahibi olmaya, düzenli bir hayat sürmeyi sağlar. Böylece bu güzel ahlak, gönülde yerleşip kökleşinceye dek, üzerinde büyük bir tesir bırakır.

Bir de zekât ibadeti vardır. Kelime anlam olarak artış ve üreme, temizlenme, arınma demektir. Bunun insan ahlakı üzerinde oldukça büyük bir önemi vardır. Çünkü zekât, insandaki cimriliğin, pintiliğin, acımasızlığın ve duygusuzluğun önüne geçer. Ona yardım etmenin, cömertliğin güzelliğini öğretir. İhtiyaç sahiplerinin zenginlere karşı kin ve öfke duymalarını önler, zengin ve yardım sever din kardeşine karşı sevgiyle bağlanmasını sağlar. En basitinden, insanın birilerine karşı kin gütmesine engel olur. Böyle olunca da toplumda karşılıklı sevgi ve saygı bağları artar, insanlar birbirlerine karşı derin saygı ve sevgi duyguları ile dolarlar.

Bir de oruç ibadetini ele alalım. Bu ibadetin de, insan iradesi üzerinde ve onu eğitmede büyük bir önemi vardır. Çünkü bu manada vicdanen ve kalben diri olan bir mümin, hep Allah'ın gözetiminde olduğunu düşünerek insanlara karşı muamelesinde buna dikkat eder. Nefsine hâkim olur, sabrı bizatihi yaşar, şehevi ve cinsel aşırılıklardan uzak durur, boş sözler söylemez, kötü âdetleri ve huyları varsa onları bırakmaya sebep oluşturur.[1]

---

1 El-Minhacu'l Kur'ani fi't Teşri, s. 42

Hac ibadetinin sosyal hayattaki etkisine gelince, bu, hepsinden daha kapsamlı ve daha geniş çaplı bir ibadet olayıdır. Nitekim günümüzde bile hâlâ bu ibadetin birçok hikmetleri ortaya çıkmaktadır. Zaten Kur'an- Kerim de bunların birçoklarına işaret etmektedir.

Bir başka açıdan değerlendirdiğimizde hac ibadeti öyle bir nizamdır ki, herkes için bir tek elbise giymelerini farz kılmıştır. İhram. Bir hareketi öngörmüştür, tavaf ve sa'y, Arafat vakfesi vb. hususular. Onlardan bir tek kelime istemektedir, tevhid, bir tek taat istemektedir, Beytullah'ı ziyaret. Böylece itikat ve inançlarını tespit etmeyi hedeflemiştir. Ahlaklarını, sosyal toplumun ıslahını istemiştir. Bu nedenle İslami ibadetlerin insan hayatında ve toplumsal hayatın gelişmesindeki rolü sayılamayacak derecede çoktur. En güzel kurallar, en önemli hedefler, en saygın ve temiz amaçlar İslam'da ve onun ibadetinin insanlar üzerinde meydana getirdiği değişimde görülecektir.

İnsan hayatında kulluğun gerçek olarak ortaya konabilmesi hâlinde, hayatın her alanında olduğu gibi onun hayat hakkındaki düşüncelerini ve hislerini, duyguların tashih eder, düzeltir. Çünkü bir insan, sağlıklı bir iman ve itikat üzerinde hayatını bina etmez ise, onun hayatının her alanı sıkıntılarla dolar. Hayatın hiçbir yerinde sağlıklı bir şey bulamaz. O, Allah'ın kendisinden istediklerini, dinin gereklerini yerine getirirse, işte o zaman hayatını sağlam temeller üzerine oturtmuş olur. Zalimlerin, fasıkların ve hainlerin karşısında dimdik durur, tağutlara hizmet etmez. Çünkü secdeye kapandığında kimin huzurunda olduğunu kavramıştır. Bu itibarla o, artık bundan böyle Allah'tan başkasını asla hatırlamaz. Hayatını ve her şeyini bu esas ve ölçüler üzerinde bina eder.

Bir de Allah'a kulluktan kaçınanlar var, onlar bu dünya hayatında başkalarına hep kul ve köle olmakta devam edeceklerdir, bu bakımdan da zelil olacaklardır. Çünkü onlar şehvetlerinin, vehimlerinin, hurafelerin kulu ve kölesi hâline geleceklerdir, kendileri gibi beşerin kulu ve kölesi olacaklardır, başlarını onların önünde eğerek yere kapanacaklardır. Onlar bunların hayatlarına, yasamalarına, düzenlerine, değerlerine ve ölçülerine bağlı kalarak, tıpkı kendileri gibi birer beşer olan insanlara, Allah'tan başka bu kimselerin emirlerine boyun eğecekler, onların kulu ve kölesi olacaklardır.

13. DERS

Mezhepler Tarihi

Edille-i Şer'iyye

Şer'î deliller anlamına gelen "edille-i şer'iyye," dinî hükümlerin dayandığı kaynaklara denir. Fıkıh usulünde delil, "şer'î ve amelî bir hükme götüren şeydir" diye tarif edilebilir. Bunun için âlimler, hem dinî hükmün çıkarıldığı aslı, hem de hükmü elde etmek için kullanılan yöntem ve genel prensipleri delil olarak adlandırmışlardır. Bu nedenle, hüküm çıkarılmakta asıl olan âyet ve hadisler ile hüküm çıkarma usulü olan icma, kıyas, sahabenin sözü, istihsan, istıslah, ıstıshab gibi metotlar şer'î delil olarak kabul edilmiştir. Ancak İslâm âlimleri, bir bakıma bütün şer'î delilleri temsil eden ve hükümlerin kaynağını oluşturan bir konumda gördüklerinden, bunlardan dördü üzerinde ittifak etmişlerdir; bunlar Kitap, Sünnet, icma' ve kıyastır. Bu delillere Edille-i Erbaa ya da Usûl-i Erbaa da denilmektedir.

a- Kitap:

Kitap, kelimesi İslâm fıkhında Kur'an-ı Kerim yerine kullanılan bir terimdir. İslam âlimleri, Kur'an-ı Kerim'in bir tanımını yapmışlardır. Bu tanıma göre Kur'an: "Allah Teâlâ tarafından, Peygamberi Muhammed (sav)'e indirilen, lafzıyla herkesi aciz bırakan, okunmasıyla ibadet olunan, Mushaflarda yazılı olan ve tevatür yoluyla aktarıla gelen kitaptır."

Kur'ân-ı Kerim 23 yılda peyder pey Hz. Muhammed (sav) Efendimize indirilmiştir. Bir harfini bile inkâr etmek küfürdür. Kur'ân-ı Kerim'i en iyi bilen ve anlayan Rasûlullah (sav)'dir. Ondan sonra ashâbıdır. Kur'an, İslâm teşrîinin (yasamanın) temelini teşkil eder.

Rasûlullah Vedâ Haccında şöyle buyurmuştur: "Sizlere iki şey bırakıyorum: Allah'ın kitabı ve Resûlünün sünneti. Bunlara sarıldığınız müddetçe dalâlete düşmezsiniz." Kur'ân, hükümleri genel çizgileriyle belirtir; pek az konu dışında

bunların detayına inmez. Nitekim Kur'ân'da, keyfiyet ve detayı belirtilmeksizin namaz kılmak ve oruç tutmak emredilmiş; bunların nasıl yapılacağım ise, Hz. Peygamber, sözlü ve fiilî olarak açıklamıştır.

Kur'an Semavi kitapların en faziletlisidir. Onu en değerli ve en güçlü elçi olan, vahiy emini Cebrail indirmiştir. Yaratılmışların en faziletlisi olan Hz. Muhammed'e indirilmiştir. İnsanlar içinden çıkarılan en faziletli ümmete indirilmiştir. Dillerin en değerlisi, en fasih olanı ve en geniş kapsamlı olanı ile Arapça olarak indirilmiştir.

b- Sünnet:

Sünnet, Hz. Peygamber (sav)'in söz, fiil ve takrirlerine denir. ''Peygambere itâat eden, Allah'a itâat etmiş olur.'' (Nisâ, 80) Hz. Peygamber mü'minler için ahlâken veya hukuken en güzel ve vazgeçilmez tek örnektir.

Hadis olarak da adlandırılan sünnet, Hz. Peygamber'in çeşitli vesilelerle söylediği sözlerdir. Meselâ: "Ameller niyetlere göredir" (Buhâri) hadis-i şerifi gibi.

Fiilî sünnet ise, Hz. Peygamber'in şekil ve şartlar ile namaz ve hacc ibadetlerinin yerine getirilmesi, muhâkeme usûlü alanında bir ahit ve yemin ile hüküm vermesi gibi işlerdir. Hz. Peygamber, "Ben namazı nasıl kılıyorsam siz de öyle kılın" (Buhâri, Ezan, 18) buyurarak fiili sünnete işaret etmiştir.

Takriri sünnet, Hz. Peygamber'in sahâbenin yaptığı bazı işlere olumlu ya da olumsuz bir müdahalede bulunmaması veya o işi tasvip ettiğini belirtmesidir. (Abdulvahhab Hallaf, İslâm Hukuk Felsefesi, Trc., 181-182).

Su bulamadığından teyemmümle namaz kılan bir sahâbînin namazdan sonra su bulduğu halde namazı iâde etmemesini Rasûlullah (sav)in tasvibi gibi.

c-İcmâ:

İcma: Hz.Peygamber'in vefatından sonra, herhangi bir asırda, bütün İslam müçtehitlerinin, dînî bir konuda ortak hüküm vermelerine denir.

d- Kıyas:

Kıyas: Kur'an ve Sünnet'te hükmü açıkça belirtilmeyen bir meselenin hükmünü, aralarındaki ortak nitelik dolayısıyla, hükmü açıkça belirtilen diğer meseleye göre açıklamaktır.

Fer'î Deliller: Aslî delîllere bağlı ve onlardan elde edilen ikinci derecede delîller. Müctehid (dînî kaynaklardan, delîllerden hüküm çıkarabilen) bir âlim,

bir mes'elenin hükmünü aslî delîllerde açıkça bulamazsa, fer'î delîllere mürâcât eder. Bunlar da şunlardır:

1. İstihsân

3. İstislâh (Mesâlih-i Mürsele)

4. Örf ve Âdet

5. Sahâbî kavli.

6. Sedd-i Zerâyi'

7. Şer'ü Men Kablenâ (Geçmiş Şerîatler)

Müctehid olan kişi herhangi bir İslami meseleyi çözmek için önce o mesele ile ilgili âyetin olup olmadığına bakar. Sonra Hz. Peygamberin Sünnet'ine yani Hadis'e müracaat eder. Bunlarda bulamazsa konuyla ilgili âlimlerin görüşünü (icmanın olup olmadığını) araştırır. Onda da bulamazsa kıyas yaparak meseleyi çözmeye çalışır. Asli delillerle meseleyi çözemeyen müctehid, yukarıda sayılan tâli yollara (fer'î delillere) başvurarak meseleyi çözüme kavuşturur.

14. DERS

Tefsir

Hepiniz Allah'ın İpine Sarılın

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 100-103)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنْ تُطِيعُوا فَرِيقاً مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ اِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾ وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَاَنْتُمْ تُتْلٰى عَلَيْكُمْ اٰيَاتُ اللّٰهِ وَفِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللّٰهِ فَقَدْ هُدِيَ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٠١﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعاً وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ كُنْتُمْ اَعْدَاءً فَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ اِخْوَاناً وَكُنْتُمْ عَلٰى شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَاَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٠٣﴾

100- Ey iman edenler! Eğer siz Kitap Ehli'nden bir zümreye uyarsanız sizi imanınızdan sonra kâfirler olarak döndürürler.

Ey Müminler! Fitneyi körükleyen, sönmüş cahiliye ateşini alevlendiren şu Yahudilere itaat edecek olursanız, imandan sonra sizleri küfre, birlikten sonra tefrikaya, ayrılığa, sevgi, samimiyet ve içten bağlılıktan sonra da tiksintiye, kin ve düşmanlığa döndürürler. Küfür ise ahireti kaybetmeye sebep olduğundan, dinî bakımdan bir helak oluştur. Dünyada ise kötü gidişe ve kötü geçime sebeptir. Fitneleri, düşmanlıkları ve kini körüklediğinden dolayı dünyada da bir helak oluştur.

101- Size Allah'ın ayetleri okunup durmakta ve O'nun peygamberi de içinizde iken nasıl inkâr edersiniz? Her kim Allah'a sımsıkı tutunursa muhakkak doğru yola iletilmiş olur.

Siz nasıl olur da kâfirlere itaat edersiniz? Hâlbuki siz şu iki özelliğe sahipsiniz: Birincisi gece gündüz Resulüne indirilen Allah'ın ayetlerinin okunmasıdır. Size bu ayetleri o okumakta ve tebliğ etmektedir. Bu ayetler mucize olduğu apaçık olan Kur'an-ı Kerim'in ayetleridir. İkinci husus, davetini destekleyen harikulade mucizeleri açıkça göstermiş bulunan Resulün aranızda, varlığıdır.

Bu iki halin varlığı küfür ve inkâra aykırıdır. Bunun anlamı, onlar gerçekten saptılar da bu bakımdan azarlandılar demek değildir. Çünkü onlar mümin kimselerdi. Bundan dolayı iman nitelikleri söz konusu edilerek "ey iman edenler" diye kendilerine seslenilmiştir. Bu bir uyarıdır.

102- Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak Müslümanlar olarak ölün.

Müfessirlere göre "Allah'tan, O'na yaraşır şekilde korkmanın anlamı, Müslümanın, bütün varlığı ile Allah'ın emirlerini yerine getirmeye ve yasaklarından kaçınmaya çalışmasıdır. Nitekim Abdullah b. Mes'ûd (r.a), âyetin bu kısmını şöyle açıklamıştır: "O'na âsi olmayıp itaat etmek, nankör olmayıp şükretmek ve O'nu unutmaksızın hep hatırda tutmak."

103- Hepiniz toptan Allah'ın ipine sımsıkı yapışın ve parçalanıp ayrılmayın. Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani siz birbirinize düşman kişiler idiniz de o kalplerinizi birleştirdi ve O'nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Yine siz ateşten bir çukur kenarında iken oradan da sizi O kurtardı. İşte Allah hidayet bulaşınız diye size ayetlerini böylece apaçık bildiriyor.

Daha sonra Allah'ın Araplara ihsan etmiş olduğu en büyük nimeti onlara hatırlatılmaktadır. Bu ise tefrikadan sonra birlik ve bir araya gelmek, düşmanlık ve adaletten sonra, biri birlerini öldürmekten, güçlünün zayıfa musallat olmasından sonra birleşip kaynaşmak, küfür ve şirkten sonra iman kardeşliğidir. "***Müminler ancak kardeştir***." (Hucurat, 10). Şirk ve putperestlik sebebiyle ateşin ve helak olmanın kenarına yaklaşmış iken insanların efendileri, dünyanın liderleri olmalarıdır. Allah İslâm sayesinde onları yok olmaktan, helak olmaktan kurtarmıştır.

Evs ve Hazreclilerin bir bölümünü teşkil ettikleri Araplar arasında cahiliye döneminde pek çok savaşlar olmuştu. Aralarında ileri derecede düşmanlık, kin ve kötü duygular vardı. Bunlar sebebiyle uzun süre birbirleriyle çarpışıp durdular. Allah İslâm'ı gönderince bu dine giren girdi ve bunlar Allah'ın azameti sayesinde birbirini seven kardeşler, Allah uğrunda birbirlerini gözeten kimseler, iyilik ve takva üzere biribirleriyle yardımlaşan kişiler oldular.

Dersler ve İbretler:

1- "Toptan Allah'ın ipine sımsıkı sarılın, ayrılığa düşmeyin." ayetindeki birlik ve din kardeşliği, Allah'a götürücü unsur olarak "hablullah" terkibinin anlamı içinde gösterilmiştir. Bu vesileler, Cenab-ı Hak'tan insana doğru uzatılan bir ipe benzetilmekte, buna tutunanların kurtulacağı, muradına ereceği, tutunma ihtiyacı duymayanların ise dünyada ve ahirette kendi aşağılıkları ve mahrumiyetleri içinde sahipsiz, yardımsız ve çaresiz kalacaklarına işaret olunmaktadır.

2- İslam'a bağlılık hangi ölçüde güçlü olursa, ona bağlı cemaat ruhu ve din kardeşliği de o ölçüde güçlü olur. Bunun için toplumda birlik ve dirliğin kaynağı dinî bağ olduğu gibi, tefrikayı önleyen yegâne güç kaynağı yine din bağıdır.

3- İnsanlığa uzatılmış olan kurtuluş ipi Kur'ân'a sarılıp tutunmadığımız zaman İslam milleti çözülür, dağılır, kuvvet ve kudreti gider.

4- İnsanlar arasında fikri ihtilaf bazı sınırlar içinde doğal karşılanırsa da sosyal ayrılıklar toplumsal hayatın yapısını sarsacağı, Müslüman topluluğu parçalara ayırıp onların kuvvet ve kudretini zaafa uğratacağı için haramdır.

5- Dinin bazı hükümlerini kendi kısır düşüncelerine göre yorumlayan ve işine gelmediği için bazı hükümleri tanımayan ya da manevi tahrife giderek Allah'ın ayetlerini kendi aşağılık arzularına alet ederek parçalayanlar, tevhid için değil de Müslümanların bölünüp parçalanması için çalışanlardır. "Dinlerini parça parça edip gruplara ayıranlar…"(En'am, 159) Ayeti bu gerçeği açıklar.

6- Tefrikaya düşmenin en önemli sebeplerinden biri de grupların başlarındaki liderleri ve hocaları hatasız ve masum görmeleridir. Böyle bir inanç, beraberinde itikadi bir sapmayı getirir. Şatibi'nin (ö.790/1388) belirttiği gibi, "kim de kendisi hakkında ismet iddia ederse, peygamberliğini iddia eden yalancının yaptığını yapmış olur." (el-İ'tisam, II, 97) Aşırı sevgi gözü kör eder, eksik ve yanlıların görülmesini engeller. Aşırı nefret de gözü kör eder. Kişi, sevmediği kimsenin hep olumsuz taraflarını görür. Bunun ikisi de yanlıştır. Ortasını bulmak gerekir.

7- Zilletten kurtulup izzete ermek, Hakkı hâkim kılmak, nefsimizi, ferdi, toplumu ve kurumları İslam'la ıslah etmek ve bu gün ırkçı emperyalizm tarafından yürütülen ifsad ve zulüm düzenini engellemek, bir kimsenin veya grupların birbirinden bağımsız tek başlarına yapabileceği bir görev değildir. Bu çalışmalar ittifak halinde, teşkilatlanarak, BÜNYANÜN MERSUS gibi kenetlenerek yapılması emredilmiştir. "***Allah, kendi yolunda kenetlenmiş bir yapı gibi saf bağlayarak savaşanları sever."*** (Saf: 4)

8- Görevlerin ittifak halinde, hep beraber teşkilatlanarak disiplin ve ciddiyetle yürütülmesi bir tercih değil zorunluluktur ve inancın gereğidir. "Allah'ın

eli cemaatin üzerinedir. O halde kim kendisini (cemaatten) ayırırsa o cehennem için ayrılacaktır." (Tirmizi) Nebevi buyruğu birlik ve bütünlük içinde olmamız gerektiğini net bir şekilde açıklamaktadır.

"Allah (cc) sizin için üç şeyden razı olur ve sizin üç şeyinize de kızar. Razı olduğu şeyler: 1- Ona ibadet edip şirk koşmamanız, 2- Toplu olduğunuz halde İslam'a sıkı sıkıya sarılıp tefrikaya düşememeniz, 3- Allah'ın (cc) başınıza emir tayin ettiği kimselerin sözünü dinlemenizdir. Kızdığı şeyler ise: 1- Dedikodu, 2- İslam gayesi dışında lüzumsuz yerlerde malı israf, 3- Fazla soru sormanızdır." (İmam Malik)

"Girmeden tefrika bir millete düşman giremez,
Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez."

14. DERS

Hadis

Oruç

٤٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلا يَرْفُثْ وَلا يَجْهَلْ وَإِنِ امْرُؤٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ -مَرَّتَيْنِ- وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ، يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي، الصِّيَامُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا». (بخاري: ٤٩٨١)

49- Ebu Hureyre (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

"**Oruç bir kalkandır. Oruçlu bir kimse kötü söz söylemesin, cahilce işler peşinden koşturmasın. Eğer herhangi bir kimse kendisi ile dövüşmeye veya sataşmaya kalkışırsa hemen iki defa, "Ben oruçluyum, ben oruçluyum" diyerek kavga ve sataşmayı önlesin. Varlığım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, oruçlu bir kimsenin açlık sebebiyle ağzında oluşan nefes kokusu, Allah katında misk kokusundan daha güzeldir." Yüce Allah buyuruyor ki: "Kulum yemesini, içmesini ve şehevî istek ve arzularını sadece benim rızamı elde etmek için terk etmektedir. Oruç ibadeti riyasız olarak sırf benim için tutulmaktadır ve onun değerlendirilmesi de bana aittir. İyiliğin karşılığı da bire karşı on kat olarak ödenir.**" (Tecrid,919)

٤٩ - عَنْ سَهْلٍ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ بَابًا يُقَالُ لَهُ الرَّيَّانُ يَدْخُلُ مِنْهُ الصَّائِمُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، يُقَالُ: أَيْنَ الصَّائِمُونَ؟ فَيَقُومُونَ لا يَدْخُلُ مِنْهُ أَحَدٌ غَيْرُهُمْ، فَإِذَا دَخَلُوا أُغْلِقَ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ أَحَدٌ».

49- Sehl (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: **"Cennette, Reyyan adı verilen bir kapı vardır. Kıyamet gününde bu kapıdan başkaları değil, sadece oruç tutanlar gireceklerdir. "Oruç tutanlar nerede?" diye seslenilir. Bu esnada oruç tutanlar kalkar ve oradan sadece kendileri cennete girerler, başkaları değil. Onlar içeri girince de cennetin kapısı üzerlerine kapatılır, artık bundan böyle o kapıdan içeri kimse giremez."** (Tecrid, 920)

٥٠ - عن أَنَس بْنَ مَالِكٍ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً». (بخاري: ١٩٢٣)

50- Enes b. Malik'ten (ra) diyor ki, Peygamber (sav) buyurdu ki: "**Sahur yemeği yiyiniz, çünkü sahur yemeğini yemede bereket vardır."** (Tecrid, 936)

Dersler ve İbretler:

1- Her şeyden önce oruç, Allah Teâlâ'ya itaat ve ibadettir. Mü'min kul bu ibadet ve itaatinden dolayı sınırsız bir sevap kazanır.

2- Oruç Allah korkusunun yerleşmesini sağlar. Bir ayet-i kerimede Allah (c.c.) şöyle buyuruyor: "**Ey iman edenler! Takva üzere olasınız diye, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de oruç tutmak farz kılınmıştır."** (Bakara, 183)

3- Oruç insanın düzenli ve tertipli olmasını sağlar. Çünkü oruçlu belli bir vakte kadar yeme ve içmeden vazgeçer. Bütün mü'minler aynı anda ve aynı zaman içinde oruçlarını tutarlar.

4- Oruç insanın ahlaki yönden olgunlaşmasını da sağlar. Nefsine, şehevi arzularına ve şeytana karşı direnmesini ve tamamen Allah'a teslim olmayı öğretir. Bütün istek ve arzularına karşı sabretmeyi de öğretir.

5- Oruç, insanın iradesini güçlendirir, zihninin berraklanmasını sağlar. İnsanların birbirlerine yardım etmesini, sosyal dayanışma usullerini de öğretir.

6- Oruç nefis ile cihat anlamına gelir. Nefsin arzu ve isteklerini kırmak için en büyük metoddur. Peygamber (sav) evlenmeye gücü yetmeyenlere nefislerini kırmak ve günahlara karşı bir kalkan olması için oruç tutmayı tavsiye etmektedir.

7- Oruç sağlık açısından da çok faydalıdır. İnsanın hayatını yeniler. Mideyi ve diğer organları rahatlatır.

14. DERS

Davet Fıkhı

Şirkin Etkilerinden Kurtulmak/1

Şirkle savaşmak

Temkinin en önemli şartlarından biri de, şirkin her türüyle savaşmaktır. Ne türden ve ne çeşitten bir şirk olursa olsun, hiçbirine hiçbir zaman tolerans tanımamak ve onlarla daima savaş halinde olmaktır. İşte bu bakımdan Müslüman cemaat ve toplumların, Allah'ın şeriatını egemen kılmak için gayret gösterenlerin en önemli görevi, şirk denen olayın nasıl bir düzen ve sistem olduğunu, gerçek yönleriyle bilmesi ve tanımalarıdır. Bunun İslam'a ve İslam ümmetine ne büyük zararlar verdiğini ortaya koymaları gerekir.

Şirk denen olayı ve buna bağlı olan unsurları öğrenmenin elbette birçok faydaları olacaktır.

Birincisi, insan eğer şirkin ve küfür sistemlerinin ne olduğunu bilirse, o tehlikeye düşmekten kendisini kurtarır.

İkincisi, kendisi dışında başkalarının da böyle bir tehlikeye düşmesine mâni olur, onları uyarmak suretiyle böyle bir tehlikeden onları da kurtarmış olur.

Üçüncüsü, böylece kişi, İslam'ın ve tevhid inancının güzelliğini öğrenmiş ve kavramış olur. Çünkü bir kimse şirk denen olayın ne olduğunu bilir ve batıl bir nizam olduğu gerçeğini öğrenirse, onun karşıtının da tevhid inancının olduğunu elbette öğrenmiş olacaktır. Tevhid ise, amellerin en faziletlisidir.

Bu ve daha başka sebepler açısından dürüst ve samimi olan davetçiler, ihlâs sahibi bilginler, rabbani olan yolda devam eden liderler, komutanlar bundan böyle şirkin sebeplerini, kısımlarını, tehlikelerini ve şirk ile ilgili her ne varsa hepsini ümmete açıklayıp izah ederler. Sahih ve gerçekçi bir imanın oluşması için gerekli açıklamaları yaparlar. Bu öyle bir açıklama olmalıdır ki, artık şirk ve benzeri küfür nizamlarına bulaşmış olanlar, ancak onları terk etmeleri hâlinde

gerçek manada iman etmiş olurlar, aksi takdirde iman ettik demelerinin bir manası olmaz.

Şeyh Sadi (rh) diyor ki:

"Kul, Allah için tüm iradesini, söz ve davranışlarını istenilen manada Allah için arındırmadıkça, tevhid inancına sahibim demiş olması yeterli olmaz.

Şirkin kısımlarına gelince,

"Şirk iki çeşittir. Birisi yüce Allah'ın rubiyetinde yani Rab olarak ona ortak koşulmasıdır. Örneğin putperestlerin, yaratılıcılıkta, putların da Allah gibi birtakım şeyleri yaratabildiklerine inanmaları gibi, işte bu, rububiyette şirk demektir.

Bir de uluhiyette yani ilah olmada Allah'a şirk (ortak) koşulmasıdır. Örneğin Allah'a ibadet kimlerin, Allah ile birlikte başka şeylere de tapmaları bu türden bir şirktir. Ki burada Allah'tan başkasına da tapanlar, o taptıkları varlıkların da Allah ile bu konuda eşit olduklarını, onlarda da bir tür ilahlık vasıflarının bulunduğunu kabul etmelerdir. İşte bu da uluhiyette, birtakım varlıkların Allah'a ortak koşulmasıdır."[1]

"Doğrusu Allah, kendisine şirk (ortak) koşulmasını hiçbir zaman bağışlamaz. Bunun dışındaki günahları ise dilediği kimseler için bağışlar. Kim Allah'a şirk (ortak) koşarsa şüphesiz büyük bir günahla Allah'a iftira etmiş olur." (Nisa, 48)

"Andolsun, sana ve senden önceki peygamberlere şöyle vahyedildi: 'Eğer Allah'a ortak koşarsan elbette amelin boşa çıkar ve elbette ziyana uğrayanlardan olursun." (Zümer, 65)

Müşrikleri yeren birçok hadis rivayeti bulunmaktadır, bunlardan birkaç hadisi örnek olarak görelim:

Abdullah bin Mesud diyor ki; Resûlullah (sav)'den şöyle buyururken işittim:

"Allah'a, şirk (ortak) koşar olduğu hâlde ölen bir kimse, ateşe girecektir."[2]

Cabir bin Abdullah diyor ki; Resûlullah'ı şöyle buyururken işittim:

"Kim, Allah'a ortak koşmaksızın, ona kavuşursa, cennete girecektir."[3]

Affedilemeyecek tek günah, bağışlanamayacak olan en büyük suç, Allah'a ortak koşmaktır. Kişi, eğer tövbe etmeden şirk üzere ölürse, böylesi için asla bağışlanma yoktur. Oysa şirkin dışında işlenen günahlara gelince, eğer Müslüman bir kimse onlardan dolayı tövbe etmeden ölürse, o kişinin bağışlanıp bağışlan-

1 Sadi, Er-Riyadu'n Nadra, s. 244
2 Müslim, İman, 1/94, 92
3 Müslim, İman, 1/94, 93

maması Allah'ın dilemesine bağlıdır. Allah dilerse azabeder ve delerse mağfiret buyurur.

İnsanlar, Hz. Âdem'in dini üzere idiler. O da tevhid diniydi. Ne zamanki o dini bırakıp putlara tapar oldular. Allah da kendilerine Hz. Nuh'u, yeryüzüne ilk resûl olarak gönderdi.[4]

Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Hakka yönelen bir kimse olarak yüzünü dine çevir. Allah'ın insanları üzerinde yarattığı fitrata sımsıkı tutun. Allah'ın yaratmasında hiçbir değiştirme yoktur. İşte bu dosdoğru dindir. Fakat insanların çoğu bilmezler." (Rum, 30)

Samimi, dürüst, doğru, sadakat esaslarına bağlı, ihlası içeren bir tevhid inancıyla Allah'a olan bağlılıkta bir devlet nizamının oluşması için gayret gösterilmesidir. İradede, sözlerde, davranışlarda, her türlü hareket ve faaliyetlerinde tevhidin asli inancıyla çelişen en büyük şirkten arınmış, tevhidin kemalini zedeleyecek küçük şirkten beri, bidatlerden uzak bir tevhid inancının hâkim kılınmasıdır.[5]

Bu cemaat şirk düzenleriyle savaşacak, insanlar eliyle yapılan yasalardan ve böylesi bir şirke bulanmaktan insanları kurtaracak olan bir İslami cemaat, insanları sadece bir ve tek olan Allah'a kulluğa davet edecektir. İnsan hayatının her alanında ve her işlerinde ve sözlerinde çağrı bir ve tek olan Allah'a kulluk daveti ve davası olacaktır.

İslam ümmeti, Allah'ın istediği yolda yürür ve hayatlarında onun şeriatını tatbik ederlerse, her işlerinde buna rıza gösterirlerse, işte o zaman, Allah'ın kendilerine vadettiği halifelik ve yeryüzünde egemen olma, güven içinde bir yaşam sürdürme hükmü yürürlüğe girer ve bu, gerçekleşir. Herhangi bir kimse bu gerçeğe muhalefet ederse, bu doğru olan yoldan saparsa, zillete düşer, inancını yitirir, neticede düşmanlar onu kaparlar. Çünkü Allah'ın vaadi değişmez. Eğer bizler, bizden istene şartları yerine getirdikten sonra Allah'ın vaadinin gerçekleşmesini istersek, o mutlaka gerçekleşir o halde bize düşen şartların gereğini yerine getirmektir.

---

4 İbni Kesîr, Tefsir, 1/250

5 Abdurrezzak el-Abbad, es-Sadi ve Cuhuduhu fi Tavzihi'l Akide, s. 191

14. DERS

Mezhepler Tarihi

İctihad Nedir, Müctehid Kimdir?

İctihad kelimesinin sözlükte "güçlüğe katlanmak ve çaba göstermek anlamına gelir. Bir şeyi elde etmek için olanca gücünü harcamak demektir. Terim anlamı ise, bir fıkıh bilgininin, şer'î bir hükmü delilinden çıkarmak için çaba sarfetmesi ve bu hususta bütün gücünü kullanmasıdır. Burada delil, İslam hukukunun temel kaynakları olan Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber (sav)'in sünnetidir.

İctihad yapan kişiye müctehid denir. İslam hukukunun bütün konularında ictihad yapabilecek olan fıkıh bilginine ***müctehid-i mutlak***, yalnızca bazı konularda ictihad yapabilecek olanına ***müctehid-i mukayyed*** denir. İctihad yapabilecek seviyeye ulaşmamış fıkıh bilginlerine de ***mukallid*** denir. Çünkü bunların çalışmaları, bir başka müctehidin görüşlerini anlama, kavrama ve ona göre fetva vermekle sınırlıdır. Bunlar genellikle bir mezhebe bağlı olurlar ve eserlerinde o mezhebin hükümlerini, meselelerini ve rivayetlerini toplarlar.

İslâm hukukunda şer'î hükümler kesin delillere yani açık ayet ve hadislere veya icmaa dayanıyorsa ictihada gerek kalmaz. Mecelle, bunu "Mevrid-i nas'da ictihada mesağ yoktur" (madde, 14) prensibiyle ifade etmiştir Ancak nassların sübûtu veya delaleti zannî olup, kesinlik ifade etmez veya âyet ve hadislerde çözümü bulunmayan meselelerle karşılaşılırsa, reyle (ictihad) hareket edileceği, bizzat Hz. Peygamber tarafından, Muâz b. Cebel'i Yemen'e vali olarak gönderirken açıklanmıştır.

Resulullah (sav), Muâz b. Cebel (ra)'a Yemen'de ne ile hükmedeceğini sormuş; o da; "Allah'ın Kitabı ile" cevabını vermiştir. "Allah'ın Kitabında bir hüküm bulamazsan?" buyurunca; "Rasulünün sünnetiyle" demiştir. "Onda da bulamazsan" sorusuna ise Muâz b. Cebel (ra); "Reyimle ictihad ederim" cevabını vermiştir. Bunun üzerine Rasulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Rasulünün el-

çisini, Peygamberinin razı olduğu şekilde muvaffak kılan Allah'a hamd olsun" (*Tirmizi, Ahkâm, 3)*

Müctehidde Bulunması Gerekli Özellikler

Ayet ve hadislerden hüküm çıkarmak ve ictihad gerektiren konuları çözebilmek için bir takım şartlara ihtiyaç vardır. Bu esaslar fıkıh usulünün tedvini ile birlikte, ilk defa Müctehid imamlar devrinde tesbit edilmiştir. Bir müctehidde bulunması gereken özellikleri şöylece ifade edebiliriz:

1- *Arap dilini çok iyi bilmek:* Usûl-i fıkıh alimleri bu noktada ittifak etmişlerdir. Çünkü Kur'an-ı Kerim, Arap dili ile nazil olduğu gibi, onun tefsiri durumunda olan Sünnet de aynı dildendir. İmam Gazzalî; "Müctehidin, Arapların konuşmalarını ânlıyacak ve kelimeleri kullanmadaki geleneklerini bilecek kadar Arapçaya vâkıf olması şarttır." Demiştir.

2- *Kur'an ilimlerini bilmek*: Kur'an ilminin en yüksek derecesi, onu tam olarak ezberlemek, bütününün mânasını kavramak, hüküm ifâde eden âyetleri inceden inceye araştırmak, sahabîlerin bu âyetler üzerindeki tefsirlerini, âyetlerin nüzul sebeplerini ve gayelerini bilmektir.

3- *Sünneti bilmek*: Bu şart üzerinde de İslam üleması ittifak etmişlerdir. Müctehidin araştırmak istediği konularla ilgili kavli, fiili ve takriri sünnetleri bilmesi gerekir. Yine onun, sünnetin nasih ve mensuhunu, âmm ve hass'ını, mutlak ve mukayyedini bilmesi gerektiği gibi; hüküm hadislerinin rivayet yollarını, senedlerini, hadis rivayetlerinin kuvvet derecelerini de bilmesi gerekir. (Ebû Zehra, Usulü'l-Fıkh, s, 382)

4- *Üzerinde icmâ' hasıl olan konularla ihtilaflı olan konuları bilmek*: Bu şart üzerinde de ittifak edilmiştir. Hakkında icmâ' hâsıl olan konular namaz, namazın rekâtları ve vakitleri, zekât, zekâtın farziyeti ve taksimatı, nikâhı haram olan kadınlar v.s. gibi esaslardır.

5- *Kıyası bilmek:* Müctehid olmak isteyen kimse, kıyasın hüküm çıkarma esaslarından biri olduğunu ve doğru kıyasın metodunu bilmek mecburiyetindedir.

6- *Hükümlerin amaçları (makasıdu'l-ahkâm) nı bilmek:* Fıkhî hükümler çıkarmak istiyen müctehid, îslâm şeriatının amaçlarını ve Hz. Peygamber'in gönderilmesine sebep olan asıl gayeyi bilmelidir. O, bu sayede, ictihad yaparken bu amaçların dışına çıkmaz. Bunları bilmeyen kimse, kıyasın şekillerini ve dini hükümler için uygun olan sebeplerin vasıflarını tanıyamaz.

7- *Doğru bir anlayış ve takdir gücüne sahip olmak:* Bu şart yukarıdaki şartları ihraz etmek için bir vâsıtadır. Bu şartı haiz olan müctehid, gerçek fikirleri saçma olanlardan ayırdetmek imkânına sahip olur.

***8-** İyi niyetli ve sağlam itikad sahibi olmak:* Halis bir niyet, kalbi Allah'ın nuru ile aydınlatır. Onu, bu dinin özüne nüfuz ettirir ve yalnız hakka yöneltir. Haktan başkasına meylettirmez. Çünkü Allah, ihlâs sahibi kimsenin kalbine hikmet kapılarını açar ve ona hidayet eder. İslâm dîni, ancak kalbi ihlâs ile aydınlanmış olanların idrak edeceği ilâhî bir nurdur. İtikadı bozuk olan kimse bid'at ve nefsî arzularının peşine düşer, selim bir kalb ile nass'lara yönelemez. Çünkü onun düşüncesine, akli kudreti ne olursa olsun, doğru hüküm çıkarmaktan onu uzaklaştıran bir hal hâkim olur. Zira kötü niyet düşünceyi de kötüleştirir. Bundan dolayı kendilerinden sonra gelen nesillere derin bir fıkıh mirası bırakan büyük İmamlar, fıkıh alanındaki şöhretlerinden önce takva ve ihlâslarıyla meşhur olmuşlardır.

Özellikle dört mezhep imamının hayatlarına baktığımızda zühd ve takvalarının ilimlerinden daha önde gittiğini görürüz.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

İlim Uğrunda / Abdülfettah Ebu Gûdde.

15. DERS

Tefsir

Emribil Maruf Nehyi Anil Münker

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 104)

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۜ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠٤﴾

104- Sizden hayra çağıran, iyiliği emredip, kötülükten alıkoyan bir topluluk bulunsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.

*İbni Kesir de şöyle diyor: "*Buradaki ayette kastedilen ümmetin fertlerinin tümüne bu görev ayrı ayrı farz kılınmış olmasına rağmen ayrıca ümmet içerisinde bu görevi yerine getiren bir cemaatin oluşturulmasıdır. Nitekim Sahih-i Müslim'de Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edilen bir hadiste Resulullah (sav) şöyle buyuruyor*:*

"Sizden kim bir kötülük görürse onu eliyle düzeltsin. Buna gücü yetmezse diliyle düzeltsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin. Bu ise imanın en zayıfıdır." Diğer bir rivayette ise; *"Bundan geriye hardal tanesi kadar iman yoktur"* buyruluyor.

"Sözün özü hayra çağırmak, iyiliği emredip kötülükten sakındırmak her Müslüman'a kesin olarak farz kılınmış bir görevdir. Ayetin zahiri manası açıkça bu hükme dalâlet eder. Bu ayetin dışında da (aynı manayı ifade eden) ayetler vardır.

İnsanlar hayra daveti terk ettiklerin de bazıları diğer bazılarının münkeratı (kötülükleri) işlemekten men etmez, sükût ederse ümmet olmanın manasından çıkarlar. Cemaatsiz olarak darmadağınık bir şekilde tek başına kalırlar.

Bunun için Resulullah (sav), meddahları/dalkavukları gemiye binen şu adama benzetiyor.

Bu yolcu gemiye bindiğinde her birinin suyu var. Ama onlar suyu münferit kullanıyorlar. Adam onlara; 'O suya ihtiyacım var' diyor. (Ama onlar aldırmıyorlar.) Bunun üzerine adam (su almak için) gemiyi delmeye başlıyor. Eğer kazmayı elinden alırlarsa kendileri kurtulduğu gibi, o kişi de kurtulur. Yoksa hepsi birlikte helak olurlar. İşte kötülüklerin yayılması da (bu şekilde) ümmeti yok eder.

"Sizden yalnızca zulmedenlere isabet etmeyecek azaptan korkun." (Enfâl, 25)

Kişinin kendisini ve kendisiyle beraber olanları emr-i bi'l mar'uf ve nehyi anil münkerle koruması gerekir. Özellikle de yalan, ihanet ve rüşvet gibi toplumu bozan, kötülüklerin anası pisliklerden uzak durmak gerekir. Bu cenaze namazı gibi kişinin birbirini vekil tayin edebildiği kifaye farzlardan birisi değildir. Çünkü bir yerde cenaze olduğunu haber alan bütün herkes ölünün yıkanmasını bekleyip namazını kılmak zorunda değildir. Kendisinin dışında cenaze namazını kılacak kimselerin bulunduğunu bilmesi ona yeter. Fakat bir kötülük gördüğünde derhal ondan men etmesi farzdır. Başkasını beklememesi gerekir.

Eğer ayette geçen "min" teb'iz (bütünden parçayı istisna etmek) için olursa o takdirde mana şöyle olur:

"Ey Müslümanlar! Sizler hepiniz bu görevle mükellefsiniz. Bu teklifi bazılarınızı bu iş için seçip görevlendirerek yerine getiriniz. Yahut da sizden bir grup bu farzı yerine getirsin, siz de onlar bu mühim görevi yerine getirirken doğacak sıkıntıları göğüsleyin. Özellikle de inatçı zalimlerin saldırılarına karşı onların arkasında durun, himaye edin. Allah azze ve celle'nin bahşetmiş olduğu mâli gücünüz ve kuvvetiniz oranında hepiniz bu davette yerinizi alın. Bu hususla ilgili olarak Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"İsrailoğullarından inkâr edenler, Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lanetlenmişlerdi. Bu, baş kaldırmaları ve aşırı gitmelerindendi" (Maide,78)

Resulullah (sav) Efendimiz de şöyle buyuruyor:

"Kim bir hayrın işlenmesine dalalet ederse onu yapanın mükâfatı kadar mükâfat alır." (Müslim- Ebu Davud)

"Kim doğru yola çağırırsa o yola tabi olanların ecri kadar ecir alır. (o yola tabi olanların) ecirlerinden de her hangi bir şey noksan edilmez. Kim de delâlete çağırırsa ona uyup günah işleyenlerin günahları kadar ceza alır. O günahkârların (günahında da) hiçbir şey eksilmez." (Buhari, Müslim, Ebu Davud)

"Benden önce bir ümmete Allah'ın gönderdiği hiçbir nebi yoktur ki onun sünnetine sarılacak, emirlerini yerine getirecek ümmeti içerisinde havarileri ve ashabı olmasın. Sonra onların arkasından ihtilaflar çıkar, yapmadıkları şeyleri söylerler, emrolunmadıkları işleri yaparlar. Kim onlara eliyle mücadele ederse o müzmindir. Kim onlarla diliyle mücadele ederse o mü'mindir. Kim onlarla kalbiyle mücadele ederse o mü'mindir. Bunun gerisinde hardal tanesi kadar iman yoktur." (Buhari, Müslim, Ebu Davud)

Cihadı terk etmek, davet ve tebliğ vazifesini aksatmanın getireceği kötü akıbet hakkında Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyuruyor: "İne (vadeli satıp peşin geri alma) alışverişi yaptığınızda, sığırların peşine takıldığınızda, cihadı terk ettiğinizde, sığırların kuyruğuna takıldığınızda, ziraate/ekin ekmeye razı olduğunuzda ve cihadı terk ettiğinizde Allah Teâlâ size zilleti musallat kılar. Siz dininize dönünceye kadar da onu üzerinizden kaldırmaz." (Ebu Davud)

Dersler ve İbretler:

1- Emri bilma'ruf ve nehyi anil münker görevini ifa etmemiz, cahiliye ile ve batılla yapmakta olduğumuz mücadelede Rabbani yardım ve bereketin üzerimize yağmasını sağlar. Çünkü bizim çevremiz ve kuvvetimiz düşmanların orduları, katilleri ve propagandacılarına oranla çok zayıftır. Fakat Allah'ın yardımı ve kuvvetiyle çok güçlüdür.

2- Davet, istikamet ve itaatin başıdır. Çünkü bununla nefis, başkasını kendisine tercih eder. Bu ise imanın kemalinin göstergesidir. "*Sizden biriniz kendisi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe (istemedikçe) (gerçek) iman etmiş olmaz*" (Buhari, Müslim, Tirmizi)

3- İnsanlardan, özellikle de Müslümanlardan gaflete dalmış olanları, bataklığa saplanmış olanlar uyandırılır. Çünkü insan karmaşık bir fıtratla yaratılmıştır. Onun hem hayra, hem de şerre istidadı (kabiliyeti) vardır.

4- İnsan, içinde bulunduğu kendisini kuşatan olaylardan ve kendi işini yaparken yardımlaştığı kişinin yol ve yönetiminden etkilenir. Eğer etkilenme hayırlı bir yönde ise etkileşim de hayırlı olur. Eğer etki eden şey şer ise etkileşim de şerli olur. Peygamber (sav) Efendimiz buyuruyor: *"Kişi arkadaşının dini üzeredir. Sizden biriniz (arkadaşlık ettiğinde) arkadaşına dikkat etsin."*

5- Ümmetin haklarını, ahlak ve faziletini himaye etme ve korumayı sağlar. "Onlar, başka değil, sırf "Rabbimiz Allah'tır" dedikleri için haksız yere yurtlarından çıkarılmış kimselerdir. Eğer Allah, bir kısım insanları (kötülüklerini) diğer bir kısmı ile defedip önlemeseydi, mutlak surette, içlerinde Allah'ın ismi bol bol anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescidler yıkılır giderdi. Allah, kendisine

(kendi dinine) yardım edenlere muhakkak surette yardım eder. Hiç şüphesiz Allah, güçlüdür, galiptir." (Hacc, 40)

6- Biz davetle davranışlarımızı güzelleştirir, ahlakımızı, düzeltiriz. Diğer yönden insanların geneline tesir ederiz. Ayrıca bizimle aynı yolda yürüyen, birlikte çalıştığımız kardeşlerimize iyilik ve yardım etmiş oluruz. Çünkü güzel davranışların ve iyi ahlakın bıraktığı tesir binlerce vaiz ve hatibin tesirinden daha kuvvetlidir.

7- Biz davet sayesinde dünya ve ahiretin azabından kurtuluruz.

8- Müslüman'ca bir şahsiyetin oluşturulmasında bütün hayırlı hasletleri toplayan ve her türlü kötü düşüncelerden uzaklaştıran Allah'ın yardımına, zaferine ve teyidine ehil kılar.

9- Davet, Müslümanların arasını birleştiren bir yoldur.

10- Davet, nefisleri etkileyerek, kardeşlik, tekâmül, iyilik ve takvada yardımlaşma duygularını harekete geçirir.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

İslama Nasıl Davet Edelim / Fethi Yeken

15. DERS

Hadis

Ramazan Ayı ve İtikâf

٥١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه قال: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فُتِّحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ». (بخاري: ١٨٩٩)

51- Ebu Hüreyre (ra) rivayet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Ramazan girince gök kapıları açılır, cehennem kapıları kapatılır ve şeytanlar zincire vurulur."** (Tecrid,923)

٥٢ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها - زَوْجِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم -: أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ حَتَّى تَوَفَّاهُ اللهُ، ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهُ مِنْ بَعْدِهِ. (بخاري: ٢٠٢٦)

978. Hz. Peygamber'in (sav) hanımı Aişe'den (ra) rivâyete göre diyor ki: **"Peygamber (sav) vefat edene dek hep Ramazan ayının son on gününde itikâfa girerdi. Resûlullah'ın (sav) vefatından sonra ise hanımları bunu aynen devam ettirdiler."** (Tecrid,978)

٥٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - يَعْتَكِفُ فِي كُلِّ رَمَضَانٍ عَشْرَةَ أَيَّامٍ، فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الَّذِي قُبِضَ فِيهِ اعْتَكَفَ عِشْرِينَ يَوْمًا. (بخاري: ٢٠٤٤)

53- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre, diyor ki: **"Peygamber (sav), her Ramazan on gün itikâfa girerdi. Ancak Resûlullah (sav) vefat edeceği yılki Ramazan ayında yirmi gün itikâfa girdi."** (Tecrid,983)

Dersler ve İbretler:

1- İ'tikaf, cemaatle namaz kılınan bir mescitte oruçlu olarak itikâfa niyet ederek beklemektir.

2- Kadınların itikâf yapacağı yer kendi evidir. Namaz kıldığı mekân onun itikâf yeridir. Kadınların itikâf için mescidlere gitmesi mekruhtur. Kadının itikâfa girmesi evinde namaz kıldığı yerden başka yerde sahih değildir.

3- İtikafın amacı Rabbin murakabesinde bulunmak suretiyle kalbi temizlemek, O'na yönelmek, boş vakitleri ibadete ayırmak, ibadet için kendini dış dünyadan ayırmak, Allah Teala için kullukta bulunarak dünya meşgalelerinden ve dünya işlerinden kendisini belli bir süre için tecrit etmek, kendisini Mevlasına teslim ederek bütün işlerini Allah'ın yüce iradesine bırakmak, onun keremine dayanmak, kapısında durmaktır. İtikâfın en faziletlisi Ramazanın son on gününde girilendir. Bunun sebebi bin aydan daha hayırlı olan Kadir gecesine rastlamak ihtimalidir.

4- İtikâf, Ramazan ve Ramazan dışında her vakit müstehaptır.

15. DERS

Davet Fıkhı

Şirkin Etkilerinden Kurtulmak/2

İnsanın içine düştüğü şirkin, hem dünyada ve hem ahirette insan üzerinde birçok etkileri vardır. Bu etkiler gerek fert ve gerekse toplum bazında bir çok sarsıcı yıkımlara yol açar.

Şimdi bu etkiler nelerdir, bunlardan bazı örnekler verelim.

1- Fıtrat Nurunun Sönmesidir

Yüce Allah buyuruyor ki:

"Kıyamet gününde, biz bundan habersizdik demeyesiniz diye Rabbin Âdem oğullarından, onların bellerinden zürriyetlerini çıkardı, onları kendilerine şahit tuttu ve dedi ki: Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (Onlar da), Evet (buna) şâhit olduk, dediler." (Araf, 172)

Bu durumda, şirk, kişinin ta ruhlar âleminde Rabbine verdiği sözü, ahdi bozması demektir. Şirke düşen kişiler, aynı zamanda cinlerin ve insanların yaratılmış oldukları amaçlarından da sapmış olurlar. Çünkü Allah, "Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyat, 56) diye buyurmuştur.

İnsan Allah'a şirk koşunca, tüm amelleri boşa gider ve seraba dönüşür. Bu konuda yüce Allah şöyle buyuruyor:

"İnkâr edenlere gelince, onların amelleri ıssız bir çöldeki serap gibidir. Susamış kimse onu su sanır. Yanına geldiğinde hiçbir şey bulamaz. Tıpkı bunun gibi kâfir de hesap günü amellerinden bir şey bulamaz." (Nur, 39)[1]

[1] Bu ayette, küfür, zifirî karanlıklara benzetilmektedir. İnsan, nasıl ışık olmadan karanlıkta bir yere varamaz, tehlikelerle karşı karşıya olursa küfür karanlığındaki bir kimse de öylece hakikati bulamaz, bocalar durur.

2- Üstün Olan Nefse Egemen Olması

Allah'a bağlı olan ve onun rızasını bekleyen bir nefsi, şehevi duygular ve istekler ele geçiremezler. Bu şekilde olan bir nefis ya da ruh temizliği hep üstün değerlere sahip çıkar ve onları örnek edinir. Kirden, pastan ve her türlü sıkıntı veren durumlardan arınmaya, uzak durmaya çalışır. Bunlar ister Allah'ın haram kıldığı kötü şeylerden olsun ya da halkın üzerine gelen bir takım zulümler olsun, ya da insanların durabildikleri kimi düşük seviyeli yerler olsun, bütün bunlardan Allah, sevgisi onu uzak tutar. Dünyevi şehvetlerden ve hazlardan kendisini korumasını da bilir.

Ancak ne zamanki tevhid gerçeği nefsinde sarsılır, buna şirk bulaşırsa, artık bundan böyle nefis aşağılara doğru yuvarlanmaya başlar. Geçici metaın, dünyevi hazların arkasına düşer. Üstün değerleri unutur, köpekler misali geçici dünyalara üşüşür. Yüksek değerler uğruna cihadı bırakır, basit değerler uğruna savaşmaya başlar. Bu basit değerler uğruna bireysel olarak insanlarla, toplumsal manada herkesle, hatta devletlerle bile savaşmaya girer. Artık bundan böyle kişinin hayatına orman kanunları egemendir. Kim üstün gelirse, hak onundur, bundan böyle hak, haklının olmaktan çıkar, hak güçlünün olmaya başlar. Zaten böyle bir durum, bizim cahiliye dönemlerinden öğrendiğimiz ve karşılaştığımız durumlardır. Yüce Allah buyuruyor ki:

"Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki gökten düşmüş de kendisini kuşlar kapışıyor veya rüzgâr onu uzak bir yere sürüklüyor gibidir." (Hac, 31)

3- Kişinin Onurunun Kırılması, Zillet İçine Düşmesi

Gerçek onur, kişinin Allah'a iman ile tevhid inancı üzerinde yaşamasıdır. Çünkü Allah şöyle buyuruyor:

"Hâlbuki asıl üstünlük, izzet ve onur ancak Allah'ın, Peygamberinin ve müminlerindir. Fakat münafıklar bunu bilmezler." (Münafikun, 8)

Ancak müşrik böyle bir onuru ve izzeti bilmez, ondan zevk de almaz. Çünkü o, artık köleleşmiştir. Zillet içindeki bir kulluğu kabul etmiştir. Bu, Allah'a olan bir kulluk değildir. Çünkü Allah'a kulluk, kişiye, izzet, üstünlük ve onur kazandırır. Böylesi biri ya şehevi duygularının, ya malının, ya da cinsel arzularının kölesidir, güç ve kuvvetin kulu ve kölesidir. Her ne türden bir kulluk olursa olsun, hepsi zillettir, onursuzluktur. Birtakım geçici zevklerin esiri olmaktır. Bir gün gelir, tüm bu geçici zevkler yok olur, aziz ve cebbar olan Rabbinin huzurunda rezil duruma düşer. Çünkü ayette şöyle geçmektedir:

"Ey Muhammed! Ne dersin; biz onları yıllarca dünya nimetlerinden yararlandırsak, Sonra da kendilerine tehdit edildikleri şey gelse, hâlleri nice olurdu? Dünyada yararlandırıldıkları şeyler onlara fayda sağlamazdı." (Şuara, 205-207)

4- Beşeriyetin Özde Olan Birliğini Parçalamak Olur

Şirk denen olay, beşeriyetin özünde var olan birlikleri parçalar. Mesela adam, güya Allah'a karşı namaza durur, bu arada bir başka ilah adına alışveriş yapar. O başka ilahı ona, faizi helal sayar, aldatma ve hile yapmanın bir vebalinin olmayacağını fısıldar. Amaç kâr etmek ve kazanmaksa, faiz de öyledir, dedirtir. Şehevi isteklerini de bir üçüncü ilah adına yerine getirir. Bu ilah da ona gayrimeşru olan her tür yaşantının mübah olduğunu söyler, iğrençlikleri ona süslü olarak gösterir.

Böylece kimi zaman bir beşere tapar, kimi vakit bir putun önünde saygı duruşunda olur. Ondan bereket ve bolluk ister. Ya da Allah'a yaklaştırılmasını ondan umut eder. Böylece içinde birkaç ilah ve Rab, biri diğeriyle kavgalı olan ilahlar zinciri arasında hayatı altüst olmuş kişiliksiz kişi karşımıza çıkar. Güvenini, huzurunu yitirmiş, nerede nasıl olması gerektiğini bilmeyen karasız bir kişi veya toplum ile karşı karşıya kalırız.

Rabbimiz buyuruyor ki:

"Allah, birbiriyle çekişen ortak sahipleri bulunan bir köle adam ile yalnızca bir kişiye ait olan bir köle adamı örnek verdi. Bu iki adamın durumu hiç bir olur mu? Hamd Allah'a mahsustur. Hayır, onların çoğu bilmiyorlar." (Zümer, 29)

5- Sonuçta İşlenen Her Amelin Boşa Gitmesidir

Allah Teâlâ buyuruyor:

"Andolsun, sana ve senden önceki peygamberlere şöyle vahyedildi: 'Eğer Allah'a ortak koşarsan elbette amelin boşa çıkar ve elbette ziyana uğrayanlardan olursun." (Zümer, 65)

İşte, insanın şirke bulaşması hâlindeki durumlarından söz eden bazı ayet örneklerini sunduk. Bu ayetlerde gösterilen tehlikeler, o toplumu rabbani olan temkinden uzaklaştırır.

15. DERS

Mezhepler Tarihi

Mücehidlerin Tabakaları

Fıkıh usulü âlimleri, müçtehitleri ikiye ayırıyorlar:

1- Müçtehid-i mutlak

2- Müçtehid-i mukayyed.

Müçtehid-i mutlak, bütün şer'i meselelerde içtihat ehliyetine sahip olan zâtlardır. Müçtehid-i mukayyed ise bazı meselelerde içtihada muktedir olup, bazı konularda ise içtihada ehil olmayan fakîhlerdir. Bunlar içtihat edemedikleri konularda diğer mutlak müçtehitleri taklit ederler.

Müçtehit kendi akıl, hayal ve hissiyatından mesele istihraç edemez. Ancak bütün gücünü kullanmış olmak şartıyla, şer'i deliller içinde saklı olan ve dinin itikatla ilgili olmayan fer'i meseleler konusunda hüküm çıkarmak için geyret edebilir; aksi halde mesul olur.

Müçtehitlerin tabakaları birbirinden farklıdır. Bazısının derecesi daha yüksek ve daha feyizlidir.

Fıkıh usulü alimleri müctehidleri yedi tabakaya ayırmışladır:

1- ***Mutlak Müctehidler***: (El-Müctehid fi'ş Şer'i): Bütün şer'i delillere hakkı ile vakıf olup; gerek ûsul-i fıkıh, gerekse fer'i meselelerde (hiç kimseyi taklid etmeden) ictihad'da bulunanlardır. Sahabe-i Kiram Said b. El Müseyyeb ve İbrahim Nehai gibi tabiûnun fakihleri, İmam-ı Azam Ebû Hanife, İmam-ı Malik, İmam-ı Şafii, İmam Ahmed b. Hanbel, İmam-ı Evzai, Muhammed b. Cerir Et Taberi, Davûd-û Zahiri, Süfyan Es Sevri, Hasan El Basri, Muhammed El Bakır, Cafer Es-Sadık, Ebû Sevr, Leys b. Saad ve bunun gibi alimler.

Mutlak müctehidler; ictihadda kullandıkları usûlü, şer'i delillere dayanak tesbit etmişlerdir. Dolayısıyla, zaruri hallerin dışında birbirlerini taklid etmeleri

caiz değildir. Sahabe-i Kiram (Allahû Teâlâ hepsinden razı olsun) arasında görülen bütün ihtilâflar; fer'i konularda cereyan eden "ictihad" farklılaşmasından ibarettir. Resûl-i Ekrem (sav)'in; "ictihad'ın da isabet eden müctehid'e iki, isabet edemeyene de bir sevab verileceği" yolundaki beyanı esas alındığı zaman; Sahabe-i Kiram'a dil uzatmanın kat'iyyen caiz olamayacağı kavranır. Mutlak müctehid'lerin tamamı için aynı hüküm geçerlidir. Nitekim Molla Hüsrev "Şahidlikleri kabul edilip edilmeyeceği" kişileri tasnif ederken: "Selefe açıkca küfür ve ta'n eden kimselerin de şahidlikleri kabul edilmez.

Selef; sahabe-i güzin ve müctehid ulemâdır. Çünkü bu işler (Selef'e küfür ve ta'n etmek) o kimselerin akıllarının ve mürüvvetlerinin (Haysiyetlerinin) kusurunu gösterir. Böyle büyük bir vebalden kaçınmayan kimse, yalan söylemekten de çekinmez" hükmünü zikreder. Buna mutlak müctehid de denir. Bunlar asıl ve ayrıntıda bir başka müçtehidi taklide mecbur olmayanlardır.

2- ***Mezhep'de müctehidler*** (El-Müçtehid-i fi'l-Mezhep): İctihad ûsulü'nde bir mutlak müctehidi taklid edip; fer'i meselelerde müstakil müctehid olan ulemâ bu sınıfa dahildir. İbn-i Abidin: "Mezhep'te müctehid'lerin" Usûl-i fıkıh'ta bağımlı, fer'i meselelerde mutlak müctehid'e muhalefet edebilen kimseler olduğunu kaydeder. Mesela: İmam-ı Yusuf, İmam-ı Muhammed ve İmam-ı Züfer; Usûl-i Fıkıh'ta İmam-ı Azam Ebû Hanife'ye tabi olmakla birlikte, fer'i bazı meselelerde ona muhalefet etmişlerdir.

3- ***Mesele'de Müctehidler***: (El Müctehid fi'l Mesail): Mutlak müctehid'den, kat'i bir hüküm nakledilmeyen meselelerde "İctihad" yapan ulemâdır. Bunlar; mutlak müctehid'e gerek usûl'de, gerek fürû'da muhalefet edemezler. İbn-i Abidin: "Mesele'de müctehidleri" şu şekilde tarif etmektedir: "Hassaf, Ebû Cafer-i Tahavi, Ebû Hasen El Kerhi, Şemsü'leimme Hulvani, Şemsü'leimme Serahsi, Fahrû'lislâm Pezdevi, Fahruddin, Kadıhan ve emsali bunlardandır. "Bu zevat, usûl ve füru'da İmam-ı Azam'a muhalefet edemezler. Ancak nass olmayan meselelerde usûl ve kavaide göre hüküm çıkarırlar."

4- ***Tahrîc Erbabı*** (Ashab-ı Tahriç): Bu zâtlar, içtihat iktidarına sahip olmayan mukallitlerdir. Bunlar kendi mezhep imamlarından nakil olup da bir kaç cihete ihtimâli olan tam belirgin olmayan meseleleri tefsir ve açıklamaya muktedir olan fakihlerdir. Meselâ: Cessâs, Ebu Bekir er Razi gibi meşhur zâtlar.

5- ***Ashab-ı Tercih:*** Halkın örfünü, adetini ve zamanın ihtiyacını dikkate alarak mezhebindeki muhtelif rivayetlerden en uygun olanını tercih iktidarına sahip olan ulema-i kiramdır. Meselâ: Meşhur "Kuduri" sahibi Ebu'l Hasan, Hidaye Sahibi Şeyh-ül İslâm Merğinâni gibi. îbn-i Abidin bunlar hakkında şöyle diyor: "Bunların işi: "Bu daha evlâdır, rivayet bakımından bu daha sahihtir, bu daha

vazıhtır, bu kıyasa daha uygundur, bu halka daha muvafıktır" gibi sözlerle muhtelif rivayetleri birbirinden üstün addetmektir.

6- ***Ashab-ı Temyiz:*** Bunlar tercihe iktidarları olmayıp, kendi mezheplerinde mevcud bulunan kavi ile zayıf hüküm arasını temyize muktedir olan zevattır. Meselâ. Kenz'in müellifi Nesefı, Muhtar'ın sahibi Ebu Fazl Müceddidi el-Mevsili, Vikaye'nin sahibi Tâcü'ş-Şerîa Mahmud Buharî, gibi...

7- ***Ashab-ı Taklid:*** Müctehit derecesinde olmayan fıkıh âlimleridir. İbn-i Abidin gibi.

Hanefî Fıkhı konusunda herkesin otorite kabul ettiği İbni Abidin gibi büyük bir şahsiyet müçtehitlerin yedinci ve son tabakasından sayıldığına göre günümüzde içtihat davasında bulunanların yaptıkları maskaralıktan başka bir şey değildir. (Emanet ve Ehliyet)

8- Taklit ve İttiba: Dayandığı kitap, sünnet ve icma delillerinden biri bilinmeksizin bir müctehidin sözünü alıp bununla amel etmeye "taklid", deliline bakmak, öğrenmek ve ictihadına katılmak suretiyle bir müctehidin reyini (görüşünü) benimsemeye ise ittiba denir.

16. DERS

Tefsir

En Hayırlı Ümmet ve En Zelil Millet

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 110-112)

كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ ؕ وَلَوْ اٰمَنَ اَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْراً لَهُمْ ؕ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَاَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١١٠﴾ لَنْ يَضُرُّوكُمْ اِلَّا اَذًى ؕ وَاِنْ يُقَاتِلُوكُمْ يُوَلُّوكُمُ الْاَدْبَارَ ۟ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١١١﴾ ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ اَيْنَ مَا ثُقِفُوا اِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ وَبَآءُو بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ؕ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ الْاَنْبِيَآءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ؕ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ۟ ﴿١١٢﴾

110- Siz insanların iyiliği için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder kötülükten nehyedersiniz. Siz Allah'a iman edersiniz. Eğer Kitap Ehli de iman etmiş olsalardı, kendileri için hayırlı olurdu. Onlardan iman edenler vardır, fakat onların çoğu fasıktırlar.

Yahudilerin,"Bizim dinimiz sizin bizi çağırdığınız dinden hayırlıdır. Biz de sizden daha hayırlı ve daha üstünüz" demeleri üzerine Yüce Allah bu ayet-i kerimeyi indirmiştir.

Yüce Allah İslâm ümmetinin şu ana kadar var olmuş ümmetlerin en hayırlısı olduğunu haber vermektedir. İyiliği emredip münkerden alıkoymaya devam ettiği, Allah'a doğru, samimî ve eksiksiz şekilde iman ettiği sürece de öyle kalmaya devam edecektir. İyiliği emredip münkerden alıkoymasının imandan önce söz konusu edilmesinin sebebi bunun Müslümanların başkalarına olan üstünlüğünü

açıkça ortaya koyan en önemli özellik olmasından dolayıdır. Diğer taraftan başkaları da iman iddiasında bulunmaktadır. O halde bu ümmet Allah'a gerçek anlamıyla iman edip iyiliği emredip münkerde alıkoyduğu sürece en hayırlı ve en üstün ümmet kalmaya devam edecektir.

İşte istenen iman Yüce Allah'ın şu buyruklarında nitelenen imandır: *"Müminlerin ancak Allah'a ve Rasulüne iman eden, sonra da şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad eden kimselerdir. İşte onlar sadık olanların ta kendileridir." (Hucurat, 15).* Yine Yüce Allah'ın şu buyruğu, da bu imanın niteliklerini belirtmektedir: "Müminler ancak o kimselerdir ki Allah anıldığı zaman kalpleri titrer. Ayetleri karşılarında okunduğu zaman da bu onların imanını arttırır. Onlar ancak Rablerine dayanıp güvenirler." (Enfal, 2)

Yüce Allah'ın "Allah'a da iman edersiniz." buyruğu iman edilmesi gereken her şeye imanı Allah'a iman olarak ortaya koymaktadır. Çünkü Peygamber, Kitap, öldükten sonra dirilmek, hesap, ceza, sevap yahut buna benzer inanılması gereken şeylerin bir kısmına iman eden, diğerlerini inkâr eden bir kimsenin imanının hiç bir değeri yoktur. O adeta Allah'a da iman etmemiş gibidir. Yüce Allah'ın şu buyruğunda olduğu gibi: "*Bazılarına inanır, bazılarını da inkâr ederiz diyenler ve (böylece iman ile küfür) arasında bir yol tutmak isteyenler var ya, işte onlar gerçek kâfirlerin ta kendileridir. Ve biz, (böyle) kâfirler için zelil edici bir azab hazırladık."* (Nisa, 150-151).

Buna delil ise Yüce Allah'ın bundan sonraki, "*Eğer Kitap Ehli Allah'a imanları ile birlikte iman etmiş olsalardı, kendileri için daha hayırlı olurdu."* buyruğudur.

Eğer onlar Hz. Muhammed (sav) Efendimize indirilene iman etselerdi, elbette ki bu onlar için hayırlı olurdu. Çünkü onlar Kitap'ın bir kısmına iman etmekte, bir kısmını inkâr etmektedirler. Musa ve İsa gibi peygamberlerin bir kısmına iman ederken Muhammed'i inkâr edip kâfir olmaktadırlar. Hâlbuki onlara indirilmiş bulunan Kitap da Muhammed (sav)'e dair bilgileri ihtiva etmektedir.

111- Onlar size eza etmekten başka asla zarar veremezler. Eğer sizinle savaşırlarsa size arkalarını dönüp kaçarlar, sonra onlara yardım da edilmez.

Bir takım Yahudiler kendi kavimlerinden olan Abdullah b. Selâm ile arkadaşlarına Müslüman olmaları üzerine onlara eziyet etmeye başladılar. Bunun üzerine Yüce Allah bu ayet-i kerimeyi indirdi. Şu kadar var ki bu yergi onların hepsini kapsıyor değildir. Bundan dolayı arada Kitap Ehli'nden bir kısmını zikretmektedir. Abdullah b. Selâm, onun arkadaşları, Necaşî ve onunla birlikte olanlar gerçekten iman etmiş kimselerdir. Fakat çoğunluğu küfürde aşırıya kaçmışlar-

dır. Aralarında az da olsa İslam dinine girenler vardır. Ancak çoğunluğu sapıklık, küfür, fisk ve isyan üzeredirler.

112- Allah'ın (haklarındaki) hükmüne ve (Müslüman) halkın hukukuna sığınanlar dışındaki (Yahudi)ler nerede bulunurlarsa bulunsunlar üzerlerine zillet damgası vurulmuştur. (Ayrıca onlar) Allah'ın gazabına uğramışlar ve miskinliğe mahkûm edilmişlerdir. Bunun sebebi onların Allah'ın ayetlerini înkar etmeleri ve peygamberleri haksız yere öldürmeleridir. Diğer bir sebep de onların isyan etmiş ve aşırı gitmiş olmalarıdır.

Burada Yüce Allah, mümin kullarını müjdelemektedir. Kitap Ehli'ne karşı zafer ve ilâhî yardım müminlerin olacaktır. Bu fasık kâfirlerin onlara ancak sövmek, hicvetmek, dil ile tehdit etmek, Allah'ın dininden alıkoymaya çalışmak, dini tenkit etmek, şüpheler yerleştirmek, Muhammed (sav)'i eleştirmek gibi basit zararlar dışında, İslama ve onun şanlı peygamberine asla zarar veremeyeceklerini hatırlatmaktadır.

Kâfirler ve özelliklede Yahudiler ödlektirler. Onlar Müslümanlarla karşı karşıya gelip savaşacak olurlarsa firar ederler, bozguna uğrarlar. Eğer Müslümanlar ümmet olma şuurunu kaybetmez ve Yüce Allah'a kulluk ve itaatte en hayırlı olma özelliğini sürdürürlerse kâfirler asla Müslümanlara karşı zafer kazanamayacaklardır.

Zaferlerin kazanılması, İslami hareketin başarıya ulaşması Allah'ın dinine yardımcı olma şartına bağlıdır. Yüce Allah'ın şu buyruğunda olduğu gibi: *"Ey iman edenler! Eğer Allah(ın dinin)'a yardım ederseniz O da size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar."* (Muhammed, 7). Yine bu ayet-i kerimede olsun, cihad eden müminlerin niteliklerini belirten Yüce Allah'ın şu buyruğunda olduğu gibi başka ayet-i kerimelerde olsun sözü geçen üç esası koruma şartına bağlıdır: *"İyiliği emredenler, kötülükten alıkoyanlar ve Allah'ın sınırlarını koruyanlar."* (Tevbe, 112)

Kısaca zafer, bir takım aldanmışların ve aceleci gençlerin bekledikleri gibi gelişigüzel verilen bir bağış değildir. Zafer ancak dinî bir takım esasları yerine getirme şartına bağlı olarak kazanılır. Bizler iyiliği emretmeye, kötülükten sakındırmaya ve sağlıklı bir şekilde Allah'a iman etmeye devam ettiğimiz sürece Allah'ın yardımına mazhar olduk, üstün olduk, güçlü olduk. Onlar da fasık, Allah'ın sınırlarının yani itaat ve iman sınırlarının dışında kaldıkları sürece zillet altında, kahr altında kalmaya devam ettiler.

Zillet ve hakirliği Allah, nerede olurlarsa olsunlar onların ayrılmaz bir niteliği kılmıştır. Onlar kendilerini hiç bir zaman güvenlik ve huzur içinde hissetmeyeceklerdir.

Onlar, Yüce Allah'ın gazabına mahkûm olmuşlardır. Bu gazabı hak etmişler ve bu gazaba uğramaya sebep teşkil etmişlerdir. Miskinlik, küçüklük, tıpkı bir mekânın orada bulunanları kuşatması gibi onları kuşatmıştır. Onlar başkalarına tabi olan zelil kimselerdir. Her zaman için zillet ve ihtiyaç içinde başkalarına uymak durumundadırlar. Az olmalarına rağmen yeryüzünün dört bir tarafında darmadağındırlar. İşgal ettikleri Filistin topraklarında toplanmak, orayı vatan edinmek, orada yerleşmek için bütün gayretlerine rağmen, zenginliklerine, servet toplayıp dünya ekonomisine egemen olmalarına rağmen Filistin'de korku içerisinde yaşmaktadırlar. *(Et-Tefsiru'l-Münir)*

Dersler ve İbretler:

1- Zillet ve meskenet cezası Yahudilerin yersiz ve yurtsuz kalıp başka devlet ve milletler içerisinde sığıntı olarak yaşamaları demektir. Medine İslam devletinin kurulmasından hemen sonra Resulullah (sav) ile yaptıkları anlaşmaya ihanet eden Yahudiler, Medine çevresinden uzaklaştırılmış ve o tarihten sonra yersiz ve yurtsuz olarak yaşamaya devam etmşlerdir. Ancak fitne ve fucur genlerine işlediği için her gittikleri yerde karışıklık çıkarmışlar ve fitne tohumuları ekmişleridir. Bunun neticesi olarak da devamlı sürgün ve ölümlerle karşılaşmışlardır. Tarihte bu zalimlere şefkat sinesini açan hep İslam hükümetleri olmuşken, onlar daima Müslümanların kuyularını kazmışlardır. İspanya Kralına ihanet etmeleri sonucı İspanya, Sicilya ve Portekiz'de kıyıma uğrayan Yahudilere Kanuni kucak açarak Osmanlı topraklarına yerleştirmiştir. Ama onlar buna karşılık Çanakkale'de Siyon katır birlikleriyle İngilizlerin yanında Osmanlı'ya karşı savaşmışlardır.

2- Kur'an-ı Kerim'in pek çok yerinde, Yahudilerin karakteristik özellikleri zikredilmiş; tehdit, tahkir ve tel'in edilmişlerdir. Yahudilerin özelliklerden bahsedilirken onların, Allah'a şirk koştukları, kendilerine verilen nimetlerin karşılığında şükretmeyip nankörlük yaptıkları, hırs ve tamah ile zillet içinde yaşadıkları, kendilerini yeryüzünde üstün ırk olarak gördükleri için mütekebbir oldukları anlatılır.

3- Ellerindeki kutsal kitap olarak saydıkları muharref Tevrat'ta ise, İsrailoğulları "Tanrı'nın seçkin kavmi" ve "mukaddes millet" olarak takdim edilir.

4- Kur'an-ı Kerim'de, İsrailoğullarının dünyaya taparcasına bağlandıkları, çok yaşamak arzusu ile dolu oldukları, mal-mülk elde etmek için her yolu meşru görmeleri sebebiyle alçaltıcı bir azaba müstahak oldukları anlatılır.

5- İsrail kavmine asla güvenilmez. Çünkü sözünde durmamak ve anlaşmaları bozmak onların en bariz vasıflarındandır. **"Ne zaman onlar bir antlaşma yaptılarsa, yine kendilerinden bir gurup onu bozmadı mı?**"(Bakara, 100)

6- Onların insanlığa düşmanlıkları şiddetlidir, çünkü kalpleri katıdır, nasihat dinlemezler, ibret almazlar, ders çıkarmazlar.

7- Yahudi milletinin bir özelliği de yeryüzünde daima fitne ve fesat çıkarmalarıdır. Buna sebep; kendileri dışındaki insanlara duydukları kin ve nefret ve ayrıca hep şahsî menfaatleri doğrultusunda hareket etmeleridir Bunun için, toplumları ahlaken çökertmeye, birbirlerine düşürmeye çalışırlar.

8- Siyonist Yahudilerin özelliklerinden biri de; hak ve adaletten başka gayeleri olmayan masum insanları öldürmeleridir. Kadın, çocuk, yaşlı, engelli demeden savunmasız insanları katleden bu cani ruhlu insanlar, kendilerini kurtarmaya gelen peygamberlerini bile öldürdükten sonra artık Filistinlileri ve diğer insanları öldürmekten asla geri durmazlar. Nitekim muhasara altında tutarak ölmesini bekledikleri bir buçuk milyon insanın yaşadığı Gazze'ye gıda ve tıbbi malzeme götüren Mavi Marmara gemisine saldırı düzenleyerek Türkiyeli dokuz Müslümanı şehid etmişler, onlarcasını da yaralamışlarıdır.

9- Kur'an-ı Kerim, bu azgın güruhu lanetlenmiş bir millet olarak anlatır ama bunların istisnalarını da zikreder. İçlerinden pişman olup bu fikirlerinden sıyrılarak Allah'a ve Ahiret gününe inananlara, iyiliği emredip, kötülüğü yasaklayanlara müjdeler olduğunu açıklar.

16. DERS

Hadis

Ticaret ve Kazanç

٥٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لا يُبَالِي الْمَرْءُ مَا أَخَذَ مِنْهُ أَمِنَ الْحَلالِ أَمْ مِنَ الْحَرَامِ». (بخاري: ٢٠٥٩)

54- Ebu Hüreyre (ra) rivayet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "Öyle bir devir yaşanacak ki, insanlar aldıkları şeyin helâl veya haramdan mı kazandıklarına hiç bakıp önem vermeyeceklerdir." (Tecrid, 988)

٥٥ - عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «رَحِمَ اللهُ رَجُلًا سَمْحًا إِذَا بَاعَ وَإِذَا اشْتَرَى وَإِذَا اقْتَضَى». (بخاري: ٢٠٧٦)

55- Cabir b. Abdillah (ra) rivayet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**Satarken olsun, satın alırken olsun, alacağını isterken olsun, borcunu öderken olsun karşısındaki insana kolaylık ve fedakârlık gösteren Müslüman'a Allah rahmetiyle muamelede buyursun.**" (Tecrid, 994)

٥٦ - عَن أَبَي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «الْحَلِفُ مُنَفِّقَةٌ لِلسِّلْعَةِ مُمْحِقَةٌ لِلْبَرَكَةِ». (بخاري: ٢٠٨٧)

56- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre, diyor ki, Resûlullah'ın (sav) şöyle burduğunu işittim: **"Ticarette yemin görünürde kâr getirir gibiyse de aslında bereketi alıp götürür."** (Tecrid,999)

Dersler ve İbretler:

1- Malını ve rızkını helalinden kazanmak her müslümana farzdır. Bunun için, meşgul olduğu mesleğe ve işe haram karıştırmamak da farzdır. Hepsinden evvel, bir işe başlayacak veya ticarete girecek bir mü'minin, o iş ve ticaretle ilgili dini hükümleri öğrenmesi farzdır. Bu öyle bir mühim konudur ki, haram mal, her türlü ibadeti etkilemektedir. Midesinde haram gıda, üzerinde haram giysi bulunan bir insanın kıldığı namaz, yaptığı zikir, gittiği hac, verdiği sadaka ve duası hiç bir fayda vermeyecektir.

2- Helal ve haram konusunda titizlik göstermeyenler konusunda Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyurmuştur: **"Sizden birisi (hac, cihad veya ilim için) yorucu uzunca bir sefere çıkar. Saçı başı toz toprak içinde ellerini semaya kaldırıp: Ya Rabbi, ya Rabbi diye dua eder. Hâlbuki onun yediği haram, içtiği haram, giydiği haram, gıdası haramdır. Bu şekilde duası nasıl kabul edilsin!"** (Müslim, Tirmizi) "**Bir kul, haramdan mal kazanıp ondan sadaka verse, sadakası kabul olmaz. Ondan (kendisine ve çoluk çocuğuna) infak etse bereketini görmez, arkadan gelenlere miras bıraksa, bu onun ancak azabını artırır. Şüphesiz Allahu Teâlâ kötülükle kötülüğü temizlemez; kötülüğü ancak iyilikle temizler. Hiç şüphesiz pis olan bir şey, pis olan diğer şeyi temizlemez."** (Ahmed b. Hanbel)

3- En hayırlı ve tatlı kazanç, insanın el emeği, göz nuru, alın teri ile kazandığı rızıktır. **"Hiç kimse, elinin kazandığından daha hayırlı ve tatlı bir yiyecek yememiştir. Allah'ın peygamberi Davud'da bizzat çalışarak elinin emeğini yerdi."** (Buhari)

5- Sıhhati yerinde olan ve gücü yeten mümin erkeğin mutlaka bir işi olması ve İslami hizmetlere talip olmaları gerekir. Tıpkı Hz. Yusuf (as) gibi. Mü'min, ehil ve emin olduğu bir işe el atmalıdır.

6- Helâl-haram demeden dünya ihtirâsına mağlup olanlar, hileli ihalelerle servet yığanlar bu dünyada saltanat sürer gibi görünseler de, ahirette sefil, rezil ve yoksul olmaktan kendilerini kurtaramazlar. Resulullah (sav) bu gün yaşadığımız mal biriktirme ve köşe dönme yarışını şöyle ifade buyurmuştur: "**Öyle bir zaman gelir ki, kişi malını helâlden mi haramdan mı kazandığına hiç aldırış etmez."** (Buharî, Büyû, 7, 23)

7- İslami hassasiyetlerin oldukça azldığı günümüzde, helâle riâyet edebilmek, en mühim mesele ve en büyük ibâdettir. Bu büyük ibâdeti ifâ ederek Allah'ın emrine itaat, teslîmiyet ve rızâ hâlinde bulunabilen kalpler kurtulur. Bunun aksine, haram ve şüpheli şeylere dalmış kalpler ise, binbir kötülüğün kaynağı ve hattâ ahlâksızlığın yuvası hâline gelir.

16. DERS

Davet Fıkhı

Takvanın Dünyada ve Ahiretteki Meyveleri

1- Takva, insanı her türlü sıkıntı ve krizden çıkarır, ona, hiç hesap edemediği yerden rızık gönderir.

"Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar. Onu beklemediği yerden rızıklandırır." (Talak, 2-3)

2- Allah, her işinde ona kolaylık sağlar.

"Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona işinde bir kolaylık verir." (Talak, 4)

3- Allah, o kuluna faydalı ilim öğrenmesini kolaylaştırır.

"Allah'ın emir ve yasaklarını istendiği gibi uygulamamaktan sakının. Çünkü Allah gerçekleri size öğretendir ve Allah her şeyi en iyi bilendir." (Bakara, 282)

Allah size neleri emretmiş ise, onları yerine getirin ve size neleri yasaklamış ise, onlardan da uzak durun ki, sizi cezalandırmaktan ve azabetmekten korusun.

4- Takva sahibi olmanın sonucunda, kişi basiret sahibi olur.

"Ey iman edenler! Eğer Allah' tan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü ayırdedecek bir anlayış verir, suçlarınızı örter ve sizi bağışlar. Çünkü Allah büyük lütuf sahibidir. (Enfal, 29)

5- Allah'ın ve meleklerin sevgisini kazanır, dünyada kabul görür.

"Her kim verdiği sözünü yerine getirir, Allah'ın emir ve yasaklarına uyarak sakınırsa, iyi bilsin ki Allah, emir ve yasakları çerçevesinde hareket eden takva sahibi kullarını sever." (Âl-i İmran, 76)

Ebu Hureyre'den rivayete göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuş:

"Allah, bir kulunu sevince, Cebrail'e, 'Ben, filan kulumu seviyorum, sen de onu sev.' diye buyurur. Cebrail de, bunun üzerine onu sevmeye başlar ve sonra

da sema (gök) ehline, 'Allah, filan kulunu seviyor, siz de onu sevin.' diye seslenir. Böylece gök ehli de onu sevmeye başlarlar. Sonrasında artık o kimsenin yeryüzünde de kabul görmesi sağlanır."[1]

6- Allah ona yardım ader, onu destekler ve doğruya yönlendirir. Burada, Allah'ın ona yardım etmesinden kasıt, şu ayette ifade edilen gerçeği sunmuş olmaktadır:

"Allah'tan korkun, çünkü Allah, takva sahipleriyle beraberdir." (Bakara, 194)

7- Takva, gökten ve yerden bereket inmesine sebeptir.

"O (peygamberlerin gönderildiği) ülkelerin halkı inansalar ve (günahtan) sakınsalardı, elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereket kapıları açardık, fakat yalanladılar, biz de ettikleri yüzünden onları yakalayıverdik." (Araf, 96)

8- Salih rüyalar yoluyla gelen müjdeler, halkın kendilerini sevmesi ve övmeleri.

"Dünya hayatında da ahirette de onlara müjde vardır. Allah'ın sözlerinde asla değişme yoktur. İşte bu, büyük kurtuluşun kendisidir. (Yunus, 62-64)

Ayette "Büşra" diye geçen kelime, müjde manasınadır. Bu da onlara dünya hayatında gelen müjdeler demektir. Ki Allah, o müjdeyi takva sahibi mümin kullarına, kitabında, yerini belirtmeden bildirmiştir. Hz. Peygamber (sav), "Salih rüya, Allah'tandır." buyurmuştur.[2]

Yine Resûlullah (sav), "Peygamberlikten geriye sadece müjdeler kalmıştır." diye buyurmuş; sahabe, "Müjdeler de ne demektir?" diye sorduklarında; "Salih rüyadır."[3] Demiştir.

Nitekim biz de Müslümanlar arasında, İslami manada amel ederek halkın övgüsünü bu dünyada kazananları görmüşüzdür.

9- Allah, öylelerini düşmanlarının tuzağına düşmekten muhafaza eder.

"Eğer sabreder ve korunursanız, onların hilesi size hiçbir zarar vermez. Şüphesiz Allah, onların yaptıklarını çepeçevre kuşatmıştır." (Âl-i İmran, 120)

İbni Kesîr diyor ki: "Allah, onları kötülerin şerrinden selamete erdirir, facirlerin tuzağından da sabır ve takva sayesinde korur, çünkü onlara Allah'a dayanıp güvenirler. Allah da onların düşmanlarını çepeçevre kuşatmıştır. Allah'ın

1 Müslim, 2030
2 Buhari, 6986
3 Buhari, Rüya, 6990

gücü, kuvveti ve kudretine de karşı koyan yoktur. Çünkü Allah ne dilerse o olur, dilemediği şey de olmaz."[4]

10- Kendilerinden sonra gelecek olan zayıf çocuklarını koruması.

"Geriye eli ermez, gücü yetmez çocuklar bıraktıkları takdirde (halleri ne olur) diye korkacak olanlar (yetimlere haksızlık etmekten) korkup titresinler; Allah'tan sakınsınlar ve doğru söz söylesinler." (Nisa, 9)

11- Kulların Dünya ve Ahiret saadetini sağlayan amellerinin kabulüne sebeptir.

"Allah ancak takva sahiplerinden kabul eder." (Maide, 27)

Bu nedenle, ilmiyle amel eden davetçilerin ve ilimde ehliyet sahibi olanların bu değerli ve üstün vasıfları taşımaları, bunlara sahip olmaları gerekir. Amellerimiz ne kadar çok ve güzel olursa olsun, Allah ancak takva sahiplerinden kabul buyurmaktadır.

12- Dünyadaki azaptan kurtuluş sebebi de yine takvadır

"Semud kavmine gelince, biz onlara doğru yolu göstermiştik. Ama onlar körlüğü hidayete tercih etmişler ve yaptıklarına karşılık, alçaltıcı azap yıldırımı onları çarpmıştı. İnananları ve Allah'a karşı gelmekten sakınanları kurtardık." (Fussilet, 17-18)

Allah, takva sahibi kimseleri kâfirlerin ortasında da olsa onlara hiçbir zarar verilmeden iman ve takvaları sebebiyle kurtarmıştır.

13- Günahlarını affetmesi de cehennemden kurtuluş ve büyük ecir sebebidir. Aynı zamanda cennette üstün dereceler elde etme nedenidir.

"Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah onun kötülüklerini örter ve onun mükâfatını büyütür." (Talak, 5)

"Allah, onlardan sakıncalı olacak şeyleri yok eder, işledikleri basit bir amel sayesinde de büyük ecirler verir."[5]

14- Cenneti onlara miras olarak verir. Çünkü en üst mertebeler ve değerli makamlar, amelleri güzel ve ihlaslı olanlar içindir. Yüce Allah buyuruyor ki:

"İşte bu, kullarımızdan Allah'a karşı gelmekten sakınanlara (takva sahiplerine) miras kılacağımız cennettir." (Meryem, 63)

Bu özellikte olanlar, Allah'ın cennetlerine girecek olan meşru (şeriat ölçülerine göre) hareket eden vârisleridir.

---

4 İbni Kesîr, Tefsiru'l Kur'an'il Azim, 1/329

5 İbni Kesîr, 4/382

15- Takva sahipleri cennete binitlerle gideceklerdir: Hatta Allah, onlara, selam olsun ve zorluk çekmesinler diye cenneti yaklaştıracaktır. Nitekim Allah Teâlâ buyuruyor:

"Cennet de takva sahiplerine yaklaştırılır; onlardan uzakta olmayacaktır." (Kaf, 31)

"Takva sahiplerini heyet hâlinde çok merhametli olan Allah'ın huzurunda toplayacağız." (Meryem, 85)

16- Herkesin birbirine düşman olduğu o günde birbirlerini seven takva ehli bir arada toplanacaktır. Yüce Allah buyuruyor ki:

"O gün Allah'a karşı gelmekten sakınan takva sahipleri dışında, dostlar birbirine düşman olurlar." (Zuhruf, 67)

Takvanın bereketi sebebiyle, orada kimse birbirine karşı kin ve düşmanlık asla beslemeyecektir. Birbirilerine karşı sevgi ve muhabbetleri fazlasıyla artacaktır. Yüce Rabbimiz buyuruyor:

"Takvâ sahipleri, mutlaka cennetlerde ve pınar başlarında olacaklar. "Oraya emniyet ve selâmetle girin" (denilir, onlara). Biz, onların gönüllerindeki kini söküp attık; onlar artık köşkler üzerinde karşı karşıya oturan kardeşler olacaklar." (Hicr, 45-47)

Bu değerli meyveler, sözü edilen takva sahiplerinindir. Çünkü onlar üstün ahlak ve meziyetlerin sahibidirler. Gönülleri hep Allah'a bağlı olmuştur. Müslümanların saflarını güçlendirmeye çalışmışlar ve Allah'ın şeriatını hâkim kılma gayretini göstermişlerdir.

Takva sahiplerinin vasıflarını da bir sonraki dersimizde işleyeceğiz.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Takva / Şevki Saka

16. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin Hayatı ve Şahsiyeti

1- İmam-ı Azam'ın Nesebi ve Doğumu:

İmam-ı Âzam hazretlerinin asıl ismi Nûman b. Sabit'tir. Babasının adı Sabit, dedesinin adı Faruk Zevta'dır. Dedesi aslen bu gün Afganistan'ın başkenti olan Kabil'dendir. Dedesi Zevta İslâm ordularının İran, Horasan ve Irak'ı fethettikleri sırasında esir düşmüş ve Teym kabilesine mensup Teymullah b. Sâlebe'nin kölesi olmuştur. Fakat az bir zaman sonra azad edilerek hürriyetine kavuşmuştur. Bu olaydan sonra İmam Azam'ın dedesi memleketi olan Kabil'den ayrılarak Kûfe'ye yerleşmiştir. İmam Âzam'ın torunu Ömer'in nakledildiğine göre İmam Âzam'ın babası Sabit Müslüman olarak dünyaya gelmiş ve Hz. Ali (ra) ile karşılaşmış ve Hz. Ali (ra)'a bir elbise hediye etmiştir. Hz. Ali (ra) da İmam-ı A'zamın babasına ve zürriyetine hayır ve bereket duasinda bulunmuştur. İmam-ı Azam hazretleri hicretin 80. Yılında Kufe'de doğmuş ve 150. Hicri yılda Bağdat'da 70 yaşında iken vefat etmiştir. Rahmetullahi aleyh.

Ebu Hanife Şa'bî ile karşılaştıktan sonra vaktinin çoğunu ilmle meşgul olmaya ayırmış ve icari işlerini ortağı aracılığı ile yürütmüştür.

2- Kendini İlme Vermesi:

Ebu Hanife rahmetullahi aleyh'in yaşadığı Kufe seçkin sahabelerin yaşadığı bir ilim şehriydi. Başta Abdullah İbni Mes'ud olmak üzere, Sa'd b. Ebî Vakkas (v: 55/675), Huzeyfe İbnü'l-Yemân (v: 36), Selmân-ı Fârisî (ö. 36), Ammâr b. Yâsir (ö.34), Muğîre b. Şu'be (v:50), Ebû Mûsa-E- Eş'ari, (v: 44) Kufe'de bulunuyorlardı. (en-Neysâbûrî, Ma'rifetu Ulûmi'l-Hadîs, 191, 192). İbni Mes'un'un bu şehirde dört bin talebesi olduğu söylenmektedir. Hz. Ali (ra) Kûfe'ye geldiğinde buradaki fakihlerin çokluğuna sevinmiş ve şöyle demiştir:

"Allah, İbn Mes'ûd'a rahmet etsin, bu şehri ilimle doldurmuş; İbn Mes'ûd'un öğrencileri bu şehrin kandilleridir" demiştir (Nasbü'r-Râye, I, 29, 30).

Mısır'a yerleşen sahâbilerin üç yüz dolaylarında olmasına karşılık yalnız Kûfe'ye yerleşen sahâbilerin bin beş yüz dolaylarında olduğu, bunlardan yetmiş kadarının Bedir savaşına katıldıklardan olduğu nakledilmiştir. Kûfe'de bu alim sahâbelerden feyiz ve ilim alarak ictihad yapabilecek dereceye ulaşan tâbiîlerden bazıları da şunlardır: Alkame b Kays (v: 62), el-Esved b. Yezîd (v: 75), Şurayh b. e1-Hâris (v:78), Mesrûk b. el-Ecda' (v: 63), Abdurrahmân b. Ebî Leylâ (v: 148), İbrahim en-Nehâî (v: 96), Âmiru'ş-Şa'bi (v:103), Said b. Cübeyr (v: 95), Hammâd b. Ebî Süleyman (v: 120).

Ebû Hanîfe'nin ailesi işte böylesine ilimle dolup taşan bir şehir olan Kufe'de kumaş ticareti ile meşgul oluyordu. Kufe o günkü Irak'ın ikinci büyük kenti olması hasebiyle ticari canlılığın yanında aynı zamanda ilim merkeziydi. Ebu Hanife'nin ticarete karşı büyük bir meyli olmakla birlikte ilim meclislerini de tümden boşlamış değildi. Küçük yaşta Kur'an-ı Kerîm'i ezberlemiş ve Kıraat imamlarından İmam Âsim'dan ders almıştır. Ancak daha sonra ticari hayata atılmış düzenli bir ilim okunayı terk etmiştir. Bununla birlikte yinede ara sıra uğradığı ilim meclislerinde parlak zekâsı ve üstün anlama gücü ulemadan bazılarının dikkatini çekmiştir. Onun bu parlak zekâsının yalnızca ticari işlerde zayi edilmemesi için kendisine ilim meclislerine devam etmesini tavsiye etmişlerdir. Kendisi yaşadığı bir olayı şöyle anlatıyor:

"Bir İmam Şa'bî'nin yanından geçiyordum. Kendisi oturuyordu. Beni çağırdı ve nereye gittiğimi sordu. Ben de: çarşı-pazara gidiyorum, dedim. Bunun üzerine; Maksadım o değil. Ülemadan kimin dersine devam ediyorsun? Dedi. Ben: âlimlerden hiç birinin dersine devam etmiyorum, dedim. Bunun üzerine Şa'bî bana: "İlim ve ülema ile görüşmeyi sakın ihmal etme. Ben sende üstün bir zekâ ve kaabiliyet görüyorum" dedi. İşte Şâbi'nin bu sözü bende büyük bir tesir meydana getirdi ve ben çarşı pazarı bıraktım, ilim yolunu tuttum. Allah'ın inayetiyle Şa'bi'nin bu sözünün bana çok çok faydası oldu." (Ebu Zehra, Ebu Hanife, 23)

Ebû Hanife Kûfe'de önce Kur'ân-ı hıfzetti. Sarf, nahiv, şiir ve edebiyat öğrendi. Kûfe, Basra ve bütün Irak'ın en önde gelen üstadlarından hadis dinledi ve fıkıh meselelerini öğrendi. Onun ilme yönelmesinde Âmiru'ş-Şa'bî'nin etkisi olmuştur. Numân, hacc seyahati sırasında, bizzat sahâbelerden hadis dinlemiş olan Atâ b. Ebî Rabah ve İbn Ömer'in mevlâsı Nâfi' gibi tâbiîlerden bazıları ile temas etmiş ve onlardan da hadis dinlemiştir.

3-Kelamla Başlayıp Fıkha Dönmesi ve Bu İlimde Temayüzü:

İlk zamanlar Mutezile, Hariciler, Dehrîler ve Şiilerle yaptığı tartışmalar neticesi kendisini kelami konulara vermiştir. Sonradan fıkıh halkaları dikkatini çekmeye başlamış bu şekilde ilimlerin en faydalısı olan Fıkıh ilmine intisab etmiştir. Önceleri itikada ait meselelerle ilmî çalışmalarına başlayan Ebu Hanife, sonradan Sahabe ve Tabiun'u örnek alarak kelâm münazaralarından sarf-ı nazar etmiştir.

Ebu Hanife fıkıh ilmine intisab ettiği sırada kelâm ilmine vakıf olmuş, akaid meselelerini ve Tevhid'e ait incelikleri aklî delillerle isbat edecek güce ulaşmıştır. Daha sonra sarf, nahiv ve Arap Edebiyatını öğrenmiş, hadisleri ezberlemeye başlamış ve böylece büyük bir ilme sahip olmuştur. Fıkıh ilmine ve Hâdise yöneldiği zaman her bakımdan tam bir yetkinliğe sahipti.

Ebû Hanife ilim hayatının başlangıç dönemlerinde kelâm ilmi ile meşgul olduğu halde sonraları oğlu Hammad'ı ve diğer talebelerini bu ilimle meşgul olmaktan menetmiştir. Bunun üzerine oğlu Hammad bir defasında kendisine şöyle demiştir:

"Bizi kelâm ilmi ile ilgili münazaralarla meşgul olmaktan menediyorsunuz, hâlbuki siz kelâm'a ait meselelerle meşgul oluyordunuz." Buna karşılık Ebû Hanîfe şöyle cevap vermiştir.

"Evet, biz kelâm meseleleri hakkında münakaşa ediyorduk, fakat başımızın üstünde bir kuş varmış gibi aklımızın başımızdan uçmasından korkan kimsede olduğu gibi arkadaşımızın yanılmasından korkardık. Hâlbuki sizler kelâm münakaşalarına giriyor ve arkadaşınızın yanılmasını, ayağının kaymasını istiyorsunuz. Arkadaşının yanılmasını isteyen kişi, onun kâfir ve sapık olmasını istiyor demektir. Arkadaşının kâfir olmasını istemek ise küfürdür."

Hicri 120 yılında Hocası Hammad vefat edince, onun yerini en seçkin talebesi olan Ebû Hanife aldı. İmam Âzam, büyük tecrübeleri ve engin zekâsı, kuvvetli akılcılığı ve hazırcevaplığı sayesinde hocasının ders halkalarını başarı ile devam ettirdi. İmam Âzam ticaretle de meşgul bulunduğu için zamanın ihtiyaçlarını daha iyi tanıyabilmiş, örf ve âdetleri herkesten daha mükemmel kavrayabilmişti. Onun ticarî hayatı bilhassa örf ve âdetlere dayanan düşünceleri ve içtihatları üzerinde etkili olmuştur. Hatta bu konuda bir söz açıldığı zaman arkadaşları susar ve sadece onu dinlemek zorunda kalırlardı.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Herkesin İmamı Ebu Hanife / Necmeddin Salihoğlu

17. DERS

Tefsir

Kâfirlerin Kin ve Düşmanlığı

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 118-120)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالاً ۟ وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ ۚ
قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ ۚ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ اَكْبَرُ ۟ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ اِنْ
كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾ هَا اَنْتُمْ اُولَاۤءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهٖ ۚ وَاِذَا
لَقُوكُمْ قَالُوا اٰمَنَّا ۖ وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ ۟ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ ۟ اِنَّ
اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾ اِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ ۟ وَاِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا
بِهَا ۟ وَاِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا ۟ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾

118- Ey müminler, kendinizden başkasını sırdaş ve dost edinmeyiniz. Olanca güçleri ile size zarar dokundurmaya, dirliğinizi bozmaya çalışırlar, karşılaştığınız her sıkıntı onları sevindirir. Gerçi kinleri ağızlarından taşmıştır ama kalplerinde saklı tuttukları kin daha büyüktür. Eğer düşünecek olursanız size ayetlerimizi açık açık anlattık.

Yahudi, Hıristiyan ve münafıklardan olan kâfirler, dininiz ve dünyanız hususunda zarara uğramanızdan başka bir şey arzulamazlar. Onlar konuşma esnasında yüzlerindeki ifadelerde dillerinden kaçırdıkları sözlerle size karşı düşmanlıklarını, kinlerini açığa vurdukları gibi, Kitabınızı ve peygamberinizi de yalanlamaktadırlar. Kalplerinde saklı bulunan İslâm'a ve Müslümanlara besledikleri kıskançlık, kin ve buğz ise onların açığa vurduklarından daha ileri ve daha çoktur.

Müslüman cemaatin çevresinde bugün ve yarın, benzer düşman tiplere rastlayacağız. Bunlar, Müslümanların güçlü olduğu ve zafer elde ettikleri zaman sevgi gösterilerinde bulunurlar. Ancak gözleri ve uzuvları bu hallerini yalanlamaktadır. Müslümanlar da bunlara aldanarak onlara sevgi ve bağlılık gösterirler. Oysa onlar, Müslümanlar için ızdırap ve fitneden başka bir şey dilemezler. Gece gündüz, fırsatını buldukça, Müslümanlara eziyet etmekten, yollarına diken serpmekten onlara hile ve desiseler hazırlamaktan geri durmazlar.

Medine'de Müslümanlardan bazıları bu Allah'ın düşmanlarına aldanmakta, onlara sevgiyle yaklaşmakta, Müslüman cemaatin sırları konusunda onlara güvenmekte, onlardan sırdaş, dost ve arkadaş edinmekte ve onlara bu yaklaşımının sonunda korkmaksızın sırlarını açıklamaktadırlar. İşte bu aydınlatma ve sakındırma, Müslüman cemaate, işin gerçeğini göstermekte Müslümanların gösterdiği sevgi ve arkadaşlığın dahi gidermediği tabii düşmanlarının hilelerinden onları korumaktadır. Bu aydınlatma ve sakındırma, belli bir tarihsel dönemle sınırlı olmayıp, her zaman pratik hayatta karşılaşılan sürekli bir hakikattir. Şu andaki durumumuz bunu açıkça doğrulamaktadır.

Bu gün doğulu ve batılı emperyalist kafirlere hoş görünme kompleksimiz veya onlar karşısındaki ruhsal yenilgimiz o dereceye varmış ki inancımızda onlara hoş görünmek için dinimizden söz etmemeyi yeğlemiş ve hayat metodumuzu İslâm'a dayandırmamaya başlamışız. Bizden önceki Müslümanlarla pusuda bekleyen düşmanlar arasında meydana gelen çarpışmalardan söz etmekten korktuğumuz için tarihimizi süslü göstermeye çalışarak, gerçek işaretlerini yok etmişiz. İşte bu yüzden Allah'ın emrine karşı gelenlerin uğradığı cezaya çarptırılmışız. Bundan dolayı alçalıyor, eziliyor ve alay ediliyoruz. Düşmanlarımızı sevindiren sıkıntılara uğruyor ve onların saflarımızda çıkardıkları bozgunculuğa maruz kalıyoruz.

Eğer İslam düşmanları çok kuvvetli iseler, aldatma ve dolambaçlı yollara başvurmuşsalar hile ve tuzakları karşısında sabır, azimet ve direnç gösterip sabır ve prensiplere bağlanmamız gerekir. Yıkılmamalı ve zelîl olmamalıyız. Onlardan beklenen bir kötülükten sakınmak ya da gelecek sevgilerini kazanmak için akidenin bir kısmından veya tümünden vazgeçmemeliyiz. İşte yol budur: Sabır ve Takva... Allah'ın ipine yapışıp sarılmak...

Başarılar; nefislere galip gelmek, hevayı yenmek, şehvetlere hâkim olmak ve insanların hayatında`Allah'ın dilediği Hakk'ı yerleştirmekten ibaret olan Rabbanî metodun esaslarına dayanmadığı sürece askeri, siyasi ve ekonomik zaferlerin İslâm nazarında hiçbir değeri ve ölçüsü yoktur. Aksi takdirde, cahiliyyenin yine cahiliyyeye karşı zafer kazanması söz konusu olur.

Hakk tektir. Birden fazla değildir. Öncelikle beşer nefsinde ve pratik hayat nizamı alanında tamamlanmadığı sürece, Hakk'ın zaferi de gerçekleşemez. Nefis kendi şahsında, şahsi payından, arzu ve şehvetlerinden, pislik ve kinlerinden, kayıt ve bağlarından kurtulduğu ve bu ağırlık ve kementlerden âzâde bir şekilde Allah'a koştuğu zaman, üzerine düşen çaba ve faaliyeti yerine getirdikten sonra bütün işleri Allah'a bağlamak için bütün güçlerinden, araçlarından ve sebeplerinden sıyrıldığı zaman, bütün işlerinde Allah'ın metoduna uyduğu ve bu uygulamayı cihad ve zaferinin amacı saydığı ancak bütün bunlar tamamlandığı zaman, savaş alanında veya siyasi sahalarda ya da ekonomik alanlarda elde edilen zafer Allah'ın ölçüsüne göre zafer sayılabilir. Yoksa Allah'ın yanında hiçbir önem ve değeri bulunmayan cahiliyyenin bir başka cahiliyyeye karşı üstünlük sağlamasından başka bir şey meydana gelmiş olmaz.

119- İşte siz öyle kimselersiniz ki, onları seversiniz, oysa onlar sizi sevmezler; bir de kitabın tümüne inanırsınız. Onlar sizinle karşılaştıklarında 'inandık' derler fakat kendi başlarına kaldıkları zaman size duydukları öfke yüzünden parmak uçlarını ısırırlar. De ki; `Öfkenizden çatlayın. Hiç şüphesiz Allah kalplerin içini dışını bilir.'

Kur'an-ı Kerim burada şu üç sebep dolayısıyla, düşmanları dost edinip onlara güvenerek sırları açmayı yasaklamaktadır:

1- Sizler bu kâfirleri sevdiğiniz halde onlar sizi sevmez, aksine düşmanlık ederler.

2- Sizler, bütün semavî kitaplara iman ediyorsunuz, bütün peygamberleri tasdik ediyorsunuz. Onların peygamberleri de bunlar arasındadır. Onlar ise hem sizin Kitabınızı hem peygamberlerinizi inkâr etmektedirler.

3- Bunlar müminlerle karşılaştıklarında kendilerine bir zarar gelir korkusuyla güzel davranır ve konuşurlar. Muhammed (sav)'in getirdiklerine inandık, doğruladık derler. Fakat kendi aralarında ve şeytanlarıyla baş başa kaldıklarında ise size karşı en ileri derecedeki kin, düşmanlık ve öfke izhar ederler. Size herhangi bir eziyet veremiyorlar diye acı duyar, pişman olur ve kinlerinden parmaklarını ısırırlar. O halde sizler münafık ve kâfirleri veli ve dost edinemezsiniz.

Daha sonra Yüce Allah peygamberi Muhammed (sav)'e bu kâfirlere şöyle demesini emretmektedir: Kininizle, öfkenizle geberin! Şüphesiz Allah kalplerde olanı çok iyi bilendir. Yani siz müminleri ne kadar kıskanırsanız, sizin kininiz ne kadar çok olursa olsun şunu bilin ki, Yüce Allah mümin kullarına olan nimetini tamamlayacak ve dinini kemale erdirecektir. Dinini üstün kılacak, kendi sözünü yükseltecek, Müslümanları aziz kılacaktır. Haydi, sizler öfkenizle geberin.

120- Eğer size bir iyilik dokunacak olsa bu onları üzer. Eğer başınıza bir kötülük gelse bu yüzden sevinirler. Eğer sabreder ve Allah'tan korkarsanız, onların hilesi size hiçbir zarar veremez. Hiç şüphesiz Allah'ın bilgisi onların yaptıklarını kuşatmıştır.

Onlar, Müminlere iyiliğin en asgarî şekli dahi dokunsa rahatsız olurlar. Kötülük gelip çatmadan sevinemezler.

Yüce Allah müminlere kötülerin şerrinden kurtulmayı, facirlerin hilelerinden esenliğe kavuşma yolunu göstermektedir. Bu ise sabretmek, takvayı elden bırakmamak ve Yüce Allah'a tevekkül etmektir. Çünkü müminlerin bütün güçleri, kuvvetleri Allah'tandır. Yalnız O'nun dilediği olur. Onun takdiri ve dilemesi ile olmadıkça hiç bir şey var olmaz. Kim O'na tevekkül ederse Allah ona yeter. Zor şartlarda dahi üzerine düşen vazifelerini yerine getirmek için sabreder. Allah'ın kendilerine yasakladıklarından sakınırlarsa kâfirlerin hileleri ve tuzaklarının onlara zararı olmaz.

Dersler ve İbretler:

1- Dost, insanı gönülden seven, iyiliğini isteyen, iyi kötü gününde yanında olup, yardım eden kimsedir. Bunun zıddı ise düşmandır.

Kur'an'da dostluk üzerinde çok fazla durulmuştur. Mü'minleri birbirinin kardeşi yapan Yüce Allah, ancak mü'minleri dost edinmeyi, sadıklarla beraber olmayı, zalim ve müstevlilerle iş tutmamayı emretmiştir.

2- Müstevli zalim tağutlar tarafından paramparça edilen ve her parçasında bir tağutî düzenin egemen olduğu İslâm topraklarındaki Müslümanlar, bu gün her zamankinden daha fazla birlik ve beraberliğe muhtaçtırlar.

3- Münafıklar, kalben ve ruhen iman etmedikleri, İslâm'a teslim olmadıkları için, Müslümanlarla din düşmanları arasındaki çekişmelerde daima İslam düşmanlarının tarafında yer alırlar. Bunlar mason derneklerine üye olmakta ve Yahudi emellerine hizmet etmede hiçbir mahzur görmezler. İslama ve Müslümanlara dil uzatmaktan, onlara düşmanlık yapmaktan kendilerini alamazlar. Anaç masonları Müslüman liderlere tercih ederler. İyi günde Müslümanlarla beraber olsalar dahi dar günde hemen saf değiştirip İslam düşmanlarından yana tavır koyarlar. Fareler gibi gemiyi ilk terk edenler bu yüzsüz münafıklardır.

4- Bunların hiçbir kutsal değeri yoktur. Müslümanım demelerine rağmen yanlarında İslama küfredildiğinde, Allah'ın ayetleriyle alay edilip Müslümanlar aşağılandığında dini duyguları bunları bir tepki koymaya yöneltmez. Bunlar onursuz ve kerektersiz yaratıklardır. Yüzüne tükürsen nisan yağmuru sanarlar.

5- Kâfirler, münafıklar, Yahudiler ve Hıristiyanlar ile dost olmak haram kılınmıştır. Durum böyle iken İslam ülkelerinin idarecileri maalesef kendi aralarında birbirine kin ve düşmanlıkla yaklaşmaktalar ama İslam coğrafyasını kan gölüne çeviren ABD ile stratejik ortak olmaktadırlar. Avrupa birliğine girmek için göbek çatlatanlar İslam birliğinin kurulması için parmaklarını dahi oynatmamaktadırlar. O Avrupa birliği ki her türden münkeratın İslam ülkelerinde yayılması için gizli açık bütün kanallardan saldırmaktadır.

17. DERS

Hadis

İyi Niyetle Borçlanma

٥٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللهُ عَنْهُ، وَمَنْ أَخَذَ يُرِيدُ إِتْلافَهَا أَتْلَفَهُ اللهُ». (بخاري: ٢٣٨٧)

1102. Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "**Kim, halkın malını tekrar onlara ödemek kaydıyla borç olarak alırsa, Allah da ona ödeme kolaylığı verir ve ödettirir. Kim de vermemek, telef etmek üzere alırsa, Allah da onun mal varlığını yok eder.**" (Tecrid, 1102)

٥٨ - عَنِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «إِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الأُمَّهَاتِ وَوَأْدَ الْبَنَاتِ وَمَنَعَ وَهَاتِ، وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ». (بخاري: ٢٤٠٨)

58- Muğire b. Şu'be (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "**Şüphesiz Allah size, annelere karşı itaatsızlıkta bulunmayı, kız çocuklarını diri diri gömmeyi, alacaklının ve hak sahiplerinin haklarını almalarına mani olmayı haram kıldı. Bir de dedikodu yapmayı, yerli yersiz soru sormayı ve malı boş yere harcamayı uygun görmedi**." (Tecrid, 1106)

Dersler ve İbretler:

1- Günümüzde hâkim olan kapitalist hayat, insanları daha çok üretmeye ve daha çok tüketmeye zorlamaktadır. Kendilerini çok kazanma ve lüks yaşama hırsı bürüyen insanlar, aşırı borçlanarak büyük riskler almaktalar ve birçokları

bu borçların altından kalkamamaktadır. Hatta bazıları daha işin başında art niyetli davranmakta piyasayı dolandırmak amaçlı borçlanmaktadırlar. Böyle bir yaklaşım tarzı asla caiz değildir. Bu düpedüz hak gasbıdır.

2- Toplumda haksız kazanç yollarını kapatmak için faizi haram kılan Yüce Allah, yine aynı hikmete binâen zekât, sadaka ve karzı haseni (karşılıksız borç vermeyi) emretmiştir. Karşılıksız olarak, sırf Allah rızâsı için, kardeşlik duyguları içerisinde verilen borca "karz-ı hasen / güzel borç" denilmiştir. Bir karşılık beklemeden borç verilmesi faizin alternatifidir.

3- Peygamberimiz de pekçok hadislerinde mü'minin bir sıkıntısını gidermenin ebedî saadete vesile olduğunu açıklamıştır. İşte yukarıdaki hadislerinde de borcu bir sadaka olarak değerlendirmiş, ümmetini borç vermeye teşvik etmiştir. Mağduriyete uğramış, geçici bir sıkıntıya düşmüş insanları faizci ve tefecilerin kucağına iterek onların hem dünya ve hem de ahretinin mahvolmalarına meydan vermemek için -istismacılar hariç tutulmak kaydıyla- karzı hasen müessesesini özellikle esnaf ve sanatkârlar arasında çok etkin bir şekilde kullanması lazımdır. Artık tamamen tükenmiş borç verildiğinde geri gelme ümidi olmayan insanları kurtarmak için borç veremezsek de onların günlük iaşelerini temin ederek nefes aldırmalıyız. Zekat ve dakalarla onları desteklemeliyiz.

4- Bir kimse ise borç batağına saplandığı halde yaşayışı, lüks ve israf içinde devam ediyor ama borcunu ödemiyorsa bu davranış haramdır, kul hakkını ihlaldir. Borçlu, harcamalarını asgariye indirmeli, borcunu ödeyene dek dişinden tırnağından artırarak alacaklının hakkına riâyet etmelidir. Böyle olmayıp da işin içine nefsânî hesaplar girerse, ilâhî rahmet aradan kalkar ve kul hakkı terettüb eder. Kul hakkı ise Yüce Allah'ın affetmediği bir husustur.

17. DERS

Davet Fıkhı

Takva Sahiplerinin Vasıfları

1- Doğruluk ve dürüstlük: Bunlar insanlar arasında imanlarında en samimi ve en dürüst olan kimselerdir. Sözleriyle olsun, amelleriyle olsun bunu göstermişler ve peygamberleri de tasdik etmişlerdir. Yüce Allah buyuruyor:

"İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakîler ancak onlardır!" (Bakara, 177)

"İmanlarında bu sadakati gösterenler, kalbî inançlarını hem söz ve hem fiilleriyle gerçekleştirenlerdir. Durumlar ve olaylar onlar üzerinde etkili olmamış, korkular onları inançlarında sarsmamış, davalarında samimiyetle yürümüşlerdir. Burada şu hususa da dikkat çekilmektedir. Fiilleriyle iman davalarını doğrulamayanlar, davalarında samimi değillerdir. Evet, "takva sahipleri de" küfürden ve diğer rezaletlerden sakınıp arınanlardır. Ayette işaret zamirinin tekrar edilmesi, takva sahiplerinin makamlarının üstünlüğüne işaret olduğu gibi, araya zamirin girmesi de, takvanın sadece böylelerine has bir özellik olduğuna işarettir."[1]

Hz. Peygamber de, ümmetini bu üstün makama teşvik etmiş ve yüce mertebeyi şöyle ifade buyurmuşlardır:

"Adam, durmadan hep doğruyu söyler ve konulur, doğruyu araştırır durur, nihayet Allah katında sıddıklar arasına kaydedilir."[2]

2- Allah'ın şeayirini (nişanelerini) tazim ederler.

Allah Teâlâ buyuruyor:

"Bu böyle. Her kim de Allah'ın nişanelerini (kurbanlıklarını) yüceltirse, şüphesiz ki bu kalplerin takvasından Allah'a karşı gelmekten sakınmasındandır." (Hac, 32)

---

1 Tefsiru'l Kâsımi, 3/54

2 Buhari, Edeb, 7/124

Takva sahipleri, Allah'a itaati ve taati ve O'nun emrini tazimle karşılarlar. Bu da onların Allah'a itaate yöneltir. Allah'ın yasaklarını da tazimle karşılarlar, bu da onları, yasaklardan ve ona isyandan uzak tutar.

3- Adaleti araştırırlar ve adilce hareket ederler.

Asla biri ötekisini ezmeye kalkışmaz, suçu birbirlerine atmazlar. Allah Teâlâ buyuruyor:

"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi âdil davranmamaya itmesin. Adaletli olun; bu, Allah korkusuna daha çok yakışan (bir davranış) tır. Allah'a isyandan sakının. Allah yaptıklarınızı hakkıyle bilmektedir." (Maide, 8)

Ayet, kâfirlere karşı da olsa hiçbir zaman adaletten ayrılmamamızı bize öğretiyor. Oysa kâfirler Allah düşmanıdırlar ama yine de onlara adil davranmamız emrediliyor. Kâfirlere karşı adil davranmak emredildiğine göre acaba Allah'ın sevgili kulları olan müminlere karşı nasıl davranmamız gerekir, bunun da üzerinde çok düşünmemiz icap etmektedir.

4- Dürüstlükte ve doğrulukta peygamberlerin yollarını, Hz. Peygamber'in ve ashabının izledikleri yolu izlerler.

Bu, takva sahiplerinin özelliğidir.

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun." (Tevbe, 119)

Takva sahiplerinin bir özelliği de sahabenin yolunu izlemeleridir. Çünkü diğer insanlara göre onlar buna daha layıktırlar. Zira Allah bize, doğrularla beraber olmamızı emir buyurmaktadır. Kaldı ki Allah onların doğruluklarına şahitlik etmiş, nitekim Resûlullah da onlara bu konuda şahitlik etmiştir. Bu itibarla onlara dil uzatmamız, haklarında ileri geri konuşmamız pek uygun değildir. Zira sahabenin hepsinin adil oldukları ifade edilmiştir. Zaten doğrulukları, kesin imanları bunu kanıtıdır.

Takvanın bir gereği olarak onları sevmemiz, onları veli edinmemiz, onların icmaına göre hareket etmemiz lazım gelir. Onlar kitap ve sünneti nasıl anlayıp kavramışlarsa aynen anlayıp kavramamız, onların yolunu izlememiz gerekir. Haksız yere onlara buğzdenlere bizim de buğzetmemiz icap eder.[3]

5- Sakıncasız olan şeyleri sakıncalı bir duruma düşerim diye, terk etmek.

Takva sahipleri açıkça helal olduğu bilinmeyen şüpheli şeylerden uzak dururlar. Böyle bir davranış, apaçık haram olan şeylerden sakınmaktan daha da

[3] Kurtubi, El-Cami li Ahkami'l Kur'an, 8/289

öte bir vera ve takva örneğidir. Şüpheli şeyleri yapmaya kalkışanlar, harama da hâliyle kalkışır.

Bunun içindir ki, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz helal de açıktır, haram da açıktır. İkisi arasında birtakım şüpheli şeyler vardır. Halkın birçoğu onları bilemezler. Kim şüphelilerden sakınırsa, dinin ve ırzını korumuş olur, temize çıkarmış olur. Kim de şüpheli şeylerin içinde düşerse, harama düşmüş olur."[4]

Şüphelere düşmemek için gerekli araştırma ve incelemeyi yapmak, her hâlini düzeltmek isteyen için yerinde bir davranıştır. Ancak açıkça haram olanlara dalanlar kalkıp şüphelilerden sakınmaya kalkışırlarsa, bunlar esasında inkâra sapmış olurlar.

Bu durum aynen şu olaya benzer: Irak halkından biri, Abdullah bin Ömer'e, ihramlı iken bir sineği öldürmenin cezasını sorar. Abdullah bin Ömer de ona, "Oysa adamlar Hz. Hüseyin'i haksız yere öldürdüler de, şimdi kalkmış bana, sineği öldürmenin cezasını soruyor. Ben, Resûlullah (sav)'den, 'Hasan ile Hüseyin'in her ikisi de dünyada benim reyhanlarım.' diye buyurduğunu bizzat dinlemişimdir."[5]

6- Takva sahipleri affedici ve bağışlayıcıdırlar.

Yüce Allah buyuruyor:

"Affetmeniz, takvaya daha uygundur." (Bakara, 237)

"Bir kötülüğün karşılığı, onun gibi bir kötülüktür (ona denk bir cezadır). Ama kim affeder ve arayı düzeltirse, onun mükâfatı Allah'a aittir." (Şura, 40)

"Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz?" (Nur, 22)

"Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah, iyilik edenleri sever." (Âl-i İmran, 134)

İhsan vasfı da, takva sahiplerine ait bir özelliktir. Çünkü Allah katında en sevgili olanlar, takva sahipleridirler.

7- Allah'ın peygamberleri dışında takva sahibi de olsa hiç kimse masum değildir.

Herkes hata işleyebilirler, ancak takva sahipleri büyük günah işlemezler, küçük günah işlemekte ısrarcı olmazlar. Aksine böyle bir duruma her düştüklerinde hemen tövbe ederek Allah'a yönelirler. Allah'tan mağfiret dilerler ve salih amel işlerler.

---

4 Buhari, İman, 1/22-22

5 Buhari, Fedailu's Sahabe, Menakıbu'l Hasan ve'l Hüseyin, 4/261

"Şüphe yok ki Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, kendilerine şeytandan bir vesvese dokunduğu zaman iyice düşünürler derhâl Allah'ı hatırlarlar da sonra hemen gözlerini açarlar." (Araf, 201)

İslam davetçilerinin, âlimlerinin ve İslam ümmetinin gönlüne bu türden şeyler düştüğünde, Allah'ın yardımını beklemeye ve buna muvaffak olmaya elbette en layık onlardır. Artık buraya kadar en detaylı anlamda temkin ile ilgili şartları detaylarıyla anlattık. Bunların sağlam bir iman ve salih amel, ibadet, şirk ile savaş ve takva sayesinde başarılacağını belirtmiş olduk.

17. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin Zekâsı, İtikadi Görüşleri ve Hakkında Söylenenler

Zekâsının Üstünlüğü

Bir dehrî (ateist) gelip minbere çıktı ve münazaraya başlayarak karşısına çıkacak birini istedi. Bunun üzerine daha çok genç yaşta olmasına rağmen Ebû Hanîfe karşısına dikildi. Dehrî yaşının küçüklüğüne bakarak onu küçümsedi. İmam Azam: "Ne sormak istiyorsan sor" dedi. Bunun üzerine dehrî İmam Âzâm'a:

"Başlangıcı ve sonu olmayan bir varlığın bulunması mümkün müdür?, diye sordu. İmam Âzam tereddütsüz bir şekilde:

"Sen sayı bilir misin?" dedi. Dehri de :

"Evet, bilirim, dedi." İmam Âzam:

"Bir sayısından önce bir sayı var mıdır?" dedi. Dehri:

"Bir sayıların evvelidir, ondan önce sayı yoktur," cevabını verdi. Bu sözü karşısında İmam şöyle dedi:

"Bir sayısından evvel sayı olmaz da bir olan Allah'tan önce nasıl başka bir varlık bulunabilir?"

Bunun üzerine Dehri ikinci sorusunu sordu:

"Allah Teâlâ ne tarafa yönelmiştir?" Bu soruya karşılık İmam Âzam:

"Bir mum yakınca onun ışığı ne tarafa yönelir?" dedi. Dehri:

"Her tarafa yayılır" cevabını verdi. Buna karşılık İmam Âzam:

"Mecazî nur olan bir mumun ışığı her tarafı kaplar da göklerin ve yerin nuru olan Allah Teâlâ her tarafı kaplamaz mı? Bunun doğruluğu güneşten daha açıktır." dedi.

Dehrî üçüncü sorusunu şöyle sordu:

"Var olan her şeyin bir mekâna ihtiyacı vardır. Buna göre Allah nerededir?" Bunun üzerine İmam Âzam bir kâse içinde süt getirerek:

"Bu sütün içinde yağ var mıdır?" diye sordu. Dehrî:

"Evet, vardır." cevabını verince İmam Âzam:

"Yağ bu sütün neresindedir?" diye sordu. Dehrî:

"Süt içindeki yağın belli bir yeri yoktur, sütün her tarafında yağ vardır." dedi. Dehrinin bu cevabı karşısında İmam Âzam:

"Fâni ve zail olan bir varlığın belli bir mekânı olmuyor da Allah Teâlâ için nasıl bir mekân tasavvur edilebilir? Allah Teâlâ vardır ve O'nun varlığı her yeri kaplamıştır." dedi.

Bundan sonra dehri dördüncü sorusunu şöyle sordu:

"Rabbin şimdi ne iş ile meşguldür?" İmam Âzam:

"Sen birkaç soru sordun, ben ise cevap verdim. Soru soranın yüksekte, cevap verenin aşağıda olması yakışmaz. Sen in de minbere ben çıkayım." dedi. Bu söz üzerine dehri minberden aşağıya indi, yerine İmam Âzam minbere çıktı ve:

"Benim Rabbim, senin gibi bir kâfiri minber üzerinde lâyık görmeyip aşağıya indirmekte ve benim gibi bir Tevhid ehlini minber üzerine çıkarmaktadır." cevabını verince dehrî cevap veremez duruma geldi.

İmam Âzam'ın zekâsının üstünlüğüne delâlet eden olaylardan biri de şudur: Hasan b. Ziyad'ın naklettiğine göre, bir kimse bir yerde bir miktar para gömüp sonradan bu malı nerede gömdüğünü unutmuş. Bunu nasıl bulacağını İmam Âzam Hazretlerinden sorunca:

"Gece sabaha kadar namaz kıl, inşallah bulursun." demiş. Bu tavsiye üzerine o kişi gece namaz kılmaya başlamış ve gecenin dörttebiri olunca parasını nereye gömdüğü hatırına gelmiş. İmam Âzam'dan bunun hikmetini sormuşlar ve şöyle cevap vermiş:

"Şeytan aleyhillâne gece sabaha kadar namaz kılmaya rıza göstermez, onu mutlaka bu işten meneder. Bu sebeple hatırına getirir."

Yine cimri bir kimse malını bir yere gömmüş. Fakat bir müddet sonra gidince bu parayı yerinde bulamamış, çıkarıp almışlar. Hasis bir kimse olduğu için buna fazla üzülmüş ye nerede ise ölecek duruma gelmiş. Bazı dostlarının tavsiyesiyle İmam Âzam Hazretlerine müracaat edip bir çare bulmasını rica etmişler. Bunun üzerine İmam Âzam Hazretleri:

"Bana yerini gösterin." demiş ve göstermişler. İmam Âzam başka bir vakitte o yere gelip burada bazı kimselerin mantar devşirdiklerini görmüş. Yanlarına yaklaşıp bunlardan birine:

"Siz burada her zaman mantar devşirir misiniz?"diye sormuş. Adam da:

"Evet, her zaman devşiririz," cevabını vermiş. İmam Âzam:

"Hepiniz birlikte toplayıp sonra taksim mi edersiniz?" diye soru sorunca:

"Hayır, herbirimiz ayrı ayrı kendi hesabımıza devşiririz." demiş. İmam Âzam tekrar sordu:

"Hepiniz buradan beraber mi ayrılırsınız?" Adam cevap verdi:

"Hepimiz beraber gideriz, fakat şu adam her zaman geri kalıp bizden sonra gider." demiş. Bunun üzerine İmam Âzam bir kenarda oturup dağılmalarını beklemiş. Herkes gidip sadece o kimse kalmış. Bu sırada İmam, o zatın yanına yaklaşıp:

"Bu yerde bir adam bir miktar para gömmüş, bu parayı sen çıkarıp almışsın, hem aldığını görmüşler ve şahidlik ediyorlar. Başkaları duymadan harcadığın sana kalsın sahibi onu bağışlar, gerisini ver." demiş. Adamı bu söz karşısında korkup aldığı parayı getirip İmam Azam'a teslim etmiş. O da sahibine vermiş. Bu olayın sırrını açıklarken İmam Âzam Hazretleri şöyle diyor:

"Görmüşler" sözümden maksadım Allah Teâlâ'dır. Çünkü Allah Teâlâ kullarının yaptığı bütün işleri görür."

İmam Âzam'ın zekâsı o derece üstün idi ki bir şeye bir defa baksa derhal onun keyfiyetine vakıf olurdu.

İtikadi Görüşleri ve Hakında Söylenenler:

İmam Âzam fıkıhta olduğu gibi akaid alanında da Ehli Sünnet vel Cemaat mezhebinin kurucusudur. Dolayısıyla da Akaidde mezhebi Ehl-i Sünnet velcemaat mezhebidir. İmam Âzam'a Ehl-i Sünnet inancının alâmetlerinden sorulunca şöyle cevap vermiştir.

Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer'i diğer sahabîler üzerine üstün tutarız. Hasan ile Hüseyin'e sevgi besleriz. Hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanırız. Mestler üzerine mesh etmeyi caiz görürüz. Günahı sebebiyle hiçbir mü'mine kâfir demeyiz. Allah'ın sıfatları hakkında konuşmayız. Bütün sahabîler hakkında hayırdan başka bir şey söylemeyiz. Sahabenin en üstünü Hz. Ebû Bekir, sonra Hz. Ömer, sonra Hz. Ozman, sonra Hz. Ali, sonra Aşere-i mübeşşere, sonra Bedir ehli,

sonra Uhud savaşına katılanlar, sonra Hudeybiye'de bulunanlar, sonra Bey'atür-Rıdvan'da bulunanlar, sonra Akabe biatında bulunanlardır.

İmam Âzam fıkhın babasıdır. Fıkıh konusuyla az çok ilgilenmiş olan herkes mutlaka Ebu Hanife'nin fıkhından istifade etmiş ve kendisinden saygıyla bahsetmişlerdir. Harun b. Sa'd'ın naklettiğine göre İmam Şafiî şöyle demiştir:

"Ebû Hanife'den daha fakîh bir âlim görmedim. Fakîh olmak isteyen kimse Ebû Hanife ve arkadaşlarının söz ve kitaplarına müracaat etsin, onların sözlerini kabul edip ezberlesin. Zira bütün insanlar kıyas hususunda Ebû Hanîfe'nin iyalidir (çocuklarıdır)."

Yine îmam Şafiî'nin şu sözü söylediği nakledilmiştir:

"Bütün insanlar fıkıhta Ebû Hanîfe'nin, siyer ve meğazîde Muhammed b. İshak'ın, tefsirde Mukâtil'in, nahivde Kisâî'nin çocukları hükmündedirler. İmam Âzam'ın kitaplarına bakmayan fıkhı anlayamaz, bilemez ve maksadına nail olamaz."

İmam Mâlik'in de şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Ebû Hanife İslâm'da altmış bin mesele çıkarıp çözmüştür." İmam Ebû Bekir b. Atîk'in rivayetine göre ise, beşyüzbin meseleyi çözüme kavuşturmuştur.

Hatîb-i Harezmî'nin rivayetine göre ise, 63.000 meselenin fıkhi hükmünü halletmiştir. Bunların 32.000'i ibadetlere dair, geride kalan 31.000'i de muamelâta dairdir. Eğer İmam Âzam bu meseleleri ortaya koyup ictihadda bulunmasaydı bütün insanlar sapıklıkta kalırdı.

Emin Saraç Hocaefendi kendisiyle yapılan bir röportajda şunları dile getiriyor:

"Bizim, şu topraklar üzerinde üç tane mühim temel taşımız vardır. Bir: Ehl-i Sünnet akîdesine sâdık olmak. İki: Mezheb'e, husûsiyle Hanefî mezhebine merbût olmak. Bu ümmetin üçte ikisinin bağlı olduğu bir Mezheb-i Hanefî var ki en zengin Fıkıh serveti onların elindedir. Üç: Tasavvuf… Tasavvuf, bu milletin hem Sultanlarının hem de ulemâsının arasında muttefakunaleyh bir husûsdur. Biliyorsunuz Sultanlarımız Şeyh Edebâli'den son Padişah Vahdeddîn Hân'a kadar hep Nakşî-meşreb olduklarını, hâlâ hayatta olan Fethi Sâmi Bey'den de iştmiştim. Hatta bana tâmir edilmek üzere epey yıpranmış bir Delâilu'l-Hayrât getirmişti. "Memleketten hicret ederken Şah dayım bunu yanında götürmüş. Elden ele dolaşmaktan bu hâle gelmiş." dedi! Görüyorsunuz değil mi! Sultan memleketten göçüp giderken yanında Delâilu'l-Hayrât'ı götürüyor! Bu insan, memleketten birinci dereceden mes'ûl olan şahıstır! Şu mübârek diyârımız hep onların eseridir. Bizi bu insanların yolunu unutursak neye dayanacağız? (İnkişaf Dergisi)

İmam-ı Azam'ın çok az hadis bildiğine dair yapılan rivayetler ise tamamen uydurmadır. Muvaffak b. El-Mekki, Ebu Hanife'nin yarısı hocası Hammad'dan olmak üzere 4.000 (dörtbin) hadis rivayet ettiğini bildirmektedir. (DİA, 10/134)

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Selef Müdafaası / Ekrem Doğanay

18. DERS

Tefsir

Meleklerin İslam Ordularını Desteklemesi

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 123-129)

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ بِبَدْرٍ وَاَنْتُمْ اَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾ اِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ
اَلَنْ يَكْفِيَكُمْ اَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلٰثَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُنْزَلِينَ ﴿١٢٤﴾ بَلٰٓى اِنْ تَصْبِرُوا
وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُسَوِّمِينَ
﴿١٢٥﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهٖ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ
الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾ لِيَقْطَعَ طَرَفاً مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ ﴿١٢٧﴾
لَيْسَ لَكَ مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَاِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾ وَلِلّٰهِ مَا فِي
السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٩﴾

123- Andolsun, sizler güçsüz olduğunuz halde Allah size Bedir'de yardım etmişti. Allah'tan sakının ki, O'na şükretmiş olasınız.

Bedir, Mekke ile Medine arasında bir kuyu suyunun ismidir. Peygamberimizin, müşriklerle ilk savaşı olan Bedir gazası burada olmuştur. Bu olay, hicretin ikinci senesi Ramazan ayının yirmi yedinci cuma gününe rastlıyordu.

Buhari, Müslim, Ahmed İbni Hanbel ve başkaları, meleklerin Bedir Savaşı'na katıldıklarına ve müşrikleri vurup öldürdüklerine işaret eden birçok sahih hadis rivayet etmektedirler. İbni Abbas'ın şöyle dediği rivayet edilmektedir: "Bedir günü bir Müslüman, bir müşriki ısrarla takip ediyordu. O sırada bir kamçı ve süvari sesi duydu. Süvari şöyle diyordu: 'İleri, ya Hayzum! (Meleğin bindiği atın

adıdır) O Müslüman önündeki müşrike baktığında, kâfirin yere kapaklandığını gördü. Adamın burnu parçalanmıştı; darbe yeri simsiyah olmuştu. Ensar'dan olan o Müslüman, Resûlullah (sav)'e gelerek bu olayı anlattı. Resulullah (sav) şöyle buyurdu: *'Doğru söyledin; bu, üçüncü kat sema meleklerinin bir imdadıdır."*

Yine İbni Abbas'ın (ra) şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Peygamber (sav) Bedir günü şöyle buyurdu: *'İşte Cibril, atının gemini tutmuş. Kendisinin üzerinde de savaş aleti vardır."(*Buhari, 3995)

Ali İbni Ebu Talib'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Ensar'dan kısa boylu bir mücahit, Abbas İbni Abdulmutallib'i esir alıp getirdi.

Abbas, 'Ya Resûlullah! Vallahi bu adam beni esir almadı. Siyah-beyaz bir at üzerinde, güzel yüzlü ve saçları başının her iki tarafından yukarı çekilmiş bir adam beni esir aldı. Kavim arasında onu görmüyorum.' dedi. Ensar Müslüman, 'Ey Allah'ın Resûlü! Onu ben esir aldım.' dedi. Resûlullah (sav) de, *'Sus! Allah (cc), kerem sahibi bir melekle sana yardım etmiştir.'* buyurdu." (Ahmed b Hanbel, 1/117)

Ebu Davud el-Mazinni'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Bir müşrikin başını vurmak için onun peşine düşmüştüm. Benim kılıcım ona ulaşmadan kellesinin yere düştüğünü gördüm. Anladım ki, onu benden başkası öldürdü." (Ahmed b. Hanbel; 5/450; İbni Hişam, 2/286)

Allah (cc) şöyle buyurmaktadır: *"Onlarla savaşın ki, Allah onlara sizin ellerinizle azap etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mümin topluluğun gönüllerini ferahlatsın ve onların kalplerindeki öfkeyi gidersin. Allah, dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir." (*Tevbe, 14-15)

124- O zaman sen müminlere: "Rabbinizin size, indirilmiş üç bin melek ile yardım etmesi size yetmez mi?" diyordun.

125- Evet, sabreder ve (Allah'tan) korkarsanız, onlar ansızın üzerinize gelseler, Rabbiniz size nişanlı nişanlı beş bin melekle yardım eder.

Rivayet edildiğine göre "Kürz b. Cabir el-Muharibî müşriklere yardım etmek istiyormuş" diye Müslümanlara bir haber gelmiş ve endişelenmelerine sebep olmuştu. Buna karşı, bu şekildeki ilâhî yardım bildirilmiş ve bunu haber alan Kürz de Müşriklere yardımdan vazgeçmiş.

Cenab-ı Allah Bedir savaşında müminlere başlangıçta bin melek ile yardım etmişti. *"Siz Rabbinizden yardım istiyordunuz, O da: "Ben size birbiri ardınca bin*

melek ile yardım edeceğim" diye dualarınızı kabul etmişti." (Enfal, 9) Bundan sonra Kürz haberleri üzerine inmiş olan üç bin melek yardımı ile müşriklerin dağılmasını çabuklaştırdı. Ve şayet düşmanlara adı geçen Kürz'ün yardımı hemen geliverecek olursa, müminlerin -sabır ve korunmaları şartıyla yani alâmetli, nişanlı, simaları belli beş bin melaike daha göndereceğini de vaad etti.

Bütün tefsir ve siyer bilginlerinin ittifakı vardır ki, Bedir harbinde melekler inmiş ve kâfirlerle savaşmışlardır. Allah'ın bir meleğinin, yerin altını üstüne girmeye gücü yettiği halde, böyle birçok melek ile yardım etmesi, kulların fiillerine olan ilâhî yardımının bir tecellisidir. Ve bilinmektedir ki, bu gibi durumlarda insanların gözünde kemmiyyet (mikdar)in de özel bir önemi vardır.

126- Allah, bunu size sırf bir müjde olsun ve kalpleriniz bununla yatışsın diye yaptı. Yoksa yardım, yalnız daima galip ve hikmet sahibi olan Allah katındandır.

Esasen Allah Teâlâ'nın yardımını meleklerle göndermesine ihtiyacı yoktur. Çünkü bir şeyin olmasını dilediği zaman "ol" der ve o şey hemen oluverir. Burada meydana gelen ve vaad edilen bu yardımı Allah, sırf müminlere bir müjde olmak ve kalplerini yatıştırmak için yapmıştır. Bu yardım gerçekte aziz (üstün) ve hakim (hikmetli) olan Allah katındandır. Yoksa meleklerin kendi başlarına böyle bir şeye kalkışmaları mümkün değildir.

127- (Allah bu yardımı) inkâr edenlerden bir kısmını kessin veya perişan etsin de umutsuz olarak dönüp gitsinler (diye yaptı).

Allah'ın bu yardımının hikmeti; kâfirlerin bir tarafını bölmek, öldürmek veya esir etmek veya onları perişan edip maksatlarına eremeyip perişan ve ümitsiz olarak dönmelerini sağlamak.

128- Bu işten sana hiçbir şey düşmez. (Allah), ya onların tevbesini kabul eder yahut onlara, zalim olduklarından dolayı azab eder.

Ey Muhammed! Başkaları şöyle dursun, sen bile bizzat hiçbir emre, hiçbir hükme sahip değilsin. Ancak memur bir kulsun. Allah'ın emri olmayınca, o kâfirlere ve muhaliflere hiçbir şey yapamazsın, hatta aleyhlerine dua bile edemezsin.

129- Göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'ındır. Dilediğini bağışlar, dilediğine azab eder. Allah, çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir.

Şu halde bunu iyi bilmeli ve yalnız Allah'ın emir ve hâkimiyetine iman ve ancak onun yardımına dayanıp ona göre sabır ve igereği gibi sakınma ile ilâhî afv

ve rahmet yoluna girmeli ve Uhud vakasında olduğu gibi zarar görmemek için küçük cihaddan önce müminler büyük cihad olan nefis mücadelesi ile ahlâklarını, toplumlarını, işlerini ve iç durumlarını ıslah ve terbiye etmelidirler.

Dersler ve İbretler:

1- Savaş, zulmün önlenmesi ve hakkın kabûl ettirilmesi için meşrû kılınmıştır. Tüm yeryüzünde hakkın egemen olduğu yeni bir dünyanın kurulmasına kadar da devam edecektir.

2- Müminler savaş için güçlerinin yettiği kadar hazırlık yapmaya teşvik edilmiş bununla gizli ve açık İslam düşmanlarının emperyalist iştahlarının önünün kesilmesi istenmiştir. Dolayısıyla Müslümanlar kendilerini koruyacak ordular hazırlamak ve bu orduları en modern silahlarla donatmakla vazifelidirler. Ancak zafer ise Allah'tandır. Bütün hazırlıklar yapılmış olmasına rağmen asıl başarı ve zaferin Allah Teâlâ'ya olan kulluk vazifelerini yerine getirmek ve O'na tevekkül etmekle kazanılacağını da unutmayalım.

3- Gerçek güç ve kudret sahibi yalnızca Cenab-ı Hak'tır. Süper güç denilen devletlerden Allah'tan korkar gibi korkanlar şunu bilmelidirler ki Allah Teâlâ'nın görünmez orduları vardır. Bu süper güç denilenler bırakın dünyayı kontrol etmeyi; deniz taşması sonrası vatandaşlarına bir yudum su ulaştıramayacak kadar acze düşmektedirler. O halde müminler yalnızca Yüce Allah'a dayanıp güvenmelidir. Hz. Peygamber (sav) Efendimizin ordularını desteklemek için inen ordular, ümmeti hak ettiğinde onları desteklemek için de inerler. Yeter ki gerçek manada Muhammedi ümmet olalım.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Siyer-i Nebi / Ali Muhammed Sallabi

18. DERS

Hadis

Müslüman Kardeşine Yardım Etme ve Zulümden Uzak Durma

٥٩ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ، لا يَظْلِمُهُ وَلا يُسْلِمُهُ، وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ، وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرُبَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». (بخاري: ٢٤٤٢)

59- İbn Ömer (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) buyurdu: **"Müslüman Müslümanın kardeşidir. Ona haksızlık etmez, onu tehlike ile karşı karşıya kalınca tek başına bırakmaz. Kim kardeşinin bir ihtiyacını karşılarsa, Allah da onun ihtiyacını karşılar. Kim bir Müslümandan bir sıkıntıyı kaldırır ve onu rahatlatırsa, Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarından birini kaldırıp onu huzura kavuşturur. Kim bir Müslümanın hatasını örterse Allah da kıyamet gününde onun hatalarını örter."** (Tecrid, 1115)

٦٠ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، هَذَا نَنْصُرُهُ مَظْلُومًا، فَكَيْفَ نَنْصُرُهُ ظَالِمًا؟ قَالَ: «تَأْخُذُ فَوْقَ يَدَيْهِ». (بخاري: ٢٤٤٤)

1116. Enes b. Malik (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Müslüman kardeşin, ister zalim konumunda olsun, ister mazlum durumda bulunsun her ikisine de yardım et." Bunun üzerine sahabe: "Ey

Allah'ın Resûlü! Şu adam haksızlığa uğruyor, ona yardımda bulunuruz ama zalime (haksızlık edip ezene) nasıl yardım edeceğiz?" diye sorduklarında Resûlullah (sav): "Zalimi, zulüm yapmaktan engeller, ona karşı tavır sergilersin, haksızlık yapmasına fırsat vermezsin." (Tecrid,1116)

٦١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لأَخِيهِ مِنْ عِرْضِهِ أَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لا يَكُونَ دِينَارٌ وَلا دِرْهَمٌ، إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلَمَتِهِ، وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ». (بخاري: ٢٤٤٩)

61- Ebu Hüreyre (ra) diyor ki, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu:

"Her kimin üzerinde din kardeşine ait gerek ırzına ve gerekse herhangi bir şeyine ait bir hakkı bulunuyorsa, karşılığında hiçbir altın ve gümüşün kabul edilemeyeceği gün, kıyamet günü gelmezden önce onunla helâlleşsin. Çünkü dünyada iken helâllik alınmadığı takdirde, yarın kıyamet gününde haksızlıkta bulunmuş olan kimsenin eğer varsa iyi bir ameli, yaptığı haksızlık kadar bu amelinden alınıp haksızlığa uğrayana verilir. Eğer bu kimsenin iyilik adına işlediği bir güzel ameli bulunmuyorsa, bu defa karşı tarafın günahından alınıp haksızlık edene yükletilir." (Tecrid,1118)

٦٢ - عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «مَنْ ظَلَمَ مِنَ الأَرْضِ شَيْئًا طُوِّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ». (بخاري: ٢٤٥٢)

62- Said b. Zeyd'den (ra) rivâyete göre diyor ki, Resûlullah'tan (as) şöyle buyururken işittim: "**Kim başkasına ait olan bir toprağı haksız yere alırsa, kıyamet gününde o toprağın yedi katı o kimsenin boynuna halka gibi geçirilir.**" (Tecrid, 1119)

Dersler ve İbretler:

1- Kul hakkı Yüce Allah tarafından bağışlanmayan suçlardandır. Özellikle de milletin tümüne ait yolları, meraları, su kaynaklarını çeşitli hile ve desiselerle şahsi mülkü haline getirenler bütün milletin vebalini yüklenmiş olurlar. Bu tip insan-

lar dünyada iken kendilerini "uyanık "olarak görürler. Ama ahirete vardıklarında bu uyanıklıkları o ateş azabını üzerlerinden def edebilecek mi acaba?

2- Zulüm, bir şeyin gereğini değil de zıddını yapmak, hakkı yerli yerine koymamak, başkasının hakkı üzerinde haksız bir tasarrufta bulunmak ve herhangi bir konuda haddi aşmaktır.

3- Kul hakkına girmek maddi ve manevi zarar vermekle olduğu gibi insanların iç dünyasına verilen zarar da kul hakkına girer. Dedikodu yapmak, iftira atmak, ihanet etmek, hakaret etmek, kalp kırmak, küçük düşürmek, utandırmak gibi. Malayani (boş söz) olarak hiç önem vermediğimiz sözlerimiz, davranışlarımız hesap gününde bizi takip edecektir. Resulullah (sav) bir gün ashabına "Müflis kimdir, biliyor musunuz?" diye sordu. "Bizim aramızda müflis, parası ve malı olmayan kimsedir." dediler. Resulullah buyurdu ki: "Şüphesiz ki ümmetimin müflisi, kıyamet günü namaz, oruç ve zekât sevabıyla gelip; fakat şuna sövüp, buna zina isnad ve iftirası yapıp, şunun malını yiyip, bunun kanını döküp, şunu dövüp; bu sebeple iyiliklerinin sevabı şuna buna verilen ve üzerindeki kul hakları bitmeden sevapları biterse, hak sahiplerinin günahları kendisine yükletilip sonra da cehenneme atılan kimsedir."

18. DERS

Davet Fıkhı

Temkin Sebepleri / Ön Hazırlık/ Sebeplere Sarılmak

Ön Hazırlık

Yeryüzünde Allah'ın halifesi olmak, Allah'ın dinini sağlam bir zeminde oturtmak, korkuyu güvene çevirmek, Müslümanlar kendilerine düşen koşulları yerine girdikleri müddetçe, Allah'ın onlara verdi sözüdür. Zaten Kur'an-ı Kerim de çok açık bir şekilde temkinin şartlarını ve bunların sürekliliğinin lüzumunu bildiriyor. Allah şöyle buyuruyor:

"Allah, içinizden, iman edip de salih ameller işleyenlere, kendilerinden önce geçenleri egemen kıldığı gibi onları da yeryüzünde mutlaka egemen kılacağına, onlar için hoşnut ve razı olduğu dinlerini iyice yerleştireceğine, yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlaka emniyete kavuşturacağına dair vaatte bulunmuştur. Onlar bana kulluk eder ve bana hiçbir şeyi ortak koşmazlar. Artık bundan sonra kimler inkâr ederse, işte onlar fasıkların ta kendileridir. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Resûle itaat edin ki size merhamet edilsin." (Nur, 55-56)

Bu ayet-i celile Kur'an-ı Kerim temkin şartlarına işaret ediyor. Bunlar da tüm manaları ve esasları dikkate alınarak bağlı kalınan bir iman, her çeşidiyle inandığı ile amel etmesi, hayrın ve iyiliğin her çeşidini yapması, istenilen manada kapsamlı bir kulluğun yerine getirilmesi, şirkin ve küfrün her çeşidi, legali ve illegali ile mücadele edilmesidir.

Temkinin olmazsa olmazları ise: Namazı kılmak, zekâtı vermek ve Resûlüne itaat ederek daima cihad üzere bulunmaktır.

İman ve Salih Amel

Kur'an ayetleri, iman ile salih ameller arasında da bir münasebet ve yakınlık olduğunu göstermektedir. Kur'an ayetleri, iki hususu, imanın hakikati olarak değerlendirirken, müminlere ait birçok niteliklerinden de biri olarak görmektedir ve Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Ancak tövbe edip inanan ve salih amel işleyenler başka." (Meryem, 60)

"Ancak iman edip salih amel işleyenler başka. İşte onlar için işlediklerine karşılık kat kat mükâfat vardır." (Sebe, 37)

"Gerçek şu ki, iman edip salih amel işleyenlere gelince, elbette biz iyi iş yapanların ecrini zayi etmeyiz." (Kehf, 30)

"İman, yetmiş şu kadar şubedir. Bunun en üst derecesi 'La ilahe illallah' demektir. En basit derecesi de yolda yolcuya rahatsızlık verecek bir şeyi oradan uzaklaştırmaktır. Nitekim hayâ da imandan bir şubedir."[1]

Bu hadisimizde bizim için şahit olan husus, Resûlullah (sav)'in zikrettiği şeydir. Bu durunda şehadet getirmek, söz ile ifadedir. Yolda, rahatsızlık veren, trafiği ve insanları huzursuz eden şeyi kaldırmak da ameldir, eylemdir. Hayâ ise, yaşantıdır, ahlaktır, gidişattır. İşte bunun her üçü de imanın bir gereğidir, onun delilidir ve imanın gerçekliğini gösteren kanıttır. Nitekim imanın en önemli şubeleri de amellerdir.[2]

Buhari, Enes bin Malik'ten rivayet ediyor. Enes'in Hz. Peygamber'den rivayetine göre Resûlullah (sav) buyurmuş ki:

"Herhangi biriniz, kendisi adına istediği bir şeyi kardeşi için de istemedikçe iman etmiş olamaz."[3]

Yine Buhari, Ebu Hureyre ile Enes'ten rivayet ediyor, Peygamber (sav) buyurmuş ki:

"Varlığım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, herhangi biriniz beni ana ve babasından, çocuğundan ve herkesten çok sevmedikçe iman etmiş olamaz."[4]

Kendisi sebebiyle Allah'ın vaadinin gerçekleştiği iman olayı, öyle önemli bir gerçektir ki, o, bir bütün olarak insanı yeniden canlandırıp hayata kavuşturur. İnsani olan her canlılığa yönelir. Kişi, imanı kendi öz benliğinde yerleştirip onu,

1 Müslim, İman, 1/63-57
2 Fi Zilal'il-İman, s. 30
3 Buhari, İman, 1/11-13
4 Buhari, İman, 1/11-14

açık ve canlı olarak eyleme dönüştürmediği ve her bakımdan Allah'a yönelmediği sürece neredeyse, iman orada kalmaz, kaçıp gider.

Hakiki bir iman öyle bir inançtır ki, insanı bütünüyle, çepeçevre kuşatır, kişiyi baştan ayağa iman ile doldudur. Nefsi, ruhu, kalbi, arzu ve şevkleri, fıtri eğilimleri, bedensel olarak hareketleri, organlarının yönelimleri Rabbi ile olsun, ailesiyle ilgili olsun, ister tüm insanlarla beraber olmuş olsun, onun yöneldiği tek şey, kendini verdiği yegâne şey Rabbidir, Rabbinin yoludur. Nitekim işin bu yönü de zaten açık ve net olarak her şeyden beri ve münezzeh olan yüce Rabbimizin ayetinde ifade edilmiştir. Yani yeryüzünde Allah'ın halifesi olması, bu manada ayaklarının sağlam yere basması ve güven sağlanması, hepsi ama hepsi işte bu iman gerçeği içerisinde yatmaktadır.

Tevhid kelimesi, Allah'ın şeriatının temel kanun olarak kabul edilmesini emreder, bunu öngörür. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Rabbinizden size indirilene (Kur'an'a) uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!" (Araf, 3)

" (Resûlüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler." (Rum, 30)

Tevhid kelimesi: aynı zamanda mümini, tüm cahilî sistem ve rejimlerle hükmetmekten de uzak kalmamızı öngörür, gerekli kılar. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Yoksa onlar İslam öncesi cahiliye dönemi hükümleriyle (sistemleriyle) mi idare edilmek istiyorlar? Kesin olarak inanmış olan bir toplum için Allah'tan daha güzel ve daha üstün hükmü (sistemi) kim koyar, kim belirler?" (Maide, 50)

Tevhid kelimesi aynı zamanda İslam dini dışındaki tüm din, rejim, sistem, düzen ve din olarak öngörülen her şeyden uzak kalmamızı, onları reddetmemizi öngörür. Nitekim Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Her kim İslam'dan başka bir din (sistem, rejim) ararsa, bilsin ki, o istediği din (sistem, rejim) asla kendisinden kabul edilmeyecektir ve o ahirette kendisine yazık edenlerden, kaybedenlerden olacaktır." (Âl-i İmran, 85)

18. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin Zühd ve Takvası

Yezîd b. Harun'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: İmam Âzam gibi takva sahibi olmadıkça bir kimseye fetva vermek helâl olmaz. Çünkü İmam'dan daha âlim, daha zahid ve daha takva bir kimse görmedim. Bir zamanlar İmam Âzam'ın, bir evin civarında güneşin sıcağı altında beklediğini gördüm. Kendisine:

"Niçin duvarın gölgesine girmeyip güneşin sıcağı altında duruyorsun? diye sorunca: "Bu evin sahibinde bir miktar alacağım vardır, eğer evin gölgesinde gölgelenirsem bir menfaat elde etmek düşüncesi akla gelebilir korkusuyla gölgelenmiyorum, çünkü bunun faiz olmasından korkuyorum." cevabını verdi.

Yine rivayet edilir ki İmam Âzam bir meselede zorlukla karşılaşıp çözemezse tövbe ve istiğfar edip, bir günah işlemişim ki bu müşkil bana arız oldu, der ve kalkıp iki rekât namaz kıldıktan sonra o mesele kendisine keşfolur (açılır) ve böylece o müşkil ortadan kalkardı. Fudeyl b. İyaz, İmam Âzam'ın bu durumunu duyunca ağlayıp, bu durum onun günahının azlığındandır. Çünkü herkese böyle bir inkişaf olmaz, derdi.

İbrahim b. Amr'dan rivayet edildiğine göre, İmam Azam Hazretleri son derece feraset sahibi (ileri görüşlü) idi. Talebelerinden Dâvud-i Taî hakkında demişlerdir ki: "Bu talebem çok âbid olup insanlardan uzakta yaşayacak ve gecegündüz ibadette bulunacak." Gerçekten de öyle oldu. Yine Ebu Yusuf hakkında: "Buna da dünya ikbal edecek ve kendisinin de dünyaya meyli çok olacak." dedi. Gerçekten de öyle oldu.

Yine rivayet edilir ki İmam Azam ticaretle geçinir ve ticari işlerini ortakları yürütürdü. Ortaklarından birinin satışında şüphesi bulunduğu ve sattığı mallar

arasında bir tanesi sakat bulunduğu için 30.000 akçelik kârını fukaraya sadaka olarak dağıtmıştır.

Yine rivayet edilir ki, Kufe etrafındaki Arapları yağma etmişler ve bunlara ait koyunları çarşı pazarda satmışlar, dolayısıyla bu koyunlar o civarda yayılmış. Bunun üzerine İmam Âzam Hazretleri bir koyunun ömrünü sormuş, ancak yedi sene yaşar, demişler. Bundan sonra İmam Âzam bu koyunlardan birine rastlar korkusuyla yedi sene et yememiştir. Yine rivayet edilir ki, İmam Âzam Hazretleri kırk yıl yatsı abdesti ile sabah namazını kılmış.

İmam Âzam Hazretleri zengin olduğu halde kendi ifadesine göre, dörtbin dirhemden fazla parayı elinde tutmamış, bu kadarını çoluk çocuğunun nafakası için saklarmış, gerisini fukaraya, talebelerine ve Mekke ile Medine'de bulunan Fakîhlerin nafakalarına yardım için harcarmış.

İmam Âzam Hazretleri hocasına o derece saygılı idi ki, vefatından beri her namazın peşinde hocası İmam Hammad için, anası babası, diğer hocaları ve kendisinden ilim öğrenen talebeleri için duada bulunurdu. Hocasına karşı saygısından ötürü, yatağında ayaklarını hocasının evine doğru uzattığı vâki olmamıştır. Ebu Hanife İmamu'l-Eimmeti'l-Fukaha isimli kitapta onun hakkında konuşanlardan yapılan rivayetlerin bir kısmı şöyledir:

İmam Abdullah b. el-Mübarek: "Ebu Hanife'den daha çok Allah'tan korkan birisini görmedim." demektedir.

Abdurrezzak b. Hemmam: "Ebu Hanife'ye her rastladığımda gözlerinde ve yanaklarında ağlama izlerini görürdüm."

Hafs b. Abdurrrahman: "Ben, takva sahibi, zahit, fakih ve âlimlerden çeşitli insanlarla birlikte oldum. Ama İmam-ı Azam gibi bütün özellikleri kendisinde toplayan hiç kimseyi görmedim."

İmam Ahmed b. Hanbel: "O, âlim, zahid ve takva ehlidir. Hiç kimsenin sahip olamayacağı maddi imkânlarına karşılık yine de ahiret yurdunu tercih edenlerdendir."

Yezid b. Harun: "Ebu Hanife muttaki, temiz, zahit, vera' sahibi, doğru sözlü ve devrinde en güçlü hafızaya sahip olan âlimdi."

Hasan b. Muhammed: "Ebu Hanife'ye bakan kişi ibadete olan düşkünlüğünden, zayıflayan vücudu ve sararan yüzünden ötürü O'na acırdı."

Zahidlerden Davut et-Tai: "O, gece yürüyüşüne çıkanların kendisiyle yolunu bulabilecekleri bir yıldız gibidir. Müminlerin gönüllerinde taht kuran önemli bir şahsiyettir.

İmam Muhammed şunları söylemektedir: "Ebu Hanife, zamanında tekti. Onun dünyadan ayrılması, ilimde, keremde, lütufta, takvada ve Allah için tercih etmede dağ gibi olan birinin ilim ve fıkhıyla birlikte yeryüzünü terketmesi demekti."

Hasan b. İsmail b. Mücalit babasından şunları rivayet etmektedir: Bir gün Harun Reşid'in yanında oturuyordum. O esnada yanımıza Kadı Ebu Yusuf girdi. Harun ona: "Ebu Hanife'nin özelliklerinden bize bahset." Dedi. Ebu Yusuf: "Allah'a yemin olsun ki haramlardan kaçınmada çok titizdi. Dünyaya önem veren insanlarla oturup kalkmazdı. Çoğu zaman susmayı tercih ederdi. Devamlı tefekkür ederdi. Ağzından malayani laflar çıkmaz, boş konuşmazdı. Soru sorulduğunda cevabı biliyorsa o anda verirdi. Ey Müminlerin Emiri! Ben onu hep kendini ve dinini koruyan, insanlar yerine kendi nefsinin tezkiyesiyle meşgul olan biri olarak bildim. Herkes hakkında hayırdan başka bir şey konuşmazdı." Dedi. Harun Reşid: "Bu salihlerin ahlakıdır." diye karşılık verdi.

Ebû Hanife'nin Hocaları:

1- el-Esved b. Yezîd (v:75/694): el-Esved b. Yezîd b. Kays, Ebû Amr, en-Nehaî, Alkame'nin kardeşinin oğlu İbrahim en-Nehaî'nin dayısıdır. Muaz b. Cebel (ra), Abdullah b. Mes'ud (ra), Huzeyfe (ra), Bilâl (ra) ve diğer sahabeden ilim almıştır.

2- Şurayh b. el-Hâris (v:78/697) Yemen asıllıdır. Allah Rasulü'nün döneminde doğmuşsa da onu görmemiştir. Hz. Ömer (ra), Hz. Ali(ra), Abdullah İbni Mes'ûd (ra) ve diğer sahabeden ilim almıştır.

3- İbrâhîm en-Nehaî (v:96/714): Kûfe'de doğmuştur. Âişe, Enes b. Mâlik, Alkame, Mesrûk, el-Esved'den ilim almıştır.

4- eş-Şa'bi (v:103/721): Âmir b. Şurâhîl el-Hemedâni, Ebû Amr el-Kûfi. Hz. Alî, İmrân b. Husayn, Cerîr b. Abdillâh, Ebû Hureyre, İbnu Abbâs, Âişe, Abdullâh b. Ömer, Adıy b. Hâtım, Muğîra b. Şu'be ve diğerlerinden ilim almıştır.

5- Tâvus b. Keysân (v:106/724): Zeyd b. Sâbit, Âişe, Ebû Hureyre, Zeyd b. Erkam ve İbnu Abbâs'tan ilim almıştır.

6- Sâlim b. Abdillah b. Ömer b. el-Hattâb *(ö. 106/724):* Babası Abdulâh b. Ömer, Hz. Aîşe, Ebû Hureyre, Râf'i b. Hudeyc, Sefîne, Sâid b. el-Müseyyib'den ilim almıştır.

7- Kâsım b. Muhammed b. Ebî Bekri's-Sıddîk el-Kuraşî *(ö. 107/725):* Halası Âişe (ra), İbni Abbâs, Muâviye, Fâtıma b. Kays ve İbni Ömer'den ilim tahsil etmiştir.

8- Hasen el-Basrî (v: 110/728): Medine'de büyümüş, Osmân, İmran b. Husayn, el-Muğîra b. Şu'be, Abdurrahmân b. Semura, Semura b. Cundub, İbni Abbâs, İbni Ömer, Ebû Bekrâ, Amr b. Tağleb, Câbir ve diğerlerinden ilim almıştır.

9- Mekhûl b. Ebî Müslim, Şehrâb ed-Dımeşkî *(v:112/730):* Tabiûndandır. Âişe, Ebû Hureyre, Ubey b. Ka'b, Ebû Umâme el-Bâhilî, Vâsile b. el-Eska', Enes b. Mâlik, Mahmud b. er,Rabî, Abdurrahmân b. Ğanem ve diğerlerinden ilim tahsil etmiştir.

10- Atâ b. Ebî Rabâh (v: 114/732)

Hz. Âişe, Ebû Hureyre, İbni Abbâs, Ebû Saîd el-Hudarî, Ümmü Seleme başta olmak üzere ikiyüz kadar sahabiden ilim tahsil etmiştir.

11- en-Nâfi' (v: 117/735): Ebû Abdillâh el-Adevî, el-Medenî. İbni Ömer, Âişe, Ebû Hureyre, Ümmü Seleme, Ra'fi' b. Hudeyc, Ebû Lubâbe ve diğerlerinden ilim almıştır.

12- Katâde b. Deâme b. Katâde es-Sedûsî, Ebû'l Hattâb, ed- Darîr, el-Basrî, *(v: 118/736):* Abdullâh b. Sercîs, Enes b. Mâlik, Saîd b. el-Museyyib, Muâz b Ebi Tufeyl'den tahsil etmiştir.

13- Hammâd b. Ebî Süleymân (v: 120/737): Enes b. Mâlik, İbrâhîm en-Nehaî, eş-Şa'bî, Sâid b. Cubeyr, Sâid b. el-Museyyib'den büyüklerinden ilim tahsil etmiştir. İmam-ı Azam 102 (M:720) yılından itibaren hocasının vefatına kadar 120 (M: 738) 18 yıl onun halkasını devam ettirmiştir.

14- Asım b. Ebi'n-Necûd (v: 127/744): On mütevatir kıraatten birisinin imamıdır. Tabiundandır. Ebû Ramse, Rufââ et-Temîmî, el- Hâris b. Hasân el- Bekrî'den hadis rivayet etmiştir. Kıraatı Ebû Abdirrahmân es-Sülemî, Ebû Meryem Zir b. Hugeyş el-Esedî, Ebû Amr Sa'd b. İlyâs eş- Şeybânî'den almıştır. Bu üçü de İbnu Mes'ud'dan almışlardır.

15- el-Kelbî (v: 144/761): Muhammed b. es-Saib. Tefsir ile özellikle de İbni Abbâs (ra)'dan yaptığı nakillerle meşhurdur.

16- el-A'meş (v: 148/765): Süleymân b. Mehrân el-Esedî, Ebû Muhammed, el-Kûfî. Enes b. Mâlik'i görmüş ve ondan ilim rivayet etmiştir. Yine İbn-u Ebî Evfâ, İbrâhîm en-Nehaî, Ebû Vâil, Ebû Amr eş-Şeybanî ve diğerlerinden ilim tahsil etmiştir.

İmam Azam'ın Meşhur Talebeleri:

1- *Zufer* b. el-Huzeyl b. Kays el-Anberî, Ebû'l Huzeyl. Hicri 110'da doğmuştur. Aslen İsfehanlıdır. Önceleri hadisçi iken Ebû Hanîfe ile tanışıp onun halkasına

katılmış ve ölünceye kadar yanında kalmıştır. Ebû Hanîfe'den sonra yerine oturmuştur. el-Makâlat" isimli bir eser telif etmiştir. 158 h.'de Basra'da vefât etmiştir. Ebû Hanîfe'nin mezhebini Basra'da yayan odur. İmam Züfer'e **kadı** olmasını teklif etmişler ve hatta zorlamışlardır. Ancak o haocasının yolundan giderek teklifi kabul etmemiş ve evine kapanarak ortadan kaybolmuştur. Ahali, İmamın kaybolması ile müteessir olmuş, memleketi dolaşarak "**İmam Züfer af olundu, ortaya çıksın"** diye nida edilmiştir. Bunun üzerine İmam ortaya çıkarak yeniden tedrisata başlamıştır. Ama duruşunu asla değişmemiştir.

2- *Ebû Yûsuf* Ya'kûb b. İbrâhîm b. Hasbîb el-Kûfî 113 h. yılında Kûfe'de doğdu. Babası, o henüz çocukken vefat etti. Bir ara bir çamaşırcının yanında hizmetçi olarak çalıştı. Ama tüm bu sıkıntılara rağmen, Ebu Hanife'nin ders halkasını terk etmedi. Yoksulluğun verdiği sıkıntılardan olsa gerek, Abbasilerin kadılık teklifine fazla direnemedi. Ama dik durmasını bildi. Zulme ve despotluğa karşı tavrı netti. Verdiği fetvaların tamamı ortadadır. Hiç birinde, saltanat sahiplerinin emellerine taviz vermenin, en ufak bir emaresi yoktur. Hocası Ebu Hanife'nin dakik yolunu takip etmiştir. 182 yılında vefat etmiştir. ***Kitapları***: "Kitabu'l Harâc", "Edebû'l Kâdî", "Kitâbu'l Letâif", "el-Emâlî", "Kitâbu'l Âsâr", "Kitâbu'r Reddi Alâ Siyeri'l Evzâî", "İhitilâfu Ebî Hanîfe ve İbn-i Ebî Leylâs"

3- Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad eş-Şeybânî. Vasıt'ta 132 h.'de doğmuş Kûfe'de büyümüştür. Küçük yaşlarda Ebû Hanîfe'nin meclisine katılmış, onun yanısıra Sufyân es-Sevrî, Ebû Yûsuf, el- Evzâi, İmam Mâlik gibi önde gelen diğer ulemadan da dersleri almıştır. 189 h.'da Re'y şehri yakınlarında vefât etmiştir. İmam Muhammed Abbasi Halifesi Harun Reşid'in kadılık teklifini reddeder. Hocası gibi o da hapse atılır. İki ay zindanda kalır. Bir ara bu kararından vazgeçtiğini söyler. Rakka'ya kadı tayin edilir. Ama tavırlarında değişiklik yoktur. Abbasi'de kadılık yaparken, Abbasilere karşı isyan eden, **Zeyd İmam Yahya bin Abdullah'ı** destekler. Harun Reşid tarafından "**Ali oğulları taraftarı olma**" suçu ile kadılık görevinden azledilir. Zaten o da bunu istemektedir. Fakat Harun Reşid yakasını bırakmaz. Bu kez, Horasan kadılığına atanır. Ancak kadılığa getirildiği gün vefat eder. ***Kitapları***: "el-Mebsût", "ez-Ziyâdât", "Ziyâ-datu'z Ziyâdât", "el-Câmiu'l Kebîr", "el-Cmius's-Sağîr", "es-Siyeru'l Ke-bîr", "Akîde", "Kitâbu'l Kesb", "Kitâ-bu'l Hucce Alâ Ehli'l Medîne" en önemli eserleridir. Hanefî fıkhı temelden onun "Zahiru'r Rivaye" adı verilen eserlerine dayanır.

4- -el-Hasen b. Ziyâd el-Lu'luî (v: 204/819) ***Kitapları***: "Kitâbu'l Mücerred li Ebî Hanîfe", "el-Müsned", "Edebû'l Kâdî", "Kitâ-bu'l Hisâl", "Kitâbu Meâni'l Eymân",

"Kitâbu'n-Nefakât", "Kitâbu'l Harâc", "Kitâbu'l Ferâiz", "Kitâbu'l Vasâyâ", "Kitâbu'l Makâlât", "Kitâbu't Töh-me", "Kitâbu'l İcâra" eserlerinden bazılarıdır.

5- Fudayl b. İyâd (v:187/802)

6- Abdullâh b. Mubârek (v: 181/796) ***Kitapları***: "Kitâbu'z Zühd ve'r Rakâik", "Kitâbu'l Cihâd", "el-Musned"," Kitâ-bu'l Birri ve's Sıla" eserlerinden bazılarıdır.

7- Ebû Mukâtil es-Semerkandî (v: 208/823)

8- Hammâd b. Ebî Hanîfe (ö. 170/785) İmam Azam Ebû Hanîfe'nin oğludur.

9- Ebû Mutî el-Belhî (ö. 199/814)

19. DERS

Tefsir

Gevşemeyin Üzülmeyin, Eğer İnanıyorsanız Üstünsünüz

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 137-141)

قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٣٧﴾ هٰذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٨﴾ وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣٩﴾ اِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ ۟ وَتِلْكَ الْاَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ ۚ وَلِيَعْلَمَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَآءَ ۟ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ۙ﴿١٤٠﴾ وَلِيُمَحِّصَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ ﴿١٤١﴾

137- Sizden önce (ibret alınması gereken pek çok) hadise gelip geçmiştir. Onun için yeryüzünde gezip dolaşın da yalanlayanların sonlarının ne olduğunu görün.

Allah Teâlâ'nın öncekiler hakkında olsun, sonrakiler hakkında olsun sünneti şudur: İtaat eden, iman eden, kendilerine gösterilen yol üzere giden kimse mutluluğa, zafer ve kurtuluşa erer. İsyankâr ve yalanlayıcıların yolunu izleyenlerin akıbeti ise helak olmaktır.

Barış hallerinde kişi ziraat, sanayi, ticaret ve buna benzer işler hakkında istenen usul ve ilmî esaslara, bilinen tecrübelere uygun olarak yol aldığı takdirde başarı kazanır, maksadına ulaşır. İsterse inkârcı, putperest veya mecusi olsun. Şayet makul olandan uzaklaşır, alışılmış olanın dışına çıkarsa salih ve takva sahibi bir kimse olsa bile zarar eder.

Savaş hallerinde ise eğer komutan düşmanla savaşmak için her çağda uygun olan hazırlığı yapacak olursa, Yüce Allah'ın, "Onlara karşı gücünüz yettiğince hazırlık yapın." (Enfal, 60) buyruğunu yerine getirir, orduyu üstün ve sağlıklı bir şekilde savaş tekniklerine uygun olarak eğitirse zafer ve galibiyet Allah'ın yardımıyla onlara ulaşır. Şayet gerekli hazırlıkları ve eğitimi ihmal ederse bu sefer bozguna mahkûm olurlar.

Yeryüzünde yürüyüp de ümmetlerin durumlarını yakından izleyen, tarihi düşünen, haberleri öğrenen bir kimse değişmez ilâhî sünnetin sonuçlarıyla karşılaşacaktır. Bu ise güzel davrananların arzularını elde edip zafere kavuşması, kötü davrananların da zarara uğramasıdır. İşte bu, uygun hareket etmeyen, Uhud'da Resulullah (sav)'in emrine aykırı davranan kimseler için bir uyarma; Bedir günü ise zaferin sebat, samimi olarak düşmana karşı koyma, Allah'a ve Resulüne itaat edip Allah'a güzel bir şekilde tevekkülde bulunma, O'nun kudret, rahmet ve lütfüne duyulan güven sebebiyle gerçekleştiğine dair bir hatırlatmadır.

138- Bu, inananlar için bir açıklamadır. Takva sahipleri için de bir hidayet ve bir öğüttür.

Bütün bunlar Kur'an-ı Kerim'de tüm insanlara açık seçik bir beyanattır. Aralarından özellikle takva sahipleri için de bir hidayet ve bir öğüttür. Çünkü Kur'an-ı Kerim'in hidayetinden yararlananlar onlardır. O herşeyi açık ve seçik bir şekilde açıklar. Öncekilerin düşmanlarına karşı ne durumda olduklarını beyan eder. Haramlara bulaşmaktan, emirlere aykırı davranmaktan alıkoyar, uyarır.

139- Gevşemeyin, üzülmeyin, eğer müminler iseniz muhakkak üstünsünüz.

Bu ayetler müşrikler ve münafıkların, "Şayet Muhammed gerçek bir peygamber olsaydı, Uhud'da yenilmezdi." şeklindeki sözlerini çürütmektedir. Çünkü şanı Yüce Allah'ın sünnetinin peygamberler için de resuller için de diğer insanlar için de geçerli olduğu bu olaydan açıkça anlaşılmaktadır. Askerleri tarafından kendisine itaat edilmeyip emirlerine aykırı hareket edilen komutanın ordusu mutlaka bozguna uğrar.

140,141- Eğer size bir yara isabet ettiyse o topluluğa da öylece bir yara isabet etmiştir. İşte o günleri biz insanlar arasında döndürür dururuz. Ta ki Allah müminleri ayırt etsin, içinizden şehitler edinsin. Allah zalimleri sevmez. Bir de müminleri Allah temizlesin, kâfirleri de helak etsin diye.

Müminler bu gerçeği bildiklerine göre kendilerine isabet eden yaralar dolayısıyla savaşta zaaf göstermemelidirler. Çünkü şehitler kıyamet gününde Allah katında ikrama mazhar olacaklardır. Bu vakıa Müslümanlar için bir ders, bir eğitim olmuştur. Bundan dolayı Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "*Uhud günü eğer yenilgi ile zafer kazanmaktan birisini seçmek hususunda muhayyer bırakılsaydım, şüphesiz yenilgiyi seçerdim.*"

Ey müminler! Siz en üstün kimseler iken, güzel akıbet ve zafer sizin iken zaaf göstermemeniz, üzülmemeniz gerekir. Sizin sonunda zafere kavuşmanız ise, Yüce Allah'ın güzel akıbeti takva sahiplerine vermesi sünnetinin bir gereğidir.

Müminler arasından öldürülenlerin cennette olması, kâfirlerin leşlerinin ise cehennemde olması da bu sünnetin bir gereğidir. Zaaf göstermenin ve üzülmenin yasaklanmasından kasıt, (düşmana) teslimiyet göstermenin yasaklanması ve samimi bir kararlılık, güçlü bir irade, Allah'tan güzel şeyleri ummak, ona gereği gibi tevekkül edip yardımına güvenmekle birlikte, gereken hazırlıkların da yapılmasına yeniden dönmektir.

Acılarınız, yaralarınız ve savaşta öldürülenleriniz sebebiyle nasıl olur da zaafa düşersiniz? Eğer size bir takım yaralar isabet etmiş, sizden bir grup öldürülmüş ise düşmanlarınıza da buna benzer bir musibet gelip çatmış, onlardan da bir takım kimseler öldürülmüş ve yaralanmıştı. Hatta Bedir'de onlar bundan da daha büyük bir acıya maruz kalmışlardı. Sizler Uhud'da yenilgiye uğradınız ise Bedir'de de muzafferdiniz. Günler döner dolaşır. Savaşta da kimi zaman bu taraf, kimi zaman öbür taraf muzaffer olur. Kimi zaman lehinize kimi zaman aleyhinizedir. Bütün bunlar ise bir hikmet sebebiyle böyledir. Bir gün batıl üstünlük kazanmışsa pek çok günde de hak galip gelir. Sonunda ise güzel akıbet ihlâslı takva sahiplerinindir.

Bedir günü bazı kimseler şehadeti kaçırdılar. Bundan dolayı şehitlik mertebesine erebilmek için düşmanla karşılaşmayı temenni ettiler. Yüce Allah şehitlere berzahta özel bir hayat ve peygamberlere yakın bir derece verme lütfunda bulunmuştur. *"Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayasın. Aksine onlar Rableri nezdinde diridirler, mıhlanırlar."* (Âl-i İmrân, 169)

Yüce Allah kendilerine zulmetmeleri, yeryüzünde fesat çıkartmaları, insanlara haksızlık etmeleri dolayısıyla zalim ve kâfirleri cezalandıracağını, devlet ve saltanatlarının zevalini çabuklaştıracağını belirtmektedir. Çünkü zulmün payidar olamaz.

Daha sonra Yüce Allah savaş alanlarının bazı şeyleri ortaya çıkartıp açığa vurmak ve imanları arındırmak için uygun alanlar olduğunu pekiştirmektedir. Samimi müminler münafıklardan bu alanlarda ayırd edilir. İmanın doğruluğu,

sarsılmaz bir kararlılık ve belâlara karşı sebat göstermek bununla ortaya çıkar. Uhud gazvesinde münafıklar geri dönmüş, çareyi kaçmakta bulmuşlardı. Hatta savaş esnasında çoğusu dağılmış, az bir grup Resulullah (sav)'in etrafında sebat göstermişti. Böylelikle düşmanla savaşma temennilerinin mücerred bir arzu olduğu, karar ve kalıcılığının olmadığı ortaya çıkmıştı. Buharî ile Müslim'de sabit olduğuna göre Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur: "*Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz. Allah'tan esenlik dileyiniz. Fakat onlarla karşılaştınız mı da sabır gösteriniz ve şunu biliniz ki cennet kılıçların gölgesi altındadır.*"

Yine savaşın faydalarından birisi de kâfirlerin durumunu açığa çıkarmasıdır. Onlar Uhud'da olduğu gibi zafer elde edecek olurlarsa azgınlık eder, haksızlık ederler ve şımarırlar. Bu ise onların yok olmalarına, helak olmalarına, köklerinin kazınmalarına, mahvedilmelerine sebep olur. Onların kalıcılıkları, devamlılıkları olmaz. Samimi müminler karşısında bu halleri devam etmez. Şayet Be dir'de olduğu gibi bozguna uğrayacak olurlarsa Allah da çabucak onları yok eder, darmadağın eder. Güzel akıbet ise takva sahiplerinindir.

Dersler ve İbretler:

1- Allah Teâlâ'ya karşı gelenlerin, peygamberini yalanlayanların, azgınların, dinsizlerin, zalimlerin, asilerin, edepsizlerin hepsi, dünyanın her tarafında birden bire aynı anda cezalandırılmazlar. Çeşitli toplumların, kavimlerin belirli müddetleri vardır. Birini şu kadar zaman içerisinde helak eden bir fenalık, diğerini mahvetmek için daha az veya daha çok zaman alabilir. Ancak ecelleri gelip mühletleri bitince de derhal helak edilirler.

2- Hz. Âdem'den sonra insan nesli çoğalmış, bunlar yeryüzünde birçok yeri imar etmişler ancak zamanla hak dinden uzaklaşarak putlara tapmaya başlamışlardı. Yüce Allah insanlara Nuh (as)'ı peygamber olarak gönderdi. Ancak insanlar yalanladılar. Bunun üzerine büyük bir tufanla yok edildiler.

3- Bundan sonra Yemen tarafında yaşamakta olan Ad kavmi birçok nimetlere nail oldu ve görkemli binalar inşa ettiler. Şirk ve küfürde israr eden bu kavme Hud (as), peygamber olarak gönderildi. Ancak şirkte devam etmeleri sebebiyle şiddetli bir rüzgâr ile helak edildiler.

4- Ad kavminin helakinden sonra Hicr bölgesinde Semud kavmi yaşadı. Dağları oyarak muhkem evler inşa ettiler. Bolluk ve refah içerisinde iken Hak yoldan sapıp şirke düştüler. Kendilerine peygamber olarak gönderilen Salih (as)'ı yalanlamaları üzerine şiddetli bir gök gürültüsüyle helak edildiler.

5- Lut kavmi de kadınları bırakıp homoseksüellik yapmaya başladılar ve kendilerine peygamber olarak gönderilen Lut (as)'ı yalanladılar Bunun üzerine yere batırıldılar.

6- Firavun ve destekçileri azgınlık etmeleri ve kendilerine peygamber olarak gönderilen Musa (as) ve Harun (as)'ı yalanlamaları üzerine denizde boğularak yok edildiler.

7- Dünya üzerinde yaşamış olan kavimlerin helak edilmeleri, işledikleri şirk, küfür, isyan ve zulüm gibi günahları sebebiyledir. Yoksa Yüce Allah kullarına asla zulmetmez. Bu gün içinde yaşadığımız toplum da giderek ahlaki değerlerini yitirmekte ve yok olmaya doğru hızla ilerlemektedir. Eğer İslam davetçilerinin ve hareket önderlerinin sözleri dinlenmez, kahpe batının rezaletleri medenilik olarak telakki edilip bu ülkeye taşınmaya devam edilir, Allah'ın yarattığı fıtratla savaşan Avrupa birliği bir medeniyet projesi olaral görülmeye devam ederse sonuç geçmişteki isyankâr kavimlerin başına gelen felaketlerden çok farklı olmaz.

8- Bu gün esasen toplumun içine bir ateş düşmüş durumdadır. Her ailenin muhakkak rahatsızlık duyduğu bir problemi vardır. Ana ve babalar evlatlarından, çocuklar anne ve babasından, gelin kaynanadan, kaynana gelinden, komşu komşudan, akraba akrabadan şikâyetçi olmaktadır. Alın size bir bela. Ne zenginin yüzü gülüyor bu toplumda ne de fakirin. Ama gidin Afrika'ya mülteci kamplarında yaşayan insanların yüzünden tebessüm eksik olmuyor. Çünkü o toplumlara manevi bir ceza inmemiş.

19. DERS

Hadis

Hediyeleşme

٦٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لا تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ فِرْسِنَ شَاةٍ». (بخاري: ٢٥٦٦)

63- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resulullah (sav) şöyle buyurdu:

"**Ey Müslüman kadınları! Bir komşu kadın, bir başka komşu kadını, bir koyun parçası olsa bile, getirdiği hediyeden dolayı sakın küçümsemesin, aşağılayıp almazlık etmesin.**" (Tecrid,1151)

٦٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لَوْ دُعِيتُ إِلَى ذِرَاعٍ أَوْ كُرَاعٍ لأَجَبْتُ، وَلَوْ أُهْدِيَ إِلَيَّ ذِرَاعٌ أَوْ كُرَاعٌ لَقَبِلْتُ». (بخاري: ٢٥٦٨)

64- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resulullah (sav) şöyle buyurdu:

"**Eğer ben, paça yemeye veya kürek kemiği üzerindeki eti yemeye davet olunsam, bu davete hemen icabet ederdim. Eğer bana bir paça veya kürek kemiği üzerindeki et hediye edilse, hemen kabul ederdim**." (Tecrid, 1153)

٦٥ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها - قَالَتْ: كَانَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُثِيبُ عَلَيْهَا. (بخاري: ٢٥٨٥)

65- Hz. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "**Resulullah (sav) hediye kabul ederdi ve hemen karşılığında kendisi de hediyeyi getirene bir hediye verirdi.**" (Tecrid,1160)

Dersler ve İbretler:

1- Hediye sünnettir. Hediyeye mukabil hediye vermek, yani karşılıklı hediyeleşmek de sünnettir.

2- Hediye gönül alır, kalpten kalbe sevginin ve saygının ifadesidir, gönül zenginliğinin dışa vurulmasıdır. Hediyeleşmek, insanları birbirine kenetleyen, kırgınlıkları ortadan kaldıran, sevgi bağlarını kuvvetlendiren muhteşem bir iksirdir. Ancak burada çok önemli bir hususu da gözden kaçırmamak, hediye ile rüşveti birbirinden ayırmak lâzım. Hediye sünnet olmakla beraber; rüşvet haramdır. Allah için verilene hediye; bir dünya menfaati elde etmek için verilene de rüşvet denir.

3- Adaletli ve dürüst davranmayı engelleyecek şekilde hediye vermek haramdır. Emreden konumda bulunan kimsenin, yöneticinin, memurun, devlet kadrosunda bulunup elinde devlet imkânları bulunan kimsenin görevdeyken hediye alması rüşvet sayılır ve haramdır.

Resulullah (sav), Ezd kabilesinden İbnü'l-Lütbiyye'yi zekât toplamakla görevlendirmiş, bu zatın daha sonra bazı mallarla gelip Hz. Peygamber'e: "Şunlar size ait, bunlar da bana hediye olarak verildi" demesi üzerine Resulullah'ın minbere çıkıp, "Benim -zekât toplamak için- gönderdiğim bir memura ne oluyor ki, 'Şunlar sizin, şunlar da bana hediye edildi' diyebiliyor? Dikkat edin, bu kişi evinde otursaydı, kendisine hediye verilir miydi? Muhammed'i, kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, sizden her kim bu (bu devlet malı)ndan alırsa mutlaka onu boynunda taşır olduğu hâlde kıyamet günü gelecektir. Eğer bu haksızlıkla aldığı şey deve ise böğürecek, sığırsa möleyecek, koyunsa meleyecek!" buyurdu. Sonra Rasûlullah ellerini kaldırdı, o kadar ki, koltuk altındaki beyazlık gözüktü: "Allah'ım tebliğ ettim mi?" dedi ve bu sözünü üç kere tekrar etti. *(Buhari, Hiyel, 15; Müslim, İmaret, 26; Ebu Davud, İmare, 11)*

19. DERS

Davet Fıkhı

Temkin Sebepleri

Konuya Giriş

Temkini gerçekleştirecek sebeplere tutunmak, esasen Kur'an'ın bize emrettiği ve gösterdiği bir husustur. Kaldı ki, Hz. Peygamber (sav) de bizi buna teşvik etmiştir.

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmediğiniz fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz. Allah yolunda her ne harcarsanız karşılığı size tam olarak ödenir. Size zulmedilmez." (Enfal, 60)

Hazırlık yapılması demek, aslında bunun sebeplerine tutunmak demektir. Çünkü ayeti kerime bu gerçeğe şöyle işaret ediyor:

1.Gücün yettiği kadar kuvvet hazırlanması,

Bununla Allah'ın ve bizim düşmanlarımızın korkutulması amaçlanır.

2- Savaş atlarının hazırlanması.

Bununla da onların bilmedikleri ve fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanların korkutulması amaçlanır.

"Kuvvet hazırlaması" demek, genel bir ifadedir. Bu itibarla her çeşit kuvvetin hazırlanması buna dâhildir. Nitekim akide ve iman kuvveti de ayrı bir güçtür. Saflardaki düzen ve kuvveti, savaştaki kuvvet, silah gücü ve yardım gücü gibi birçok güçler ve kuvvetler bu ifade içerisinde yer almaktadır. Çünkü kuvvetin her çeşidini içeren bir ifade tarzıdır.

"Savaş atlarının hazırlanması" ifadesi, bütün ağır silahları ve savaş araç ve gereçlerini içeren bir anlatım tarzıdır. Bu itibarla, ayetin bu kısmı, Müslümanların

elinde böylesi bir gücün barış zamanında da hazır bekletilmeli ve her an Müslümanlara ve İslam'a bir saldırı olacakmış gibi tetikte olunmalıdır. Birilerinden ödünç veya hibe olarak alınanlar değil, bizatihi kendisinin olması istenmektedir.

Bu arada aynı zamanda bir savaş aleti ve aracı olarak atlar da, süvari birlikleri de hazırda tutulmalıdır. Çünkü bir savaş anında araçlarla her yere gidilemeye ve çıkılamayabilinir. Bunlardan da mutlaka yaralanılmalıdır. Ayrıca tüm motorlu araçlar, hava ve deniz araçları ve gereçleri her an hazır bulundurulmalıdır. Nitekim Afganistan çöllerinde ve dağlarında sadece atlardan ve benzeri hayvanlardan yararlanılmaktadır.

Ayeti kerime, Müslümanların her alanda ve çok kapsamlı bir şekilde düşmanlarına ve onların silah güçlerine karşı hazırlıklı olmaları, düşmanlarından daha güçlü bir askerî güce ve manevraya sahip olmalarını öngörmekte ve buna işaret etmektedir. Maddi, manevi, bilimsel manada hem birey ve hem de cemaat ya da toplumsal bazda hazırlıklı olmak lazımdır. Askerî eğitim, mali güç, askerî, emniyet, siyasi ve sosyal bakımlardan mutlaka eğitimli olunmalı, hazırlıklı bulunmalıdır. Her türlü yayın ve basım organlarından da faydalanılmalıdır.

Nitekim ayet, askerî harcamalara büyük bir önemin verilmesi gereğini de dile getiriyor. Bu arada hem dünyada ve hem ahirette yapılanların karşılığının görüleceği vaadini bildiriyor.

Çünkü Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Allah yolunda her ne harcarsanız karşılığı size tam olarak ödenir. Size zulmedilmez." (Enfal, 60)

19. DERS

Mezhepler Tarihi

Ebu Hanife ve Siyaset

Kadılığı Reddetmesi ve Vefatı

İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin yetmiş yıllık hayatının elli iki yılı Emeviler döneminde, 18 yılı da Abbasiler döneminde geçmiştir. Her iki dönemde de siysetin içinde olmuş ve hilafeti Ehli Beyt mensuplarına layık görerek onların hak arayışlarına destek olmuştur.

Meşhur Hanefi fakihi *İbni Abidin* (rh) siyaseti "Halkı dünya ve ahirette kurtulacakları yola irşad etmekle salah ve menfaatine çalışmaktır." Diye tarif eder. Son devir Osmanlı ulemasından *Ömer Nasuhi Bilmen* ise siyaseti şöyle tarif eder: "Siyaset, işleri en iyi şekilde idare etmek, düzenleme ve insanları dünya ve ahirettte kurtuluşa erdirecek bir yola iletmek ve beşeriyetin mutluluğu için çalışmaktır."

O halde siyaseti özü itibariyle uzaklaşılacak bir şey değildir. Tam aksine Müslümanların mutlaka ilgilenmeleri ve etkin olmaları gereken bir alandır. Esasen insanları siyasetten uzak tutma düşünce Siyonistlerin işidir. Siyon Protokollerinin beşinci maddesi insanların niçin ve nasıl siyasetten uzak tutulacaklarını açıklar.

İmam Azam gibi bir âlimin yaşadığı ülkede meydana gelen olaylar karşısında kör ve sağır olması kendisinden asla beklenemezdi. Bu onun öncelikle İslam anlayışına ve sonra da ilmi kişiliğine ters düşerdi. Zalim siyasete tepki göstermek, peygamber varisi olan bir âlim için kaçınılmaz bir görevdir. İşte fıkhın babası sayılan İmam Azam'da peygamber varisi bir âlim olarak kendisine teklif edilen kadılık görevini bu noktai nazardan baktığı için reddetmiştir.

Ebu Hanife siyasetle devamlı olarak içli dışlı olduğu için hem Emeviler döneminde ve hem de Abbasiler döneminde takibata uğramış ve türlü eziyetler ve

işkenceler edilmiş ve nihayet Abbasilerin zalim idarecileri tarafından yapılan işkenceler sonucu şehid olmuştur.

Tabii burada dikkat edilmesi gereken bir önemli nokta da siyaset velayet ilişkisidir. İmam Azam hazretleri "Yaratıcıya isyan konusunda yaratılana itaat yoktur." (Müslim, 1839) hadisini delil alarak adaletin siyaset (iktidar) için zorunlu bir şart olduğu görüşünü benimsemiştir. Bunun için de devrin zalim Sultanlarının kendisini kullanmalarına asla müsaade etmemiş ve daima adil bir siyasetin hâkim olması için mücadele vermiştir. İbni Abidin adil siyasetin önemine şöyle vurgu yapmaktadır: "Siyaset-i adile, halkın haklarını zalimlerin elinden kurtaran, zulüm ve fenalıkları defeden, fitne ve fesad ehlini meneden siyasettir ki bu şeirattan sayılır."

Emevi ve Abbasi halifelerinin İslama ve insanlara karşı işlemiş oldukları cürümlerin hesabını sormak için harekete geçen Ehli Beyt mensuplarına daima destek olmuş ve bunun için çok bedeller ödemiştir. *Hatta Zeyd bin Ali Zeynel**a**bidin'in* çıkışını Hz peygamberin Bedir harbi'nin çıkışına benzetmiş ve kendisine yardım olsun diye 1000 dirhem para göndererek O'na biat etmiş ve şu dehşetli sözü söylemiştir: "**Şayet halkın, onun atalarını aldattıkları gibi onu da aldatıp yarı yolda bırakmayacaklarını bilseydim, onunla beraber bende savaşırdım."**

Emevi idaresi halk nezdinde yitirdiği itibarını yenden kazanmak için başta Ebû Hanîfe olmak üzere diğer Rabbani ulemâyı susturma ve onlar üzerinden meşruiyet kazanma amacıyla onlara devlet görevleri teklif etmiştir. Ancak bu tuzak görev teklini Ebû Hanîfe şiddetle reddederek şöyle cevap vermiştir: "***(Değil kadı olmak) Bana Vâsıt mescidin kapılarını say dese, onu bile kabul etmem."*** Bunun üzerine Ebu Hanife hapsedilmiş ve şiddetli şekilde dövülerek işkence edilmiştir.

Zindan sorumlusu "**Bu adam kırbaçtan ölecek**" diye vali'ye gitmiş, bütün yolları denemesine rağmen Ebû Hanîfe'yi ikna edemeyen vali, onu arkadaş ve dostlarıyla istişare etmesi için salıvermiştir. İmam da bir fırsatını bulup Mekke'ye hicret etmiştir. Bu olay o elli yaşlarındayken hicri 130. yıllarında gerçekleşmiştir. İmam Azam yönetim Abbasilere geçinceye kadar Mekke'de kalmıştır. Ancak ikinci Abbasi halifesi el-Mansûr (ö.158/773) döneminde 136 h.'de altı senelik Mekke hayatından sonra Kûfe'ye geri dönmüştür.

Emeviler yıkılmış, yerine Ehl-i Beyt taraftarı olduğunu söyleyen Abbasiler gelmiştir. Ancak Ehli Beyt mensuplarına yapılan zulümler ortadan kalkmamıştır. Abbasiler, Ehl-i Beyt mensuplarını siyasi takibe tabi tutarak işkence etmeye başlayınca Ebû Hanîfe de açıkça halifeyi hedef alan eleştiriler yapmaya başlamış, El-Mansûr'un isyancıları öldürme planlarına karşı çıkarak Abbasi Halifesi

Mansur'un huzurunda bunun yanlışlığını şer'an isbat etmiştir. Abbasi yönetimine muhalif tavrı bunlarla da kalmamıştır.Medine'de kıyam eden Muhammed b. Abdillah'a biat etmiştir (Şehristânî, el-Milel ve'n Nihâl, I/188)

Onun öldürülmesi üzerine halkı Basra'da kıyam eden İbrahim b. Abdillah'ın saflarına katılmaya davet ve teşvik etmiş, gizlice İbrahim'le mektuplaşmış ve onu Kûfe'ye davet etmiştir. el-Mansûr hilafetini meşruiyeti üzerine tartışmaların yaygınlaştığını görünce İbni Ebi'z-Zî'b, İmam Malik, Ebû Hanîfe, el-A'meş ve Süfyan es-Sevrî gibi ulemâyı huzurunda toplamış ve görüşlerini sormuştur. İmam Ebu Hanife bu görüşmede de inandığı doğruları olduğu gibi çok net bir şekilde şöyle dile getirmiştir: "Hilafet makamına geçtin ama üzerinde şûra ehlinden iki kişi dahi ittifak etmediler. Hâlbuki bu makama müminlerin meşvereti ve rızalarıyla gelinir." (es-Saymerî, Ahbârû Ebû Hanîfe, 68,69) Bu cevap üzerine halifeyle ilişkiler kopmuştur.

El-Mansûr, Ebû Hanîfe'yi kendi safına çekemediği için zaten ona kızgın iken, onun gelişen olaylarda bir siyasi lider gibi davranması, halifeye karşı tavır koyup muhaliflerini desteklemesi, onlarla yazışması, yönetimin şer'an meşru olmadığını söylemesi, hatta el-Mansûr'un en seçkin komutanlarından Hasan b. Kuhtuba'yı yönetimin zulümlerine alet olmaktan uzak durması hususunda ikna etmesi bu kızgınlığı düşmanlığa dönüştürmüş ve el-Mansûr, Ebû Hanîfe'yi öldürmeye azmetmiştir.

Halk tarafından sevilen Ebû Hanîfe'ye 148 h. yılında Kûfe kadısı İbn-u Ebî Leylâ'nın (v:148/765) ölümü üzerine Mıs'ar b. Kidâm (v:155/775), Süfyan es-Sevrî (v:161/ 776) ve Şerîk (v:177/792) ile birlikte kadılık teklif edilmiştir. İmam Ebu Hanife kendisinin mevâliden olduğunu, Arapların bu sebeple kararlarına uymak istemeyeceklerini bahane edip bu teklifi savuşturmuştur. Kadılık Şerîk'in üzerinde kalmıştır. Ancak kısa bir süre sonra Şerik, kadılık görevinden azledilmiştir. Zira Abbasilerin asıl niyetleri Ebu Hanife'ye diz çöktürmektir. Kadılık makamı ise bunun kılıfıdır. Vefatından kısa bir müddet önce Ebu Hanfe rahmetullahi aleyh Bağdâd'a davet edilir ve üçüncü kez kadılık teklif edilir. Ama o görev kabul etmemekte ısrar eder. Karşılıklı yeminleşmeler olur ve neticede hapsedilir ve işkenceye tabi tutulur. İstenilen elde edilemeyince bir müddet için hapisten çıkarılır ve fetva vermeye zorlanır. Kendisine meseleler gönderilir ve halletmesi istenir. Bunu yapmayınca tekrar hapsedilir ve işkenceye devam edilir. Araya giren bazı vezirlerin tavsiyesi üzerine hapisten çıkarılıp bir evde zorunlu ikamete tabi tutulur. Dördüncü defa fetvadan men edilir. Derslerine devam etmesi de engellenir. Bir müddet bu hal üzerine kaldıktan sonra (150/ 767) yılının Recep ayında Bağdat'ta vefat eder.

İmam, Bağdat'a çağırılıp kadılık teklif edildiğinde cumhurun tercihine göre yetmiş, diğer bazı rivayetlere göre seksen yaşlarındadır. Buna binaen tarihçiler ölümüne sebep olarak maruz kaldığı işkence ve eziyetleri göstermişlerdir. Halifenin emriyle kendisine içirilen zehir sebebiyle öldüğüne dair ifadeler de kaynaklarda mevcuttur. İşkence sonucu bitkin düşen yogun vücudu bu ulvi ruhu daha fazla taşıyamaz ve 80 yaşında olduğu halde şehitler kervanına katılır. Rahmetullahi aleyh.

Cenazesini Bağdat kadısı Hasan b. Ammare yıkamış ve yıkamayı bitirince şöyle demiştir: "Allah Teâlâ sana rahmet eylesin. Otuz senedir gündüzleri oruç bozmadın. Kırk sene gece sırtını yatağa koyup uyumadın. En fakihimiz sendin. İçimizde en çok ibadet edenimiz sendin. En iyi sıfatları kendinde toplayan sendin!"

Cenazesinin kaldırılacağı sırada Bağdat halkı oraya toplanıp büyük kalabalık oldu. Bu sebeple ikindiye kadar altı defa cenaze namazı kılındı. Sonuncusunu oğlu Hammad kıldırmıştır. Bağdat'ta Hayzeran kabristanında toprağa verildi. İnsanlar günlerce kabrinin başında toplanıp ona dua ettiler.

Büyük hadis alimlerden Şu'be'ye vefat haberi ulaşınca, "İlim ışığı söndü, ebediyen onun gibisini bulamazlar." dedi. İslâm alimleri, "Yüz elli yılında dünyanın ziyneti gider." hadis-i şerifinin de İmam Âzam'a işaret ettiğini bildirmişlerdir.

20. DERS

Tefsir

Cihadın Kutsallığı ve İlkeler Üzerinde Sebat Göstermenin Önemi

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 142-147)

اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ اَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَاَيْتُمُوهُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿١٤٣﴾ وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ اَفَائِنْ مَاتَ اَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰى اَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللّٰهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللّٰهُ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾ وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوتَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾ وَكَاَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا اَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٦﴾ وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ اِلَّا اَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَاِسْرَافَنَا فِي اَمْرِنَا وَثَبِّتْ اَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿١٤٧﴾

142- Yoksa siz Allah içinizden cihad edenleri belli etmeden ve sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete girivereceğinizi mi sanıyorsunuz?

Sınanmadan, denenmeden ve Allah aranızdan kendi yolunda cihad edenleri, düşmanlara karşı direnişte sabır gösterenleri ortaya çıkarmadan cennet hedefine ulaşamazsınız. Nitekim Ankebut suresinde de: *"İnsanlar "İman ettik"*

demekle sınanmaksızın bırakılıvereceklerini mi sandılar?" (Ankebût, 1-2) buyurulmuştur.

143- Oysa siz, ölümle karşılaşmadan önce ölümü temenni ediyordunuz. İşte şimdi bakıp onu (karşınızda) gördünüz.

Ölümün temenni edilmesinin anlamı, Allah yolunda şehit olmayı temenni etmektir. Bedir'de hazır bulunmayan bir topluluk şehit olmayı temenni etmişti. Fakat Uhud'da düşmanlarla savaşa tutuşunca ve bunlar mızrakların birbirine girmesi, silahların ortaya çıkması, savaş maksadıyla askerlerin dizilmesi gibi ölümün sebeplerini görünce korktular, zaafa düştüler ve Resulullah (sav)'i okların karşısında, oklarla başbaşa bıraktılar. Hâlbuki Resulullah (sav) onları yanında durmaya, Allah'a ibadete, samimi bir şekilde düşmana karşı koyup sebat göstermeye çağırıyordu.

Yüce Allah'ın, "*İşte ona bakıp dururken onu gördünüz."* buyruğunun anlamı; sizin önünüzde kardeşleriniz, yakınlarınız öldürülüp bizzat sizin de ölümün kertesine yaklaştığınız vakit demektir. Bu, onların ölümü temenni etmeleri ve Resulullah (sav)'e ısrar edip Medine'nin dışına çıkmasına sebep olmaları, arkasından da onu bırakıp kaçmaları ve onun yanında az sebat göstermeleri dolayısıyla onlara yapılan bir azardır.

144- Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan evvel nice peygamberler gelip geçmiştir. Eğer o ölür veya öldürülürse topuklarınız üzerinde geriye mi döneceksiniz? Kim topukları üzerinde geriye dönerse elbette Allah'a hiçbir şeyle zarar veremez. Allah şükredenleri mükâfatlandıracaktır.

Uhud gününde Müslümanlar bozguna uğrayınca bazıları, "Muhammed (sav) öldürüldü, o bakımdan Kureyşlilerle el ele veriniz; çünkü onlar ne de olsa kardeşlerinizdir" dediler. Bazıları da, "Eğer Muhammed öldürüldüyse niye ona kavuşuncaya kadar peygamberinizin takip edip gittiği yol üzerinden gitmiyorsunuz?" dediler. Bunun üzerine bu ayet-i kerime nazil oldu.

Nitekim diğer peygamberler de ecelleri gelince vefat ettiler. Hatta Hz. Zekeriya ve Hz. Yahya öldürüldüler. Bununla birlikte onların getirdikleri din olduğu gibi kaldı. Onlara uyanlar bu dine sıkı sıkıya sarıldılar. O halde size düşen de önceden olduğu gibi, Muhammed ölse yahut öldürülse dahi din ve ilkeleriniz üzerinde sebat göstermektir. Çünkü Peygamber de diğer peygamberler gibi bir insandır. Onun da ecelinin sona ermesiyle birlikte sona erecek bir görevi vardır. Her kim Muhammed'e tapıyor idiyse şunu bilsin ki Muhammed ölmüştür. Her kim de Allah'a ibadet ediyorsa şüphesiz ki Allah Hayy'dır, Bâki'dir, asla ölmez.

145- Allah'ın izni olmadıkça hiç bir kimsenin ölmesi mümkün değildir. Ölüm belli bir süreye bağlanmıştır. Kim dünya menfaatini dilerse ona ondan veririz. Kim de ahiret sevabını dilerse ona da bundan veririz. Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız.

Ömür sınırlıdır. Eceller kesindir. Bu bakımdan herhangi bir geciktirme yahut öne alma söz konusu olmaksızın eceli gelenin ruhu kabzedilir. Savaş ya da barış durumu insanın ecelini değiştirmez.

Bu ayet-i kerime ile korkaklar yüreklendirilmekte, savaşa teşvik edilmektedir. İleri atılmak yahut geri durmak ne ömrü eksiltir, ne de ona bir şey katar. Ömür Allah'ın elinde, sona erip bitmesi Allah'ın iradesi ile olduğuna göre korkaklık ve zaaf göstermek nasıl uygun olabilir?!

Yüce Allah bu ayette insanların gayelerine açıklık getirmektedir: Bu ise ya dünyayı yahut da ahireti istemektir. Her kim ameliyle yalnızca dünyayı elde etmek, ona ulaşmak istiyor ise, Allah'ın kendisi için takdir ettiği kadarına nail olur. Bununla birlikte ahirette alacak bir payı kalmaz. Her kim ameliyle ahiret yurdunu gözetirse Allah ona da ahiretin sevabından verecektir, dünyadan da onun için kısmet olarak ayırdığını ihsan edecektir.

146- Nice peygamber vardır ki beraberinde birçok mü'min savaşmışlar da, Allah yolunda kendilerine isabet edenden dolayı gevşeklik göstermemişler, zaafa uğramamışlar ve boyun da eğmemişlerdir. Allah, sabredenleri sever.

Pek çok peygamber Allah yolunda savaşmıştır. Onunla birlikte onlara iman eden ashabından birçok kişi de Allah'ın adının yücelmesi için savaşmıştır. Bunlar hidayet önderleridirler. Kendilerinin öldürülmesinden sonra olsun, peygamberlerinin öldürülmesinden sonra olsun zaafa düşmediler. Böyle bir durum ortaya çıktıktan sonra cihaddaki kararlılıkları gevşemedi, düşmanlara boyun eğerek teslim olmadılar. Dünyaya ve dünyanın metaına boyun eğmediler. Gerisin geri de dönmediler. Aksine peygamberlerinin öldürülmesinden sonra da sebat ettiler, sabrettiler; hayatta iken sabrettikleri gibi. Allah ise sabırda yarışan ve Allah'tan hakkıyla korkanları sever. Böylelerini doğruya iletir, hakkı gösterir ve en büyük mükâfatlarla onlara ecir verir.

147- Onların sözleri yalnızca, "Rabbimiz, günahlarımızı ve işimizdeki taşkınlığımızı bağışla. Ayaklarımıza sebat ver. Kâfirler topluluğuna karşı bize yârdim et!" demelerinden ibaretti.

Bu dua, Peygamberlerle savaşan o toplulukların başına musibet gelip çattığında yaptıkları duadır. Rabbani olmaları ile birlikte günahlarından ve diğer kusurlarından ötürü bağışlanma dilemeleri, kendi kendilerine kusurlu olduklarını hissettirmektedir. Savaş esnasında ayaklarına sebat verilmesini istemelerinden önce mağfiret isteyerek dua etmeleri ise, onların Rablerinden bu isteklerinin arındırılmış bir ruh ve tam bir teslimiyet ile yapılmasının dualarının kabul ihtimalini daha çok artırması kasdıyladır.

Yüce Allah da düşmanlara karşı zafer, üstünlük, güzel anılmak gibi ihsanlarla dünyanın sevabını, Allah'ın rızasını, rahmetini, lütuflar yurdunda ona yakın olmayı elde etmek suretiyle de ahiret sevabını, güzelliğini onlara vermiştir.

Dersler ve İbretler:

1- Uhud günü; Müslümanların sıkıntılarının artıp Peygamber (sav)'in öldürüldüğü şayiasının yayıldığı, zaafa kapılan bir takım kimselerin, "*Keşke Abdullah b. Ubeyy'e bir elçimiz gitse de o da Ebu Süfyan'dan bize eman alsa*" dediği ve adeta can pazarının yaşandığı bir yer olmuştu.

Demek ki insan unsuru olan her yerde korku ve zaaf olabilir. İslam saflarından az bir grup da olsa bir anda karşılaştıkları ölüm ve korku dehşetinden dolayı sağlıklı karar veremeyebilir, lidere ve davaya olan bağlılıklarında bir gevşeme olabilir. İşte bu durumlarda dirayet sahibi insanlara, zaafı bastıracak yürekli erlere ve ısrarla düşmanın üzerine yürüyecek kahramanlara ihtiyaç vardır. Tıpkı Enes bin Nadr gibi. Münafıkların, "Artık Muhammed öldürüldü, siz de haydi ilk dininize dönün" dediklerinde Enes b. Mâlik'in amcası Enes bin Nadr yıkılmaz bir kale gibi münafıkların karşısına çıkarak şöyle demiştir: "Şayet Muhammed öldürüldüyse şüphesiz Muhammed'in Rabbi öldürülmedi. Resulullah (sav)'den sonra hayatı ne yapacaksınız? O, ne için savaştıysa siz de onun için savaşın ve o ne için öldüyse siz de o uğurda ölün." Dedi. Sonra da kılıcına sarıldı ve şehit edilinceye kadar savaştı.

2- Baki olan ancak Cenab-ı Hak'tır. Peygamberler de insan olmaları hasebiyle ölümle yüzleşmişlerdir. Ancak dava Allah davasıdır. Peygamberler de bu görevi hatırlatmak, yeryüzünden şirkin ve putçuluğun, heykellere tapınmanın ortadan kaldırılarak bir ve kahhar olan yüce yaratıcıya kulluğu yerleştirmek için görevlendirilmişlerdir.

3- Bir hareketi başlatan liderler elbette hayatında iken çok önemli görevler ifa ederler. Onlara destek olanlarda niyetlerine göre sevaplarını alırlar. Ancak hareketin lideri vefat edince sağa sola savrulanlar ve İslami hareketin saflarını terk edenler bu ayetin işaret ettiği gibi davaya değil lidere bağlanmış olanlardır. Bu da hem dava için ve hem de böyle düşünenler için çok tehlikeli sonuçlar doğurur.

20. DERS

Hadis

Yalan Yere Şahitlik Yapmak

٦٦ - عَنْ أَبِي بَكْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «أَلا أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ»؟ ثَلاثًا. قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: «الإِشْرَاكُ بِاللهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ» وَجَلَسَ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَقَالَ: «أَلا وَقَوْلُ الزُّورِ». (بخاري: ٢٦٥٤)

66- Ebu Bekre'den (ra) rivâyete göre diyor ki; Peygamber (sav), üç defa üst üste, "Size büyük günahların en büyüğünü söyleyeyim ister misiniz?" diye buyurdu. Sahabe de, "Ey Allah'ın Resûlü! Elbette isteriz!" dedi. Resûlullah (sav): **"Allah'a ortak koşmak, anne ve babaya eza ve cefada bulunmak"** buyurdu. Ravi diyor ki; Yaslandığı yerden doğrulup oturdu ve **"Dikkat edin, bir de bunların en büyüğü yalan yere şahitlikte bulunmaktır" d**edi. (Tecrid,1176)

Dersler ve İbretler:

1- Yalan yere yemin eden kişi, Yüce Allah'ın adını kullanarak insanları kandırmak istediği için en büyük iftirayı atmış olur. Bu nedenle bu iş, büyük günahların en büyüklerinden biri olmaktadır. .

2- Bir kimse geleceğe yönelik yaptığı bir yemini bozduğunda, kefaretini ödemek suretiyle yeminin günahından kurtulur. Fakat yalan yere yemin etmek öyle büyük bir günahtır ki, onun cezasını keffaret dahi temizlemez. Yani kefaret o günahı affettiremeyeceği için yalan yeminin keffareti yoktur. Böyle bir günah işleyen kişi ancak tevbe etmeli, af dilemelidir. Bu tevbe ve af dileme neticesi Yüce Allah dilediği kullarının günahlarını affeder.

3- Eğer yalan yeminle başkalarının hakkı alınmışsa, velev ki bu mahkeme kararıyla dahi olsa, ikinci bir günah daha işlenmiş olur. Haksız yere elde edilen bu hak, sahibine geri verilmedikçe tevbe ile kurtuluş olmaz.

Vasiyet

٦٧ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ». (بخاري: ٢٧٣٨)

67- Abdullah b. Ömer (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Müslüman bir kimsenin, evinde vasiyet etmeye değer bir şey olduğu halde, onunla ilgili vasiyeti yanında yazılı olmaksızın iki geceyi öylece geçirmesi doğru bir davranış olamaz."** (Tecrid,1194)

Dersler ve İbretler:

1- Vasiyet; "Ölümden sonra geçerli olmak üzere; malını (veya bir menfaati) başkasına teberrû sûretiyle temlik etmeye, mülk edindirmeye" denir.

2- Vasiyet; ölüme bağlı olan bir tasarruftur. Bırakılan mal veya menfaat; sadaka hükmündedir. Vasiyet yapana "Mûsi"; bırakılan şeye "Mûsa bih", bırakılan şahsa "Mûsa leh", yapılan tasarrufa da "Vasiyet" denilir. Çoğulu "vesâyâ" gelir.

3- Malının üçte birinden fazlasını vasiyet etmesi câiz değildir.

4- Vârislerden bazısının payını azaltmak, bazısının payını yükseltmek için (vârislerden birine) vasiyet yapmak câiz değildir.

20. DERS

Davet Fıkhı

Sebeplere Sarılmak ve Kur'an Açısından Hazırlıklı Olmak

Yeryüzünde Hakkın hakim olması için izlenecek yol ve takip edilecek stratejiyi Rabbani metod belirlemiştir. Bununda en önemli kısmını sebeplere sarılma oluşturur. Sebeplere sarılmak gerek fert ve gerek toplumlar için farzdır.

İmam Fahruddin Razi diyor ki:

"Lügatte sebep, ipe denir. Ancak bir ipin sebep olabilmesi için, o ipin inilip çıkılmaya uygun olmasına bağlıdır. Nitekim yüce Allah'ın şu ayeti bu gerçeği açıklar:

"Her kim ona (Muhammed'e) Allah'ın dünyada ve ahirette asla yardım etmeyeceğini zannediyorsa hemen göğe bir ip uzatsın, sonra kessin. Bakalım bu hilesi kendisini öfkelendiren (yardımı) giderecek mi?" (Hac, 15)

Deniliyor ki, her şeyin bir sebebi vardır. Çünkü sen, o sebebe sarılarak tutunmak suretiyle, istediğin hedefe varabilirsin. Yüce Allah, "O da bir sebebe sarılıp gitti (bir yol tutup gitti)." (Kehf, 85) buyuruyor. Burada geçen sebep kelimesi, yol manasınadır. Göklerin sebepleri denildiğinde bu, göklerin kapıları anlamına gelir. Çünkü semaya varabilmek, ulaşabilmek ancak, o kapılardan içeri girilmekle mümkündür. Nitekim yüce Rabbimiz, Firavun'dan bahisle buyuruyor ki:

"Ola ki, sebeplere, göklerin sebeplerine ulaşabilirim." (Mümin-Ğafir, 36-37)

Şeriat dilinde sebep: "Kendisiyle herhangi bir şeye ulaşılan ve fakat o şeyde etkisi olmayan demektir. Örneğin namaz vakti gibi."[1]

Kendisiyle herhangi bir şeye ulaşılabilen her şeye, bu manasıyla sebep adı verilmiştir.[2]

---

1 Razi, Mefatihu'l Gayb, 2/626

2 Rağıb, Müfredatu'l Kur'an, Sin Mad, s. 220; El-Mucemu'l Vasit, s. 426

Sebeplere sarılmadaki yol ve yöntem, zaten Allah'ın kitabında bildirilmiştir. Çünkü yüce Allah mümin kullarını, ister dünya ile ilgili olsun, ister ahiretle alakalı olsun her işlerinde bu yola sarılmalarını, buna uymalarını gerekli kılmıştır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"De ki: Çalışın. Yaptıklarınızı Allah da, Resûlü de, müminler de göreceklerdir." (Tevbe, 105)

Kur'an-ı Kerim'de haber verildiğine göre, yüce Allah, Hz. Meryem'den, en güçsüz ve zayıf olduğu bir sırada, sebeplere sarılmasını emir buyurmuştur:

"Hurma ağacını kendine doğru silkele ki, sana taze hurma dökülsün." (Meryem, 25)

İşte Kur'an böylece, sebeplere sarılmanın her işte ve her konuda zorunlu olduğunu pekiştiren ifadelerle bize göstermektedir.[3]

Yüce Allah, dininin muzaffer olmasını, Müslümanların da egemen olmalarını, müşriklerin ise bozguna uğramalarını takdir buyurmuştur. Mademki durum böyledir. O hâlde yüce Allah Müslümanlara: "Mademki ben, size zafer kazanmanızı ve egemen olmanızı takdir etmişim, o hâlde artık hiçbir şey yapmadan yerinizde oturup kaderimin infazını bekleyin mi demiştir? Zaten takdir ettiğim de mutlaka olacaktır, çalışmanız gerekmez" diye mi buyurmuştur? Hâşâ, Allah hiçbir zaman böyle bir şey buyurmamış ve buyuracak da değildir. Aksine Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmediğiniz fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz. " (Enfal, 60)

"Eğer Allah dileseydi, onlardan öç alırdı. Fakat sizi birbirinizle denemek için böyle yapıyor." (Muhammed, 4)

"Ey iman edenler! Eğer siz Allah'a yardım ederseniz, emrini tutar, dinini uygularsanız, O da size yardım eder ve ayaklarınızı sağlam bastırır." (Muhammed, 7)

Zafer kazanmak ve egemen olmak, temkin için ayakların yere sağlam basması için mutlaka sebeplerine tutunmak gerekir. Evet, her ne kadar olacak olan şeyler Allah katında takdir edilmiş bir kader ise de, onun da sebeplerine mutlaka sarılmak lazımdır.[4]

---

3 M. Seyyid, et-Temkin li'l Ümmeti'l İslamiyye fi Davi'l Kur'an, s. 248

4 Muhammed Kutub, Mefahim Yenbağı En Tusahhiha, s. 262-263

Yüce Allah, hakkın zafer elde etmesi için beşer gücüne ve onların alet ve edevatı olmadan başarmaktan âciz değildir. Allah, onlarsız da zafer ihsan eder. Çünkü o, bir şeye "ol" dedi mi, o şey anında oluverir. Fakat Allah, böyle dilemiş ve böyle murat etmiştir. Allah'ın kanunları da böyle cereyan eder.[5]

Resûlullah (sav), Allah'a tevekkül edenlerin en faziletlisidir. Ancak o, söz konusu sebeplere, rabbani olan bu sünnete sarılma meselesinde çok daha dikkatli ve titiz davranırdı. Çünkü İslam binasını kuran zat odur. Bunun için gerekli olan ne türden bir sebebe tutunması gerekiyor idiyse, hepsine tutunmuştur. O, hiçbir şeyin başıboş olarak ele alınmasına ya da öyle davranılmasına izin vermezdi. Kaldı ki, Resûlullah'ın hayatını inceleyen bir kimse, bütün bu gerçekleri eksiksiz olarak görebilecektir.

Bir örnek olsun diye verelim. Resûlullah (sav), hicret esnasında, alınması gereken ve uyulması icap eden ne kadar sebep ve kural var idiyse, o konuların bütününde gerekeni yapmış, hiçbir şeyi atlamaksızın hepsini uygulamaya sokmuştur. Bunun için hazırlıklarını yapmış, azığını hazırlamış, yapması gereken tüm hesapları gözden geçirmiştir. Bu konuda planlarını devreye sokmuş, bu konuda var gücünü ortaya koymuş ve her yolu denemiştir.

Resûlullah (sav), hem yol biniti hazırlamış ve hem de kendilerine kılavuzluk edebilecek birini devreye sokmuştur. Önceden yol arkadaşını seçmiş ve nerede gizleneceklerini de ayarlamıştı. Bir beşerin elinden ne gibi bir imkân geliyorsa, Resûlullah o imkânların tamamını devreye sokmuştur. Hicretlerini yol arkadaşı ve birkaç kişi dışında kimseye açıklamamış, nerede nasıl gizleneceklerini önceden ayarlamış ve ihtiyatı da asla elden bırakmamıştır. Resûlullah (sav), önce kendi görevi olanları, kendine düşen vazifelerini bütünüyle yerine getirdikten sonra, artık işi ilahî iradeye bırakmıştır.[6]

Hz. Ömer (ra) ise, mescitte tembel tembel oturup rızık bekleyenlere şöyle seslenmiştir: "Herhangi biriniz mescitte rızık beklemek için tembelce oturup, 'Allah'ım! Beni rızıklandır!' diye beklemesin. Bilindiği gibi Allah gökten ne altın, ne de gümüş yağdırır. Çünkü yüce Allah şöyle buyuruyor: "***Namaz kılınınca artık yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın."*** (Cuma, 10) Evet, mutlaka çalışmak ve gayret göstermek gerekir. Çünkü sebeplere sarılmak, kişinin istediğini elde edebilmesi için çalışması, zaten Allah'ın sünnetlerinden, gösterdiği yollardandır."[7]

---

5 M. Kutub, Havle't Tefsiri'l İslamiyyi li't Tarih, 104

6 Evleviyyatu'l Hareket el-İslamiyye, s. 17-18

7 Havle Tefsiri't Tarihi'l İslamiyyi, s. 89

İslam ümmetinin vicdanında o, parlak dönemlerinde, onların Allah'ın mutlak kudretine olan imanları, kaza ve kader hakkındaki inançları, hiçbir zaman sebeplere sarılma meselesinde bir çelişki içerisinde olmadılar. Çünkü onlar, yüce Allah'ın, bu kâinatta geçerli olan birtakım kanunlarının olduğunu, beşer hayatında bunları değiştirmenin mümkün olmayacağını ve olmadığını biliyorlardı ve ona göre gereğini yapıyorlardı.

Bu itibarla eğer insanlar bu dünyada bir şeyler elde etmek istiyorlarsa, mutlaka geçerli olan o kanunlara uymak ve sebeplerine tutunmak zorundadırlar.[8]

Bugün Müslümanların geri kalmış ve dünya liderliğini kaybetmiş olmaları, başlarına gelen bir zulüm veya haksızlık sebebiyle değildir. Başlarına gelen gayet doğal bir hadisedir. Çünkü asıl olan ilahî mesajlarını unuttular, onun yerini sildiler ve birtakım vehimlere dayalı sistemlerin kulu kölesi oldular. Bu durum hem bilimsel hayat alanında ve hem de çalışma hayatı alanında aynen devam etmektedir. Çünkü ilahî ve rabbani olan sünnet ve metotları ihmal ettiler. Dünyada egemen ve güçlü olmanın birtakım hayaller ve kuruntular peşinden koşturmakla sağlanacağını zannettiler.[9]

"Bu, kendi ellerinizin önceden yapıp gönderdiklerinin karşılığıdır. Allah, kullara asla zulmedici değildir." (Âli İmran, 182)

Bu durum, Allah'a karşı gelen müminlere, Allah'ın bir cezalandırmasıdır. O hâlde, Allah'ı her an inkâr eden kâfirlere ne demeliyiz? Onlar, maddi açıdan, inkârlarına rağmen yeryüzünde hem egemen ve hem de sözlerini geçirir hâldedirler ve hem de imkân ve güç sahibidirler, buna ne denmelidir?

Bunun sebebi, onlar Allah'a en yakın olduklarından veya Allah'ın onlardan daha çok razı olmasından kaynaklanıyor değildir. Onlar böyle bir gücü büyü ile mucizelerle ya da başka seçkin bir varlık olmaları yönüyle elde etmiş değillerdir. Sanat alanlarında hiçbir gelişme göstermeden, denizleri baştan sona dolaşmadan, havada gücü ellerine geçirmeden, her şeyi öyle kolaylıkla önlerinde hazır bulmuş değiller. Hatta bu gücü kazanmış olmaları, inançlarının hak olması manasına da değildir. Ya da onların doğru bir düşünce kapasitesine sahip olmalarından ötürü böyle bir güce sahip olmuşlar demek de değildir.

Evet, onlar böyle bir güce ancak, önlerinde açık olan sebep ve kurallarına uyarak ulaştılar. Kaldı ki bu yolları Allah, inansın inanmasın, mümin ve kâfir, iyi ve kötü, zalim ve âlim, fasık ve salih herkes için yaratmıştır. Bu itibarla oyunu kurallarına göre oynayan kazanır.

---

8 Mefahim Yenbağı En Tusahhiha, s. 262-263

9 Gazali, el-Gazvu's Sakafi Yemteddu min Ferağına, s. 147-150

Allah, temkini, beşerî bir gücün sarfı hâlinde, rabbani olan sabit rotada yürünmesi durumunda veriyor. Çünkü bunlar asla değişmeyen kanunlardır. Kim bu hayatta gücünün ortaya koyar ve kurallarına göre gerekeni yaparsa, Allah da ona gayreti nispetinde başarı verir, gücü oranında fırsat sağlar. Çünkü o kanunlar, Allah'ın bu dünya hayatında geçerli kıldığı sünnetidir. Onlar Allah'ın dilemesi, ilahî kanunları ve iradesidir.[10]

[10] M. Seyyid, Et-Temkin li'l Ümmeti'l İslamiyye fi Davi'l Kur'an, s. 252

20. DERS

Mezhepler Tarihi

Hanefi Mezhebi ve Özellikleri

Ebû Hanîfe Kufe'de büyük bir ilim ortamında yetişti. Ebû Hanife'nin fıkhı, kendisinden on sekiz yıl ders aldığı Hammad b. Ebî Süleyman vâsıtasıyla, İbrahim en-Nehâî, Alkame ve Esved yoluyla, Abdullah b. Mes'ûd, Hz. Ali ve Hz. Ömer gibi sahâbelerin billerine dayanır. Hz. Ömer'in Irak ekolüne etkisi İbn Mes'ûd vasıtasıyla olmuştur. Hz. Ali ise kazâ ve fetvâlarıyla Iraklılara önderlik yapmıştır.

Kûfe aynı dönemlerde hadîs öğrenimi açısından da zengindi. Müctehidlerin kullandığı ibâdet, muâmelât ve ukûbâtla ilgili hüküm bildiren hadislerinin sayısı sınırlı olduğu için, bu konularda Hicaz'ın hadis malzemesi bütün şehirlerin bilginlerince biliniyordu. Çünkü onlar hacc dolayısıyla sık sık Mekke ve Medîne'yi ziyaret ediyorlardı. Aralarında kırktan fazla hacc ve umre yapan vardı. Sadece Ebû Hanife elli beş kere haccetmişti. İmam Buhârî'nin hocalarında Affân b. Müslim el-Ensârî el-Basrî'nin (v:220/835) şu sözü Irak yöresinin hadîs bakımında ne kadar zengin olduğunu göstermeye yeterlidir: "Kûfe'ye gelip dört ay oturduk. İsteseydik yüz bin hadis yazardık; ancak elli bin hadis yazdık. Biz yalnız herkesin kabul ettiği hadisleri aldık. Çok hadis yazmamıza Şerîk b. Abdillâh (v: 177/793) engel oldu. Kûfe'de Arapça'sı bozuk ve hadis rivâyetinde gevşeklik gösteren kimseye rastlamadık" (el-Kevserî, I, 35, 36).

Hocası Hammâd'ın vefâtında Ebû Hanîfe kırk yaşlarında idi. Onun vefâtıyla boşalan kürsüsünde ders vermeye başladı. Ebû Hanife'nin ders ve fetvâ vermedeki usûlü, rivâyet ve anânecilerin sema' (dinleme) usûlünden farklıdır. Onun ders halkasında iki türlü müzâkerenin oluştuğu anlaşılıyor:

a) Talebeleri için verdiği düzenli fıkıh dersleri.

b) Dışarıdan ve halk tarafından cevabı istenilen sorular.

Hanefi mezhebi istişâre esasına dayandırılmıştır. Ebû Hanife meseleleri tek tek ortaya koyar, öğrencilerini dinler, kendi görüşünü söyler ve onlarla konuyu

bir ay hattâ daha fazla süreyle münâkaşa ederdi. Meselenin incelenmesinde hazırlığı olan ve ictihad derecesinde bulunanlar da düşünce ve ictihadlarını söyledikten sonra, bu mesele hakkında müzâkere bitmiş sayılır ve sıra Ebû Hanife'ye gelirdi. O, meseleyi yeniden izah ve tasvir ettikten, kendi delillerini ve ictihadını ortaya koyduktan, gerekli düzeltmeler yapılıp cevaplar verildikten sonra, alınan karar çoğu defa delillerden tecrit edilerek son derece veciz cümlelerle, bizat kendisi tarafından imlâ ettirildi. Bu imlâ vecizeleri daha sonra fıkıh kaideleri hâline gelmiştir (Hatîb, Tarihu Bağdâd XI, 307 vd.; el-Kevserî, I, 36 vd.).

Ebû Hanife'nin bu ilim halkalarında İslâm'ın bütün hükümleri yani ibâdetler, muâmelât ve ukubâta (cezalara) âit emir ve yasaklar yeni baştan gözden geçirilerek incelenmiştir. Konularına göre tasnîf edilip tedvîn edilen bu hüküm ve meseleleri Zâhiru'r-Rivâye adıyla kaleme alan Muhammed b. Hasen eş-Şeybânî'dir. (v: 189/805). eş-Şeybânî daha küçük yaşta iken Ebû Hanîfe'nin ilim meclislerinde hazır bulunmaya başlamış; eğitimini daha sonra Ebû Yusuf'un yanında tamamlamıştır. Ebû Hanife, öğrencileri için şöyle demiştir: "İçlerinizde otuz altı tane yetişkin olanı var, onlardan yirmisekizi kadılık, altısı müftülük, ikisi de hem başkadılık ve hem de fetvâ makamına lâyıktırlar (el-Bezzâzî, Menâkıb, II, 125). Bunlar da Ebû Yûsuf ve Züfer'dir"

Zâhiru'r-Rivâye kitapları altı tane olup, daha sonraki alimlere tevâtür yoluyla nakledilmiştir. Bunlar; "el-Asl (veya el-Mebsût)", "el-Câmiu's-Sağîr", "el-Câmiu'l-Kebîr" "es-Siyeru's-Sağîr", "es-siyeru'l-Kebîr" ve "ez-Ziyâdât" adlarını alırlar. Hanefi mezhebinin temellerini oluşturduğu için bunlara "Mesâil-i usûl"de denilmiştir. Zâhiru'r-Rivaye'de Ebû Hanife, Ebû Yûsuf ve İmam Muhammed'in görüşleri toplanır. Devrin özelliği olarak Ebû Hanife fıkıh meselelerini talebelerine imlâ ettirmiş olmalıdır. Bu altı kitap metinlerinde kendisine isnad edelin meselelerin ona âit olduğunda şüphe yoktur. Hattâ meselelerin ifadesinde vecîz metinlere bile Ebû Hanife'nin sözü ve uslûbu olarak bakılabilir.

Zâhiru'r-Rivâye kitapları Hâkim eş-Şehîd Ebû Fazl Muhammed el-Mervezî (v: 334/945) tarafından kısaltılarak bir araya getirilmiş ve eser el-Kâfi adını almıştır. Kendi devrinde bu eser Hanefi mezhebinin görüşlerini, meselelerini öğrenmek isteyene yeterli görülmüştür. el-Kâfi, bir buçuk asır kadar sonra Şemsü'l-Eimme İmam Serahsî (v:490/1097) tarafından şerhedilmiş ve el-Mebsût ismi verilmiştir. Bu eser Muhterem Cevat Akşit Hoca Efendinin başkanlığında ilmi bir heyet tarafından tercüme edilerek 30 cilt halinde yayımlanmıştır.

Ebû Hanife'nin kendisine isnad olunan ve günümüze kadar ulaşan kitapları daha çok akaid ve kelâm konularına âittir. el-Fıkhu'l-Ekber, Kitâbü'l-Âlim ve'l-Müteallim, Kitâbü'r-Risâle, el-Haşiyye kitabı, el-Kasidetü'n-Nu'mâniyye,

Ma'rifetü'l-Mezâhib, Müsnedü'l-İmam Ebî Hanife (Bunlar için bk., "Ebû Hanife ", İA, IV, 26, 27).

Ebû Yûsuf ve İmam Muhammed, mezhebin teşekkülünde etkili olmuş büyük Hanefi müctehidleridir. Ebû Yûsuf, mal, vergi ve devlet hukukuna dair Kitabü'l-Harâc adlı eserini yazmış, hanefî mezhebinin devlet ricâli ve kitleler arasında yayılmasına katkıda bulunmuştur. Abbâsî halifesi Hârun er-Reşîd zamanında "kâdıu'l-kudât (baş kadı)" olmuş, böylece mezhebin icrâ ve kazâda uygulanması yolunu açmıştır.

es-Serahsî'nin, el-Mebsût'undan sonra Hanefi fıkhını açıklayan ve geliştiren te'lifler devam etmiştir. el-Kâsânî'nin (ö. 587/1191) Bedâyiu's-Sanayi' fi Tertîbi'ş-Şerâyî' adlı eseri son derece sistemli ve değerli bir eserdir. Daha sonraki önemli te'lîf ve şerhlerden bazıları da şunlardır: el-Merginânî'nin (ö. 593/1197) el-Hidvye adlı eseri. Bunun başlıca şehrleri İbnü'l-Hümâm'ın (ö. 861/1457) Fethu'l-Kadîr, es Siğnakı'nin (te'lif: 700/1300) en-Nihâye, el-Bâbertî'nin (ö. 786/1384) el-İnâye ve el-Kurlânî'nin (v: 7./14. asır) el-Kifâye adlı eserleridir. en-Nesefi'nin (v: 710/1310) Kenzü'd-Dekâik'i sonraki önemli te'liflerden olup, yine aynı müelif tarafından, el-Nâfi adıyla şerhedilmiştir. Diğer önemli şerhleri; ez-Zeylaî'nin (ö. 743/1342) Tebyînü'l-Hakâik'i ile İbn Nüceym el-Mısrî'nin (ö. 970/1562) el-Bahru'r-Râik adlı eserlerdir.

Osmanlılar döneminde yazılan en önemli eserler ise şunlardır: Molla Hürsev'in (ö. 885/1480) ed-Dürer'i ve buna Vankulî (ö. 1000/1591) ile başkaları tarafından yazılan şerhler, el-Halebî'nin (ö. 956/1549) el-Mülteka'l-Ebhur'u ile bunun Şeyhzâde (ö.1078/1667) tarafından te'lif edilen Mecmau'l-Enhur adlı şerhi. Timurtâşî'nin (ö.1004/1595) Tenvîru'l-Ebsâr'ı ile el-Haskefî'nin (v: 1088/1677) ed-Dürrü'l-Muhtâr'ına yazılan şerh ve İbn Âbidîn (v: 1252/ 1836) tarafından yazılan Reddü'l-Muhtâr ale'd-Dürri'l-Muhtâr adlı büyük şerh de önemli eserlerdendir.

Yine Tanzimat devrinde Ahmed Cevdet Paşa başkanlığındaki bir komisyon tarafından 1869-1876 yılları arasında hazırlanan 1851 maddelik Mecelle medenî hukuk alanında meydana getirilmiş önemli bir çalışmadır. Mecelle, şahıs, aile ve miras münâsebetlerine ve aynî haklara âit birçok önemli konuları fıkıh ve fetvâ kitaplarına bırakmıştır. Mecelle'nin şerhleri arasında; Büyük Ali Haydar Efendi'nin (v:1355/1936) Düraru'l-Hukkâm adlı Türkçe şerhi ile Mes'ud Efendi'nin (v: 1310/1893) Arapça Mir'ât-ı Mecelle'si zikredilebilir.

Hanefi mezhebinin özelliklerine gelince bizzat Ebû Hanife ictihad ederken takip ettiği usûlü şu şekilde açıklamıştır: "Allah'ın kitabındakini alır kabul ederim. Onda bulamazsam Rasûlullah'ın mûtemed âlimlerce mâlûm, meşhur sünnetiyle

amel ederim. Onda da bulamazsam ashâb-ı kiramdan dilediğim kimsenin re'yini alırım. Fakat iş, İbrahim en-Nehaî, eş-Şa'bî, Hasenü el-Basrî ve Atâ'ya gelince, ben de onlar gibi ictihad ederim" (el-Mekkî, Menâkıb, I, 74-78; ez-Zehebî, Menâkıb, 20-21). Ebû Hanife fıkhı: "Ma'rifetun-nefsi ma leha vema aleyha" (kişinin leh ve aleyhte olanı, yani iyi ve kötüyü bilmesidir.) diye tarif etmiştir. Ebu Hanife meselelerin hükümlerini kitap, sünnet, icmâ ve kıyas delillerinden birisine bağlar. Herhangi fıkhî bir mesele önce Kur'ân âyetleri ile karşılaştırılır. Âyetin İbâre, işâre, iktizâ veya delâletinde bir şey varsa ona bağlı olarak çözülürdü. Kur'ân'da bir çözüm bulunmazsa, sünnete başvurulur. Mütevâtir ve meşhur hadisler dışında kalan haber-i vâhid ve mürsel hadisler özel incelemeye tâbi tutulur. Ebû Hanife haber-i vâhidi (tek râvînin rivâyet ettiği hadis), râvînin güvenilir (sika), fakih ve adâletli olması; rivâyet ettiği şeye aykırı bir amelde bulunmaması şartıyla kabul eder.

Ebû Hanife'nin az hadis bildiğini, hadise gereken önemi vermediğini veya hadislere muhâlefet ettiğini, ya da zayıf hadisleri aldığını öne sürenler, mezhep imamlarının hadisleri kabul için ileri sürdükleri şartları tetkik etmeyen kimselerdir. Fitne ve yalanın yaygın olduğu bir devirde, Hz. Peygamber şöyle buyurdu, diyerek hadis nakleden herkesin rivâyet ettiği hadîsi kabul edenler, Hanefîlerin hadislere muhâlefet ettiğini sanırlar. Hâlbuki onlar, kitap, sünnet ve sahâbilerin hükümleri gibi nass'ların kaynaklarını araştırmada son derece titizlik göstermişler; nass'a dayanan ve kabule lâyık görülen, birbirine benzer meseleleri çıkardıkları temel prensibe dayandırarak bir kaide altında toplamışlardır. Tarafsız âlimlerin incelemesini göre, Ebû Hanife'nin ictihad şûrâsında kendisine yardımcı olan hadis hâfızlarının bulunduğu ve ictihadlarında bizzat üstadlarından öğrendiği dört bin kadar hadis kullandığı açığa çıkmıştır. Onun bazı hadisleri reddetmesi, hadisin sıhhati için ileri sürdüğü şartlara bu hadislerin uymaması yüzündendir. Ebû Hanife sahih hadîsi reddetmek bir yana, mürsel ve zayıf hadisleri bile kıyasa tercih etmiştir. *(el-Kevserî, Te'nîb, 152; Mekkî, Menâkıb, II, 96).*

Ebû Hanife ictihadlarında kıyas ve istihsanaya çok yer vermiştir. Kıyas; hakkında Kur'ân ve sünnette hüküm bulunmayan bir meselenin hükmünü, aralarındaki ortak illet dolayısıyla, hakkında nass bulunan meselenin hükmüne bağlamak demektir. Aslında daha önce sahâbe devrinden müctehid imamlar devrine kadar da kıyasa başvurulmuştu. Ebû Hanife'nin yaptığı, kıyası kaideleştirmek, çok kullanmak ve henüz meydana gelmemiş hâdiselere de uygulamaktan ibarettir. (İbnü'l-Kayyim, İ'lâmü'l-Muvakkıîn, l, 77, 227).

Kıyas uygun düşmeyen yerde Ebû Hanife istihsan yapardı. Ebû'l-Hasen el-Kerhî (ö. 340/951) İstihsânı şöyle tarif eder: "Müctehidin daha kuvvetli gördüğü

bir hususdan dolayı, bir meselede benzerlerin hükmünden başka bir hükme başvurmasıdır" (Ebû Zehra, a.g.e., 262). İmam Mâlik; "İstihsan ilmin onda dokuzudur" demiştir.

Kıyası kabul edenler arasında Hanefilerin kastettiği anlamda istihsan yapmayan yoktur. Şafiilerin istihsânın aleyhinde öne sürdükleri deliller, doğru bulunursa, bu onların benimsediği kıyası da geçersiz kılar (M. Ebû Zehra, Usûlü'l-Fıkh, s. 270 vd.)

Hanefî mezhebi Irak'ta doğmuş ve Abbâsîler devrinde ülkenin başlıca fıkıh mezhebi olmuştur. Mezhep özellikle doğuya doğru yayılarak Horasan ve Mâverâunnehir'de en büyük gelişmesini göstermiştir. Birçok ünlü Hanefî fakihi bu ülkelere mensuptur. Mağrib'te Hanefîler beşinci yüzyıla kadar Mâlikîlerle beraber bulunuyorlardı. Abbasîlerden sonra Hanefi mezhebinde bir gerileme görülmüşse de, Osmanlı devletinin kurulmasıyla yeniden gelişmiştir. Günümüzde Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangaldeş, Türkistan, Buhara, Semerkand ve Malezya'da hanefîlik hâkimdir. Türkiye, Balkan Türkleri, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya Müslümanları genel olarak Halefîdirler. Hicaz, Suriye Yemen'in, Aden bölgesindeki Müslümanların bir kısmı da Hanefidir (Ebû Zehra, Ebû Hanife, Trc. O, Keskioğlu, 473)

21. DERS

Tefsir

Eğer Kâfirlere İtaat Ederseniz Sizi Dininizden Döndürürler

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 149-154)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنْ تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلٰى اَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾ بَلِ اللّٰهُ مَوْلٰيكُمْ ۚ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾ سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا اَشْرَكُوا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ سُلْطَاناً ۚ وَمَأْوٰيهُمُ النَّارُ ۖ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللّٰهُ وَعْدَهٗٓ اِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِاِذْنِهٖ ۚ حَتّٰٓى اِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْاَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَٓا اَرٰيكُمْ مَا تُحِبُّونَ ۖ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْاٰخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ ۚ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ ۗ وَاللّٰهُ ذُوفَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ اِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُۥنَ عَلٰٓى اَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي اُخْرٰيكُمْ فَاَثَابَكُمْ غَماًّ بِغَمٍّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلٰى مَا فَاتَكُمْ وَلَا مَٓا اَصَابَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾ ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ اَمَنَةً نُعَاساً يَغْشٰى طَٓائِفَةً مِنْكُمْ ۙ وَطَٓائِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ اَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ ۖ يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ ۗ قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ كُلَّهٗ لِلّٰهِ ۗ يُخْفُونَ فِي اَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ ۗ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هٰهُنَا ۗ قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ اِلٰى مَضَاجِعِهِمْ ۚ وَلِيَبْتَلِيَ اللّٰهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٥٤﴾

149- Ey müminler! Eğer kâfirlere itaat ederseniz sizleri topuklarınız üzerinde geriye döndürürler de hüsrana uğrarsınız.

Bu mübarek âyetler de Uluıd gazvesindeki mücahitlere ve bütün Müslümanlara hakikî yardımcı ve destekçiyi bildirmekte, düşmanların sözlerine aldananIaın en müthiş bir âkibete uğrayacaklarını göstermektedir.

Medine'deki kâfirler, münafıklar ve Yahudiler, Müslümanların dirençlerini kırmak, Muhammed (sav) ile birlikte hareket etmeleri sebebiyle onları korkutmak, savaşın ürkütücü yanlarını, Kureyş müşrikleri ve müttefikleriyle takışmanın sonuçlarını tasvir etmek için müminlerin başlarına gelen yenilgi, ölüm ve yaralanmaları dillerine dolamışlardı. Küfür kalplerin karıştırılması, safların dağılması, güvensizliğin oluşması ve güçlülerle savaşmaya devam etmenin gereğinden kuşkulanmanın yayılmasını istiyordu. Çünkü savaştan el çekmenin hoş gösterilmesi ve zaferi kazanmak üzere olanların barışmaya yanaştırılması için en uygun hava, yenilgi havasıdır. Ayrıca bu atmosfer, kişisel acıların ve bireysel felaketlerin yaygınlaşıp toplumun ve akidenin bünyesini yıkmaya dönüşmesine ve böylece galip güçlere teslim olmaya uygun bir atmosferdir.

Bu yüzden yüce Allah, iman edenleri kâfirlere uymaktan sakındırmaktadır. Çünkü kâfirlere uymanın sonu kesin zarardır. Hiçbir kâr ve yarar söz konusu değildir. Onlara uymak, topukların üzerinde küfre gerisin geriye dönmektir. Mümin, ya küfür ve kâfirlerle savaşmak, batıl ve batıla uyanları defetmek suretiyle yoluna devam edecek ya da Allah korusun topukları üzerinde küfre dönecektir. Müminin konumunu ve dinini koruyarak ikisinin arasına pasif bir pozisyonda bulunması imkânsızdır.

150- Oysa Allah'tır sizin mevlânız. O yardım edenlerin en hayırlısıdır.

Müminlerin dostluk ve yardım bekleyecekleri merci Allah Teâlâ'dır. Allah'ın dost olduğu kimse için O'nun yarattıklarının birinin dostluğuna gerek varmı? Yardımcısı Allah olanın, kulların yardımına ihtiyacı olur mu?

151- Biz kâfirlerin kalplerine korku salacağız. Çünkü onlar kendilerine hiçbir güç verilmemiş olan nesneleri Allah'a ortak koşmuşlardır. Onların gidecekleri yer cehennem'dir. Zalimlerin varacağı yer ne fenadır!

Kâfirlerin kalplerine korku salınacağına ilişkin Kâdir ve Kahhar olan Allah Teâlâ'nın verdiği söz, savaşın sonu için bir garanti, düşmanlarının yenilgisi ve dostlarının zaferi için bir güvencedir. Bu vaad, küfrün, imanla karşılaştığı her savaş için geçerlidir. Küfredenlerin, korkmadan ve Allah tarafından kalplerine

atılan dehşet duygusu harekete geçmeden müminlerle karşılaştıkları vaki değildir. Ancak önemli olan, müminlerin kalplerinde iman ve Allah'a dostluk duygusu gerçeğinin bulunmasıdır. Bu dostluğa sıkı sıkıya bağlı bulunmaları, Allah'ın ordusunun galip olacağı gerçeği konusunda her türlü söylenti ve kuşkudan soyutlanmaları ve kâfirlerin, yeryüzünde Allah'ı aciz bırakamayacakları gibi O'ndan kurtulamayacaklarını da bilmeleridir.

152- Allah size verdiği sözü yerine getirdi. Hani size sevdiğinizi (zaferi) gösterdikten sonra bozuluncaya, savaş konusunda görüş ayrılığına düşünceye ve itaatsizlik edinceye kadar müşrikleri kırıp geçiriyordunuz. Kiminiz dünyayı istiyordu, kiminiz de ahireti istiyordu. Sonra sizi deneyden geçirmek için onların başından savdı. Ama yine de sizi affetti. Allah müminlere karşı gerçekten lütuf sahibidir.

Kur'an-ı Kerim, bizzat Müslümanların kendi kalplerinde varlığından habersiz oldukları gizli duygulara ışık tutmaktadır. Abdullah İbni Mes'ud (ra) şöyle der: "Uhud günü bizim hakkımızda "*Kiminiz dünyayı istiyordu, kiminiz de ahireti istiyordu*" ayeti inene kadar Resulullah (sav)'in ashabından birinin dünyayı istediğini görmemiştim." Der. (İbni Kesir)

153- Hani Peygamber arkanızdan sizi çağırırken, hiç kimseye bakmadan kaçıyordunuz; ne kaybettiğinize ve ne de başınıza gelene üzülmeyesiniz diye Allah sizi kederden kedere uğrattı. Hiç kuşkusuz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

O sırada dağlara çıkıyordunuz ve hiç bir kimseye dönüp bakmıyordunuz. Peygamber ise gerinizde sizi çağırıp duruyordu. Demek ki kaçışın şiddetinden karargâh önde, ordu arkada kalmıştı. Böyle oldu da Allah sizi, gam üstüne gam ile cezalandırdı. O ganimet kayboldu. Öldürülüyor ve yaralanıyordunuz. Düşmanın zaferinden dolayı çok üzülüyordunuz. Peygamber'i öldürmek için yapılan hücumlardan dolayı içiniz kan ağlıyordu, perişan durumda idiniz.

154- Sonra bu kederin ardından Allah, üzerinize içinizden bir grubu saran bir güven duygusu, bir uyku (hali) indirdi. Diğer bir grup da kendi derdine düştü. Bunlar Allah hakkında cahiliye zihniyetini yansıtan, gerçeğe aykırı bir düşünce taşıyorlar ve "Bu işte bizim bir fonksiyonumuz var mı?" diyorlardı. Onlara de ki; "Hayır, bu tamamen Allah'ı ilgilendiren bir iştir." Aslında sana açıklayamadıkları bir şeyi içlerinde saklıyorlar. İçlerinden "Eğer bu işte bir fonksiyonumuz olsaydı burada öldürülmezdik "diyorlar. De ki; "Eğer evlerinizde de olsaydınız

alınlarına ölüm yazılanlar uzanacakları yerleri yine de boylarlardı." Allah, gönüllerinizdekini deneyden geçirmek ve kalplerinizdekini arıtmak için bunları başınıza getirdi. Hiç kuşkusuz Allah gönüllerin özünü bilir.

Bu âyeti kerime de Uhud gazvesinde ve İslâm ordusunda bulunan gurupların ruh hallerini göstermekte ve bir kısmının cahilce iddialarına karşı lâzım gelen cevabı vermektedir.

Sözün kısası askerler içerisinde iki zümre vardı. Müminler ve münafıklar. Müminler, Muhammed (sav)'in Allah tarafından hak peygamber olduğuna ve sözleri kendi arzusundan olmayıp hak vahiy bulunduğuna kesin şekilde inanmış ve Allah'ın bu dine yardım edeceğini ve bütün dinlere üstün getireceğini de Peygamber'den dinlemiş bulunduğundan, bu kötü olayın, köklerini kesecek bir yok etmeye kadar varamayacağına imanları gereğine kesin ümitleri vardı. Bu sayede o korkulara rağmen emniyetleri yok edilmemişti

Diğer bir topluluk da nefislerinin derdine düşmüş, kendilerinden başka bir şey düşünmüyor. Dine, Peygamber'e önem vermiyor, nefislerine ait istekleriyle uğraşıyorlardı ki, onlar münafıklar idi. Harbe ganimet hevesiyle veya ihtilal fikriyle gelmişlerdi. Çokları daha başlangıçta Abdullah b. Übey ile beraber savuşup gitmiş, bir kısmı da kaçamamış kalmıştı. Olay bu duruma dönüşünce, başlangıçta gönüllerinde intikam almış gibi bir sevinç hissettiler; sonra da her iki taraf için şüpheli mevkide bulunduklarından dolayı, korkuları şiddetlendikçe şiddetlendi. Gözlerine uyku girmedi. Cahiliyye (İslâm öncesi) kafasıyla Allah'a sû-i zanda bulunuyorlar, "Artık Peygamber'in işi bitti, yok oldu." batıl zannında bulunuyorlardı. "Muhammed hak peygamber olsaydı, Allah ona böyle kâfirleri musallat etmezdi." diyorlardı.

Dersler ve İbretler:

1- İnsan aldığı yenilginin ardından, yara ve berenin etkisiyle, güçlü galiplerle savaşmaktan vazgeçip, onlarla barış yapabileceğini, bununla beraber dinini, akidesini, imanını ve varlığını koruyabileceğini sanabilir. Bu, çok tehlikeli bir düşüncedir. Böyle bir durumda ileriye atılmayanın, geriye dönmesi kaçınılmazdır. Küfür, şer, sapıklık ve tağutlarla mücadele etmeyi göze alamayanların, savaşa tutuşmayanların, horlanıp geriye dönerek; küfür, şer, sapıklık, batıl ve tuğyana dönmesi zorunlu bir sonuçtur. Bir kişinin akidesi ve imanı, onu kâfirlere uymaktan, onları dinlemekten ve onlara güvenmekten alıkoyamıyorsa bu durumu, o kişinin gerçekte daha ilk andan itibaren imanında bir sorun olduğunu gösterir.

2- "Ben Müslümanım" iddiasında olan bir kişinin düşmanlarına dayanması, onların desiselerine kulak vermesi ve direktiflerine uyması ruhsal bozgunluk

belirtisidir. Yenilgi baş gösterdi mi artık bunun arkası kesilmez. İşbirlikçiliğin varacağı nihai nokta bütün mukaddesatını çiğnemektir. İslam düşmanları bir kişiye dininin emirlerini ayaklar altına alıp çiğnetmeden destek vermezler. Artık böyle bir kimse sonuçta yenilmekten, topukları üzere geriye dönmekten çekinmez. İlk adımlarını atarken bu kötü sonuca varacağını zannetmese de sonuç böyle olur.

3- Münafıklar yalnız kendi nefislerini düşünürler. Onlar savaşa yalnız ganimete ulaşma arzusu ile giderler. Bunu elde edemiyeceklerini anlayınca ümitsizliğe düşerler ve kaçıp kendilerini kurtarmak isterler. Ancak Allah Teâlâ, herkesin mahiyetini, imân derecesini ve ihlâsını umuma karşı meydana çıkarmak için onları imtihana çeker, onların vaziyetlerini hikmeti gereği başkalarına karşı açığa vurmuş olur. İşte Uhud gazvesindeki ilâhî imtihan da böyle bir fayda ve hikmete dayanmaktadır.

21. DERS

Hadis

Cihadın Dindeki Yeri

٦٨ - عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - فَقَالَ: دُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ يَعْدِلُ الْجِهَادَ قَالَ: «لا أَجِدُهُ». قَالَ: «هَلْ تَسْتَطِيعُ إِذَا خَرَجَ الْمُجَاهِدُ أَنْ تَدْخُلَ مَسْجِدَكَ فَتَقُومَ وَلا تَفْتُرَ وَتَصُومَ وَلا تُفْطِرَ»؟ قَالَ: وَمَنْ يَسْتَطِيعُ ذَلِكَ؟ (بخاري: ٢٧٨٥)

68- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre diyor ki; Resûlullah'a (sav) bir adam geldi ve: "Bana, cihad görevine denk düşebilecek bir amel gösterseniz de onu işlesem" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (sav) "Ben, cihada denk düşebilecek bir amel bulamıyorum" buyurdu. Devamla adama: "Mücahitler cihad görevine çıktıklarında sen, mescidine girip onlar dönünceye dek orada hiç yorulmadan gece ve gündüz ibadet edebilir, hiç iftar açmaksızın oruç tutabilir misin?" diye soru yöneltti. Adam da: "Böylesine zor olan bir işe kim güç yetirebilir ki?" dedi. (Tecrid,1204)

٦٩ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه - قَالَ: قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللهِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ». قَالُوا: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «مُؤْمِنٌ فِي شِعْبٍ مِنَ الشِّعَابِ يَتَّقِي اللهَ وَيَدَعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ». (بخاري: ٢٧٨٦)

69- Ebu Said el-Hudri'den (ra) rivâyete göre, diyor ki; Resûlullah'a (sav): "**İnsanlar içerisinde en üstün olanı hangisidir?" diye sorulunca, Resûlullah**

(sav) şöyle buyurdu: "Canı ve malı ile Allah yolunda cihad eden mü'mindir." Bu defa "Bundan sonra kim gelir?" dediler. Resûlullah (sav) de "Herhangi bir vadide tenhaya çekilerek, Allah'tan korkması sebebiyle şerrinden insanların rahata ermesini sağladığı kimsedir" buyurdu. (Tecrid,1205)

٧٠ - عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ، وَتَوَكَّلَ اللهُ لِلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِهِ بِأَنْ يَتَوَفَّاهُ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْجِعَهُ سَالِمًا مَعَ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ». (بخاري: ٢٧٨٧)

70- Ebu Hüreyre (ra) rivayet ediyor. Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim:

"**Allah yolunda cihad edenin örneği –ki Allah kendi yolunda cihad eden kimseyi çok daha iyi bilir- gündüzleri oruç tutan ve geceleyin de namaz kılan kişi gibidir. Allah, kendi yolunda cihad eden kimseye veya çarpışma sonunda şehit düşerek ölen kimseye doğrudan cennete koymayı veya sağ kalması durumunda onu ecir ve ganimetle sağlıklı olarak ailesine dönmeyi garantiledi.**" (Tecrid,1206)

٧١ - عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «مَنْ آمَنَ بِاللهِ وَبِرَسُولِهِ وَأَقَامَ الصَّلاةَ وَصَامَ رَمَضَانَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ، جَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ جَلَسَ فِي أَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ فِيهَا». فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، أَفَلا نُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللهِ مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ، فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللهَ فَاسْأَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ -أُرَاهُ- فَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ، وَمِنْهُ تَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ». (بخاري: ٢٧٩٠)

71- Yine Ebu Hüreyre (ra) rivâyete ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**Kim Allah'a ve Resûlüne iman eder, namazını kılar ve orucunu tutarsa, Allah'ın üzerine, onu cennete koyması bir hak olur. Bu kimse isterse Allah yolunda cihat etmiş olsun, ister doğup büyüdüğü yerde oturmuş olsun.**"

Bunun üzerine Sahabe, "Bu mutlu haberi insanlara müjdelesek olmaz mı?" dediklerinde, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "Doğrusu cennette yüz derece var ki, yüce Allah bunu Allah yolunda cihad edenler için hazırlamıştır. İki derece arasındaki mesafe gök ile yer arasındaki mesafe gibidir. Allah'tan cennet istediğiniz zaman Firdevs cennetini isteyin. Çünkü o cennetin en faziletlisi ve en üstünüdür." Ravi diyor ki: Öyle sanıyorum ki Resûlullah (sav) şöyle de buyurdu: "Bunun da üzerinde Rahman olan Allah'ın arşı vardır. Nitekim cennetin nehirleri de Firdevs'ten akar." (Tecrid, 1207)

Dersler ve İbretler:

1- Cihad, en öncelikli eda edilmesi gereken ve bir zamanla sınırlı olmayan bir ibadettir. Yeryüzünde küfrün silinip, fitnenin tamamen ortadan kalkması için davet ve cihad faaliyetinin sürdürülmesi şarttır.

2- Cihad; İslamın kubbesi ve yüksekliklerin zirvesidir. Cihad edenler ise cennetin en yüksek makamlarında yer alacaklardır. Onlar hem dünyada hem de ahirette en üstün olacaklardır. Nitekim Rasulullah (sav) cihadın en yüksek zirvelerinde yer aldı. Allah yolunda kalbiyle, diliyle, davetiyle, kılıcıyla cihad etti. Bütün mesaisi cihada yönelik idi. Kalbi de eli de hep bu iş üzereydi. Bunun için âlemin en yüksek insanı olduğu gibi Allah indinde de kadri en yüce oldu.

3- Münafıklarla cihad, kâfirlerle cihaddan daha zordur. Bu tür cihad İslam ümmetinin seçkinlerinin, Rasullere varis olanların, bu yolda birbiriyle ortak olup yardımlaşanların, yeryüzünün her tarafında bu yolda devam edenlerin işidir. Onların sayıları az da olsa Allah indinde kıymetleri çok yüksektir.

4- İslam düşmanlarının Müslümanlara karşı taşıdıkları kini unutmak ya da yok saymak mümkün değildir. Hiç değilse aşağıdaki hadisin de belirttiği gibi Müslümanların kalplerinden öfkenin eksik olmaması gerekir: *"Sizden kim bir kötülük görürse onu eliyle düzeltsin. Buna gücü yetmezse diliyle düzeltsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle buğz etsin/öfke duysun."* (Müslim, 70)

5- Davet, tebliğ, emribil ma'ruf-nehyi anil münker gibi kavramlarla ifade edilen ve birbirinden umum ve şumul açısından farklı olmakla birlikte hemen hemen aynı maksadı ifade eden bu kavramlar dil ile yapılan cihadı ifade etmektedir.

21. DERS

Davet Fıkhı

Tevekkül ve Sebeplere Tutunmak

Allah'a tevekkül edilmesi, sebeplere tutunmaya mâni değildir. Çünkü sebeplere sarılmak demek, Allah'ın emrettiği hususlara itaat etmek demektir. Ancak bir mümin, hiçbir zaman sebepleri, tevekkülün bir sonucu olarak değerlendirmemelidir. Yani sebeplerine sarıldıktan sonra, tevekkül edilmesi, mutlak olarak o şeyin olumlu manada sonuçlanması manasına gelmez.[1]

Hz. Peygamber (sav) birçok hadislerinde, Allah'a tevekkülün yanında sebeplere sarılmanın zaruretine dikkat çekiyor. Hz. Ömer (ra), Hz. Peygamber (sav)'den şu rivayeti yapıyor:

"Eğer sizler gereğince Allah'a tevekkül etmiş olsaydınız, kuşları, rızıklandırdığı gibi Allah, sizi de rızıklandırırdı. Aç olarak sabahlarlar, karınları doymuş olarak yuvalarına dönerler."[2]

Bu hadis, sebeplere tutunmanın önemine işaret etmekle birlikte, aynı zamanda tevekküle de teşvik ediyor. Çünkü hadis, kuşların sabahleyin yuvalarından aç olarak çıktıklarını ve yuvalarına dönüşlerinde ise, tok olarak döndüklerini, böyle rızıklarının Allah'ın garantisinde olduğunu ortaya koymaktadır.[3]

Kur'an, bize sebeplere tutunmamızı emrediyor, ancak sadece bunlara dayanmamamız gerektiğini, sebeplere sarılmanın yanında Allah'a da tevekkül etmemizi de bize öğütlüyor. Burada Müslüman'ın sebepler noktasından iki şeyden sakınması gerekiyor:

1- Sebeplere dayanıp güvenmesi, bunlara tevekkül ederek güvenmesi, bundan dolayı beklenti içinde olması, bunlardan korkması gibi bir yanlışa düşmemelidir. Çünkü bu, şirktir. Bu itibarla iki çizgi arasında yer almaktadır, bu çizgi

1 A.g.e, 253
2 Tirmizi, 2344
3 M. Seyyid, Et-Temkin li'l Ümmeti'l İslamiyye fi Davi'l Kur'an, s. 452

bazen incelebilir, bazen de kalınlaşabilir. Bu nedenle Müslüman ikisi arası bir rota izlemelidir.

2- Allah'ın emrettiği sebeplerin bir kısmını terk etmekten de sakınmalıdır. Aksi hâlde o da zulmü gerektirir. Burada kula düşen görev, Allah'ın emrettiklerini yerine getirmesi ve ona tevekkül edilmesi, gerektiği gibi dayanıp güvenmesidir. Yani tevekkül ederken, her şey Allah'ın dilemesine bağlıdır, onun geçmiş ilminde nasıl gerçekleşmişse, bu da öylece gerçekleşecektir, diye inanmalıdır.

Hz. Peygamber (sav) bu iki gerçeği sahih olan şu hadisinde ifade buyurmuşlardır:

"Sana faydalı olan şey üzerinde ısrarcı ol, Allah'tan yardım iste. Âcizlik gösterme. Başına bir şey gelirse, 'Eğer şöyle yapsaydım, böyle olurdu.' deme! Ancak, 'Bu, Allah'ın takdiriymiş. Allah ne dilerse o olur.' diye konuş."[4]

İslam ümmetinin bireyleri olsun, cemaatleri olsun, hepsinin sebeplere sarılmanın ne manaya geldiğini anlamaları hâlinde, o zaman onlar bu dinin temkin açısında ne ifade ettiğini kavramış olacaklardır.

[4] Müslim, Kader, 2664

21. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam Malik ve Maliki Mezhebi

Maliki mezhebi Ehli Sünnet fıkıh mezheplerinden günümüze ulaşan dört mezhepten birisidir. Mâliki Mezhebinin imamı, Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebi Âmir el-Asbahî'dir. İmam Malik, muhaddis ve mutlak müctehiddir. İmam Mâlik'in ailesi aslen Yemenli olup, dedesi Zû Asbah kabilesine mensup olan Mâlik b. Ebu Amir el-Asbahî, Yemen valisinden gördüğü zulüm üzerine Medine'ye gelip yerleşmiştir. Annesi de, yine Yemenli Ezd kabilesinden, Aliye binti Şüreyk el-Ezdî'dir. İmam Mâlik, hicri 93 (711-712) yılında doğmuştur. Dedesi Mâlik b. Ebu Amir, Tâbiînin büyüklerinden olup, Hz. Ömer (r.a), Osman (r.a), Talha (r.a) ve Aişe (r.anh)'dan hadis rivayet etmiştir. İmam Mâlik, kendini tamamen ilme vermiş bir aile muhitinde büyümüş ve çok canlı bir ilmî hareketliliğin yaşandığı Medine'de ilim tahsil etmeye başlamıştır. İmam Mâlik önce, Kur'an-ı Kerîm'i hıfz etmiş, peşinden de hadisleri ezberlemeye başlamış ve bilhassa annesinin teşvik ve yönlendirmeleri ile Medine'nin büyük ve meşhur âlimlerinden Rabia b. Abdurrahman'ın ders halkalarına katılmıştı (M. Ebu Zehra, İmam Mâlik, Terc. O. Keskioğlu, s, 30).

Yüze yakın âlimden ders okuyan İmam Mâlik'in yetişmesinde, fikrî ve ilmî yapısının oturmasında, başta Abdurrahman ibn Hürmüz, Rabîa, Şıhab ez-Zührî, Ebu Zinad, Yahya b. Sa'id el-Ensârî ve Hz. Ömer (r.a)'ın azadlısı Nâfi'in büyük katkıları olmuştur. İmam Malik, Medine'nin ilmini tamamen öğrendiğine iyice kanaat getirmeden ders vermeye başlamadı. Medine'de bulunan âlimlerin çoğunun kendisini ders verme hususunda yeterli görmesini açıklamalarından sonra güvenilir ravilerden aldığı hadisleri insanlara öğretmek, fetva soranların problemlerini halletmek ve etrafında toplaşan öğrencilere dersler vermek zorunluluğunu hissetmiştir. İmam Mâlik bu konuda şöyle söylemektedir: "*Her aklına esen mescitte oturup ders veremez. Âlimlerden yetmiş kişinin beni yeterli görmesine kadar ben, ders ve fetva vermekten kaçındım".* İmam Mâlik, ilimde olgunlaşıp dersler vermeye başladıktan sonra, bilgilerini daha da derinleştirmek ve farklı

fıkhî görüşleri, incelikleriyle kavrayabilmek için âlimler ile ilişkisini yoğun bir şekilde sürdürmüştür. Hacca gelen âlimlerle görüşüp, onlarla ilim alışverişinde bulunurdu. O, büyük fakih Ebu Hanife ile de görüşür, onunla münazaralarda bulunurdu. Onların bu görüşmeleri gayet nezih bir şekilde cereyan eder ve herbiri diğerinin fıkıhtaki üstünlüğünü överdi.

İmam Mâlik'in dersleri, hadis ve fıkhî meselelerle verdiği fetvalar şeklinde cereyan ederdi. O, vuku bulmuş olaylara fetva verir ve değerlendirmelerde bulunurdu. Vuku bulmamış, farazî olaylar için kesinlikle bir görüş beyan etmezdi.

İmam Mâlik ayrıca, ilmini yenilemek ve asrının diğer fakihlerinin görüşlerini öğrenmek için mektuplaşma yolunu da kullanıyordu. O, görüşme imkânı olmayan uzak şehirlerdeki âlimlere mektuplar yazar, değişik konulardaki görüşlerini sorar ve kendi değerlendirmelerini onlara iletirdi.

İmam Mâlik keskin bir zekâ ve kuvvetli bir hafızaya sahipti. Bu da ona, dinlediği hadisleri kolayca ezberleme ve fıkhî konulara rahatça nüfuz edebilme imkânını sağlıyordu. Hadisleri sağlam ravilerden kusursuz olarak bellemiş olduğu halde, bir maslahat görmedikçe hadis rivayet etmezdi. Hadis nakletmenin sorumluluğu onu sıkıntıya sokar ve naklettiği her hadisi için; "*Onları nakletmektense herbiri için bir kırbaç yemeyi yeğlerdim*" demekte idi.

Sadece Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak için ilim tahsil etmiş, hayatı boyunca takva yolunu terketmemiştir. Ona göre ilim bir nurdur ve ancak huşu ve takva sahibi bir kalpte yerleşebilir. Fetva verirken yavaş hareket eder, iyice düşünür, soran kimseyi göndererek meseleyi tetkik ve tesbit ettikten sonra cevap verirdi. O fetva konusunda hiç bir şeyin kolay olamayacağı görüşünde olup, helâl ve haram ile ilgili her meselenin zor olduğunu söylerdi.

İmam Mâlik'in yaşadığı dönem fikrî ve siyasî fitnelerin zirvesine ulaştığı bir dönemdir. O, hem Emeviler, hem de Abbasiler döneminde yaşamıştır. Ömer b. Abdülaziz'i takdir eder ve onu ümmetin işlerini hakkıyla yerine getirmeye çalışan adil bir halife olarak görürdü. Müslüman kitleleri perişan ederek fitne ve fesadın yaygınlaşmasına sebeb olacağını düşündüğü için o, isyanları tasvip etmemiştir. Ancak gayrimeşru bir şekilde ümmetin başına gelen yöneticileri de onaylamamıştır. Zorlama ile yapılan bey'atın geçersiz olduğuna dair fetva verdiği için Abbasi halifesi el-Mansur'un Medine valisi tarafından kendisine işkence yapılmıştır. (Ebu Zehra, a.g.e., 77). Bu işkenceler sırasında kırbaçlanmış ve kolu çekilmek sûretiyle sakatlanmıştır. Ancak daha sonra Mansur, bu olaydan haberi olmadığını ve bu işi yapan valisini cezalandırdığını söyleyerek ondan özür dilemiş, İmam Mâlik de onu bağışlamıştır.

O, halife ve idarecilere, Hac için Medine'ye geldikleri zaman, halkın menfaatı ve selâmetini gözetip hak ve adalet üzere yürümelerini öğütler, ayrıca yüz yüze görüşme imkânı olmayanlara da mektuplar göndererek onları ıslah etmeye çalışırdı. Bununla beraber o, emir ve hükümdarlardan daima uzak durmuştur. Fakat, samimiyetine inandığı idarecileri derslerine kabul etmiştir. Harun Reşid bunlardan biridir. Harun Reşid'in İmam Mâlik'in evindeki dersler esnasında sultanların tavrıyla davranmaya kalktığında İmam Malik ona, ilmin her türlü dünya makamından üstün olduğunu ve yücelmenin ancak ilme saygıyla mümkün olabileceğini anlattığında tahtından inmiş ve öteki öğrencilerin arasında onun derslerini dinlemeye devam etmiştir.

İmam Malik'in hastalığı ağırlaşıp, vefat edeceğini anladığında o zamana kadar gizlediği hastalığını ve gizleme sebebini dostlarına şöyle açıklıyordu: "Eğer hayatımın son günleri olmasaydı size bildirmeyecektim. Benim hastalığım idrarımı tutamamamdır. Peygamberin mescitine tam abdestli olmaksızın gelmek istemedim. Rabbime şikayet olmasın diye de hastalığımı kimseye söylemedim" (Ebu Zehra, a.g.e., 286).

O, hem bir hadis âlimi hem de büyük bir fakihti. Onun devrinde ortaya çıkan siyasî ve itikadî fitneler halkın akaidini tehdit eder hale gelmişti. İmam Malik böyle bir ortamda, Ehli Sünnet düşüncesine sahip çıkmış ve insanların dalâlete düşmemeleri için uyarmıştır.

İmam Malik, imanın kalben tasdik, dil ile ikrar ve amel olduğunu, imanın artabileceğini söyler ama eksilmesi hakkında susardı. Kader, büyük günah, Kur'an-ı Kerim'in mahlûk olup olmadığı ve ru'yetullah konularında sahih Ehli Sünnet ulemâsı ile aynı görüşleri paylaşmaktadır. Yalnız, o, Ebu Bekir (ra), Ömer (ra) ve Osman (ra)'ın fazilet sıralamasındaki üstünlüklerini kabul ettiği halde, Hz. Ali (r.a) hakkında, diğer âlimlere muhalefet etmiş, onu Hulefâ-i Râşidînden saymamıştır. Buna sebeb olarak da, hilâfeti isteyenle istemeyenin bir olamayacağını göstermiştir.

İmam Malik'in fıkhı, öğrencileri tarafından daha kendi sağlığında Mısır başta olmak üzere Kuzey Afrika'da yayılmaya başlamış, oradan da Endülüse ulaşmıştır.

İmam Malik'in ilimdeki büyüklüğü hakkında onun önünde diz çökmüş ve ilminden feyz almış büyük fakîh İmam Şafiî şöyle demektedir: "Malik, Allah Teâlâ'nın, Tabiinden sonra kullarına karşı hüccet olarak gönderdiği bir insandır" (Suphi es-Salih, Hadis İlimleri ve Hadis İstilahları Terc, 330)

Hayatı boyunca Medine'den başka bir yere gitmeyen İmam Malik, Resulullah (sav)'e olan aşırı sevgi ve saygısından dolayı, Medine'de bir defa olsun at

sırtında dolaşmamıştır. Ömrünün son yıllarını rahatsızlıklarla geçiren İmam Malik hicri 179'da Medine'de vefat etmiş ve Cennetu'l-Bakî mezarlığına defnedilmiştir. Rahmetullahi aleyh.

Günümüzde Trablus Libya Tunus Fas Hicaz Mısır Cezayir ve Afrika sahillerinde Maliki mezhebi yaygındır.

İmam Malik'in Muvatta'sı

İmam Malik bu eserinin 100,000'den fazla Hadis içerisinden 1720 Hadis-i Şerif'i 40 yılda seçerek tamamlamıştır. İmam-ı Şafii bu eser için: "Yeryüzünde Kitabullahtan sonra İmam-ı Malik'in Muvatta'sından ziyade doğru olan bir kitap yoktur, demiştir.

İmam Malik bu kitaba Hicaz'ın en sağlam ravilerinin hadislerini almaya özen gösterdi. Ayrıca sahabe sözlerine ve tabiin fetvalarına da yer vermiştir. Muvatta'da bulunan hadisler çok sayıda hadis arasından süzülerek seçilmiştir. Bu yüzden hadis tenkidcileri ondaki hadisleri istisnalar hariç sahih kabul etmektedirler. (Sûphi es-Salih, a.g.e., 99). Muvatta, Malikî fıkhının temel kaynağı olup, İmam Malik'in fıkıhta takip ettiği usul ondaki tertipden açıkça anlaşılmaktadır. O, Muvatta'da fıkhî bir konuyla alâkalı hadisi alır, sonra Medineliler'in o konudaki uygulamalarına temas eder, peşinden de Tabiin ve diğer fukahanın görüşlerini zikreder. Eğer bunlarda bir açıklama bulamazsa o zaman sahih olarak bildiği hadislerin ve sair fetvaların ışığı altında kendi reyiyle ictihad eder, meseleyi çözüme kavuştururdu. İmam Malik, aynı zamanda hadis ravilerini araştırıp, onların adalet, hıfz ve zabttaki durumlarını inceleyerek bir tedkik ve tenkit süzgecinden geçiren ilk kimse olma ünvanına da sahibtir.

22. DERS

Tefsir

Kaba ve Sert Davranmamak

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 159-164)

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْ ۚ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ
حَوْلِكَ ۖ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ ۚ فَإِذَا عَزَمْتَ
فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ۚ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾ إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللّٰهُ فَلَا
غَالِبَ لَكُمْ ۖ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ ۗ وَعَلَى اللّٰهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ ۚ وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾ أَفَمَنِ
اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللّٰهِ وَمَأْوٰيهُ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ
﴿١٦٢﴾ هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللّٰهِ ۗ وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾ لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولاً مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ
وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ ۚ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٦٤﴾

159. O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu halde onları affet; bağışlanmaları için dua et; iş hakkında onlara danış. Kararını verdiğin zaman da artık Allah'a dayanıp güven. Çünkü Allah, kendisine dayanıp güvenenleri sever.

İnsanlar sürekli; şefkatli üstün bir gözetime, güler yüzlü bir hoşgörüye, kendilerini saran bir sevgi atmosferine, bilgisizlikleri, zayıflık ve eksiklikleri yüzünden sıkmayan bir yumuşaklığa ihtiyaç duyarlar. Ayrıca, kendilerine veren; ancak onlardan birşey beklemeyen, üzüntüleriyle ilgilendiği halde kendi derdiyle onları üzmeyen, yanında her zaman, ilgi, gözetim, şefkat, hoşgörü, sevgi ve hoşnutluk buldukları büyük bir kalbe muhtaçtırlar. İşte Resulullah (sav)'in kalbi böyle bir kalpti ve insanlarla birlikte böyle yaşıyordu. Bir kerecik olsun kendi şahsı için onlara kızmadı. Beşeri zaaflarından dolayı onlara karşı kalbinde bir sıkıntı hissetmedi. Hayatın nimetlerinden hiçbir şeyi kendine mal etmedi; aksine, elinde ne varsa hepsini büyük bir hoşgörü ve cömertlikle onlara verdi. Yumuşaklık, iyilik, şefkat ve yüce sevgiyle onları sardı. O'nunla konuşan, O'nu gören hiç kimse yoktur ki, kalbi O'nun büyük ve geniş gönlünden fışkıran sevgi duygularıyla dolmasın.

Yüce Allah şu kesin ayetle İslâm toplumunun yöneticisi Hz. Muhammed (sav) de olsa, yönetimde "şûra" ilkesini getirmiş oluyor. Bu ayet, Müslüman ümmet için "şûra"nın temel bir ilke olduğu ve İslâm düzeninin bundan başka bir ilkeye dayanmadığı hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde açıklamaktadır.

İslâm bir ümmet inşa edip eğitiyordu. Onu önderlik makamına hazırlıyordu. Bu nedenle, olgunlaşıp pratik hayattaki davranışlarının üzerinden vesayetin kaldırılması için Reslüllah'ın hayatındaki pratik uygulama ile eğitilmeleri gerekiyordu.

Kuşkusuz Resulullah, Medine'nin dışına çıkmakla, Müslüman safları bekleyen tehlikeli sonuçtan habersiz değildi. Ancak, gerisindeki acıları, zararları ve kurbanları gördüğü halde bu "şûra"daki görüşe uydu. Çünkü bir ilkenin yerleştirilmesi, bir kitlenin eğitilmesi ve bir ümmetin terbiye edilmesi geçici zararlardan daha önemlidir.

Şûra'nın görevi, en isabetli görüşü ortaya çıkarmak, var olan ihtimallerden birini seçmektir. İş bu noktaya varınca şûra'nın rolü biter ve uygulama fonksiyonu devreye girer.

160. Allah size yardım ederse, artık size üstün gelecek hiç kimse yoktur. Eğer sizi bırakıverirse, ondan sonra size kim yardım eder? Müminler ancak Allah'a güvenip dayanmalıdırlar.

Bu âyeti kerime, her hususta ancak Cenab-ı Hak'tan yardım ve başarı beklenilmesine ve ona tevekkül ve itimat edilmesine işaret buyurmaktadır. Şöyle ki: Ey Müslümanlar! Eğer Allah Teâlâ size yardım ederse sizi Bedir gazvesinde ol-

duğu gibi düşmanlarınızın üzerine galip kılar. Eğer Allah sizi galip kılarsa artık size galip gelecek bir kuvvet, bir düşman yoktur.

161. Bir peygambere, emanete hıyanet yaraşmaz. Kim emanete (devlet malına) hıyanet ederse, kıyamet günü, hainlik ettiği şeyin günahı boynuna asılı olarak gelir. Sonra herkese -asla haksızlığa uğratılmaksızın-kazandığı tastamam verilir.

Bu âyeti kerime de bütün Peygamberlerin hıyanetten, Peygamberlik vazifesine aykırı olan şeylerden uzak olduklarını bildirmekte ve herkesin kendi ameline göre mükâfat veya ceza göreceğini tenbih etmektedir. Zira peygamberlik öyle yüksek bir mevkidir ki, o makama sahip olanı aşağılıktan ve bayağı olan işleri işlemekten alıkoyar. Buna rağmen münafıklar Resulullah (sav)'i -öyle bir işten alabildiğine uzak olduğu halde- hainlikle ve ganimetten mal almakla itham etmişlerdir. Bu ayet onların bu konudaki iftiralarının batıllığını ortaya koyduğu gibi; hainlik ederek gizlice ganimetlerden bir şeyler çalan herkesin kıyamet gününde o çaldığı şeyi boynunda taşıyarak geleceğini de açıklamaktadır. İslami mücadele saflarından koparak köşe dönmeciliği marifet sayan zavallılar bir kez daha düşünsünler.

162. Allah'ın hoşnutluğunu gözetenle Allah'ın hışmına uğrayan bir olur mu hiç? Berikisinin yeri cehennemdir. Cehennem ise ne kötü bir varış noktasıdır.

Bu mübarek âyetler, Cenâb-ı Hak'ka itaat edenler ile, etmeyenlerin meselâ, cihada iştirak etmiş olanlar ile olmayanların, emanete hiyanet etmiş bulunanlar ile bulunmayanların aralarındaki farka işaret etmektedir.

Kafirler ve münafıklar dünya hayatında sürdürdükleri şen şakrak hayatın ve mü'minlerin aleyhine çevirdikleri dolapların acı faturasını kıyamette cehenneme düşmekle ödeyecekler, ahiret hayatı onlar için ölümü arattıracak ve "neredesin ey ölüm" gel bizi yakala diyeceklerdir. Ama artık orada ölüm de yoktur. Mü'minler ise cennet bahçelerine tahtlarına kurulmuş olarak sonsuz nimetler içerisinde olacaklardır.

163. Onlar Allah katında derece derecedirler. Allah onların yaptıklarını görmektedir.

Şüphesiz hayır sahiplerinin de şer sahiplerinin de birbirinden farklı derece ve mevkileri vardır. Allah'a itaat eden takva sahiplerinin cennette dereceleri vardır, isyankârların ise cehennemde derekeleri (aşağı doğru inen basamakları)

vardır. Dünya hayatında amelleri birbirinden farklı olduğundan dolayı amellerinin karşılıkları açısından da birbirlerinden farklıdırlar. Derecelerin en yükseği, Peygamber Muhammed Mustafa (sav)'in derecesidir. En aşağı basamak ise münafıkların basamağıdır. "*Şüphesiz münafıklar cehennemin en alt basamağındadırlar*." (Nisa, 145).

164- Allah, müminlere kendi özlerinden bir peygamber göndermekle onlara karşı lütufta bulundu. Bu peygamber onlara Allah'ın ayetlerini okuyor, onları arındırıyor, kendilerine kitabı ve hikmeti öğretiyor. Oysa onlar daha önce açık bir sapıklık içinde idiler.

Yüce Allah insanlara verdiği lütuf ve nimetlerini beyan etmektedir. Onlara peygamberi Muhammed (s.a.)'i bir takım niteliklere sahip ve bir takım görevlerle yükümlü olarak göndermiştir. Bunları şöylece sıralayabiliriz:

1- O kavminden bir peygamberdir. Bu ise onları, onun risaletine güvenmeye sevk eder.

2- O Yüce Allah'ın kudretine, ilmine, vahdaniyetine, sıfatlarının kemaline delâlet eden ayetlerini onlara okumaktadır.

3- Bu peygamber onları cahiliye döneminin kötü akidesinden, putperestliğin gülünçlüğünden arındırıp temizlemekte, onları sağlıklı aklın, olgun düşüncenin verilerine, devlet kurmaya, dünyaya karşı övünülecek nitelikteki siyaset ve idareye, mevcut devletlerarasında toplumlarla yarışmaya yükseltmekte, onlara marufu emredip münkerden alıkoymaktadır.

Dersler ve İbretler:

1- Her insan şefkatten, sevgiden ve hoşgörüden hoşlanacak bir ruh ile yaratılmıştır. Her insan kendisine şefkat ve merhametle yaklaşılmasından hoşlanır. İslam davetçileri toplumun gülen yüzü ve insanlarla ilişkilerinde olabildiğince toleranslı olmak zorundadır. Etrafındaki insanlara değer vermeyenler, aşağılayanlar, kaba ve sert davrananlar bir gün etrafında kimselerin kalmadığını gördüklerinde ne büyük hata yaptıklarını anlayacaklar ama iş işten geçmiş olacaktır.

2- Rasûlullah (sav) Efendimizin ne denli bir yüksek ahlâka sahip olduğu Uhud gazvesinde de görülmüştür. İnsanlık icabı bozguna uğrayıp sonra pişman olarak peygamberin yanına dönen gazilere karşı sert şekilde muamelede bulunmuş olsaydı, Rasûli Ekrem'in heybetinden, hiddetinden sıkılarak etrafından tamamen dağılır giderlerdi. Böyle bir hal ise Müslümanlar için zararlı olurdu, düşmanların ise işine yarardı.

3- Müminler, birbirlerinin velileridirler. Müminlerin sorunlarını sahiplenmek, tedirgin etmeden onlara yardımcı olmak, en yanlış tavırlarında bile Kur'an ahlakının gerektirdiği şefkat ile hatalarını düzeltmeye çalışmak; herkesin yardımına ilk koşan, etrafta gelişen her türlü eksikliğe, aksaklığa çözüm getiren, yardıma ihtiyacı olanın hiç düşünmeden ilk sığınacağı insan olmak bu dostluğun bir gereğidir.

4- Tevekkül, güzel bir kuluk, vazifesidir. Bundan maksat, sebeplere sarılmakla beraber arzu edilen işin gerçekleşmesini Cenab'ı Hakk'a havale etmektir. Binaenaleyh tevekkül tabiri, istişareyi, sebeplere sarılmayı tamamen terk ve ihmal etmek demek değildir. Fakat arzu edilen bir şeyin sebeplerine sarılmakla beraber onun meydana gelmesini Cenab'ı Hak'ka havale etmek, kulluk ve hikmet gereğidir.

5- Sevaba ulaşma ve cezaya uğrama itibariyle kulların dereceleri ve mertebeleri farklıdır. Bazıları zekidir, bazıları ahmak, bazıları da değersizdir. Bütün bu ihtilaflar bedenî meydana getiren unsurlardan değil, ruhların mahiyetindeki farklılıktan doğmaktadır. İnsanlar altın ve gümüş mâdenleri gibi madenlerdi, kabiliyetleri ve özellikleri farklıdırlar. Kısacası temiz bir ruha, güzel bir itikada, hayırlı amellere muvaffak olanların dereceleri Allah katında pek yücedir. Hilâfına hareket edenler de cehennemin en alt tabakasına atılacak, lâyık oldukları cezalara kavuşacaklardır. Cenab'ı Hak cümlemize uyanıklıklar nasip buyursun. Âmin...

22. DERS
Hadis

Allah Yolunda Yara Almak

٧٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: ''وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لا يُكْلَمُ أَحَدٌ فِي سَبِيلِ اللهِ وَاللهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكْلَمُ فِي سَبِيلِهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّوْنُ لَوْنُ الدَّمِ وَالرِّيحُ رِيحُ الْمِسْكِ.'' (بخاري: ٢٨٠٣)

72- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu**: "Varlığım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda yara alan bir kimse –ki Allah kendi yolunda yara alanı en iyi bilendir- kıyamet gününde mahşer yerine, yarasından kanı, kan renginde ve fakat kokusu misk kokusunda akar halde gelir."** (Tecrid, 1213)

Cihad Yalnızca Allah İçin Olmalı

٧٣ - عَنْ أَبِي مُوسَى - رضي الله عنه - قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - فَقَالَ: الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلذِّكْرِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانُهُ فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللهِ؟ قَالَ: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ». (بخاري: ٢٨١٠)

73- Ebu Musa el- Eşari'den (ra) rivâyete göre diyor ki: **"Peygamber (sav)'in yanına bir adam gelerek dedi ki: "Bir adam var ki sadece ganimet elde etmek için savaşıyor, biri de var ki, adım anılsın diye savaşıyor, biri de var ki, yiğitlikteki üstünlüğü ve mahareti ne imiş görülsün için savaşıyor, bunların hangisi Allah yolunda savaşandır?" Resûlullah (sav): "Kim, Allah'ın**

kelimesinin yücelmesi (dinin hâkim olması) için savaşıyorsa, işte Allah yolunda savaşan odur" buyurdu. (Tecrid,1218)

Cihad Edene Destek Olmak

٧٤ - عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللهِ فَقَدْ غَزَا، وَمَنْ خَلَفَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا». (بخاري: ٢٨٤٣)

74- Zeyd b. Halid'den (ra) rivâyete göre, Resûlullah (sav) buyuruyor ki: **"Kim Allah yolunda savaşan birini donatırsa, o kimse de savaşmış gibi ecir sahibi olur. Kim de Allah yolunda savaşa giden bir askerin geride kalan işlerini görür, ailesinin ihtiyaçlarını karşılarsa, o da ecir ve sevapta tıpkı asker gibi sevap kazanır."** (Tecrid,1230)

Dersler ve İbretler:

1- Hayat oyun ve eğlenceden, hayvanlar gibi yiyip içip eğlenmekten, alçakça bir otoriteden, basit bir dinlenmeden ve kolay barışlara gönül bağlamaktan ibaret değildir. Asıl hayat, Allah yolunda savaşmak, cihad etmek, Allah'ın düzenini yüceltmek ve zafere erdirmek için ter dökerek O'nun yolunda şehid olup sonra da cennet ve Allah'ın rızasını kazanmaktır.

2- İçinde yaşadığımız toplum senelerdir ırkçılık belasından müzdariptir. Gençlerin ırkçılık, milliyetçilik duyguları istismar edilerek ölüme sürüklenmektedirler. Burada Resulullah (sav) Efendimiz açıkça İslam adına yapılmayan bir savaşta Müslümanın yerinin olmadığını ve olamayacağını beyan etmektedir. Putun her çeşidi puttur. İsimlerinin değişik olması hükmün değişik olmasını gerektirmez. Emperyalistlerin Müslüman kanı akıtmak için Kürt-Türk çatışmasını körüklediği muhakkaktır. Müslümanların bu oyuna gelmemesi, meşru haklarını meşru zeminlerde aramaları, resmi ideolojinin haklarını gasb etmesini ırkçılağa kaymalarına meşru bir sebep olmayacağını bilmeleri gerekir. Zira resmi ideoloji herşeyden öncelislami hayatın yaşanmasının önüne aşılmaz duvarlar örmüştür.

İslam ırkçılığı, kabileciliği, bölgeciliği, dil ve renk ayrımını kesin bir dille yasaklamış ve bütün müminleri kardeş yapmıştır. Doğudan batıya; güneyden kuzeye Müslümanların tek bir yurdu vardır. O da İslam vatanıdır. Müslümanlar ancak ümmet bilinciyle ve Allah'ın kelimesi en yüce olsun, yeryüzünden şirk, küfür ve zulüm kalksın diye savaşırlar.

22. DERS

Davet Fıkhı

Kur'an Her Konuda Hazırlıklı Olmayı Öğütlemektedir

Dinimiz açısından temkin konusu, ihtiyaç duyulan her türlü güce sahip olunması demektir. Çeşit ve türleri ne olursa olsun, lazım gelen her gücü, Müslüman kullanmalı ve o güçleri elinde bulundurmalıdır. Bu itibarla Kur'an-ı Kerim, bu konuya çok büyük bir önem vermiştir. Kuvvetle ilgili sebepleri ve bu sebeplere tutunmayı Allah bu ümmete farz kılmıştır. Nitekim usul bilginleri, "Vacibin, onsuz tamamlanmadığı bir şeyi tamamlamak ve yerine getirmek de vaciptir." diyorlar. Yani ortada bir farz olan şey var, ancak onun yerine getirilebilmesi için, bir başka şeye de gerek duyulmaktadır. O hâlde, onun da sağlanması farzdır.

Mesela namaz ibadeti, başlı başına bir farzdır. Oysa abdest öyle değildir. Ancak farz olan namazın kılınabilmesi abdestli olmayı gerekli kılıyor. O hâlde, aslında başlı başına bir farz olmayan abdest olayı, namaz kılmak için zorunlu olduğundan, abdest de farzdır. Nitekim "Vacibin, onsuz tamamlanmadığı bir şeyi tamamlamak ve yerine getirmek de vaciptir." ifadesi de bu manaya gelmektedir.

Kaldı ki, Kur'an-ı Kerim, çok açık olarak düşmana karşı kuvvet hazırlamamızın vacip (farz) olduğunu ortaya koymaktadır. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmediğiniz fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz. Allah yolunda her ne harcarsanız karşılığı size tam olarak ödenir. Size zulmedilmez." (Enfal, 60)

"Hazırlıklı olmak" demek, herhangi bir konuda geleceğe dönük olarak tedbir almak demektir. "Onlara karşı" derken bu zamir, kâfirleri ve İslam düşmanlarını göstermektedir.

"Gücünüz yettiği kadar" ifadesini İbni Kesîr şöyle açıklıyor:

"Ne kadar gücünüz ve imkânınız varsa, gücünüz el verdiğince" demektir.[1]

Kur'an'ın bu ifadesi, var gücünüzle, gücünüzün son sınırına kadar kendinizi zorlayın, demektir. Müslüman bir toplum, bu noktada hiçbir sebebi eksik bırakmayacak bir tarzda gücünü sergilemekle mükelleftir. Burada geçen "Kuvvet" ifadesi, kuvvetin meydana gelmesini sağlayan her şey ve sebep demektir. Fahruddin Razi bunu birkaç yönden değerlendiriyor ve diyor ki:

"Burada kuvvet ifadesinden kasıt, hafif ve ağır her türlü silah, savaş araç ve gereci demektir. Hz. Peygamber, bu ayeti minberde okurlarken, bu esnada şöyle buyurmuşlardır:

'Dikkat edin, kuvvet, attığını vurmaktır.' Resûlullah (sav) bu ifadelerini üç defa tekrarlamışlardır."[2]

Kuvvetin kaleler, sağlam sığınaklar manasında da yorumlandığı olmuştur.

"Savaş atları" ifadesiyle söylenmek istenen şeye gelince, İmam Nesefi tefsirinde diyor ki:

"Allah yolunda savaşmak maksadıyla beslenip hazırlanan atlar demektir."

"Onunla korkutursunuz" ifadesi de, yani rezil edersiniz, yerlerinden hareket edemez duruma getirirsiniz, caydırıcı olursunuz.

"Ve bunlardan başka sizin bilmediğiniz" ifadesine gelince, bu konuda Taberi diyor ki:

"Hz. Peygamber (sav)'in kendileriyle savaştığı ve işaret ettiği düşmanlardan başka, onların dışında Müslümanlara düşman olan her toplum, demektir

Kâfirler ve İslam düşmanları, Müslümanların cihad için hazırlıklı olduklarını, her türlü silaha ve savaş araç ve gerecine sahip olduklarını gördüklerinde korkmaya başlamışlardır. Bu durum psikolojik olarak onların morallerini bozulmasına neden olmuştur. Bu durum birçok mana ifade eder.

1. Böyle bir durumda, İslam düşmanları, İslam ülkelerine ve beldelerine saldırma gücünü kendilerinde bulamazlar.

2.Böyle bir korkuya kapılmaları hâlinde, yerlerinden hareket etme cesaretini göremezler ve hatta cizye ödemeye bile yanaşırlar.

3.Böyle bir gücün varlığı, çoğu zaman, düşmanların iman etmelerine yarar. Çünkü İslam gücüne karşı duramayacaklarını anlayanlar, onların onur ve izzet içinde yaşadıklarını görenler de İslam'ı kabul ederler.

[1] İbni Kesîr, Tefsir, 2/122

[2] Müslim, Şerhu Nevevi , 13/64

4.Bu nedenle kâfirler, kendileri gibi diğer kâfirlere yardım etmek için bir cesareti kendilerinde bulamazlar ve dolayısıyla yerlerinde kalırlar.

5.Bu durum, İslam beldelerinde ziynetin artmasına sebep olur.[3]

Bu imkân ve gücün en güzel şekli ile gerçekleşmesi ise, günümüz şartlarında İslam Birleşmiş Milletlerinin kurulmasına bağlıdır. Zira mevcut Birleşmiş Milletler, adeta Müslümanları yok etmek için kurulmuş bir oluşumdur.

İslam davetine nispetle kuvvetin önemini şöylece özetlemek mümkündür:

1- İslam akidesini seçenlerin güvenliğinin ve özgürlüklerinin sağlanması, bu konuda herhangi bir fitneye maruz bırakılmamalarıdır.

2- Bu güç, İslam düşmanlarını korkutmalıdır. Böylece İslam'ın yasak sınırlarını çiğnememeleri sağlanmalıdır, hatta böyle bir düşünceyi bile akıllarından geçirmemelidirler.

3- İslam düşmanları, yüreklerinde öyle bir korku ve ürperti taşımalılar ki, düşmanları İslam davetinin önünde durmak gibi bir düşünceyi bile akıllarından geçiremesinler. Böylece yeryüzündeki tüm insanlara Allah'ın kelimesi ulaştırılabilsin.

4- Bu güç, yeryüzünde kendilerine ilahlık yakıştıran, Allah'ın uluhiyetini kabul etmeyen tüm tağuti sistem ve nizamları ortadan kaldırabilme gücünü elinde bulundurmalıdır."

İslam ümmeti, mücahit bir ümmettir. Mesajını istediği yere iletebilmesi için mutlaka güç sahibi olmalıdır. Zaten Hz. Peygamber (sav) de hadislerinde buna teşvikte bulunmuş ve şöyle buyurmuştur:

"Güçlü ve kuvvetli olan mümin, Allah'a göre zayıf olan bir müminden daha hayırlı ve daha sevimlidir."[4]

Günümüz Müslümanları, kuvvetin her türüne ve sebeplerine muhtaçtırlar. Ama karşılarında dünya nizam ve sistemlerini ellerinde tutan güçlü Batı devletleri vardır. Bunlar ise sadece kuvvetten anlar, başka bir dilden anlamazlar. O hâlde, onlara onların diliyle karşılık vermek gerekir. Bu nedenle, demire demirle karşı konulmalı, rüzgâra kasırga ile karşı konulmalı, kâfirler ve küfür ehline karşı, ellerindeki tüm imkânlarla savaşılmalı, kısaca hangi yoldan vurulmaları gerekiyorsa o yoldan vurulmalılar. Bu, güç olur, ilim olur, teknik olur, maddi ve manevi güçler olur. Bu itibarla hiçbirinden taviz vermeksizin tüm savaş yol ve yöntemleriyle karşılarına dikilmeli ve bundan uzak durulmamalıdır."[5]

---

3 Razi, Mefatihu'l Ğayb, 7/324 ve devamı

4 Müslim, Şerhu Nevevi, 16/215

5 Ebu'l Hasan En-Nedvi, Maza Hasirel Alem Bi İnhitatil Müslimin. 255

Bu kapsamlı hazırlık konusu, Allah'ın dinini egemen kılmak için gereklidir. Çünkü bütün bunlar cihad adı altında değerlendirilirler. Zira cihadsız, Allah'ın şeriatını egemen kılmak, temkini sağlamak mümkün değildir.

Üstat Muhammed Gazali diyor ki:

"Müslümanların bu durumdan kurtulabilmeleri cihadsız olamaz. Gerçi değişim oldukça zor olacaktır. Bunun için yeni bir nesil gerekir. Güçlü şer kuvvetlerine karşı durulması öyle basit bir mesele değildir. Zira oldukça uzun denecek bir dönemden beri İslam düşmanları böyle bir günü ve zamanı hep hedeflemişlerdir, gecelerini ve gündüzlerini bu işe harcamışlardır. Tek amaçları, değişik yol ve yöntemlerle İslam'ın sesini kısmak ve Müslümanları köşeye sıkıştırmaktı.

Bu güçleri ortadan kaldırmak, bunun yerine İslam'ı ikame etmek, o kadar basit bir iş değildir. Bu nedenle önce yapılması gereken, darmadağın vaziyette olan Müslümanlarda, cihad terbiyesini ve eğitimini geliştirmektir. Bu da, örnek mücahitlerin çıkarılmasını gerekli kılmaktadır. Başkaları hayatı severken, onlar ölümü sevsinler. Tek hedefleri İslam olsun, Müslümanların ayağa kalkması olsun, eski şan ve şerefli günlerine kavuşmak olsun… Gece ve gündüz hep onunla yatıp kalksınlar. Bu nedenle çok sağlam ve sarsılmaz bir bina inşa etmek gerekir. Bundan zalimler ürksünler, onların tuzaklarını başlarına geçirsinler. Her yerde ve her alanda savaş versinler, cihad etsinler. Allah'ın dinini yeryüzünde egemen kılma uğruna temkin için, bunun faturasını ödesinler, şehitler versinler."[6]

"Günümüz Müslümanlarına farz olan şey, şeref ve saygınlığını koruyarak yükseklere tırmanmak olmalıdır. Cihad için malını ve canını ortaya koymalıdır. Çünkü Allah, Kur'an-ı Kerim'in birçok yerlerinde bundan söz etmektedir. Müslüman cihad ilmini öğrenirse, bunun tüm ilimlerin üzerinde bir değere sahip olduğu görecektir. Ümmet bunu öğrenir ve gereğini de yaparsa, diğer ilim ve bilgiler onun önüne kendiliğinden konulur."[7]

---

6 Rekaizu'l İman beyne'l Akli ve'l Kalb, s. 75 özetlenerek alınmıştır.

7 Emir Şekip Arslan, Limaza Teaahhara'l Müslimun ve Limaza Tekaddeme Gayruhum, s. 164

22. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam Şafii'nin Hayatı, Yetişmesi ve İlim Öğrenmesi

Muhammed b. İdris b. Abbas b. Osman b. Şafi b. Sâib b. Ubeyd b. Haşim b. Muttalib b. Abdimenaf b. Kusay b. Kilab b. Mürre b. Ka'b b. Lüey b. Galib Ebu Abdullah el Kureşî eş Şafiî el Mekkî'dir. Rasulullah (sav)in akrabalarındandır. Nevevî şöyle diyor; Şafii, nakil ehlinin tamamına göre Kureyşlidir, Muttalib oğullarındandır. Anası Ezd kabilesine mensuptur. Dedelerinden Şafi b. Sâib'e nisbet edilmiştir. Dedesi yetişme çağındaki sahabilerden biri idi. Rivayet edildiğine göre Nebi (sav) bir gün çadırdaydı. O esnada Sâib b. Ubeyd oğlu Şafii ile birlikte geldi. Nebi (sav) ona baktı ve "Babasına benzemesi kişinin saadetindendir" buyurdu. *(El-İsâbe 2/11)*

Hicri 150'de Gazze'de doğmuştur. Hz. Peygamber'in dördüncü batından dedesi Abdu Menâf'ın dokuzuncu göbekten torunudur. İmam Şafiî'nin doğum yılı Fıkhın babası olarak kabul edilen büyük müctehid ve Hanefi mezhebinin imamı Ebû Hanîfe'nin (V:150/767) vefat yılına tevafuk etmiştir. Hicri 150 yılında doğduğu hususunda tarihçiler hemfikirdir. Bu yıl Ebu Hanife rahmetullahi aleyhin vefat ettiği yıldır.

Yetişmesi ve İlim Öğrenmesi

Babası İdris bir iş için Filistin'deki Gazze'ye gitmiş ve orada iken vefat etmiştir. Doğumundan iki yıl sonra annesi onu alıp baba vatanı olan Mekke'ye götürmüştür. Şafii, küçük yaşta Kur'an-ı Kerim'i hıfzetmiş, fasih Arapça konuşan Huzeyl kabilesi arasında şiir ve edeb öğrenmiştir. Sonra Mekke müftüsü Müslim b. Hâlid ez-Zenâ'den ders alarak, onun yanında fetva verecek duruma gelmiştir.

Rivayete göre fıkıhla iştigal etmesini ona hocası Müslim b. Halid ez Zencî tavsiye etmiştir. Şafii şöyle anlatıyor; Nahiv ve edebiyat öğrenmek istiyordum. Müslim b. Halid ile karşılaştım. Bana

"Ey genç, nerelisin?" diye sordu.

"Mekkeliyim." dedim.

"Nerde oturuyorsun?" dedi.

"Hayf sokağında" dedim.

"Hangi kabiledensin?" diye sordu.

"Abdi Menaf oğullarındanım." dedim.

"Ne güzel! Allah dünyada da ahirette de seni yüceltecektir. Bu zekânı fıkıh ilmine versen olmaz mı? Bu senin için daha iyi olur." dedi. İmam Şafii, Kur'an'ı ezberledikten sonra Mekke civarında yaşayan Hüzeyl kabilesi arasında yaşamaya başladı. Onların şiirlerini ve lügatlerini ezberledikten sonra himmetini fıkha verdi ve Mekke müftüsü Müslim b. Halid ez Zencî'nin talebesi oldu. Onun ilmini de alınca ilk yolculuğuna başladı ve Medine'ye gitti.

Medine'ye Gidişi ve İmam Malik'le Karşılaşması

İmam Şafii İmam Malik'e gidiş hikâyesini şöyle anlatıyor; Mekke'den çıktım. Çöl halkı olan Hüzeyl kabilesi mensuplarıyla kaldım. Onların konuşmasını ve lügatlerini öğrendim. Araplar içinde en fasih konuşanlar onlardı. Onlarla birlikte kaldım. Onlar – göçebe olduğu için- bir yerden diğer bir yere göçtüklerinde ben de onlarla göçüyor, bir yere yerleştiklerinde ben de onlarla birlikte yerleşiyordum. Mekke'ye döndüğümde şiirler söylüyor ve Arap tarihiyle ilgili bilgiler aktarıyordum. Bir defasında Zühre kabilesinden bir adam bana geldi ve:

"Ey Ebu Abdullah! Bu fesahat ve belağatın ilim ve fıkıh yolunda olmaması ağrıma gidiyor" dedi.

"Bu yolda kim var, kimi tavsiye edersin?" diye sordum.

"Müslümanların efendisi Malik b. Enes var." Dedi. Onun bu sözü kalbimde yer etti. Muvatta'yı aradım ve Mekke'de birinden ödünç alıp ezberledim. Daha sonra Mekke valisinin yanına gittim. Ondan Medine valisine ve Malik b. Enes'e verilmek üzere bir mektup aldım. Medine'ye vardığımda mektubu verdim. Medine valisi mektubu okuyunca

"Oğlum, Medine'den Mekke'ye yalın ayak yürüyerek gitmek benim için Malik'in kapısına gitmekten daha kolay. Onun kapısına gitmeyi zillet addetmem." Dedi.

"Şayet emir uygun görürse ona gelmesi için birini gönderse." Dedim.

"Ne uzak şey! Keşke ben ve benimle birlikte olanlar ona gitsek de gidiş esnasında üzerimize tozlar bulaşsa ve bu sebeple hacetlerimiz yerine gelse." Dedi. Onunla ikindi vakti gitmek üzere anlaştık. Vakit gelince gittik. Adamlardan biri

kapıyı vurdu. İçeriden zenci bir cariye çıktı. Emir ona "Kapıda olduğumu efendine söyle" dedi. Cariye içeri girdi, bir müddet sonra geldi ve "Efendim diyor ki; Eğer bir meselesi varsa kâğıda yazıp göndersin cevap kendisine verilecektir. Hadis için gelmişse hadis meclisinin düzenlendiği gün gelsin, şimdi gitsin." Dedi. Emir "Yanımda Mekke valisinin gönderdiği mühim bir mektup var." Dedi. Cariye içeri girdi, sonra elinde sandalyeyle birlikte dışarı çıktı. Sandalyeyi bir yere koydu. Sonra da Malik çıktı. Uzun boylu heybetli biriydi. Üzerinde bir örtü vardı. Vali mektubu ona verdi.

Malik okumaya başladı. "Bu kişi işi ve hâli düzgün şeref sahibi biridir, ona hadis naklet." Sözüne gelince mektubu elinden attı ve "Sübhanellah! Rasulullah (sav)in ilmi aracılar vasıtasıyla alınır oldu!" dedi. Baktım ki vali konuşmaya çekiniyor, ona yaklaştım ve "Allah hayrınızı versin, ben hâli ve nesebiyle Muttalip oğullarına mensup biriyim." Dedim. Sözümü bitirince bir müddet bana baktı. Feraset sahibi biriydi. "Adın nedir?" diye sordu. "Muhammed" dedim. "Muhammed, Allah'tan kork, masiyet işlemekten de kaçın, ileride yüksek mertebelere sahip olacaksın." Dedi. "Hürmetlerimi bildiririm efendim." Dedim. "Yarın Muvatta'yı sana okuyacak kişinin yanına gelirsin." Dedi. "Ben Muvatta'yı ezbere biliyorum." Dedim. Ertesi gün erkenden ona gittim, okumaya başladım. Malik'in heybeti beni kapladığında kesmek istiyordum. O ise okuyuşumu ve i'rabımı beğenmişti, "Ey genç devam et." Diyordu. Birkaç gün içinde Muvatta'nın tamamını ona okudum. Daha sonra Malik b. Enes vefat edinceye kadar Medine'de kaldım." İmam Şafii daha sonra Yemen'e gittiğini zikretmiştir.

Zühre kabilesine mensup adamın İmam Şafiiye yaptığı nasihatten alınacak dersler var; O derslerden biri de; Kişinin gidişatını daha iyiye sevk etmede nasihatin önemidir. Onun bu nasihati hem ona hem de ümmete ne kadar faydalı oldu.

Yemen'e Gidişi

Devlet görevlilerinden biri Yemen'e gitmek isteyince annesi amcaoğullarına gitti ve onunla konuşmalarını ve Şafii'yi de yanında götürmesini ondan rica etmelerini istedi. Rica üzerine o kişi bunu kabul etti. Şafiinin annesinin yanında onlara verecek bir şeyi yoktu. Evini on altı dinara rehin verdi ve paranın tamamını ona verdi.

İmam Şafiî Yemen'e gidince Yemen Valisinin maiyetinde kadılık mahiyetinde olan olan bir görev aldı. Vazifesi Yemen'e bağlı olan Necrari'de idi. Şafiî, burada adaleti hakkıyla gerçekleştirdi. Her zaman ve her yerde olduğu gibi Necran'daki halk da vali ve kadılara karşı dalkavukluk ederek, kendi çıkarlarını

temine çalışıyorlardı. Fakat onlar, Şafii'nin şahsiyetinde adaletle karşılaştılar ve dalkavukluk yapmak suretiyle onun ruhunu istilâya imkân bulamadılar.

İmam Şafii'nin Çektiği Sıkıntılar

Yemen'de bazı Şiilerin Halife Harun Reşid'e karşı ayklanmışlardı. İmam Şafii de bir iftira sonucu bu Şiilerin içine katılmıştı. İbni Kesir bu olayı şöyle anlatıyor:

"Şafii katır üzerinde bağlı şekilde Bağdat'a götürüldü. 184 yılıydı. Yaşı otuz dörttü. O ve Muhammed b. Hasan, Harun Reşid'in yanında toplandılar. Muhammed b. Hasan onun hakkında güzel şeyler söyledi. Harun Reşid de onun kendisine atılan iftirayla bir alakası olmadığını anladı. Ebu Yusuf bu olaydan bir ya da iki sene evvel ölmüştü. Muhammed b. Hasan onu kendi yanında misafir etti ve ona özel ikramda bulundu. Daha sonra Şafii de ondan övgüyle söz etmiştir. (El Bidâye Ve'n Nihâye, 33)

İmam şafii, Muhammed b. Hasan ile arasında geçen o meşhur münazaralara ve ihtilaflara rağmen onu çok överdi. Bu münazaralarda Şafii ehli hadisi Muhammed b. Hasan da ehli reyi temsil ediyordu. Her iki taraf arasındaki ihtilaflı meseleler bilinen şeylerdir. Buna rağmen Şafii, Muhammed b. Hasan hakkında şöyle demiştir; "Kendisine içtihada dayalı bir mesele sorulup da hoşnutsuzluk eseri yüzünde görülmeyen Muhammed b. Hasan'dan başka kimse görmedim." (Menakıb, Beyhakî ,1/159)

Mekke'ye Dönüşü ve İmam Ahmed'in Onun Meclisine Katılışı

Şafii gücü nisbetinde Irak ve Hicaz ilmini öğrendikten sonra kendi ilmini neşretme zamanının geldiğini hissetti. Şanı şerefi her bir yana yayıldıktan sonra Mekke'ye dönmeye karar verdi. Mekke'de Harem içerisinde ders vermeye başladı. Çeşitli İslam beldelerinden gelen hacılardan onun ilmini ve fıkhını duyanlar onu dinlemek için yanına koşuyorlardı. Bu şekilde onun şöhreti İslam âleminin her bir yanına yayıldı.

Bu müddet içinde çok sayıda âlimle görüştü. Âlimler onun geniş ilmine ve delil getirmedeki ustalığına hayran kalıyorlardı. Onun sünneti seniyyeye karşı mütabaatı, fıkhi delilleri istinbat şekli herkesi şaşırtıyordu. Onu dinlemeye gelenlerden biri de İmam Ahmed b. Halbel'di. Ahmed b. Hanbel Mekke'ye hacca gelmiş, ileri gelen âlimler ve muhaddislerle karşılaşmak için Mescidi Harama girmişti. Muhaddislerin en meşhuru İmam Şafii'nin hocası Süfyan b. Üyeyne idi. Ama o, İmam Şafii'nin ilim halkasını görünce onun halkasına yanaştı. Hadis nakilleri dışında

onda yeni şeyler buldu. Onun fıkhı derin bir idrak ve derin bir anlayış ürünü idi. Fıkıh usulü esasları da daha önce duyulmuş şeyler değildi. İşte bu sebeple ileri gelen sair ulemanın halkalarını terk edip onun ilim halkasına yaklaştı.

İshak b. Rahuye'den nakledildiğine göre şöyle demiştir;

Mekke'de Ahmed b. Hanbel ile birlikteydim. Bana:

"Gel, sana bu güne kadar gözlerinin bir benzerini görmediği birini göstereyim." dedi. Sonra da bana Şafii'yi gösterdi. (Sıfatu's Safve, 2/250) Bu iki müçtehit arasındaki ilişki güçlüydü. İmam Ahmed, İmam Şafii'yi övüyordu. Ahmed b. Hanbel onun hakkında: "Şafii'nin en güzel hasleti bilmediği bir hadisi işittiğinde onu alması ve kendi kavlini terk etmesiydi." dediğini işittim. (El Menakıb, Beyhakî, 1/476)

Bağdat'a İkinci Gidişi

İmam Şafii hicri 195 yılında Irak'a ikinci defa gitti. Hasan b. Muhammed Zaferanî diyor ki; Şafii yüz doksan beş yılında bize geldi. Yanımızda iki yıl kaldı, sonra Mekke'ye gitti. Daha sonra yüz doksan sekiz yılında tekrar geldi, birkaç ay kaldı, daha sonra da Mısır'a gitti.

Mısır'a Gidişi

Şafii Mısır'a gitmeyi çok arzu ediyordu. Bu arzunun da gerçek sebebini de bilmiyordu. Sonunda Allah'ın takdirine teslim oldu ve Irak'tan kalktı Mısır'a gitti.

Mısır'a vardığında Amr İbnu'l As camiine gitti. Önce orada hadis nakletti. İnsanlar onu sevdiler ve etrafında toplandılar. Orada İmam Şafii'nin ilmi ve ilmî derinliği insanlar tarafından anlaşıldı. Bu arada o, daha önce yazmış olduğu kitapları tekrar gözden geçirdi. Hata ettiği yerleri düzeltti. Sözlerinin birçoğundan döndü ve yeni mezhebini açıkladı. İmam Şaffi'nin ilminden, yaşayışından ve sünnete karşı aşırı bağlılığından etkilenen çok sayıda âlim ona bağlandı. (Menhecü'l İmam, 39)

23. DERS

Tefsir

Mü'minlerin Başına Gelen Belalar, Kendi Günahları Sebebiyledir

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 165-168)

اَوَلَمَّا اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ اَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا ۙ قُلْتُمْ اَنّٰى هٰذَا ؕ قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِكُمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾ وَمَآ اَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَبِاِذْنِ اللّٰهِ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ ۙ ﴿١٦٦﴾ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا ۚ وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَوِ ادْفَعُوا ؕ قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالاً لَاتَّبَعْنَاكُمْ ؕ هُمْ لِلْكُفْرِ يَوْمَئِذٍ اَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْاِيمَانِ ۚ يَقُولُونَ بِاَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ ؕ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ۚ ﴿١٦٧﴾ اَلَّذِينَ قَالُوا لِاِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ اَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا ؕ قُلْ فَادْرَؤُا ۖ عَنْ اَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٦٨﴾

165- Böyle iken başlarına iki katını getirdiğiniz bir musibet size gelip çatınca mı, "Bu bize nereden geldi?" dediniz? De ki: "O kendinizdendir. Şüphesiz Allah her şeye kadirdir."

Bu mübarek âyetler, Uhud gazvesinde münafıkların söylemiş oldukları münafıkça sözlerini, onların hakikate aykırı iddialarını meydana çıkarıyor. Müslümanlara isabet eden bazı belaların birer maslahat ve hikmet gereği olduğunu bildiriyor.

Ey İslâm ordusun erleri!. Siz Uhud gazvesinde size bir musibet, bir yenilgi isabet etti. Ancak Peygamberin emrine muhalefet ederek merkezi terk ettiniz, bu yüzden bozulup dağıldınız. Sonra da bu hadiseyi büyüttünüz, bu felâket bize nereden geldi demeğe başladınız. Hiç düşünmediniz mi ki bu yenilgi, sizin emre

muhalefetinizin bir neticesidir. Çünkü Cenâb-ı Hakk'ın zafer vaadi, sizin merkezde sebat etmeniz ve peygamberin emrine uymanız şartına bağlanmıştır. Ne için böyle fitne koparan düşüncelere düştünüz. Bu musibet, İslâmiyet yüzünden değildir. Peygamberin sözüne itaat edip savaşa atılma yüzünden değildir. Aksine sizin peygamberin emrine muhalefet etmeniz yüzündendir, bulunduğunuz merkezi terk ederek, ganimet malı sevdasına düşmeniz yüzündendir.

Şüphe yok ki, Allah Teâlâ her şeye kadirdir. Binaenaleyh zafer vermeğe de, vermemeğe de her şekilde kudreti vardır, bazı guruplara zafer verir, bazı grupları da mağlûp düşürür. Onun hikmeti neyi gerektirir ise o meydana gelir. İşte Uhud gazvesindeki hâdiseler de bu cümledendir.

166- İki ordunun karşılaştığı gün başınıza gelen musibet Allah'ın izniyledir ve mümin olanları ortaya çıkarması içindir.

Daha sonra Yüce Allah teselli ederek şuna işaret etmektedir: Ey müminler! İki ordunun, Müslümanların ordusu ile müşriklerin ordusunun Uhud'da karşılaştığı gün, başınıza gelen her türlü musibet, Allah'ın izni, iradesi, kaza ve kudreti ile olmuştur. O'nun bunda pek çok hikmeti vardır. Varlık âleminde O'nun irade ve hikmetine boyun eğmeyen hiç bir şey yoktur.

167- Bir de münafıklık edenleri açığa çıkarmak içindi. Onlara, "Gelin, Allah yolunda savaşın yahut müdafaa yapın" denildiği vakit "Eğer biz savaş olacağını bilseydik, arkanızdan gelirdik" dediler. Onlar o gün imandan çok küfre daha yakındılar. Onlar ağızlarıyla kalplerinde olmayanı söylüyorlardı. Allah onların gizlediklerini çok iyi bilendir.

Rivayet edildiğine göre ayet-i kerime Abdullah b. Ubeyy b. Selûl ile Medine-i Münevvere'den Resulullah (sav) ile birlikte çıkan bin kişi arasında bulunan arkadaşları hakkında nazil olmuştur. Daha sonra bunlar yolun yansından geri dönmüştü. Sayıları üç yüz kişi idi. Amaçlan Müslümanlan zayıflatmak ve onlann bozulmalanı sağlamaktı.

İşte bu münafıkların, "Eğer biz savaş olacağını bilseydik arkanızdan gelirdik" şeklindeki sözleri o gün imandan daha çok küfre yakın olduklarını ortaya koymaktadır. Zira düşmanların saldırısı esnasında İslâm vatanını savunmaktan geri duran bir kimse müminlerden olamaz. Çünkü Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "Müminler ancak Allah'a ve Rasulüne iman eden, sonra da şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad eden kimselerdir. İşte onlar doğru olanların ta kendileridir." (Hucurât, 49/15).

"Onlar o gün imandan çok küfre daha yakındılar." ayet-i kerimesini, kişinin durumunun değişip duracağına ve bazı hallerde küfre daha yakın, bazı hallerde de imana daha yakın olacağına delil göstermişlerdir.

168- Kendileri oturup da kardeşleri için, "Eğer bize itaat etselerdi öldürülmezlerdi" diyenlere de ki: "Eğer doğru söyleyenlerden iseniz haydi kendinizden ölümü geri çevirin!"

Eğer kişi evinde oturmakla öldürülmekten yahut ölümden kurtulabilirse o zaman evde oturanların hiç ölmemesi gerekirdi. Hâlbuki mutlaka herkes ölecek. Eğer bu sözleri sarfedenler doğru söyleyen kimseler iseler o halde kendi ölümlerini önlesinler. Bu mümkün değildir ve nitekim bu lakırdıları edenlerin hapsi de ölmüştür.

Dersler ve İbretler:

1- Bu dünya sebepler âlemidir. Sünnetullah (değişmez) kanunlar mü'min olsun kâfir olsun bir ayrım yapmadan herkes için işlemektedir. Zira bu hayat Müslümanlara cennet hayatı yaşatmak için var edilmiş değildir. Aksine mü'minle kâfir arasında kıyasıya bir yarışın yapıldığı bir yerdir. Birisi yeryüzünün imarı ve ıslahı için çalışır. Diğeri ise yeryüzünde fesat çıkarmak, bozgunculuk yapmak ve kan dökmek için çalışır. İşte bunlardan hangisi gerekli tedbirleri almaz, kurallara riayet etmezse kaybeden taraf olur. Hatta bunlar Peygamber ashabı olsalar dahi durum değişmez. Nitekim buradaki ayet-i kerimelerde Bedir zaferinden sonra alınan Uhud yenilgisinin şaşkınlığı sahabelerin üzerinde görülmekte ve adeta "biz hak onlar batıl iken bu yenilgi de nereden başımıza geldi" şeklinde ifade edebileceğimiz bir ruh hali tasvir edilmektedir. Buna karşılık Cenab-ı Hak da yenilginin adresi olarak kendilerini göstermektedir. Zira onların bir kısmı Allah Resulünün emirlerini dinlemediler. Ganimet toplamayı, emre itaate tercih ettiler ve kalplerinin bu şekilde ayrılması, parça parça olması ve itaatsizlikleri bu yenilgiyi getirdi.

2- Bu ayet-i kerimelerin işaret ettiği bir başka önemli nokta da alınan yenilgi ile "artık her şey bitti, artık bundan sonra sırtımızı yerden kaldıramayız." şeklinde oluşan yenilgi psikolojisini yıkmasıdır. Evet zaman zaman bir imtihan gereği ve Müslümanların saflarında yerleşen ve İslam ümmetinin kanını emen, emeğini çalan münafıkların ayrışması ve ahiret hayatında sonsuz nimetlere kavuşacak şehitlerin ortaya çıkması için bazen Müslümanlar da yenilirler. Ama alınan yenilgi asla her şeyi yıkacak bir etki yapmamalı ve daha da önemlisi kalbe tesir etmemeli, kâfirlerin korkusu kalplerimizi ürpertmemelidir. Şu ya da bu süper gücün ilahlaştırılmaması, gerektiğinde inanmış tek bir adamın dahi bütün dünyaya meydan okuyacağı gerçeği unutulmamalıdır.

23. DERS

Hadis

Cihad İçin Biat ve Dua

٧٥ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - وَهُوَ فِي قُبَّةٍ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْشُدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ، اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ لَمْ تُعْبَدْ بَعْدَ الْيَوْمِ». فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ بِيَدِهِ فَقَالَ: حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللهِ فَقَدْ أَلْحَحْتَ عَلَى رَبِّكَ، وَهُوَ فِي الدِّرْعِ، فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ: {سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ}. (بخاري: ٢٩١٥)

75- İbn Abbas'tan (ra) rivâyete göre diyor ki, Peygamber (sav) bir çadır içerisinde bulunuyorken şöyle buyurdu: "**Allah'ım! Senin bana verdiğin ahdini ve beni zafere erdireceğine dair olan vaadini yerine getirmeni diliyorum. Allah'ım! Eğer inananların helâkini murad eylemişsen, artık bundan böyle yeryüzünde sana ibadet olunmaz."** Bu durum karşısında Hz. Ebu Bekir, Resûlullah (sav)'in eline yapışarak, "Ey Allah'ın Resûlü! Bu kadar üzülüp yakarman yeter artık. Çünkü sen gerçekten Rabbine karşı ettiğin duanda oldukça ısrarda bulundun, Allah sana verdiği vaadini yerine getirir" dedi. Bu esnada Resûlullah (sav) zırhının içinde bulunuyordu. Resûlullah (sav) bulunduğu çadırından şu âyetleri okuyarak dışarı çıktı: "**O topluluk pek yakın bir gelecekte bozguna uğratılacak ve onlar arkalarını dönüp kaçacaklardır. Doğrusu onlara vaad olunan asıl azap, kıyamet saatidir. Kıyamet gününün azabı ise, daha korkunç ve daha acı olacaktır."** (Kamer, 45–46) (Tecrid,1257) *Farklı bir rivâyete göre bu olay Bedir savaşı esnasında olmuştur.*

٧٦ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أَبِي أَوْفَى - رضي الله عنهما - قَالَ: دَعَا رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَوْمَ الأَحْزَابِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ: «اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ، اللَّهُمَّ اهْزِمِ الأَحْزَابَ، اللَّهُمَّ اهْزِمْهُمْ وَزَلْزِلْهُمْ». (بخاري: ٢٩٣٣)

76- Abdullah b. Ebî Evfa'dan (ra) rivâyete göre diyor ki: **"Rasûlullah (sav) Ahzab (Hendek) savaşı sırasında müşrikler aleyhine, onların bozguna uğratılmaları için bedduada bulundu ve şöyle dedi: "Ey Kitabı indiren, ey düşmanın hesabı çabucak görüveren Allah'ım! Ey Allah'ım! Ahzab ordularını ve birliklerini darmadağın eyle! Allah'ım! Onları hezimete uğrat ve bu sırada sarsılmalarını sağla, maneviyatlarını yok et."** (Tecrid,76)

٧٧ - عَنْ مُجَاشِعٍ - رضي الله عنه - قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - أَنَا وَأَخِي، فَقُلْتُ: بَايِعْنَا عَلَى الْهِجْرَةِ، فَقَالَ: «مَضَتِ الْهِجْرَةُ لأَهْلِهَا». فَقُلْتُ: عَلامَ تُبَايِعُنَا؟ قَالَ: «عَلَى الإِسْلامِ وَالْجِهَادِ». (بخاري: ٢٩٦٣)

77- Mücaşi (ra)'dan rivâyete göre diyor ki; "**Ben ve kardeşim beraberce Peygamber'e (sav) gittik. Vardığımızda ben dedim ki; "Bizden, Medine'ye hicret etmek vâdimizle biatimizi kabul eyle." Bunun üzerine Resûlullah (sav), "Hicret ecri daha önce Mekke'den hicret edenler için geçmiştir. (Mekke'nin Fethinden sonra Medine'ye hicrete gerek kalmamıştır)" buyurdu. Bunun üzerine ben, "O halde ne adına bizim biatimizi kabul buyurursunuz?" diye sordum. Resûlullah (sav) da: "Müslüman olmak ve İslâm adına cihad etmek için biat et" buyurdu.** (Tecrid, 1274)

٧٨ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما - قَالَ: رَجَعْنَا مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فَمَا اجْتَمَعَ مِنَّا اثْنَانِ عَلَى الشَّجَرَةِ الَّتِي بَايَعْنَا تَحْتَهَا، كَانَتْ رَحْمَةً مِنَ اللهِ. فَقِيلَ لَهُ: عَلَى أَيِّ شَيْءٍ بَايَعَهُمْ، عَلَى الْمَوْتِ؟ قَالَ: لا، بَلْ بَايَعَهُمْ عَلَى الصَّبْرِ. (بخاري: ٢٩٥٨)

78. İbn Ömer (ra)'dan rivâyete göre diyor ki; **"Hudeybiye antlaşmasından sonraki senede, umre için yeniden biat yerine geldiğimizde, bir yıl önce altında Allah'ın rahmeti gereği Resûlullah (sav) ile biat ettiğimiz ağacın hangisi olduğu hakkında içimizden iki kişi olsun ittifak edemedik (ağacı tesbit edemedik). Bu arada kendisine, "Sahabe hangi şeyler üzerine Resûlullah ile biatte bulundu, ölüm üzerine mi?" diye sorulunca, İbn Ömer, "Hayır,**

bilakis Resulullah (sav) savaş esnasında cepheden kaçmayıp sabretmek üzerine onlardan biat aldı." dedi. (Tecrid,1271)

Dersler ve İbretler:

1-Hak Teâlâ mü'minlerin mallarını ve canlarını cennet karşılığı satın almıştır. Böylece mü'minler her şeylerini Allah'a vermişlerdir. Artık mü'minin Allah yolunda herhangi bir şeyini feda etmemesi söz konusu olamaz. Sadece belirlenen plana uygun olarak yolda yürümek, sağa sola bakmadan, hangisini seçeceğim demeden münakaşa ve mücadeleye dalmadan yürümek düşer. Her emre; "Başımla gözüm üstüne" diyerek itaat etmek düşer. Bütün bunların karşılığı cennettir. Gidilecek yol ise cihad yolu, ölmek ve öldürülmek yoludur. Sonuç ise; ya zafer ya da şehadettir.

2- Allah Teâlâ, insan hayatını birtakım antlaşmalarla düzenlemiş ve bunlara bağlı kalmasını istemiştir. Bu ölçülerden ayrılmayı da insanlık derecesinden düşüp hayvanlık derecesine inme olarak değerlendirmiştir.

3- Şu yeryüzünün doğusunda ve batısında "Müslüman" olduklarını sanan insan yığınları oturmuşlar da yeryüzünde Allah'ın ulûhiyetini hâkim kılmak için cihad nedir bilmiyorlar. Kulların hayatına musallat olan ve Allah'ın hakkını gasbetmiş bulunan tağutları yıkmak için çalışmıyorlar. Ölmüyor ve öldürülmüyorlar. Birbirleri ile savaşıp birbirlerini kırmaları ise cihadla hiçbir alakası olmayan ölümlerdir.

4- Elbette hak, hak yolunda seyrine devam edecek, batıl da hakkın yolunu kesip seyrine engel olmaya çalışacaktır. Ve elbette Allah'ın dini yeryüzünde kulları kula kul olmaktan kurtarıp yalnızca Allah'a kul ederek gerçek hüviyetlerini vermeye çalışacaktır. Elbette yoluna devam ederken putlar ve şeytanlar dikilecektir. Bunun yanı sıra Allah'ın dini elbette insanların gerçek hüviyetlerine ulaşmaları için harekete geçecek. Hakkın hak yolunda azimle ilerlemesi ve batıla yol vermemek için bir an bile durmaması işte bunun için gereklidir.

5- Yeryüzünde küfür ve batıl bulunduğu sürece ve insanın insanlık şerefini ayaklar altına alan Allah'tan başkasına kulluk sürüp gittikçe Allah yolunda cihad sürüp gidecektir. Allah'a karşı verilen söz, her müminin yüklendiği zorunlu bir yükümlülüktür. Aksi halde imandan söz edilemez "Her kim ki savaşmadan ve kendisini savaşa hazırlamadan ölürse münafıklıktan bir şüphe içinde ölmüş olur."

23. DERS

Davet Fıkhı

Rabbani Olan Bireyler Yetiştirmek

Rabbani manaları ve duyguları geliştirme ve bu şekilde bireyleri eğitme konusunda Hz. Peygamber (sav) bize en güzel ve en doğru yol ve yöntemi göstermiştir. Yaratılmışların Rabbi olan Allah'ın mesajını taşımak ve gereğini yapmak için bize bu yolu göstermiştir. Hz. Peygamber (sav) köklü ve sarsılmaz bir binanın kurulmasına önem verirdi. Sahih ve sağlam akidelerinin doğrultusunda arkadaşlarını eğiterek, peygamber olarak gönderildiği günden itibaren halka hep bu doğru anlayışı vermek istedi. Hz. Peygamber (sav) ashabını birçok yönlerden donatarak geleceğe hazırlayıp öyle eğitiyordu.

Rabbani bireyler nasıl yetiştirilir ve bunun ölçüsü nedir? Bu bireylerin genel vasıfları nasıl olacaktır? Şimdi bu vasıfların zihinsel ölçülerini ele alalım.

1.Allah Teâlâ, noksanlardan beridir, münezzehtir. O, sonsuz kemalat sahibidir, bir ve tektir, ortağı yoktur. Rabbani nesil buna inanacaktır.

2.Allah, her şeyin ve varlığın yaratıcısıdır, sahibi ve malikidir. Her işi düzene koyandır. Rabbani nesil buna inanacaktır.

3.Bu varlık âleminde, küçük olsun, büyük olsun, görüneni olsun, görünmeyeni olsun, her nimetin gerçek kaynağı Allah'tır. Çünkü, "Size ulaşan her nimet Allah'tandır. Sonra size bir sıkıntı ve zarar dokunduğu zaman yalnız O'na yalvarır yakarırsınız." (Nahl, 53) Rabbani nesil buna inanacaktır.

4.Allah'ın ilmi her şeyi kuşatmıştır. Yerde ve gökte O'na gizli kalan hiçbir şey yoktur. İnsanın gizlediği olsun, açıktan yaptığı olsun, hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. "Allah'ın her şeye kadirdir ve Allah her şeyi ilmiyle kuşatmıştır." (Talak, 12) Rabbani nesil buna inanacaktır.

5.Allah melekleri aracılığıyla insanların amellerini, küçük ve büyük olsun hepsini bir kitapta kayda geçirtir. Zamanı gelince bu kitap önlerine serilecektir.

"Kitap ortaya konur. Suçluları, kitabın içindekilerden korkuya kapılmış görürsün. 'Eyvah bize! Bu nasıl bir kitaptır ki küçük, büyük hiçbir şey bırakmadan hepsini sayıp dökmüş!' derler." (Kehf, 49) Rabbani nesil buna inanacaktır.

6.Allah kullarını arzu etmedikleri şeylerle dener, böylece madenleri ortaya çıksın ister. İçlerin Allah'ın kaza ve kaderine rıza gösteren olabileceği gibi, karşı çıkanları da olacaktır. Kaza ve kadere rıza gösterenler, açık ve gizli O'na teslimiyet gösterenler, hilafete, imamete ve beyliğe layık olanlardır. Rıza göstermeyenler ise, Allah'ın gazabını ve öfkesini çekerler.

"O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır." (Mülk, 2) Rabbani nesil buna inanacaktır.

7. Allah Teâlâ, kendisine sığınana ve hükmüne göre amel edenlere yardım eder, destekler ve istediğine muvaffak kılar.

"Çünkü benim velim, kitabı indiren Allah'tır. O, bütün salihlere velilik eder." (Araf, 196) Rabbani nesil buna inanacaktır.

8.Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, kullarının O'na kulluk ve ibadet etmeleridir. "Hayır, yalnız Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol." (Zümer, 66) Rabbani nesil buna inanacaktır.

9.Her şeyden münezzeh olan Allah, Kur'an'da bu kulluğun ve tevhidin sınırlarını ve esaslarını çizmiş, Hz. Peygamber (sav) de ashabıyla, kendisine iman edenlerle birlikte bunun üzerinde durmuş ve onlara olması ve yapması gerekenleri hep tekrar etmiştir. Rabbani nesil buna inanacaktır.

10.Bu dünya hayatı ne kadar uzun sürerse sürsün bir gün yok olacaktır. Dünya metaı ne kadar büyük ve önemli olursa olsun, yine de bir hiçtir, çok basit şeylerdir.

"Dünya hayatının hâli, ancak gökten indirdiğimiz bir yağmurun hâli gibidir ki, insanların ve hayvanların yedikleri yeryüzü bitkileri onunla yetişip birbirine karışmıştır. Nihayet yeryüzü (o bitkilerle) bütün ziynet ve güzelliklerini alıp süslendiği ve sahipleri de onun üzerine (her türlü tasarrufa) kadir olduklarını sandıkları bir sırada, geceleyin veya güpegündüz ansızın ona emrimiz (afetimiz) geliverir de, bunları, sanki dün yerinde hiç yokmuş gibi, kökünden yolunmuş bir hâle getiririz. İşte düşünen bir toplum için, ayetleri böyle ayrı ayrı açıklıyoruz." (Yunus, 24) Rabbani nesil buna inanacaktır.

11.Her yaratılmış, günü gelince Allah'a döneceklerdir. Hepsi de yaptıklarından sorguya çekileceklerdir. Sonunda ya cennette veya ateşte karar kılacaklardır.

"İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder." (Kıyamet, 36) Rabbani nesil buna inanacaktır.

12. Cennet nimetleri, orada insana, dünyada çektiği her yorgunluğu ve sıkıntıyı unutturur. Nitekim cehennem ateşi de, insana dünyada yaşadığı her türlü rahatı ve konforu unutturur.

"Ey Muhammed! Ne dersin; biz onları yıllarca (dünya nimetlerinden) yararlandırsak, sonra da kendilerine tehdit edildikleri şey gelse, hâlleri nice olurdu? Dünyada yararlandırıldıkları şeyler onlara fayda sağlamazdı." (Şuara, 205-207) "Onlara şöyle denir: 'Geçmiş günlerde yaptıklarınıza karşılık, afiyetle yiyin, için." (Hakka, 24)

Rabbani nesil buna inanacaktır.

13.Dünyanın zeval bulması ile insanların cennet veya cehenneme yerleşmeleri de birçok badirelerden ve denemelerden sonra olacaktır.

"Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Çünkü kıyamet sarsıntısı çok büyük bir şeydir. Onu göreceğiniz gün, her emzikli kadın emzirmekte olduğu çocuğundan geçer ve her hamile kadın da karnındaki çocuğunu düşürür. İnsanları sarhoş görürsün; hâlbuki onlar sarhoş değillerdir. Ne var ki Allah'ın azabı çok şiddetlidir." (Hac, 1-2) "Hâl böyle iken inkâr ederseniz, çocukları ak saçlı ihtiyarlara çevirecek olan bir günden kıyametten nasıl korunursunuz? O günle gök bile yarılır, Allah'ın vaadi gerçekleşir." (Müzzemmil, 17-18)

Rabbani nesil buna inanacaktır.

14.Bu sıkıntı ve zorluklardan, şiddetten kurtulmanın, cennete girmenin ve cehennem ateşinden uzak kalmanın yolu, Allah'a iman etmek, salih amel işlemek ve Allah'ın rızasını gözetmektir.

"İman edip salih ameller işleyenlere gelince, onlara içinden ırmaklar akan cennetler vardır. İşte bu büyük başarıdır." (Buruc, 11)[1]

Resûlullah (sav) böylece yeryüzünde mesajını tanıtıyor, insanlara hatırlatmalarda bulunuyor ve onlara doğru yolu, Allah katındaki yerlerini ve konumlarını gösteriyordu. Hz. Peygamber (sav), bu mesaj onların gönüllerinde yer edinceye dek bu şekilde hatırlatmalarına, doğruyu göstermelerine hep devam etti.

Resûlullah'ın o engin eğitiminden geçen sahabe, gece-gündüz demeden bu uğurda tüm gayretlerini sergilediler. Güçleri yettiğince hiç bıkmadan, usanmadan ve tembellik göstermeden görevlerini sürdürdüler. Amaçları dünyada saadete ermek, ahirette de kurtuluşu elde etmek olmuştur.[2]

---

1 Dr. Seyyid Nuh, Menhecu'r Resûl fi Ğarsir Ruhi'l Cihadiyye, s. 19-34

2 Dr. Seyyid Nuh, Menhecu'r Resûl fi Ğarsir Ruhi'l Cihadiyye, s. 37

Resûlullah (sav) ashabını rabbani bir şekilde eğiterek geleceğe hazırladı. Onları tedrici olarak görevlere alıştırdı. Öncelikle ashabını kitap ve sünnet üzere yetiştirdi, onlara Kur'an-ı Kerimi öğretti, kendilerini manevi hastalıklardan, kalp hastalıklarından korudu. İlahi mesajı nasıl üstlenmeleri gerektiği gerçeğini öretti. Bu merhalede yüce Allah peygamberini ve İslam davetçilerini şu ayette öngörülen gerçekler doğrultusunda yönlendiriyordu:

"Sabah akşam Rablerine, O'nun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte ol. Dünya hayatının ziynetini arzu edip de gözlerini onlardan ayırma. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldığımız, boş arzularına uymuş ve işi hep aşırılık olmuş kimselere boyun eğme." (Kehf, 28)

Bu ayet, Hz. Peygamber'e, davetine icabet edenlerin eksik ve kusurlarına, hatalarına bakmamasını emrediyor. Çok fazla soru sormalarına tahammül göstermesini, sabretmesini istiyor. Daveti kabulde tereddüt gösterenlere karşı da sabırlı olmasını, düşmanlarının fitnesinden dolayı dayanmalarını emrediyor. Çünkü hakka davet ve tebliğin çok zor olduğunu, bunun için ashabının dayanıklık göstermelerini, yılmamalarını öğretmesini istemiştir. Gaflet içinde olanlara, aymazlara uyulmamasını, onları dinlememeleri gerektiğini bildiriyor.[3]

İşte bu, Resûlullah'ın çizdiği yol ve izlediği metot idi. Gerek bireyleri ve gerekse cemaatleri rabbani manada hazırlamak için bu rotanın izlenmesi zorunludur.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Dr. Seyyid Muhammed Nuh / Resululla'ın Sahebeye Kazandırdığı Cihad Ruhu

[3] Ettarik ila Cemaati'l Müslimin, s. 170

23. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam Şafii'nin Zühd Hayatı

Teslimiyeti ve Tevazusu

İmam Şafii (rh) Geceyi üçe böler ve birinci kısmı kitap yazımına, ikinci kısmını uykuya, üçüncü kısmını da namaza ayırırdı. Ömrünün sonlarına doğru rahatsızlığı görenleri acındıracak seviyeye ulaşmıştı. Ancak o, bir gün olsun şikâyetçi olmamıştır. (Fahreddîn er- Râzî, a. g.e ., 310)

Sadece Fıkıh ilminde değil, başka pek çok sahada "imam"lığı bütün ümmet tarafından müsellem olan o büyük insanın tevazuu da ilimdeki yüceliğiyle mütenasip idi. "Bütün emelim iki şeyi öğrenmekti: Atıcılık ve ilim. Atıcılık sahasında emelime ulaştım. Hatta öyle ustalaştım ki, onda on isabet ettiriyordum." Bu sözü nakleden Amr b. Sevâde diyor ki:

"Diğer emeli olan ilim konusunda bir şey söylemedi ve sustu. Bunun üzerine ben dedim ki: Allah'a yemin ederim ki, ilimde elde ettiğin derece atıcılıktaki derecenden daha ileridir." (Ebû Nu'aym, Hilyetu'l – Evliyâ, 9/86)

Rabbi'nin Himayesi Altında

Abbasî halifesi Harun Reşid , bir gün son derece kızgın bir şekilde görevlilerden birini çağırıp, İmam Şâfiî'yi kastederek: "Şu Hicazlı nerede? Derhal onu bulup bana getir!" dedi.

Görevli, İmam Şâfiî'yi seven biriydi. Halife'nin hışmına uğrayacağından endişe eder vaziyette İmam'ın evine gitti. Durumu anlattı; birlikte saraya gittiler. Yolda giderken İmam'ın dudaklarının kıpırdamasından bir şeyler okuduğunu anlamıştı. Huzura alındığında Harun Reşid ayağa kalktı, İmam'ı buyur etti ve önüne oturdu. O kızgın halinden eser kalmamıştı. Uzun süre konuştular. Ardın-

dan İmam'a bir kese altın hediye etti ve görevliye, onu evine kadar götürmesini emretti. İmam, saraydan ayrılınca kesedeki altınların hepsini halka dağıttı.

Harun Reşid'deki bu değişikliğin sebebini anlayan görevli, İmam'a saraya giderken ne okuduğunu sordu. İmam, Âl -i İmrân suresinin, "Allah, kendisinden başka ilâh olmadığına şahitlik etti" diye başlayan 18 ve 19. ayetlerini okuduğunu söyledi ve ardından, okuduğu uzun duayı nakletti.

Bu duayı ezberleyen görevli daha sonra şöyle diyecekti: "Harun Reşid bana ne zaman kızacak olsa, bu duayı okudum, kızgınlığı hemen yatıştı. Bu, Şâfiî'den kaynaklanan bir bereketti."

Kalp Hassasiyeti

Abdullah b. Abdilhakem anlatıyor:

"Bir sohbette abid ve zahidlerden bahsediyorduk. Söz Zünnûn'a geldi. O sırada Ömer b. Nübâte yanımıza geldi ve ne konuştuğumuzu sordu. Biz, abid ve zahidlerin menkıbelerini konuştuğumuzu ve Zünnûn'dan bahsettiğimizi söyledik. Şöyle dedi:

"Allah'a yemin olsun ki, Şâfiî'den daha fasih, daha çok verâ sahibi bir kimse görmedim. Bir gün ben, o ve Hâris b. Lebîd, Safa tepesine çıkmıştık. Hâris , "İşte bu, sizi ve öncekileri bir araya topladığımız o hüküm günüdür." (Mürselât, 38) ayetini okudu. Şâfiî'nin sarsıldığını ve şiddetli bir şekilde ağladığını gördüm. Sonra şöyle dedi: "İlâhi! Yalancıların sözlerinden ve gafillerin yüz çevirmesinden sana sığınırım. İlâhi! Ariflerin kalpleri senin emrine boyun eğmiş, müştakların kalpleri seninle sarhoş olmuştur. İlâhi! Kereminden bana bağışta bulun. Rahmet ve mağfiretinin örtüsüyle beni ört. Kereminle beni affeyle ey merhametlilerin en merhametlisi…" (Fahreddîn er- Râzî , a. g.e , 311)

Kur'an ayetleri okunduğunda yaşadığı halet-i ruhiye, Rasul -i Ekrem (s.a.v) Efendimiz'in hadisleri konusunda da aynıyla vaki idi. Bir gün büyük fakih ve muhaddis Süfyân b. Uyeyne'nin meclisine gitti. Süfyan b. Uyeyne, kalbi rikkate getiren bir hadis rivayet etti. İmam Şâfiî, hadisi duyar duymaz bayıldı. Orada bulunanlar Süfyan b. Uyeyne'ye hitaben, "Ebû Muhammed! Muhammed b. İdris (İmam Şâfiî) neredeyse öldü!" dediler. Bunun üzerine , Süfyan b. Uyeyne : "Eğer Muhammed b. İdris öldüyse, zamanının en üstünü öldü demektir." karşılığını verdi. (Ebû Nu'aym , a. g.e , 9/102)

Muarızlarıyla ilmî münazaralarda bulunurken, onlara nasihat etmekten başka bir amaç taşımazdı. İlmî münazaralarda aradığı tek şey hakkın ortaya çıkmasıydı. Şöyle derdi:

"Münazarada bulunduğum hiç kimse olmadı ki, iddiasında kendisine başarı verilsin, tahkim ve yardıma mazhar olsun diye arzu etmemiş olayım. Münazarada bulunduğum kimselere Allah Teâlâ'nın yardım etmesini, kendilerini (sürçmelerden) korumasını temenni ederim. Münazara anında Allah Teâlâ'nın, hakkı benim dilime mi, yoksa muhatabımın diline mi yerleştirdiğine aldırmam (muhatabım hakkı söylediği zaman, benden sadır olmuş gibi kabul ederim)." (Ebû Nu'aym, a. g.e., 9/126, Ebubekir Sifil, Semerkand, Şubat,2005)

Dostluğa Dair Tavsiyeleri

Arkadaşlarından birisine şöyle tavsiyede bulunmuştu: Bir arkadaşının hoşlanmadığın bir şey yaptığına dair bir haber alırsan, sakın ola ki hemen ona karşı düşmanlık besleyip dostluğu kesme. Böyle yaparsan, yakînen bildiğin bir şeyi şüphe sebebiyle terk etmiş olursun. Böyle bir durum olursa, o arkadaşına, "senin şöyle şöyle yaptığına dair bana bir haber ulaştı" de. O haberi sana getireni zikretmen de uygun olur. Eğer inkâr ederse, "sen ondan daha doğru söyledin ve bu işten uzaksın" de ve daha fazla bir şey söyleme.

Eğer itiraf ederse ve o işi yapmakta bir mazeretini bulursan, o mazereti kabul et. Eğer o işi yaptığını reddetmezse, "o işi yapmaktaki amacın neydi" diye sor. Eğer bir özür beyan ederse kabul et. Eğer arkadaşın herhangi bir mazeret beyan etmez ve sen de bir çıkış yolu bulamazsan, onun o işi yaptığını kabul et ve onun bir kusur işlediğini dü şün. Bundan sonra muhayyersin; dilersen ona, o işin misliyle –fazlasıyla değil– mukabele et; istersen kendisini affet. Affetmek takvaya ve kereme daha uygundur. Çünkü Yüce Allah, "Bir kötülüğün karşılığı, misli bir kötülüktür. Ama kim affedip ıslah ederse, onun ecri Allah'a aittir" (Şura, 40) buyurmuştur.

Eğer onun hareketinin misliyle kendisine mukabele etmen gerektiği konusunda nefsin seninle çekişirse, arkadaşının sana karşı önceki iyi ahvalini hatırla. Bu kötülüğü sebebiyle onun son hali, senin nazarında önceki iyiliklerini eksiltmesin. Zira bu, bizzat zulümdür. Salih bir kişi şöyle demiştir: Allah Teâlâ, benim bir kötülüğüme mukabil bana onun daha fazlasıyla mukabele ederek hakkımı eksiltmeyen kimseye rahmet eylesin."

Eğer bir dostun varsa, ona sımsıkı sarıl. Zira dost edinmek zor, dosttan ayrılmak ise kolaydır. O salih kişi, dosttan ayrılmanın kolaylığını şöyle bir benzetmeyle açıklardı: Bir çocuk, büyük bir taşı kuyuya atar. Onu oraya atmak o çocuk için kolaydır. Ama onu oradan çıkarmak, yetişkin insanlar için zordur. Sana tavsiyem budur, vesselam.

Vefatı

İmam Şâfiî H. 200'de görüşlerinin en çok yaygınlaşacağı Mısır'a gitmişti.

İmam Şafii'nin son günleri Mısır'da ilim neşri ve kitap tasnifiyle geçti. Çok fazla çalışması sebebiyle bedeni yorgun düşmüş ve bu arada basur hastalığına yakalanmıştı. Ancak o buna rağmen kendine zaman ayırmıyor, talebelerle uğraşmayı, ilim neşretmeyi ve kitap tasnifini kendi nefsine tercih ediyordu. Hicri 204/819 yılı Receb ayının sonunda vefat edinceye kadar bu böyle devam etti. Allahu Teâlâ onu geniş rahmetiyle kuşatsın. (Menhecü'l İmam, 39)

Müzenî şöyle diyor; Ölüm döşeğine yattığı günlerde yanına gitmiştim. Ona:

"Nasıl sabahladın ey Üstad?" diye sordum.

"Dünyadan gidecek, arkadaşlarından ayrılacak, ölüm kâsesinden içecek biri olarak sabahladım." Dedi. Allah'a vasıl olacağım ve kötü amellerimle karşılaşacağım. Bilmiyorum, gidişim cennete mi yoksa cehenneme mi? Tebrik mi edileceğim yoksa matem mi tutulacak bana." Dedi.

Eserleri:

1. Ahkam-ül-Kur"an **2**. İhtilafü'l-Hadis **3.** Müsnedü'ş-Şafii

4. Er-Risale fi'l-usûl. Usul-i fıkha dairdir ve bu konuda yazılan ilk kitaptır. Hanefilerde, usul müctehid imamlar devrinde yazılı bir eser haline getirilmemiştir. Daha sonra gelen Hanefi fukahası fürûu fıkıhtan hareket ederek usûl kaidelerini belirlemişlerdir. İmam Şâfî ise, işin başında er-Risâle'yi yazarak sonraki Şâfiî bilginlerini bu külfetten kurtarmıştır.

5. El-Mevaris. 6.El-Ümm: Fıkıh ilmine dair olup, İmam-ı Şafii"nin içtihad ederek bildirdiği meseleleri içine alan bir eserdir. Yedi cild halinde basılmıştır.

7. Kitab"üs-Sünen ve"l-Müsned: Hadis ilmine dairdir. **8.** El-Emali el-Kübra

9. El-İmla"es-Sagir **10**. Edeb-ül-kadi **11**.Fedail-i Kureyş **12.** El-Eşribe **13.** Es-Sebkû ve"r-remyü

14. İsbat-ün-Nübüvve ve Redd-i ale"l-berahime gibi eserleri ve divanı vardır.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Necmeddin Salihoğlu / İmam Şafii

24. DERS

Tefsir

Şehitler Ölmez

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 169-175)

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللهِ اَمْوَاتاًۢ بَلْ اَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَۙ ﴿١٦٩﴾
فَرِحِينَ بِمَا اٰتٰيهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهٖۙ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْۙ
اَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَۘ ﴿١٧٠﴾ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍۙ وَاَنَّ اللهَ لَا
يُضِيعُ اَجْرَ الْمُؤْمِنِينَۚ ﴿١٧١﴾ اَلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا اَصَابَهُمُ الْقَرْحُۛ
لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا اَجْرٌ عَظِيمٌۚ ﴿١٧٢﴾ اَلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ
جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيمَاناًۖ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ﴿١٧٣﴾ فَانْقَلَبُوا
بِنِعْمَةٍ مِنَ اللهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوٓءٌۙ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللّٰهِۜ وَاللهُ ذُوفَضْلٍ عَظِيمٍ
﴿١٧٤﴾ اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَاءَهٗۖ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾

169- Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Bilakis onlar Rableri katında diridirler, rızıklanırlar.

Yüce Allah şehitler hakkında dünyada öldürülmüş olsalar dahi ahiret yurdunda ruhlarının diri ve rızıklanır halde olduğunu haber vermektedir. Diğer canlılar nasıl rızıklanıyorlarsa onlar da öylece rızıklanırlar, yerler ve içerler. Bu ise onların hayatta oluşlarını daha bir pekiştirmekte ve Allah'ın rızkı ile gelen nimetler içerisinde olduklarını ifade eden hallerini nitelendirmektedir.

Burada "Allah katında" olmakla kendilerinden söz edilmesi, onların üstünlüklerine, yüksek mevkilerine ve şereflerine bir işarettir. Oldukça yakın olmalarını

gerektiren bir tabirdir. Yoksa burada "yanında olmak" mekân, mesafe, yakınlık ve sınır itibariyle değildir. Kur'an-ı Kerim'in şehitler hakkında tespit ettiği bu hayat, gaybî bir hayattır. Biz bunun hakikatini idrak edemeyiz. Ancak Kur'an-ı Kerim'in haber ettiği şekilde bu hayata iman ederiz.

170- Allah'ın lütfundan kendilerine verdiği ile sevinç içindedirler. Arkalarından henüz kendilerine katılamayanlara da, "Kendileri için hiç bir korku yoktur, onlar üzülecek de değillerdir" diye müjdelemek isterler.

Bu şehitler ebedî nimetler, büyük lütuflar, şehitlik sebebiyle başkalarına üstün kılınmak gibi orada gördükleri şeylerle sevinç içerisindedirler. Aynı şekilde onlar henüz Allah yolunda öldürülmemiş mücahit kardeşlerinin durumundan dolayı da sevinirler. Bunlar henüz şehit olmamakla birlikte, aynı yol üzerinde gitmektedirler. Kendilerinden önce giden şehit kafilelerinin izine uymaktadırlar. Bu şehitler Rablerinin kendileri için hazırlamış olduğu güzel mükâfatı gördüler.

171- Onlar Allah'tan bir nimet ve bir lütfü ve Allah'ın müminlerin ecrini zayi etmeyeceği müjdesini de vermek isterler.

172- Yaralandıktan sonra yine Allah'ın ve peygamberin çağrısına koşanlar, içlerinden iyilik yapanlar ve sakınanlar için büyük bir mükâfat vardır.

Bunlar Ashab-ı Kiram'dan Uhud'da meydana gelen acı çarpışmanın ertesi günü, tekrar savaşmak için Resulullah (sav) tarafından çağrılan kişilerdir. Üstelik yaralardan dolayı bitkin düşmüşler, daha dün savaş alanında ölmekten kıl payı kurtulmuşlardı. Saldırının korkusunu, yenilginin acısını ve felaketin şiddetini henüz unutmamışlardı. Aldıkları bunca yaranın yanında birçok yiğitlerini de kaybetmişlerdi. Sayıları da azdı.

Resulullah (sav) onları savaş için tekrar çağırıyordu. Önceki gün savaşa katılmayanların bu gün kendisiyle birlikte gelmesine de müsaade etmemişti. Sadece bir gün önceki çarpışmada yer alanlar yeniden çağrılmış ve onlar da yaralarla bitkin düştükleri halde Allah'ın ve Resulü'nün çağrısına koşmuşlardı.

Bununla Resulullah (sav) Müslümanların gönüllerinin ve duygularının buluştuğu noktanın; yenilgi, acı, eziyet ve yaralarla dolu olmamasını dilemiş olabilir. Bu yüzden, gönüllerinde bunun bir deneme ve imtihan olduğunu, yoksa yolun sonu olmadığını yerleştirmek için Kureyş'i takip etmeye ve onları kovmaya çağırmaktadır. Kuşkusuz onlar hâlâ güçlüdürler. Galip olan düşmanları da za-

yıftır. Bu olay bir kere oldu ve geçti artık. Nitekim onlar da zaaf ve dağılmaktan kurtulup Allah ve Resulü'nün çağrısına uyunca üstünlük sağladılar.

İbin İshak, Sahabeden Bedir savaşını görmüş bir zatın şu rivayetini nakleder: "Ben ve kardeşim Resulullah'la birlikte Uhud'a katılmış ikimiz de yaralı geri dönmüştük. Resulullah (sav)'in müezzini düşmanı takibe çıkacağını duyurunca, kardeşime -belki de kendime- şöyle dedim: "Resulullah'la birlikte savaşa çıkmayı kaçıracak mıyız? Vallahi binecek bir hayvanımız olmadığı gibi ağır yaralıydık da. Buna rağmen Resulullah (sav)'le beraber çıktık. Benim yaralarım daha hafifti, kardeşim ağırlaşınca Müslümanların konakladığı yere kadar onu sırtımda taşıdım."

173- Onlar öyle kimselerdir ki insanlar onlara, "İnsanlar size karşı bir ordu hazırladılar, o halde onlardan korkun" dediler ve bu, onların imanını artırdı ve "Allah bize yeter, O ne güzel vekildir" dediler.

Düşmanları adına söz söyleyen Nuaym ibni Mesud el-Eşcaî, İslâm mücahitlerine hitaben düşman kuvvetlerinin gücünü abartarak anlattı ve "Düşmanlarınız sizinle savaşmak için çok büyük kuvvet topladılar, sizi büsbütün mağlûp etmek istiyorlar. Artık siz o düşmanlarınızdan korkun, onlara karşı savaşa çıkmayın" dedi. Ancak o mübarek mücahitlerin kalplerine hiçbir korku düşüremedi. Bilâkis onun bu sözleri İslâm kahramanlarının imânını arttırdı.

174- Sonra da kendilerine hiç bir zarar dokunmaksızın Allah'tan bir nimet ve bolluk ile döndüler. Allah'ın rızasına da uydular. Allah pek büyük lütuf sahibidir.

Rivayet olunuyor ki, Ebu Süfyan Uhud'dan Mekke'ye dönmeye karar verdiği zaman: "Ey Muhammed, sözleşme zamanımız Küçük Bedir mevsimi olsun, orada çarpışırız istersen." diye bağırmıştı. Hazreti Peygamber (sav) de Hz. Ömer'e: "Bu, bizimle senin aranda inşaallah" diye cevap vermesini emretmişti. Vakit gelince Ebu Süfyan gelip "Merru'z Zahran" isimli yere kondu. Fakat Allah kalbine bir korku verdi, cayıp dönmek istedi. O sırada Umre yapmış dönen Nuaym b. Mes'ud Eşceî'ye rastgeldi. Ona: "Ben Muhammed'le Bedir mevsiminde çarpışmaya anlaşmıştım. Ancak bu sene ise kurak, bunun için dönmek istiyorum. Fakat Muhammed çıkar da, ben çıkmamış bulunursam cesareti artar. Medine'ye git onları oyala sana on deve vereyim." demişti. Nuaym geldi gördü ki, Müslümanlar hazırlanıyorlar. "Bu doğru bir fikir değil; onlar memleketinize geldiler, birçoğunuzu öldürdüler, siz üzerlerine giderseniz, hiç biriniz geri gelmez". Dedi. Ve bu söz, bir takımları üzerinde tesirini gösterdi.

Resulullah (sav) bunu anlayınca: "Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ben yalnızca çıkarım." buyurdu ve beraberinde yetmiş kişi kadar zevat ile hareket etti. Gittiler, Küçük Bedir'e vardılar. Küçük Bedir, Kinane Oğulları'na ait bir sudur. Burası her sene sekiz gün toplandıkları bir Pazar (fuar) yeri idi. Hazreti Peygamber ve ashabı, müşriklerden kimseye rastlamadılar. Pazara gittiler, yanlarında nafakaları ve ticaret malları da vardı. Alış-veriş ettiler, bire iki kazandılar ve Medine'ye sağ salim ve zengin olarak geldiler ki, bu âyet bunlar hakkındadır.

175- İşte bu şeytandır, ancak kendi dostlarını korkutur. Siz onlardan korkmayın, benden korkun! Eğer gerçek müminler iseniz.

Hileci, aldatıcı ve hain şeytan, dostların arkasına gizlenir, vesvesesine râm edemediği kimselerin gönüllerine onlarla korku salar. Fkat şeytan ve dostları, Rabbine sığınan, O'nun gücüne dayanan müminin kendilerinden korkmayacağı kadar zayıftırlar. Kuşkusuz, korkulup endişe duyulacak tek güç, fayda ve zarar dokundurabilen güçtür. O da Allah'ın gücüdür. Allah'a iman edenler yalnızca O'nun gücünden korkarlar. Onlar sadece O'ndan korktukları sürece herkesten daha güçlü olurlar. Yeryüzünde hiçbir güç onların karşısında duramaz olur. Ne şeytanın ne de dostlarının gücü.

Dersler ve İbretler:

1- Allah Rasulü (sav)'in bu dünyadaki en büyük isteğinin Allah yolunda öldürülüp tekrar diriltilmek; öldürülüp tekrar diriltilmek olduğunu düşünürsek bu büyük mertebeye ulaşmak her mü'minin sevdası olmalıdır.

2- Allah yolunda olmadan Allah yolunda ölünmez. Allah yolunda olmak, gayreti, mücadeleyi hayat tarzı haline getirmek, sürekli koşuşturma, sürekli gayret ve hizmet ehli olmakla olur. Zaten ***Hayat iman ve cihad değil midir?***

3- Korkaklar ve İslam davasına bir takım hesaplarla katılanlar, İslami mücadeleyi ganimet paylaşımı için bir sıçrama taşı olarak kullananlar zor zamanlarda hemen İslam cemaatinden ayrılırlar. En küçük bir tehdit algıladıkları zaman dizlerinin bağı çözülür. İslam düşmanlarını gözlerinde büyüttükçe büyütür ve nihayet onlara karşı durulamayacağı kanaatine vararak İslam saflarından koparlar.

4- Ey Müslümanlar! Şeytan daima düşmanların gücünü Naim gibi büyüten şeytan tabiatlı herhangi bir şahıs şeytani düzenlerin dostlarının gücünü abartarak sizi korkutuyor, onların çok büyük imkânlara, kuvvetlere sahip olduklarını söylüyor. Fakat siz, onun bu sözlerine kıymet vermeyin, endişeye düşmeyin. O şeytanın dostları çok korkaktır.

24. DERS

Hadis

Millete (Kamuya) Ait Malı Çalmak / Devlet Malı Yemek

٧٩ – عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: كَانَ عَلَى ثُقَلِ النَّبِيِّ – صلى الله عليه وسلم – رَجُلٌ يُقَالُ لَهُ كِرْكِرَةُ فَمَاتَ، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ – صلى الله عليه وسلم –: «هُوَ فِي النَّارِ». فَذَهَبُوا يَنْظُرُونَ إِلَيْهِ فَوَجَدُوا عَبَاءَةً قَدْ غَلَّهَا. (بخاري: ٣٠٧٤)

79- Abdullah b. Amr'dan (ra) rivâyete göre, diyor ki: "**Yol boyunca Resûlullah (sav)'in yükünü koruyup kollayan Kirkire adında biri vardı. Nihayet bir gün bu kişi vefat etti. Resûlullah (sav) onun için: "O cehennem ateşindedir" diye buyurdu. Bunun üzerine sahabe, adamın neden dolayı cehennemlik olabileceğini öğrenmek üzere onun bulunduğu yere gittiler. Bir de baktılar ki, eşyası arasında millet malına ait bir aba bulunuyor."** (Tecrid, 1313)

٨٠ – عَنْ خَوْلَةَ الأَنْصَارِيَّةِ – رضي الله عنها – قَالَتْ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ – صلى الله عليه وسلم – يَقُولُ: «إِنَّ رِجَالا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللهِ بِغَيْرِ حَقٍّ فَلَهُمُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». (بخاري: ٣١١٨)

80- Ensar'dan Havle (ra) diyor ki, Resûlullah (sav)'i şöyle buyururken işittim: "**Doğrusu öyle adamlar var ki Allah'ın Müslümanların kamu işlerine ayırdığı malları haksız yere harcayıp yerler. Kıyamet gününde cehennem ateşi onlar için beklemektedir."** (Tecrid,1325)

Dersler ve İbretler:

1- Her insanın üzerinde birçok hak ve sorumluluklar vardır. İnsanın üzerindeki bu hak ve sorumluluklar "*hukukullah*" denilen Allah'ın hakları ve "*hakku'l-ibad"* denilen yaratılmışların hakları diye iki kısma ayrılır.

2- Yüce Allah'ın üzerimizdeki hakları; O'nun varlığına ve birliğine inanmak, hiçbir şeyi ortak koşmadan O'na ibadet edip, emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmaktır. Yaratılmışların haklarının başında ise, insanların hakları gelmektedir. İnsanlar arasındaki bütün ilişkiler, "fertlerin karşılıklı hakları" içerisinde yer almaktadır. Ayrıca kamu hakları denilen haklar da vardır ki, "hukukullah" kapsamında değerlendirilmektedir.

3- Kamu hakkı denilince, özellikle kamu mallarının haksız yollarla zimmete geçirilmemesi akla gelir. İslâmî literatürde, kamu malını zimmetine geçirmeye "gulûl" adı verilmektedir. Gulûl, İslâm hukukunda da bu çerçevede terim anlamı kazanmış ve "devlet malına hıyanet etmek, kamu malını zimmetine geçirmek, mülkiyeti bütün ümmete-millete ait olan devlet hazinesinden veya ganimetlerden gizlice almak, özellikle de taksim edilmeden önce savaş ganimetinden bir şey çalmak" şeklinde tanımlanmıştır. (DİA,14/191-192)

4- Emanet çok geniş kapsamlı bir kavram olup; başta dinî yükümlülükler olmak üzere beden ve ruh sağlığı, evlât, servet, mal-mülk, makam-mevki, kısaca maddî ve manevî bütün değerler bu kavramın kapsamı içine girer.

5- "Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder" (Nisa, 58) ayeti, özellikle yöneticilerin hem adalet hem de emanet ehli olmaları gerektiğini emreder. Devletin mal varlığı halka aittir ve bunda bugünün ve gelecek nesillerin hakları vardır. Yöneticilerin, tüyü bitmemiş yetimlerin de hakkı olan bu malları gereksiz yerlerde harcayıp, israf etmeleri haramdır.

6- Toplumun bütününe ait mal ve değerler, yöneticiler açısından olduğu kadar, bireyler açısından da birer emanettir. Her birey doğrudan ya da dolaylı olarak bu emanetlerin korunmasından ve yerli yerince kullanılmasından sorumludur. "Eğer ümmetim kamu malından çalma günahını işlemese karşılarına ebediyen düşman dikilemez." (*Heytemi, ez-Zevacir, 2/140)*

7- Resulullah (sav) Efendimiz kamu malı olan ganimeti çalmış kimselerin cenaze namazlarını kılmamıştır. Zeyd b. Halid'in (r.a.) anlattığına göre: "Hayber Savaşı sırasında ashabdan biri öldürülmüştü. Hz. Peygamber'e haber verildi. O, "Arkadaşınız üzerine namaz kılın!" buyurdu. Hz. Peygamber'in bu sözü üzerine, halkın çehresi değişmiş, (tedirginlik çöktü). Bunun üzerine Hz. Peygamber olaya şöyle buyurdu: "Arkadaşımız, Allah için cihad sırasında ganimetten çalmıştı!" Bunun üzerine, maktûlün eşyasını karıştırdık. Yahudilere ait boncuk kolyelerden iki dirhem bile etmeyen bir kolyeyi almış olduğunu gördük*." (Ebu Davud, Cihad, 14; Nesaî, Cenaiz, 66.)*

24. DERS

Davet Fıkhı

Rabbani Neslin Vasıfları/1

Rabbani nesil, Allah'a Karşı Çok Dua Edip Yalvar Yakar Olmalıdır

Bu gerçeği Rabbimizin şu ayeti bize bildiriyor:

"Sabah akşam Rablerine, O'nun rızasını dileyerek dua edenler." (Kehf, 28)

Dua büyük bir kapıdır. Eğer o kapı, bir kula açılacak olursa, oradan sürekli olarak hayır ve bereket akar. Bu itibarla, mesajı üstlenen ve mesaj görevi için hazırlanan, bu emaneti üzerine alan kimselerin mutlaka Allah'a bağlılıkları fazla olmalıdır ve ona çokça dua etmelidirler Çünkü bu, zafer için en büyük ve en önemli faktörlerden biridir. Yüce Allah buyuruyor ki:

"Kullarım, beni senden sorarlarsa, bilsinler ki, gerçekten ben onlara çok yakınım. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm." (Bakara, 186)

"Bana dua edin, duanıza cevap vereyim." (Mümin/Ğafir, 60)

"Hani Rabbinizden yardım istiyor, yalvarıyordunuz. O da, 'Ben size art arda bin melekle yardım ediyorum.' diye cevap vermişti." (Enfal, 9)

Allah Teâlâ, düşman ile karşı karşıya gelindiğinde ona dua etmeyi ve onu anmayı emrederek şöyle buyuruyor:

"Ey iman edenler! Savaş için bir toplulukla karşılaştığınız zaman sebat edin ve Allah'ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz." (Enfal, 45)

"Yardım ve zafer ancak mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi Allah katındadır." (Âli İmran, 126)

Bunun içindir ki Resûlullah (sav) girdiği tüm savaşlarda Rabbine dua eder ve ondan yardım isterdi. Allah Teâlâ da ona yardım eder ve ordusu ile onu desteklerdi. Nitekim Resûlullah (sav) Bedir'de müşriklere baktığında, sayılarının bin kişi olduğunu ve fakat onların karşısında kendi güçlerinin ise 319 kişiden

ibaret bulunduğunu gördü. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sav) kıbleye yönelerek ellerini kaldırıp Rabbine dua etmeye başladı. Öylesine Rabbine yakarmaya ve ellerini yukarı kaldırmaya başlamıştı ki, sırtındaki abası omuzlarından yere düşmüştü.

Hemen Hz. Ebubekir geldi ve onu yerden alarak tekrar Resûlullah'ın omuzlarına attı ve sonrasında o da Resûlullah'ın arkasında durup duasına iştirak etti ve "Ey Allah'ın Resûlü! Yaptığın dua ve yakarış yeter. Çünkü Allah sana vadettiğini kesin olarak verecektir." dedi. İşte bunun üzerine şu ayet iner:

"Hani Rabbinizden yardım istiyor, yalvarıyordunuz. O da, 'Ben size art arda bin melekle yardım ediyorum.' diye cevap vermişti." (Enfal, 9)

İşte Resûlullah (sav) tüm savaşlarında Rabbine böyle dua buyururlardı. Nitekim şu dua da, Hz. Peygamber'in dualarından biridir:

"Ey kitabı (Kur'an'ı) indiren, hesabı çarçabuk görüveren, bulutları yürüten, orduları hezimete uğratan Allah'ım! Allah'ım! Onları hezimete uğrat, birliklerini sarsarak yerele bir eyle ve onlara karşı bize zafer ve üstünlük ihsan eyle!"[1]

Resûlullah (sav) düşman ile karşılaşınca şöyle dua buyururlardı:

"Allah'ım! Benim biricik dayanağım ve yardımcım sensin. Düşmanların hile ve tuzaklarını senin yardımın sayesinde önlerim. Senin bana verdiğin kuvvet sayesinde düşmana saldırır ve yine senin yardımın sayesinde düşmanla savaşırım."[2]

Resûlullah (sav), bir toplumdan korktuğunda ise şöyle dua buyururdu:

"Allah'ım! Senden, onların önlerine dikilip güçlerini kırmanı istiyoruz ve onlardan gelebilecek kötülüklerden de sana sığınıyoruz."[3]

İbni Abbas diyor ki:

"Hz. İbrahim (as) ateşe atıldığında, 'Allah bize yeter ve O, ne güzel vekildir.' diye dua etmişti. Hz. Muhammed (sav) de halk kendisine, 'İnsanlar size karşı ordu toplamışlar, onlardan korkun.' Dediklerinde' (Âli İmran, 173), tıpkı Hz. İbrahim (as) gibi bu duayı okumuştu."[4]

İşte rabbani manada güç hazırlanması gerek fert ve gerek toplum bazında olsun, bu şekilde olmalıdır. Böyle olmalıdır ki, cihad bayrağını yüklensinler. Çünkü Allah'ın dinin egemen kılmak için temkin ancak bu şekilde sağlanabilir.[5]

---

1 Müslim, Cihad ve Siyer, 3631
2 Ebu Davud, Cihad, 2632
3 Ebu Davud, Vitir, 1537
4 Buhari, Vahiy, 6/48
5 Said el-Kahtani, El-Cihad fi Sebilillah, s. 36

Rabbani nesil, İhlâslı olmalıdır

Yine aynı ayete baktığımızda ihlas ve samimiyeti görmekteyiz. Çünkü ayette:

"O'nun rızasını dileyerek" ibaresi ile istenen, müminlerin gerek fert ve gerekse toplum hâlinde olsunlar, rabbani birer mücahit olmaları ve cihadlarında Allah'ın rızasını gözetmeleri gerekir. Bunun için ganimet, makam, mevki, lakap, liderlik gibi bir amacı olmamalıdır. Söz ve davranışlarıyla Allah rızasını istemekte samimi olmalıdır. Sadece akidesi adına bir asker olduğunu kanıtlamalıdır ve hâl diliyle de şöyle demelidir:

"Ey Muhammed! De ki: 'Şüphesiz benim namazım da, diğer ibadetlerim de, yaşamam da, ölümüm de âlemlerin Rabbi Allah içindir. O'nun hiçbir ortağı yoktur. İşte ben bununla emrolundum. Ben Müslümanların ilkiyim." (Enam, 162-163)

Aslında ihlâs, amelin kabul edilmesine bir delildir. Bilindiği gibi, Allah katında bir amelin kabul görmesi için, o amelin ihlâs ile ve samimi bir niyetle, sünnete ve şeraite uygun olarak yerine getirilmesine bağlıdır. Zaten ihlâs sayesinde insanın içinin doğruluğu gerçekleşmiş olur Bu konuda Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

"Ameller, niyetlere göre değerlendirilir."[6]

İşte bu, batının yani insanın iç dünyasının ölçüsü ve terazisidir. Sünnete uygunluk meselesine gelince, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim, bizim bu işimizde yer almayan bir yenilik ortaya koyarsa, o reddolunmuştur, kabul görmez."[7]

Kişinin Allah'a kendisini teslim etmesi, niyetinin halis olması ve amelinin de salih olmasına bağlıdır. Aynı zamanda ihsan sahibi olacak, Allah'ın Resûlüne ve sünnetine de tabi olacaktır.

6 Buhari, Vahiy, 1/3-1
7 Buhari, Sulh, 3/167

24. DERS

Mezhepler Tarihi

İmam Ahmed bin Hanbel ve Hanbelî Mezhebi

Günümüzde yaşayan Ehl-i sünnet îtikâdı üzerine olan dört büyük fıkhi mezhebden birisi de Hanbelî mezhebidir. Hanbelî mezhebinin imamı Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel b. eş-Şeybâni el-Mervezî Hanbelî, muhaddis ve mutlak müctehiddir. 164/780 yılında Bağdat'ta doğdu. Küçük yaşta babasını kaybettiği için onu annesi Sâfiyye binti Meymune büyüttü. Soyu, Nizar kabilesinde Hz. Peygamber (sav)'in soyu ile birleşmektedir.

İlk eğitimini Abbâsîlerin başkenti Bağdat'ta aldı. Daha çocukken Kur'an-ı Kerîm'i ezberledi. Diğer dini ilimleri okuduktan; Arapça'yı ve dil bilgisini geliştirdi ve bundan sonra bütün mesaisini hadislere ayırdı. Basra, Hicaz, Kûfe ve Yemen gibi ilim merkezlerine birçok seyahatler yaparak buralarda bulunan ulema ve muhaddislerle görüştü ve onlardan hadis aldı. Üçü parasızlıktan ötürü yaya olmak üzere beş defa hacca gitti. İmam Şâfiî ile ilk defa Hicaz'da tanıştı. Yolculuklarında fakir olduğundan büyük sıkıntılarla karşılaştı. Yemen'deki muhaddis Abdurrezzak b. Hemmam'dan hadis almak için Yemen'e giderken yolda parası bitince hamallık yaptı. (el-Bidâye ve'n-Nihâye, 9/ 329)

Ravilerden hadislerle birlikte sahâbe ve tabiine dair ulaşan bütün rivayetleri almıştır. Fıkhi bilgisini ve usûl-i fıkhı Ebu Yusuf ve İmam Şafii'den aldığı derslerle kuvvetlendi. Toplayıp tedvin ettiği hadis ve sahâbe fetvalarını fıkhının dayanağı yaptı. Kırk yaşından sonra, topladığı beş bine yakın talebeye ders vermeye başladı.

Diğer büyük müctehidlerin birçoğuna zulmedildiği gibi "Kur'an mahlûktur" demediği için zulmedildi. Halife Me'mun'un döneminde Ahmed b. Hanbel, el-Kavârîrî, Muhammed b. Nuh, Sücâde gibi bir grup âlim "Kur'an mahlûktur" görüşüne karşı çıktıkları için zincirlere vurularak hapse atıldılar, işkence gördüler. Bu arada Kavârîrî ve Sücâde de resmi görüşü kabul ettiklerini söyleyerek serbest

bırakılmışlardır. Ahmet b. Hanbel Mu'tasım (833-842) zamanında da Bağdat'ta tekrar hapsedilmiş ve işkence edilmiştir. Yirmi sekiz ay hapiste kalan Ahmed b. Hanbel, serbest bırakıldıktan sonra iktidara gelen el-Vâsık (ö:232/847) devrinde de aynı muhalifliğini sürdürdüğünden gözetim altında tutulmuş, beş yıl hadis dersi vermesi engellenmiştir. Nihayet el-Mütevekkil (ö:247/861) devrinde yeniden hadis çalışmalarına dönebilmiştir. Onun bu zorluklarla dolu günleri ondört yıl sürmüştür. Halife el-Mütevekkil'in gönlünü almak amacıyla hediye ve maaş vermek istemesini de reddetmiş, hatta halifenin yardımını kabul eden oğullarına kırılmış, kendisi hiçbir zaman kimseden bir karşılık almamıştır.

İmam Ahmed, 241/855 yılında Bağdat'ta vefat ettiğinde cenazesine on binlerce kişi katılmış ve namazı Cuma günü kılınmıştır. Türbesi VII. asırda Dicle nehrinin taşmasında sulara kapılıp kaybolmuştur.

Ahmed b. Hanbel itikatta, amelde, ahlâkta sünnetten başka bir yol izlememiştir. Cedelden, münakaşadan, salt rey ile hüküm vermekten kaçınmış, sahâbe ve tabiinin yolunu izlemiştir. Sabırlı, mütevazî, ciddi, yumuşak, kanaatkâr, takva sahibi, ihlâslı bir müctehiddir. İmanı, kalp ile tasdik, dil ile ikrar ve uzuvlarla amel diye tarif eder ve artıp eksilebileceğini söylerdi. Büyük günah işleyen dinden çıkmış olmaz. Allah'ın sıfatları nasslardaki gibidir, tevil edilmez. Müteşabihleri yorumlamaktansa susmak evladır. Bir halife adil veya zalim olsa da ona itaat edilir, isyan çıkar yol olmayıp, bağiy'dir, derdi.

Ahmed b. Hanbel, fıkıh ilmini Ebû Hanîfe'nin öğrencisi ve devrin baş kadısı Ebû Yûsuf'tan almıştır. Yanında yetiştiği hocası ise Huşeym b. Beşir b. Ebu Hazim'dir. Ayrıca Umeyr b. Abdullah b Halid Abdurrahman b. Mehdi, Ebu Uyeyne, İmam Şâfiî, Abdurrezzak b. Hümâm, İsmail b. Aliyye'den faydalanmıştır. Ahmed b. Hanbel'den hadîs rivayet edenler arasında Buhârî, Müslim, Ebû Davud, Ali b. el-Medînî en önemli muhaddisler vardır.

Hanbelîler ictihad kapısının kapanmadığını ve her asırda, mutlak bir müctehidin bulunmasını farz-ı kîfa ye olduğunu söylerler. Çünkü toplumda karşılaşılan yeni olaylar bunu gerekli kılar. Bu, mezhebin Kitap ve Sünnetin üzerine çıkmaması için de gereklidir. Hanbelî mezhebinin fakihleri çok güçlü olduğu halde, istenilen ölçüde yayılmamıştır. Halktan bu mezhebe bağlı olanlar azınlıkta kalmışlardır. Hatta hiçbir İslâm ülkesinde çoğunluğu teşkil edememişlerdir. Ancak Necid ile Saud (ö. 795/1393) ailesi Hicaz bölgesine hâkim olduktan sonra Arabistan yarımadasında Hanbelî mezhebi oldukça güçlenmiştir.

Bu mezhebin fazla yayılmamasının sebepleri şunlardır: Hanbelî mezhebi teşekküt etmezden önce Irak'ta Hanef, Mısır'da Şâfiî ve Mâlikî, Endülüs ve Mağrib'te yine Mâlikî mezhebi hâkim durumda idi. Diğer yandan Hanbelîler

önceleri, başkalarına karşı delilden çok sert hareketlere başvuruyorlardı. Güçleri arttıkça, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma için insanlara baskı yapıyorlardı. Hanbelîlerin bu gibi davranışları yüzünden insanlar bu mezhepten ürkmüşlerdir. Bu sebeple Hanbelî mezhebi fazla taraftar bulamamıştır (Mezhepler Tar. 505, 506).

Eserleri:

Ahmed b. Hanbel'in bizzat yazdığı tek eseri "el-Müsned"dir. Bu kitap onun 700 binin üzerindeki hadis arasından seçtikleriyle meydana getirmiştir. Müsned'de tekrarlarıyla birlikte 40 bin, tekrarlar dışında yaklaşık 30 bin kadar hadis yer alır. Müsned, Ahmed b. Hanbel'in hayatında iki oğlu Salih ve Abdullah ile kardeşinin oğlu Hanbel tarafından Ahmed'ten işitilmiş ve rivayet edilmiştir. Müsned, bâblara göre değil, senetlere göre düzenlenmiş olup, hasen ve garib hadislerin çoğunu ihtiva etmektedir.

Ahmed b. Hanbel'e atfen Hanbelî imamlarınca yazılan eserler şunlardır:

es-Sünne, Zühd, Salât, Ver'a ve'l-İman; Reddi ale'l Cehmiyye ve'z-Zenadıka; Eşribe; Mesail; Cüz fi Usûlu's-Sünne; Fedailu's-Sahabe; Er-Reddü ala men iddea't-Tenâkuza fi'l-Kur'ân; et-Tefsir; en-Nasih ve'l Mensuh; Tarih; el-Mukaddem ve'l Muahhar fi'l Kur'an; Vücubâtü'l Kur'an; Menâsikü'l Kebir ve's Sağir; el-Cerhu ve't Ta'dil; el-İlel ve Marifetu'r-Rical bunlardandır.

Hanbeli Mezhebin belli başlı fıkıh kitapları şunlardır: Necmeddin Tûfi, Kavâidi Kübra i ibn Receb, Kavâid, Alaeddin Ali b. Abbâs el-Ba'li, Kavâid; Abdülkadir el-Cîlî, el-Günya li-talibi't-Tariki'l-Hak; Muciru'd-Din, Kitabu'l ins el-Celîl; Abdülaziz b. Cafer, el-Mukni'; ibnu'l Kayyım el-Cevziyye, İ'lâmu'l Muvakkiin, İbn Teymiyye, Fetevâ, Minhâcu's-Sünne; Abdülkadir b. Ömer el Dımaşkî, Naylu'l Ma'arib; Ebu'l Ferce Abdurrahman b. Receb, Tabakatu'l Hanâbila.

25. DERS

Tefsir

Münafık, Mü'min'den Ayrılacaktır

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 176-180)

وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ ۚ اِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْئاً ۭ يُرِيدُ اللّٰهُ اَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْاٰخِرَةِ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾ اِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْاِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْئاً ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِاَنْفُسِهِمْ ۭ اِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا اِثْماً ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٧٨﴾ مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلٰى مَا اَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتّٰى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ ۭ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَجْتَبِي مِنْ رُسُلِهٖ مَنْ يَشَاۗءُ ۠ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ ۚ وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَآ اٰتٰىهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ هُوَ خَيْراً لَهُمْ ۭ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ ۭ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ وَلِلّٰهِ مِيرَاثُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۭ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

176- Küfürde yarışan o kimseler seni üzmesin. Şüphesiz onlar, Allah'a asla hiçbir zarar veremezler. Allah onlara ahirette hiçbir nasip bırakmamak ister. Onlar için büyük bir azap da vardır.

Birtakım insanların, konulan ödülü elde etmek için yarışır gibi küfür, batıl, kötülük, günahkârlık yolunda büyük bir çaba harcadıkları görülür. Arkasından kovalayan biri varmış gibi ya da mükâfat kazanması için önden biri çağırıyor gibi ısrarla, şiddetle ve gayretle yol aldığı görülür. Uyarılarına kulak vermedikleri için Cehennem'e koşuşan bu kulları geri çevirme imkânına sahip olmadığından dolayı

Resulullah (sav)'in kalbi hüzünlenmekteydi. Nitekim Cehennem'e sürüklenen ve küfür içinde koşuşan bu insanların Müslümanlara ve Allah'ın davasına dokundurdukları kötülük ve işkenceler ve sonuçta saflarını seçmek için Kureyş'le girişilen savaşın sonucunu bekleyen topluluklar arasındaki İslâm'ın yayılmasını engellemelerinden dolayı da kalbi kederleniyordu. Kureyş Müslüman olup boyun eğince insanlar dalga dalga Allah'ın dinine girmeye başlamıştı. Bütün bunların Resulullah (sav)'in kalbinde yer ettikleri kuşkusuzdur. Bu yüzden yüce Allah Resulü'ne güven vermekte, kalbini kaplayan hüznü gidererek teselli etmektedir.

177- Şüphe yok ki iman karşılığında küfrü satın alanlar Allah'a hiç bir zarar veremezler. Onlar için çok acıklı bir azap vardır.

Evrenin sayfalarında ve fıtratın derinliklerinde imanın kanıtları serpiştirilmiş durumdadır. Şu olağanüstü varlık âlemindeki harikulâde uyum ve mükemmelliğinde, ayrıca doğrudan doğruya fıtratın yapısında ve varlıklarla uyuşmasında, sanatkâr eli ve sanatın eşsizliğini duyumsamaları ve imanın işaretlerini rahatlıkla bulabilmeleri yerleştirilmiştir. Sonra iman davasının çağrısı bizzat Resulullah (sav)'in diliyle yapılmıştır. Davanın tabiatı, fıtratla uyuşması, güzelliği, ahenkliliği, hayat ve insanlar için en uygun metod oluşu da iman etmek için bir kanıttır.

Ancak onlar bilerek ve kanıtlarını görerek imanı satıp karşılığında küfrü alıyorlar. Bu yüzden, küfürde koşuşmak üzere Allah tarafından terk edilmeyi, bütün enerjilerini bu uğurda harcayıp ahiret sevabından hiçbir pay elde etmemeyi hak ediyorlar. İşte bu yüzden yüce Allah'a hiçbir zarar veremeyecek kadar zayıftırlar. Çünkü onlar tam bir sapıklık içindedirler ve hakk namına hiçbir şeye sahip değildirler. Yüce Allah sapıklığa bir güç indirmemiş, batıla bir kuvvet bahşetmemiştir. Son derece kabarık görünmelerine ve geçici bir süre için müminlere eziyet etmelerine rağmen, bu basit ve gülünç güçleriyle Allah'ın dostlarına ve O'nun davasına zarar vermekten uzaktırlar.

178- Kâfirler, sakın kendilerine mühlet vermemizi haklarında hayırlı sanmasınlar. Onlara mühlet vermemiz ancak günahlarını artırmaları içindir. Onlar için horlayıcı bir azap da vardır.

Allah Teâlâ'nın kafirlere mühlet vermesi aslında tevbe etmeleri ve imana girmeleri için bir fırsat tanımadır. Ancak onlar bu mühleti yanlış yerde, günahlarının daha çok artması için kullanmışlardır.

179- Allah müminleri üzerinde bulunduğunuz halde asla terk etmez. Nihayet murdarı temizden ayıracaktır. Allah size gaybı da bildirecek değildir. Fakat Allah

peygamberlerinden kimi dilerse seçer. O halde Allah'a ve peygamberlerine iman edin. Eğer iman eder ve sakınırsanız sizin için pek büyük bir mükâfat vardır.

Çile ve sıkıntılar imanın sadakatini açığa çıkartır. Allah'ın kendisi vasıtasıyla dostlarını ortaya çıkartacağı, düşmanlarını da rezil edeceği belli bir takım zorlukları yaratması da gerekli bir şeydir. O bakımdan Mü'minleri Uhud savaşında karşı karşıya kaldıkları durumların benzeri bir halde bırakmaz. Nihayet Allah mümini münafıktan ayırt eder, ortaya çıkartır. Nitekim Yüce Allah bir başka yerde şöyle buyurmaktadır: *"Andolsun ki biz sizleri imtihan edeceğiz. Ta ki içinizden cihad edenleri de sabredenleri de açığa çıkartalım ve haberlerinizi açıklayalım."* (Muhammed, 31).

Nitekim Uhud savaşı, Yüce Allah'ın müminleri sınadığı bir imtihan alanıydı. Bununla insanların imanları, sabırları, yiğitlikleri, Allah'a ve Resulüne itaatleri ortaya çıktı. Yine bu yolla Yüce Allah münafıkların üzerindeki örtüleri kaldırdı, böylelikle münafıkların emirlere aykırı davranışları ve cihaddan dönmeleri, Allah'a ve Resulüne hainlikleri açık seçik ortaya çıktı.

Dikkat edilecek olursa Kur'an-ı Kerim daima iman ile takvayı birlikte zikreder. Tıpkı namaz ve zekâtı birlikte zikrettiği gibi. Çünkü bunlar birbirlerinden ayrılmaz şeylerdir. Ayrıca bunlar olmaksızın imanın kemal bulmayacağını ifade eder. Yine Kur'an-ı Kerim can ile cihadı mal ile cihadla birlikte zikreder.

180- Allah'ın lütuf ve kereminden kendilerine verdiği şeylerden cimrilik gösterenler zannetmesinler ki o haklarında hayırlıdır. Hayır. Bu, onlar için bir şerdir. Cimrilik etikleri şey kıyamet günü boyunlarına bir halka olarak geçirilecektir. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

Bundan önceki ayet-i kerimeler cihada ve canını feda etmeye teşvik mahiyetinde olduğu için, bunun akabinde cihad yolunda malını feda etmeye de teşvik etmektedir.

O bakımdan hiç bir kimse cimrilerin cimriliklerinin mal yığmak ve saklamakla, biriktirmekle kendileri için hayırlı olduğunu, cömertliğin ve infakın da kendilerini hakir düşüreceğini zannetmesin. Cimrilik dünyada da ahirette de hem toplum için, hem fert için büyük bir kötülüğün kaynağıdır.

Ebu Hureyre (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: "Allah, her kime bir mal verir o da onun zekâtını ödemezse, malı ona gözünün üzerinde iki kara noktası bulunan büyük bir ejderha suretinde gösterilir. Bu ejderha kıyamet gününde boynuna dolanır. Onu iki çenesiyle yakalar ve şöyle der: "Ben senin malınım, ben senin hazinenim." (Buharî)

Dersler ve İbretler:

1- Münafıklar; İslam toplumunun içerisinde yer alan ve Müslüman olan vatandaşların sahip olduğu hakları kullanan ama inanç bakımından -dil ile ikrar ettiklerini kalb ile inkâr ettikleri için- kâfir olan insanlardır. Görünüşte kendilerinin "Ben de Müslümanım." Sözüne itibar edildiği için Müslümanlarla bir arada bulunurlar. Ama onlar iyi gün dostudurlar. Ganimet paylaşımı olduğunda üşüşürler. Ama iş bedel ödemeye geldiğinde, Müslümanların başına belalar bir sağanak gibi yağmaya başladığında bunlarda ne din kalır ne iman. Azılı bir din düşmanı kesilirler. İşte mü'minlerin başına çeşitli zamanlarda gelen belalar bu münafıkları yani gizli kâfirleri açığa çıkararak İslam toplumunu arındırır. Onların kuracakları hile ve tuzaklara engel olur.

2- İlk iman nesli, en şiddetli belalarla imtihan edilmiştir. Ama başlarına gelen musibetlere sabrederek Allah Teâlâ'ya yönelmişler asla bir gevşeklik göstermemişlerdir. Mekke döneminin yakıp pişirdiği bu ilk iman neslinin üzerine inşa edilen Medine İslam devleti 10 yıllık kısa bir zaman diliminde dünyanın süper güçlerine kafa tutar duruma gelmiş, Bizans orduları dahi karşılarında tutunamamıştır.

3- Tabii musibetlere ancak İslami manada eğitilmiş toplumlar sabrederler. İmanı olgunlaşmış, bir binanın yapı taşları gibi birbirine kenetlenmiş, korkuyu yenmiş, tağutların tehditlerine pabuç bırakmayan insanlar zorluk zamanında davada sebat ederler. Öyle ise ferahlık zamanında insanlar eğitilmeli ki zorluk zamanında da sebat etsinler.

4- Son ayet-i kerime (180. Ayet) hak yolundaki cihadın canı feda etmek sureti ile olacağı gibi malları feda etmek suretiyle de olabileceğini gösteriyor ve bu uğurdaki cimriliğin pek zararlı neticesini tasvir ediyor. Allah Teâlâ'nın kendilerine sırf bir kerem ve lütuf olarak verdiği malda, servette, kudrette cimrilik edenler bu cimriliğin kendileri için bir hayır, bir fâide, bir tasarruf olduğunu sanmasınlar. Bunda öyle bir hayır yoktur. Tersine bu cimrilik onlar için bir şerdir. O cimrilik ettikleri mal, servet ve sair şeyler kıyamet gününde yılan gibi bir suret alarak o cimrilik göstermiş olanların boyunlarına dolanacaktır. Onlar gelecekte böyle bir acıklı durumla karşı karşıya kalacaklardır.

5- Bu âyeti kerimedeki cimrilikten murat, âlimlerin çoğuna göre vâcib olan malî bir vazifeyi yerine getirmekten kaçınmaktır. Meselâ: Bir insanın kendisini ve nafaka vermesi gereken kimseleri idare için kudreti dâhilinde olan malını harcaması, açlıktan ölmek tehlikesiyle karşı karşıya kalmış bir şahsın imdadına koşup onu o tehlikeden kurtarmaması, İslâm davasını müdafaa için lâzım gelen mâli yardımlaşmada bulunmaması gibi. İşte bu gibi malî vazifeleri, yapmaya güçleri yettiği halde yerine getirmekten kaçınanlar, uhrevî cezalara adaydırlar.

25. DERS

Hadis

Anne Karnında İken Yazılan Yazı

٨٣ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ - رضي الله عنه - قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ قَالَ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَبْعَثُ اللهُ مَلَكًا فَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ وَيُقَالُ لَهُ: اكْتُبْ عَمَلَهُ وَرِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ، ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ الرُّوحُ، فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ لَيَعْمَلُ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ إِلا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ كِتَابُهُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ، وَيَعْمَلُ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ إِلا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ». (بخاري: ٣٢٠٨)

83- Abdullah b. Mesud'dan (ra) rivâyete göre, diyor ki: Kendisi doğru söyleyen ve Rabbinin kendisine vaat ettikleri de doğrulanan Allah Resûlü (sav) bize şöyle dedi:

"Doğrusu sizden birinizin (bir insanın) ana rahmindeki yaratılışı kırk gündedir. Daha sonra ana rahminde bir araya toplanan o maddeler yine bir o kadar (kırk günlük) bir süre kadar alaka (kan pıhtısı) halini alır. Bundan sonra yine bir o kadar (kırk günlük) bir zaman dilimi içinde bir mudga (bir çiğnem et parçası) halini alır. Daha sonra da, Allah dört görevi (kelimeyi) yerine getirmekle görevli kıldığı bir melek gönderir. Meleğe, 'Onun amelini (ne edip etmeyeceğini), rızkını, ecelini (ne kadar süre yaşayacağını), şaki (günah işleyen ve sonunda bedbaht olacak olan biri) mi, yoksa said (güzel davranışlarda bulunarak sonunda mutlu olacak olan biri) mi olacağını yaz' diye emredilir. Sonra da o cenine ruh (can) üflenir. Doğrusu içinizden bir adam öyle bir amel işler ki, bu ameli sayesinde adamın cennet ile arası bir zira'lık (40–50 cm) bir mesafe kalır. Derken

bu esnada ana karnında kendisi için takdir edilen yazı devreye girer ve böylece o kimse cehennem ehlinin işleyeceği amelleri işler ve sonunda cehenneme girer. Yine adam öylesine bir amel işler ki, kendisiyle cehennem ateşi arasında bir ziralık bir mesafe kalır, derken bu esnada ana karnında iken takdir edilen yazı devreye girer, bundan böyle o kimse cehennem ehlinin işleyeceği amelleri işler ve cennete girer." (Tecrid, 1356)

٨٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِذَا أَحَبَّ اللهُ الْعَبْدَ نَادَى جِبْرِيلَ: إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلَانًا فَأَحْبِبْهُ فَيُحِبُّهُ جِبْرِيلُ، فَيُنَادِي جِبْرِيلُ فِي أَهْلِ السَّمَاءِ: إِنَّ اللهَ يُحِبُّ فُلانًا فَأَحِبُّوهُ، فَيُحِبُّهُ أَهْلُ السَّمَاءِ، ثُمَّ يُوضَعُ لَهُ الْقَبُولُ فِي الأَرْضِ». (بخاري: ٣٢٠٩)

84- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuş: "Allah, bir kulunu sevince, Cebrail'e, 'Ey Cebrail, Allah filanca kulunu seviyor, sen de sev' diye nida eder. Bunun üzerine Cebrail de o kimseyi sever ve gök ehline, "Allah filan kimseyi seviyor, siz de onu seviniz" diye seslenir. Bunun üzerine gök ehli de o kimseyi severler. Derken böylece yeryüzünde de onun sevilmesi için gerekli ortam sağlanır ve o da kabul görür." (Tecrid,1357)

Dersler ve İbretler:

1- Hadiste verilen bu haberi, insanlar anlamakta güçlük çekebilirler, akıllarının yetmediği bu konuyu kabul etmeme gibi bir hataya düşebilirler. Çünkü her akıl her şeyi kavrayamaz. Kavrayamadığı şeyi reddetmek, akıllı bir insanın yapacağı şey değildir. Ona düşen vazife, kendisinin anlayamadığını bir anlayanın bulunacağını düşünerek, doğru haberi başkalarına ulaştırmaktır. Nitekim Kur'ân'ın birçok âyeti zaman içinde, ilmin ve fennin gelişmesiyle daha iyi anlaşılmıştır. Peygamber Efendimiz'in hadislerinin bir kısmı için de durum aynıdır. Hadisleri nakleden râviler, anlamasalar da işittiklerini aynen nakletmiş, bu rivayetleri kitaplarına alan musannifler de onları aynı sadâkatla kaydetmiş ve günümüze ulaşmasını sağlamışlardır. Bu durum, hadis rivayetinin ne kadar büyük bir hassasiyetle ele alındığının da önemli bir delilidir.

2- Yukarıda anlatılanlar, halk arasında kader veya alın yazısı olarak bilinip adlandırılan hususlardır. Bu adlandırma doğrudur; yanlış olan, kendisini başına gelenlere mahkûm hissetmesi, azim ve gayreti, çalışıp çabalamayı terketme hissine kapılmasıdır. Oysa kişinin başına ne geleceğini, akibetinin nasıl olacağını Allah'tan başka kimse bilemez. Kişi, Allah kendisi hakkında öyle yazdığı için bu

şekilde hareket ediyor değildir. Bu anlayışın aksine, kişinin nasıl hareket edeceğini Cenab-ı Hak ilm-i ezelîsi, sonsuz olan ilmi ile bildiği için öyle yazmıştır. Böyle olmasaydı, kişinin iradesi olmaz, neticede yaptıklarından da sorumlu tutulmazdı. Hâlbuki insan, her yaptığından sorumludur. Sadece aklı ve idrâki olmayanlar sorumlu değildir. O halde *kader, akıl ve irade sahibi insanın, üzerine düşen görevleri eksiksiz yerine getirmesinden sonra ortaya çıkan neticeye rızâ göstermesi, vazifesini yapmış olmanın huzuru içinde olması ve isyan etmemesidir.*

3- Allah'ın bir lutfu olmak üzere, hayatının son demlerinde küfür ve isyandan dönenler çok görülürse de İslamdan dönenler son derece azdır. Ömrünü küfür ve isyân bataklığında geçirmiş veya günahlara dalmış nice insanın, hayatının sonunda hakikatı seçtiği ve Allah'ın hoşnutluğunu kazanacak iyi işler yaptığı bilinen ve görülen bir gerçektir. Hadisimiz, insan ile cennet veya cehennem arasındaki mesafeyi arşın gibi kısa bir uzunluk birimiyle açıklarken, bu ikisine girmede davranışlarımızın önemini ortaya koymuş, iyi ve güzel işler yapmamız, kötü ve çirkin işler yapmaktan da sakınmamız gerektiğine dikkatimizi çekmiştir. (Tecrid-i Sarih Tercümesi, 9/18)

4- Bu hadis, insanın yaptığı iyi ve güzel amellerle gururlanmamasını, kendini beğenme, kibirlenme ve kötü huy gibi sevilmeyen hallerden uzak durmasını tavsiye etmekte, öte yandan işlediği bir takım günahlar sebebiyle Allah'tan ümit kesmeyip korku ile ümit arasında bir hayat sürmesi icâb ettiğini öğretmektedir. Ayrıca, dünyada insanlar hakkında cennetlik cehennemlik gibi kesin hükümler vermenin mümkün olmadığını da göstermektedir. Bize düşen görev iyi işler işlemeye özen göstermek ve bunları sürekli hale getirmek, kötü ve çirkin işlerden de uzak durmaktır.

5- Kazâ ve kadere iman etmek, hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmak farzdır. Kaderde iki yön vardır. Birincisi, herşeyin Cenâb-ı Hakk tarafından bilinip tesbit edildiği, tayin ve takdirlerinin yapıldığı yöndür ki bu, kaderin Cenâb-ı Hakk'a bakan yönüdür. İkincisi ise insan iradesini ilgilendiren yöndür. Ancak kişinin kendi sorumluluk ve görevlerini yerine getirmeden bütün olusuzlukları kadere yükleyip kenara çıkması da mümkün değildir. Zira bu konuda şu ayeti kerime bize rehberlik yapmaktadır: "Hayır, şüphesiz bu Kur'an bir öğüttür. Dileyen kimse öğüt alır." (Müddessir,54-56). İmam Gazali, "Ben yapmıyorum; fakat diliyorum" diyenlere şu cevabı verir: "Peki, dilemeyi veren kim?"

6- Kişinin dünyadaki son haline göre hakkında mü'min veya kâfir muamelesi yapılır.

7- Hayrı da şerri de yaratan Allah'tır. Fakat O'nun hayra rızası var, şerre rızası yoktur. Şerri isteyen insandır. Allah insanın şer işlemesini istemez. Fakat insan şerri isteyince, O da yaratır.

25. DERS

Davet Fıkhı

Rabbani Neslin Vasıfları/2

Rabbani nesil, Sebatkar olmalıdır

Bu, yüce Rabbimizin ilgili ayetinde şöyle ortaya konmuştur:

"Müminlerden öyle adamlar vardır ki, Allah'a verdikleri söze sadık kaldılar. İçlerinden bir kısmı verdikleri sözü yerine getirmiştir, şehit olmuştur. Bir kısmı da şehit olmayı beklemektedir. Verdikleri sözü asla değiştirmemişlerdir." (Ahzab, 23)

Bu ayette üç nitelik ele alınmıştır, biri iman, diğeri adam gibi adam olmaları ve üçüncüsü de, sözlerinde durmaları, sebat etmeleridir.

İman, kişiyi üstün değerler elde etmesi için, bu yola sevk eder. Allah için canını ortaya koymasını ister. Adamlık ise, nefsi o hedefe yönlendirir, küçük ve basit olmasına bakmadan istenilen hedefe koşturur. Hep üstün yerlere doğru sahibini yönlendirir. Doğruluk ve samimiyet de ne türden bir engel olursa olsun, onların önüne geçer, engel tanımaz, görevini yapar. İşte bütün bunlar sonuçta sebatı sağlar. Hatta başına silah dayatılmış olsa bile, davasında ödün vermez. Darağacına çekilse, kendisine bir dünyalık sunulsa veya evlenmesi için bir kadında getirilse, o bunların hiçbirine dönüp bakmaz, onlara itibar etmez.

Kuşkusuz bir binayı oluşturan temel taşlar, cihad gibi ağır bir görevi üstleneler açısından mutlaka sebat ister. Bu manada binanın yapı taşlarının sağlam olması lazım gelir. Yüksek hedefler, üstün değerlere ulaşabilmek için bu özellikler şarttır.[1]

[1] Dr. Ali Curayşe, Davetullahi beyne't Tekvin ve't Temkin, s. 91-92

Bireyleri Kaza ve Kadere İman Üzere Eğitmek

Kur'an ve sünnette ifadesini bulduğu gibi kaza ve kader gerçeğinin ne olduğunun bilinmesi ve buna göre iman edilmesi durumunda Müslümanları bireyi ile olsun, toplumu ile olsun yüksek hedeflere doğru yöneltir.

Kaldı ki Kur'an-ı Kerim'de kader konusunu açıklayan ayetler yer almaktadır. Yüce Allah'ın kaderden söz ettiği bazı ayetlerde şöyle buyruluyor:

"Allah'ın emri, kesinleşmiş bir kaderdir." (Ahzab, 38)

"Gerçekten biz, her şeyi bir kaderle yarattık." (Kamer, 49)

"O, her şeyi yaratmış ve bir kadere göre takdir etmiştir." (Furkan, 2)

Sünnetten delillere gelince, Resûlullah (sav) buyurmuş ki:

"Kadere, takdir edilen hayrına da ve şerrine de iman etmendir."[2]

Müslim, Sahih adlı eserinde Tavus'tan rivayet ediyor, Tavus demiş ki:

"Resûlullah'ın ashabından bazılarına yetiştim. Onlar, 'Her şey bir kadere, bir ölçüye göredir.' derlerdi."

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Eğer sana bir şey isabet ederse, 'Eğer şöyle ve şöyle yapmış olsaydım, böyle ve böyle olurdu.' diye konuşma. Ancak şunu söyle: 'Allah takdir buyurdu ve O, ne dilerse, onu işler, o şey oluverir."[3]

Kaza ve kadere iman eden bir mümin, davet ve tebliğ konusunda Allah'ın şeriatını egemen kılmak için bireysel olarak olsun, toplumsal olarak olsun, bu davayı yayma ve savunma görevini zevkle ve inanarak yürütür. İnancı uğruna önemli ve önemsiz, değerli ve değersiz nesi varsa ortaya koymaktan geri durmaz. Evet, akidesi, dini, Rablerinin kitabı ve peygamberlerini sünneti yolunda her şeylerini seferber ederler.

Bu Hayırlı ve Mübarek Davetin En Önemli Meyvelerinden Bazıları Şöyledir:

1- Kader dediğimiz ilahî takdire iman etmiş olmamız, Allah'a karşı olan kulluk görevimizi yapma şuurunun bizde gelişmesini sağlar.

2- Kadere iman demek, şirkten kurtulmanın yolu demektir. Çünkü doğu bir şekilde kadere iman eden bir kimse afetlerden ve tehlikelerden korunur. Ne zaman şirk ve benzeri bir tehlike başgösterince derhâl kadere iman karşısına çıkar ve tehlikeden korunmuş olur.

[2] Müslim, İman, 8, 1/38

[3] Müslim, Kader, 2664

3- Cesaret sahibi olur ve inancı adına hep öne atılır. Çünkü kadere iman eden bir kimse, eceli gelmeden ölmeyeceğini bilir. Ezelî takdirde hakkında ne yazılmışsa ondan başkasının gerçekleşmeyeceğini de bilir. Bu itibarla bir iş ve hizmet yaparken herhangi bir şeyden endişe ve kaygı duymadan, Allah yolunda gelecek musibetlere ve eziyetlere aldırmadan hep yoluna devam eder durur.

4- Kadere iman etmiş bir kimse, imanını kuvvetlendirmiş olur. İnancı uğrunda her ne ile karşılaşırsa, bu onu sarsmaz. Çünkü karşısında ilahî takdiri görür.

5- Sabreder, karşılığını Allah'tan bekler ve zorluklarla karşılaşınca, isyan etmez. Kadere inanmayanlar bazen öyle olur ki, inançlarını bile yitirirler ve küfre girerler. Kimisi cinnet geçirebilir. Kimisi uyuşturucuya sığınır. Kimisi vesveseci olur. Bu yüzden ilahî takdir inanmayan ülkelerde intiharlar artar, kimisi canlarına kıyarlar.

6- Kadere iman etmiş olan bir kimse, fakirliğin de, zenginliğin de Allah'ın elinde olduğunu, onun takdiri olduğunu bilir. Eğer Allah bir kimseye başkasına muhtaç olmamasını takdir buyurmuşsa, kişi imanı gereği infak edenin, verenin Allah olduğunu bilir ve bundan böyle de endişe duymaz.

7- Kadere inanan bir kimse, insanlar için değil, Allah'ın emri olduğu için çalışır. Çünkü bunu bilen bir mümin, halkın kendisine bir faydasının olmayacağını bilir ve eğer Allah, onlardan kendisine gelecek bir şeyi takdir etmişse, onun olacağını bilir ve buna göre adım atar.

8- Kadere iman eden bir mümin, her an Allah'ın azabından korkar ve sakınır. Çünkü ancak hüsran içinde olanlar Allah'tan gelebilecek bir tuzaktan kendilerini güvencede görürler. Mümin ise, her zaman korku ile umut arasında yaşar. Mümin, ameli ne kadar çok olursa olsun, hiçbir zaman ameline mağrur olmaz.

9- Kadere iman etmek, toplumda görülen birçok hastalıklar, aralarında meydana gelen çekememe olayları, haset durumu gibi rezilce ahlaklar konularında mümin bunların tuzağına düşmez. Çünkü inanan bir kimse hiçbir zaman insanların ellerindeki varlığı görerek onlara haset etmez, kin gütmez. Çünkü ilahî kadere iman etmiş olan bir kimse, bütün olan biten şeylerin Allah'ın takdirine göre olduğunu bilir.

10- Kadere iman eden bir kimse, Allah'ın şer'i hükümlerine karşı çıkamaz, onlara teslim olur. Kâinatla ilgili takdirlerine de boyun eğer. Kısaca her konuda ve her alanda Allah'a teslimiyeti bir görev sayar.

11- Kadere iman eden bir kimse, elindeki nimetlerin Allah'tan olduğunu bilir ve şükreder. Çünkü razı olmadığı her şeyi önleyen de O'dur. Bu nedenle ona verdiği nimetler sebebiyle şükretmek lazım gelir. Zira nimeti veren, imkânlar sunan

da Allah'tır. O, her şey için bir ölçü takdir etmiştir. Bu itibarla şükredilmeye layık olan da Allah'tır. İnsanların O'na şükretmemeleri, sadece onların bir eksiğidir.

12- Kadere iman eden bir kimse, Allah'ı Rab olarak bilir ve her şeyi yoluna koyan, düzenleyen, şeriat gönderenin de O olduğuna rıza gösterir. Bir kul, Rabbinden razı olursa, Allah da o kulunu memnun eder. Çünkü rıza ve memnuniyet, yüce Allah'ın dünyadaki en büyük kapısı ve cennetidir, abidlerin de dinlendikleri, huzur buldukları bir şeydir.[4]

13- Kadere iman eden bir kimse, ister bollukta, ister darlıkta olsun hep aynı istikamet üzere olur. Çünkü dünyada insanlar farklı konumlardadırlar. Kimisi saraylarda, kimisi eksik ve sıkıntılarla, kimisi de güçsüzlükle karşı karşıyadır. Ancak kadere iman edenler bunlara tahammül gösterebilirler.

14- Kadere iman eden bir kimse, Hakkın yardımından umudunu kesmez. Çünkü kadere iman eden biri, kesin olarak bilir ki, iyi bir son, ancak takva sahiplerinin olacaktır.

15- Kadere iman eden bir kimse, aza karşı bir memnuniyetsizlik göstermez ama olayların akışına da kendisini teslim etmez. Aksine buna imanı olan bir kimse, kötü olanı değiştirmek için elinden geleni yapar. "Kaderim böyle imiş" diyerek bir kenara çekilmez. O an için elinde ne geliyorsa, gücü neye yetiyorsa onu yapmak için gayret gösterir.

16- Kadere iman eden kimse, kalben huzurlu olur, kafası bir başka şeyle meşgul olmaz.

İşte bu bereketli ürünler, toplumun ve bireylerin kaza ve kader inancıyla eğitilmelerinin bir neticesidir. Nitekim Kur'an-ı Kerim ile Hz. Peygamber'in sünneti de bu gerçekleri dile getirmektedir. Kaza ve kader inancı, onları dinlerini egemen kılmak ve şeriatı ayakta tutmak için gereklidir ve bu, temkin için en önemli koşuldur. Bu nedenle kaza ve kadere iman edenler şahadeti tercih ederler ve sadece Allah'tan korkarlar.

İşte önemli birtakım özellikler ve manalar sunduk ki, bunlar üzerinde bireyler ile toplumların eğitilmesi gerekir. Eğitilmeliler ki rabbani insanlar olabilsinler. Eğer biz, rabbani olan bireyler yetiştirirsek, işte o zaman temkin sebeplerinden en önemli olan bir güzel sebebin adımını atmışızdır demektir.

[4] İbni Recep Hanbelî, Camiu'l Ulumi ve'l Hikem, 2/476

25. DERS

Mezhepler Tarihi

Hanbelî Mezhebi ve Vehhabilik

Vehhabilik yeni ortaya çıkan ve bir çok konuda Ehli Sünnet'e muhalefet eden mezheplerdendir. Bu mezhebin Hanbelî mezhebi başlığı altında işlenmesinin sebebi, onların, kendilerini bu mezhebe nisbet etmelerinden ileri gelmektedir. Ancak Vehhabiler bazı konularda İmam Amed b. Hanbel'e bağlı kalsalar dahi birçok konuda ona muhalefet etmişler ve onun yolundan ayrılmışlardır. Nitekim İmam Ahmed b. Hanbel büyük günah işleyenleri tekfir etmezken Vehhabiler bu hususta Haricilerin görüşünü benimseyerek büyük günah işleyenleri tekfir etmişlerdir.

Vehhabilik, yaklaşık iki asır önce Arap yarımadasında Muhammed b. Abdülvahhab (1115/1703-1206/1787) tarafından kurulmuştur ve şu an Suudi Arabistan'ın resmi ideolojisini oluşturmaktadır. Vehhabi ismi bunlara muhalifleri tarafından takılmıştır. Aslında Vehhabiler, inanç hususunda, İbn-i Teymiyye'nin görüşlerine bir şey ilâve etmiş değillerdir. Ancak bunlar, İbn-i Teymiyye'nin Ehli Sünnet tarafından aşırı bulunan görüşlerini daha da katılaştırmışlar ve onun eserlerinden, onun temas etmediği bir kısım sonuçlar çıkararak çok aşırıya kaçmışlardır. Yani Vehhabiler aslında insanları Kur'an ve Sünnete dönmeye çağırırlarken kendileri sadece İbni Teymiyye'nin kendi ideolojilerini destekleyen fikirlerine dönmüşler, kendilerince önceledikleri meseleler hakkında başka âlimlerin görüşlerine başvurma ihtiyacı hissetmemişlerdir.

Abdülvehhab, mezar ve türbe ziyaretleri, tarikatlara girme ve benzeri işler yüzünden tevhidin bozulduğunu; bu yüzden insanların sapıklığa düştüklerini, dolayısıyla onların şirke batmış müşrikler olduğunu ileri sürerek, onların kanlarının ve mallarının inanan muvahhitlere helal olduğunu ilan ettiğinde onun fikirleri Necd bölgesi halkına çok cazip geldi.

Ahmet Cevdet Paşa, Vehhabilerin Taif'i işgal ettikleri zaman yaptıkları zulümleri şöyle dile getirir:

"Vehhabiler, Taif'te buldukları eşyayı ordularına naklederek dağlar gibi yığdılar. Yalnız kitaplara itibar etmeyerek sokaklara attılar. Binaenaleyh Buhârî ve Müslim'in Sahîheyn'i ve hadis kitapları, dört mezhep üzere yazılmış fıkıh kitapları, edebiyat, fünûn ve sâireden binlerce kitap, ayaklar altında sürünür oldu. İçlerinde Mushaflar dahi bulunurdu... Uzun müddet bunca kitap ve muteber eser böyle ayaklar altında kaldı. Malların beşte birini emirleri, geri kalan kısmını da o vahşiler aralarında taksim ettiler" (Târih-i Cevdet, 5/206)

Taif ile Mekke ve Medine'yi ele geçiren İbn Suûd, halka şöyle hitap etmiştir: "Sizin dininiz bugün kemal derecesine erişti. Artık aba ve ecdadınızın batıl inanışlarına meyil ve rağbetten ve onları rahmet ve hayırla anmaktan kaçının. Ecdadınız tamamen şirk üzere vefat ettiler. Hz. Peygamber'in mezarı karşısında, önceleri olduğu gibi durarak, tazim için salât-u selâm getirmek, mezhebimizce gayr-i meşrudur." (Eyub Sabri, Târîh-i Vehhâbiyân, s, 175)

Vehhabiler kendilerini Hanbelî mezhebinden sayarlar ve biz itikada ve amelde Hanbeliyiz derler. Ancak bu söz gerçeği yansıtmaz. Çünkü Vehhabiler Hanbelî mezhebinde olmayan birçok bidat ortaya çıkarmışlardır. İşte Ehli Sünnet'in reddettiğ görüşlerinden bazıları:

1. Vehhabilere göre ameli terk eden kimse kâfir olur. Mesela farz olduğuna inandığı halde, tembellikle namaz kılmayan kimse kâfir olur. Bu kişi öldürülür, malları da vehhabilere taksim edilir. Esasen bu görüş Ehli Sünet'in reddettiği Haricilere ait bir görüştür.

2. Vehhabilere göre Peygamberlerin ve evliyanın ruhlarından şefaat isteyen, onların kabirlerini ziyaret edip, onları vesile ederek dua eden kâfir olur. Ölmüş peygamberden de bir şey istemek şirktir, derler. Bu görüşleri de Ehli Sünnet düşüncesine tersdir. Bu konudaki bilgi kitabımızın "Tasavvuf ve Ahlâk" bölümünde vardır.

3. Vehhabilere göre kabirleri yükseltmek üzerini taşla örmek ve çevirmek, üzerine kubbe yapmak caiz değildir. Bunun için Hicaz topraklarında iktidarı ellerine geçirince, bütün sahabe-i kiramın kabirlerini yıkıp yerle bir ettiler. Buralarda kabir olduğunu gösteren belirtilerden başka birşey bırakmadılar.

4. Vehhabîler bid'at mefhumunu, şaşılacak derecede geniş bir anlamda yorumladılar. Onlara göre, Ravza-i Mutahhara'ya perde asmak dahi bid'attır. Hâlbuki bid'at taabbudi yani ibadet kasıtlı yapılan meselelerde söz konusudur. Ravza-i Mutahhara'nın üzerine perde asılmasının bir ibadet olduğunu ise hiçbir kimse

söylememiştir. Vehhabilerin, Mescid-i Nebevi'deki tezyinata karşı çıkmayıp, sadece Ravza'daki perdelere karşı çıkmaları da başka bir tezatlarıdır.

5. Vehhabiler kelam ilmine ve tasavvufa karşıdırlar. Bu ilimleri okullarında okutmamaktalar ve tarikatları reddetmektedirler.

6. Vehhabiler, Müteşabih ayetleri te'vil etmeden zahirine bakarak delil alırlar. Onlara göre bu ayetleri te'vil ve tefsir etmek küfürdür. Bunun için "yedullah", "vechullah" gibi sıfatları te'vil etmezler ve manalarının muhkem olduğunu kabul ederler. Ancak bu anlayış onları genellikle şekilde teşbih ve tecsime götürmektedir.

7. Vehhabiler her Müslümanın savunacağı "Kur'an ve Sünnete dönüş" gibi gerçekten masum bir davayı bir zulüm ve taasub vasıtası haline dönüştürmüşler ve kendileri gibi düşünmeyen ülemaya söz hakkı tanımamışlardır. Bu günde durum aynıdır. Bu zihniyetin egemen olduğu tüm şehirler gibi mukaddes beldelerde dahi söz hürriyeti yoktur.

26. DERS

Tefsir

Kâfirlerin Refah İçinde Yüzmeleri Seni Aldatmasın

(Al-i İmran Sûresi, Âyet: 196-200)

لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ﴿١٩٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوٰيهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٩٧﴾ لٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلاً مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ لِلْاَبْرَارِ ﴿١٩٨﴾ وَاِنَّ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ وَمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلّٰهِ لَا يَشْتَرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ ثَمَناً قَلِيلاً اُولٰٓئِكَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩٩﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢٠٠﴾

196- Kâfirlerin (zevk içinde) diyar diyar dolaşmaları sakın seni aldatmasın.

Bu mübarek âyetler, Müslümanları uyanmaya davet ediyor, İslâmiyetten mahrum olanların geçici nimetlerine gıpta edilmemesini emrediyor, iyilik ve takva sahibi olanların ise ne kadar muazzam ve ebedî nîmetlere kavuşacaklarını müjdeleyerek kalplerine teselli veriyor.

Rivayete göre bazı Müslümanlar, bir takım müşriklerin zengin geniş bir ticaretle meşgul olup şehirler arasında gidip geldiklerini görünce: "Acaba biz mü'minler, darlık içinde yaşadığımız halde Allah Teâlâ'nın düşmanları neden şu gördüğümüz varlık içinde yaşıyorlar" demişler, bunun üzerine bu âyeti kerime nazil olmuştur. Evet, bir takım gayrimüslimler, büyük bir servet sahibidirler. İktisat sahasında büyük bir iktidara sahiptirler. Bir kısmı da geniş sahalarda hâkimiyetleri ellerinde bulunduruyorlar. Fakat bu nîmetler onlar için geçicidir.

Mademki, onlar kendilerini bu nimetleri nasib etmiş olan Yılca Allah'ı gereği gibi bilip birliğini tasdik etmiyorlar, insanlara, heykellere tapıp duruyorlar ve mademki bütün insanlığa yönelik olan İslâm dinini kabul etmiş bulunmuyorlar ve mademki elde ettikleri servetleri çok kere meşru şekilde değil, fırsat buldukça başkalarının haklarına tecavüz etmek suretiyle elde etmiş bulunuyorlar, artık öyle bir servetin bir kıymeti olmaz ki, gıptaya lâyık olsun. O haddizatında sahibinin felâketine sebeptir.

Evet, meşru surette kazanılmış olan bir servet Müslümanlıkta övülmüştür. Bunu ihsan buyuran Cenâb-ı Hakk'a bundan dolayı da şükrederek kulluk secdesine kapanmak lazımdır. Fakat gayrı meşru olan, küfre bağlı bulunan, kendisi haddizatında geçici olduğu halde uhrevî mesuliyeti sonsuz bulunan bir nîmet ve servete aklı olan bir kimse asla gıpta edemez. O gerçekte bir nîmet değildir, bir cezadır, bir felâkettir, öldürücü bir zehirdir.

Farz edelim ki: Bir şahsa bir gün sonra idam edilmek üzere bir milyon altın verilse acaba bu paranın o şahsa nazaran bir kıymeti, faidesi olabilir mi? Bilâkis üzüntü ve kederi artmış olmaz mı? Bu yaratılışın gereği değil midir?

197- Azıcık bir geçim; sonunda varacakları yer cehennemdir. O ne kötü yataktır!

Kazanç sağlamak ve ticaret için şehirlerde gezip dolaşmaları, azıcık bir faydadan ibarettir. Bundan bir süre yararlanacaklar. Daha sonra cehennem onların varacakları yer ve barınacakları mekân olacaktır

198- Fakat Rablerinden korkanlara gelince, onlar için altında ırmaklar akan cennetler vardır. Orada ebedî kalıcıdırlar. Allah katından hazırlanmış nice ziyafetler de vardır. Allah'ın nezdinde olanlar iyiler için daha hayırlıdır.

Kâfirlerin dünyadaki halleri ile cehennemdeki akıbetlerini zikrettikten sonra takva sahibi müminlerin durumunu söz konusu etmektedir. O müminler itaat olan işleri yapmak, yasaklan terk etmek suretiyle Rablerinden sakınmış takva sahibi kimselerdir. Onlar için Naîm cennetleri vardır, onlar orada ebedî kalacaklardır. Bu, Yüce Allah'tan kendilerine bir lütuf olmak üzere verilecektir. Sözü geçenlerden ayrı olarak Allah katındaki lütuf ve ihsanlar kâfirlerin yararlandıkları fani ve azıcık metalardan daha üstündür.

199- Muhakkak Kitap Ehli'nden öyleleri vardır ki, Allah'a, size indirilene ve kendilerine indirilene, Allah'a huşu duyarak iman ederler. Onlar Allah'ın ayetlerini

az bir pahaya değişmezler. İşte onların ecirleri Rableri katındadır. Şüphesiz Allah hesabı çabucak görendir.

Bu nitelikler bir takım Yahudilerde bulunuyordu. Bunlar ise pek azdı. Abdullah b. Selâm ve benzeri Yahudi hahamları gibi ki, bunların sayısı on kişiyi dahi bulmamıştı. Hıristiyanlardan ise hidayet bulanlar ve hakka itaatle bağlananlar çoktur.

200- Ey iman edenler! Sabredin. Sabır yarışı yapın. Nöbet beklesin, Allah'tan korkun ki felah bulaşınız.

Yüce Allah bu sureyi duaların kabulüne, dünyada ilâhî yardım ve zafere, ahirette de sevaba kendilerini ehil kılacak müminlere genel bir vasiyet ile sona erdirmektedir. Bu vasiyet aşağıdaki hususları ihtiva etmektedir:

1- Bir kısmı beş vakit namaz olan dinî yükümlülüklere, hastalık, fakirlik ve korku gibi bir takım musibet ve sıkıntılara sabretmek.

2- Düşmanlarla sabır yarışına girmek. Yani sıkıntılara, hoşa gitmeyen şeylere katlanmak hususunda onları geçmek, nefse ve hevaya karşı direnmek.

3- Düşmanlarla karşılaşmaya hazırlıklı olmak üzere mescitlerde, düşmanlara yakın sınırlarda olunması gereken serhadlerde nöbet tutmak, bunun için cihad etmek.

Dersler ve İbretler:

1- Yeryüzü nimetleri Allah Teâlâ'nındır. Onu dilediğine verir. Bu bir imtihan şeklidir. Zenginlikler ve yeryüzü iktidarı elden ele dolaşır. Ancak yeryüzü zenginlikleri ve iktidarı kâfirlerin eline geçince lüks ve israfa dalarlar. Bütün kazandıklarını nefsani duygularını ve şahsi ihtiraslarını bastırmak için harcarlar. Bu şatafatlı hayat herkesin dikkatini çektiği gibi mü'minlerin de dikkatini çekmektedir. Ancak bu olağan bir şeydir. Yüce Allah bu dünya hayatında bütün mü'minlerin çok müreffeh bir hayat süreceklerini ya da bütün zenginliklerin onların olacağını veya başlarına hiçbir musibetin gelmeyeceğini vaad etmemiştir. Tam aksine onları açlık, korku, malların ve canların yok olması şeklinde imtihana tabi tutulacaklarını bildirmiştir. Ancak mü'minler için tek bir şey vaad etmiştir. Daimi nimetlerle dolu cennet. Yine kafirler için de tek bir şey vaad etmiştir. İçinde ebediyen kalacakları cehennem.

2- Müslümanlar, Cenab-ı Hak'tan gelen hakkın temsilcisi iken, batılın temsilcisi olan kâfirlerin yeryüzünün nimetlerinden daha fazla istifade ediyor gözükmeleri bazı mü'minlerde bir takım gönül kırıklarına sebebiyet vermekte ve

sanki İslam düşmanlarına çok fazla nimet verildiği zannına kapılmaktalar. Yüce Allah onlara verilen bu nimetlerin bir imtihan vesilesi olduğunu ve çok kısa bir müddet ellerinde tutacakları bu nimetlerden hasretle ve pişmanlıkla ayrılarak cehennemi boylayacaklarını bildirerek mü'minlerin gönlünü ferahlatmaktadır.

3- Mü'minlerin daima galibiyet içinde yaşamaları olacak şey değildir. Zafer; davasında sebat eden ve bedel ödemeyi göze alan yiğit insanların ulaşacakları bir mükâfattır. Pısırık ve korkakların hakkı ise zillettir. Sünnetullah / Allah'ın değişmez kanunları burada da geçerlidir. Mü'minlerden hangi topluluk dini arkasına atmaz, bütün hal ve davranışlarında Hakk'ın rızasını öncelerse, o toplum muzaffer olur ve huzur içerisinde müreffeh bir hayat yaşar. Hangi toplumun da öncelikleri dünya malına sahip olma, eline geçirdiği imkânları nefsanî arzuları için hoyratça harcama yarışına girerse o toplum da alçalır, izzet ve şerefini kaybederek, gelen geçenin sataştığı şamar oğlanına dönüşür. Ama bu durum iman eden bir toplum için daimi bir karakter halini alamaz. Allah Teâlâ'yı hatırlayıp O'na yöneldiklerinde hemen kendilerine ilahi yardım yetişir ve eski izzetli günlerine tekrar kavuşurlar. O halde izzet ve şerefi, insani değerlere saygıyı Avrupa ve Amerika işbirlikçisi olmakla değil tekrar samimi bir şekilde İslami değerlere sarılmakla elde ederiz.

4- Eğer iki topluluk birbirleriyle kıyaslanacaksa kafirlerin kısacık dünya hayatı ve çok sınırlı nimetleriyle müminlerin sonsuz nimetler içerisinde ebedi kalacakları ahiret yurdu kıyaslanmalıdır. Yoksa geçici dünya menfaatleri açısından kıyaslanma yapılası işi anlaşılmaz kılar ki bu akıl işi değildir.

26. DERS

Hadis

Cennet ve Cehennem

Cennet:

٨٥ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِنَّ فِي الْجَنَّةِ لَشَجَرَةً يَسِيرُ الرَّاكِبُ فِي ظِلِّهَا مِائَةَ عَامٍ لا يَقْطَعُهَا». (بخاري: ٣٢٥١)

85- Enes (ra) rivâyet ediyor. Resulullah (sav) şöyle buyurdu: **"Doğrusu cennette öyle bir ağaç var ki, bir süvari bu ağacın gölgesi altında yüz yıl gider de yine de gölgesinin sonuna ulaşamaz."** (Tecrid, 1378)

٨٦ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِنَّ أَهْلَ الْجَنَّةِ يَتَرَاءَوْنَ أَهْلَ الْغُرَفِ مِنْ فَوْقِهِمْ كَمَا يَتَرَاءَوْنَ الْكَوْكَبَ الدُّرِّيَّ الْغَابِرَ فِي الأُفُقِ مِنَ الْمَشْرِقِ أَوِ الْمَغْرِبِ لِتَفَاضُلِ مَا بَيْنَهُمْ». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ تِلْكَ مَنَازِلُ الْأَنْبِيَاءِ لا يَبْلُغُهَا غَيْرُهُمْ؟ قَالَ: «بَلَى وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ رِجَالٌ آمَنُوا بِاللهِ وَصَدَّقُوا الْمُرْسَلِينَ». (بخاري: ٣٢٥٦)

86- Ebu Said el-Hudri (ra) rivâyet ediyor. Resulullah (sav) şöyle buyurdu:

"**Şüphesiz cennettekiler, cennette olup da kendilerinden daha üst makamlardaki köşk ve saraylarda kalan kimseleri, aralarındaki uzaklık sebebiyle çok uzaktan fark edilen keskin ve parlak ışıklı yıldızlar gibi parlar göreceklerdir. Tıpkı doğu veya batı taraflarında diğer yıldızlara olan üstünlükleri sebebiyle onların aralarından seçilip görülebilen keskin ve parlak ışık saçan yıldız gibi görürler." Orada bulunan sahabeler: "Herhalde**

o makamlar peygamberlere ait olan makamlardır ki, onlardan başkaları oraya ulaşamaz" dediler. Peygamber (sav) de "Hayır, öyle değil. Varlığım elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, onlar öyle kişilerdir ki Allah'a iman ettiler ve peygamberleri de tasdik ettiler." (Tecrid, 1380)

٨٧ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «إِنَّ اللهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى يَقُولُ لأَهْلِ الْجَنَّةِ: يَا أَهْلَ الْجَنَّةِ، فَيَقُولُونَ: لَبَّيْكَ رَبَّنَا وَسَعْدَيْكَ، فَيَقُولُ: هَلْ رَضِيتُمْ؟ فَيَقُولُونَ: وَمَا لَنَا لا نَرْضَى وَقَدْ أَعْطَيْتَنَا مَا لَمْ تُعْطِ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، فَيَقُولُ: أَنَا أُعْطِيكُمْ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ، قَالُوا: يَا رَبِّ، وَأَيُّ شَيْءٍ أَفْضَلُ مِنْ ذَلِكَ؟ فَيَقُولُ: أُحِلُّ عَلَيْكُمْ رِضْوَانِي فَلا أَسْخَطُ عَلَيْكُمْ بَعْدَهُ أَبَدًا». (بخاري: ٦٥٤٩)

87- Ebu Said el-Hudri (ra) rivâyet ediyor. Resulullah (sav) şöyle buyurdu:

"**Yüce Allah cennet ehline, "Ey Cennet ehli!" diye buyuracak. Cennet ehli de, "Ey Rabbimiz buyur! Emir senindir, emrini hemen yerine getirmeye hazırız!" diye cevap verir. Bunun üzerine yüce Allah onlara, "Memnun kaldınız mı?" diye buyuracaktır. Onlar da "Neden memnun olmayacakmışız ki? Sen yarattıklarından hiçbir kimseye vermediğin nimetleri bize verdin" diye cevap verirler. Bunun üzerine yüce Allah, "Ben size bu verdiklerimden daha fazlasını ve değerlisini vereceğim" buyurur. Onlar da, "Verdiklerinden daha üstün olan o vereceğin şey de ne ola ki?" diye sorarlar. Yüce Allah: "Ben bundan böyle size memnuniyetimi ve hoşnutluğumu helâl kılıyorum. Bundan sonra asla size gazapta bulunacak değilim" buyurur**. (Tecrid,2127)

Cehennem

٨٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ:»نَارُكُمْ جُزْءٌ مِنْ سَبْعِينَ جُزْءًا مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ». قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ إِنْ كَانَتْ لَكَافِيَةً؟ قَالَ: «فُضِّلَتْ عَلَيْهِنَّ بِتِسْعَةٍ وَسِتِّينَ جُزْءًا كُلُّهُنَّ مِثْلُ حَرِّهَا». (بخاري: ٣٢٦٥)

88- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resulullah (sav) şöyle buyurdu:

"Sizin dünyadaki şu ateşiniz, cehennem ateşinin yetmiş parçasından yalnızca bir parçasıdır." Bunun üzerine, "Ey Allah'ın Resûlü! Gerçekten bu bir parça dünya ateşi bile azap ve cezalandırmada kesin olarak yeterli olurdu" denilince Resûlullah (sav), "Cehennem ateşi, dünya ateşine oranla altmış dokuz derece (veya parça) daha güçlü kılındı. Ki bunların da her bir parçasının sıcaklık şiddeti dünya ateşinin şiddeti gibidir." (Tecrid,1382)

٨٩ - عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «إِنَّ أَهْوَنَ أَهْلِ النَّارِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ عَلَى أَخْمَصِ قَدَمَيْهِ جَمْرَتَانِ يَغْلِي مِنْهُمَا دِمَاغُهُ كَمَا يَغْلِي الْمِرْجَلُ وَالْقُمْقُمُ». (بخاري: ٦٥٦٢)

89- Numan b. Beşir rivâyet ediyor. Resulullah (sav)'i şöyle buyururken işittim:

"Kıyamet gününde cehennem ehlinden azabı en hafif olan kişi, yürürken ayaklarının taban kısmından çukur olan kısmına iki kor ateş konacak, böylece ayaklarının tabanının yanmasıyla beyni âdeta bakır bir kazanın veya bir ibrik içindeki suyun kaynaması gibi kaynayacak olan adamdır." (Tecrid, 2130)

Dersler ve İbretler:

1-Yapılan iyiliğe verilen karşılık "mükâfat"; işlenen kötülüğün karşılığı da "ceza"dır. İnsanlar bu dünyaya imtihan edilmek üzere gönderilmiş, yapmakla yükümlü oldukları görevler kendilerine bildirilmiştir.

2- Allah'ın emirlerini yerine getiren, yasak ettiği şeylerden sakınan ve insanlara iyilik yapanlar, imtihanı kazanmış olacak ve karşılığında kendilerine büyük mükâfat verilecektir. Cennet mü'minler için hazırlanmış mükâfat yeridir.

2- Cennette, bu dünyada gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve hiç bir insanın hayalinden geçmeyen nimetler vardır. Cennet, insanın kalbinden geçen ve hoşuna giden her şeyi devamlı olarak bulacağı eşsiz güzeliklerle dolu bir yerdir. Orada her şey insanın gönlüne göredir, neyi arzu ederse anında yanında hazır olacaktır.

3- Cennette, hastalık, korku ve üzüntü yoktur. Orada insan hep genç kalacak, ihtiyarlamayacaktır. Cennette hayat sonsuzdur. Ölüm yoktur. Oraya giren bir daha çıkmayacak, zevk ve safa içinde sonsuza kadar devam edecektir.

4- Allah'a karşı görevlerini yapmayan, haramlardan sakınmayan ve insanlara kötülük edenler bu davranışlarının karşılığı olarak cehennemde cezalandırılacaktır. Cehennem, iman etmeyenlerin ebedi olarak; iman ettiği halde günah işleyenlerin ise günahları kadar ateşle cezalandırılacakları yerdir.

5- İslam hukukunda Ehli Kitap olarak nitelenen Hristiyan ve Yahudiler iman ehli sayılmazlar. Onlar tuttukları yolu bırakıp Kur'an-ı Kerim'e ve Hz. Muhammed (sav) efendimizin peygamberliğine inanıp Müslüman olmadıkları sürece ahirette kâfirlerle birlikte ebedi olarak kalmak üzere cehenneme gideceklerdir.

26. DERS

Davet Fıkhı

Rabbani Liderlik

Temkinin en büyük zorluklarından birisi bir liderin ve idarecini olmaması hâlidir. Çünkü ümmetin liderleri, onların hayatlarının can damarlarıdırlar. Bedene göre onlar baş mesabesindedirler. Liderler ve idareciler eğer salih ve dürüst kimseler olurlarsa, ümmet de salih ve dürüst hâle gelir. Eğer idareciler ve liderler bozulurlarsa, bu fenalık ve bozula topluma da sirayet eder. Nitekim İslam düşmanları, İslam ümmetinin hayatında idarecilerin ve liderlerin önemini çok iyi kavradıklarından dolayıdır ki, İslam ümmetinin başına, meseleleri kavrayan bir liderin geçmemesi için ellerinden gelen her gayreti gösteriyorlar ve her yola başvuruyorlar.

Nitekim 9. Lui yapmış olduğu tavsiyesinde, İslam ümmetinin ve Arap toplumun başlarına iyi ve salih bir idarecinin geçip de temkini oluşturmasına, onları tek bir yumruk hâline getirmelerine izin vermemelerini istemiştir 9. Lui, tavsiyelerine şöyle devam etmektedir:

"İslam ülkelerinde halkın düzen ve nizamlarının bozulması, rüşvetin ve ahlaksızlığın yaygın hâle getirilmesi, özellikle kadınların gayrimeşru yollara itilmek suretiyle aile bağlarının yıkılması, böylece İslam ümmetinin ve devletlerinin dünyada bir varlık göstermemeleri gerekmektedir."[1]

İngiliz Müsteşrik Montgomeri Vat, Londra'da yayımlanan Times gazetesinde açıkça şu ifadelere yer veriyor:

"İslam'dan münasip bir dille konuşan uygun bir lider bulunduğunda, işte o zaman yeniden dünyada tarih sahnesinde İslam'ın büyük siyaseti, dünyaya egemen olma siyaseti gündeme gelir."[2]

---

1 Celal el-Âlem, Kadetu'l Ğarb Yekulun, s. 63

2 Celal el-Âlem, Kadetu'l Ğarb Yekulun, s. 25

Siyonist bir müsteşrik olan Bernard Levis de, "İslam'ın Yeniden Dönüşü" başlığı altında, 1976 yılında yapmış olduğu bir araştırmasında şu ifadelere yer veriyor:

"İslami liderliklerin ortadan kaybolması, İslami hareketleri, İslam ülkelerinde otoriteye karşı bir tehlike oluşturmasını engellemiştir. Ancak yine de söz konusu İslami hareketler, ileriye dönük olarak eğer kaybettikleri liderlerini bulurlarsa büyük siyasi güç hâline gelebilirler."[3]

Mü'minlerin emiri olacak Rabbani bir liderin olmasının zarureti açıktır. Bunun için İslam alimleri rabbani lider olacak zatın vasıflarını saymışdırlar. O vasıfların en önemlilerinden bir kısmını şöylece sunmak mümkündür:

Müslüman liderde aranan özelliklerin başında, sağlam bir itikat, şer'i bilgilere vâkıf olması, Allah'a sonsuz manada güvenmesi, örnek olması, yeterlilik ehliyetine sahip olması, cesur olması, mert ve sözünün eri olması, kötülüklerden sakınan manada bir zahit olması, Allah için canını ortaya koyması, yardımcılarını iyi kimselerden seçmesi, tevazu sahibi olması, öğüdü dinlemesi, yumuşak huylu olması, sabırlı olması, himmet erbabı olması, güçlü bir iradeye sahip olması, adil olması, problemleri çözebilen biri olması, öğretici ve eğitici olması, yeni liderler yetiştirmesi, işte bunlar ve benzeri vasıflar, bir liderde olması gereken özelliklerdir.

Temkinin en önemli sebeplerinden birisi de, davet işlerini ve Müslümanların liderliğini üstlenmektir. Çünkü bu, rabbani manada bir liderliktir. Canı ve kanıyla iman eden biri olmalı ve bu inanç onun damarlarına işlenmiş olmalıdır. Bu imanının meyveleri, onun fiil ve davranışlarında, hareketlerinde, oturup kalkmasında kendisini göstermelidir. Her hâlinden takvası hissedilmeli ve sezilmelidir.

Çünkü rabbani liderlik, Allah'ın fazlı ve muvaffakiyeti ile onu çizilen hedefe, sabit ve kararlı adamlarla götürmeye muktedir olur. Rabbani ilim adamları, aslında rabbani olan liderlerin kalbi ve düşünen aklı mesabesindedirler. Böyle olmalıdır ki, hareket basiretle, doğru bir şekilde ve bilgi ile yürütülmüş olsun.

Yahudi, Hıristiyan, dinsiz, ateist ve laiklerden oluşan İslam düşmanlarının çok korktukları bir gerçek bulunmaktadır. O da, Müslümanların bir güç olarak İslam âlimleri ile liderlerinin çevresinde toplanmaları ve onların sevk ve idaresinde harekete geçmekleri gerçeğidir. Söz konusu İslam düşmanları bu gerçeği çok iyi bildiklerinden, bunun önüne geçmek için her yolu denemektedirler. Ümmetin, rabbani olan ilim adamlarına ve liderlerine karşı güvenlerini sarsıcı iftira kampanyalarına girişiyorlar, akla hayale gelmedik hile ve tuzaklarla

[3] Et-Temkin li'l Ümmeti'l İslamiyye, s. 185

hedeflerini gerçekleştirmek adına her şeyi mübah sayıyorlar. Çünkü ulema, ümmet ile Kur'an'ları ve peygamberlerinin sünneti arasında buluşturan gerçek unsurlardır.

Bu nedenle başta Yahudiler ve Hıristiyanlar olmak üzere tüm dinsizler, rabbani olan İslami liderleri ve İslam alimlerini tiyatro yoluyla, televizyonlar aracılığıyla kısaca görüntülü ve görüntüsüz basın yoluyla, dergisi ve gazetesiyle, farklı etkinlikler adı altında sergiledikleri birtakım düşmanca çalışmalarla, kısaca yararlanabilecekleri ne türden bir alan ve bir şey varsa hepsinden faydalanmak suretiyle liderlerini ve ulemayı kötülemeye, karalamaya gayret ediyorlar. Üstat Hüsni Osman'ın "El-Meşayih ve'l İsti'mar" adlı eserinde şu hususlara dikkat çekiyor:

"Sağlam olan bir idarecilik, yüce Allah'ın şeriatını egemen kılmak için gayret gösterir ve böylece bir İslam devletini kurmak ister. Hem de ayakları yere basan bir İslam devletini kurar. Bu devlet öyle bir gecede bakanlar kurulunun alacağı bir kararla, ya da bir parlamentonun ilanıyla, bir meclis onayı ile kurulması istenen bir devlet olmayacaktır, olmamalıdır.

Eğer gerçekten bir İslam devletinin kurulması isteniyorsa bu, ancak tedrici bir yoldan sağlanabilir. Önceden konu ile ilgili genel bir hazırlık yapılmalı, sonra bunun düşünsel ve ruhsal alt yapısı sağlanmalı, ahlaki ve sosyal alt yapının sağlanması için, meşru manada her türlü çalışma sergilenmeli, cahilî ortamlarda bunun İslami faturaları ödenmelidir. Çünkü o cahilî kurum ve sistemlere dayalı olarak her ne yapılmışsa, bu şekilde uzun bir süre yapılması sağlanmıştır."

Önce işin hedefi belirlenmeli, gerekli planlar hazırlanmalı, ne gibi aşamalardan geçilmesi gerekiyorsa, bu, tesbit edilmelidir. Bütün bunlar dikkatlilik, titizlik ve doğruluk esasları üzerinde sürdürülmelidir. Çünkü bir aşamadan ötekisine geçerken, bunlar mutlaka bir plan içerisinde sürdürülmelidir, güçlü bir iradeye dayanmalıdır. Bunun için de en başta Allah'a dayanıp güvenilmeli, nihayet fiilen İslam devletini kurabilme aşamasına gelinmedeki temkin sağlanınca, işte o zaman gereken hemen yapılmalıdır.

Sağlam ve rabbani bir liderlik, yani Allah'ın şeriatını egemen kılmak için gayret gösteren bir rabbani liderlik, görevleri gereği her alan ile ilgili bilimlere ve bu bilim dallarının her türüne de gereken önemi vermelidirler. Özellikle de şeriat ilimlerine ve ilim arasında makasıd ilmine be muvazene (denge) fıkhına, öncelikler fıkhına odaklanmalıdır. Keza rabbani olan sünnetlerle ilgili fıkha, günümüzde bunların hangi yönden önem kazandıklarına ilişkin konulara mutlaka önem vermelidirler. Hatta diyebiliriz ki bu anlattıklarımız, Allah'a karşı takva sahibi olma görevinden sonra, Allah'ın şeriatını, İslam devletini egemen kılmak

için önemlidir. Bu görevi ve davayı üstlenmiş olanlar, takvadan sonra bu sayılan hususlara çok dikkat etmeleri gerekir.

Sağlam ve ayakları yere basan rabbani bir liderlik, ümmetin gücünü ortaya çıkarabilen, İslam'ı hep kalbiyle ve hem kalıbıyla kucaklayan ve yol olarak da ondan başka bir yol tanımayan, öz olarak, cevher olarak, akide ve şeriat olarak, din ve devlet olarak onu benimseyen bir gücü otaya çıkarmalıdır. Bu, öyle bir akide olmalı ki Müslüman onunla gecelemeli, onunla sabahlamalı, aklı ve işi hep onu düşünmek olmalı, ümmetini ve onların geleceğini düşünmelidir. Kısaca bu, öylesine bir liderliktir ki, lider olan kimse elinden her ne geliyorsa ve ne yapabiliyorsa ya da yapabilecekse, İslami devlete ve nizama karşı içte ve dışta ne türden engeller var ise, samimiyet ve ihlâs ile onların karşısına nasıl dikilmesi gerektiğini bilerek yola devam etmelidir. Bunun için de her manadaki bilgi donanımına sahip olmalıdır.

26. DERS

Mezhepler Tarihi

Diğer Fıkhi Mezhepler ve Müctehid İmamlar

"Ehl-i sünnet ve cemaat" dediğimiz "Resûlullah'ın ve ashabının yolunda yürüyen" müminlerin tâbi olduğu fıkıh alanındaki hak mezhep sayısı dörttür. Ancak başlangıçta bu dört hak mezhebin dışında daha başka mezhepler de vardı. Bunların kaçtane olduğu kesin bir şekilde bilinmemekle birlikte bu dört mezhep meşhur olup İslam toplumu arasında yayılıncaya ve diğerlerini silinceye kadar ondan fazla mezhebin teşekkül etmiş bulunduğu bilinmektedir.

İmam Evzâî, Süfyan-ı Sevrî, İbn Ebi Leylâ, İshak b. Râhûye, Leys b. Sa'd, Ebu Sevr, İbn Cerir et-Taberî ve İbn Huzeyme gibi âlimler mutlak müctehidtirler ve kendilerinin ictihadlarını takip eden müntesipleri vardı. Bu zatların tümü Sünneti Seniyye'ye tabi olma husundaki hassasiyetleriyle, derin ilimleriyle, zühd ve takvalarıyla bilinen ve tanınan Ehli Sünnet ülemasının öncülerindendir. Ancak bu âlimlerin vefatlarından sonra kendilarinin fıkhi anlayışlarını devam ettirecek yeter sayıda talebeleri olmadığı için kendilerinin vefatlarından sonra tam ve müstakil bir mezhep haline gelerek varlıklarını koruyamamışlardır. Kendilerine tabi olan ve fıkhlarıyla amel eden müntesiplerinin sayısı giderek azalması sonucu zamanla unutulmuşlar ve Ehli Sünnet camiası arasında sadece dört fıkhi mezhep kalmıştır.

Ehli Sünnete mensup bu mezheplerin ortadan kalkması bazılarının ve dediği gibi bir mezhepler arası savaş ya da bir baskı neticesi değil tamamen doğal bir süreç sonucu olmuştur. Bu gün yaşayan dört mezhep dışındaki mezhep imamlarının tabiilerinin kalmaması neticede bu mezheplerin halk arasından çekilmesine vesile olmuştur.

Bütün Ehl-i sünnet imamları Allah'ın Kitabını, Resûlullah (sav)'in sünnetini, sahabenin icmâını rehber edinmiş, ayrıca diğerlerine karşı da saygı ve sevgi hisleriyle dolup taşmışlardır. Nitekim dört mezheb imamının hayatlarının anlatıldığı bölümlerde bunlardan bahsedildi. Ehli Sünnet mezheplerinin en büyük özelliği hiçbirinin diğerini sapıklıkla itham etmemiş olmamasıdır.

Hak Birden Fazla Olur mu?

Bu soruya Said Nursi şöyle cevap vermiştir: "Bir su, beş muhtelif mizaçlı hastalara göre beş hüküm alır. Önemli miktarda su kaybeden bir hastaya su içmesi vaciptir, şarttır. Yeni ameliyattan çıkmış bir hastaya zehir gibi zararlıdır. Tıbben ona haramdır. Diğer bir hastaya kısmen zararlıdır; su içmek ona tıbben mekruhtur. Diğer birisine zararsız menfaat verir, tıbben ona sünnettir. Diğer birisine de ne zarardır ne de menfaattır. Tıbben ona mübahtır afiyetle içsin. İşte burada hak taaddüt etti, birden fazla oldu. Ama beşi de haktır. "Su yalnız ilaçtır, yalnız vaciptir, başka hükmü yoktur." denilebilir mi?

İşte bunun gibi İlahi hükümler mezheplere uyanlara göre değişir. Hem hak olarak değişir ve her biri de hak olur, maslahat olur."

Birbirinden farklı gibi görünen mezheplerdeki teferruat meselelerinin hangisini ele alsak, imamların dayandıkları noktaların hak ve hakikat olduğunu görebiliriz. Bu hususta İmam Şa'rani hazretleri "Mizan" isimli bir eser yazmış, mezhep imamları arasında bir mukayese yaparak hangi hükmü nasıl anladıklarını açıklamıştır.

Ehli Sünnet Mezhep imamları konuların aslında değil teferuatında, uygulanış tarzında kendilerine göre haklı sebeplerle ihtilaf etmişlerdir. Mesela abdest alırken başa meshetmenin farz olduğu husunda dört mezhep imam ittifak etmişir. Ancak meshin tarzında ve miktarında ihtilaf etmişlerdir.

Abdesti bizlere farz kılan Allah Teala, "Başınıza meshediniz." emri "bi ruusikum" ibaresiyle gelmiştir. Dillerin en zengini olan Arapça'da çeşitli kelimelerin başına gelen 'b' harfi ceri, bazen "güzelleştirmek", bazan "bazı" manasını vermek, bazan da "bitiştirmek" manasını vermek için gelir. Abdest ayetinin "ruusiküm" kelimesinin başına gelen 'b' harfini mezhep imamlarının her biri ayrı manada anlamışlar ve bundan farklı bir uygulama ortaya çıkmıştır.

Bunun içindir ki İmam Malik hazretleri: "Başa meshederken, başın tamamı meshedilmelidir. Zira buradaki 'b' harfi kelimeyi güzelleştirmek için gelmiştir. Kendi başına bir manası yoktur" der.

İmam Ebu Hanife hazretleri ise: "Bu 'b' bazı manasına gelen 'b'dir. Başın bir kısmı meshedilse kâfi gelir" der.

İmam Şafii hazretleri ise: "Bu 'b' ilsak (bitişmek) manasına gelen 'b' dir. Sadece elin başa bitişmesi, birkaç kıla değmesi kifayet eder, mesh tamam olur" der. Hal böyle olunca mezhep imamlarının her birinin hak yolda oldukları, teferruattaki ayrılık gibi görünen hükümlerin bir ihtilaf konusu olmadığı kendiliğinden ortaya çıkar ve kötü maksatlı olanların iddialarını havada bırakır.

27. DERS

Tefsir

Allah'ın İndirdikleriyle Hükmetmeyenler

(Maide Sûresi, Âyet: 44-47)

اِنَّا اَنْزَلْنَا التَّوْرٰيةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ ۚ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ اَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْاَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَآءَ ۚ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتِي ثَمَناً قَلِيلاً ۜ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾ وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا اَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ ۙ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْاَنْفَ بِالْاَنْفِ وَالْاُذُنَ بِالْاُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ ۙ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ ۜ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهٖ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ ۜ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾ وَقَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ ۖ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ ۙ وَمُصَدِّقاً لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾ وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيلِ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِ ۜ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾

44- Doğrusu Tevrat'ı Biz indirdik. Onda hidayet ve nur vardır. Kendilerini Allah'a teslim etmiş peygamberler, Rabbanilerle bilginler de Allah'ın Kitabını korumaları istendiğinden Yahudilere onunla hükmederlerdi. Hepsi de ona şahit idiler. Artık insanlardan korkamayın da Ben'den korkun ve ayetlerimi az bir değerle değiştirmeyin. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.

Rabbaniler, ilim adamları, insanların siyasetini basiret ve hikmetle bilen, işlerinin nasıl idare edileceğini, çekip çevrileceğini, menfaatlerinin nasıl ayakta tutulacağını bilen kimseler demektir. Ahbâr ise "yüksek bilgi sahibi âlimler" demektir.

Din, insanlar için bir yaşam düzeni olmak üzere gönderilmiştir. Her dinde, yaşama en doğru yaklaşımı sağlayacak bir inanç sistemi, insanların yürekleriyle Allah arasında bir bağ oluşturacak ibadet esasları ve bunların yanı sıra, yaşamı biçimlendirecek bir şeriat söz konusudur. Bu üç açı, Allah'ın dininin temel direkleri konumundadır. Allah katından gelen her dinde bu saydıklarımız mevcuttur. Zira insanlığın yaşamının sağlıklı ve düzgün bir biçimde olması, ancak yaşam düzeninin Allah'ın dinine göre belirlenmesi durumunda mümkündür.

Burjuvalar, tağutlar, tahtları ve üst makamları ellerinde bulunduran mirasyediler, Allah'ın indirdikleriyle hükmedilmesine kesinkes karşı çıkacaklardır. Zira Allah'ın indirdiği hükümler uygulandığında, onların yüzlerine geçirmiş olduğu ilahlık maskesi yere düşecek ve ilahlık sadece Allah'a ait olacaktır. Böylece, insanlar için Allah'ın izin vermediği kanunlar koyan söz konusu kimselerin elindeki egemenlik, yasama ve yürütme yetkisi çekilip alınmış olacaktır. Sömürü, zulüm ve haram üzerine kurdukları düzenle kendilerine maddi ve ekonomik çıkar sağlamakta olan söz konusu kimseler elbette ki Allah'ın indirdiği hükümlerin uygulanmaması için yırtınacaklardır. Çünkü Allah'ın şeriatı, onların zulüm üzerine kurulu çıkar mekanizmalarının kökünü kazıyacaktır. Şehvetlerinin, tutkularının, yağmaladıkları malların esiri olanlar, ahlâkî çözülmeyi yaşayanlar, Allah'ın indirdiği hükümlerin yürürlüğe konmaması için elbette ki direneceklerdir. Çünkü Allah'ın dini, onları bu niteliklerinden arınmaya zorlayacak, bunu yapmamaları durumunda ise onları cezalandıracaktır. Söz konusu kimseler, yeryüzünde iyiliğin, adaletin, barışın yaygınlaşmasından rahatsız olduklarından dolayı, her türlü yola başvurarak, Allah'ın hükümlerinin yürürlüğe konmasını engellemek için çabalayacaklardır.

Allah, kitabının koruyucuları ve kitabının doğruluğunun tanıkları durumundaki din bilginlerinden kimilerinin, dünya hayatının çekiciliğine kapılıp baştan çıkabileceklerini biliyordu. Bu tür din bilginlerinden, Allah'ın hükümlerini istemeyen devlet yetkilileri, zenginler ve şehvet düşkünleri ile diyalog içinde bulunanlar ve de dünya hayatının cazibesine kapılarak onların yaptıklarına hiç ses çıkarmamayı yeğleyenler de olacaktır. Zaten bu tür yoldan çıkmış din adamlarına her zaman, her toplumda rastlayabilmek mümkündür. Ni-

tekim bu tür din adamları Yahudiler arasında da vardı. İşte Allah, böylesi bir tutum içerisine girmiş din bilginlerine diyor ki:

"Ayetlerimi birkaç paralık çıkarlarınız uğruna satmayınız."

Burada suskun kalanlara, ayetleri çarpıtanlara, yamama fetvalar ürete bilmek için çaba harcayanlara sesleniliyor!

Gerçekten de bu tür kimselerin, yaptıklarına karşılık olarak alacakları para ya da sağlayacakları çıkar ne olursa olsun, neticede bir "hiç"tir. Maaş, görev, makam, unvan ya da birtakım çıkarlar uğruna, dini satıp bile bile cehennemi satın aldıkları düşünülürse, kazançları gerçekten de bir hiç değil midir?

"Din adamı" kisvesi altında pek çok kimse, dine ihanet etmekte, bu konuda vurdumduymazlaşmakta ve gerçekleri saptırmaktadır. Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeleri gerekirken, suskun kalmayı yeğlemektedirler. Yöneticilere hoş görünmeyi Allah'ın kitabına tercih ederek, ayetleri çarpıtmaktadırlar...

"Allah'ın indirdikleri ayetlere göre hüküm vermeyenler, kafirlerin ta kendileridirler."

Bu son derece kesin ve su götürmez bir ifadedir. Ayette herhangi bir kapalılık olmadığı gibi bu hüküm, zaman ve mekân sınırlarını da aşmaktadır. Bu, hangi kuşakta ve hangi ulusta olursa olsun, Allah'ın indirdiği ayetlere göre hüküm vermeyen herkesi kapsamına alan genel bir hükümdür...

İlahlık, zorunlu olarak, egemenliği ve yasamayı da içermektedir. Allah'ın ayetlerine göre hüküm vermeyen bir kimse ise bir yandan, Allah'ın ilahlığını ve ilahlığının niteliklerini reddetmekte, diğer yandan da ilahlık hakkını ve ilahlığın niteliklerini kendisine mal etmeye kalkışmaktadır. Son derece kesin olan bu hüküm konusunda demagoji yapmak, gerçekten kaçmaya çalışmaktan başka bir şey değildir. Böylesi bir hükmü tevil etmeye çabalamak, ayeti çarpıtmaktan başka bir şey olamaz. Bu bağlamda yapılan demagojiler ya da teviller, söz konusu ayetin muhatabı konumundaki kimseler hakkında Allah'ın koyduğu hükmü hiçbir biçimde değiştiremez.

İslâm şeriatı Allah'ın iradesiyle her zaman ve tüm insanlar için geçerli olacak bir şeriat olarak indirilmiştir. bu durumda her nerede olursa olsun İslâmî bir yönetim iş başına geldiğinde, söz konusu hükümleri yürürlüğe koymak ve uygulamakla yükümlüdür.

Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmetmeyi helâl kılan ile kalbiyle Allah'ın hükmünü kabul edip diliyle de onu reddeden kimse hakkında tekfir söz konusudur. Kâfir olan böyle birisidir. Ancak Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyen ve

bu konuda hata edip günah işleyen kimse kusurlu hareket eden fasık bir kimsedir. Allah'ın indirdiğinden başkasıyla hükmedilmesini rıza ile karşıladığından dolayı sorumlu olacaktır.

45- Tevrat'ta, Yahudilere yazılı olarak bildirdik ki, canın karşılığı can, gözün karşılığı göz, burnun karşılığı burun, kulağın karşılığı kulak, dişin karşılığı dişdir ve yaralamalarda da karşılıklılık (kısas) ilkesi geçerlidir. Kim kısas hakkını bağışlarsa bu onun günahlarına kefaret olur. Allah'ın indirdiği ayetlere göre hüküm vermeyenler ise zalimlerin ta kendileridirler.

Dünyada adalet ve eşitliğe kısastan daha büyük bir misal gösterilemez. Zaten kısasın manası, eşitlik ve tam bir denklik demektir. Yaşama hakkını yok eden bir caninin yaşama hakkı olmadığını kendi gözüyle görmesi ne büyük bir adalet manzarasıdır. Sonra hak ve adaletin bu güçlü manzarası altında hayat hakkının kendi kazancıyla ortadan kalktığını gören bir kimseyi (katili) affedip, kendisine yeniden bir hayat hakkı bağışlamada da öyle yüksek, öyle kutsal bir ihsan (iyilik yapma) manzarası vardır ki, insanlık âleminde bundan daha güzel, daha yüksek bir iyilik örneği gösterilemez.

Allah'ın hükmedilmek için indirdiği, bildirdiği, yazdırdığı hükümler ile hükmetmemek de önce Cenâb-ı Hakk'ın kanununun hakkını vermemektir. Bu da hiçbir şeyin hakkını vermemek, ya ifrat (çok ileri gitmek) veya tefrît (ihmal) etmektir. Zulmün zulüm, zalimin zalim olmasını tayin eden hükmün ve bu hükme ölçü olarak alınan delil de Allah Teâlâ'nın indirdiği hükümler ve hak kaidelerdir. Şu halde bununla hükmetmemek, zulüm ile adaleti, zalim ile mazlumu ve bunlar arasındaki doğruluk orantısını birbirinden ayırmamak ve seçmemektir. Zulüm ve zalimi ayırmayan, ayırmak istemeyen, Hakk ölçüsünü görmeyen ve görmek istemeyenler ise zalimlerin başlarıdırlar ve asıl zalim bunlardır.

46- Onların izinden Meryem oğlu İsa'yı kendinden önce indirdiğimiz Tevrat'ı doğrulayıcı olarak gönderdik ve ona İncil'i verdik. Onda hidayet ve nur vardır. Kendinden önceki Tevrat'ı doğrulayıcı, hidayet ve takva sahipleri için bir öğüt olarak.

İlahi kitapların her biri kendinden önce indirilmiş olan kitapları tasdik eder. Son ilahi kitap olan Kur'an-ı Kerim'de kendisinden önce indirilmiş olan ilahi kitapları tasdik etmiş, onlarında Yüce Allah tarafından hükümleriyle amel edilmeleri için gönderildiklerini açıklamıştır. Ancak Kur'an kendinden önce gelen bütün ilahi kitapları ve şeriatları yürürlükten kaldırmıştır. Dolayısıyla

Tevrat ve İncil ehli bu gün kendi kitaplarına bağlı kalarak yaşayamazlar. Onlar da Kur'an-ı Kerim'e ve Hz. Muhammed (sav) Efendimize inanmakla mükelleftirler.

47- İncil ehli, Allah'ın onda indirdikleriyle hükmetsinler. Kim de Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar fasıkların ta kendileridir.

Yani Allah'ın hükmünden veya imandan çıkmış kimselerdir. Allah'ın hükmüne iman ettiği halde, o hükümden dışarıya çıkmış olan, isyan eden bir fasıktır. Veya o gün onu kalben de tanımamak veya küçümsemekle imandan çıkmış kâfir bir fasıktır. Küfürleri, ilâhî hükmü inkâr etmelerinden veya hakir görmelerinden; zulümleri, ölçüsü hak olan ilâhî hükmü atıp, başka hükümler ile hükmettiklerinden; fasıklıkları da hak hükümden çıktıklarından dolayıdır. Şu halde ya bu üç vasfın hepsi birliktedir veya her biri bir hâle göre bağımsız sıfatlardandır.

Dersler ve İbretler:

1- İslam her yönüyle mükemmel olan bir dindir. Bu nedenle hayatın her hangi bir alanıyla alakalı olarak İslamı yeterli görmeyip beşeri kanun ve ideolojilerden yama yapmak isteyenler, yahut bazı hükümlerini aşırı bulup reddedenler İslam dairesinden çıkarlar. Zira İslam'ı parçalara ayırmak ya da kısımlandırmak mümkün değildir. Din Allah Resulünün uyguladığı şekliyle yürürlükte kalacaktır. Artık dileyen mü'min olur dileyense kâfir.

2- İslam yalnızca insanların manevi duygularını geliştirerek onlardaki nefsani duyguları firenleyen bir ahlak nizamı değildir. Aynı şekilde o sadece bir ideoloji de değildir. Bilakis o hem inançtır, hem ibadettir, hem ahlaktır ve hem de kanundur. İslam sadece cami duvarları içerisine hapsedilmek için gelmemiştir. Bilakis o beşeriyetin var olduğu her alana mührünü vurmak, fert, aile ve toplum yapısını Allah'ın boyasıyla boyamak için gelmiştir. Onun için İslamı dünyevi hayattan uzaklaştıran laik anlayışların İslam'da yeri yoktur.

3- İdareciler, Allah ve Resulü'nün hükmüne aykırı olarak beşeri kanunlar ihdas ediyorlar ve Allah'ın indirdiği ile hükmetme noktasında kendilerini muhayyer görüyorlarsa, Allah'ın indirdiği ile hükmetmenin farz olduğuna inanmıyorlarsa, bu noktada diledikleri gibi hareket edebileceklerine inanıyorlarsa dinden çıkarlar. Zira küfür itikadi bir meseledir. Böyle düşünenler akide olarak İslamı reddetmiş oluyorlar. Böyle kişiler hem kâfir, hem zalim ve hem de fasıktırlar. Kur'an'ın 332 ayeti bu çağa uygun değildir diyerek inkâr eden ama

Cuma namazlarını kaçırmayan insanlara elbetteki Müslüman diyemeyiz. Zira bu itikad onda olduğu sürece amelin hiçbir faydası olmaz.

4- Şayet idareciler Allah'ın indirdiği hükümlerle hükmetmenin farz olduğuna inanıyorlar ancak bunlarla hükmetmiyorlarsa zalim ve fâsık olurlar. Ömer Nasuhi Bilmen hazretleri bu konuda şöyle diyor: "Bir kimse hükmü İlahiyi kalben kabul etmez, onu bile bile lisanen inkâr ederse o takdirde kâfir olur. Fakat onu kalben tasdik ettiği halde terk eylerse kâfir olmaz, günahkâr olur."

27. DERS

Hadis

Ahde Vefa İmandandır

٨١ - عَنْ عَبْدِ اللهِ وَعَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». قَالَ أَحَدُهُمَا: «يُنْصَبُ» وَقَالَ الآخَرُ: «يُرَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُعْرَفُ بِهِ». (بخاري: ٣١٨٧)

81- Abdullah b. Mesud (ra) ile Enes b. Malik'ten (ra) rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

"Söz ve antlaşmalarını bozan herkes için Kıyamet gününde bir bayrak vardır." Bu ravilerden biri, "Kendileri için bayrak dikilir" diye rivâyet ederken, bir diğeri de "Kıyamet gününde o kimsenin kendisiyle tanınacağı bir bayrak görülür" diye rivâyet etmiştir. (Tecrid, 1347)

٨٢ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو - رضي الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ قَتَلَ مُعَاهَدًا لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا». (بخاري: ٣١٦٦)

82- Abdullah b. Amr (ra)'dan rivâyete göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim antlaşmalı olduğu bir kimseyi haksız yere öldürürse, o kimse cennet kokusunu koklayamayacaktır. Oysa cennetin kokusu kırk yıllık bir mesafeden hissedilir." (Tecrid, 1341)

Dersler ve İbretler:

1- Ahde vefa, verdiği sözde durmak, yaptığı anlaşmaya sadık kalmaktır. İnsanın önemli karakterlerinden, kişiliğini oluşturan değerlerden biri de vefalı oluşudur.

2- Ahde vefa dindendir. Vefasızlık edip ahdini bozmak ise haramdır. Herhangi bir şeyi yapmak için söz verip de o şeyi yapmayan kişiye "Ğâdir" (vefasız) denir. Vefasızlık ise, münafıklık alâmetlerindendir. Bu gibilere Allah Teâlâ'nın da lâneti vardır. Nitekim Cenabı Hak şöyle buyurmaktadır: "Allah'a verdikleri sözü kuvvetle pekiştirdikten sonra bozanlar ve Allah'ın riayet edilmesini emrettiği şeyleri terk edenler ve yeryüzünde fesat çıkaranlar... İşte lânet ve kötü yurt (cehennem) onlar içindir." (Ra'd: 25)

3- Ahde vefa hususunda dikkat göstermek ve canı pahasına da olsa ahdini bozmamak kişinin imanın kemalini gösterir. Çünkü ahde vefa, kâmil müminlerin işidir. Vefasız olanlar, dönekler, ikbal için davasını satanlar, İslam davasına ihanet edenler, din düşmanlarına yaranmak için gömlek çıkaranlar yalancı ve şahsiyeti zayıf kişilerdir. Bu kötü vasıflı kişilerle, ciddi işler, davalar yürütülemez. Bunların dünyada da, ahirette de sonları rüsvalıktır.

4- Ahitle yemin arasında da fark vardır. Yemin bozulursa keffâret gerekir. Fakat ahitte bu yoktur. Ahdi bozmanın günahı keffâretle ortadan kalkmaz.

5- İnsanlar arası ilişkilerde güven unsurunun hâkim olması, ahde vefaya bağlıdır. Bu güven olmadan sıhhatli bir toplum hayatı mümkün değildir. Allah, ahde vefası olmayan bir topluma rahmet nazarıyla bakmaz. Bu itibarla insanın birinci vazifesi Allah'a verdiği söze sadık kalmasıdır. İnsan ahde vefanın, dürüstlük ve sadakatin, imanının bir gereği olduğunu bilmelidir. Her söz ve fiilinde doğruluk insanın şiarı olmalıdır.

6- Müslüman üstlendiği her işi, aldığı her sorumluluğu Allah'tan bir emanet olarak bilmelidir. Bu emaneti korumak, görevinin hakkını vermek için elinden gelen azamî gayreti gösterir.

7- Söz namustur. Kişi namusunu korumada ne kadar titiz davranırsa, sözünü tutmak konusunda da o kadar titiz olmalıdır. Söz vermeden önce iyi düşünmeli, söz verdikten sonra yerine getirememe endişesiyle adeta titremelidir. Şahsiyeti oturmuş insanlar, söz ve sır konusunda her zaman hassas davranmışlardır. İnsan söz vermeli ama asla sözünde yalancı çıkmamalıdır.

8- Bir diğer ifade ile Vefa, yapılan iyilikleri unutmamak, aynıyla veya ziyadesiyle karşılık vermek, dostun cefasına katlanmak, hataları görmezden gelmektir. Toplumu ve aileyi ayakta tutan en önemli haslet, karşılıklı gösterilen vefa

duygusudur. Anne-baba, eş, çocuklar, yakın-uzak akraba, hocalarımız, arkadaşlarımız ve benzeri üzerimizde hakları olan kişiler başta olmak üzere, birlikte yaşadığımız tüm insanlara karşı da vefakâr olmalıyız.

9- Resulullah (sav) Efendimiz günlük hayatında ve bütün ilişkilerinde ahde vefa ilkesine sadık kalmış; verdiği her sözü mutlaka yerine getirmiştir. Bu hususta dost-düşman ayırmamış, dostuna verdiği bir sözü yerine getirdiği gibi, düşmanlarıyla yaptığı anlaşmaya da sadık kalmıştır. (İlk Adım Dergisi)

27. DERS

Davet Fıkhı

Rabbani Neslin Öncelikleri

1- Bid'atçilikten uzak durmak

Lügat açısından bid'at: Daha önce hiçbir benzeri ve örneği görülmeyen yepyeni bir şeyi icat etmek, ortaya koymaktır.[1] İster iyi, ister kötü olsun ortaya konulan bu manadaki her yeniliğe ve yeni şeye bu manada bidat adı verilir.

Bir ıstılah yani terim olarak bid'at: Dinde, şeraite benzer ve aslında şeraitle ilgisi bulunmayan, ancak gidilmesi ve izlenmesi istenen yeni bir yol, bir inanç demektir ki, aşırı manada, dinin yer vermeyeceği bir tarzda ibadete olan düşkünlük de böyledir.

Kuşkusuz, dinde bid'atçilik, en büyük tefrika ve bölücülük sebebidir. Çünkü ümmetin birliğini bozmada en büyük faktör bu olmaktadır. Bu nedenle sonradan çıkan birçok kimseler, Allah Resûlü'nün ve ashabının üzerinde devam ettikleri yolu bölmeye sebep olmuşlardır. Oysa İslam ümmeti önceleri tek vücut hâlinde idiler, birbirlerini kucaklayan ve birbirlerini kenetler hâldeydiler.

Ne zaman ki bid'at denen durum ortaya çıktı ve İslam ümmeti arasına zehrini yaydı, böylece İslam ümmetinin sağlam olan binasını sarstı, hatta çökertti. Âdeta habis ur misali İslam bedenini sardı, ya da tutuşan kuru otu ateşin sarması gibi bid'at tehlikesi de öylece Müslümanların bünyesini sardı.

İşte bu nedenle biz, temkin sebebi olarak safların sıklaştırılmasını ve bid'atlerle savaşılmasını, yerilmesini, Müslümanların arasında yayılmamasını istiyoruz. Bunun zararlarını, tehlikelerini ve toplumları nasıl tersyüz ettiğini de açıklamamız gerekiyor. Çünkü İslam âlimleri çağlar boyu hep bid'atlerle savaşmışlar ve bu mikrobun Müslümanlar arasında yayılmaması için çaba göstermişlerdir. Bid'atleri

[1] Feyruz Abadi, El-Kamus el-Muhit, 3/3-4; Cevheri, Es-Sıhah, 3/1183

öldürmeye, yok etmeye, sünneti, Resûlullah'ın uygulamasını yeniden diriltip hayata geçirmeye çalışmışlardır.

Dr. Tevfik el-Vai diyor ki:

"Bid'at ehlinin özelliği bölücülüktür, İslam cemaati arasına tefrika sokmaktır. Çünkü heva ve hevese göre hareket etmek, birliğin bozulmasının en başta gelen yoludur."[2]

Bid'at, bir toplumun içine girince orada birlikten eser kalmaz, güçlü İslam binası sarsılabilir. Bu nedenle gerek Kur'an ve gerekse sünnet, bizim Allah'ın kopmak bilmeyen sağlam ipine sarılmamızı emreder. Dinde bid'atçilikten uzak durmamızı öğütlerler.

Nitekim yüce Allah şöyle buyuruyor:

"İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O'nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allah sakınasınız diye emretti." (En'am, 153)

Hz. Aişe (ra) annemiz de, Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

"Kim, bizim bu işimizde, onda olmayan bir şeyi ortaya koyarsa, o merduttur (reddolunmuştur)."[3]

Bid'atlerle savaşmak, Hz. Peygamber ve ashabının üzerinde bulundukları yola tutunmak, ona uymak birliğin ve birlik yolunun ta kendisidir. Güçlenmelerine, binalarının temelinin sağlam oluşuna sebeptir. Yeniden gücünü, şeref ve onurunu kazanması buna bağlıdır. Çünkü bu, dinimizin temkin sebebi ve güçlenme nedenidir.

2- Cehaletten uzaklaşmak

Haramlara düşmenin en önemli sebeplerinin başında cehalet ve bilgisizlik gelir. Bunların bütünü de küfürden, fasıklıktan ve isyandan kaynaklanmaktadır. En büyük cehalet de, Allah hakkında bilmeden konuşmaktır. Allah, bunu haramların en üst mertebesi ve Allah'a şirk koşmanın da en üst derecesi kılmıştır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"De ki: 'Rabbim ancak, açık ve gizli çirkin işleri, günahı, haksız saldırıyı, hakkında hiçbir delil indirmediği herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır." (Araf, 33)

---

2 El-Bidatu ve'l Mesalihu'l Mürsele, s. 214

3 Buhari, Sulh, 3/22-2697

İbni'l Kayyım diyor ki:

"Şirkin, Allah'a ortak koşmanın ve küfrün temeli, Allah hakkında bilmeden ileri geri konuşmaktır."[4]

Yüce Allah, kullarını, kendiliklerinden, ellerinde Allah'tan bir delil, bir burhan ve hüccet olmaksızın dinleri hakkında herhangi bir şeyi helal kılmak veya haram kılmaktan yasaklamıştır. Nitekim yüce Allah buyuruyor ki:

"Dilleriniz yalana alışageldiğinden dolayı, Allah'a karşı yalan uydurmak için, 'Şu helaldir', 'Şu haramdır' demeyin. Şüphesiz, Allah'a karşı yalan uyduranlar, kurtuluşa eremezler." (Nahl, 116)

Hz. Peygamber'in sünnetine baktığımızda, Hz. Peygamber'in kıyametin alametlerine dair verdiği haberlerin başında, ilmin ortadan yok olması, cehaletin ve bilgisizliğin kol gezmesi olduğunu görürüz. Nitekim Enes bin Malik'ten rivayete göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Doğrusu kıyametin kopmasının alametlerinden birisi de, ilmin kaldırılması ve cehaletin kökleşmesidir."[5]

Yine Resûlullah (sav) buyuruyor ki:

"Allah, kullarının aklından ilmi çekip çıkarmaz. Ancak, ulemanın ölümleri sebebiyle ilim de ortadan yok olur. Nihayetinde içlerinde bir tek ilim sahibi bile bırakmaz. Bundan böyle insanlar kendilerine birtakım kendini bilmez cahilleri baş olarak seçerler. Nihayetinde bunlara soru sorulur, onlar da ilimleri olmadığı hâlde sorulanlara cevap niteliğinde fetva vermiş olurlar. Hem kendileri saparlar, hem de başkalarını saptırırlar."[6]

Cehalet, her türlü anlaşmazlığın ve bölünmelerin, tefrikanın sebebidir. Çünkü cehalet insanı haktan uzaklaştırır. Bu da Allah'ın yardımının gecikmesine sebep olacağı gibi, yeryüzünde dininin sağlam temeller üzerinde durmasına, temkine engel olur. Bunun içindir ki mutlaka cehalet sebepleri öğrenilmeli ve bunun tedavi yollarına bakılmalıdır. Çünkü en büyük tehlike, İslami hareketin önünde cahillerin, Allah'ın kitabından ve Resûlünün sünnetinden habersiz liderlerin yer almasıdır..

Cehalet için en faydalı tedavi yol ve yöntemi, ilimdir, cahillerin eğitilmeleridir. Bu konuda kitap ve sünnette birçok naslar bulunmaktadır. Hepsi de ilme teşvik ediyor, ilim ehlinin değerini ve üstünlüğünü dile getiriyor.[7]

---

4 İbni'l Kayyım, Medaricu's Salikin, 1/373

5 Buhari, İlim, 1/33-80

6 Buhari, İlim, 1/39-100

7 Dr. Cemal Badi, Vucubu Lüzumi'l Cemaa ve Terki't Teferruk, s. 171

3- Hevadan uzaklaşmak

Lügat bilginleri, heva ehlini şöyle tanımlamaktadırlar:

"Kişinin herhangi bir şeyi sevmesi ve bu sevginin onun gönlünde taht kurmasıdır."[8]

Terim olarak bunun manası: Nefsin, şeriatın isteği dışında, birtakım şehevi duygulardan tat alması, sürekli bu isteklerin peşinden koşturmasıdır, meylidir.[9]

Kişinin hevasının peşinden koşturması, birçok sapık fırkaların doğmasına sebep olmuştur. Çünkü bu durumda olanlar, hevalarına öncelik tanırlar. Sonrasında ise şeriatı küçük düşürerek hevalarına bir pay kazandırmak isterler. Nasları ve delilleri ise, kendi bidatleri doğrultusunda değiştirip bozarlar. Bu durumda olanlar, şer'i delilleri, ihtiyaç duydukları konularda, onları delil olarak almazlar ve dönüp bakmazlar. Ancak çıkarları doğrultusunda naslara değer verirler.

Hevalarına göre davrananların ölçüsü akıldır, bunlara göre şer'i deliller ikinci sırada gelir. Önce kendileri bir şey ortaya koyarlar, akıllarınca onu uygun bulurlar, sonra da ayetleri farklı değerlendirerek çıkarları doğrultusunda yorumlamaya kalkışırlar. Bu nedenle selef uleması, bu bidatçilere, dalalet ehli olanlara kısaca "Heva Ehli" adını vermişlerdir.[10]

Hatta dahası kitap ve sünneti dışlayan kendilerini buna rağmen âlim ve abid sayan herkese, selef uleması, "Ehli Heva" adını vermişlerdir.[11]

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Fakat her ne zaman bir peygamber, onlara nefislerinin hoşlanmadığı bir hükmü getirdiyse; onlardan bir kısmını yalanladılar, bir kısmını da öldürdüler." (Maide, 70)

4- Akla Öncelik Verilerek Aklın Hakem Kabul Edilmemesi ve Naslara Nağlı Kalınması

Akılcı ekol -ki bunların başında Mutezililer gelir- her konuda aklı hakem kabul ederler. Bunlar aklı temel kaynak kabul ederler, aklın söz sahibi olmaması gereken yerde bile yine de aklı devreye sokarlar. Tartışmada kelamcılarla felsefecilerin yolunu izlerler. İman, Allah'ın isim ve sıfatları, gaybi meseleleri de hep akıl süzgeciyle değerlendirirler.

---

8 Lisanu'l Arab, 15/371

9 Curcani, Et-Tarifat, s. 257

10 Şatıbi, El-İtisam, 2/176

11 El-Fetava, 28/133

Böylece ümmet Allah'ın emirlerinden uzaklaşmış, fikir lüksüne ve düşünce jimnastiği hastalığına yakalanmış olur. İşin acı yanı birçok İslam bilginleri Yunan kaynaklarından, onların ilim ve felsefelerinden etkilenmişlerdir. Bu durumda da kitap ve sünnetten çıkarılan ve çıkarılması gereken delillerden uzaklaşıyorlar. Oysa bizden önce geçen bu ümmetin selefi ile güvenilir müçtehit imamları meselelerini kitap ve sünnetten delil elde etme yoluyla çözerlerdi.

Nihayet birçok kelam fırkalarının ortaya çıkması ve her bir fırkanın kendi aralarında bölünüp yeni fırkalar doğurması ile bunların sayıları giderek arttı ve sonunda sırat-ı müstakimden ayrılmış oldular. Doğru yoldan ayrılmakla çok büyük tehlikelere düştüler. Çünkü aklı her şeyin önüne geçirdiler. Rabbani olan metoda güvenmediler. Yüce Allah onlar için şöyle buyurmaktadır:

"Onlar sana hiçbir misal getirmezler ki (buna karşılık) sana gerçeği ve en güzel açıklamayı getirmiş olmayalım." (Furkan, 33)

Eğer hepsi kitap ve sünnete bağlı kalsalardı ve çözümü bu iki kaynaktan almış olsalardı, bu iki temel kaynağa aykırı olan görüşlerden uzak dursalardı, dinin hükümlerini, usul ve füruunu anlamada ümmetin selefinin metodunu izlemiş olsalardı, bu gün olanlar olmazdı. Ancak akılcılık yolunu seçmekle, girilmemesi gereken bir alana girdiler ve Haktan saptılar.

5- Çıkarlar Adına Taklit, Taassup ve Hırs Düşkünlüğünden Uzaklaşılması

Taklidin sözlük manası, boyuna gerdanlık takmaktır. Terim olarak manası, söyleyenin elinde herhangi bir kanıt olmaksızın, söylenen sözü sahibine iade etmek, döndürmek demektir.[12]

Taassup: Sözlük olarak kelime asabiyet kökünden alınmadır. Terim olarak manası, herhangi bir kimsenin, konu hakkında herhangi bir görüşü olmadan, söylediğinde ya da yaptığında ısrarcı olmasıdır. Sırf onun lehine olmak, senin ve diğer kulların aleyhinde olmak kaydıyla bir içtihadın rivayet edilmesidir."[13]

Taklit ve taassup, en tehlikeli bir hastalıktır ve tefrika ve bölücülük sebeplerindendir, rabbani olan metottan sapmaktır. Halk arasında bid'at ve hurafelerin yaygınlaşmasının en önemli sebeplerin başında taassup yer alırlar. Bu yüzden kitap ve sünnet bir tarafa bırakılır. Bu nedenle yüce Allah, hakka tabi olmaktan ve ona boyun eğmekten yüz çevirenleri yeriyor ve onları atalarını taklit edenler deliliyle susturuyor. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

---

12 Cevheri, Es-Sıhah, 2/527; İbni Abdulberr, Camiu Beyani'l İlim, 2/117

13 Cevheri, es-Sıhah, 1/182; Şevkani, Edebu't Taleb ve Müntehal Ereb, s. 7

"Onlara, 'Allah'ın indirdiğine uyun!' denildiğinde, 'Hayır, biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuza (onların yoluna) uyarız!' derler. Peki, ama ataları bir şey anlamayan, doğru yolu bulamayan kimseler olsalar da mı onların yoluna uyacaklar?" (Bakara, 170)[14]

Yerilen taklit türü, batılın taklididir. Ancak hak olan bir şeyi taklit gerçekte taklit olmayıp tabi olmaktır. Nitekim taklidin yerilmesine dair gelen ayetlerden birinin meali de şöyledir:

"Onlara, 'Allah'ın indirdiğine, Kur'an'a ve Peygamber'e gelin.' denildiğinde onlar, 'Babalarımızı üzerinde bulduğumuz din bize yeter.' derler. Peki ya babaları bir şey bilmiyor ve doğru yolu bulamamış olsalar da mı?" (Maide, 104)

Körü körüne taklit ve taassup, sahibini çok kötü durumlara düşürüp rezil eder, onu dalalet çukuruna yuvarlar. Nura ve hidayete uymasına engel olur. Sonuçta dünyada hayal kırıklığına, ahirette de hüsrana uğrar, tüm yapıp ettikleri boşa gider.[15]

Taklit ve taassubun sonuçları çok tehlikelidir. Bunun en büyük tehlikesi hakkı kabul etmemektir. Eğer, kendisine muhalif ya da ters olarak gördüğü birinden hak olan bir şey sunulsa, hiç düşünmeden o hakkı reddeder, asla kabul etmez. İşte bu durum, düşmanlığa, kine, nefrete ve bölünmeye, tefrikaya neden olabilir. Çünkü bu, Yahudilere özgü kötü bir haslettir. Oysa yüce Allah'ın ve Resûlü (sav)'in bize emir buyurdukları ise, onlardan, onların çevresinden ve yaptıklarından uzak durmamızdır, onlara benzemememizdir.

Taklit ve taassupla savaşmak aslında bölücülükle ilgili sebeplerle savaşmaktır. Bunlarla savaşmak ise, temkin sebeplerinden birine sarılmak demektir. Davet adamlarının görevi bütün bunlarla savaşmak ve halka gerçekleri aktarmak, ümmeti bu türden bölücülerden kurtarmaktır.

---

14 Ayette, yaptıkları işin yanlışlığına ve çirkinliğine akıl erdiremeden, atalarının inançlarını, âdetlerini körü körüne taklit eden ve onları din haline sokan düşünceden dolayı müşrikler kınanmaktadır.

15 Fi Zilal'den özetlenerek alınmıştır. 2/991

27. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Hz. Peygamber (sav) ve Ashabının Yaşadığı Zühd Hayatı

Rasulullah (sav)'in kurduğu devlet dünyanın en kudretli devleti haline geldiği ve kendisi bu devletin zahiren ve batınen başkanı bulunduğu halde yaşayışında hiçbir değişiklik olmamış, dünyaya iltifat etmemiştir. Altına minder dahi koymadan yerde oturmuştur. Allâh Rasûlü ve hulefâ-i râşidînin hayâtında zühd, takvâ, sabır, tevekkül, cömertlik, ferâgat şeklinde yaşandığını gördüğümüz rûhânî ve mânevî hayâtın diğer sahabelerce de benimsendiğini ve en güzel örneklerinin onlar tarafından yaşandığını görüyoruz. Nitekim önceleri Allâh Rasûlü'nden dünyâlık isteyen hanımları bile, gelen âyetten sonra bundan vazgeçerek zühd hayâtını benimsediler.

Hz. Aişe (ra) anlatıyor:

"Peygamber (sav)'in karnı hiçbir zaman doymadı. Ama asla kimseye şikayet etmedi. Fakirliği zenginlikten çok severdi. Sabaha kadar açlıktan bükülseydi, yine bu hal onu gündüz oruç tutmaktan alıkoymazdı. Onun bu halini acırdım da aç karnını elimle mesh ederek içimden derdim ki;

- Canım sana feda olsun, hiç değilse sana yetecek kadar rızka ulaşsaydın?

- Ey Aişe bana dünya ne gerek? Ulu'l-azm Peygamber kardeşlerim bundan daha şiddetlisine sabrettiler ve bu hal üzere Rablerine gittiler. (Kadı İyaz, Şifa, 110)

Müslümanlar dünyanın aldatıcılığına kendilerini kaptırmamaları için peygamber (sav)'in sireti ile sahabe-i kiram'ın İslam uğruna katlandıkları sıkıntıları sıkça okumalıdırlar.

"Bazen olurdu ki Rasulullah (sav)'in evinde iki ay duman tütmez yemek pişmezdi. Kendisi ve ailesi sadece hurma ve su ile idare ederdi.

Ashab-ı Suffe'den bazıları:

-"Ey Allah'ın Rasulü! Hurma yemekten ciğerlerimiz kavruldu." Demişlerdi de, Rasulullah (sav):

- Peygamberiniz hurmadan başka bir şey mi yiyor? İki aydan beri azığımız sadece hurma ve sudur." buyurmuştur.

Resulullah'ın karnı hiçbir zaman buğday ekmeği ile doymamıştır.

İslam şekilden ibaret kuru bir emir ve nehiyler yığını değildir. Dinin kemali, toplum hayatının düzelmesi, ferd hayatında gerçek anlamda huzur ve huşunun oluşması ancak nefis tezkiyesinin pratik hayatta gerçekleşmesiyle mümkündür.

Abdülkadir Geylani hazretleri Fethur' Rabbani isimli eserinde "Sofi içini ve dışını Allah azze ve cellenin kitabı ve Rasulullah (sav)'in sünnetine uygunlukta temizleyendir." Demektedir.

Bu gün her zamankinden daha fazla Müslümanlar dünyevileşmiştir. Zira onlara önderlik edecek, Allah Resulüne varis olacak ulema nerede ise kalmamış, kalanları da toplum tarafından unutulmaya terk edilmiştir. Çeşitli ilim dallarında birbirini geçmek için çalışan ve sözleri avamın içgüdülerini harekete geçirmekten başka bir şeye yaramayan kalpleri boş bir takım profesörler televizyonların karşısına her gün çıkıp milleti oyalamaktadırlar. Muhakkak ki bu din onların dilleriyle hiçbir menfaat elde edemez. Ancak kalpleri öldükten sonra dirilen ve Allah korkusundan titreyenler bu dine yararlı olur.

Alimler; gösterişe fazla düşkün olmaları, fakirlikten, halkın ve yöneticilerin öfkesinden çok korkmaları, rahat ve lüks hayata fazlaca düşkün olmaları nedeniyle İslami daveti gereği gibi yapamamaktadırlar. Kin, hased, pintilik, riya, benlik, iki yüzlülük, makam sevgisi, yağmacılık, ihtiras gibi pis duygular nefis tezkiyesi yapılmadığı için topluma yayılmış birer beladır. Bütün bunların ilacı ise Peygamber (sav)'in gerçekleştirmek için gönderildiği "Nefis Tezkiyesi"dir, ruh terbiyesidir.

Bugün için en çok muhtaç olduğunuz ama hiç sahip olamadığımız şey zühd ve takvadır. İnsanların sahip olduğu servetlerden gözümüzü ve kalbimizi çekerek Allah Teâlâ ve O'nun davası ile meşgul olmaktır.

Resulullah (sav) Efendimizin sahabelerinin her birisinde bu manada ders alınacak çok ibretli sahneler vardır. Mesela Hz. Ebubekir (ra) zengin bir tüccar olmasına rağmen bütün malını Allah yolunda harcamış; mihnet, çile ve sıkıntı yolunu seçmiştir. Mala yani (boş söz) konuşmaktan şiddetle kaçınırdı. Hatta diline sahip olmak için bazen ağzına çakıl taşları koyduğu rivayet edilmiştir.

Hz. Ömer, zühd konusunda zirvelerde bir hayat yaşıyordu. Halifeliği sırasında 12 yaması olan bir cübbe giymiştir. Kâdisiye savaşı sonrası İran'dan elde edilen ganimetler Medineye getirilip hazineye konunca bunların karşısında

hıçkıra hıçkıra ağlamıştır. Kendisine: "Bugün sevinç ve keyf günüdür, gülmen gerekirken ağlıyorsun" diyenlere şöyle cevap vermiştir: "Evet, doğrudur ama Allah kimlere bolluk vermiş ise, mutlaka aralarına düşmanlık ve dargınlık koymuştur" diye çok hikmetli bir cevap vermiştir. Bir gün çocukları Hz. Ömer'e "eğer lezzetli ve kuvvetli yemekler yersen daha iyi vazife görebilirsin" demeleri üzerine Hz. Ömer: "Biliyorum ki, hepiniz benim hakkımda sâdık ve hayırhâh kimselersiniz. Fakat ben iki arkadaşımı belli bir yolu takip eder gördüm. Eğer onların yolundan ayrılırsam, vardıkları konağa yetişemem" cevabını vermiştir. (Y. Kandehlevî, Hayatü's- Sahabe)

Hz. Osman(ra) Kur'ân okumaya düşkünlüğü, ağlaması, gece ibâdeti, hayâsı, cömertliği ve sabrı sebebiyle sûfîlere örnek olmuştur. Harama bakan bir gence: "Ben senin gözünde zinâ eseri görüyorum." diyerek basîretinin keskinliği ve firâsetini hissettirmişti.

Hz. Ali (ra) namaz vakti geldiğinde tirtir titrer, yüzünün rengi değişirdi. "Ne oluyor sana yâ Emîre'l-mü'minîn" denildiğinde: "Allâh'ın göklere, yere ve dağlara arzedip kabul etmedikleri ve insanın kabullendiği emanetin ifâsı vakti geldi. Korkum bu emaneti gereği gibi yerine getirememektir." derdi.

Asr-ı saadetle başlayan bu dönem, tabiin ve tebe-i tabiin devrini ve ilk iki asrı içine alan ilk sufi lakabının kullanıldığı hicri ikinci asrın ortalarına kadar devam eder.

Bu konuda asla unutmamamız gereken bir de Ashab-ı Suffe'de kalan Sahabelerin (Allah hepsinden razı olsun) yaşadığı zühd hayatı vardır ki dünya durdukça asla hatırlardan silinmeyecektir. Ashab-ı suffenin sayıları zaman zaman dört yüz kişiye kadar ulaşırdı. Bunların Medine'de hiçbir şeyleri yoktu. Ne ev, ne arazi, ne aşiret ve de akraba. Bu güzide sahabeler sürekli olarak Mescid-i Nebevi'de ikamet ederler, sahabelerden birisinin işi olduğunda yardım ederler onun dışındaki vakitlerinin tümünü Mescidde ilim ve ibadetle geçirirlerdi. Bir şey bulurlarsa yerler, bulamazlarsa günlerce üst üste aç karın oruç tutarlardı. Her ne zaman bir gaza olursa ona katılırlardı.

Daha sahabe devrinde insanların dünyevileşmesine dikkat çeken Ebu Derda (ra) hazretleri bir defasında yanındakilere şöyle demiştir: "Bu gün Resulullah (sav) karşınıza çıkacak olsa; şu namazdan başka, O'nun ve Ashabının devrindeki şeylerden hiçbirini o günkü haliyle bulup tanıyamaz." (Şatibi, el İ'tisam, 1/26)

Hasan el Basri (rh) şöyle demiştir: "Vallahi ben, sahabelerden Bedir savaşına katılmış yetmiş kişi gördüm. Genelde elbiseleri yünden idi. Onları görseydiniz: "Bunlar mecnun!" derdiniz. Onlar sizin hayırlılarınızı görselerdi: "Bunların hayırdan pek nasipleri yok!" der, şerlilerinizi görseler: "Bunlar hesap gününe inanmıyorlar!" derlerdi. (Ebu Nuaym, Hilye, 2/134)

28. DERS

Tefsir

İçki Kumar ve Fal Okları

(Maide Sûresi, Âyet: 90-93)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ اِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا اَنَّمَا عَلٰى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٩٢﴾ لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا اِذَا مَا اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَاَحْسَنُوا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾

90 - Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar (putlar, heykeller) ve fal okları şeytan işi birer pisliktir. Bunlardan kaçının ki, kurtuluşa eresiniz.

Gerçekten de içki, kumar, anıt taşları, heykeller ve fal okları cahiliye hayatının en önemli özellikleriydi ve cahili toplumun en köklü gelenekleri arasında yer alıyorlardı. Pratik uygulamaları ve bu toplumun en önemli geleneklerini, alışkanlıklarını oluşturmaları açısından; birbiri ile köklü bağları bulunan bir demeti oluşturuyorlardı. Cahiliye Arapları aşırı şekilde içki tüketiyorlardı. Toplantılarında fazla içki tüketmeleri ile övünüyor ve bunu bir övünç kaynağı olarak görüyorlardı. Şiirlerinde ve övgülerinde; içkiyle iftihar etmek, önemli bir odağı oluşturuyordu! İçki meclislerinde hayvanlar kesiliyor, içki içenlere, içki dağıtanlara, bu mecliste kahramanlık gösterileri yapanlara, bu toplantıya katılanlara ve etrafında toplananlara sunulmak üzere etler kızartılıyordu! Bu hayvanlar, anıt taşları üzerinde

kesilirdi. Anıt taşları Arapların, hayvanlarını üzerinde kestikleri ve kanlarını kendilerine sürdükleri putlardı. İçki meclisleri ve benzeri sosyal nitelikli kesimlerde fal okları yolu ile kumar da oynanıyordu. Fal okları, Arapların, hayvanları aralarında paylaşırken başvurdukları bir oran ölçeğiydi. Herkes kendi okuna düşen orana bağlı olarak, hayvandan bir pay alıyordu. Okunda "üstün" yazılı olan, hayvanın en büyük payını alırdı. Bu sıralama okuna hiçbir pay düşmeyene kadar, aşağıya inerdi. Payına hiçbir şey düşmeyen adam, hayvanın sahibi de olabiliyordu. Bu durumda hayvanı tümden kaybetmiş olurdu. Böyle sosyal içerikli gelenek ve alışkanlıkların birbiri ile kenetlendiği ortaya çıkmakta; bunların, cahiliyenin pratiği ve itikadi düşüncelerine paralel bir biçimde seyrettiği gözlemlenebilmektedir.

İslam nizamı ilk etapta, bu gelenekleri ortadan kaldırmaya kalkmadı. Çünkü İslâm, bu geleneklerin bir takım yanlış inançlardan kaynaklandığını biliyordu. Bu problemin temeline inmeden meseleyi yüzeysel olarak halletmeye kalkmak, boşuna bir çabadan başka bir anlam ifade edemezdi. İlahî nizam, böyle bir metoda başvurmaktan uzaktı! İslâm ise, her şeyden önce, insanın gönlündeki düğümden, inanç sistemi düğümünden başlamıştır. Cahili inançların ve düşüncelerin hepsini kökünden söküp atmak, bunun yerine sağlam İslâm düşüncesini yerleştirmekle işe başlamıştır. İslâm'ın sarsılmaz düşüncesi, fıtrata dayalı olan kaidenin derinliklere yerleştirmekle yola koyulmuştur. İnsanlara, ilahlara ilişkin düşüncelerinin bozukluğunu açıklamış ve onları gerçek ilaha iletmiştir. Bu gerçek ilahı tanıdıktan sonra, bu gerçek ilahın sevdiği ve hoşlanmadığı şeylere kulak vermeye başlamışlardır

Tapılmak, önünde saygı duruşunda bulunmak için dikilmiş taş vesâir putlar, kumar ve piyango kalemleri, okları, zarları, bütün bunlar başka bir şey değil, ancak aklınızın tiksineceği, iğreneceği pis, murdar bir şeydir. Bunlar şeytanın işlerindendir. Şeytanın işi, şeytanın teşvikidir. O halde bu pislikten çekininiz, uzak durunuz ki kurtuluşa eresiniz.

Bu âyet, sarhoş edici şeylerin yasaklanması ve haram edilmesi hakkında üçüncü ve son olarak nazil olan âyettir. Birincisi Nisâ Sûresindeki "Sarhoş olduğunuz zaman namaza yaklaşmayın." (Nisâ, 43) ikincisi Bakara sûresindeki "Senden içki ve kumarı sorarlar. De ki: Onun ikisinde büyük bir günah vardır." (Bakara, 219) âyeti idi. Allah Teâlâ bu âyette içki ve kumarın haramlığını çeşitli yönleriyle tekit etmiştir.

Birinci olarak cümlenin başı ile başlanmış; ikinci olarak putlar ve fal okları ile beraber zikredilerek, "Şarap içen puta tapan gibidir" hadis-i şerifi delaletince puta tapıcılık kabilinden gösterilmiş; üçüncü olarak "pislik" adı verilmiş; dördüncü olarak başlı başına şer veya galip olduğuna tembih edilerek "şeytanın işlerinden"

buyurulmuş; beşinci olarak bizzat kendilerinden çekinilmesi emredilmiş; altıncı olarak, bu çekinme, kurtuluş ümidine bir sebep yapılmıştır.

91 - Şeytan, içki ve kumarla sizin aranıza düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık bunlardan vazgeçtiniz değil mi?

Yedinci olarak da bu beyandan asıl maksad, içki ve kumarın haram kılındığını hatırlatan ve bunların haram kılınmasını gerektiren dine, dünyaya ait kötülük ve veballerini anlatmış ve şeytanın işini açıklamıştır. Ki bir defa bunlar olduktan sonra artık her günah, her cinayet işlenir, ne din kalır, ne iman, ne dünya kalır ne ahiret. Sekizinci olarak, bütün haram olma sebepleri açıklandıktan sonra itaat sözü alınmak üzere soru takriri ile anlaşmayı belgelemek için buyuruluyor ki: "Artık siz şimdi bu yasaklamayı kabul ettiniz ve içki ve kumardan tamamen vazgeçtiniz mi?"

92 - Allah'a itaat edin, Peygamber'e de itaat edin. Kötülüklerden sakının. Eğer yüz çevirirseniz, biliniz ki, Peygamber'imize düşen sadece apaçık tebliğdir.

Dokuzuncu olarak genelde itaati belgelemek ve te'kid edilerek muhalefetten sakındırmak sûretiyle buyuruluyor ki: Vazgeçiniz ve Allah'a itaat ediniz, Peygamber'e de itaat ediniz ve karşı gelmekten çekininiz. Eğer itaatten yüz çevirecek olursanız biliniz ki, bizim Resulümüzün üzerine ait olan vazife açık bir tebliğden ibarettir ki, zaten o da onu yapmıştır. Ondan ötesinin sorumluluğu ve zararı ona değil, sırf sizin kendinize aittir.

93- İman edip salih amel işleyenler, Allah'tan korktukları, imanlarında sebat ettikleri, salih amel işlemeye devam ettikleri, sonra Allah'tan sakındıkları, imanlarından ayrılmadıkları, yine Allah'tan korktukları ve iyilikte bulundukları müddetçe, daha önce yediklerinden dolayı kendilerine bir günah yoktur. Allah iyilikte bulunanları sever.

Rivayet ediliyor ki, içkiyi haram kılan âyet nazil olduktan sonra ashab-ı kiram: "Ey Allah'ın Resulü, ya bundan önce vefat eden ve şarap içmiş bulunan kardeşlerimizin ahirette hali ne olacak? "demişler ve bunun üzerine bu şu âyet-i kerime nazil olmuştur.

Burada takva kelimesi üç kere zikredilmiştir. Bir kere iman ve ameli salih ile bir kere yalnız imanla, bir kere de yalnız ihsanla birlikte tekrar edilmiştir. İmam İbni Cerir et-Taberi bunu şöyle açıklamıştır: "Birinci takva: Allah'ın emirlerini kabul

etmek, onları tasdik etmek, onlara boyun eğmek ve uygulamaktır. İkinci takva: Bu tasdik üzerine sebat etmektir. Üçüncü takva: İhsan'dır. Nafilerle Allah'a yaklaşmaktır.

Dersler ve İbretler:

1- İçkinin yasaklandığı dönemde henüz tıbben içkinin zararları öğrenilmiş değildi. Ama buna rağmen bütün Müslümanlar içkiye dokunmaktan ellerini çektiler. Çünkü Allah'ın yasasını uygulamanın herşeyden önce, kulluk temeline dayanması gerekir. Zaten teslimiyetin anlamı da budur. Bu kesin itaatten sonra, insan aklının gücü yettiği ölçüde Allah'ın emrettiği ve yasakladığı şeylerin hikmetini araştırması doğru olabilir. Beşer aklının bu hikmeti kavrayıp kavramaması da bir şeyi değiştirmez. Allah herhangi bir işte emrini veya yasağını bildirdikten sonra tartışma biter, emir veya yasak kesinleşmiş olur. İyi veya kötü görme olgusunun, insanın aklına bırakılması, Allah'ın yasasında son merciin insan olduğu anlamına gelir.

2- İçki ve kumar, yüzünden insanlar birbirlerine karşı düşmanca bir vaziyet alırlar, aralarında birçok tartışmalar meydana gelir, bu sebeple nice cinayetler vuku bulur, nitekim olayları yazan gazeteler bu gibi faciaları dâima teşhir edip durmaktadır. Bununla beraber bu haramlara müptelâ olanlar çok kere sağlık ve afiyetlerini, güzelce anlama ve düşünme kuvvetlerini kaybederler, vakitleri gafletle, şehvetle, akılsızca bir surette geçer gider. Türkiye'de işlenen cinayetlerin %85'i, tecavüzlerin %50'si, şiddet olaylarının %50'si, trafik kazalarının %65'i, eşlerini dövenlerin %70'i içki içme neticesi oluşmaktadır. Bu kadar zararlarına rağmen içki İslam karşıtı cephe tarafından modernliğin bir göstergesi olarak lanse edilmesi akla ziyan bir davranıştır. İçkinin ve zinanın kanun koruması altında alenen işlendiği halkının %99'unun Müslüman olduğu tek ülke Türkiye'nin olması da ayrıca düşünülmesi gereken bir durumdur.

3- İçkiyle ilgili haram hükmü sadece içenleri değil onunla uğraşan herkesi kapsar. Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur. "Muhakkak ki Allah, içkiye, onu yapana, yapılan yere, onu içene, içirene, taşıyana, taşıtana, satana, satın alana, onun bedelini ve kazancını yiyene lanet etmiştir." (Ebû Davud, Sünen,2/292.)

"Her sarhoş edici şey içkidir ve her sarhoş edici içki haramdır. Kim dünyada devamlı içki içer ve tevbe etmeden ölürse, âhirette o kimse, âhiret şerbeti içemez!" (Müslim, Sahih, 6/100).

"İçkiden uzak durunuz; çünkü o, her kötülüğün anahtarıdır." (Hâkim, el-Müstedrek, 4/145)

"İçki, bütün murdarlıkların, kötülüklerin anasıdır." (Darekutni, Sünen, 4/ 247)

"Çoğu sarhoş edenin azı da haramdır." (Ebû Davud, Sünen, 2/294.)

28. DERS

Hadis

İnsanlara İyiliği Emredip Kendini Unutanlar

٩٠ - عَنْ أُسَامَةَ - رضي الله عنه - قال: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «يُجَاءُ بِالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ، فَتَنْدَلِقُ أَقْتَابُهُ فِي النَّارِ فَيَدُورُ كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ بِرَحَاهُ، فَيَجْتَمِعُ أَهْلُ النَّارِ عَلَيْهِ فَيَقُولُونَ: أَيْ فُلانُ، مَا شَأْنُكَ أَلَيْسَ كُنْتَ تَأْمُرُنَا بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَانَا عَنِ الْمُنْكَرِ؟ قَالَ: كُنْتُ آمُرُكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَلا آتِيهِ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ». (بخاري: ٣٢٦٧)

90- Usame (ra) diyor ki, Resûlullah (sav)'i şöyle derken işittim: "**Kıyamet gününde bir adam getirilir de, cehennem ateşine atılır. Derken cehennem ateşi içerisinde bağırsakları hemen karnından dışarı fırlar. Sonra da bu adam tıpkı değirmen taşının çevresinde dönüp duran değirmen eşeği gibi bağırsaklarının çevresinde döner durur. Bu manzara karşısında cehennem halkı onun etrafında toplanarak kendisine, 'Nedir senin bu halin? Oysa sen bize iyilikleri emreden ve bizi kötülüklerden de meneden değil miydin?' diye sorarlar. O da 'Ben size iyilikleri emrederdim, ama kendim onları yapmazdım, sizi kötülülerden menederdim, ama kendim gider onu işlerdim' der."** (Tecrid,1383)

Dersler ve İbretler:

1- İyiliği emretmek, kötülüğü yasaklamaktan maksat, başkalarına doğruyu göstermek suretiyle istifade ettirmektir. Halbuki başkasını irşad edip de kendisini unutmak ve kendisini iyilikten, irşaddan mahrum etmek, elin adamını se-

lamete çıkarıp, kendini ateşe atmak demektir ki, böyle bir iş akıl açısından bir çelişki teşkil eder.

2- İnsanlara vaaz ve ders vererek ilmini ortaya koyup da kendisi, kendi emrini, kendi öğüdünü dinlemezse, kendini ve ilmini fiilen yalanlamış olur. Bu da ayrı bir çelişkidir. Aklı olan ise çelişkiye düşmez. Kişinin söylediği sözün, verdiği nasihatin bir kıymeti ve kalplerde bir tesirinin olması arzu edilir. Boşuna emir, boşuna gevezelik akıl kârı değildir. Hâlbuki verdiği emir ve öğüdün tersini kendinin yapması, onun kıymetini kırmak ve herkesi ondan nefret ettirmektir. Daha açıkçası bindiği dalı kesmek, oturduğu evi yıkmaktır ki, bundan büyük budalalık olmaz. Elbette insanlara iyiliği emretmek de hadd-ı zatında iyidir ve bir görevdir. Fakat bunu yaparken kendini unutmak, işte budalalık oradadır.

3- "Başkasına talkın verirken, kendileri salkımı yutanları" nasıl bir ahiret geleceğinin beklediğini bu Hadis-i Şerif çok güzel bir şekilde izah ediyor. (Ribat)

Vesvese

٩١ - عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «يَأْتِي الشَّيْطَانُ أَحَدَكُمْ فَيَقُولُ: مَنْ خَلَقَ كَذَا؟ مَنْ خَلَقَ كَذَا؟ حَتَّى يَقُولَ: مَنْ خَلَقَ رَبَّكَ؟ فَإِذَا بَلَغَهُ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللهِ وَلْيَنْتَهِ». (بخاري: ٣٢٧٦)

91- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre diyor ki, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Şeytan herhangi birinize yaklaşır ve ona, 'Şunu kim yarattı, şunu kim yarattı', der. Nihayet öyle bir noktaya gelir ve 'Rabbini kim yarattı?' diye vesvese verir. İşte bu noktaya geldiğinde kişi, hemen Allah'a sığınsın (istiazede bulunsun) ve derhal bu vesveseye son versin."** (Tecrid,1385)

Dersler ve İbretler:

1- Asrımızda insanlığın en önemli sorunlarından birisi de vesvesedir. Vesvese bir bakıma şüpheye benzese de ikisi birbirinden farklıdır. Şüphe, İman ile inkâr arasında tam ortada kalmaktır. Duygulardan birine az da olsa meyledip ortadan biraz diğer duyguya yönelme zandır. Diğer duyguyu terk ederek tamamen bir duyguya yönelme ise zannı galip'tir.

2- Vesvese, "şüphe, tereddüt, gizli söz, kişinin içinden geçen düşünceler" mânâsında insanı kötü, din ve ahlâk dışı davranışlara yönelten his ve duygulardır. Bu anlamdaki vesvesenin kaynağı şeytan'dır.

3- Vesvese küfür değildir. Zira kâfirin küfrü vesvese değil, bilakis hesaplı, plânlı ve inadî bir küfürdür. Ayrıca Şeytan inanmış, iman ve inanç yönüyle tam inanmış, ibâdetlerini yerine getiren mü'minin kalbine girip, onu küfre sevk edemez. Ancak kalbini bulandırır ve ibâdetlerindeki huzurunu bozmaya çalışır. Şu halde abdest ve namazda "Eksik mi yaptım?" şeklindeki vesveselere önem verilmemelidir. Şâyet böyle bir vesvese ilk defa vuku buluyorsa, o abdest veya namaz iade edilebilir. Ama devamlı oluyorsa, o zaman hiç vesveseye meydan vermeden, o uzvun yıkandığı kabûl edilmeli ve namazın da tamam olduğu kanaatıyla hareket edilmelidir.

28. DERS

Davet Fıkhı

Vahdeti Sağlamak

Müslümanların Vahdetini Sağlayacak Sebepler

Müslümanların gönüllerini birbirine ısındırmak, saflarının bir ve beraber olmasını sağlamak en büyük cihaddır. Zira Müslümanların güçlenmeleri, tek vücut hâlinde hareket etmeleri, devletlerini ayakta tutmaları, Rablerinin şeriatını hâkim kılmaları buna bağlıdır. Şimdi bu konuda en önemli olan sebepleri şöylece sıralayabiliriz:

1- Akide ve İnanç Birliği

Müslümanlar akide ve inanç birliğini sağlamadıkça, aralarında vahdetin sağlanması mümkün olamaz. Çünkü akide gerek bireysel manada olsun ve gerekse toplumsal anlamda olsun, İslam binasının oluşmasında en önemli temeli oluşturur. Zira ameller, ilişkiler ve ahlak bu kural üzerinde bina edilir. Akide bozuk olunca artık hiçbir şey yolunda gitmez. Her taraftan kasırgalar ve fitneler bünyeyi sarar ve tahrip eder.

Müslümanların dağınıklığını önleyen ve bunun için sağlıklı en doğru akide kaynağı kitap ve sünnet olan akidedir ki bu, küçük ve büyük, temel ve feri her konuda delil teşkil eden bir kaynaktır. Seleflerimiz de hak olan bu akide yoluyla istikameti kazanmışlar, böylece dalalet ve fırkalara dayalı sapık ideoloji inançlarından uzak kalabilmişlerdir.[1]

Müslüman bir toplumun oluşması için bir defa itikadın sağlam ve hurafelerden arınmış bir itikat olması gerekir ki bu, tek yoldur. Bu sağlanmadıkça bir araya gelmek asla mümkün olmayabilir. Zira dünya ve ahiret saadetleri bu birliğe

[1] Dr. El-Aşkar, Keyfe Testeidu'l Ümmetu'l İslamiyyetu Mekaneteha min Cedid, s. 69

ve vahdete bağlıdır. Güç kazanmaları, düşmanları karşısında direnmeleri ve onları geri püskürtmeleri de buna bağlıdır. Şirkten, bidatlerden, heva ve hevesten, taassuptan, bozuk ve anlamsız şeylerin arkasına düşmekten kurtulmaları da buna bağlıdır. Çünkü bu, her Müslüman'dan istenen ve beklenen bir görevdir. Bu nedenle Müslümanlar, seleflerini üzerinde bulundukları yolu ve sünneti izlemeliler. Bununda eski ve yeni ortaya çıkan her türlü yoldan, şaibeye dayalı birliktelikler-den, mezhep ve menheçlerden, akidelerden ve anlayışlardan uzak saf ve tertemiz bir İslam akidesiyle ancak yola devam edilebilir. Bu da salih selefin mezhebine, onların akidelerine ve metotlarına bağlı kalınması hâlinde sağlanabilir.

2- Kitap ve Sünneti Hakem kabul etmek

Müslümanlar aralarında Allah'ın kitabını ve Resûlünün sünnetini hakem olarak uygulamadıkları, onu fertler, aileler ve toplum üzerinde, kabileler arasında eşit olarak tatbikata geçirmedikleri sürece dünyada zafer, yardım ve felaha, ahirette de kurtuluşa eremezler. Çünkü Kur'an-ı Kerim'deki deliller, Allah'ın şeriatının hakem olarak alınmasını farz kılıyor. Bunun hem idare edenler ve hem idare edilenler üzerinde uygulanmaya konmasının önemini ve farziyetini ortaya koymaktadır.

Kur'an'dan Deliller

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e itaat edin ve sizden olan ululemre, idarecilere de. Herhangi bir hususta anlaşmazlığa düştüğünüz takdirde, Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Resûlüne arz edin. Bu, daha iyidir, sonuç bakımından da daha güzeldir." (Nisa, 59)

"Size kitabı (Kur'an'ı) hak olarak indiren O iken ben Allah'tan başka bir hakem mi arayacağım?' (de). Kendilerine kitap verdiklerimiz de onun, Rabbin katından hak olarak indirilmiş olduğunu bilirler. O hâlde, sakın şüphecilerden olma. Rabbinin kelimesi (Kur'an) doğruluk ve adalet bakımından tamdır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir." (En'am, 114-115)

Sünnetten Deliller

İbni Abbas'tan rivayete göre, diyor ki:

"Resûlullah (sav) veda haccında insanlara şöyle seslendi:

'Ey insanlar! Ben size iki şey bırakıyorum, ona sarıldığınız sürece asla sapıtmazsınız. Biri Allah'ın kitabı, diğeri de benim sünnetimdir."[2]

[2] Müslim, Hac, 2/890-1218

Müslümanların yüce Allah'ın şeriatını kendileri üzerinde olsun, aileleri, toplumları üzerinde olsun sabırla ve ısrarla istekli olarak adım atmaları, ümmetin birliğinin sağlanması için Allah'ın yardımının gelmesine sebeptir. Kaldı ki ilahî şeriatı her işlerinde hakem kabul etmeleri durumunda, bunun dünyevi ve uhrevi olarak birçok faydaları ve etkileri vardır.

Dünyevi faydaları: Dünyada halife seçilmeleri, egemen olmaları ve temkini elde etmeleri, istikrar, Allah'ın yardımı ve fetihler, izzet, onur ve saygınlık kazanmaları, hayatlarında bol ve bereketli olanaklar elde etmeleri, hidayet ve bunda sebat gibi imkân ve fırsatları verir. Üstün değerler artar, rezalet olan şeyler yok olur.

Ahirete yönelik faydaları: Bağışlanmaları, günahlarının silinmesi, Allah tarafından büyük sevapların verilmesi, gerçek ve daimî bir mutlu hayatın kazanılması, üstün derecelere erişilmesi gibi birçok faydaları ve etkileri olacaktır.

4- Hakkı İstemek ve Hakkı Aramak

Bu da çok önemli temel bir meseledir. Yani hakkı istemek ve onu aramak, vahdeti elde edebilmek için bu, çok önemlidir. Allah'ın şeriatı ile amel edenlerin, onu hakem olarak hayata hakim kılmak için bu çerçevede saflarını birleştirmeleri mecburiyeti vardır. Hakkı aramak ve hakkı istemek, bir Müslüman'ın en önemli özelliğidir. Bu rabbani alametin belirmesi için Allah'ın kitabını ve Resûlünün sünnetini gönüllerine nakşetmeliler ve hayata hâkim kılınması için de çalışmalılar.

Çünkü yüce Allah Kur'an'da, hak ile batıl arasında üçüncü bir şeyin yerinin olmadığını açık ve net olarak bildirmektedir.

"Haktan sonra sadece sapıklık vardır." (Yunus, 32)

Kurtubi diyor ki:

"Alimlerimiz, bununla ilgili olarak şöyle diyorlar:

'Bu ayet, hak ile batıl arasında üçüncü bir menzilin olmadığını ortaya koymaktadır. Zaten hak da, tevhid inanıcın, Allah'ın birliğinin egemen kılınması davasıdır. İşte o âlimler açısından gerçek budur. Bu da usul meselelerinden olup, burada hak işin bir tarafını oluşturmaktadır."[3]

İbni Kesîr diyor ki:

"Hiçbir şey hiçbir zaman hakkın ve tevhid inancının yerini asla tutmaz."[4]

[3] Kurtubi, el-Cami li Ahkami'l Kur'an, 8/336

[4] İbni Kesîr, Tefsir, 4/65

Hz. Peygamber (sav), hakkın reddedilmesini kibir olarak saymaktadır. Bilindiği gibi kibir de en kötü hasletlerden ve en aşağılık fiillerdendir. Resûlullah (sav) buyuruyor ki:

"Kibir, hakkı kabul etmemek ve halkı da aşağılamaktır."[5]

Hak, kitap ve sünnet noktasından delillerle sabit olan gerçektir. Bu nedenle her Müslüman'ın, öğrendiği ve kendisince durumun açıkça anlaşıldığı şer'i bir delil karşısında, hemen ona teslim olmasıdır.

Hakkı isteme ve onu arama ve araştırmaya yardımcı olan en önemli sebepler, Allah'tan, onun azabından korkar manada bir takvaya sahip olunması, ihlas ve samimiyet, Allah'a sığınmak ve ona muhtaç olduğunu anlayabilmektir. Bir de kitap ve sünnet üzerinde gereğince düşünüp tefekkür etmektir. Daha önce geçen örnek nesle, ilk müslümanlara uymaktır, güzel sohbetler dinlemektir.

5- Müslüman Bireyler Arasında Kardeşliğin Gerçekleştirilmesi

Müslümanlar arasında safların birliğini oluşturacak olan temel sebeplerden birisi de, kendi aralarında İslam kardeşliğini oluşturmaları ve bunu pekiştirmeleridir. Çünkü kardeşlik Allah'ın bir lütfudur. Allah bunu, ihlas sahibi olan sevgili kullarına, kendi askerlerine ve kendi taraftarlarına verir. Allah Teâlâ buyuruyor ki:

"Eğer seni aldatmak isterlerse bilmiş ol ki sana yetecek Allah'tır. O, seni bizzat kendi yardımıyla ve müminlerle destekleyen ve onların kalplerini uzlaştırandır. Şayet yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın, sen onların kalplerini uzlaştıramazdın. Fakat Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir." (Enfal, 62-63)

Bu, bir iman gücüdür ki, Müslüman'da derin bir şuur uyandırır, ona sevgi, muhabbet ve samimiyet verir. Saygı görmesini sağlar, karşılıklı güvene sebep olur. Çünkü ayette de belirtildiği gibi, "Müminler ancak kardeştirler." (Hucurat, 10) İslam kardeşliği zevkini tatmamış olanlar, bunun hazzını kavrayamazlar. Çünkü Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Üç şey var ki, o kimde bulunursa, imanın hazzını tadar. Allah ve Resûlünü her şeyden ve herkesten daha çok sevmek, birini severken, sadece Allah için sevmek, ateşe düşmekten kaçındığı kadar, yeniden küfre düşmekten de kaçınmak."[6]

Kur'an- Kerim, bize, Resûlullah'ın ashabına ilişkin çok önemli ve güzel bir tabloyu önümüze sermektedir. Rabbimiz buyuruyor ki:

[5] Müslim, İman, Kibrin haramlığı bahsi, 1/65

[6] Buhari, İman, 1/11

"Muhammed, Allah'ın Resûlüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde hâlinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir." (Fetih, 29)

Kur'an-ı Kerim'in bu suresini göz önünde bulundurduğumuzda, burada yüce Allah'ın bize olan bir ikramından haber vermektedir. Bu da, "Onunla (Muhammed'le) beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler." özelliğidir. Hatta inkârcılara karşı o kadar çetindirler ki, içlerinde ataları, babaları, çocukları ve yakınları da olsa, dönüp bakmazlar.

Birbirlerine karşı merhametlidirler. Çünkü İslam kardeşliği, hak adına olan bir kardeşliktir, dinde kardeşliktir. Allah için olan bir kardeşlik, Müslümanlar için en önemli sebeplerdendir. Çünkü bu sayede güç kazanmaktadırlar. Saflarının sıklaşmasına ve güçlenmesine, temkin olayının gerçekleşmesine nedendir.

Bunun önemini aşağıda sunacağız maddelerden anlamış olacağız.

a- Herhangi bir devletin ayakta kalabilmesi ancak, ümmetin biriliği ve dayanışmaları ile mümkündür. Bu da ancak kardeşlik, karşılıklı sevgi ve saygı sayesinde mümkün olabilir. Aralarında sevgi ve saygıya dayanmayan her kardeşlik çökmeye mahkûmdur. Böyle bir kardeşlikten birlik doğmaz. Eğer bir ümmette veya cemaatte gerçek anlamda birlik olmazsa, onların birbirleriyle kaynaşıp uzlaşmaları da imkânsız hâle gelir ve böyle bir bünyeden de bir devlet doğmaz.

Kardeşlik mutlaka aynı akideyi paylaşmayı gerekli kılar. Ancak bu sayede bir araya gelmeleri ve buna iman etmeleri gerçekleşmiş olabilir. Eğer iki farklı inanç ve düşünceye sahip kimse arasında bir kardeşlik bağı kurulmak istenirse, bu sadece bir hurafe ve vehimden ibaret olur. Özellikle eğer söz konusu fikir veya akide kişinin bu hayatta belli bir çizgide yürümesini istiyorsa, farklı düşünce ve inançta olanların kardeşliğinden asla söz edilemez.

Bu nedenle Hz. Peygamber (sav) ashabının gönüllerini, İslam akidesi üzerindeki kardeşlik bağı ile bağladı. Çünkü bu din, Allah tarafından gönderilmiştir. İşte bu duygu, insanı samimi olarak sadece Allah'a kul yapar. Başka herhangi bir ayrıcalık istemez. Ayrıcalık ve farklılık sadece takva ve salih amel iledir. Bu da Allah katında değerlendirilir.

b- İslam toplumu, herhangi bir toplum gibi değildir. Onun ötekilerden farkı, kendi aralarında yardımlaşmaları, hayatın her alanında birbirlerine güç katarak desteklemeleri ile ayrıcalık gösterir. Eğer yardımlaşma ve kucaklaşma aralarında adalet ölçülerine bağlı değilse, eşitlik esasına uymuyorsa, o toplun zalim ve haktan uzak olan bir toplum olur.

İslami bir toplum, hayatın ve rızkın sebeplerinden yararlanması için ancak adalet esasına dayalı olarak ayakta durabilir. Bu adaleti ve onun hayır üzerinde uygulanmasının sağlam olarak ayakta kalmasını kim garanti edecek? Ya da hangi şey garanti edecek?

Bu konuda fitri ve doğal olan ilk garanti, ancak kardeşlik ve ülfet esasına bağlı kalınırsa garanti edilmiş olur.

c- Bireyler arasında adalet ve eşitliğin gerçekleşebilmesi, o bireyler arasında kardeşlik ve sevgi bağları güçlenmedikçe gerçekleşemez. İşte o zaman böylesi bir kardeşlikte insanlar arasında kin ve nefret duygularından söz edilmez. Toplum bir bütün hâlinde birbirleriyle kenetlenmiş olur.

Bu nedenle Resûlullah (sav), gerçek anlamda Muhacirler ile Ensar arasında kardeşlik bağını tesis etti ki, temeli sosyal adalete dayalıydı. Bu sistem dünyadaki tüm sosyal nizamlardan ve sitemlerden daha üstün ve daha güzeldi. Ancak bütün bu gerçekler bir prensip üzerinde meydana geliyordu. O da İslam kardeşliğinden başka değildi. Eğer, İslami akide gerçeği üzerine bina edilen bu büyük kardeşlik olmamış olsaydı, bu prensiplerin uygulamada İslam toplumunu bir arada tutmak için olumlu bir etkisi görülemezdi.[7]

Şüphesiz Müslümanlar arasındaki karşılıklı sevgi, kardeşlik bağı, onların imanlarından, akidelerinden kaynaklanıyor ki bu da ümmetin sırrı ve başarılarının da anahtarıdır.

[7] Dr. Ramazan El-Buti, Fıkhu's Sire, s. 201

28. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Tasavvufun Doğuşu ve Gayesi

Tasavvuf da tıpkı diğer şer'i ilimler gibi sonradan çıkmıştır.. Tasavvuf, kişinin AllahTeâlâ'ya yönelmesi, kendini ibadete vermesi ve dünyalık nimetlere kalbini kaptırmamasıdır. Bu vasıfların tamamı sahabe ve tabiinin üzerinde olduğu vasıflardır. İkinci asırda insanlar dünyaya meyledince kendini ibadete verenlere 'Sofiyye' ve 'Mutasavvıfe' adı verildi. İslami ilimlerde ihtisaslaşma ilerledikçe her bir ilim dalına ayrı isimler verildiği bir dönemde buna da bir isim verilmiştir. Fıkıh kelimesi önceleri tasavvuf kelimesinin ihtiva ettiği manaları da karşılıyordu. Ancak daha sonra Fıkıh sadece ibadet ve muamelat fıkhına hasredildi. Ahlak ve yaşayış bahisleri ondan çıkarıldı. Fıkıhtan hariç tutulan bu meselelerin ayrı bir isim altında ayrı bir ilim olarak zikredilme mecburiyeti hâsıl oldu. İşte bu ilme tasavvuf dendi. Bu ilmin kapsama alanına giren hususları özetleyecek olursak; Güzel ahlak esas olandır, züht ki bununla fakirlik değil, dünyaya gönül vermemek kastedilir, çokça ibadet etmek ki bu, Allah'a yaklaşma sebebidir, ihlâs ile amel etmek ki bu da kurtuluş bundadır.

"**O'dur ki ümmiler içinde, kendilerinden olan ve onlara Allah'ın ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara Kitab ve hikmeti öğreten bir Peygamber gönderdi. Oysa onlar, önceden apaçık bir sapıklık içinde idiler**." (Cum'a, 2)

Ayet-i Kerime'de geçen "tezkiye" lafızı nefsi faziletlerle donatmak onu terbiye etmek, kötülüklerden uzaklaştırmak manasına gelmektedir.

Resulullah (sav) ve Ashabının yaşadığı hayat tasavvufun bizzat kendisi idi. Tasavvufun meyveleri olan zikir, fikir, şükür, fakr, zühd, takva, tevekkül ve benzeri sıfatlar Resulullah (sav)'de kemal derecesinde zaten vardı. Ashab-ı Kiram da Resulullah (sav) Efendimizde gördükleri bu dini hayatı bizatihi yaşamışlar ve gelecek nesillere aktarmışlardır.

Sahabelerde görülen bu Nebevi Ahlak'ın diğer mü'minlerde de bulunması için nefislerini tezkiye etmeleri, temizlemeleri, hayır ve hasenatla doldurmaları gerekir.

İslam devletinin giderek genişlemesi ve zenginleşmesi sonucu maddileşme Müslüman halklar üzerinde etkili olmuş ve sahabe neslinin de aralarından çekilmesi sonucu dünyalık mallar için yarış başlamıştır. İşte bu dönemde meşhur mutasavvıflar ortaya çıkmış ve Allah Resulü ve sahabelerin yaşadığı zühd hayatını tekrar diriltmeye çalışmışlardır. Bu nedenle "Tasavvuf" kelimesinin doğuşuna da bu sufilerin hal ve tavırları ile giyim ve kuşamları etkili olmuştur.

Tasavvuf, dünyanın süsünden yüz çevirmek, insanların hoşnut olduğu geçici lezzetlerden korunarak Hakk'a yönelmektir.

Tasavvufun gayesi, ebedî saadete ulaştırmak mü'minlerin iç âlemlerini tezkiye, terbiye ve ıslah etmek için nefse karşı sistemli bir savaş yürütmektir. Tasavvuf, Hakk'ın rızâsını kazanmak için Allah Resulünün ahlakıyla ahlâklanmaktır. Yüce Allah :"**Nefsini temizlemiş olan şüphe yok ki, felâha ermiştir. Ve muhakkak ki, nefsini noksana düşüren de hüsrâna uğramıştır.**" (Şems, 9-10) buyurarak, kalbi (içi) temizlemenin önemine dikkat çekmektdir.

İnsan en büyük düşmanı nefsidir. Bu büyük düşmanı itaat altına almak da ancak ısrarla ve kararlılıkla yürütülecek büyük bir cihâdı gerekli kılar. Nitekim Rasûlullah (sav) Efendimizin kurak bir yaz ayında devrin süper gücü Bizans'a karşı koymak maksadıyla yola çıktığı Tebük seferinde yolun çok uzak, mevsimin yaz ve tedarikin yetersiz oluşu nedeniyle çok sıkıntılar çekildiği için Gazvetü'l-Usra (zorluk seferi) adıyla anılmasına rağmen bu seferin dönüşünde şöyle buyurmuşlardır:

"Şimdi küçük cihaddan en büyük cihada; (yani) nefs ile müşahedeye dönüyoruz!" (Camiu's-Sağir,2/73) Bu ifade nefisle savaşın ne denli çetin olduğunu göstermektedir.

Tasavvufun menşeini İran'da, Yunan'da, Hint'te aramak ya da Hıristiyanlıktan geçmiş gibi göstermek yanlış ve maksatlı bir yönlendirmedir. Bu yanlış ve maksatlı çıkarılmış düşünce esasen islamın kendi iç dinamikleriyle ruhi hayatı düzenleyemeyeceğini zımnen kabullenmedir ki bu da islama yapılmış en büyük iftira olur. İslâm kendi öz değerleriyle sosyal ve siyasal hayatı düzenlediği gibi ruhi hayatı da düzenlemiştir.

Fıkıh, Kelâm, Tefsir ve Hadis ve sair ilimler nasıl İslami ilimlerin bir parçası ise Tasavvuf da islami ilimlerin bir parçasıdır. Bunlar her ne kadar müstakil birer ilim haline gelmiş olsalar da her birisi islamın daha iyi anlaşılıp yaşanmasıyla

alakalı olarak yapılan çalışmaların bir neticesi olmaktan başka bir şey değildir. Zira bunlardan herhangi birini şeriattan ayrı düşünmek Kur'an ve Sünnet'in bir bölümünü yok saymaktır.

Akaid veya Kelâm ilmi olmasa ortada din ve inanç esasları diye bir şey kalmaz. Tefsir ve Hadis ilmi olmasa zaten diğer ilimler ortaya çıkamaz. Çünkü bütün İslami ilimlerin kaynağı Kur'an ve sünnettir. Fıkıh olmasa, nasıl ibadet edileceği ve dünyanın nasıl idare edileceği bilinemez. Tasavvuf olmasa da ibadetlerin ruhu, özü yok olur ve ibadetler manadan yosun birşekilde sadece bir takım hareketlerin tekrarlandığı şekilden ibaret kalır.

Önceleri sadece hal şeklinde yaşanan Tasavvuf daha sonra bir ilim dalı olmuştur. Meşhur İslam âlimi İbn Hâldun, tasavvufun bir ilim olarak ortaya çıkışını şöyle anlatmaktadır: "Bu ilim İslâm'da sonradan ortaya çıkan şer'î ilimlerdendir. Aslı şudur: Sûfîlerce tutulan yol, bir hidayet ve hak yol olmak üzere, öteden beri ümmetin selefleri ve büyükleri olan sahabe, tabiûn ve bunlardan sonra gelenler tarafından takip edile gelmişti. İbadet üzerinde önemle durmak (masivadan alakayı kesip) bütünüyle Allah'a yönelmek, dünyanın zinetlerinden yüz çevirmek, hâlk çoğunluğunun yöneldiği (maddî) zevk, mal ve mevki hususunda isteksiz (zahid) olmak, hâlktan ayrılarak ibadet için hâlvete çekilmek bu yolun esasını teşkil etmekte idi. Sahabe ve selefte umumî olan hâl, bu idi. Zühd mezhebini (yolunu) benimsemek, hâlktan ayrılmak (hâlvet) ve kendini ibadete vermek söz konusu zümrenin özelliği olunca, bir takım vecd hâllerini idrak etmek de onların husûsiyeti hâline geldi. Yaptıkları bütün işlerin ve adım adım aştıkları makamların kökü, itaat ve ihlastır

İlimler tedvin edildiği ve âlimler fıkıh, fıkıh usûlü, kelam, tefsir ve diğer konulara dair eserler yazdıkları zaman bu yolun ehli olan zevat da kendi tariklerine (yollarına) ait eserler yazdılar... Bu sûretle tasavvuf, İslam'da müdevven bir ilim hâline geldi. Hâlbuki daha evvel sadece bir ibadet (ve amel) yolu olup ona dair olan hükümler, bu yolun adamlarından sözlü olarak alınıyordu. Nitekim tefsir, hadis, fıkıh, fıkıh usûlü vb. yazı ile tesbit edilerek tedvin edilen diğer ilimlerde de benzer bir durum söz konusudur."

İslam toplumlarında devamlı olarak iki tür tasavvuf anlayışı hayat bulmuştur. Birincisi Allah Resulü (sav) ve sahabelerin hayatlarını örnek alan, sünnetleri ihya edip bid'atlere savaş açan tasavvuf anlayışıdır. İkincisi ise bid'atlere ve sapıklıklara bulanmış, İslâm'ın özünden ve şeklinden uzaklaşmış tasavvuf. Birincisi ne kadar faydalı ise ikincisi de o kadar zararlıdır.

29. DERS

Tefsir

Murdar (Pis) İle Temiz Bir Olmaz

(Maide Sûresi, Âyet: 100-104)

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ اَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِۚ فَاتَّقُوا اللّٰهَ يَا اُولِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَۚ ﴿١٠٠﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَسْـَٔلُوا عَنْ اَشْيَاۤءَ اِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْۚ وَاِنْ تَسْـَٔلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْاٰنُ تُبْدَ لَكُمْۜ عَفَا اللّٰهُ عَنْهَاۜ وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾ قَدْ سَاَلَهَا قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ اَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾ مَا جَعَلَ اللّٰهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَاۤئِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍۙ وَلٰكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَۜ وَاَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَاۤءَنَاۜ اَوَلَوْ كَانَ اٰبَاۤؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْـًٔا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾

100- De ki:"Murdar (pis) olan ile temiz bir olmaz. İsterse pis olanın çokluğu hoşuna gitsin." Ey selim akıl sahipleri! Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz.

Bir rivayete göre adamın birisi Resulullah (sav)'e: "Benim ticaretim şarap satmaktı, ben bundan birçok servet kazandım, bu maldan Allah'a ibadet olan ameller yaparsem faydası olur mu?" diye sormuş. Resulullah (sav) de: "Sen onu hacca veya cihada veya sadakaya da sarf etsen Allah katında bir sinek kanadına değmez. muhakkak ki Allah iyi ve güzelden başkasını kabul etmez" buyurmuş ve bir rivayette bu âyet bunun hakkında inmiştir.

Haram murdardır. Helâl ise temiz. Murdar'ın çokluğu aldatıcı bir beğeni kazandırsa da, temiz ile murdar bir olmaz. Temiz olan şeyler, sonunda pişmanlık

ve zarar olmayan, hastalık ve acıya neden olmayan nimetlerdir. Murdar şeylerdeki lezzet, mutlaka normal ölçüde dünya ve ahiretin akıbetinden emin olunacak biçimde temiz şeylerde de vardır. İnsanın aklı, şehevi arzuların etkisinden kurtulduğunda, takva ile birlikte ve kalbin denetimi ile hareket ettiğinde, temiz olan şeyi murdar şeye tercih eder. Böylece hem dünyada hem ahirette kurtulmuş olur.

Ey Resul de ki: Ey söyleneni anlayan akıllı kişi, şahıslarda, amellerde, mallarda, kısaca herhangi bir şeyde çirkinin çokluğu, kötünün çokluğu hoşunuza gitse bile, hiçbir zaman çirkin ile güzel, iyi ile kötü, pis ile temiz denk olamaz. İyilik kötülük, pislik temizlik sade bir anlayış meselesi değil, gerçekte bir mânâyı içerir. Gerçi dünyada çirkin güzelden daha çok, daha fazla bulunabilir. Mesela boncuk elmastan, bakır altından, ısırgan dikeni gülden, karga bülbülden, hayvan insandan, cahil bilginden, kâfir müminden, günahkâr günahsızdan, hasılı kötü iyiden daha çok bulunur ve daha çabuk yetişir. Ve birtakım kimseler kemmiyyet (nicelik) den daha çok memnun olduklarından dolayı haram helal, iyi kötü demez, kötüleri toplar ve çokluğu ile öğünür, sevinirler. Halbuki gerçekte iyi iyi, kötü kötüdür. Pis pis, temiz temizdir. Yüz okka kokmuş kurtlu et yığmadan ise, bir okkacık tertemiz ekmeğe sahip olmak elbette daha iyidir. Şu halde ey akıl sahipleri! Allah 'dan korkun da çok olan çirkinlere talip olacağınıza, isterse az olsun iyilere ve temizlere talip olunuz ki kurtulabilesiniz. Her halde kıymet verme çokluğa değil, temizliğe ve iyiliğedir.

Şimdi akıl sahipleri, az olsa bile, daima iyiyi tercih etmek gerektiği gibi, faydasız, mânâsız, münasebetsiz, neticesi zararlı dedikodudan, asılsız çirkin şeylerden de sakınmak lazımdır.

101- Ey iman edenler! Açıklandığı zaman hoşunuza gitmeyecek olan şeylerden sormayın. Eğer onları Kur'ân indirilirken sorarsanız size açıklanır. Hâlbuki Allah onlardan geçmiştir. Allah çok bağışlayan ve çok yumuşak davranandır.

102- Sizden önce gelen bir kavim bunları sormuştu da sonra inkâr etmişti.

Anlaşılıyor ki bunlar, haber verilmesi ve açıklanması sahiplerini rezil edecek olan gizli sırlar veya sorulması edepsizlik ve terbiyesizlik olan münasebetsiz, faydasız veya mânâsız, şeyler kabilinden haberlere ilişkin sorular, yahut derinleştirilmesi, güç yetiştirilemeyecek birtakım meşakkatli teklifleri gerektirecek duyulmamış, işitilmemiş şeylerle ilgili sorulardır.

Nitekim Hz. Ali'den rivayet olunduğu üzere "İnsanlar üzerine o Beyt'i haccetmeleri, Allah'ın bir hakkıdır" (Âl-i İmrân, 97) âyeti nazil olduğu zaman Resulullah

bir hutbe okumuş, Allah Teâlâ'ya hamd ve senadan sonra, "Allah üzerinize haccı farz kıldı" buyurmuştur. Esed oğulları'ndan Ukâşe b. Mihsan ve bir rivayette Süraka b. Mâlik de: "Her sene mi ey Allah'ın resulü?" dedi. Resulullah cevap vermedi, o da üç kere tekrar etti. Bunun üzerine, "Hayır, fakat 'evet' demeyeceğime nasıl emîn oldun, vallahi 'evet' desem vacib olacaktı, vacib olsaydı dayanamayacaktınız, terk ederseniz de kâfir olacaktınız. Şu halde benim sizi terk ettiğim müddetçe siz de beni terk ediniz. Sizden öncekiler hep çok soru sormaktan ve peygamberlerine karşı ihtilâf etmekten yok oldular. Bir şey emrettiğim zaman, gücünüz yettiği kadar tutunuz. Bir şeyden yasakladığım zaman da çekininiz" buyurdu.

Aynı şekilde Hz. Enes ve Ebu Hüreyre'den rivayet edildiği üzere, "İnsanlar, Resulullah'a birçok şeyler sormuşlar, hatta ısrar ve direnme derecesine varmışlar dı. Bir gün Resulullah kızgın bir şekilde hutbeye çıktı, Allah'a hamd ve senâdan sonra:' Sorunuz, Allah'a yemin ederim ki şu makamda bulunduğum müddetçe her ne sorarsanız açıklayacağım' buyurdu. Ashâb-ı kirâm başlarına bir tehlike gelmek üzere bulunduğundan korktular. Enes (ra) demiştir ki, 'Sağıma, soluma baktım, herkes başına elbisesini çekmiş ağlıyordu.

103- Allah, ne "bahîre"yi, ne "sâibe"yi, ne "vesile"yi ve ne de "hâm"ı meşru kılmıştır. Fakat küfredenler, Allah'a yalan iftira etmektedirler. Onların çoğunun akılları ermez.

Cehalet devrinde halk, bir dişi deve beş kere doğurur ve beşincisi erkek olursa kulağını yararlar ve salıverirlerdi. Artık onu ne sağarlar, ne binerler, ne kullanırlardı ki "bahîre" budur. İkinci olarak: Bir adam, başına bir dert geldiği ve mesela hasta olduğu zaman, "İyileşirsem devem sâibe olsun" diye adar ve bahire gibi salıverir, ondan faydalanmayı haram ederdi. Üçüncü olarak: Koyun dişi doğurursa kendilerinin, erkek doğurursa ilâhlarının olurdu. Eğer ikisini birden doğurursa, "kardeşine ulaştı" derler. Bu dişiden dolayı erkeğini de kurban etmezlerdi ki, vasile de budur. Dördüncü olarak: Bir erkek devenin dölünden on batın doğarsa, onun sırtını haram sayarlar ve hiçbir sudan ve otlaktan menetmezler, "onun sırtı yasaklandı" derlerdi ki "hâmî", "hâm" da budur. Bunlar Hakk'ın meşrû kıldığı şey değil ve fakat kâfir olanlar Allah'a karşı din, şeriat adına böyle yalan uydurur, iftira ederler. Tefsirciler demişlerdir ki: Amr b. Lûhayyi'l-Huzaî Mekke'ye hükümdar olmuştu. İsmail dinini ilk önce değiştiren de bu idi. Putlar yaptırmış ve diktirmiş, bahire, sâibe, vasîle, hâm âdetlerini koymuştur. Bunun hakkında Peygamberimiz: "Ben onu ateşte gördüm, cehennem ehlini 'bağırsak kokusu' ile incitiyordu" buyurmuştur. İşte kâfirlerin ileri gelen seçkinleri, reisleri böyle yalan ve batıl şeyler uydurarak halkı sapıtırlar ve peygamberleri de

kendileri gibi hesap ederek Allah'a iftira ederler. Ve bu kâfirlerin çoğunun, özellikle cahil halkının akılları da ermez, onlara uyar giderler.

104- Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve peygamber'e gelin" dendiği zaman:" Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter" derler. Ataları bir şey bilmeyen ve doğru yolu da bulamayan kimseler olsa da mı?

Müşrikler körü körüne atalarını, o kâfirce âdeti taklit ederler. Aslında âdete itibar etmek, atalara, geçmişlere hürmet etmekle onlara uymak genelde yasaklanmış değildir. Hatta birçok durumlarda gereklidir bile. Fakat bu uymanın cahillik ve sapıklığa değil, ilim ve hidayete sarfedilmiş olması lazım gelir. Uyma ve taklit etme, yalnız ilmi olana bile değil, ancak doğru yolda olan ilmi ile âmil kimseye olmalıdır. Daha doğrusu âlimin şahsına değil, onun hak olan ilminedir. Örf ve âdet de makul ve meşru olmak şartıyla kıymetlidir. Zira haktan başkasına uyan muhakkak zarar eder.

Dersler ve İbretler:

1- Pis, gayrimeşru bir malın, bir servetin veya bir cemiyetin çokluğu hoşuna gitse de, insanı sevindirip ümide düşerse de bunun bir kıymeti yoktur. Bunlar fâni, zararlı, mesuliyeti gerektiren bir çokluktur. Bunlar temiz, meşru bir nimet ile, dindar, faziletli bir cemiyet ile eşit olabilirler mi? İsterse bunların miktarı noksan bulunsun. Öyle bir takım pis şeylerin çokluğuna kıymet vermeyiniz, onları kazanmaya çalışmayınız, onların uhrevi cezaları pek ziyadedir. Temiz şeyleri bırakıp da pis şeylerin arkasına düşenler aldanırlar, felah ve kurtuluştan mahrum kalırlar, bir malın herhangi bir şeyin kıymeti, onun çokluğu ile değildir. Aksine onun temiz, helâl ve ilâhî rızâya uygun olması itibariyledir. İsterse miktarı az olsun. Günümüzde insanların doyumsuzluğu ve çoluk çocuğun bitmez tükenmez istekleri karşısında insanlar haram helal demeden çok servet kazanma peşindedirler. Öyle ki iktidarlar değişmekte, yiyiciler değişmekte ama yeme işi son bulmamaktadır. Bir dönem sarhoşlardan olan hırsızların yerini şimdi namaz kılan hırsızlar aldı. Bir dönem lüks ve gösteriş peşinde koşan laik kesimin savurganlığını ve gösteriş budalalığını şimdi sıkma başlı kadınlar ve onların vurdum duymaz babaları veya kocaları aldı. İşte murdar olan budur. Zihinler bulanmış, arı duru bir hayat yerini haramlara terk etmiştir.

2- İslami bir çalışma içerisinde olanlar her aklına geleni sormamalı, çok soru sorarak yapılacak işleri sabote edilmesine yol açacak sorulardan sakınılmalıdır. Çok soru sorulması ayet-i kerimenin işaretiyle altından kalkılmayacak yüklerin

binmesine vesile olur. Herkes kendi sınırını bilmeli ve İslami adab dairesinde üzerine düşen görevleri yerine getirmelidir.

3- İslam'da haram ve helalin kaynağı Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Nebeviyye olduğu gibi kutsallığın kaynağı Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Nebeviyye'dir. İslam'ın kutsal saydıkları, hürmete layık gördüklerinin dışında insanlar kendi kafalarından yeni kutsallar ihdas edemezler. Yeni haram ve helal çizgileri belirleyemezler. Nitekim burada 103. Ayette müşriklerin kendi kafalarından uydurdukları haramlar ve saygıya değer kılmalar yerilmektedir.

4- Günümüzde de geçmişteki müşriklerin anlayışlarına benzer bir takım hastalıklar Müslümanlar arasında yayılmaktadır. Örneğin bir takım sözde hocalar cemaatini İslam dışı uygulamalara sürüklemekte ve ona tabi olan kişilerde hiçbir sorgulama yapmadan bunların peşinden gitmektedirler. İşte bu anlayış giderek yeni sapık mezheplerin ortaya çıkmasına sebiyet vermekte, Müslümanların birliği dağılmakta, fitne ve dedikodu insanları davet ve tebliğ çalışmalarından alıkoymaktadır.

29. DERS

Hadis

Doğru İtikad Cennete Götürür

٩٢ – عَنْ عُبَادَةَ – رضي الله عنه – عَنِ النَّبِيِّ – صلى الله عليه وسلم – قَالَ: «مَنْ شَهِدَ أَنْ لَّا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ». (بخاري: ٣٤٣٥)

92- Ubade b. Samit (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"Kim, 'Allah'tan başka kulluk edilecek hiçbir ilâh yoktur, bir tek O vardır ve O'nun şeriki (ortağı) da yoktur, şüphesiz Muhammed O'nun kulu ve Resûlüdür, İsa da O'nun kulu, Resûlü ve Allah'ın Meryem'e ilka ettiği (verdiği) bir kelimesidir ve O'ndan bir ruhtur, cennet haktır, cehennem ateşi de haktır' diye şahitlikte bulunursa, Allah onu bulunduğu amel üzere olmak kaydıyla cennetine koyar."** (Tecrid,1431)

Dersler ve İbretler:

1- Hıristiyanların içine düştükleri en büyük yanılgı ve hatalardan biri, gerçek Hıristiyanlıkta (yani Hz. İsa'ya vahyedilen hak dinde) bulunmayan ve Hz. Meryem ve Hz.İsa hakkındaki sapık inaçlarıdır. Hıristiyan mezheplerinde Hz. Meryem'e farklı statüler tanınmıştır. Katolik ve Ortodoks mezhepleri Hz. Meryem'in bakireliğini ve Tanrı'nın annesi olduğunu kabul etmektedirler. Bu ise apaçık bir şirk ve küfürdür.

2- Hıristiyanlar son ilahi din islama girmedikleri sürece asla cennete giremezler. Çünkü Kur'an-ı Kerim şu anki Ehli Kitabın itikadını küfür saymaktadır.

Şeytanın İnsana Musallat Oluşu

٩٣ - عَنْ جَابِرٍ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِذَا اسْتَجْنَحَ اللَّيْلُ -أَوْ قَالَ: جُنْحُ اللَّيْلِ- فَكُفُّوا صِبْيَانَكُمْ فَإِنَّ الشَّيَاطِينَ تَنْتَشِرُ حِينَئِذٍ، فَإِذَا ذَهَبَ سَاعَةٌ مِنَ الْعِشَاءِ فَخَلُّوهُمْ، وَأَغْلِقْ بَابَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ، وَأَطْفِئْ مِصْبَاحَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ، وَأَوْكِ سِقَاءَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ، وَخَمِّرْ إِنَاءَكَ وَاذْكُرِ اسْمَ اللهِ وَلَوْ تَعْرُضُ عَلَيْهِ شَيْئًا». (بخاري: ٣٢٨٠)

93- Cabir'den (ra) rivâyete göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuş: **"Güneş batıp geceleyin karanlık bastığında, çocuklarınıza sahip çıkınız, dışarı çıkarmayınız. Çünkü bu sıralarda şeytanlar(cinler) dağılmaya başlarlar. Yatsıyı biraz geçtikten sonra da, dışarıda bulunan çocuklarınızı içeri alın ve bu arada besmele ile Allah'ı anarak kapınızı da kapatın. Yine Allah'ın adını anarak, besmele ile lambayı (ateşini) de söndürün. Yine besmele ile su ve benzeri kapların ağızlarını da kapatın. Yiyeceklerinizi de üzerlerini sağlam olarak besmele ile örtün. Hatta kapların üzerini genişçe, yayvan bir şey ile de olsa kapatın."** (Tecrid,1387)

٩٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «التَّثَاؤُبُ مِنَ الشَّيْطَانِ، فَإِذَا تَثَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيَرُدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا قَالَ هَا ضَحِكَ الشَّيْطَانُ». (بخاري: ٣٢٨٩)

94- Ebu Hüreyre (ra) Peygamber (sav)'den rivâyet ediyor. Resulullah (sav) buyurdu ki; **"Esnemek şeytandandır. Herhangi biriniz esneyeceği sırada mani olabildikçe esnememeye baksın. Çünkü herhangi biriniz esnemek üzere "haa" diye ağzını açmasına şeytan güler."** (Tecrid,1389)

٩٥ - عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِذَا اسْتَيْقَظَ أُرَاهُ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامِهِ فَتَوَضَّأَ فَلْيَسْتَنْثِرْ ثَلاثًا فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَبِيتُ عَلَى خَيْشُومِهِ». (بخاري: ٣٢٩٥)

95- Ebu Hüreyre (ra) Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu rivâyet ediyor: **"Herhangi biriniz uyanınca, abdest aldığı zaman burnunda bulunan**

şeyi üç sümkürme ile dışarı atsın. Çünkü şeytan, uyuyan kimsenin genzinde geceler." (Tecrid,1391)

Dersler ve İbretler:

1- Resulullah (sav) Efendimiz gerek yaşayışı ve gerekse tavsiyeleriyle sağlığa büyük önem vermiştir. O (sallallâhü aleyhi ve sellem), kısa dünya hayatında, ebedî hayatı netice verecek bir semere almak için, sağlık ve afiyeti Allah Teala'nın en büyük nimetlerinden biri olarak saymış; sağlıklı bir vücutla ibadet yapmayı tavsiye etmiştir. Dualarında Allah'tan sağlık ve afiyet istemiş, sağlığın korunmasında vücudun hakkının olduğunu ve bunun ihmale gelmeyeceğini ısrarla vurgulamıştır.

2- Resulullah (sav) Efendimiz, vücudun giriş yolu olan burun temizliğine de çok ehemmiyet vermiştir. Hava yoluyla çeşitli küçük parçacıklar ve mikroorganizmalar nefes alış verişte burna girdiği için, burası çabuk kirlenir. Bunun için Resuşuşşah (sav) burna fazla miktarda su çekilmesini tavsiye buyurmuş, böylelikle en güzel mekanik temizlik yolunu göstermiştir. Abdest alırken, suyun genze kadar çekilmesini, gece mikroorganizmalar daha fazla ürediği için sabah kalkınca burun temizliğinin yapılmasını tavsiye etmiştir.

3- Cinler Yüce Allah tarafından yaratılan latif varlıklardır. Onların şerrinden emin olmak için daima Nebevi tavsiyelere uymalıyız. Her an Yüce Allah'a dua ve niyaz halinde olmalı, özellikle de geceleri yatmadan önce Nebevi tavsiyelere uyarak kapıları besmele ile kapatmalı, çocukları içeri almalı, yatağa yatarken İhlas, Felak ve Nas surelerini okuyup avuçlarımıza üfleyerek erişebildiğimiz kadarıyla vücumuzu sıvazlamalıyız.

29. DERS

Davet Fıkhı

Uzman Kişilerin Yetiştirilmesi

Manevi temkin (zafer) sebeplerini açıkladıktan sonra, bu arada maddi olarak temkin sebeplerinin nelerden ibaret olabileceği hakkında da açıklama yapılmasını gerekli görmekteyiz.

Konu ile ilgili eğitim, hazırlık, hayatın her alanında gereksinim duyulan şeylerin planlanıp hazırlaması, uyanık bir idare sistemi, sağlam bir nizam, esas ve prensipleri belirlenmiş bir plan dâhilinde hazırlanmalıdır.

Kurumlara önem vermeleri, hedeflerini belirlemeleri, rotalarını ortaya koymaları, şer'i sebepleriyle hepsinin hazırlıklarının yapılması gerekir. Hiçbir zaman kişilere ve bireylere itimat etmemeleri, ancak hedeflerine varabilmek için sağlıklı bilgiler edindikten sonra gerekenler yapılmalıdır. Çok ince ve derin araştırmalar, bilimsel tahliller, konular arasında karşılaştırmalar yapılmak suretiyle gerekenler uygulamaya konulmalıdır.

Maddi ve manevi gözden geçirilmesi ele alınması gereken her ne varsa, dâhilî ve haricî olarak neler lazımsa, vakıa ne ise, herhangi bir korkuya, endişeye ve hafife almaya kalkışmadan her şey soğukkanlılıkla ve düzenli olarak değerlendirilmelidir.

Bilgi edinme merkezleri, güveni sağlama, siyasi manada, askerî ve haberleşme konularında nasıl hareket edilmesi lazım geliyorsa, hepsi yapılmalıdır.

Bu ifade, aynı zamanda kişinin sadece bir göreve bakmakla yükümlü kılınması, kendilerini yalnızca atandıkları işe adaması manasınadır. Dinimiz için temkinin sağlanması, toplum arasında Allah'ın davetinin yaygınlık kazanması, İslami hareketler, bölgesel, devletlerarası alanlarda bir defa feragat etme prensibine uymalıdırlar. Önemli makam ve mevkilerde bulunan kimselerin, özellikle bilisel ve düşünsel alanlarda, eğitim ve oluşum yerlerinde, davet ve bilgi aktarma konularında, siyasi ve planlama konularında hazırlanmış adamların olması, bunların

kendilerini tamamen bu görevlere adaması, başka şeylerle ilgilenmemeleri gerekir. Ekonomi alanında emniyet ve istihbarat sahalarında ve hayatın hemen her alanında Allah'ın şeriatını, milletin tüm bireylerine ve devlet kurumlarına egemen kılmak için, her gayret bu yönde sarf edilmeli ve değerlendirilmelidir.

Önemli işler, çok zamana ihtiyaç duyar ve konu hakkında büyük çabalar gösterilmesi gerekir. Bu nedenle İslami hareket, olgunlaşmak ve çeşitlilikle birlikte var gücünü ortaya koymakla mükelleftir. Bunu yapmalıdır ki, her türlü gediği kapatabilsin, eksiği tamamlayabilsin. Sadece işin bir tarafına yüklenip diğer tarafları bırakılmamış olsun.

Elbette bütün bu işler için çok önemli mali harcamalar gerekir. Bu amaçla zekât, sadaka gibi yardımların alınması yanında, vakıfların kurulması, vasiyet, hibe, bağış ve hediye yollarıyla da yardımlar alınarak gedikler kapatılmalı, ihtiyaçlar karşılanmalıdır.

Kendilerini sırf bu hizmetlere adayan kimselere aynı zamanda, israfa kaçmamaları kaydıyla maaş da ödenebilir. Bu gibi kurumların başında ve karar merciinde olan yetkililer ise maaş alamazlar. O zaman yetki kendilerinde olduğu için maaşlarını yüksek tutabilirler. Ümmetin verdiği bağışlar üzerinden rant elde etme gibi durumlar ortaya çıkabilir. Ücretli çalışanlar, yönetici ve karar verici konumlarda olmamalıdırlar. Uygun yerlere bu görevler için atananların seçimi yapılırken de Allah korkusu göz önünde tutularak gereken yapılmalı, ehil olanlara bu görevler verilmelidir. Yöneticilere yakınlığı sebebiyle kişiler göreve alınmamalıdırlar.[1] Allah Teâlâ buyuruyor ki:

"Herhâlde ücretle tuttuklarının en hayırlısı, güçlü ve güvenilir olan bu adam olacaktır." (Kasas, 26)

Hayatın her alanında mutlaka uzman kişilerin de yetiştirilmeleri gerekir. Çünkü çağımızda buna çok büyük ihtiyacımız vardır. Zira insanın sadece süper zekâ sahibi olunması, çok akıllı olması yeterli olmaz. Sadece birtakım ilahî vergiler de kâfi gelmez. Her bilim ve sanata dair olan ansiklopediler, her bilim konusunda fetva ehliyetine sahiplik yeterli değildir.

Asıl yararlı olacak olan şey, uzman kişilerin yetiştirilmesidir. Çağın gereklerine göre problemleri çözebilecek, tahlilini yapabilecek uzman kişiler… İhtiyaca cevap verebilecek alanlarında uzmanlaşmış bilim insanları… İşte bütün bunlar çağımızda uzmanlık ister. Çünkü kendisi olmadığı zaman asıl yapılması ve yerine getirilmesi farz olan şey için bir başka şeye gerek varsa, o şey de aynı şe-

[1] Karadavi, Evleviyatu'l Hareket el-İslamiyye, s. 193

kilde farz olur. Kısaca bir vacibin kendisiyle ancak tamamlanması söz konusu olan bir başka şey de aynen vaciptir.

İslami hareketler, hayatın her alanına yetebilecek ve ulaşabilecek güç ve iktidara, zenginliğe sahiptir. Ancak bu konuda öncelikleri nelerdir, bunların sırlanmasına ihtiyacı vardır. Bu itibarla bütün güçlerini bu noktaya çevirmesi gerekir. Müslümanlar sahip olduğu değerlerini sadece mühendislik, tıp, eczacılık gibi alanlarda yoğunlaştırmamalıdır. İnsanlığa ve sosyal hayata gerekli olan her daldaki bilim alanlarına dağılmalı, eğitim, psikoloji, sosyoloji, ekonomi, siyasi bilimler gibi her bilim dalında varlığını ortaya koymalıdırlar. Bu nedenle insanlıkla ilgili hayat alanlarında neye gereksinim varsa, mutlaka hepsinde de uzman adamları olmalı ve yetişmelidir.

Çünkü uzmanlaşma prensibi, İslami çalışmalara yardımcı olur, hayatın belli alanlardaki boşluklarını ve gediklerini kapatmayı sağlar. Bu nedenle, Allah'ın dini için temkinin kazanılması isteniyorsa, Müslümanların her alanda uzman kişiler yetiştirmeleri gerekir.

Yahudiler, Hıristiyanlar, dinsizler, kısaca tüm İslam düşmanları, insanlıkla ilgili, sosyal hayatla alakalı hemen her bilim dalında adam yetiştiriyorlar. Onlar sosyal hayat açısından psikologlar, eğitimciler, iktisatçılar, siyasi bilimler, gazetecilik ve yayımcılık dallarında uzmanlar yetiştirmektedirler. Çünkü onlar bu sayede toplumlara ve bireylere yön vereceklerini çok iyi biliyorlar. Bu nedenle onlar hiçbir ilim dalını boş bırakmıyorlar, hatta edebiyat alanlarına bile el atmışlardır. Roman, hikaye, skeç, eleştiri ve daha nice dallarda at koşturuyorlar. Elbette İslami hareketler de bu manada organizasyonlara sahip olmalıdırlar.[2]

[2] Karadavi, Evleviyatu'l Hareket el-İslamiyye, s. 195

29. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Fıkhı Zahir ve Fıkhı Batın

İslami ilimler, zahir ilmi ve batın ilmi olmak üzere ikiye ayrılır. Bilmek, anlamak ve kavramak anlamına gelen **fıkıh** kelimesi, İslam'ın ilk devirlerinde genel olarak "mutlak ilim" anlamında kullanılmıştır. Çünkü henüz İslami ilimler bağımsız, birbirinden ayrılarak müstakil birer ilim dalı hale gelmemişti. İmam-ı Azam fıkhı, "kişinin nefsinin lehinde ve aleyhinde olan şeyleri bilmesidir" şeklinde çok kapsayıcı genel bir tarif yapmış ve akaid ve tevhid ilmi için **Fıkh-ı Ekber** (en büyük fıkıh) tabirini kullanmıştır. Aynı yüzyıllarda **el-Fıkhu'l vicdanî** veya **Fıkh-ı batın,** ya da **İlmu'l-kulüb** adıyla anılan ilim ise tasavvuf ilmidir. Sadece fıkıh veya **fıkh-ı zahir** ise ibadet, muamelat ve cezalara aid şer'î hükümleri ve amellerin organlara aid zahirî kısmını inceleyen ilmin adı oldu.

Zahirî fıkhın müchid imamları, şeriatın zahirî ahkâmını şer'i delillerinden istinbat ettikleri gibi, sufiler de kalb ve iç âleme (batın) hükümleri öylece delillerinden istinbat etmişlerdir. Fıkhın dışarıdan incelediği konuları tasavvuf içerden incelemiştir. Nitekim her bir ibadetin bir zahiri şekli vardır. Bu zahiri yönü eksiksiz olarak yerine getirilmeden ibadet olmaz. Bunlarla ilgili hükümler fıkıh ilminin konusunu teşkil eder. Tıpkı bunun gibi tasavvuf da bu zahiri şartları yerine getirilen ibadetin makbul bir ibadet olması ve yarın kıyamette mizana gelip sahibine fayda sağlaması için gerekli olan huzur-ı kalb, huşu ve ihlâs yönünü inceler. İşte bunlar bâtıni şartlardır ki bu batinî şartlar da tasavvufun konusunu teşkil eder.

Zahirî ilim, bedenle yapılan iş ve ibadetlerin dinî hükümlerini anlatan ilimdir. Fıkıh ilminin temel konusu budur. Bâtınî ilim ise varlığın, ibadetlerin ve kalbî ameller ve bunların hakikatlerini anlatan ilimlerdir. Tasavvuf ilminin konusu da budur. Tarikat ise, bu ilimlerin pratiği ve uygulamasıdır. Ayrıca, iman ve tasdik gibi konular Akaid ilminin de temel esasını teşkil ederler.

İmam Birgivî (rh) şöyle demektedir: "Bil ki, şer'î hükümler iki kısma ayrılır. Zahirle ilgili olanlar ve batınla (kalple) ilgili olanlar. Bunların da her birisi, yapılması gerekenler ve terk edilmesi gerekenler şeklinde ikiye ayrılırlar. Bu duruma göre şer'î hükümler dörde ayrılmış oluyor:

1. Zahirî emirleri yerine getirmekle ilgili hükümler.

2. Zahirî nehiylerden kaçınmakla ilgili hükümler.

3. Tevbe, havf ve şükür gibi, batınî (kalbî) emirlerle ilgili hükümler.

4. Riya, kibir ve ucup gibi, batınî (kalbî) nehiylerle ilgili hükümler.

Bu hükümlerin tümünün gerekliliği (vücubiyyeti) şer'î delillerle sabittir. Kim, bu dört hükümden birine muhâlefet ederse, Allah'a isyan etmiş ve azabı hak etmiştir.

Muasır âlimlerimizden Said Havva da şunları söylemektedir: "Şüphesiz, nefis tezkiyesi tasavvufun ana meselelerindendir. Hatta bu ilmin neredeyse bir sembolü hâline gelmiştir. Ne var ki, mutasavvıflar zümresi dışında bu mesele hemen hemen ihmal edilmiş gibidir. Oysa peygamberlerin gönderilmelerinin temel gayelerinden biri de, nefis tezkiyesidir. Cenab-ı Hakk şöyle buyuruyor: "Nitekim kendi içinizden, size ayetlerimizi okuyan, sizi temizleyen, size kitap ve hikmeti ve bilmediklerinizi öğreten bir Resûl gönderdik." (Bakara, 151) Bu nefis tezkiyesi bir müzekkiye (tezkiye edene) muhtaçtır. Sahibi tarafından da mücahedeye ihtiyaç gösterir. Bu da ilim gerektirir. Nefsin kemâlât ve noksanlıklarını, bu kemâlâtları gerçekleştirmenin ve noksanlıklardan kurtulmanın yollarını bilmeyi gerektirir. Bütün bunlar tasavvuf ilminin ana meseleleridir." (Ruh Terbiyesi)

Namazın huşu ve ihlâs ile riyadan uzak olarak kılınması bir batinî farzdır ve önemi zahirî farzlardan geri değildir. Çünkü "**Namaz insanı her türlü kötülük ve münkerden alıkoyar"**(Ankebüt, 45) ayetinin hükmünün hayat bulması için namazın zahirî şartlarının yanında batıni şartlarının da yerine getirilmesi gerekir. **"**Hakıkaten benim ben Allah, benden başka ilâh yok. Onun için bana ibadet et ve zikrim için namaz kıl." (Taha, 14) ayetinde de namazın asıl gayesi olan Yüce Allah'ı zikre, daima hatırda tutmaya işaret edilmektedir.

Bu konuda en temel husus bâtın ilminin asla zahir ilmine ters düşmemesidir. Zira zahire muhalif her bâtın merduddur. İslam'da bilgi kaynakları ve bu kaynaklarda elde edilen bilgilerle nasıl hüküm çıkarılacağı bellidir. Keşif, ilham, rüya, gibi şeyler bilgi kaynağı olarak kabul edilemeyeceği gibi bunlarla amel de edilemez. Bu yol çok istismar edilmiş bir yoldur. Bunun için Ehli Sünnet imamlarının anladığı mananın dışında başka bir manaya nasları tevil etmek haramdır. Çünkü Ehl-i Sünnet âlimlerinin bilgileri peygamberlik kaynağından alınmış

olup, vahye dayanmaktadır. Tasavvuf büyüklerinin keşif ve ilhamlarının doğruluğu ise kesin değildir, zannîdir. İnsanın nefsi nefs-i mutmainne bile olsa yine yanılabilir.

İlham ve keşif ancak sahibi için senettir, delildir. Başkalarına senet ve delil olamaz. Müçtehitlerin sözü ise mezhebinde bulunan herkes için senet ve delildir. Bunun için evliyanın yanlış ilhamlarına, keşiflerine uymak caiz değildir.

İslâm'ın zahirî emir ve yasaklarına uymadan insanın bâtınını düzeltmesi mümkün değildir ve zahirsiz bâtınî amellerin hiç bir faydası yoktur. İmam-ı Rabbani Hazretleri bu hususu şöyle açıklamaktadır:

"İslâm'ın bir emrini yerine getirmek, kendi düşüncesiyle yapılan binlerce senelik riyazet ve mücahededen daha tesirlidir. Hatta İslâm'a uygun olmayan riyazet ve mücahedeler nefsi daha da azdırır. Zahirî emirler ise böyle değildir. Nefsi kırarak bâtını güçlendirir. Meselâ zekâttan bir kuruş vermek, zekâtın dışında kendiliğinden binlerce altın hayır yapmaktan çok daha fazla nefsi terbiye eder. Yine mesela İslâm'ın emri olduğu için bayram günü oruç tutmayıp yiyip içmek, kendiliğinden senelerce oruç tutmaktan daha faydalıdır. İki rekât sabah namazının farzını cemaatle kılmak sünnettir. Bu sünneti yapmak gece sabaha kadar nafile namaz kılarak sabah namazını cemaatsiz kılmaktan daha iyidir. Hz. Ömer (ra) gece sabaha kadar ibadet edip de cemaate gelmeyen biri için, 'Keşke bütün gece uyuyup da sabah namazını cemaatle kılsaydı.' demiştir." (Mektubat)

Farz olan zahirî ve bâtınî amellerle ilgili bilgileri edinmek de kadın-erkek bütün Müslümanlar için farzdır.

Mesela, gusül, abdest, namaz, oruç gibi ibadetlerle ilgili hükümler düzgün bir şekilde öğrenilmezse, ya ameller boşa gider ya da ondan elde edilecek mükâfat azalır. Bâtınî ilimlerin önemi de zahirî ilimlerden daha az değildir. Zira sadece bâtınî amellerden kibir bile insanın imanını götürebilir.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Ruhbanlık Değil Rabbanilik / Ebu'l-Hasan En-Nedvi

30. DERS

Tefsir

Siz Doğru Yolda İseniz, Sapanlar Size Zarar Veremezler

(Maide Sûresi, Âyet: 105)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا عَلَيْكُمْ اَنْفُسَكُمْ ۚ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ اِذَا اهْتَدَيْتُمْ ۭ
اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

105- Ey inananlar! Kendinize dikkat edin. Siz doğru yolda olduğunuz takdirde doğru yoldan sapanlar size zarar veremezler. Hepinizin dönüşü Allah'adır. Yaptıklarınızı size O haber verecektir.

Müslüman nerede ve hangi şartlar altında yaşarsa yaşasın İslam kendisini hiçbir şeye muhtaç etmeyecek derecede iç ve dış donanımlar kazandırmıştır. Bu nedenle bir Müslüman küfür diyarında tek başına dahi kalsa islamı yaşamakla, orada ibadet eden bir kul olmakla mükelleftir. Başkalarının sapık yolda olması onun ibadet ve taatdan geri durmasına bir mazeret teşkil etmez. Hakiki bir mü'min tek başına kalsa dahi dünyaya meydan okuyabilen adamdır. İşte bu ayet-i kerimenin asıl vurgulamak istediği husus budur. Yani mü'min olan kişi hangi konumda olursa olsun mutlaka mü'mince bir hayat yaşamak zorundadır. Yoksa birilerinin dediği gibi "sen kendine bak, diğer insanlarla uğraşmayı bırak" şeklinde bir anlam çıkarmak tamamen bir çarpıtmadır. Zira mü'min bir kul bütün ümmetin, hatta bütün dünyanın sorumluluğunu omuzlarında taşıyan ve yeryüzünde Allah azze ve celle'ye halife olarak yaratılan insandır. O, bütün dünyayı imar etmek, cahiliyyeyi bütün çeşitleriyle yeryüzünden silmek ve Şeriatı Ahmediye'yi Muhammaediye'yi yeryüzünün tek hakimi ve tek otoritesi kılmak için gönderilmiştir.

Nitekim Ebu Dâvud, Tirmizî ve başkalarının rivayetine göre Ebu Bekir Sıddik (ra) bir hutbe okuyarak bu ayetle ilgili olarak şöyle demiştir: "Siz bu âyeti okuyor ve onu doğru olmayan bir şekilde te'vil ediyorsunuz: Hiç şüphesiz ben de Rasulullah (sav)'i şöyle buyururken işittim: "Muhakkak ki insanlar zalimi gördükleri takdirde, eğer ellerini yakalamaz ve zulümden çekmez iseler, aradan fazla bir zaman geçmeksizin Allah kendi nezdinden onların hepsini kuşatacak bir azap gönderir."

Ey iman edenler! Siz ancak kendinize bakınız, öncelikle hepiniz kendi şahıslarınızı, kendi millet ve toplumunuzun iyiliğine önem veriniz. Önce kendinizi düzeltmeye uğraşınız. Çünkü siz, ferd ve toplum olarak hepiniz hidayette bulunur, doğru yolu tutarsanız, sapıklıkta kalanlar size zarar vermez. Bundan, "hiç kimse kimseye karışmasın, herkes kendi nefsinde bir yalnız hayatı yaşasın" gibi bir mânâ anlaşılmamalıdır. Bilinmektedir ki doğru yolda olmanın, doğru yolu tutmanın esaslarından biri de, gücü yettiği kadar iyiliği emretmek, kötülüğü yasaklamaktır. "İçinizden hayra çağıran, iyiliği buyurup kötülükten men eden bir topluluk olsun. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir" (Âl-i İmrân, 104); "Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı bir ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten menedersiniz" (Âl-i İmrân, 110) âyetleri bu gerçeğiifade eder. Aynı şekilde bir hadis-i şerifte de: "Sizden her kim bir kötülüğü görür ve değiştirmeye gücü yeterse onu eliyle değiştirsin, ve eğer buna gücü yetmezse diliyle değiştirsin, buna da gücü etmezse kalbiyle değiştirsin" (Müslim,70) buyurulmuştur. Şu halde iyiliği emrediniz ve kötülüğü men ediniz. Âyeti yanlış anlayarak aldanıp da her biriniz: "Neme lazım, ben kendime bakarım" demesin. Allah'a yemin ederim ki, ya iyiliği emreder, kötülükten men edersiniz, yahut Allah sizin üzerinize şer olanlarınızı kullanır da onlar size en kötü azapları getirirler, sonra iyileriniz dua eder de kabul edilmez." Yine Peygamberimizden şu hadis rivayet edilmiştir ki: "Hiç bir kavim yoktur ki, içlerinde kötülük işlensin veya fenalık yol alsın ve onlar onu değiştirmesin ve reddetmesinler de onların hepsine cezaları umûmileştirmek Allaha hak olmasın. Mutlaka genel cezayı hakeder, sonra da duaları kabul olmaz". "Öyle bir fitneden sakının ki, aranızda yalnız haksızlık edenlere erişmekle kalmaz." (Enfâl, 25) âyet-i kerimesi bunu anlatmaktadır. Şu halde bu âyeti sırf ferdî bir mânâda almamalı, ayet-i kerimeden ferdî nefsi ve tümüyle toplumun kendisini içine alan bir mânâ anlaşılmalıdır. Yani her ferd, kendi sorumluluk anlayışıyla vazifesini bilir ve yapar. Müslüman içinde yaşadığı sosyal çevrede da bütün işleri itibariyle toplum halinde iyilik üzere bulunur, bizzat hidayet üzere gider, ferdî nefis ferdliğinde, sosyal nefis sosyalliğinde hidayet ve iyiliğini muhafaza ederse, onlara kâfirlerin, müşriklerin, yabancı milletlerin sapıklıkları hiçbir zarar vermez. Yoksa "Ben yapmıyorum ya, başkaları ne yaparsa yapsınlar" deyip

de toplum işlerinin işleyişiyle ilgilenmeyen ve onun düzelmesini görev edinmeyenler, kendi şahıslarında doğru yolu tutmamış ve yuları, şerli önderlerin ve sapık kişilerin ellerine teslim etmiş olacaklarından dolayı, mutlaka bu anlayışlarından sorumlu olurlar ve zarar görürler.

Bununla beraber âyet bize asıl şunu da gösteriyor ki, kurtuluş ve toplumun hidayeti, kurtuluşun başlangıcı ve hidayeti de ferdîdir. Fertler doğrulunca toplum da doğrulmuş olur. Toplumu ıslah etmek, onlara iyi bir istikamet kazandırmak isteyen kişiler ilk önce kendilerini düzeltmeli, iyiliği emir ve kötülükten menetmeye önce kendi şahıslarından başlamalıdırlar. Her fert, hak yolunu tutup kendini bizzat düzeltince, başkasına örnek olması, kurtuluş ve hidayetinin diğerlerine bulaşması da nisbeten daha kolay olur. Ferdî nefis böyle olduğu gibi, sosyal nefis de böyledir. Özünde kendi işleri hasta, kurtuluş ve hidayete muhtaç olan bir toplum da diğer bir toplumu düzeltemez. Başkalarını ıslah etmek veya onların zararlarından kendilerini korumak isteyen bir millet ilk önce kendi iç işlerini düzeltmeli ve nizama sokmalı, kendi yolunu doğrultmalıdır. Bunun için müminler de başkalarından önce kendilerini düzeltmeli ve kendi iç işlerini ıslaha dikkat etmelidirler. Bunu yaptılar mı, diğer bozuk olan bireylerin ve toplumların sapıklıklarından rahatsız ve sorumlu olmazlar. Onların zarar ve sorumlulukları sırf kendilerine ait kalır. Bundan dolayı sapıklara bakmayın da önce kendinize dikkat ediniz. Zira her kim, hangi birey veya hangi toplum olursa olsun sonunda hepinizin dönüş yeri ancak Allah'adır. Mümin ve kâfir, salih, fâsık, doğru ve eğri hepiniz sonuçta Allah'a gidecek, Allah'ın huzuruna varacaksınız ve O'ndan başka bir dönüş yeri bulamayacaksınız. O da, o zaman size her ne yaptınızsa hepsini haber verecek ve ona göre muamele edecektir. Kâr mı, zarar mı ettiniz, o zaman anlaşılacaktır. Şu halde doğru yol ancak Allah'ın yolu, Allah'ın razı olduğu yoldur. Akıllı olan, önce ve sonra, bundan ayrılmaması gerekir. Her kim olursa olsun ölümden, ahiretten, Allah'tan kurtuluşa imkan yoktur.

Rivayete göre Ashabı kiram, küfr içinde kalan, küfr halinde ölüp giden yakınlarını, yurtdaşlarını düşünerek üzülüyorlardı. Onları teselli etmek için bu âyeti kerime nazil olmuştur.

Dersler ve İbretler:

1- Bu âyeti kerime, müslümanları uyanmaya davet ediyor, bir takım sapıkları taklit etmekten men eyliyor, müslümanlara kendi vazifelerini ihya ettikleri, mukaddesata riâyet ettikleri takdirde sapıklar yüzünden mesul, azaba mâruz olmayacaklarını müjdeliyor.

2- Ecdadımızın bırakın kendi şahsını kendi devletinde dahi olmayan bir mel'net ortaya çıktığında onun kendi ülkesine sirayet etmesi ihtimaline karşılık gösterdiği tepki ortadadır. İşte Kanuni Sultan Süleyman'ın Fransa kralına gönderdiği mektup: "Ey Fransa Kralı Fransuva! Sefir-i Kebirimden aldığım mazhara göre malumatım oldu ki, memleketinde dans namında Ala Mele-İnnas Fuhşiyyat ve Lubiyat yapıyormuşsun. İş bu Name-i Humayunumun eline vusulünden itibaren bu mel'anet rezalete son vermediğin takdirde, Orduyu Humayunumla gelip seni kahretmeye muktedir olurum Hemhudut olmaklığımız dolayısıyle, iş bu rezaletin memleketime de sirayeti ihtimali müvacehesinde Name-i Hümayunum elinize ulaştığından itibaren derhal son verilmediği takdirde, bizzat Ordu-yu Hümayunumla gelip men'e muktedirim!" (Joseph von Hammer, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, C,3 shf, 29)

3- İmam Tirmizî Ebu Hureyre (ra)'den Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir; "Sizler, öyle bir zamanda yaşıyorsunuz ki sizden kendisine emr olunan şeylerin onda birini terk eden olursa helak olur. Daha sonra öyle bir zaman gelecek ki, onlardan emrolunduğunun onda birini yapan kurtulacaktır" Bu hadis-i şerif bize çalışmayı elden bırakmamayı, her ne kadar laik düzenin baskısı altında yaşasak da, bir çok harama devlet eliyle bulaştırılsak da sakınabildiğimiz kadar kendimizi haramlardan uzak tutmak ve bütün gücümüzü kullanarak ma'rufun egemen olması için çalışmakla mükellef olduğumuzu bildirmektedir. Yoksa şeytan insanı bir harama bulaştırdıktan sonra ümitsizliğe düşürerek daha başka haramları işletir ve neticede imanının gitmesine sebep olur.

30. DERS

Hadis

Hilye-i Şerif

٩٦- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رضي الله عنه – يَقُولُ: رَسُولُ الله - صلى الله عليه وسلم - لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ وَلا بِالْقَصِيرِ، وَلا بِالأَبْيَضِ الأَمْهَقِ وَلَيْسَ بِالأَدَمِ، وَلَيْسَ بِالْجَعْدِ الْقَطَطِ وَلا بِالسَّبْطِ، بَعَثَهُ اللهُ عَلَى رَأْسِ أَرْبَعِين سَنَةً. وَذَكَرَ الْحَدِيْثَ. (بخاري: ٣٥٤٨

96- Hz. Enes b. Malik (ra) anlatıyor: "**Resûlullah (sav) öyle aşırı bir şekilde uzun boylu olmadığı gibi kısa boylu da değildi. O süt beyaz tenli olmadığı gibi, aynı zamanda karayağız da değildi. O ne kısa kıvırcık saçlı, ne de düz uzun saçlı idi. Kırk yaşlarında iken Allah kendisini peygamber olarak gönderdi.**" Hz. Enes daha sonra hadisin tamamını rivâyet etti. (Tecrid, 1483)

٩٧ - عَنِ الْبَرَاءِ - رضي الله عنه - قَالَ: كَانَ رَسُولُ الله - صلى الله عليه وسلم - أَحْسَنَ النَّاسِ وَجْهًا وَأَحْسَنَهُ خَلْقًا، لَيْسَ بِالطَّوِيلِ الْبَائِنِ وَلا بِالْقَصِيرِ.(بخاري: ٣٥٤٩)

1484. Bera (ra) anlatıyor: "**Resûlullah (sav) insanlar arasında yüzü en güzel olan kimse idi. Ahlâk bakımından da onların en güzel olanıydı. Aşırı derecede ne uzun ne de kısa idi.**" (Tecrid,1484)

٩٨ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه -: أَنَّهُ سُئِلَ: هَلْ خَضَبَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -؟ قَالَ: لَا، إِنَّمَا كَانَ شَيْءٌ فِي صُدْغَيْهِ. (بخاري: ٣٥٥٠)

98- Enes b. Malik'ten (ra) rivâyete göre kendisine, "Resûlullah (sav) hiç saçını boyadı mı?" diye sorulmuş, o da "**Hayır, görmedim. Çünkü saçlarından siyah olanları beyaz olanlarına göre daha baskındı. Sadece şakaklarında çok az bir beyazlık vardı**." (Tecrid,1485)

٩٩ - عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ - رضي الله عنهما - قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - مَرْبُوعًا بَعِيدَ مَا بَيْنَ الْمَنْكِبَيْنِ، لَهُ شَعَرٌ يَبْلُغُ شَحْمَةَ أُذُنِهِ، رَأَيْتُهُ فِي حُلَّةٍ حَمْرَاءَ لَمْ أَرَ شَيْئًا قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهُ. (بخاري: ٣٥٥١)

99- Bera b. Azib (ra) göre diyor ki; "**Peygamber (sav) orta boyluydu ve iki omuzları arası genişti. Kulak memelerine değin uzayan saçları vardı. Onu kırmızı (çizgileri olan) bir giysi içerisinde gördüm. Ondan daha güzel olan bir başkasını asla görmemişimdir.**" (Tecrid, 1486)

١٠٠ - وَفِي رِوَايَةٍ عَنْهُ - رضي الله عنه - قِيْلَ لَهُ: أَكَانَ وَجْهُ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - مِثْلَ السَّيْفِ؟ قَالَ: لَا، بَلْ مِثْلَ الْقَمَرِ. (بخاري: ٣٥٥٢)

100- Bera b. Azib (ra)'dan rivayet ediliyor. Kendisine**: "Peygamber (sav)'in yüzü kılıç gibi parlar mıydı?" diye soruldu. O da "Hayır, aksine ay gibi parlardı"** dedi. (Tecrid,1487)

١٠١ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه - قَالَ: مَا مَسِسْتُ حَرِيرًا وَلَا دِيبَاجًا أَلْيَنَ مِنْ كَفِّ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم -، وَلا شَمِمْتُ رِيحًا قَطُّ أَوْ عَرْفًا قَطُّ أَطْيَبَ مِنْ رِيحِ أَوْ عَرْفِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم -. (بخاري: ٣٥٦١)

101- Enes (ra)'dan rivâyete göre, diyor ki: "**Ben, Peygamber (sav)'in ellerinden daha yumuşak olan ne bir ipeğe ne de bir atlasa dokundum. Ben Resûlullah (sav)'in kokusundan daha güzel olan bir misk veya herhangi bir koku asla koklamadım.**" (Tecrid, 1493)

Dersler ve İbretler:

1- Hilye, lügatte süs, ziynet, yüz ve ruh güzelliği demektir. Istılahta ise, Hazret-i Peygamber (sav) Efendimiz'in, beşer kelâmının imkânları nisbetinde kelimelerle anlatılan resmidir.

2- İnsanın gönlü, fıtratı îcâbı dâimâ güzelliğe doğru meyleder, onunla berâber olmak ister. Bu câzibe sebebiyle zihin dâimâ onunla meşgul olur. Gönülde rûh ve ahlâk bakımından mahbûbuna benzeme arzusu doğar. Netîcede sevdiği şahsı örnek alarak onun hâliyle hâllenmeye başlar. Bu fıtrî temâyül sebebiyle hilye-i şerîfenin, Peygamber Efendimiz'e olan iştiyak, muhabbet ve ittibâyı artırmaya vesîle olacağı muhakkaktır.

3- Habîb-i Ekrem Efendimiz'in özelliklerini kelimelerle çalışan hilye-i şerîfeler, saâdet devrine eremeyen ve hasretle yanan gönülleri bir nebze olsun teskin ve tesellî etmektedir. Hilye'ler vâsıtasıyla katredeki ummânı görmeye çalışan mü'minler, Âlemlerin Efendisi'ne olan muhabbetlerini artırarak O'nun üsve-i hasenesinden istifâde etmeye, şemâil ve ahlâkı ile ahlaklanmaya gayret göstermişlerdir. (O.N.Topbaş)

30. DERS

Davet Fıkhı

Araştırma Merkezlerinin Kurulması

Çağımızın gereksinimlerinden birisi de Müslümanların araştırma merkezleri kurmaları, enstitüler, bu konulara hizmet veren kurum ve kuruluşlara da gereken önemin verilmesi ihtiyacı vardır. Çünkü işlerin mutlaka her alanda kendi dalında uzman kadrolara bırakılması lazımdır. Çağın gereklerine cevap verebilecek nitelikte kimseler yetiştirmeliyiz.

Kaldı ki bilgilerin ve kültürlerin kaynakları da farlılaştı, çoğaldı. Bunlara ulaşama yolları da o nisbette artı ve kolaylaştı. Bilimleri belli bir hafızada depolamak, ihtiyaç hâlinde oraya başvurmak gibi kolaylıklar geliştirilmiştir. Bu gün dünya kitaplığı artık avucumuzun içindedir. Bu nedenle mutlaka bunlardan yararlanmalıyız ki, düşmanlarımıza karşı yeterli olabilelim. Dostlarımıza ve kendimize karşı kendimizi kanıtlayabilelim.

Nitekim bu manada bir takım merkezler kurulmuştur. Bunlar bazı sorunlarımızı çözebilecek düzeydedirler. Mesela birkaç tanesini şöylece sıralayabiliriz:

Pakistan'da Kurulan Siyasi Araştırmalar Enstitüsü

Bu enstitü, (H 1399/M 1979) Pakistan'ın İslamabat şehrinde 15. asrın başlarında kurulmuştur. İslam dünyasında alanında ilk enstitüdür. Burada İslam ümmetinin meseleleri ve birliği üzerinde çalışmalar yapılmaktadır. Enstitü, genel manada İslam siyaseti ve stratejisi konuları üzerinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Enstitü, Afganistan meseleleri ve yenidünya düzeni üzerinde, Sudan hükûmeti ile ilgili meselelerle, Filistin meselesiyle ilgili çalışmalar yürütmektedir. Pakistan'ın karşı karşıya bulunduğu problemleri ele alıyor, gerek yerel olarak, gerek bölgesel olarak, gerekse dünya ile ilgili olarak meseleleri ele alıyor ve ümmetin problemlerini bu çerçevede değerlendirme gayretini gösteriyor.

Nitekim bu enstitüye birçok bölümler ve birimler de eklenmiştir. En önemlileri şöyledir: Dünya İşbirliği Birimi, İslam Dünyası Birimi, Ekonomik İşler Birimi

gibi birimler yanında ayrıca şu konularla da ilgilenmektedir. Kadın meseleleri hakkında çalışmalar, öğrenim konuları, beşerî gelirlerin arttırılması, Pakistan ve Keşmir ile ilgili meseleler gibi bölümleri de bulunmaktadır.

Ayrıca Arapça Bölümü, Bilgilendirme Birimi gibi birimleri ve bölümleri de vardır. Bu enstitü, bir de haftalık bülten çıkarmaktadır. Burada devlet meseleleri işlenmekte, ümmet fertleri arasında siyasi bakımdan uyanık olmaları konuları ele alınmaktadır.

ESAM (Ekonomik ve Siyasi Araştırmalar Merkezi) Prof. D.r. Necmeddin Erbakan tarafından kurulmuştur. Dünya Müslüman topluluklarına önderlik yapmakta ve her yıl İstanbul'da üç gün süren genel kurul çalışmaları yapılmaktadır.

Katar Araştırma Merkezi

Katar'da bu görevi, Evkaf ve İslam İşleri Bakanlığı üstlenmektedir. Burada ilim adamları, araştırma görevlileri hizmet veriyorlar, bakanlık da bu işe önem vermektedir. Çağın problemlerine çözüm bulmaya gayret ediyorlar. Uygarlık ve kültürel alanlarda meydana gelen değişiklikler üzerinde çalışmalar yapılıyor, İslami değerler ışığında yol gösterilerek çalışmalara yön veriliyor.

Çalışma merkezi birçok alanda Müslümanlara hizmet vermekte, Müslüman okurlara yönelik yararlı yayımlar ortaya koymaktadır. Bunların bir kısmı "Ümmet Kitaplığı" adıyla yayınlanmakta ve ümmetin çocuklarına hizmet sunmaktadır.

Sudan'da Stratejik Araştırmalar Merkezi

Bu merkez, kendi toplumu ile ilgili stratejiyi belirleyen bir kitap hazırlamıştır. Kitap 1992-2000 yıllarını kapsamaktadır. Kitap gerçekten takdire değer bir çalışmadır. Çok önemli meseleleri, hedefleri, hangi yollardan yararlanılması gereği açıklarken aynı zamanda Sudan'da tüm devlet kuruluşlarındaki aşamaları da belirlemektedir.

Merkez çok önemli bir araştırma daha ortaya koymuş, burada ahlaki gelişim, sosyal ilerleme, çocuklarla ve gençlerle ilgili konular, kadınlarla alakalı problemler, isteğe bağlı hayrî hizmetler, yüksek öğrenim ve genel öğretim konuları ele alınmıştır. Yerleşim alanları ile ilgili konular, imar konuları, seyahatler, spor ve benzeri faaliyetler de burada değerlendirilmiştir.

Bilim ve teknik alanlarında yine merkez hedeflerini ortaya koymuştur. Nasıl bir uygulama yapılacağını, hangi bilgilerden ve araştırmalardan hareketle neler yapılabileceğini, beşer gücünü, kanuni düzenlemeleri, maddi olanakları dikkate alarak neler yapılması gerekiyorsa, bu konuda üzerine düşeni yapmıştır.

Bir de Sudan'ın petrol problemi bulunmaktadır. Sudan da, yakın bir gelecekte artık petrol üretebilecektir.

Siyasi ve dünya sistemleri bakımından meseleye bakıldığında, artık birlik hükmünün manası ve siyasi sistem açıkça belirlenmiştir. Adli düzenlemeler, güneydeki iç problemler, barışın sağlanması için yapılan çabalar, güneyde imar çalışmaları da hep bu kapsamda değerlendirilip ele alınmıştır.

Dış ilişkiler bakımından meseleye gelince, merkez geleceğe dönük olarak siyasetinde birtakım değişikliklere gitmiştir. Doğal olarak devlet hayatında siyasi güçlerin, maslahatların ve güçlerin dengelenmesi, önemli bir siyaset sergilemek için birtakım hedeflerin ortaya konması gerekir. Çünkü gerek bölgesel olarak ve gerekse devlet olarak bunun, Sudan'ın dış ilişkiler yönünden önemi büyüktür.

Biz burada örnek oluştursun diye bazı ülkelerdeki araştırma merkezlerinden bahsettik. Elbette ki, İslam dünyasındaki araştırma merkezleri bunlarla sınırlı değil. Hepsini örnekleme içine alsak, başlıbaşına bir kitap yazmamız gerekirdi.

Söz konusu maddi sebepler açısından bize düşen görev, Allah'ın dinin egemen kılmak için gerekeni yapmamızdır. Bu amaçla birtakım araştırma merkezleri kurmalıyız, bilimsel çalışmalar yapmalıyız.

30. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Tarikatların Doğuşu

Tarikat, "Allah'a ulaşmak için tutulan yol" demektir. Bu yol boyunca yapılan yolculuk bir şeyhin öncülüğünde gerçekleşir. Her yolun, kurucusu, öncüsü tarafından belirlenen birtakım kuralları, töreleri vardır. Hicri 6. (M. 12) yüzyıldan başlayarak çok sayıda tarikat kurulmuş ve bunlar şubelere, kollara ayrılarak bütün İslam dünyasına yayılmış ve günümüze kadar gelmişlerdir.

Mutasavvıflara göre Allah'a ulaşan yollar sayısızdır. Herkesin vuslatı ayrı ayrı kural, yöntem ve yollarla gerçekleşebilir. Esas olan yönelmedir. Örneğin Kâbe'nin belirli bir yanında bulunmak değil, ona yönelmek önemlidir. Kâbe'ye ulaştıran bu yöneliştir. Bu nedenle mutasavvıflar, "Allah'a ulaşan yollar yaratıkların nefesleri sayısıncadır" (Necmeddin Kübra), "Allah'a ulaşan yollar yaratıkların sayısıncadır" (Ebu Bekir Talemsani) ve "Allah'a ulaşan yollar yıldızların sayısıncadır" (Ebu'l-Hasan Müzeyyin) derler. Bu düşüncelerini de "**Bizim yolumuzda mücahede edenleri biz yollarımıza ulaştırırız"** (Ankebut, 69) ayetine dayandırırlar.

İlk mutasavvıflar, düşünce ve tecrübelerini, çevrelerinde toplanan insanlara aktarmakla birlikte, bugünkü anlamda birer tarikat kurmamışlardı. Kendilerine şeyh, şeyh-i sohbet ve üstad; çevresine toplananlara da sahip deniliyordu. Bir tasavvuf okulu, tasavvuf hareketi sayılabilecek bu kümelenmeler, daha sonraları tarikat olarak adlandırıldı. (Şamil İA)

Bugünkü manada tarikatlarda yapılan şekliyle olmasa bile, ilk zikir telkini yapan Hz. Peygamber (sav)'dir. Hicret sırasında Sevr mağarasında bulundukları sırada müşrikler tarafından fark edilip yakalanmaktan endişe duyan Hz. Ebû Bekir'e:**"Üzülme, Allah bizimle beraberdir."** (Tevbe, 40) diyerek ilk

zikri telkin eden odur. İslam ile müşerref olan Hz. Ömer'i kucaklayarak seslice tevhidi ta'lim eden de odur.

Kur'an ve Sünnet, dinin ana ilkelerini belirler. Teferruat ise müçtehitlerin işidir. Nasıl ibadet hayatımızda namaz ve oruç gibi ibadetlerin ana ilkeleri Kitap ve Sünnetle belirlenmiş ve diğerleri ulemanın içtihadıyla tespit edilmişse; zikir konusunda da ana ilkeler ayet ve hadislerle çizilmiştir. Bu işin nasıl yapılacağı konusu ise mürşid-i kâmillerin ictihadlarına bırakılmıştır.(Altınoluk Der.)

Tarikatların ortaya çıkışı tamamen itikadi ve fıkhi mezheplerinin ortaya çıkmasına benzemektedir. Zira Mezhep imamları da bir mezhep kurmak için ortaya çıkmamışlardır. Ancak onların vefatlarından sonra talebeleri ve tabileri onların görüşlerini toplamış ve bir mezhep haline getirmişlerdir.

Tıpkı bunun gibi tarîkat kurucuları da tarîkatı kurmak için ortaya çıkmamış, tarîkat kurdukları iddiasında bulunmamışlardır. Zühdü ve takvasıyla etrafa ünü yayılan Allah dostlarının yanında zamanla insanlar kümeler halinde toplanmaya ve onun manevi eğitimi altında nefis tezkiyesi yapmaya başlamışlar ve giderek büyüyen bu kalabalılar zamanla şeyhinin çevresinde toplanıp bir cemaat oluşturmuşlardır. Kim hangi şeyhin yanında riyazete başlamış ise o şeyhin sülûk tarzını, tasavvufî hayatı yaşama şeklini, fikirlerini ve kanaatlerini benimsemişler, çoğu zaman şeyhlerine ait söz konusu hususları düzenlemişler ve o tarikatın âdâb ve erkânı haline getirerek bunlara uymayı gelenek haline getirmişlerdir. Böylece tarikatlar ortaya çıkmış ve ortaya çıkan tarîkatlar şeyhlerinin adıyla anılmışlardır.

Her tarîkatta sonu ya Hz. Ebû Bekir veya Hz. Ali yoluyla Hz. Peygamber (sav)'e ulaşan bir silsilesi (zinciri) vardır. Bu silsile ilk baştan en sona hayatta olan mürşide kadar isimleri sıralanmıştır.

Mürşid, yol gösteren demektir. Tarîkatlerin müminleri eğitmek ve amaçlanan kemâl mertebesine, ilimde ve ahlâkta olgunluk ve yetkinlik derecesine ulaştırmak için uyguladıkları kendilerine ait yöntemleri vardır.

Bir tarikat şeyhinin mü'minlere faydalı olabilmesi için onun gerçekten Allah dostu bir mürşid olması gerekir. Yoksa azgın bir şeytan olur, bin bir türlü mel'netleri din kılıfı altında işler. Yüce Allah bu hususta şöyle buyuruyor: "**İnsanlar! Allah'ın vâdi elbette gerçektir, öyleyse sakın dünya hayatı sizi aldatmasın; o çok hilekâr şeytan da Allah ile sizi aldatmasın."** (Fatır, 5) Evet şeytanlaşmış insanlar da tıpkı İblis gibi insanlara din kisvesi altında dinsizliği öğretmektedirler.

Peygamberlere verilen mucizeye karşılık velilere de keramet verilir. Keramet Yüce Allah'ın sevdiği bir kuluna ihsan ettiği bir atiyedir. Mucize'de bir meydan okuma vardır. Keramette ise yoktur. Bir Peygamber ortaya çıkıp "Ben Allah Teâlâ tarafından gönderilmiş hak bir Peygamberim. İnanmazsanız size mucize göstereyim" dediği halde veli olan bir kul "ben veliyim, inanmazsanız size keramet göstereyim."diyemez.

Mucize'yi peygamber izhar eder. Keramette ise zuhur esastır. Veli kendisinden zuhur eden kerameti bazen bilir, bazen de bilmez. Keramet çoğunlukla veli istemeden zuhur eder. Kendisinden keramet zuhur eden veli çoğunlukla korkuya kapılır. Çünkü bu hallerin imtihan olmasından endişe eder.

Peygamberlerden mucize olarak zuhur eden hadiselerin velilerden de keramet olarak zuhur etmesi mümkündür. Kendisinden keramet sadır olan bir velinin kerameti aynı zamanda tabi olduğu peygamberi için de mucize olarak kabul edilir. Zira bir veliden keramet zuhur etmesi için tabi olduğu peygambere tam ve kâmil manada bağlı bulunması şarttır.

İman ve amel-i salih'ten uzak olan kimselerde görülen olağan üstü şeylere ise istidrac denir. Bu hususta insanların çok uyanık olması gerekir. Son devrin mürşidlerinden Mehmet Zahit Kotku hazretleri "Ehl-i Sünnet Akaidi" isimli kitabında şu uyarıları yapıyor:

"Bazı günahkâr insanlarda bu gibi hadiseler görülürse de sakın onun kemalatına atfetmeyiniz. Hele bu devirde birçok kimseler şeyhlik iddiasıyla başlarına bir takım zayıf kimseleri toplarlar. Namaz yok, oruç yok, itikatları bozuk, tesettür yok. Herkesin de pek hoşuna gider. Bu gibi kimseler gökte uçsalar sakın inanmayınız. Cenab-ı Hakkın bizden istediği keramet değil istikamettir. Bunun için Yüce Allah "Allah de sonra da istikametten ayrılma"(İsra,70) buyurmuştur. Bu nekadar mühim bir ders-i ibrettir. İstikamet kadar güzel ve kıymetli bir şey yoktur."

Üstad Said Havva, tasavvuf ilminin doğuş nedenini şöyle açıklar: "Bütün ilimler gibi, tasavvuf ilminin de doğuş sırrı şudur: Kur'ân ve Sünneti okurken kalp, iman, zevk, takva, nefis, tezkiye vb. anlamlardan çokça söz edildiğini görmekteyiz. İslam âlimlerinin bu anlamlarla ilgisi bulunan şeyleri özel bir kitapta tescil ederek zapt etmeleri olağan bir şeydir. Yine bu anlamların keyfiyetleriyle ilgisi bulunan her şeyi kapsayan özel bir ilmin bunun neticesi olarak gelişmesi de en makul olanıdır. O hâlde tuhaf olan bu ilmin bulunması değil, bulunmamasıdır. Zira İslam alimleri her alanda eserler yazmış, benzer şeyleri birbirine eklemiş, şerh ve tafsil etmiş ve konu ile ilgisi bulunan her soruya cevap

vermeye gayret etmişlerdir. Tasavvuf ilmi de bu şekilde doğdu ve gelişti. Müntesip olmayan kimselerden gördüğü muhâlefet, hakkını verenle vermeyen, benimseyenle benimsemeyenlerin hakkında yazı yazmaları gibi her ilmin başına gelen bu ilmin de başına gelmiştir. Ama her şeye rağmen tasavvuf ilmi var olmuş, uzmanları yetişmiş, alıcıları bulunmuş ve pazarı da kurulmuştur. Durum bu şekilde olunca, ekollerinin bulunması, üzerinde tartışmaların olması, ek ve tamamlayıcı mahiyette şeylerin ortaya çıkması gayet normaldir. Ama öğrenmek, bilmek ve tanımak isteyen için en kısa yol, bu ilmi kendi kitaplarından okuması ve onu kaynaklarından almasıdır.

Şeriattır cümle işlerin başı,
Şeriatsız tarikat şeytan işi,
Her kim de olmazsa ilmi şeriat,
Anın şıhı şeytandır bil ki mutlak.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Tasavvuf / Mahir İz

31. DERS

Tefsir

Ehli Kitabın Resulullah (sav)'i Tanımaları

(Em'am Sûresi, Âyet: 19-26)

قُلْ اَيُّ شَيْءٍ اَكْبَرُ شَهَادَةً ؕ قُلِ اللّٰهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاُوْحِيَ اِلَيَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ
لِاُنْذِرَكُمْ بِهٖ وَمَنْۢ بَلَغَ ؕ اَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ اللّٰهِ اٰلِهَةً اُخْرٰى ؕ قُلْ لَآ اَشْهَدُ ۚ قُلْ
اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنَّنِي بَرِيٓءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ ۝١٩ اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهٗ
كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَآءَهُمْ ؕ اَلَّذِينَ خَسِرُٓوا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝٢٠ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ
افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِباً اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهٖ ؕ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُونَ ۝٢١ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ
جَمِيعاً ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ اَشْرَكُوٓا اَيْنَ شُرَكَآؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ۝٢٢ ثُمَّ لَمْ
تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ اِلَّآ اَنْ قَالُوا وَاللّٰهِ رَبِّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ ۝٢٣ اُنْظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلٰٓى
اَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۝٢٤ وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ اِلَيْكَ ۚ وَجَعَلْنَا
عَلٰى قُلُوبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِٓي اٰذَانِهِمْ وَقْراً ؕ وَاِنْ يَرَوْا كُلَّ اٰيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا ؕ
حَتّٰٓى اِذَا جَآؤُكَ يُجَادِلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُٓوا اِنْ هٰذَٓا اِلَّآ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ
۝٢٥ وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْـَٔوْنَ عَنْهُ ۚ وَاِنْ يُهْلِكُونَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ۝٢٦

19- De ki: "Şahitlik yönünden hangi şey daha büyüktür?". De ki: "Allah, benimle sizin aranızda şahittir ve bana bu Kur'ân vahyolundu ki, onunla hem sizi, hem de sizden sonra kendisine ulaşan herkesi uyarayım. Allah'la beraber başka ilâhlar olduğuna siz gerçekten şahitlik eder misiniz?" De ki: "Ben buna

şahitlik etmem". "O, ancak ve ancak bir tek ilâhtır ve gerçekten ben, sizin ortak tuttuğunuz şeylerden uzağım".

Rivayet ediliyor ki Mekke'liler: "Ey Muhammed! Allah senden başka bir peygamber bulamadı mı? Biz, seni tasdik eden bir kimse görmüyoruz. Yahudilere ve Hıristiyanlara da senden sorduk, onlar da kendilerinde senin peygamberliğine dair bir haber olmadığı fikrinde bulunuyorlar. Şu halde bize senin peygamberliğine şahitlik edecek bir şahit göster" demişler ve bu âyet, bu sebeple inmiştir.

Şahitliği en büyük olan Yüce Allah'ın şahitliğidir. Benimle sizin aranızda O şahittir. Yüce Allah'ın şahitliği her şeyden önce lütfettiği kesin ilim ile ortaya çıkar. O da bahşettiği kalbde bulunur. Ve onun şahidi önce Allah ile kendisi olur. Muhammed Aleyhisselâm'a ait peygamberlik de herşeyden önce Allah Teâlâ'nın kendi zatındaki ilmi ve Muhammed aleyhisselâmın kalbindeki şahitliği ile sabittir. Muhammed (sav)'in Allah'ın Resulü olduğunu ve bu davada doğru kişi olduğunu henüz hiç kimse bilmez, hiç kimse şahitlik etmezse bile buna Allah şahittir. Onu Muhammedî kalbteki şahitliğiyle isbat eden Allah, dilerse bütün içlerde ve dışlarda da kendisine şahitlik ettiği sayısız ve hesapsız şahitler yaratarak isbat eder ve nitekim etmiştir.

20 - Kendilerine Kitap verdiğimiz kimseler, Peygamber'i, kendi oğullarını bildikleri gibi, bilirler. Kendilerine yazık edenler var ya! İşte onlar iman etmezler.

Geçmişte kendilerine kitap verilen Yahudiler ve Hıristiyanlar, Muhammed (sav)'in peygamber olduğunu ve onun peygamberlerin sonuncusu olduğunu kendi öz çocuklarını tanıdıkları gibi tanırlar. Bu tanımalarına sebep ise ellerinde bulunan daha önceki peygamberlerden kendilerine ulaşmış haber ve bilgilerdir. Ellerindeki kitaplarda Hz. Muhammed (sav)'in bütün sıfatları açıkça belirtilmişti. Gerçekten bütün peygamberler Muhammed (sav)'in geleceğini, niteliklerini, sıfatlarını, doğacağı yeri, hicret edeceği yurdu, ümmetinin niteliklerini belirterek müjdelemişlerdir. Bu ise Mekke halkına karşı, Kitap Ehli'nin onu bilip peygamberliğinin doğruluğunu tanıdıklarına dair bir tanık göstermedir.

21- Allah'a iftira ederek yalan uydurandan veya âyetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Hiç şüphe yok ki zalimler kurtuluşa eremezler.

Allah'a karşı yalan uydurarak Allah'ın ayetlerini, belgelerini ve tartışılmaz delillerini ve bunların ifade ettikleri manaları yalanlayandan daha zalim hiç bir kimse yoktur. Allah'ın çocuğu veya ortağı olduğunu iddia edenden de daha zalim hiç kimse olamaz. Müşrikler, hem Allah'a yalan uydurup iftirada bulunmuşlar,

hem tevhidi ve peygamber Muhammed (s.a.v)'in peygamberliğini ispatlayan Allah'ın ayetlerini yalanlamışlardır. İftira eden de yalanlayan da iflah olmaz. Onların kıyamet günü amellerin karşılığının görüleceği hesap gününde zalim oldukları ortaya çıkacaktır.

22- O gün hepsini mahşere toplayacağız. Sonra Allah'a ortak koşanlara: "Hani nerede o Allah'a ortak saydığınız ortaklarınız?" diyeceğiz.

Ey Muhammed! İster puta tapıcılar olsun, ister Kitap Ehli olsun, bütün müşrikleri ve gerek kendisine gerekse başkasına zulmedenleri hep birlikte toplayacağımız ve sonra da zulüm itibariyle insanlar arasında en ileri derecede olan müşriklere şöyle diyeceğimiz günü hatırla: Allah'tan başka ibadet olunan ve dünyada iken velileriniz ve yardımcılarınız olduğunu iddia ettiğiniz, sizi Allah'a yaklaştıracaklarını ve Allah nezdinde size şefaatçi olacaklarını ileri sürdüğünüz putlar, O'na koştuğunuz eşler, ortaklar nerede? Hani onlar, sizinle birlikte görünmemektedir. Fakat bu soru karşısında şaşırıp kalacaklar ve ikna edici bir cevap bulamayacaklardır.

23- Sonra, (Onlar): "Rabbimiz, Allah'a yemin ederiz ki, biz müşriklerden değildik" demekten başka bir özür bulamayacaklar.

Müşrikler, cehennemde azap edilecekleri vakit şöyle diyeceklerdir: Rabbimiz, bizi buradan çıkar. Eğer (yine) şirke dönersek, şüphesiz biz zalimleriz. Onlar ebedî kalacaklarına kesin olarak inanmakla ve bu konuda hiç bir şüpheleri bulunmamakla birlikte böyle diyeceklerdir.

24- Bak, vicdanlarına karşı nasıl yalan söylediler! O uydurdukları putlar da kendilerinden kaybolup gitti.

Gerçeklerle yüz yüze kalmak ve insanın yalanının yüzüne vurulması ne kadar zordur! Bu ne kadar büyük bir utanç, ne kadar büyük bir rezilliktir! İşte Yüce Allah'ın buyurduğu da budur: "Bak! Bizzat kendilerine karşı nasıl yalan söylediler..." Yani onların şirki inkâr etmek ve böyle bir şeyin kendilerinden çıkmadığına dair yalan yere yemin etmek suretiyle açık ve seçik bir şekilde yalan söylemeleri ne kadar hayret edilecek bir iştir, bir düşün!

25- Onlardan bazıları sana kulak verir, dinlerler. Halbuki biz onu anlayamamaları için kalplerine örtüler gerdik, kulaklarına ağırlık koyduk. Onlar her ayeti görseler yine de ona iman etmezler. Hatta sana gelseler, seninle mücadele ederler. O kâfirler: "Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir" derler.

Kâfirlerden öyle bir kesim var ki senin Kur'an okumanı dinlemek üzere gelir. Halbuki bu dinlemenin kendilerine hiç bir faydası olmuyor, bundan bir türlü yararlanamıyorlar. Çünkü Kur'an-ı Kerim'i anlamasınlar diye kalpleri üzerine perdeler gerdik, kulaklarında da kendilerine faydalı olacak dinlemelerini engelleyecek şekilde bir ağırlık ya da sağırlık özelliği koyduk. Yani onların Kur'an-ı Kerim'i kavrayıp kabul etmelerinin sebebi, anlamları üzerinde gereği gibi düşünmelerinin önüne bir takım engellerin konulması, dinleyip işittikleri üzerinde hak ile batılı birbirinden ayırd etmek için eğilmelerini önlemek üzere almış oldukları karar ve plânlamadan doğan kör taklit ve yüz çevirmeleri dolayısıyladır.

26- Onlar hem başkalarını ondan alıkoyar, hem de kendileri ondan uzaklaşırlar. Onlar kendilerinden başkasını helak etmiyorlar, ama fark etmiyorlar.

Onlar bu işi yapmakla ancak kendilerini helak ederler. Böyle bir işin vebali kendi boyunlarındadır. Ama onlar bunun farkında değildirler. Hatta onlar Resulullah (sav)'e zarar verdiklerini sanırlar. Oysa Yüce Allah bu inkarcıları ve düşmanları helak etmiştir. Ya Bedir ve benzeri savaş meydanlarında yahut da özel bir takım belâ ve intikamıyla. Üstelik bunun ardından ahirette de helak edileceklerdir. Bu da Kur"an-ı Kerim'in mucizelerindendir ve onun gayba dair verdiği haberler arasındadır.

Dersler ve İbretler:

1- Müşriklerle Yahudi ve Hıristiyanların ilim adamları kendi kavimleri arasındaki konumlarını korumayı, sahip oldukları şeylere taassupla bağlanmayı, ellerindeki Tevrat ve İncil'de yazılı bulduklarını ümmî peygamber ve rasulün peygamberliğine iman etmeye tercih ettiler. Çünkü İslam'a girselerdi, imtiyazlarını kaybedecekler ve diğer Müslümanlarla eşit olacaklardı. İşte bu şekilde kendilerini zarara uğratan inkarcı müşrikler ve Kitap Ehli'nden olanların bu durumlarının sebebi, önemsiz, dünyevî bir takım menfaatlara bağlanmış olmaları, iradelerinin zayıflığı ve önceki peygamberlerin haberlerini ihmal etmeleridir.

2- Yahudiler ile Hıristiyanların Kur'an-ı Kerim'i iyi tanıdıkları ya da Peygamberimizin gerçek peygamber olduğunu ve Kur'an'ın kendisine yüce Allah tarafından indirildiğinin gerçek olduğunu bildikleri sık sık vurgulanır. Ama bu bilgilerine rağmen sırf inat ve kıskançlıkları yüzünden iman etmemişlerdir. O halde bilmek iman etmek anlamına gelmez.

3- Bu gün de Yahudi ve Hıristiyanlar bu dini ciddi, köklü ve titiz bir biçimde etüd etmektedirler. Ama amaçları bu dine hakkını vermek, onun değerini tarafsız bir şekilde ortaya koymak değildir. Bu gün bazı aldanmışlar Batılı araştırıcıların

veya oryantalistlerin bu dinin herhangi bir iyi tarafını itiraf ettiklerini görünce hemen böyle bir yanılgıya kapılıverirler. Asla! İşin aslı hiç bir zaman böyle değildir. Onlar bu dine neresinden vurabileceklerini, onun duyarlı ve ölümcül noktalarının nereler olabileceğini belirleyebilmek amacı ile onu ciddi, köklü ve titiz biçimde etüd ediyorlar. Onlar bu dinin vicdanlara girerken kullandığı yolları ve sızma kanallarını bulup bu kanalları tıkamak ya da bozmak istiyorlar. Onlar bu dinin güçlü olduğu noktaları ortaya çıkarıp ona bu noktalarda karşı koymak, böylece kaleyi içinden fethetmek istiyorlar. Bu dinin kendini vicdanlarda nasıl yapılandırdığını bellemek istiyorlar.

4- Siyonistlerin, Bop (Büyük Ortadoğu Projesi) altında yürüttükleri Protestan İslam anlayışına karşı Müslümanlar çok dikkatli olmak zorundadır. Buna bağlı bir başka görevimiz de asıl bizim, çocuklarımızı tanıdığımız gibi dinimizi yakından tanımamız gerektiğinin bilincinde olmamızdır, bu görevin öncelikle bize düştüğünü kafamıza yerleştirmemizdir.

31. DERS

Hadis

Peygamberimizin Ahlakı

١٠٢ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو - رضي الله عنهما - قَالَ: لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - فَاحِشًا وَلا مُتَفَحِّشًا، وَكَانَ يَقُولُ: «إِنَّ مِنْ خِيَارِكُمْ أَحْسَنَكُمْ أَخْلاقًا». (بخاري: ٣٥٥٩)

102- Abdullah b. Amr'dan (ra) rivâyete göre, diyor ki; **"Peygamber'in (sav) sözlerinde olsun davranışlarında olsun herhangi bir çirkinlik ve yanlışlık bulunmadığı gibi, çirkin olan herhangi bir şeye de asla özenti göstermezdi. Resûlullah (sav) şöyle buyururdu: "Doğrusu sizin en hayırlı olanınız, ahlâk bakımından en güzel olanınızdır."** (Tecrid, 1491)

١٠٣ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها -: أَنَّهَا قَالَتْ: مَا خُيِّرَ رسول الله - صلى الله عليه وسلم - بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلا أَخَذَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ إِثْمًا، فَإِنْ كَانَ إِثْمًا كَانَ أَبْعَدَ النَّاسِ مِنْهُ، وَمَا انْتَقَمَ رسول الله - صلى الله عليه وسلم - لِنَفْسِهِ إِلا أَنْ تُنْتَهَكَ حُرْمَةُ اللهِ فَيَنْتَقِمَ لِلهِ بِهَا. (بخاري: ٣٥٦٠)

103- Aişe (ra)'ın şöyle dediği rivâyet edilmiştir: **"Resûlullah (sav) iki şeyden birini yapma hususunda muhayyer bırakıldığı zaman -eğer söz konusu şey günah olan bir şey değilse- kesin olarak bu ikisinden en kolay olanını tercih ederdi. Eğer günah olan bir şey ise, halk içinden ondan en uzak olanı olurdu. Resûlullah (sav), Allah'ın (cc) yasakları çiğnenmedikçe kendi nefsi için hiçbir kimseden asla öc almaz, öc peşinde koşturmazdı. Eğer Allah'ın yasakları çiğnenirse onun cezasını mutlaka verirdi."** (Tecrid,1492)

١٠٤ - عن أَنَسٍ - رضي الله عنه - قَالَ: خَدَمْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - عَشْرَ سِنِينَ فَمَا قَالَ لِي أُفٍّ وَلا لِمَ صَنَعْتَ وَلَا أَلَّا صَنَعْتَ. (بخاري: ٦٠٣٨)

104- Enes (ra) anlatıyor: **"Ben, Peygamber (sav)'e on yıl hizmette bulundum. Bir defa olsun bana "Öf be, neden bunu böyle yaptın veya şöyle yapsaydın olmaz mıydı?"** demedi. (Tecrid, 2029)

١٠٥ - عَنْ جَابِرٍ - رضي الله عنه - يَقُولُ: مَا سُئِلَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - عَنْ شَيْءٍ قَطُّ فَقَالَ: لَا. (بخاري: ٦٠٣٤)

105- Cabir'den (ra) rivâyete göre, diyor ki, Peygamber'den (sav) herhangi bir şey istenince onun, "Hayır" dediği hiç görülmemiştir. (Tecrid,2028)

١٠٦ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رضي الله عنه -: أَنَّهُ مَرَّ عَلَى صِبْيَانٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ: كَانَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - يَفْعَلُهُ. (بخاري: ٦٢٤٧)

106- Enes b. Malik'ten (ra) rivâyet ediliyor: "**Enes (ra) bir grup çocuğun yanından geçerken onlara selâm verdi ve 'Peygamber (sav) işte böyle yapardı' dedi**." (Tecrid,2062)

١٠٧ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه - قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - أَشَدَّ حَيَاءً مِنَ الْعَذْرَاءِ فِي خِدْرِهَا.

1494. Ebu Said el-Hudri'den (ra) rivâyete göre, diyor ki; "**Peygamber (sav) hayâ bakımından, köşesine çekilip oturmuş olan bir bakire kızdan daha çok hayâlıydı."** (Tecrid, 1494)

١٠٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: مَا عَابَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - طَعَامًا قَطُّ، إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ وَإِلَّا تَرَكَهُ.

108- Ebu Hüreyre'den (ra) rivâyete göre, diyor ki; "**Peygamber (sav) hiçbir yemekte asla kusur bulmazdı, iştahı olunca yerdi, aksi takdirde yemezdi."** (Tecrid,1496)

١٠٩ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها -: أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ يُحَدِّثُ حَدِيثًا لَوْ عَدَّهُ الْعَادُّ لأَحْصَاهُ. (بخاري: ٣٥٦٧)

109- Aişe'den (ra) rivâyete göre, diyor ki: "**Peygamber (sav) herhangi bir söz söylediğinde o kadar yavaş ve anlaşılır bir halde konuşurdu ki, bir kimse onun ağzından çıkan sözleri saymak istese, kesinlikle sayabilirdi."** (Tecrid,1497)

Dersler ve İbretler:

1- Resulullah (sav) hizmetindekilere asla kızmazdı. Hanımlarına ve çocuklarına karşı gayet nazik davranır, dargın eşleri barıştırır, aileler arasındaki geçimsizliklere çözüm bulmaya çalışırdı.

2- Resulullah (sav) çok merhametliydi. Nitekim konuyla alakalı olarak: "Merhamet etmeyene merhamet edilmez." Buyurmuştur.

3- Resulullah (sav) son derece cömertti. Kendisinden bir şey isteyeni asla boş çevirmezdi.

4- Resulullah (sav) gayet yumuşak kalpliydi. Bazen gözyaşlarını tutamaz ağlardı. Ama onun bu merhamet duygusu Şeriat yasalarını uygulamada bir zafiyet oluşturmazdı. Zira o rahmet peygamberi olduğu gibi savaş peygamberidir de.

5- Resulullah (sav) sade bir hayat yaşadı, lüksü hiç sevmedi. Bir gün hasır üzerinde uyumuş kalktığı zaman hasır onun vücudunda iz bırakmıştı. O kendisine ev eşyası alınmasını teklif edenlere "Benim dünya (rahatlığı) ile işim yok. Dünyada ben bir ağacın altında gölgelenen ve sonra oradan ayrılıp giden bir yolcu gibiyim." derdi.

6- Resulullah (sav) sadaka kabul etmediği gibi ailesine de sadaka malından yemeyi yasaklamıştı. Nitekim torunu Hasan sadaka hurmalarından birini aldığında onu elinden attırmıştı.

7- Resulullah (sav) hiç boş konuşmaz, daima Allah'ı anardı. Herhangi bir işe başlarken mutlaka besmele çeker, "besmelesiz başlanan her iş bereketsizdir" buyururdu.

8- Resulullah (sav) komşu hakkına son derece önem verir, bunu imanın bir gereği sayardı.

9- Resulullah (sav) son derece hayâlı idi. İnsanların ayıbını yüzüne vurmaz, bir kimsenin ya da bir grubun yaptığı yanlışı söylemek istediğinde isim belirtmeden söylerdi.

31. DERS

Davet Fıkhı

Planlama ve İdare

Sağlıklı bir planlama ve başarılı bir idare, İslami çalışmalarda, Allah'ın dinini egemen kılmak ve temkini sağlamak için en önemli sebeplerdendir. Nitekim kimi araştırmacılar planlamayı, "günümüzden geleceğe uzanan köprü" diye tanımlamışlardır.[1]

Kur'an bağlamında planlama, insanın bugünden geleceğe yönelik olarak işinde veya hayatında ne yapması gerektiğini çizmesidir. Buna göre Müslüman bir idare, planlamayı bilir. Çünkü yüce Allah birçok ayetlerinde bizi buna yönlendirmektedir.

"Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma." (Kasas, 77)

Bu emir, bu dünya ile ilgili planlama konusunda rabbani bir yönlendirmedir.

Yine Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın." (Enfal, 60)

Dr. Abdurrahman Dahyan diyor ki:

"Bu ayet, Müslümanları çalışma programlarıyla ve planlamalarıyla devlet bağlamında idareyi göreve çağırmaktadır. Gelecekte nelerle karşılaşılacak, İslami idarenin güveni için neler yapılması lazım geliyorsa, ayet bunun çalışmalarını yapmamızı emrediyor. Çağın gereklerine göre her alanda çalışmamızı, güçlenmemizi, bedenî ve mali bakımlardan üstün olmamızı, iman yönünden sağlam bir akide üzerinde olmamızı, her türlü silah gücünü elimizde bulundurmamızı öngörmektedir.

[1] Dr. Abdulfettah Diyab Hüseyin, Et-Tahtit ve'r Rikabe Esasu Necahi'l İdare, s. 97

Gerek atom bombası, gerek nükleer bombaları ve gerekse farklı silahlar, çağın durumu neyi gerekli kılıyorsa, Müslümanların bunların tamamına sahip olmaları, en iyi bir şekilde kullanmaları, hiçbir zaman düşmana muhtaç olmayacak bir biçimde hazırlıklı olmaları gerekir. Evet, bunların tamamı, "Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın." (Enfal, 60) ayeti içerisinde yerini bulmaktadır. Bu sayede İslam devleti güç kazanacak, sağlam bir idare kurulacak ve nihayetinde bu da İslam'ın gücünü koruyacaktır."[2]

Hz. Peygamber (sav)'in Hayatından Örnekler

Hayatın hemen her alanında Hz. Peygamber (sav)'in hayatı, en açık bir örnektir. Resûlullah'ın o tertemiz hayatından, özellikle işin planlama ve programı ile ilgili, sağlam bir devlet idaresini kurma ve bunu davetinin her alanında değerlendirmesi açısından bize örnektir. Örneğin Hz. Peygamber'in hicret olayını ele alalım. Orada görürüz ki Resûlullah (sav), çok etraflı, her boyutu ile meseleyi değerlendirmiş, nasıl bir rota izlemesi gerektiğini, çok önceden kafasında hazırlayıp planlamıştır. Burada şu noktalara dikkatimizi şöyle bir çevirelim. Şöyle ki:

– Hedefini belirlemesi,

– Yollar, araçlar ve vesilelerin tanzimi ve yer seçimi,

– Hicret için hazırlık (1. 2. ve 3. Akabe biatları),

– Uygulamaya geçilmesi,

– Geleceğe dair bilgileri ve belgeleri öğrenme gayreti gibi konuları görmekteyiz. Bu nedenle aşağıdaki hususları dikkatle okuyalım ve üzerinde düşünelim:

Hedefin Belirlenmesi

Hz. Peygamber (sav), hicret konusundaki hedefini önceden belirlemişti. Bu da, kendisi dâhil olmak üzere ashabının Mekke'den Medine'ye, güven içerisinde, başlarına herhangi bir durum gelmeden hicret etmeleri meselesiydi. Hedef buydu.

Hicret ettikten sonra, artık yeni bir toplum ortamında dinin yaymaktı. Burada, âlemlerin Rabbi olan Allah tarafından gönderilen dini yaymak, mesajı iletmek, müminleri savunmak ve başlarına gelebilecek eza ve cefayı önlemekti.

"Kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek çok yer de bulur, genişlik de. Kim Allah'a ve Peygamberine hicret etmek amacıyla evinden çıkar da

[2] Dr. Abdulfettah Diyab Hüseyin, Et-Tahtit ve'r Rikabe Esasu Necahi'l İdare, s. 97

sonra kendisine ölüm yetişirse, şüphesiz onun mükâfatı Allah'a düşer. Allah, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir." (Nisa, 100)

Yollar, Araçlar ve Vesilelerin Tanzimi ve Yer Seçimi

Yüce Allah, Peygamberine hicret için vahiy buyurunca, bu durumda öncelikle bir husus çok önemliydi. Hicret olayının gerçekleşebilmesi için nasıl bir plan yapılmalıydı, hangi yollar denenmeliydi, başarılı olabilmek için nelere dikkat edilmeliydi? Bütün bunlar cevaplandıktan ve gereği yapıldıktan sonra artık hicrete başlanabilirdi. Bunun için hicret etmeden önce yapılması gereken bazı şeyler vardı. Şöyle ki:

1- Hz. Peygamber'in hicret edilecek yeri seçerken, en güzel ve en uygun yeri seçmiş olmasıdır ki, bu, Allah'ın vahyi ile gerçekleşmişti.

2- Gidilecek yer Medine idi ve burası amaca en uygun olan yerdi.

3- Çünkü Medine'de Neccaroğulları vardı. Bu aile, Hz. Peygamber (sav)'in dedesi Abdulmuttalib'in dayıları olurlardı. Ki bunlar da Evs ve Hazrec kabileleri diye iki kabileden oluşuyordu.

4- Burası iktisadi hayat bakımından da önemliydi. Zengin bir şehirdi, suyu boldu, ziraat, servet ve ticari hayat bakımlarından canlı bir şehirdi.

5- Kaleleriyle korunan bir şehir olmasının yanında, Evs ve Hazreclilerden oluşan bu iki kabilenin idaresi ve sultası altında idi.

6- Mekkeliler Şam'a ticarete giderlerken bu güzergâhı izlerlerdi. Bu itibarla stratejik bakımdan da önemli bir şehirdi.

7- Medine halkı, kitap ehli olan Yahudilerle komşu olarak yaşıyorlardı. Yahudiler ehli kitaptan gelecek olan bir peygamberin son peygamber olarak kendilerini kurtaracağından hep söz ettikleri için, Medine halkının bir yönüyle bu yeni daveti kucaklamada, ehli kitabın haberlerinin de etkisi vardı.

Hicret İçin Hazırlık (1. 2. ve 3. Akabe Biatları)

Birinci Akabe Biatı

Bu ilk biat, hicret hazırlığı için çok hayırlı bir buluşma olmuştu. Çünkü bu biattan sonra ikinci ve üçüncü biatlar yapılmış oldu.

Akabe: Mekke'den Mina'ya doğru yol alırken, yolun solunda kalan bir tepedir. Hz. Peygamber (sav) ilk Akabe biatında buluştuğu kişilerle, birkaç konu üzerinde görüşüp anlaşmıştı. Şöyle ki:

– Gelenler altı kişiydiler ve hepsi de Hazrec kabilesinden idiler.

– Resûlullah onları İslam'a davet etti, onlar da bu daveti kabullendiler.

– Mekke'den, Medine'ye döndüklerinde, orada İslam'ı yaymaya başladılar.

– Medine'de, Ensar'dan hiçbiri yoktur ki, bu zaman zarfında evlerinde İslam'dan söz edilmemiş olsun. Medine'de İslam, her evde konuşulur olmuştu. Her evde Resûlullah'tan söz ediliyordu.

– Ertesi yıl, Mekke'ye gelişlerinde yine aynı tepede ve aynı yerde buluşmak üzere sözleşip anlaştılar.

İkinci Akabe Biatı

Ertesi yıl Hac mevsiminde, Medine'den Mekke'ye bu defa 12 kişi geldi. Bunlar da ikisi dışında hepsi Hazrec kabilesinden idiler. Evs kabilesinden de iki kişi vardı. Bu 12 kişinin altı kişisi, bir yıl önce gelip de Müslüman olup Resûlullah'a biat edenlerdi.

– Hz. Peygamber (sav) bunlarla buluştu ve hepsi de Müslüman oldular.

– Resûlullah'ı dinlemek ve ona itaat etmek üzere ona biat ettiler.

– Bu biata, "Kadınlar Biatı" diye isim verildi. Çünkü bu biatta, herhangi bir toplumla savaşmak üzere bir sözleşme yapmadılar. Sadece Müslüman olmak üzere biat ettiler.

– Hz. Peygamber (sav), bunlarla birlikte, onları Kur'an öğretmek ve dinleri hakkında bilgilendirmek için Abdullah bin Ümmi Mektum ile Mus'ab bin Umeyr'i görevli olarak gönderdi.

– Mus'ab bin Umeyr, sayesinde Medinelilerin birçoğu Müslümanlığı kabul etmişlerdi. Bu nedenle Hz. Mus'ab'a, aynı zamanda "Medine Fatihi" diye de isim verilmiştir.[3]

Üçüncü Akabe Biati veya Büyük Biatı

Üçüncü yıl, hac mevsiminde Yesrib'den (Medine) Mekke'ye epeyce kişi hac görevi için geldiler. Bunlar sayıca, ikisi kadın olmak üzere 73 kişi idiler. Bunlardan 11 kişisi Evs kabilesindendi. Resûlullah (sav), bunlarla Akabe'de buluşmak üzere sözleştiler. Resûlullah bunlarla, onların Müslüman olmaları, Allah'a kulluk etmeleri, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamaları, Resûlullah'ın Medine'ye hicreti durumunda onu himaye etmeleri kaydıyla biatlaştı, sözleşti.

Bu üç biat olayı şöyle bir gerçeği ortaya koymaktadır:

– Çok dikkatli ve işin her yönü gözetilerek yapılan bir planlama.

[3] Muhammed Abdullah el-Hatib, Ed-Duatu ve't Tahtit, s. 59-61

– Bu aşamaya hicrete hazırlık yapma, gerekli yol çalışmalarını yaptırtma ve istihbarat konusu ile ilgili aşama veya dönemi denmektedir. Kısaca görevi ve işi başarma dönemi.

– Sözleşme için buluşma yer ve zamanı konusunda çok hassas davranmıştı. Dikkat edilirse, buluşmak için hep hac mevsimi tercih edilmiştir. Böylece bir an olsun, gözlerini kendilerinden ayırmayan müşriklerin dikkatini başka yerlere çekmesini başardılar.

– Yerin tespiti ve seçim konusundaki hassasiyet, çünkü buluşma saati hep gecenin üçte birinden sonraya bırakılmıştır. Böylece müşriklerden gelebilecek herhangi bir saldırının veya sabotenin önüne geçmiş oldular. Zaten bu yer seçimi de planın başarılı olmasının bir parçasıydı.

– Planını devreye sokarken tedriciliğe, işi zamana yaymaya önem vermesi, bu da Hz. Peygamber'in çok üstün ve dâhi bir planlamacı olduğunun göstergesidir. İstenilen hedefe varabilmek için zamanı, zemini, insanların durumlarını ve ortamlarını, amaca ulaşabilmesi için çok iyi değerlendiren ve yeri ve zamanı geldiğinde de uygulamaya geçen bir kimseydi.

– Resûlullah bulunduğu çevreyi ve ortamları, oradaki konumu, uygun araçları devreye sokmasını çok iyi bildiğinde, bu başarılı uygulamayı şöyle gerçekleştirmiştir:

– İlk biatte birkaç kişi İslam dinini kabul etmişti.

– İkinci buluşmada, sayı katlanarak artmış ve 12 kişi İslam'ı seçmiştir.

– Resûlullah beraberlerinde onları eğitecek hocalar göndermiştir. Böylece Medine'de ilk tohumlar atılmış oluyordu.

– Son buluşmada Yesrib halkıyla bir savunma sözleşmesi yapmıştır.

Hicret Emrinin Uygulamaya Konması

Mekke'den Medine'ye doğru Muhacirler harekete geçtiler. Artık bu noktadan itibaren en hassas plan devreye girdi. Şöyle ki:

1- Mekke'den hicret için yola çıkan Müslümanlar ayrı ayrı çıkıp gidiyorlar, toplu hâlde hicret etmiyorlardı.

2- Hicret olayını çok gizli tutuyorlar,, kimsenin fark etmemesi için büyük hassasiyet gösteriyorlardı.

3- Akideleri ve dinleri adına her sıkıntıya göğüs geriyorlardı.

"Hicret vakti gelince bunun için çok sağlam, her boyutu dikkate alınmış olan bir plan yapılmıştır.

Bu nedenle hicret için eksik bırakılan hiçbir noktaya yer verilmemiştir. Her delik, her gedik ve her menfez dikkatle gözden geçirilmiş ve bu çerçevede iş uygulamaya konulmuştur. Tarihte hak adına yapılan bu en tehlikeli yolculuktan planın bir parçası olarak nereye, nasıl ve ne zaman ne ile ve kiminle gidileceği ya da çıkıp çıkamayacağı konularında hiçbir kimseye ama hiçbir kimseye bilgi sızdırılmamış, olay tüm boyutlarıyla saklı ve gizli tutulmuştur. Nitekim bu gizlik konusunda Hz. Peygamber (sav), hicret için karar verdiğinde Hz. Ebubekir'e geliyor ve ona durumu haber vermek istediğinde ona, "Yanında bulunanları dışarı çıkar" diyerek, konuyu herkesin yanında açmıyor ve orada bulunanlar çıktıktan sonra durumu haber veriyor.

Çünkü bu tür işlerde gizlilik esastır, yapılan planlamadan, ilgililerin dışında kimsenin haberdar edilmemesi gerekir. Zira kurtuluş garantisi ve hazırlıklar buna bağlıdır. Seçilen yol güzergâhı da, ihtiyat gereği alışılagelen bir yol değildi. Bu arada hicret için tercih edilen güzergâhı çok iyi bilen, çölü oldukça iyi tanıyan ve güven duyulan bir de rehberin olması kazımdı. Rehber olarak seçilen kişi müşrik biriydi, ama hem yolu biliyor, işinin uzmanı ve hem de müşrik olmasına rağmen sözüne güvenilen biriydi.

Hz. Peygamber (sav) hicret edeceği sırada, yanında yer alacak ve bu arada farklı konumlarda hizmet verecek güvenilir elemanlarını da seçmişti, onlar da belliydiler. Resûlullah, hicret esnasında kendilerine kimin nerede ve hangi işte uygun hizmet vereceğini tesbit etmiş, her bir görevliyi yapacağı hizmetin başına getirmişti.

Hz. Ali'ye verilen görev, Resûlullah'ın yatağına yatması, kendisine bırakılan emanetleri sahiplerine vermesiydi. Resûlullah bu düşüncesi doğrultusunda hedeflerini gerçekleştirdi. Gece vaktinde Hz. Peygamber (sav)'e, saldırı hazırlığında olan bütün müşrikler pürdikkat Resûlullah'ın yatmakta olduğu yerin kapısına gözlerini dikmişler, kendilerince saldıracak uygun anı bekliyorlardı.

Ancak Hz. Peygamber (sav) Allah'ın koruması altındaydı. İşlerini sağlama almış, Hz. Ali'ye teslim ettiği emanetlerin ehline verilmesi talimatını vermişti.

Hz. Ebubekir'in oğlu Abdullah, Mekke'de ne gibi konuşma ve görüşmeler yapılıyor, ne tür bir çalışma içinde olduklarına ilişkin müşriklere ait haberleri Resûlullah'a iletiyordu. Yani Abdullah, istihbarat görevlisiydi. Düşmana ait her türlü bilgileri ve hareketlerini anında bildiriyordu.

Hz. Ebubekir'in kızı ve Resûlullah (sav)'in baldızı Esma ise -ki kendisi "Zatunniyakayn" unvanıyla tanınır-, Mekke'den, mağaraya gerekli ihtiyaçları taşımakla, erzak ikmalini yapmakla görevliydi. Hz. Esma, bu görevi sırasında, Resûlullah'ı

öldürmek için yollara dökülmüş ve onu bulamamaları sebebiyle de âdeta cinnet geçiren müşriklerin arasından geçip gidiyordu.

Koyun çobanı Amir bin Füheyre, gütmekte olduğu koyun sürüsüyle tarihî hicret yolculuğuna çıkan Hz. Peygamber (sav) ile Hz. Ebubekir'in ayak izlerini kaybettirmek için, hep o bölgede koyunlarını otlatıyordu.

Hz. Peygamber'in bu hicret yolculuğunda, Abdullah bin Uraykıt -ki kendisi güvenilir bir rehber idi-, onlara yol gösteriyor, bölgeyi, çölü ve güzergâhı âdeta karış karış biliyordu. Rehber de, Resûlullah'a gözünü dikmiş, ondan, mağaradan çıkıp Medine'ye doğru yola çıkış işaretini bekliyordu.

Çünkü Resûlullah, her bakımdan tedbirliydi, zaman ve zeminin uygunluğu için uygun ortamı bekliyordu. Aynı zamanda herkesi yapabileceği göreve ve yere yerleştirmişti. Olabilecek engellemeleri önceden tahmin ederek, o konularda ihtiyatı elden bırakmaması lazım geliyordu. Bu nedenle yolculuk esnasında nelere gereksinim olacaksa, sadece onları alıyordu. Bu arada yolculuğa çıkacak olanların da dikkat çekmemeleri için mutlaka sayıca az olmaları gerekiyordu. Bu nedenle Resûlullah (sav) makul olan güçlü sebeplere sarıldı, Allah'a tevekkül ederek hareket etti ve hicret etti.[4]

Ne türden bir hizmet ve çalışma ya da iş olursa olsun, mutlaka öncesinden bir planlama yapılması gerekir. Allah'ın yaratmış olduğu her insan, mutlaka yaşam boyu, değişik alanlarda hep plan ve program ile karşı karşıya bulunacaktır. Hatta bilgisi olmayan alanlarda bile bunun gereğini görecektir. İster sanatkâr olsun, ister ziraatçı olsun, ister herhangi bir yerde bir işte çalışıyor olsun, mutlaka bu günden yarına elinden bir programı, bir yol haritası olmalıdır. Gücü oranında o yol haritasının dışına taşmaması, görevini aksatmaması gerekir. Birtakım olasılıkları da dikkate alarak programlarını ona göre ayarlamak zorundadır. Bu nedenle mutla insan bunu, hayatının her alanında uygulamalıdır. Evet, uygulamalıdır ki, istediğini elde edebilsin, hedefine varabilsin.[5]

Esasen planlı hareket, Allah'ın insan fıtratında var ettiği bir gerçektir. Bu nedenle Resûlullah (sav) davetinin hemen her yerinde ve her alanında plan ve programı elden bırakmamıştır. Çünkü Resûlullah, bunun zaruretine inandığından ötürü buna önem veriyordu. Zaten istenilen hedefe varabilmek de bu sayede olabilir. Zaten bu dini ayakta tutabilecek olan da budur. Bunun içindir ki İslam, bizi bunu ihmal etmemeye çağırıyor, hatta bunu, bir Müslüman'ın hayatının bir nizamı, bir yasası hâline geriyor. Böyle yapmak zorunludur. Bu ise,

[4] El-Hicretu fi'l Kur'ani'l Kerim, s. 361-363

[5] El-Hicretu fi'l Kur'ani'l Kerim, s. 359

doğru okuma, anlayış ve Allah'a tevekkülün manasını çok iyi anlamaya ve kadere imana dayanır.[6]

Planlamanın kurallarına uyulması, dünya hayatında gereğinin yapılması, ancak İslam'ın doğru olan tasavvuru çerçevesinde ele alınmalıdır. Allah'ın dinin egemen kılmak, temkini sağlamak için olmalıdır, hedeften sapılmamalıdır.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Teşkilatçının Başarı Klavuzu / Sebahattin Uçar

6 El-Hicretu fi'l Kur'ani'l Kerim, s. 359-363

31. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Zikrin Önemi

Zikir; hatırlamak, zihinde tutmak, yâd etmek ve anmak manasına gelen Kur'an kaynaklı bir kelimedir. Zikir kelimesi müştaklarıyla (türevleriyle) birlikte Kur'a-ı Kerim'de 70 surede ve 256 yerde geçmektedir. Allah'ı zikretmek en büyük ibadettir ve ebedî kurtuluşa ermenin yoludur. Kalpler, ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur. Onun için mü'minler Allah'ı çok zikretmelidir. Allah Teâlâ, kendisini çok anan erkek ve kadınlara bir bağışlanma ve pek büyük bir ödül hazırlamıştır.

Allah Teâlâ, kulunun boyun büküp yalvara yakara, derin bir ürpertiyle ve sesini yükseltmeden sabah akşam kendini anmasını ve gafillerden olmamasını ister. Her zaman ve her durumda, ayakta, otururken, yan yatarken bile kulunun kendisini anmasını diler. Mutasavvıflara göre gerçek zikir, Allah'ı şiddetle sevmek O'ndan tam anlamıyla korkarak gaflet meydanından müşahede semasına yükselmektir.

Bir gün adamın birisi Resulullah (sav)'in huzuruna geldi ve: "Ey Allah'ın elçisi! İslâmiyet'in emirleri pek çoğaldı. Bana, hiç ihmâl etmeden yapacağım az öz bir şey öğret!" dedi. Peygamber (sav) Efendimiz de ona: "Dilin hep Allah'ı zikretsin" buyurdu.

Müslümanlar Allah'ı anıp zikretmek için bir araya gelirse, bir yandan melekler onların etrafını sarar, öte yandan Allah'ın rahmeti onları dört bir yandan kuşatıverir, gönüllerine derin bir huzur dolar ve Allah Teâlâ büyük meleklerine onları metheder. Tenhâda Allah'ı anıp gözleri yaşla dolan kişiyi, hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Allah Teâlâ kendi gölgesinde gölgelendirir.

Kur'an'da herhangi bir sınırlama yapılmaksızın bütün vakitlerde zikrullah ile meşgul olunması emredilmektedir. **"Unuttuğun zaman rabbini zikret!"** (Kehf, 24) ayetin anlamı, Allah'dan başkasını unuttuğun zaman, O'nu zikretmiş olursun, demektir.

Diğer bütün ibadetler için belli vakitler ve miktarlar tayin edilmiştir. Mesela öğle namazının belirli bir vakti ve rekât sayısı vardır. Ancak iki ibadeti için vakit

ve miktar sınırlaması yapılmamıştır. Bunlar zikir ve cihad'dır. Durumun böyle olması bu iki ibadetin önemini, faziletini ve devamlılık ilkesini bildirmektedir.

Nitekim:**"Onlar ki ayakta, oturarak ve yanları üzere yatarken Allah'ı zikrederler."** (Al-i İmran, 191) ayeti bu devamlılığın sınırsızlığını ifade etmektedir.

Zikrin zıddı ise gaflettir. **" Rabbini, içinden yalvararak ve korkarak yüksk olmayan olmayan hafif bir sesle zikret ve gafillerden olma!"** (A'raf, 205) ayeti bunu ifade etmektedir. Bu mübarek âyet, Cenâb-ı Hakk'ı ne şekilde zikretmenin, tesbih ve tehlilin daha faziletli olduğunu gösteriyor.

Kaslardan oluşan maddi kalbin bedenimizdeki rolü ne ise, manevi kalbin de ruhî hayatımızdaki rolü odur. Maddî kalp, vücudun en uç noktalarına kan ulaştırarak nasıl canlı kalmalarını ve vazifelerini yapmalarını sağlıyorsa manevi kalp de daima zikirle meşgul olarak uyanık olmalı, insanın duygu ve düşüncelerini sevk ve idare etmelidir.

Allah Tela'yı zikrirle meşgul olmak dünyadan tamamıyla vaz geçmek, insanlardan uzaklaşmak demek değildir. Aksine Resulullah (sav) Efendimiz "sizin en hayırlınız insanlara en çok faydalı olanınızdır." Buyurarak mü'minleri insanların işlerine koşmaya teşvik etmiş ve: "Yarım hurma ile de olsa cehennemden korunun." (Buhari-Müslim) buyurarak çalışıp kazanmanın ve infak etmenin önemine dikkat çekmitir.

"Nice erler ki, onları ne bir ticaret ve ne de bir alış veriş Allah Teâlânın zikrinden ve namazı hakkıyla kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoyamaz. Onlar, kalplerin ve gözlerin muzdarip olacağı bir günden korkarlar." (Nûr, 37) Evet çalışmak, kazanmak lazımdır ama bu çalışmanın ana gaye olmaması gerekir. Tıpkı bu ayet-i kerimenin tasvir ettiği gibi. Zira zikir sadece sufiler namıyla bilinen insanların özel virdleri değildir. Tıpkı namaz, oruç ve cihad gibi bütün mü'minlerin meşgul olması gereken bir ibadettir. Nitekim Rabbimiz şöyle buyuruyor: "**Kalpler ancak Allah'ın zikriyle mutmain olur**." (Ra'd, 28)

Zikrin en faziletlisi "Lâ ilâhe illallah" demektir.

Söylenişi kolay olan, mizanda pek ağır gelen ve Rahmân olan Allah'ı çok hoşnut eden iki cümle vardır:

"Sübhânallahi ve bi-hamdihî sübhânallahi'l-azîm."

Sabah, akşam yüzer defa "Sübhânallahi ve bi hamdihî" zikrini söyleyen kimse, kıyamet gününde Allah'ın huzuruna en değerli zikri söylemiş biri olarak çıkar.

Günde yüz kere "Sübhânallahi ve bi-hamdihî" diyen kimsenin, denizköpüğü kadar günahı olsa bile hepsi bağışlanır.

Allah Teâlâ sözlerin arasından dört değerli cümleyi seçmiştir. Bunlar: "sübhânallah", "elhamdülillâh", "lâ ilâhe illallah" ve "Allahü ekber" sözleridir.

Bir kimse "sübhânallah" dediğinde ona yirmi sevap yazılır, yirmi günahı affedilir.

"Allahü ekber" dediğinde yine böyle olur.

"Lâ ilâhe illallah" dediğinde yine aynı şekilde hem sevap kazanır hem günahı bağışlanır.

İçinden gelerek "elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn" dediğinde ise, ona otuz sevap yazılır, otuz günahı affedilir.

Resulullah (sav) Efendimiz bir gün:

"Cennet bahçelerine uğradığınız zaman, oradan bol bol istifade ediniz" buyurdu. Sahabeler sordular:

Cennet bahçeleri nedir, Ey Allah'ın Resulü?" Resulullah (sav) Efendimiz şöyle cevap verdi:

"Cennet bahçeleri; sübhânallah, elhamdülillah, lâ ilâhe illallah, Allahü ekber diye Allah'ın zikredildiği zikir halkalarıdır.

Zikir, kulu Allah'a yaklaştıran en güçlü rabıtadır. Zikir, imanın alâmeti, ibadetin beyni ve irfan kapısının anahtarıdır. Zikir, hem lisan, hem beden, hem kalben yapılan bir kulluk görevidir.

Zikrin Çeşitleri:

En büyük zikir namazdır. Bu namaz, Hakk'ın huzurunda bulunulduğu düşünülerek ve okunulan ayetlerin manaları idrak edilmeye çalışılarak kılanan namazdır. Namaz her rüknünde, her ifadesinde Allah'ı hatırlatır. Bu sebeplen Kur'ân-ı Kerim'de bazen "namazı kılınız!" emri yerine; "Allah'ı zikrediniz!" veya "Rabbinin adını zikret!" buyurulmuştur.

Bundan sonra namazları müteakip yapılan zikir ve dulara gelir. Sonra da Kur'an-ı Kerim'i okumak ve dinlemek gelir. Bunlardan sonra da kâmil bir Şeyh Efendinin talim ve telkin ettirdiği virdler ve zikirler gelir.

Namaz dışında yapılan zikirler için hususi bir vakit ve hususi bir merasim yoktur. Kul, sabahleyin uykudan gözlerini açtığı vakit Yüce Allah'ın kendisine bağışlamış olduğu sıhhatı ve diğer nimetleri hatırlayamayıp şükrederek zikre başlamış olur. Kendi geçimini ve ailesinin maişetinin helalinden kazanmak için çalışan bir kişi de –farzları ihmal etmemek şartıyla- daimi bir zikir halindedir.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Zikrullah'ın faydaları / Mehmet Zahid Kotku

32. DERS

Tefsir

Onlar Seni Değil Allah'ın Âyetlerini Yalanlıyorlar

(En'am Sûresi, Âyet: 27-36)

وَلَوْ تَرٰٓى اِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبَ بِاٰيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٧﴾ بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ ؕ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ
وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٢٨﴾ وَقَالُوا اِنْ هِيَ اِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ تَرٰٓى
اِذْ وُقِفُوا عَلٰى رَبِّهِمْ ؕ قَالَ اَلَيْسَ هٰذَا بِالْحَقِّ ؕ قَالُوا بَلٰى وَرَبِّنَا ؕ قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا
كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللّٰهِ ؕ حَتّٰٓى اِذَا جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا
يَا حَسْرَتَنَا عَلٰى مَا فَرَّطْنَا فِيهَا ۙ وَهُمْ يَحْمِلُونَ اَوْزَارَهُمْ عَلٰى ظُهُورِهِمْ ؕ اَلَا سَاءَ مَا
يَزِرُونَ ﴿٣١﴾ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا اِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ ؕ وَلَلدَّارُ الْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ ؕ اَفَلَا
تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾ قَدْ نَعْلَمُ اِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَاِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلٰكِنَّ الظَّالِمِينَ
بِاٰيَاتِ اللّٰهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلٰى مَا كُذِّبُوا وَاُوذُوا
حَتّٰٓى اَتٰيهُمْ نَصْرُنَا ۚ وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ ۚ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَاِى الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾
وَاِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ اِعْرَاضُهُمْ فَاِنِ اسْتَطَعْتَ اَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقاً فِي الْاَرْضِ اَوْ سُلَّماً
فِي السَّمَاءِ فَتَاْتِيَهُمْ بِاٰيَةٍ ؕ وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدٰى فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ
﴿٣٥﴾ اِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ ؕ وَالْمَوْتٰى يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ ثُمَّ اِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾

27- Onların ateşin karşısında durdurulup "Ah, keşke dünyaya geri gönderilsek de bir daha Rabbimizin âyetlerini yalanlamasak ve inananlardan olsak!" dediklerini bir görsen!..

Başlangıçta hakkı inkâr edip yalanlayanlar, yanlış yola gidenler, neticede ateşe düşer, hatalarının cezalarını görürler ve gördükleri zaman yaptıklarına ister istemez pişman olurlar da geri dönmek ve doğru gitmek arzusunda bulunurlar. Fakat zanneder misiniz ki bu kâfirlerin o zamanki pişmanlıkları ve iman etme arzuları ciddi ve doğru bir iman eseridir? Şüphe yok ki bunlar bu sözlerinde, bu vaatlerinde yalancıdırlar. Dünyada böyle kaç defalar başları sıkışmış, pişmanlıklar göstermişlerdir de ilk fırsatta yine eski yaptıklarını tekrarlamışlardır.

28- Hayır! Daha önce gizlemekte oldukları şeyler (günahlar) kendilerine göründü. Eğer (dünyaya) geri gönderilseler yine kendilerine yasak edilen şeylere döneceklerdir. Zira onlar gerçekten yalancıdırlar.

Bundan önce gizledikleri kötülükleri, kışkırtıcılıkları, çirkin amelleri karşılarına çıkar, yüzlerine vurulur da bu ondandır, ondan rahatsız oldukları içindir. Yoksa geri çevrilmiş olsalardı yine dönecek, herhalde yasaklandıkları yasakları yapacaklardı.

29- Onlar, hayat ancak bu dünyadaki hayatımızdan ibarettir; biz, bir daha diriltilecek değiliz, demişlerdi.

Başlarına bir bela geldiğinde Yüce Allah'ı hatırlayıp sıhhat ve afiyete kavuşunca, içine düştüğü darlıktan ferahlığa çıkınca O'nu unutanlar hiçbir zaman iflah olmazlar, Müslümanca bir hayatı yaşamaya muvaffak olamazlar.

30- Rablerinin huzuruna getirildikleri zaman sen onları bir görsen! Allah: Bu (yeniden dirilme olayı), hak değil miymiş? diyecek. Onlar da "Rabbimize andolsun ki evet!" diyecekler. Allah da, Öyle ise inkâr ettiğinizden dolayı azabı tadın! diyecek.

Sen bu kâfirlerin, yalanlayıcıların ateşe tutuldukları, tutulup da ah geri döndürülseydik de Rabbimizin âyetlerini, olayları ve sonuçları vuku bulmadan önce haber veren delilleri ve işaretlerini yalanlamasaydık. Biz de o müminlerden olsaydık dedikleri zaman hallerini bir görsen! O ne feci, ne kötü bir sonuç olacaktır. Başlangıçta hakkı inkâr edip yalanlayanlar, yanlış yola gidenler, neticede böyle ateşe düşer, hatalarının cezalarını görürler ve gördükleri zaman yaptık-

larına ister istemez pişman olurlar da geri dönmek ve doğru gitmek arzusunda bulunurlar.

31- Allah'ın huzuruna çıkmayı yalanlayanlar gerçekten ziyana uğramıştır. Nihayet onlara Kıyamet vakti ansızın gelip çatınca, onlar, günahlarını sırtlarına yüklenerek diyecekler ki: "Dünyada iyi amelleri terketmemizden dolayı vah bize!" Dikkat edin, yüklendikleri şey ne kötüdür!

Küfür ve isyan bunlar da devamlı bir huy olmuştur. Bunun için ne dönebilirler, ne döndürülürler. Bunlar o kimselerdir ki Allah'a kavuşmayı, Allah'ın huzuruna varacaklarını yalan saydılar. Tâ vakit ve saat kendilerine ansızın gelinceye kadar inkâr ettiler. O zaman geldiğinde de vay başımıza gelenlere, ey vah bu konudaki kusurlarımıza. Ey hasretlerimiz! Gel gel, tam sırasıdır, dediler. O durumdakiler bütün ağırlıklarıyla günahlarını sırtlarına yüklenmiş bulunurlar. Bakınız, ne kötü bir yük, ne çekilmez veballer yükleniyorlar.

32- Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Müttakî olanlar için ahiret yurdu muhakkak ki daha hayırlıdır. Hâla akıl erdiremiyor musunuz?

Hayatı, dünya hayatından ibaret sananlar anlamalı ki dünya hayatı, yalnız dünya hayatı olma bakımından eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Dipsiz, sonu karanlık bir gafletten, faydasız oyuncaktan ibarettir.

33 - Onların söylediklerinin hakikaten seni üzmekte olduğunu biliyoruz. Aslında onlar seni yalanlamıyorlar, fakat o zalimler açıkça Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlar.

Rivayet ediliyor ki Ebu Cehil: "Biz seni yalanlamıyoruz, sen bizim kanaatimize göre doğrusun. Biz ancak senin getirdiğini yalanlıyoruz" demiştir. Aynı şekilde Kureyş'ten Hâris b. Âmir: "Ey Muhammed! Vallahi sen bize hiç yalan söylemedin, fakat biz sana uyarsak yerimizden olacağız, bundan dolayı iman etmiyoruz" demiş ve bu âyet de bunlar sebebiyle inmiştir.

Cahiliye döneminin müşrik Arapları ve özellikle Peygamberimizin çağrısına karşı dikilen Kureyşliler Peygamberimizin doğruluğundan zerrece kuşku duymuyorlardı. Çünkü onu yıllardan beri dürüst ve güvenilir bir kişi olarak tanıyorlardı. Peygamberliğinden önceki, aralarında geçen uzun hayatı boyunca bir tek yalanını görmüş değillerdi. Peygamberimizin çağrısına yönelik muhalefet akımına liderlik eden diğer Kureyşliler de öyle idi. Onlarda Peygamberimizin gerçek

peygamber olduğundan, şu Kur'an'ın insan sözü olmadığından, insanların böyle bir kitap ortaya koyamayacaklarından asla kuşku duymuyorlardı.

Fakat buna rağmen Resulullah (sav)'i tasdik etmeye yanaşmıyorlar, bu yeni dine girmeyi reddediyorlardı. Bu olumsuz tutumlarının sebebi Peygamberimizi yalancı saymaları değildi, onun çağrısını siyasi nüfuzları ve sosyal konumları açısından tehlikeli görmeleri idi. Bu sebepten ötürü Yüce Allah'ın ayetlerini yalanlamayı ve öteden beri sürdürdükleri küfre bağlı kalmayı kararlaştırmışlardı.

Müşriklerin takındıkları bu tavır, bütünüyle daha öne açıklanmış olan Yahudi ve Hıristiyanların tavrının aynısıdır. Onların her birisi Hz. Muhammed'in Allah'ın resulü olduğunu gerçekten bilmekle birlikte, inat ederek, büyüklenerek ve insanlar arasındaki konumlarını korumak kastıyla hakka karşı duruyor ve direniyorlardı.

34- Andolsun ki senden önceki peygamberler de yalanlanmıştı. Onlar, yalanlanmalarına ve eziyet edilmelerine rağmen sabrettiler, sonunda yardımımız onlara yetişti. Allah'ın kelimelerini (kanunlarını) değiştirebilecek hiçbir kimse yoktur. Muhakkak ki peygamberlerin haberlerinden bazısı sana da geldi.

Ey Muhammed, kasem olsun ki senden önce birçok peygamber böyle zalimler tarafından yalanlandılar da, yalanlanma ve ezâ edilmelerine karşı sabır ve sebat ettiler. Nihayet kendilerine yardımımız erişti. Şu halde sen de bunları örnek al ve yardımımız gelinceye kadar sabret, böyle sabredenlere Allah'ın yardımı erişir. Allah'ın kelimelerini, vaadlerini değiştirebilecek hiçbir kuvvet yoktur. Allah, gönderilen peygamber kullarımıza şu sözümüz geçmişti: "Mutlaka kendilerine yardım edilecektir ve galip gelecek olanlar, mutlaka bizim ordumuzdur." (Saffât, 171-173), "Allah, elbette ben ve peygamberlerim galip geleceğiz diye yazmıştır" (Mücadele, 21)

35- Eğer onların yüz çevirmesi sana ağır geldi ise, yapabilirsen yerin içine inebileceğin bir tünel ya da göğe çıkabileceğin bir merdiven ara ki onlara bir mucize getiresin! Allah dileseydi, elbette onları hidayet üzerinde toplayıp birleştirirdi, o halde sakın cahillerden olma!

Eğer o kâfirlerin, zalimlerin yüz çevirmeleri sana çok ağır geliyor, gözünde büyüyor, sabır ve tahammül edilmez bir şey gibi görünüyorsa, sen kendi başına, yerin derinliklerine işler bir delik veya gökte üstüne çıkacak bir merdiven bulup da onlara tek bir âyet, iman ettirecek bir harika getirmeye gücün yeterse hiç durma yap. Allah dilemiş olsaydı hepsini doğruluk üzerinde toplar, hepsine iman nasip eder, imanlı bir tek toplum yapardı. Mademki yapmamış, demek ki

dilememiştir. O dilemeyince de sen hangi mucizeyi getirsen, hangi harikayı göstersen iman ettiremezsin. Şu halde sakın cahiller güruhundan olma, onları imana getirmek için hemen yerlere geçip veya göklere çıkıp da bir âyet, bir zorlayıcı mucize arayacak derecede hırslanma da sabret.

36- Daveti ancak dinleyenler kabul ederler. Ölülere gelince, Allah onları diriltir, sonra O'na döndürülürler.

Çünkü davete, duyanlar, işitme gücü bulunanlar icabet eder. Ölüleri de Allah ba's eder, diriltir. Şu halde bugün duymayanlar yarın duyabilirler, bugün iman etmiyenler yarın edebilirler. Sonra da duyan duymayan, iman eden etmeyen herkes Allah'a döndürülürler.

Dersler ve İbretler:

1- Hz. Muhammed (sav) Efendimizin hak bir peygamber olduğunu gerek Mekke ve çevresindeki müşrikler ve gerekse Yahudi ve Hıristiyanlar çok iyi biliyorlardı. Ama bu kesin bilgilerine rağmen kıskançlık ve geçici dünya menfaatlerini kaybetme endişesi nedeniyle inkar yolunu seçtiler. Bu gün de çeşitli makam ve mevkilere gelen bir takım kimseler Müslümanlığını gizlemekte, vali olan bazı zevat cüzamlı gibi odasının kapısını kilitleyip gizlice namaz kılmaktadırlar. Demek ki makam ve mevkinin tutkunu olmak sadece müşriklere ve ehli kitaba has bir olgu değildir. Günümüzde de birçokları birkaç yıllık koltuk sevdası için dinlerini boş vermekte, mason derneklerine üye olmakta, gâvurları stratejik ortak kabul etmektedirler. Bu bir Müslümanın kendisine ve İslam toplumuna yapabileceği en büyük zulümdür.

2- Yüce Allah burada Hz. Muhammed (sav) Efendimizin peygamberliğini inkâr etmelerini kendi ayetlerini inkâr etmek olarak nitelemektedir. O halde Hz. Muhammed (sav) Efendimize inanmadan Allah inancı olamaz. Zira Yüce Allah, son elçisi Hz. Muhammed (sav)'in peygamberliğini bütün mahlukat inkar edecek olsa dahi onun hak peygamber olmasına kendi şahitliğinin yeteceğini belirtmektedir. Peki Allah Teala'nın şahitliğini kabul etmeyenlerin Yüce Allah'a inandıklarını nasıl söyleyebiliriz?

3- Yaşadığımız ülke son hilafet merkezidir. Bu nedenle Siyonistler en çok bu topraklar üzerinde yaşayan insanları dinlerinden koparmak, bu olmazsa en azından pasifleştirmek, ila-i kelimetullah davasından alıkoymak istemektedirler. Bunun için dinimiz üzerinde oynanan oyunların farkına varalım. Sahte mehdiler ve işi ticarete dökmüş din simsarlarından uzak duralım.

32. DERS

Hadis

Bazı Surelerin Fazileti

١١٠ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه - أَنَّ رَجُلًا سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ: {قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ} يُرَدِّدُهَا. فَلَمَّا أَصْبَحَ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ، وَكَأَنَّ الرَّجُلَ يَتَقَالُّهَا، فَقَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّهَا لَتَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْآنِ». (بخاري: ٥٠١٤)

110- Ebu Said el-Hudri (ra)'dan rivâyete göre, adamın biri başka birinin "Kul huvellahu ehad" (İhlâs) suresini tekrar ederek okuduğunu işitti. Sabahleyin adam hemen Resûlullah (sav)'e geldi ve adamın okuduklarını azımsamış bir düşünce ile Resûlullah'a bu durumu anlattı. Bunun üzerine Resûlullah (sav) o adama: **"Varlığım elinde olan Allah adına yemin olsun ki, İhlâs suresi, Kur'an'ın üçte birine denktir" b**uyurdu. (Tecrid,1812)

١١١ - وَعَنْهُ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - لأَصْحَابِهِ: «أَيَعْجِزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَقْرَأَ ثُلُثَ الْقُرْآنِ فِي لَيْلَةٍ»؟ فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَقَالُوا: أَيُّنَا يُطِيقُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللهِ، فَقَالَ: «اللهُ الْوَاحِدُ الصَّمَدُ ثُلُثُ الْقُرْآنِ» (بخاري: ٥٠١٥)

111- Yine Ebu Said el-Hudri (ra)'dan rivâyete göre diyor ki, Peygamber (sav) ashabına şöyle buyurdu: "Herhangi biriniz geceleyin Kur'an'ın üçte birini okumaktan aciz midir?" Böyle bir talep onlara ağır gelmeye başladı da onlar, "Ey Allah'ın Resûlü! Hangimiz bir gecede bu üçte biri okuyabilir ki?" dediler. Bunun üzerine Resûlullah (sav): "Kul huvellahu ehad" suresi, Kur'an'ın üçte biridir" buyurdu. (Tecrid,1813)

١١٢ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها -: أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ كُلَّ لَيْلَةٍ جَمَعَ كَفَّيْهِ ثُمَّ نَفَثَ فِيهِمَا فَقَرَأَ فِيهِمَا: {قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ} وَ {قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ} وَ {قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ} ثُمَّ يَمْسَحُ بِهِمَا مَا اسْتَطَاعَ مِنْ جَسَدِهِ، يَبْدَأُ بِهِمَا عَلَى رَأْسِهِ وَوَجْهِهِ وَمَا أَقْبَلَ مِنْ جَسَدِهِ، يَفْعَلُ ذَلِكَ ثَلاثَ مَرَّاتٍ. (بخاري: ٥٠١٧)

112- Aişe (ra) rivâyet ediyor: **"Peygamber (sav) her gece yatağına yerleşince, avuçlarını birleştirir, Kul huvellahu ehad (İhlâs), Kul euzü birabbilfelâk (Felâk) ve Kul euzü birabbinnas (Nas) surelerini okur sonra avuçlarına üfler ve sonra da elleriyle vücudundan ulaşabildiği her yerini sıvazlayıp meshederdi. Mesh etmeye başı ile yüzünden başlar, vücudunu ön tarafından devam eder ve bu şekilde üçer defa olmak üzere tüm bedenini ellerine üfleyerek sıvazlardı."** (Tecrid, 1814)

Dersler ve İbretler:

1- Kur'an-ı Kerim'in bazı sûre ve âyetleri vardır ki, diğerlerine göre fazileti daha yüksek ve sevabı daha fazladır. Nitekim bazı zaman ve mekânlarda da durum böyledir. Meselâ **"Asr-ı Saadet"** diğer asırlardan daha üstündür. Ramazan ayı, diğer aylardan daha nurlu ve mukaddestir. Cuma günü, mü'minlerin haftalık bayramı olduğu ve o gün cuma namazı edâ edildiği için mukaddes bir gün olmuştur.

Mekke-i Mükkerreme, bağrında Kâbe-i Muazzamayı taşıdığı, İslâmın beş rüknünden biri olan hac orada edâ edildiği ve Medine-i Münevvere'yi de Resulullah (sav) nurlandırdığı için mukaddestir.

2- Esasen Kur'an-ı Kerim'in bütün ayet ve sureleri çok kıymetli ve değerlidir. Ancak bazı sureleri ve ayetleri diğer bazı sure ve ayetlerden okuyan açısından faziletçe daha üstün kılınmıştır. Örneği Tevhid ve Uluhiyyetten bahseden ayetletler (İhlas Suresi gibi) Firavun ve benzerlerinden bahseden ayetlere nisbetle okuyan için daha fazliletli kılınmıştır.

32. DERS

Davet Fıkhı

Ekonomik Hazırlık
Kendi Kendine Yeterli Olmak
(İslam Ortak Pazarı)

Temkinin (iktidar olmanın) bir sebebi de, İslami hareketlerin işin iktisadi ya da ekonomik boyutunu ihmal etmemeleridir. Çünkü iktisadi güç, dünya hayatının can damarıdır, onu ayakta tutacak olan temel direktir. İktisaden güçsüz olanlar yok olurlar, kimse onların varlığını dikkate almaz. Ancak, Allah'ın şeriatının gölgesinde hükmedilmeye başlandığı zaman, toplum onları hesaba katmaya başlar. Bu nedenle İslami hareketler, bizzat kendi öz gelir kaynaklarına yönelmeli, bilinen ve sabit olan gelirlerine önce sahip çıkmalıdırlar.

Bu dini savunmamız, yaymamız ve düşman karşısında durabilmemiz için Rabbimiz bize bunu emretmektedir. Böylece davetçiler davaları adına özgür bir imkâna ve hareket alanına sahip olacaktır. Maddi gücün olması hâlinde, hiçbir güce boyun eğmeyecek, hiçbir kuvvetin gölgesine sığınmayacaktır. Maddi olarak güçlü olması hâlinde, sosyal, siyasal manada da birçok sıkıntılardan kurtulma fırsatını kazanmış olacaktır.[1]

Kaldı ki farklı alanlarda duyulan gereksinimler, birçok maddi güce de sahip olmadığı gerektirir. İslami hareketler açısından aranan şey, kendi aralarında Müslüman tacirleri yetiştirip, bunların da İslami ahlak çerçevesinde hareket ederek, bu yoldan ticari hizmetler yapmalarıdır. Devletler ve uluslararası ticari ilişkilerde deneyimli kimseler yetiştirilmeli, pazarı ve pazar ekonomisini gayet iyi bilmeleri ve alanlarında parmakla gösterilen tacirler olduklarını kanıtlamalıdırlar.

Bu arada Müslüman ticaret adamları kendi aralarında örgütleşmeli, birtakım üretim alanları üzerinde egemen olmaları ve nihayetinde İslam Ortak Pazarı'nı kurmalıdırlar. Çünkü Yahudi ve Hıristiyan iş adamlarının dayanışmaları ve örgütleşmeleri

1 El-Beyan, sayı 118, Cemadilahire, H 1418, s. 9

karşısında Müslüman iş adamları ve ticaret adamları, onlardan çok daha üstün bir örgütlenme ağı ile İslam düşmanlarının pazar paylarını azaltmasını bilmeliler.Bu sayede onların ilerisinde bir ticari ahlakı sergileyerek varlıklarını kanıtlayabilsinler. Dünya pazarlarında kendilerinden söz ettirebilsinler. Böylece İslam dünyasını kapitalizmin pençesinden kurtarmış olabilsinler.

En sağlıklı ekonomi kurumlarını, İslam nizamı çerçevesinde oluşturmalılar ve bunu dünyaya kabul ettirmelidirler. Bu arada kendi eksiklerini tamamlamalı ve daha üstün bir performans sergilemelidirler.

İslam'ın iktisadi alanda güç kazanması ve ekonominin Müslümanlar eline geçmesi durumunda bu, İslam davetinin güç kazanması anlamına gelir. Böylece İslam ekonomik sistemi dünya düzenine hükmedecektir. Onlar da dünyada bir İslam ekonomisinin varlığını pazarlarda egemen kılacaklardır, birtakım İslami ortaklıkların oluşmasına hizmet edecektir.

Müslümanların bayrakları dalgalanacak, moralleri düzelecek. Çünkü artık Müslümanlar aralarında oldukça varlıklı, İslami ahlaka sahip iş adamlarının ve ticaret erbabının varlığını görüp bundan mutluluk duyacaklardır. Bu varlıklı kimselerin, edindikleri mal varlıklarından gizli ve aşikâre olmak üzere hep yoksullara ve ihtiyaç duyulan yerlere hizmet için dağıttıkları ve hizmet adına koştukları görülecektir. Nihayet hepsi de yeryüzünde Allah'ın dini egemen olsun ve temkin sağlansın diye gayret göstereceklerdir.

Mali hazırlık ve iktisadi güce sahip olunması, ümmetin hizmetine, davet yoluna, siyaset ve düşünce alanlarına koşturulmak demektir. Böylece çok geniş kapsamlı bir değişim hareketi, yeryüzünde Allah'ın dinini hâkim olması için hazırlık yapmak durumundadır.

Mutlaka İslami hareketler sanat, çiftçilik, akar, gelir ve giderler konusuna çok büyük önem verilmelidirler. Ekonomik gücün Allah'ın şeriatını egemen kılma konusundaki hegemonya ve baskılara karşı toplum üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Bunlardan önemli olan birkaç maddeyi sıralayalım:

1- Beşeriyeti kurtarmak: Özellikle de Müslümanların kurtarılmaları gerekmektedir.

Bu sayede Müslümanlar ekonomi altında ezilip köle olmaktan kurtulmuş olurlar. Bu ekonomi dalı da dünyada varlığını kabul ettirir. İşte işin bu noktasında neden dolayı İslam iktisadını hayattan çektikleri ve şeriatı neden uygulamadıklarının gerçeği anlaşılmış olur. Bu nedenle hayatın her alanındaki problemlerin çözülebilmesi, İslam iktisadiyatının öğrenilmesi ve şerait hükümlerinin topluma açıklanması gerekir. Bu alanın İslam'ın öngördüğü gibi tedavisi lazımdır.

2- İslami manada ekonomik açıdan maddi kaynakların artırılması:

Bu, genel manada İslam toplumunun ve milletlerinin refahını sağlar. Bu sayede ağır sanayi alanında gelişme fırsatını doğurur. Bunun da doğal bir sonucu olarak Müslüman milletler, caydırıcı bir güce sahip olurlar. Daha önce ellerinden alınan topraklarına ve gerçek manada özgürlüklerine kavuşurlar. Bütün bunlar hazırlanmış olan gelişmeye ve büyümeye yönelik bir program ve plan içerisinde sürdürülür. Böylece İslam âlemi Doğu ile Batı'nın mücerret bir pazar alanı olmaktan çıkar.

3- Mutlaka Müslümanların bir ekonomi politikası ve bir ortak pazarı olmalıdır:

Böylece İslam milletleri arasında siyasi birlik sağlanır. Çünkü ekonomi gücünü şeriattan almalıdır. Şeriat ise, Müslümanların birliğini hedefler. İktisadi veya ekonomik birlik de siyasi birliği sağlar. Zaten Avrupa Ortak Pazarının amacı, kurdukları bu birlik ile İslam ortak pazarının önüne geçmek ve İslam toplumlarının ekonomik imkânlarını çökertmektir. 1996'da Türkiye başbakanı olan Necmeddin Erbakan D-8 projesi altında en büyük 8 İslam ülkesini Avrupa Birliği gibi bir birlik oluşturmak için bir araya getirdi. Bu İslam Ortak Pazarına geçiş için ilk adımdı. Ardından da İslam savunma gücü kurulacaktı. Ama siyonistler yerli işbirlikçileri ve orduyu kullanarak Erbakan hükümetini devirdiler.

4- Güçlü bir ekonomi ve güçlü bir siyasetin İslam dünyasında gerçekleşmesi hâlinde, bu İslam davetini o eski parlak günlerindeki duruma götürür. Buna bağlı olarak da İslam'ın egemen olması ve caydırıcı bir güç olması fırsatını doğurur. Dünya ticareti, ekonomisi ve siyaseti üzerinde söz sahibi olabilir. Nihayet İslam ümmeti dünyanın en hayırlı ve en güçlü millet hâline gelir, düşünce planında olsun, uygarlık ve maddi alanda olsun dünyada söz sahibi olur.

5- Akidelerine dayalı sağlam bir temel oluşunca, özellikle iktisadi veya ekonomik manada kendi inanç ve düşünce sistemine dayalı bir fikrin oluşması, aynı zamanda İslam toplumlarının sanayi, keşifler ve icat alanlarında varlığını kabul ettirmesi manalarına da gelir. Dünyada her kapı kendilerine açılır. Bir savaş meydanına dönüşen dünyada dipdiri bir güç ve pratik alanda düşünceler üzerinde etkili bir konuma gelir. Bu sayede beşeri ideolojilerin ve sapık dinlerin İslam soğrafyasına tesir etmelerinin önü kesilmiş olur. Kapitalizm, sosyalizm gibi devşirme ve zararlı düşünce sistemlerinden kurtulma gücünü kazanmış olur.

Çünkü İslam akidesi, beşeriyeti hidayete, doğruya yönlendirmek için gönderilmiştir. Böylece ona hem dünya ve hem ahiret saadetini kazandırmış oluyor. Ki bunun altında yatan husus da işin ekonomik yanıdır.[2]

[2] Mahmud el-Hatib, En-Nizamu'l İktisadi fi'l İslam, s. 74-75

İslam, maddi gelirlere ve gelir getirecek hususlara önem verir. Bunların mutlaka meşru olan yollardan edinilmesini ister. Örneğin, ticaret, alışveriş, miras, vasiyetler, bağışlar ve benzeri yollardan kazanılmasını öngörür.

İslam, aynı zamanda meşru olmayan yolları da açıklamıştır. Örneğin faizli muameleler, aldatma ve hileye dayalı alışverişler, stoklama (ihtikâr) ve benzeri uygun olmayan yolları da yasaklamıştır.

İslam toplumu eğer ekonomik alanda kendi kendine yeterli değilse, o takdirde, yüce Allah'ın kitabında ifade buyurduğu izzet ve onurlarını gerektiği gibi korumaları mümkün olamaz.

Yine Müslümanların, eğer ekonomik bağımsızlıkları yoksa o takdirde liderliklerini de gerçekleştiremezler. Bunun için Necmeddin Erbakan 1973 yılında Türkiye'de iktidar ortağı olduğunda Ağır Sanayi hamlesi altında 200 fabrikanın temelini atmış ve bunlardan bir çoğu harp sanayinde ihtisaslaşmıştır. Aselsan gibi.

Eğer bir millet, silahlarını bir başka ülkeden sağlıyorsa, o milletin ve ümmetin izzet ve onurundan söz edilemez. Yani satacaklarını canının istediği gibi, dilediği koşularda satıyor, seninle de alışverişini canı istediği gibi yapıyorsa, istediği zaman da, silahlarını kullandırtmama lüksüne sahip olabiliyorsa, o toplumun özgürlüğünden söz edilemez. O toplum, gerçek manada, kendisine güvenilen bir liderlik de sergileyemez. Hatta en özel işlerinde ve en hassa konularında bile onlara hareket fırsatını tanımazlar, en önemli sırlarına bile vâkıf olurlar. Nitekim 1974 Kıbrıs savaşında Türkiye, Rumlara karşı amerikan silahlarını kullandığı için amerika tarafından cezalandırılmış ve 5 yıl süren ambargo konmuştur.

Bir ülke düşünün, eğer orada tarım yoksa ve tarımını kendi ülkesinin topraklarında üretemiyorsa, hastalarını tedavi ettirebilmesi için kendi ilacını üretemiyorsa, ağır sanayide kendi kendine yeterli değilse, ilgili alanlardaki gereksinimlerini başka ülkelerden ithal etmek zorunda ise, hatta konu ile ilgili uzmanları bile dışarıdan getiriyorsa, o ülkenin bağımsızlığından hiç ama hiç söz edilemez.

Öyle bir millet, başka herhangi bir millete ve topluma hocalık da edemez, inandığı davayı anlatma ve tebliği görevini bile yapamaz. Tek yapacağı şey, başkalarından satın almak ve bağımlı bir hayat sürmek olacaktır. Bu nedenle İslami hareket içerisinde yer alan Müslüman iş adamları, varlık sahipleri, iktisadi konuda uzman olan kimseler yer almalı ve genelde bütün İslam toplumu kendi kendilerine yeterli olmaları için, bu yolu başlatmaları gerekir. Böylece Batılı veya Doğuluların kulu kölesi olmaktan, onların peşinden koşturmaktan kurtulmalılar.

32. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefis Heva ve Şeytanla Cihad

Cihad, bir şeyi zorlukla yapmak, meşakkat çekmek, gayret sarfetmek ve çalışmakta mübalağa etmek anlamlarına gelir. Istılahta ise: Düşmana karşı gücün tümünü kullanmak ve Allah kelimesi en yüce olsun diye beden, lisan ve mal ile bütün gücüyle mücadele etmektir. Üç kısma ayrılır.

1) Görünen düşmana karşı cihad (münafık ve kâfirler)

2) Şeytana karşı cihad

3) Nefse karşı cihad

Şehvetin, gazabın ve her türlü menfi duyguların kaynağı nefistir. O, şehvanî heveslere yöneldiği zaman **"Nefsi emare / kötülüğü emreden nefis"** adını alır. Eğer onun hevası İslami ölçüler dairesinde kontrol altına alınır ve salih ameller işlemeye sevk edilecek olursa **"Nefs-i mutmaine / mutmain olan nefis**" haline gelir.

Cihâd, insanla İslâm arasındaki engelleri kaldırmaya yönelik her türlü cehd, çaba ve gayreti içine alır. Bu çabanın dışa dönük ve başkalarını muhâtab alanına küçük cihâd, içe dönük olanına yani insanın öz nefsine yönelik olanına ise büyük cihâd denilir.

Savaş meydanlarında ölümle burun buruna gelerek kahramanca çarpışmanın ve ucu şehitliğe kadar ulaşan bir mücâdele ve mücâhedenin küçük cihâd olarak görülmesi, nefsle cihâdın ise cihâd-ı ekber/en büyük cihad olarak nitelenmesi ilk bakışta insana ters gibi görünebilir. Ancak burada bir terslik yoktur. Zira bâtının/iç âlemin ıslâhı, zâhir/dış âlemin ıslâhından çok daha zor bir iştir. Zira görülen düşman her zaman ölümcül tehlike arz etmez. Her an ve her dakika herkesin teyakkuz durumunda olmasını gerektirmez. Ama nefis ve şeytan hiç ara vermeksizin her bir ferde devamlı olarak saldırır, aklını ve gönlünü çel-

meye çabalar. Bunun için sürekli kötülüğü emreden nefisle savaşmak ve onu yenmek kolay bir iş değildir.

Allah Rasûlü'nün Tebük seferi sonrası söylediği rivâyet edilen: "Şimdi küçük cihâddan büyük cihâda nefs ile cihada dönüyoruz!" (Kenzü'l-Ummal, 11260) sözü bu manadadır. Yoksa düşmanla çarpışmanın faziletini küçümsemek için değildir. Yine küçük cihaddaki başarı da büyük ölçüde büyük cihaddaki başarıya bağlıdır. Bunun için her fert öncelikle kendi içini temizlemeli ki yaptığı çalışmalar Allah için olsun ve tesirin gerçek kaynağı olan ilâhî meşieti (isteği) yanına alabilsin. Zira Yüce Allah'ın muhabbeti kazanılmadan başarı elde etmek mümkün değildir. Nitekim İmam Gazali hazretleri: "Şuur yoksunu bir halkı cihada davet etmek kabirdeki ölüleri davet etmek gibidir." Diyerek bu Hadis-i şerifi en güzel bir biçimde izah etmiştir. Zira ruhsuz, şuursuz, idealsiz ve şehadet arzusu bulunmayan bir orduyla savaş kazanmanın imkânı olmadığı gibi, seçimden seçime propaganda yaparak halkı etkilemek ve onlara doğru bir istikamet kazadırmak da mümkün değildir. Nitekim Resulullah (sav) Efendimiz, başka hadîslerinde de nefs ile cihâdın önemi konusunda şöyle buyurmuştur: "Mücâhid, nefsine karşı cihâd eden kimsedir." (Tirmizî)

Esasen cihad-ı asğar dediğimiz kıtal yani fiili savaş duruma ve ihtiyaca göre ara sıra farzı ayn olmasına karşılık, cihad-ı ekber dediğimiz nefsi emare (kötülüğü emreden nefis) ile mücadele sürekli olarak farzı ayn'dır.

Nefis terbiyesinde imana dayalı amelî vazifelerin yanında bir de mürşid-i kâmillerin ve Rabbani âlimlerin rehberliğine müracaat etmekle çok hızlı bir şekilde yol almak mümkün hale gelir. Bu mümkün olmadığı zaman, ehli sünnet mezhebine bağlı tasavvuf erbabının eserlerinden faydalanmak suretiyle, fikrî ve fiilî bir yol takip edilmelidir.

Nefis terbiyesi hususunda sadece İslâm ölçülerine uygun bir metodun takip ve tatbik edilmesi gereklidir. Resulullah (sav) Efendimizin koyduğu usuller, nefis engelini aşmada ve razı olunan nefis derecesine ulaşmada tek yoldur. Ondan ayrı bir yol takip edenler, nefsin tutsağı ve şeytanın oyuncağı olmaktan kurtulamazlar.

Ey insan! Şunu iyi bil ki kötülüğü emreden nefis sana iblisten daha düşmandır. Şeytan ancak nefsin hevası ve azgın istekleri ile senin üzerinde baskı kurabilir. Nefsin seni aşırı emellerle ve dayanaksız kuruntularla aldatmasın. Zira vurdumduymazlık, gaflet, rahata düşkünlük, tembellik ve miskinlik nefsin en tipik özelliklerindendir. Nitekim nefis devamlı boş şeyler ister, onun her şeyi mesnetsiz ve batıldır.

Şâyet ondan razı olur ve emrine uyarsan mahvolursun, onu hesaba katmadan hareket edersen helak olursun. Eğer onun emirlerine muhalefet etmeyip ona tabi olursan o seni cehenneme sürükler. Nefsin hayra götüren bir yolu yoktur. Nefis belâların başı ve rezaletin kaynağıdır. Şeytanın hazinesi ve bütün kötülüklerin de sığınağıdır. Onu ancak yaratan bilir.

Bu hususta Hz. Ali (ra) şöyle demiştir: "Ben ve nefsim, koyun sürüsü ile çobana benzeriz. Çoban sürüyü bir taraftan toplarsa başka bir taraftan dağılır. Nefsin azgınlıklarına boyun eğmeyen kişi rahmet kefenine sarılır ve keramet yurduna defnedilir. Kim de kalbini öldürürse lanetlenmiş kefene sarılır ve azab yurduna defnedilir. Allah en doğruyu bilendir."

Resulullah (sav) buyuruyor ki:

اَلْمُؤْمِنُ بَيْنَ خَمْس شَدَائِدَ: مُؤْمِنٌ يَحْسُدُهُ، وَمُنَافِقٌ يَبْغَضُهُ، وَكَافِرٌ يُقَاتِلُهُ، وَشَيْطَانٌ يُضِلُّهُ، وَنَفْسٌ تَنَازَعُهُ.

"Müslüman beş zorluk arasındadır.

"Kendisine hased eden mü'min, kin besleyen münafık, onunla savaşan kafir, onu saptıran şeytan ve onunla çekişen nefis."

Nefsin, insanın kendisiyle çekişen bir düşman olduğu açıktır. Bi itibarla onunla cihad etmek vaciptir.

Rivayete göre Allah Teâlâ, Dâvûd (a.s.)'a şöyle vahyetmiştir:

"Ey Dâvûd! Kendin korktuğun gibi ashabını da nefsin azgın isteklerine karşı uyar. Çünkü dünyanın kötü isteklerine bağlı olan kalplerin (sahiplerinin) akılları ile benim aramda perde vardır."

33. DERS

Tefsir

Bolluk da Bir İmtihandır

(En'am Sûresi, Âyet: 40-45)

قُلْ اَرَاَيْتَكُمْ اِنْ اَتٰىكُمْ عَذَابُ اللّٰهِ اَوْ اَتَتْكُمُ السَّاعَةُ اَغَيْرَ اللّٰهِ تَدْعُوْنَۚ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٤٠﴾
بَلْ اِيَّاهُ تَدْعُوْنَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُوْنَ اِلَيْهِ اِنْ شَآءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُوْنَۚ ﴿٤١﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ
اِلٰٓى اُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَاَخَذْنٰهُمْ بِالْبَاْسَآءِ وَالضَّرَّآءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُوْنَ ﴿٤٢﴾ فَلَوْلَآ اِذْ جَآءَهُمْ
بَاْسُنَا تَضَرَّعُوْا وَلٰكِنْ قَسَتْ قُلُوْبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٤٣﴾ فَلَمَّا
نَسُوْا مَا ذُكِّرُوْا بِهٖ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ اَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍۭ حَتّٰٓى اِذَا فَرِحُوْا بِمَآ اُوْتُوْٓا اَخَذْنٰهُمْ
بَغْتَةً فَاِذَا هُمْ مُّبْلِسُوْنَ ﴿٤٤﴾ فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْاۭ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٤٥﴾

40- De ki; "Eğer başınıza Allah'ın azabı kıyamet ile yüzyüze gelseniz, doğru konuşacaksanız söyleyin bakalım acaba (bu durumda) Allah'dan başkasına mı yalvarırsınız?

41- "Hayır, sırf O'na yalvarırsınız, O da dilerse feryadınıza konu olan belayı başınızdan aldırır, o zaman O'na koştuğunuz ortakları unutuverirsiniz.

Burada Allah'ın korkunç azabı ve insan fıtratının gönülleri derinden sarsan dehşet verici şekillerinden biri karşısındaki konumu ile hitap ediliyor. Bu esnada şirkin birikintileri ortadan kalkıyor. Fıtrat, gerçek Rabbini bilmek ve aynı zamanda, O'nu birlemek gibi temel özelliklerini örten bu birikintilerden soyutlanıyor.

Fıtratın gerçek Rabbini bilip tanıması özünde yer eden kalıcı bir gerçektir. Şirk ise, yüzeysel ve alışılmadık bir örtü, yabancı etkenlerin ürünü bir olgudur.

Şiddetli bir korku sonucu insan fıtratı sarsılınca üzerine çullanmış cahiliyenin birikintileri birer birer dökülür, örtü uçuşur gider. Fıtratın gerçek yapısı ortaya çıkar. Artık yaratıcısına yönelik fıtri hareketini ortaya koyar.

Yahudiler, "Talmud" ve "Siyon protokolleri" deyimiyle -eşek gibi- kullandıkları Hıristiyanları kiliseden kaçırıp ateistliğe sürüklemek için Avrupa'nın şu dinsizlik ideolojisi olan komünizmi kullandılar. Yahudi doktrinlerinden biri olan komünizmde somutlaşan dinsizliği (ateizmi) yaygınlaştırmak için çok çalıştılar.

42- Senden önceki birçok ümmetlere peygamberler gönderdik, dinlemediler. Bunun üzerine ola ki, bize yalvarırlar diye kendilerini sıkıntılara ve belâlara çarptırdık.

İnsanlar kendilerine bildirilenleri unuttukları, başlarına gelen belalar onları Yüce Allah'a inanmaya ve O'na boyun eğmeye yöneltmediği, kendilerine verilen nimetler onları şükretmeye ve fitneden sakınmaya sevk etmediği, fıtratları bir daha düzelmeyecek kadar bozulduğu, hayatları artık düzelmeyecek kadar kokuştuğu zaman, onlar hakkındaki yüce Allah'ın sözü gerçekleşir ve üzerlerine hiçbir yurdun kurtulmasının söz konusu olmadığı yok edici azap indirilir.

43- Bari sıkıntılarımız başlarına gelince bize yalvarsalardı ya! Fakat kalpleri katılaştı ve şeytan yaptıkları her şeyi onlara cazip gösterdi.

Azgın ve yoldan çıkmış kavimler, şiddetin baskısı altında Allah'ın huzurunda eğilsinler, O'na boyun eğsinler, inatlarından ve büyüklenmelerinden vazgeçsinler ve Allah Teala'ya yalvarsınlar ve bunun neticesi üzerlerindeki felâket giderilip rahmet kapıları açılsın diye azap gönderilir. Ancak şiddet akıllarını başlarına getirmeye, gözlerini açmaya, taşlaşmış kalplerini yumuşatmaya yetmemiştir. Bu azgın kavimler, Allah'ın huzurunda eğilmemiş, tuğyan ve isyanlarından vazgeçmemişlerdir. Bundan sonra Yüce Allah onlara süre tanıyor ve bolluk içinde kendilerini yavaş yavaş acı sonlarına yaklaştırıyor.

44- Onlar kendilerine yapılan uyarıları unutunca bütün nimetlerin kapılarını yüzlerine açtık, nihayet sahip oldukları nimetler yüzünden şımarıklığa kapıldıklarında kendilerini ansızın, kıskıvrak yakalayıverdik de bütün ümitleri suya düştü.

Kendilerine yapılan uyarılara aldırmayan, ve hiçbir şeyin kendilerini Allah Teala'ya yönelmesini sağlamadığı toplumların üzerine Allah Teala her şeyin kapısını üzerlerine açmış, böylece onları imtihandan sonra yavaş yavaş sonlarına yaklaştırmıştır.

Ayet-i Kerime'nin ifadesi hiçbir engel veya kayıtla karşılaşmaksızın coşan seller gibi üzerlerine akan rızıkları, iyilikleri, nimetleri ve egemenliği tasvir etmektedir. Tüm bunlara hiçbir yorgunluk çekmeden emek sarf etmeden ve hatta en ufak bir çaba bile göstermeden kavuşmuşlardır. İyilikler ve rızıklar her taraftan bürümüştür onları. Onlar ise oyun ve eğlenceye dalmışlardır. Bütün gayretleri zevk ve sefaya dalmak, oyun ve eğlence peşinde koşmak üzerine idi. Kalplerin ve ahlâkların bozulmasıyla başlayan süreci, düzen ve sistemlerin bozulması takip etti. Bunlar da, hayatın tümden bozulması gibi doğal sonuçları doğurdular. Bu noktada, değişmez yasanın uygulama zamanı geldi. Derin bir gaflet ve sarhoşluk içinde oldukları bir sırada azap onları ansızın yakalayıverdi.

Yüce Allah'ın bu kanunu uyarınca Nuh (as) kavmini, Hud (as) kavmini, Salih ve Lut (as) kavimlerini tıpkı uygarlıklarının parlayıp yok olmasının ardından Firavunlar'ı, Grek ve Romalıları kıskıvrak yakaladığı gibi yakalayıvermiştir.

45- Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun ki, zalimler güruhunun arkası böylece kesildi, soyu kurudu.

Bu toplumlar, ortada bir ilahi kanunun var olduğunı kavrayamıyorlardı. Yüce Allah'ın bu kanun uyarınca onları yavaş yavaş helake sürüklediğinin farkında değillerdi. Bu yörüngede dönüp duranlar da göz alıcı nimetlerin güzelliğine kapılmışlardı. Yaşanılan bu bolluğu ve bu görkemli iktidarı, gözlerinde büyütüyorlardı. Yüce Allah'ın bu toplumlara süre tanımasına aldanıyorlardı. Yeryüzünde bozgunculuğu yaygınlaştırıyorlar, nesilleri bozuyorlardı.

Dersler ve İbretler:

1- Yüce Allah'ın batılı yok etmeye ilişkin kanunu, yeryüzünde hakkın bir ümmet tarafından yaşanması şartına bağlıdır. Bu şart yerine getirildikten sonra Yüce Allah hakkı batılın üzerine atar, onu paramparça eder. Dolayısıyla da batıl yok olup gider. Tıpkı İznik'de yerleşen bir avuç Osmanlı aşiretinin Bizans'ın kökünü kazıdığı gibi. O halde hak taraftarlarının tembelce oturup hiçbir iş yapmadan hiçbir çaba göstermeden Allah'ın kanununun gerçekleşeceğini beklemeleri boş bir hayalden ibarettir. Çünkü onlar bu durumda hakkı temsil edemezler. Aynı zamanda hakkın taraftarları da sayılmazlar. Onlar sadece yerlerinde oturan uyuşuk tembellerdirler. Yeryüzünde ilahi hakimiyetin egemenliğinin gasp edilmesini önleyen ve Allah'ın hâkimiyetini yerleştirmek için çabalayan bir ümmet meydana gelmedikçe hak hakim olmaz. Başta gelen ve vazgeçilmez temel "hak" budur. "Eğer Allah bazı insanların şerrini diğerleri aracılığı ile savmasaydı, yeryüzünü kargaşa kaplardı." (Bakara, 251)

2- Şiddetin, Allah'a yöneltmediği kalp taşlaşmıştır. İçinde şiddetin sıkabileceği bir yumuşaklık kalmamış demektir. Artık bu kalp ölüdür. Şiddetin bir etkisi söz konusu olamaz. İçindeki fıtri alıcı cihazları iş göremez hale gelmiştir. Canlı gönülleri algılamak ve karşılık vermek için uyaran, bu uyarıcı iğneleme de etkili olamaz. Şiddet Allah Teala tarafından kullara yönelik bir sınamadır. Diri olanları uyandırır, gönül kapılarını açar ve O'nu ölülere gelince, bunun onlara hiçbir yararı olmaz.

3- Bolluk da şiddet gibi bir tür imtihandır. Aynı zamanda şiddetin derecesinden daha zordur ve etkileri daha derindir. Yüce Allah kullarını şiddetle imtihana tabi tuttuğu gibi bollukla da imtihan etmektedir. Mü'min şiddetle sınandığı zaman sabreder. Bollukla sınandığı zaman da şükreder. Onun her hali iyiliktir. Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: "Mü'minin her hali iyilikten ibarettir. Ve bu durum sadece mü'min için geçerlidir. Kendisine bolluk isabet ederse şükreder, bu onun için iyiliktir. Bir sıkıntıyla karşı karşıya kalırsa sabreder. Aynı şekilde bu da "Onun için iyiliktir." (Müslim)

4- Helak edilen birçok kavimde çok ileri bir uygarlık sahibi idiler. O toplumların da uygarlıkları, yeryüzünde kurulu düzenleri, yerleşik hayatları, bolluk ve zenginlikleri vardı. Egemenlik, bolluk ve zenginliğe dalmış ve içinde bulundukları duruma aldanmışlardı. Kendilerinin dışında yüce Allah'ın zorluk ve refaha ilişkin evrensel yasasından habersiz olanları da aldatmışlardı. Tıpkı şu an içinde yaşadığımız şımarık toplum gibi. Ama onların ne nesilleri kaldı ne de medeniyetleri. Hepsi yok olup gitti. Eğer şu an içimizde yaşayan yeni yetme şımarık zenginler akıllarını başlarına almazlarsa onlarla beraber yaş kuru herkes yanacaktır.

5- Yüce Allah, Hz. Peygamberin (sav) Efendimizin gönderilişinden sonra kökten yok etme azabını kaldırmışsa da geride birçok azap türü kalmıştır. İnsanlık, özellikle her şeyin kapıları yüzlerine açılan toplumlar, geniş üretim imkânlarına ve bol rızık ortamına rağmen bu azapların birçoğunu tatmaktadırlar. Psikolojik azap, ruhsal mutsuzluk, cinsel sapıklık ve ahlâksal çöküntü gibi günümüzde toplumların karşı karşıya kaldığı hastalıklar üretime, refaha ve zenginliğe baskın çıkmış durumdadır. Neredeyse hayatı bütünüyle uğursuzluk, bunalım ve mutsuzluğun kıskacına sokmuşlardır. Bunların yanında, şehvet ya da sapıkça eğilimler karşılığı yıkılan yuvalar, dağılan aileler, satılan devlet sırları gibi siyasal ahlâk sorunlar had safhadadır. Evet, bu çok yönlü kokuşmuşluk ve çöküş, hedefe varıncaya yani o toplumları yok edinceye kadar hiç durmadan devam edecektir. Taki yeniden İslam'a dönünceye kadar.

33. DERS

Hadis

Kur'an'ı Öğrenmek ve Okumak

١١٣ - عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ». (بخاري: ٥٠٢٨)

113- Hz. Osman (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: **"Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretendir."** (Tecrid,1817)

١١٤ - عَنْ أُسَيْدِ بْنِ حُضَيْرٍ - رضي الله عنه - قَالَ: بَيْنَمَا هُوَ يَقْرَأُ مِنَ اللَّيْلِ سُورَةَ الْبَقَرَةِ وَفَرَسُهُ مَرْبُوطَةٌ عِنْدَهُ إِذْ جَالَتِ الْفَرَسُ، فَسَكَتَ فَسَكَتَتْ، فَقَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ، فَسَكَتَ وَسَكَتَتِ الْفَرَسُ، ثُمَّ قَرَأَ فَجَالَتِ الْفَرَسُ، فَانْصَرَفَ، وَكَانَ ابْنُهُ يَحْيَى قَرِيبًا مِنْهَا فَأَشْفَقَ أَنْ تُصِيبَهُ، فَلَمَّا اجْتَرَّهُ رَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ حَتَّى مَا يَرَاهَا، فَلَمَّا أَصْبَحَ حَدَّثَ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم -، فَقَالَ: «اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ، اقْرَأْ يَا ابْنَ حُضَيْرٍ». قَالَ: فَأَشْفَقْتُ يَا رَسُولَ اللهِ أَنْ تَطَأَ يَحْيَى وَكَانَ مِنْهَا قَرِيبًا، فَرَفَعْتُ رَأْسِي فَانْصَرَفْتُ إِلَيْهِ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَى السَّمَاءِ، فَإِذَا مِثْلُ الظُّلَّةِ فِيهَا أَمْثَالُ الْمَصَابِيحِ، فَخَرَجَتْ حَتَّى لا أَرَاهَا، قَالَ: «وَتَدْرِي مَا ذَاكَ»؟ قَالَ: لا، قَالَ: «تِلْكَ الْمَلائِكَةُ دَنَتْ لِصَوْتِكَ، وَلَوْ قَرَأْتَ لأَصْبَحَتْ يَنْظُرُ النَّاسُ إِلَيْهَا لا تَتَوَارَى مِنْهُمْ». (بخاري: ٥٠١٨)

114- Üseyd b. Hudayr (ra)'dan rivâyet ediliyor: "**Kendisi bir gece evinde Bakara suresini okurken, bulunduğu yerde atı da bağlı idi. Derken birden at huysuzlanmaya başladı. Bunun üzerine Üseyd biraz sustu, susmasıyla at da sakinleşti. Tekrar okumaya başladı, okumaya başlamasıyla at yeniden huysuzlaşıtı. Yine sustu, at da sakinleşti. Sonra okumasını sürdürdü. Derken at iyiden iyiye huysuzlaştı. Bunun üzerine Üseyd okumayı bıraktı. Bu arada oğlu Yahya da huysuzlaşmış olan atın yakınında uyumakta idi. Atın çocuğuna bir zarar vermesinden korktu. Bunun için çocuğu oradan yanına doğru çekerken, başını şöyle yukarı doğru kaldırıp da göğe bir bakınca, orada ta gözden kaybolana dek göğe doğru yükselen bir şeyler gördü. Sabah olunca Üseyd gitti, olan biteni Resûlullah'a (sav) anlattı. Bunun üzerine Resûlullah (sav) kendisine: "Ey Hudayr oğlu! Öylece keşke okumana devam etseydin! Ey Hudayr oğlu! O şekilde keşke okumanı sürdürseydin!" buyurdu. Üseyd rivâyetine devamla diyor ki: Ben, "Ey Allah'ın Resûlü! Oğlum Yahya'nın at tarafından çiğnenmesinden endişe ettim de okumayı bıraktım. Çünkü Yahya atın olduğu yere yakın bir yerde uyuyordu. Başımı kaldırıp baktığımda hemen çocuğa yönelip onu oradan çektim. Ama başımı kaldırıp da göğe baktığımda bir de ne göreyim! Adeta bir bulut gölgesi misali içinde kandiller benzeri birtakım nurani varlıkların göğe doğru yükselip çekildiklerini gördüm. Gözden kayboluncaya kadar onları izledim" diye anlattım. Resûlullah (sav) bana: "Onların ne olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Ben de: "Hayır, bilmiyorum" dedim. Resûlullah (sav): "Onlar birtakım melekler idiler. Senin sesine (Kur'an okuyuşuna) yakın olmak istediler. Eğer sen okumanı sürdürmüş olsaydın, şüphesiz sabahleyin herkesin onlara baktıklarını ve insanların gözlerinden kaybolmadıklarını (herkes tarafından görülebilecekleri bir şekilde onları) görürdün" buyurdu**. (Tecrid,1815)

١١٥ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِنَّمَا مَثَلُ صَاحِبِ الْقُرْآنِ كَمَثَلِ صَاحِبِ الإِبِلِ الْمُعَقَّلَةِ، إِنْ عَاهَدَ عَلَيْهَا أَمْسَكَهَا وَإِنْ أَطْلَقَهَا ذَهَبَتْ». (بخاري: ٥٠٣١)

115- İbn Ömer'den (ra) rivâyete göre, Resûlullah (sav) buyurmuştur: "**Doğrusu Kur'an'ı gereği gibi okuyup öğrenmiş olan kimsenin ve hafız olanın durumu devesi bağlı olan adamın durumuna benzer. Eğer deve sahibi sürekli devesine sahip çıkar, gerektiği zamanda ona bakımını yaparsa, onu elinde tutar. Eğer onu serbest bırakırsa, çekip gider.**" (Tecrid,1819)

١١٦ - عَنْ أَبِي مُوسَى - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «تَعَاهَدُوا الْقُرْآنَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَهُوَ أَشَدُّ تَفَصِّيًا مِنَ الإِبِلِ فِي عُقُلِهَا». (بخاري: ٥٠٣٣)

116- Ebu Musa Eşari (ra)'dan rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "**Kur'an'ı hep tekrarlayıp okuyunuz. Varlığım elinde olan Allah adına yemin ederim ki Kur'an, yularında bağlı bulunan bir devenin ihmalkârlık yüzünden yularından boşanıp kaçmasından çok daha hızlı kaçıp gider.**" (Tecrid,1821)

١١٧ - عَنْ أَبِي مُوسَى - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ كَالأُتْرُجَّةِ، طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَرِيحُهَا طَيِّبٌ، وَالْمُؤْمِنُ الَّذِي لا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَعْمَلُ بِهِ، كَالتَّمْرَةِ طَعْمُهَا طَيِّبٌ وَلا رِيحَ لَهَا، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالرَّيْحَانَةِ رِيحُهَا طَيِّبٌ وَطَعْمُهَا مُرٌّ، وَمَثَلُ الْمُنَافِقِ الَّذِي لا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ كَالْحَنْظَلَةِ طَعْمُهَا مُرٌّ، أَوْ خَبِيثٌ، وَرِيحُهَا مُرٌّ». (بخاري: ٥٠٥٩)

117- Ebu Musa Eşari'den (ra) rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **"Kur'an okuyup da bununla amel eden mü'min kimse tıpkı hem tadı ve hem kokusu güzel olan turunç meyvesine benzer. Kur'an okumayıp da ancak onda var olanlarla amel eden mü'minin durumu tadı hoş ve fakat kokusu olmayan hurmaya benzer. Kur'an okuyan münafık kimsenin hali de, tıpkı reyhana bitkisi gibidir. Bunun kokusu güzeldir ama tadı acıdır. Kur'an okumayan münafığın hali de hem tadı acı ve iğrenç, hem de koksu çok fena olan Ebu Cehil karpuzu gibidir."** (Tecrid,1826)

Dersler ve İbretler:

1- Kur'ân-ı Kerim'i okumak çok faziletli bir ibadettir. Hattâ İbnu'l-Cezerî selef âlimlerinin Kur'ân okumayı (nafile) ibadetler içerisinde birinci sıraya koyduklarını söylemiştir.

2- Resulullah (sav) Kur ân okumanın fazileti üzerinde durmuş ve bunu fiilen uygulamıştır. "Üç zümre vardır ki, onları Kıyametin dehşeti korkutmaz, onlar

için hesap zorluğu yoktur, diğerlerinin hesabı bitinceye kadar onlar misk tepecikleri üzerindedirler. Bunlardan birisi, Allah'ın rızasını kazanmak için Kur ân okuyan kimsedir." (Münzirî, et-Terğîb, 1/311)

3- Resulullah (sav) Efendimizin Uhud şehidleri defnedilirken ve daha sonra imam olmaya ehil kişi tesbit edilirken, Kur ân'ı iyi bilmenin bir fazilet ölçüsü olarak kullanılması da, Kur ân bilme ve okumanın önemini ortaya koymaktadır.

4- Kur ân'dan ezberlenen kısımların unutulmasının büyük günah sayılması da Müslümanları, sürekli Kur ân okumaya teşvik eden bir başka etkendir.

5- Abdullah b. Ömer'in rivâyet ettiği hadiste, ancak iki kişiye gıpta edileceği bunlardan birinin de Kur ân öğrenip gece gündüz okuyan olduğu bildirilmiştir. (Buharî, Fezailü'l-Kur ân, 20)

6- Resulullah (sav), gece teheccüd namazında okuduklarının yanı sıra her gece İsra ve Zümer sûrelerini de okur ve bunu bir hizip olarak sürdürürdü (Buharî). Hz. Aişe, Hz. Peygamber'in Allah tarafından her gece uyandırıldığını ve seher vakti gelmeden mutlaka hizbini bitirdiğini aktarmaktadır (Ebû Davud, Tatavvu, 22)

7- Gece uyuya kaldığı için hizbini okuyamayan kişinin, sabah ile öğle namazları arsında okuması durumunda aynı sevabı alacağını ifade eden hadisten, gece bir miktar Kur ân okumanın Müslüman'ın vazgeçilmez görevi olduğu anlamını çıkarmak mümkündür.

8- Kur'an-ı Kerim okumanın bir takım usul ve âdapları vardır. Resulullah (sav) Efendimiz ve Ashab-ı Kiram sadece Kur'ân'ı okumakla iktifa etmiyorlar, okudukları Kur'an'ın manasını da anlayarak gereğince amel ediyorlardı.

Bu konuda tavsiye edilen kitaplar:

1- Muhtasar El-İtkan Fi İlimil Kur'an/ İmam Celaleddin Es-Suyuti

2- Vahiy Kültürü/ Ruhi Özcan

33. DERS

Davet Fıkhı

Güzel Bir Görev Dağılımı ve İş Bölümü

İsabetli bir görev dağalımı ancak düzenli ve sistemli bir eğitim ve öğretim yoluyla sağlanabilir. Yeterli insan gücü ve değişik alanlarda hizmet sunabilecek yetişmiş elemanlar için gereken çaba gösterilmelidir. İdari ve mali alanlarda hizmet verebilecek insan gücünün ve beyin güçlerinin devreye sokulması lazımdır.

Görev verilecek bu kadro kendi alanında yeterli olmalı, adalet ölçüsüne riayet edilerek aralarında iş bölümü yapılmalıdır.

"Müminlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir. Öyleyse onların her kesiminden bir grup da dinî ilimler konusunda köklü ve derin bilgi sahibi olmak ve kavimleri savaştan döndükleri zaman, onları uyarmak için geride kalmalıdır." (Tevbe, 122)

Bu nedenle savaşa katılıp da sonradan evlerine ve yurtlarına dönenler, geride kalıp ilim yapmış olanlar eliyle onların eksiklerini kapatsınlar, herhangi bir yanlışa düşmelerinin önüne geçmek için, savaştan dönenleri uyarabilsinler.

Her yetişmiş insanı da, uygun olan işe yerleştirmelidir. Özellikle uzmanlık isteyen konularda işin ehli olmayanların oralara tayin edilmesinden uzak durulmalıdır. Aksi takdirde şimdi manasını sunacağımız hadisin tehdidinden kurtulamazlar. Çünkü Resûlullah (sav) şöyle buyurmaktadır:

"İş (görev) ehil olmayana verildiğinde, artık kıyameti bekleyin."[1]

Bu nedenle İslam, insanlığın serveti konusunda çok titizdir. Onun mutlak olarak korunmasını ve kollanmasını ister, onun üretilmesi suretiyle artırılmasını emreder. Bu servet bizzat bedensel manada insanın kendisi olabilir, aklı olabilir, ruhu, ilmi ve sanatkârlığı olabilir. Bu değerlerin hepsinden yararlanılmalı ve bunlar boşa harcanmamalıdır.

[1] Mişkatu'l Mesabih, 5439; Buhari, 59 ve 5465

Elde Edilen Gelirlerin Korunması

Elde edilen ve ihtiyaç duyulan gelirlerin ve diğer şeylerin çok iyi değerlendirilmeleri gerekir, korunup kollanması lazım gelir. Onları boş yere asla heder etmemeliyiz. Emanete gerektiği kadar riayet etmeliyiz. Çünkü onlar da bize bırakılan emanet nimetlerdir. Onlardan ötürü de Allah'a şükretmeliyiz ve en iyi bir şekilde hizmete sunmalıyız. Nitekim Rabbimiz buyuruyor:

"Rüştüne erişinceye kadar, yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın." (İsra, 34)

Bu husus, Kur'an-ı Kerim'de bilhassa bu kip ile tekrar edilmiştir. Kur'an, yetim malına yaklaşma konusunda bizden sadece güzel bir şekilde ona yaklaşmayı istemekle yetinmemektedir. Bunun ötesinde en iyi bir şekilde yaklaşmamızı istemektedir. Yetimin malını üretme konusunda iki yol bulunmaktadır. Bu yollardan biri gayet iyi, güzel ve normal olan yoldur. İkinci yol ise, birinciye göre en iyi ve en güzel bir tarzda onu üretme yoludur. Burada bize düşen görev, biz de bu türden bir hizmet verirken mutlaka en iyi bir şekilde ve çok üretilecek bir meşru yoldan artırımına çalışmaktır. Aksine böyle yapmamamız durumunda haram işlemiş oluruz.

İşte ümmetin malı da genel anlamda, tıpkı yetim malı gibidir ve o manada değerlendirilip korunması ve üretilmesi, kâr ettirilmesi gerekir. Bu tür hizmetlerin başında idareci konumunda olan kimselerin durumu da âdeta yetimin vasisi niteliğindedirler. Bu itibarla milletin malını asla çarçur etmemeliyiz, onları artırmak için nasıl meşru bir yol var ise, oradan hareketle, artırma cihetine gitmeliyiz.

Üretim Alanları Arasında Mutlaka Belli Bir Sistem ve Düzen Sağlanmalıdır

Resûlullah (sav) buyuruyor ki:

"Îyne[2] yoluyla alışveriş yaptığınız, tarımı tercih ettiğiniz, öküzlerin kuyruğuna yapıştığınız, Allah yolunda cihadı terk ettiğinizde, Allah başınıza öyle bir zillet musallat eder ki, yeniden dininizi yaşamaya dönünceye kadar, onu kendinizden uzaklaştıramazsınız."[3]

Bu hadisi değerlendirdiğimizde, hadisin şu hususa işaret ettiğini görmekteyiz. Sadece tarımla yetinmek ve buna bağlı olarak, hayvanların peşine takılma an-

[2] **İyne**: Bir malı belli bir fiyat üzerinden veresiye satıp sonra aynı malı, hemen peşin olarak vadeli sattığı fiyattan daha düşük bir fiyat ile geriye alması ya da bir başkasına hemen daha düşük bir fiyatla satması demektir.

[3] Ebu Davud, İcare, 3462;

lamında sığırların arkasından yürümenin ve Allah yolunda cihadı terk etmenin doğuracağı sıkıntılardan söz etmektedir. Çünkü tarımcılık, tohumu ekmek için, tarlada hayvanın kuyruğuna takılmak ve onun dışında bir başka göreve sarılmamak manasına gelir.

Oysa Allah yolunda cihad gayret ve güç ister, kuvvet hazırlığının yapılmasını ister. Bunların terk edilip sadece tarımla uğraşmak durumunda, sonuç itibariyle büyük bir zillet tehlikesiyle karşı karşıya kalınır ve hatta başka milletlerin sömürgesi olabilirler. Bu ise sonunda zorunlu olarak birtakım sanat çeşitlerine, sanatkârlara ihtiyaç duyulmasına sebep olur. Bir milletin her alanda sanata, sanatkârlara ve sanayi alanında gelişmeye ihtiyacı vardır ve bu zorunludur.

Çünkü eğer farz olan bir şeyin yapılması için bir diğer şeyin olmasına ihtiyaç duyuluyorsa, o takdirde onun da temini ve yerine getirilmesi, farz olan asıl şey gibi, o da farzdır. Bunu şöyle bir örnekle açabiliriz. Namaz farzdır. Ama abdestsiz namaz kılmak caiz değildir. Oysa abdest başlı başına bir farz değildir. Namazın kılınması için, eğer abdestli değilsek, o takdirde önce abdest alınması da farzdır. Buradaki durum da aynen böyledir. Örneğin savaşmak için silah bulunması farzdır. Silah yapımı için onun hammaddesinin olması gerekir. O olmazsa, silah da yapılamaz. O hâlde silah için gerekli olan hammaddeyi temin de farzdır. Nitekim yüce kitabında, Hadid (Demir) suresinde bu önemli maddeye ve önemine işaret etmekte, onu indirdiğini haber vermektedir.

"Kendisinde müthiş bir güç ve insanlar için birçok faydalar bulunan demiri yarattık ki, insanlar ondan yararlansınlar." (Hadid, 25)

Bu ayette yer alan "Kendisinde müthiş bir güç bulunan" ifadesiyle savaş aletlerine işaret edilmektedir. Nitekim ayetin devamında yer alan, "İnsanlar için birçok faydalar bulunan" ifadesi de uygarlığa, medeniyete işaret etmektedir. İşte bu ikisi sayesinde bir milletin gücü, hem savaşta ve hem barış hâlinde kendini gösterir.

Nakde Dayalı Servetin Varlığı ve İşletmelerin Bulunması

Bu, öyle bir şeydir ki nakit para, hazine kasasından sürekli olarak hareket, çalışma ve iş alanına akması demektir. Çünkü nakitler, kasada saklanmak ve piyasadan çekilmek için yaratılmadı. Nakdin asıl önemi, bir tedavül aracı olması ve bu amaçla yaratılmış olmasıdır. Hep elden ele dolaşması, değişime girmesi demektir. Bir değer olarak satın alma gücü için veya çalışan bir işe karşılık bir ücret olsun için tedavülde olması zorunludur. Ya da kendisiden yaralanılacak ayni bir şey olması maksadıyladır. Yahut da bir şirketin sermayesi veya bir mudarebede (ortaklıklarda), rekabetlerde kullanılması içindir. Kısaca nakit para farklı

ve değişik hizmet alanlarında kullanılan bir vasıtadır, bir araçtır. Yoksa paranın kendisi bizzat araç demek değildir.

İşte bunlar oldukça geniş olarak ele alınmaları gereken birtakım planlardır. Bunlar, bir toplumun kendi, kendine yeterli olabilesi için, bu hedefe varabilmesi için, ümmetin iktisadi manada başka milletlere köle olmalarından kurtulmaları için zorunludur. Bu temkine (iktidara yerleşmeyi) yaklaşmak için gereklidir. Nitekim biz, zekâtın bu konudaki önemine, vakıf mallarının ehemmiyetine ve onların yerinde ve en doğru bir şekilde kullanılmasına dikkat çekeceğiz. Çünkü buralarda çok önemli servetler yatmaktadır. Bu nedenle mutlaka vakıfların kurtarılması gereği vardır. Çünkü vakıf kurumları, İslam beldelerinde milyonlara varan sayıda vakıfların kurum ve kuruluşları bulunmaktadır. İşin acı tarafı, bu vakıf servetlerinin Allah'ın davetini kuvvetlendirme adına gerektiği gibi kullanılmadığı ve değerlendirilmediği gerçeğidir. Dünyada İslam adına temkini, Müslümanların ayaklarının sağlam olarak yere basması için bu vakıf servetlerinin devreye sokulmadığı, sokulmasına engel olunduğudur.

33. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Bir İlim ve Amel Yolu Olarak Tarikat (İmam Gazali Örneği)

İmam Gazali çok genç bir yaşta ilmin zirvesine çıkmış, karşısına geçip kendisiyle tartışan âlimleri perişan ederken gerek devlet ricali ve gerekse halk arasında parmakla gösterilir bir konuma yükselmiştir. Selçuklu'nun bilge veziri Nizamülmülk tarafından Bağdat Nizamiye Medresesi baş müderrisliğine atandığı günlerde izzet ve şerefin zirvesindeydi. Dünya zelil bir şekilde ayağına gelmişti. Mal, şöhret, makam ve nüfuz, her şey vardı. Buna rağmen o ilim öğrenmekten geri durmuyordu. Dakik ilimleri ve bu hususa dair yazılan eserleri mütalaa ediyordu. Nihayet hayatını baştanbaşa değiştiren o büyük dönüşümü kendisine yaşatacak eserleri okumaya başladı. Bırakalım da bu dönüşümü nasıl yaşadığını bize en iyi şekilde kendisi anlatsın:

"Onların (sofilerin) kitaplarını okumaya başladım. Ebu Talib el Mekki'nin "Kûtü'l Kulûb"u, Haris-i Muhasibî'nin kitapları ve Cüneyd-i Bağdadi'nin eserleri onlardan bir kısmıydı. Onların kâl (söz) ehli değil, hâl ehli olduklarını anladım. Tahsil yoluyla elde edilmesi mümkün olanları elde etmiştim, geriye zevk ve süluk yoluyla elde edilecek şeyler kalmıştı. Onlar da tahsil yoluyla elde edilmiyordu. Takva olmadan ve nefsi heva ve hevesten uzak tutmadan ahiret saadetinin elde edilemeyeceğini anlamıştım. Her şeyin başı kalbi dünyadan koparmak, ahirete bağlamak ve Allah yönelmekti. Bu da mal ve makamı terk etmeden, her türlü olumsuz meşguliyetten uzaklaşmadan olacak şey değildi. Sonra kendi durumumu düşündüm; Her türlü dünyevi ilgi etrafımı sarmıştı. Yaptığım işleri gözden geçirdim. Onların en iyisi talim ve tedris faaliyetiydi. Ama gördüm ki ahiret yolunda faydasız ilimlerle uğraşıyorum. Daha sonra tedris faaliyetindeki niyetimi düşündüm. O da Allah rızası için değildi. Makam mevki elde etmek ve şöh-

ret kazanmak için hareket etmiştim. Derin bir uçurumun kenarında olduğumu ve durumumu telafi etmediğim takdirde ateşe düşeceğimi anladım.

Bir müddet bu durumu düşündüm. Seçim aşamasındaydım. Bir gün Bağdat'ı terk etmeyi ve bu durumdan kurtulmayı düşünüyor, ertesi gün bu fikrimden dönüyordum. Bir gün ileri adım atıyor, ertesi gün geri adım atıyordum. Sabahleyin ahiret arzusu beni kaplıyor, akşam üzeri şehvet orduları ona saldırıyor ve onu dağıtıyordu. Dünya arzuları beni zincirleriyle mevki makama doğru çekiyor, iman münadisi ise "Göç et, göç et, geriye çok az bir ömrün kaldı. Önünde uzun bir yolculuk var. Sahip olduğun ilim ve amel riya ve gösterişten başka bir şey değil. Ahiret için bu gün hazırlanmazsan ne zaman hazırlanacaksın? Dünya bağlarını bu gün kesmezsen ne zaman keseceksin?" diye sesleniyordu. Bu nida sebebiyle kaçış azmi bende yerleşiyordu. Daha sonra şeytan geliyor ve "Bu geçici bir durum. Buna uymaktan sakın. Zira bu tez geçen bir hevestir. Buna uyup bu düzenli hayatı ve düşmanların nizasından uzak olan yüksek makamını terk edersen bir gün oraya arzu duyarsın da bu sana müyesser olmaz." Diyordu.

Yaklaşık altı ay dünya şehvetlerinin çekiciliği ile ahiret isteği arasında tereddütlü bir halde gidip geldim. Dört yüz seksen sekiz yılı Recep ayında iş ihtiyari (isteğime bağlı) olmaktan çıktı, zaruri hale geldi. Zira Allah tedris yapamayacak şekilde dilimi kilitlemişti. Gelen öğrencilerin hatırı için kendimi ders vermeye zorluyordum, ancak bir kelime bile söyleyemiyordum… Acizliğimi tamamen hissettikten ve ihtiyarım tamamen elimden gittikten sonra çaresizlerin sığındığı şekilde Allah'a sığındım, O'na iltica ettim. Zorda kalanlar dua ettiğinde icabet eden bana da icabet etti ve makam mevki, mal, evlat ve arkadaşlardan ayrılmayı bana kolaylaştırdı." (El Munkız Mine'd-Dalal 139-143)

Gazali, Bağdat'ı **480 (30 yaşında)** yılı Zilkade ayında terk etti. Önce **Hacca**, sonra **Şam'a** gitti. Orada on yıl kaldı. Bu on yıllık müddetin bir kısmını **Beytü'l Makdis'te g**eçirdi. Vaktinin çoğunu uzlet, halvet, riyazet ve mücahede ile geçiriyordu. Allah'ın zikri için nefis terbiyesi ve kalp tasfiyesi ile meşgul oluyordu. **Dımaşk mescidi minaresinde itikâfa çekilmişti.** Muasırı Abdülgafur onun yaşadığı bu inkılâbı şöyle anlatıyor:

Gazali, Selçukluların hasmı olan Fatımi İsmaili devletine ve davetçilerine fikri alanda güçlü darbeler vuruyordu. Ancak bu Şii safsatalarının açtığı yarayı iyileştirmek için yetmiyordu. Geriye tasavvufa davet kalıyordu. Tasavvuf bilindiği üzere Selçuklu sisteminin ideolojik ana unsurlarından biriydi. Gazali şunu iyi anlamıştı; Şiilikteki manevi yapının mantıki kurallarla alt edilmesi mümkün değildi. Yapılacak şey Bâtıni tasavvufu, Şii imami İsmaili özellikler içeren siyasi yapısından çıkarıp sünni bir yapıya dönüştürmekti.

Gazali'nin Tarikat Yoluna Girişi

Gazali, sofiyye yoluna büyük bir nefis mücahedesinden sonra girdi. Nitekim o bu yola nasıl girdiğini bize şöyle anlatıyor:

"Daha sonra sofiye yoluna yöneldim. Bildim ki onların yolu ilim ve amele dayanıyor. Onların ameli, nefsî arzulardan geçmek ve kötü ahlaktan uzaklaşmak suretiyle kalbi Allah'tan gayrı her şeyden boşaltmak ve Allah'ın zikriyle süslemekti. Bana göre ilim amelden daha kolay şeydi. Bu sebeple onların kitaplarını mütalaa etmek suretiyle ilimlerini tahsil ile işe başladım. Ebu Talib el-Mekkî'nin Kûtü'l Kulûb'unu, Harisi Muhasibî'nin kitaplarını, Cüneyd'in, Şiblî'nin ve Ebu Yezid-i Bistamî'nin (Kaddasellahu ervahehum) tefrikalarını ve sair meşayihin sözlerini okudum. Sonunda onların ilim tahsili ile elde edilen ilimlerine vakıf olmuş, ilmi cihetten onların maksadını anlamış ve onların hâliyle hâllenmek gerektiğini anlamıştım. Bu da ilim öğrenmekle olan bir şey değildi. Bilakis yaşamakla ve kötü sıfatların değiştirilmesiyle oluyordu."

Gazali şöyle devam ediyor:

"Sıhhat ve tokluğun sebeplerini ve şartlarını bilmekle sıhhatli ve tok olma arasında ne kadar fark var. Sarhoşluk hakkında bilgi sahibi olmakla sarhoş olma arasında ne kadar fark var. Sarhoş olan kişi sarhoşluğun sınırını bilmeyebilir. Tam tersi sarhoş olmayan biri de sarhoşluğun sınırlarını bilebilir. Doktor da böyledir. Sıhhatin ne olduğunu, sebeplerini ve ilaçlarını bilir, ama onun da sıhhati olmayabilir. Zühdün hakikati, şartları ve sebeplerini bilmekle zahit olma arasındaki fark da böyledir." Gazali devam ediyor: "Yakinen anladım ki; Onlar hâl ehli kişilerdir, kâl ehli kişiler değil. İlim yoluyla elde edilebilecek şeyleri elde etmiştim. Geriye ilim ve işitme yoluyla elde edilecek şeyler değil, yaşanarak elde edilecek şeyler kalmıştı." (El Munkız, 139-141)

Gazali, tasavvufu okuduktan sonra kendine baktı ve içinde bulunduğu durumu inceledi. Gaflet içinde olduğunu gördü. Hayatı görüntüden ibaretti. Ruhu ve ruhi canlılığı kaybetmişti. Nefsini İslamın gerçek terazisiyle tarttı ve endişeye düştü. Çünkü o kendini ilme vermiş, amele bakmamıştı. Allah'a kendisiyle yaklaşılan ilim faaliyeti de kendisinde yoktu. Zira amelin kabul şartı olan niyet bozuktu. Ahiret terazisiyle tarttığında bir anda hiçbir amelinin olmadığını gördü.

Nazari ve ilmi alanda en önemli unsur olan ihlâsın yokluğunu fark etti. Bunun üzerine endişeye düştü ve geri kalan ömründe Allah'ın rızasını tahsil için sofiyye yoluna girdi. O –kendisinin de ifade ettiği gibi- gerçek manada Allah yolunda olanların onlar olduğunu, onların yaşayışının en güzel yaşayış, onların yolunun en doğru yol, onların ahlakının en temiz ahlak olduğunu, hatta eğer bütün akıllı kişilerin akılları ve şer'i şerifi bilen âlimlerin hükümleri bir araya gelse

de onların yaşayışından ve ahlakından bir şeyi değiştirmek isteseler ve ondan daha hayırlısını getirmek isteseler buna muvaffak olamazlar. Zira onların zahiri ve Bâtını bütün tasarrufları nübüvvet nurundan iktibas edilmiştir. Kısaca tarikat hakkında konuşanlar şöyle demektedirler; Tarikatın ilk şartı; kalbi Allah'tan başka her şeyden temizlemek, onun anahtarı; kalbin Allah'ın zikrine verilmesi ve sonu da; fena fillah'tır. Kişi fena fillaha erse de dillerin vasf etmekten aciz olduğu derecelere doğru ilerlemesi devam eder. Bu derecelerden bahsetmek isteyenler kaçışı mümkün olmayan hatalara düşerler. Nitekim Hulûl Taifesinin, İttihat taifesinin ve Mevsıl taifesinin düştüğü durum budur. Bütün bunlar hatadır. Gazali'nin eleştirildiği nokta tasavvufa tenkit nazarıyla bakarak değil, sevgi ve muhabbet nazarıyla bakarak girmesidir. O, sofiyye ilmine ve mirasına felsefeye, kelam ilmine ve batıniyyeye baktığı nazarla, yani tenkit nazarıyla bakmamıştır. Bilakis sevgi ve muhabbet nazarıyla bakmıştır.

34. DERS

Tefsir

Dinlerini Oyuncak Edinenler

(En'am Sûresi, Âyet: 68-73)

وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي اٰيَاتِنَا فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهٖ ؕ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلٰكِنْ ذِكْرٰى لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾ وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَعِباً وَلَهْواً وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهٖٓ اَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ ۖ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ ۚ وَاِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا ؕ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا ۚ لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾ قُلْ اَنَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلٰٓى اَعْقَابِنَا بَعْدَ اِذْ هَدٰينَا اللّٰهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْاَرْضِ حَيْرَانَ ۖ لَهٗٓ اَصْحَابٌ يَدْعُونَهٗٓ اِلَى الْهُدَى ائْتِنَا ؕ قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى ؕ وَاُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۙ ﴿٧١﴾ وَاَنْ اَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّقُوهُ ؕ وَهُوَ الَّذِي اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٧٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ ؕ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ ۚ قَوْلُهُ الْحَقُّ ؕ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ ؕ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ؕ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

68- Âyetlerimiz hakkında ileri geri konuşmaya dalanları gördüğünde, onlar başka bir söze geçinceye kadar onlardan uzak dur. Eğer şeytan sana unuttursa, hatırladıktan sonra artık o zalimler topluluğu ile oturma.

Bazı hikmetlere binaen Mekke devrinde müşriklere karşı savaşa izin verilmemişti. Dolayısıyla müşrikler Allah'ın ayetleriyle alay edip onları eğlenceye aldıklarında doğrudan müdahale edemiyorlardı. Onun için bu gibi durumlarda onları terk etmek emredildi. Şayet şeytan unuttursa hatırladığı andan itibaren onlarla oturması yasaklandı. Âyet, Resulullah (sav)'e hitap etmekle birlikte hükmü umumidir ve bütün ümmete şamildir. Bugün de Allah'ın âyetleriyle alay edildiğini gören bir Müslüman, engellemeye gücü yetmiyorsa en azından o meclisi terk etmelidir.

Kur'an-ı Kerim'in bid'at, heva ve bozuk görüşlerden kaynaklanan şekillerde batıl yorumlarla ayetlerin teviline dalanlar da onlar gibidir. Böyleleriyle de oturulmaması ve bulundukları meclislerin en azından terk edilmesi gerekir. Bu, İbni Abbas (ra)'dan rivayet edilmiştir. Aynı şekilde Kur"an-ı Kerim'i tahrif etmeyen herhangi bir Müslümanı tekfir edenler ve hidayet üzere olan bir kimseyi sapık göstermek için ayetleri olmadık şekilde tevil edenlerle de birlikte de oturulmamalıdır.

69-Takva sahiplerine, inanmayanların hesabından herhangi bir sorumluluk yoktur. Fakat belki korunurlar diye hatırlatmak gerekir.

Rivayet edildiğine göre Sahabeler dediler ki: "Eğer bizler Kur'an-ı Kerim ile alay ettikleri her seferinde yanlarından kalkacak olursak, Mescid-i Haram'da oturamayız, tavaf edemeyiz. Bunun üzerine onlara bu ayet-i kerime ile ruhsat verilmiş oldu.

70- Dinlerini bir oyuncak ve bir eğlence edinen ve dünya hayatının aldattığı kimseleri (bir tarafa) bırak! Kazandıkları sebebiyle hiçbir nefsin felâkete dûçar olmaması için Kur'an ile nasihat et. O nefis için Allah'tan başka ne dost vardır, ne de şefaatçi. O, bütün varını fidye olarak verse, yine de ondan kabul edilmez. Onlar kazandıkları (günahlar) yüzünden helâke sürüklenmiş kimselerdir. İnkâr ettiklerinden dolayı onlar için kaynar sudan ibaret bir içecek ve elem verici bir azap vardır.

Dünya hayatına dalıp, din işlerini keyif ve isteklerine göre eğlence ve oyun kabilinden tutanlar veya din adına eğlence ve oyun gibi gönül eğlendirip aldatmaktan başka faydası olmayan şeylere tutunanları veya sorumlu oldukları hak

dini dünya hayatına aldanarak, sonucu ve ahireti hesaba katmayarak eğlence ve oyuncak yerine koyup alay edenleri veya dini, dünyaya ait gayeleri için eğlence edinenleri, özetle dinleri oyuncaktan ibaret olan ve dini oyuncak sayanları terket, bunlarla birlikte olma ve onlara karışma.

71- (Ey Muhammed! Onlara) de ki: Allah'ı bırakıp da bize fayda veya zarar veremeyecek olan şeylere mi tapalım? Allah bizi doğru yola ilettikten sonra şeytanların saptırıp şaşkın olarak çöle düşürmek istedikleri, arkadaşlarının ise: "Bize gel" diye doğru yola çağırdıkları şaşkın kimse gibi gerisin geri (inkârcılığa) mı döndürüleceğiz? De ki: Allah'ın hidayeti doğru yolun ta kendisidir. Bize âlemlerin Rabbine teslim olmamız emredilmiştir.

Bu âyet, tevhidi kabul ettikten sonra şirke dönen, tek bir ilâha kulluk ile çeşitli ilâhlara kulluk arasında tereddüt eden kimsenin şaşkınlığını, hayretini canlı ve müşahhas bir şekilde tasvir ediyor. Şeytanlar onu aldatıp Allah'ın yolundan saptırmışlar, küfre itmişlerdir. Bu halde şaşkın şaşkın dolaşırken, Peygamber ve müminler "Bize gel" diye doğru yola çağırmaktadırlar. İşte akıllı ve basiretli insana düşen, tereddüdden sıyrılarak, peygamber ve müminlerin çağrısına uymak ve imanın sağladığı huzur ve emniyete kavuşmaktır.

Ey Muhammed! Allah'dan başkasına dua edişlerini, yardım dileyişlerini, kendilerine bir yarar ya da zarar dokundurmaya güçleri yetmedikleri halde hayatlarının yönlendirilmesini Allah'dan başka kimselere teslim edişlerini açıkça anlat. Yalvardıkları bu şeylerin, put, heykel, taş, ağaç, ruh, melek, şeytan ya da insan olması fark etmez. Bunların hiçbirisi yarar ya da zarar sağlayamaz. Çünkü meydana gelen her hareket Allah'ın belirlediği bir kader doğrultusunda meydana gelmektedir. Allah'ın izin vermediği hiçbir şey meydana gelemez. "De ki; Allah'ı bırakıp bize ne yarar ve ne de zarar dokunduramayan putlarına mı yalvaralım?" Bu, topuklar üzerinden geriye dönmektir. Arkaya dönüştür. Hem de ilerleme kaydettikten ve yüceldikten sonra.

72- "Namazı dosdoğru kılın ve Allah'tan korkun." O, huzuruna varıp toplanacağınız Allah'tır.

İmandan sonra, farz olan en büyük ibadet namazdır. Namaz, imanın alameti, kalbin nuru, ruhun kuvveti ve mü'minin miracıdır. Bütün hak dinlerde namaz kılmak emredilmiştir. Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"İslâm beş temel üzerine bina edilmiştir. Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şahitlik etmek. Namazı dosdoğru kıl-

mak, zekâtı hakkıyla vermek, Kâbe'yi haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak. (Buhari, İman 1)

73- Gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratan O'dur. "Ol!" dediği gün herşey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir ve O, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır.

Kuşkusuz alemlerin Rabbine teslim olmak hem zorunlu, hem de gereklidir. Çünkü yaratıklar O'nun huzurunda toplanacaktır. O halde meydana gelmesi kesin olan toplanma gününde kendilerini kurtaracak şeye yönelmeleri, önünde sorumlu olarak dikilmeden önce, bugün tüm alemlerin teslim olduğu zata teslim olmak lazımdır.

O, gökleri ve yeri yaratmıştır. Bu yaratılışın dayanağı haktır. Batıl ise yerden koparılmış, köksüz kötü bir ağaç gibidir. Köpük gibi atılır gider. Çünkü hak gibi evrenin yapısında bir temele dayanmamaktadır.

Sur'a üfleneceği günde insanların mahiyetini bilmediği bir şekilde diriliş ve meydana gelme olayları gerçekleşecektir. Bunlar, yüce Allah'ın kendine özgü kıldığı `gayb'ın kapsamına girmektedirler. Sur'un kendisi de mahiyeti, hakikatı ve ölülerin karşılık vermesi açısından `gayb'ın sınırları içine girmektedir. Tercih edilen rivayetler bu konuda şöyle diyorlar: Bu, bir melek tarafından üflenen nurdan bir borudur. Bunun sesini kabirlerde olan herkes işitir ve dirilmeye başlar. Bu, ikinci üflemedir. Birincide ise, yüce Allah'ın dilediklerinin dışında göklerde ve yerde bulunan her şey yok olur. Nitekim Zümer suresinde yer alan bir ayette şöyle buyurulmaktadır: "Sur'a üflenince, Allah'ın dilediğinin dışında, göklerde ve yerde bulunanların hepsi düşüp ölür. Sonra sur'a bir daha üflenince hemen ayağa kalkıp bakışıp dururlar." (Zümer, 68)

Dersler ve İbretler:

1- Müslüman izzet ve şeref sahibi insandır. Bulunduğu yerde dinine ve dince kutsal sayılan şeylerle alay edilmesine, küfredilmesine asla müsamaha gösteremez. Bu tür konuşmalara öncelikle engel olmak zorundadır. Ama engel olacak gücü yoksa en azıdan o ortamı terk etmelidir.

2- Günümüzde bir takım sapıklar, toy delikanlılar çıkmış din hakkında ileri geri konuşuyorlar. Bunlar islamla alay etmiyor, küfretmiyor ama İslam ulemasını aşağılıyorlar, dini heva ve heveslerine göre yorumluyorlar. Bunlar şöhret budalası ukalalardır. Maalesef insanların birçokları bu cahillerin arkasından gitmekte ve onlara destek olmaktadırlar. İşte bu tür kişilerin yaptıkları konuşmalar da -isterse iyi niyetle yapılmış olsun- dinle alay etmek hükmündedir. Bu gibi

şahısların mekânlarına giderek veya onları çağırarak konuşmalarını dinlemek de caiz değildir.

3- İnsanlarda öyleleri vardır ki bunlar "ben de Müslümanım" derler ama onlar için dinin hiçbir yaptırım gücü, hiçbir değeri yoktur. Ayrıca da ahiret var mı, yok mu hiç hatırlarına gelmez. Kendilerine Allah Resulü ve sahabesin yaşadığı İslam hatırlatılınca yüzleri ekşir. Mesala dinin temizliğe, sağlığa, komşu haklarına, ana ve babaya itaata dair hükümlerini kabul ederler ve överler. Fakat iş çıplaklığın, faizin, içkinin yasak olmasına gelince burada duraklar ve birtakım lakırdılar ederler. İşte bunlar da dinlerini alaya alanlardır.

34. DERS

Hadis

Evlilik

١١٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا، فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبَتْ يَدَاكَ». (بخاري: ٥٠٩٠)

118- Ebu Hüreyre (ra)'dan rivâyete göre Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "**Kadın ile dört sebepten ötürü evlenilir: Mal varlığı olduğu için, nesebi (soyu) için, güzelliği için veyahut da dindarlığı için. Sen dindar olanını tercih et, aksi halde zora ve sıkıntıya düşersin.**" (Tecrid,1493)

١١٩ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما - قَالَ: قِيلَ لِلنَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم -: أَلا تَتَزَوَّجُ ابْنَةَ حَمْزَةَ؟ قَالَ: «إِنَّهَا ابْنَةُ أَخِي مِنَ الرَّضَاعَةِ». (بخاري: ٥١٠٠)

119- İbn Abbas'tan (ra) rivâyete göre, diyor ki: Peygamber (sav)'e: **"Sen, Hamza'nın kızı ile neden evlenmiyorsun?" denmesi üzerine Resûlullah (sav): "O, benim sütkardeşimin kızıdır" buyurdu.** (Tecrid,1838)

١٢٠ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - نَهَى عَنِ الشِّغَارِ. (بخاري: ٥١١٢)

120- İbn Ömer'den (ra) rivâyete göre: "**Peygamber (sav), arada herhangi bir mehir olmaksızın şiğar evlenmesini (berdel evliliğini) yasakladı.**" (Tecrid,1843)

١٢١ - عَنْ خَنْسَاءَ بِنْتِ خِذَامٍ الأَنْصَارِيَّةِ - رضي الله عنها -: أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ ثَيِّبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ، فَأَتَتْ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - فَرَدَّ نِكَاحَهُ. (بخاري: ٥١٣٩)

121- Ensar'dan olan Hizam kızı Hansa (ra)'dan rivâyete göre: **"Kendisi dul olduğu halde babası onu istemediği biriyle evlendirmek istemiştir. O da hemen Resûlullah'a gelmiş ve Resûlullah (sav) de bu nikâhı (evliliği) iptal etmiştir."** (Tecrid,1850)

١٢٢ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما - كَانَ يَقُولُ: نَهَى النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - أَنْ يَبِيعَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ، وَلا يَخْطُبَ الرَّجُلُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ حَتَّى يَتْرُكَ الْخَاطِبُ قَبْلَهُ أَوْ يَأْذَنَ لَهُ الْخَاطِبُ. (بخاري: ٥١٤٢)

122- İbn Ömer (ra)'dan rivâyete göre, demiş ki: **"Peygamber (sav), birinizin alışverişi üzerine bir başkasının gelip alıcı olarak o pazarlığa katılmasını yasaklamıştır. Aynı şekilde, bir kadını isteyen bir kimse, kendisi bu isteğinden vazgeçmedikçe veya izin vermedikçe onu istemeyi de yasaklamıştır."** (Tecrid, 1851)

١٢٣ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «أَمَا لَوْ أَنَّ أَحَدَهُمْ يَقُولُ حِينَ يَأْتِي أَهْلَهُ: بِاسْمِ اللهِ، اللَّهُمَّ جَنِّبْنِي الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا، ثُمَّ قُدِّرَ بَيْنَهُمَا فِي ذَلِكَ، أَوْ قُضِيَ وَلَدٌ، لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا». (بخاري: ٥١٦٥)

123- İbn Abbas (ra)'ın rivâyete göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "**Onlardan herhangi bir erkek cinsel ilişki amacıyla eşine yaklaşırken, eğer "Bismillah! Allah'ım! Şeytanı benden uzaklaştır ve bize rızık olarak ikram edeceğin yavrularımızdan da uzaklaştır" diye dua ederse, sonra da bu ilişki sebebiyle ikisi arasında bir çocuk takdir olunursa, ebedi olarak şeytan ona zarar veremez."** (Tecrid,1854)

Dersler ve İbretler:

1- Evlilik: Bir kadınla erkek arasında, bunların birbirlerinden meşru olarak istifade etmek arzusu ile yapılan bir akittir. Dinimizce evliliğin en büyük gayesi, kendine ve toplumuna sahip çıkan İslam'ı bir hayat nizamı olarak kabul eden Hz. Muhammed (sav) ümmetinin çoğalmasıdır. Peygamber (sav) bir çok hadislerinde evliliği teşvik ederek, Kıyamet günü ümmetinin çokluğuyla iftihar edeceğini belirtmiştir.

2- Şeytandan korunmanın ve azgın şehevi arzulardan kurtulmanın yolu evliliktir. Nefis ayaklandığında artık ona ne akıl ve ne de din karşı koyabilir. Şeytanın insanı saptırmada, Allah'a kulluktan uzaklaştırmada kullandığı en cazip vasıtalardan birisi hiç şüphesiz şehvettir. Evlilikle birlikte insan, fıtratındaki şehvet arzusunu meşru yollardan gidermiş olur.

3- Evlilikle birlikte cinsi sapıklıklar ortadan kalkar. Evliliklerin olmadığı ya da kolaylaştırılmadığı toplumlarda sapıklıklar çoğalır, namuslar tehdit altında kalır, tecavüzler artır.

4- Evlilik, eşlerin ibadetlerinde ve Allah'ın emir ve yasaklarına uymada büyük bir güç kaynağıdır. Eşlerin birbirleriyle sohbetleri ve eğlenmeleri nefislerin yatışması ve rahatlaması için birebirdir. Bunun için evlilik bu alanda da insana büyük fayda sağlamaktadır.

5- Evlilik, eşler için bir sevap havuzudur. Mü'min erkek ve kadının en büyük hedefi, doğumla ölüm arasındaki kısa zamanı, Allah'ın rızasını kazanacak ameller işleyerek geçirmektir. Evlilik de salih ameller kazandıran bir ibadettir.

6- Evlilik, kadının değerini artırır. Evliliğin kendisine sunduğu haklar vesilesiyle evlilik boyunca ve evliliğin sona ermesi halinde (boşanma veya kocanın vefatı v.s.) elde edeceği haklar bellidir. Mağdur olmaz. Ama evlilik dışı ilişkilerin yaygınlaştığı ve teşvik edildiği günümüz toplumlarında kadın daima bir mal gibi görülmekte ve kullanıldıktan sonra atılmaktadır.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Kur'an ve Sünnet Işığında Evlilik ve Mahremiyetleri / Sadık Akkiraz

34. DERS

Davet Fıkhı

İletişim Araçlarının Hazırlanması

Modern çağda haberleşmenin, iletişim araçlarının büyük bir önemi bulunmaktadır. Bu nedenle bütün devletler iletişim konularına çok büyük önem vermekteler ve bu alanda büyük harcamalar yapmaktadırlar. Hatta bu konuda özel fakülteler, İletişim Fakültesi adıyla hizmet alanına sokulmuştur. Dahası bazı ülkelerde konu ile ilgili özel bakanlık bile vardır. Bu bakanlık İletişim Bakanlığı unvanıyla hizmet vermektedir. Ki bu bakanlık, devletle ilgili, ülkeyi alakadar eden tüm iletişim ve haberlerden sorumlu bakanlık olarak hizmet verirken, konu ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların da doğrudan sorumlu ve yetkili kurumdur.

Bakanlık sorumlu olduğu alanla ilgili tüm kurum ve kuruluşlara gereken yardımı sağlar. Çünkü modern çağda iletişim ve haberleşme konuları büyük bir önem arz etmektedir. Modern bilimlerden, icatlardan, buluşlardan, yeniliklerden gerek birey, gerek toplum ve aile bağlamında olsun, gerekse devlet ve toplum bağlamında olsun her alanda büyük bir öneme haizdir.

İletişimin Önemini Aşağıda Görüleceği Gibi Açıklamak Mümkündür

1- Halkı her alanda bilgilendirmek, bilginin her çeşidinden haberdar etmek ve gerçeklerle ilgili malumatı sunmaktır. Konu etrafında toplumda önemli olan işleri ve durumları adil bir biçimde düzene sokmak, içerisinde yaşanılan toplumun durumunu çok iyi kavramak, toplumla birlikte bireylerin de olaylardan haberdar olabilecekleri tarzda gerekli iletişimi sağlamaktır.

2.Her zaman uyanık olmalarının sağlanması, tespit edilen gerçeklerden haberdar edilmeleri, zihinlerinin aydınlatılması, akli yönden kültürlü olarak yetiştirilmeleri için eğitilmeleri de gerekir. Hurafelerden, efsanelerden, zarar verici ve huzur bozucu bid'atlerden uzak tutulmaları ve uyarılmaları gerekir. Böylece hayat tarzlarında bir değişim olabilsin, fikir bakımından üstün bir düzeye ulaşabilsinler. Bu da ancak onlara hayatın olumlu olan tarafların göstermek ve öğretmekle sağlanabilir.

3.Toplumun inanç, akide, adap, ahlak, miras ve her türlü kültürel ve tarihî değerleri de iletişim araçları yoluyla aktarılmalıdır ki, toplum sahip olduğu ortak kültürel mirasla şahsiyet kazansın ve hızlı bir şekilde ilerleyebilsin ve birbirleriyle kenetlenmiş şahsiyet sahibi bir ülke konumuna gelmiş olabilsin.

4.Hükûmetlerin değişmesi, birtakım sıkıntıların ortaya çıkması sebebiyledir. İşte iletişim araçları bunlarla ilgilenirler, toplumda olup biten siyasi, sosyal ve düşünce bağlamındaki tartılmaları, anlaşmazlıkları, haklı-haksız çekişmeleri gündeme sokar. İletişim araçları, medya bütün bunları halka ulaştırmada aracılık eder.

Hatta kimi zaman toplumda anarşi ve huzursuzluk doğuracak haberler de yayımlanır, halkı galeyana getirecek olaylardan söz edilir. Medya bu gibi konularda o kadar etkili olur ki, çıkardığı yaygaralar yüzünden hükûmetler değişir, hükûmetin bakanları değişir. Hatta devletin rotası bile değişebilir. Toplumda kin, nefret, hoşnutsuzluk ve düşmanca hisler pompalanmaya başlanır. Belli ve bilinen bir tabakaya, bir cemaate veya gruba karşı iftira kampanyalarına girişilebilir, bu ve benzeri birçok olaylar meydana gelebilir. Bütün bunlar konusunda medyanın her türünün iletişim araçları olarak toplun üzerindeki etkileri hiçbir zaman inkâr edilemez.[1]

Kur'an-ı Kerim, ümmete, iletişim araçlarından da yararlanmamızı emrediyor ve bu yolu da bize gösteriyor. Çünkü halkı davet etmede, gidilen en mükemmel yolun hangisi olması gerektiğini öğretmede ve haber vermede iletişimin rolü çok büyüktür.

Örneğin Kur'an-ı Kerim, olayları aktarmada insanların gönüllerini fethedecek bir tarzda aktarır, onların akıllarını etkiler. Böylece halkı en iyiye, mutluluğa, dünya ve ahiret saadetine yönelmeye doğru yönlendirir.

Nitekim Kur'an'da inen birçok ayetlerin birtakım belli olaylardan ve durumlardan hemen sonra veya bir müddet sonra indiğini, ya da belli bir mesele ile ilgili olarak indiğini biliyoruz. Örneğin Yahudiler, Hz. Peygamber (sav)'den şu gerçeği sormuşlardı. Eski dönemlerde bazı peygamberler semavi kitaplar toptan inmişti. Bu nedenle, Kur'an'ın da öyle indirilmesi gerekmez miydi? Nitekim Hz. Musa'ya da Tevrat, toptan inmişti. İşte Yahudilerin bu sorusu üzerine şu ayet inmişti:

"İnkâr edenler, 'Kur'an ona bir defada toptan indirilseydi ya!' dediler. Biz, Kur'an'la senin kalbini pekiştirmek için onu böyle kısım kısım indirdik ve onu ağır ağır okuduk. Onlar sana hiçbir misal getirmezler ki buna karşılık sana gerçeği ve en güzel açıklamayı getirmiş olmayalım." (Furkan, 32-33)

Kur'an-ı Kerim ayetleri, peyderpey, meydana gelen olaylara göre inmiştir. Bunun da toplum üzerinde, haberin duyulması ve aralarında yayılması için çok

[1] Faruk es-Savi, Fıhu'd Daveti'l İslamiyye inde'l Mevdudi, s. 20-21

büyük bir etkisi vardı. Bu nedenle tüm hedeflerini kısa bir zaman dilimi içerisinde çözmek mümkün değildi. Ancak böyle muhatabı aciz bırakan olan bir yöntemle mümkün olabilirdi. Bu iletişimin en önemli hususlarını şöylece açıklamak mümkündür:

Toplumda meydana gelen yeni olaylar ve problemler karşısında, toplumsal hayatta, bu problemlerin Resûlullah (sav)'den çözüme bağlanması isteniyordu. Bu nedenle tedricilik esastır.

Mesela şu olayı örnek olarak verebiliriz. Abdullah bin Revaha, kendisine ait olan siyahi bir cariyesini azat eder ve sonra da onun ile evlenir. Çünkü bu cariye müslüman olmuştu. Abdullah bin Revaha'nın bu cariyesiyle evlenmesi yüzünden Müslümanlar onu kınarlar ve "Başka kadın bulamamış da gidip cariyesiyle evlenmiş." demeye başladılar. Oysa onlar istiyorlardı ki, Abdullah bin Revaha, müşrik olan hür bir kadınla evlensin. Böylece soylu bir nesil sahibi olacağını düşünerek cahilî düşüncenin peşinden gidiyorlardı.[2]

İşte bunun üzerine şu ayet nazil olur:

"İman etmedikleri sürece Allah'a ortak koşan kadınlarla evlenmeyin. Allah'a ortak koşan kadın hoşunuza gitse de, mümin bir cariye Allah'a ortak koşan bir kadından daha hayırlıdır. İman etmedikleri sürece Allah'a ortak koşan erkeklerle, kadınlarınızı evlendirmeyin. Allah'a ortak koşan hür erkek hoşunuza gitse de; iman eden bir köle, Allah'a ortak koşan bir erkekten daha hayırlıdır. Onlar ateşe çağırırlar, Allah ise izniyle, cennete ve bağışlanmaya çağırır. O, insanlara ayetlerini açıklar ki, öğüt alıp düşünsünler." (Bakara, 221)

Cahiliye dönemindeki âdet ve gelenekler, İslam gelinceye dek, hep nesep ve soy üstünlüğü ile övünürlerdi. İşte bu olay sebebiyle ileri geri konuşan insanlar oldu. Artık İslam'ın, diğer sistemlerden ve nizamlardan bu noktada bir farkının olduğu ve bu hususun da insanlara açıklanmasının zamanı gelmişti.

İslam'ın diğer nizamlardan farkı, takva yönüydü. İslam insanların ırkına, milletine bakmaz, onların Allah'ın dinine olan bağlılık ve samimiyetine, Allah'ın azabından ne kadar korktuklarına bakar. Bu, Müslüman'ın kâfirlerden üstün olduğunun bir delili oluyordu. Hatta söz konusu mümin bir köle veya cariye de olsa, özgür olan bir kâfir erkek veya kadından Allah nezdinden daha üstün ve daha değerliydi. Ayet de bize bu gerçeği hatırlatıyordu.[3]

[2] Süyuti, El-İtkan fi Ulumi'l Kur'an, 1/42

[3] Muhammed Tullabi, El-Üslubu'l İ'lami fi'l Kur'ani'l Kerim, s. 17

34. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Âlimler ve Tasavvuf

Alimlerimiz, ilimsiz tasavvuf insanı zındık yapar, sapık yapar. Tasavvufsuz ilim de insanı fâsık yapar demişlerdir.

Esas olan ilim ve amelin, ilim ve ibadetin beraber yürümesidir. Zater selef âlimlerimiz bunu beraber yürütmüşlerdir. Ancak bu gün bakıyoruz sanki bir âlim ilimle meşgul olmuşsa, hiç tasavvufla meşgul olmamış. Bir adam tasavvufla meşgul olmuşsa, ilimden hiç nasip almamış gibi takdim ediliyor. İşin aslı öyle değildir. Hatırat kitaplarına bakıyoruz. Gerçekten ilimle uğraşan adamların, istisnasız diyebileceğimiz şekilde tasavvufî yönlerinin de olduğunu görüyoruz. Tekke ve medrese hayatı beraber gitmiştir. Şimdi alimlerimizden örnekler vereceğim. Örnekleri seçerken de İslam alemine mal olmuş âlimlerden seçme yapacağım.

Mesela Endülüs'ten İbn Hazm hicrî 456 (M:1064) da vefat etmiştir. Bu zatın dört yüz kadar eseri olduğu söylenir. Bu eserler ne ile ilgili, onu da söyleyeyim. Fıkıh usulünden tutun, tasavvufuna, hatta romanına varıncaya kadar eserler yazmış. İbn Hazm, anlatılırken tasavvufî yönünden hiç mi hiç bahsedilmez. Halbuki bu zatın tasavvufla ilgili eserleri de var ve ulema zincirinin içerisinde sûfiliği ile de ön plana çıkan birisidir. Yani İbn Hazm aynı zamanda sufiyyedendir.

Yine Endülüs'ten ikinci bir örnek 790 (M:1388)'da vefat etmiş. Şâtıbî'dir. Şatıbî'nin el'Muvâfakat adlı eserini kelime kelime okudum. Dört cilttir. O eserde Şatıbî'yi çok mutaassıp bir selef ulema taraftarı ve hürmetkârı olarak; ayrıca çok mutaassıp bir sûfî olarak ve geçmiş sûfilere çok hürmetkâr birisi olarak gördüm. Bizim ilmiye sınıfının Şâtıbî'yi takdim edişine bakarsanız, sadece kuru bir âlimdir, tasavvufî yönü hiç yoktur sanki. Ama Muvâfakat'ı, Şâtıbî'yi bize öyle anlatmıyor. O kitabı okurken bazı notlar almıştım. O notlardan bazılarını seçerek takdim edeceğim.

Mesela 4. cildin 80 ve 82. sahifelerine bakarsanız, Şatıbî'nin keşf, ğayba vakıf olma, dolayısıyla bu yöndeki kerametlerle ilgili îzâhlarını bi okuyun. Bakalım ne diyeceksiniz. Bir de ben şunu hayretle görüyorum: Tasavvufa antipati duyan

kimileri, Şatıbî'yi çok hararetle tavsiye edebiliyorlar. Yani tasavvuf karşıtı bir insan, Şatıbî'yi tavsiye edebiliyor. O zaman ben bu tavsiyeden şunu anlıyorum: Şatıbî'yi tavsiye eden bu tasavvuf karşıtı kişi, Şâtıbî'yi okumamış ve anlamamış. Okusa tavsiye edemez çünkü. Kendisi karşı çıkacak. Okumadan ezbere tavsiye ediyor demek ki Şâtıbî çok ciddi bir Endülüs âlimi. Çok ciddi bir sûfîdir hem de.

Bir başka örneğe geçiyorum. Şafiilerden İmam Gazzali (555 / 1111). Gazzali denilince alimliğin yanısıra mutlaka sûfi bir zat akla gelir. Yine Şafiilerden İzz b.Abdisselam (660 / 1262). İzz b. Abdisselam bid'atlerle en çok mücadele eden bir alimimizdir. O da aynı zamanda bir sûfidir. Yine şafiîlerden hayatı bile keramet olan bir alim. İmam Nevevî (676 / 1277). Kırk küsur yıllık ömre neredeyse yüz ciltlik eser sığdırmış bir alimimiz. Fıkıh ve hadiste kendisine mutlaka müracaat edilir. İşte bu alim aynı zamanda bir sûfidir. Onun bu konuda da eserleri vardır.

Hanefilerden İbn Abidin (1252 / 1827)'in kitabı Reddu'l-Muhtar'ı anıldığı zaman Hanefi fıkhının ansiklopedisi akla gelir. Türkçeye 17 cilt halinde tercüme edilmiştir. İşte bu fıkıh kitabının sahibi İbn Abidin fakihtir, fıkıhçıdır, âlimdir. Şimdi bu zat bize anlatılırken, sadece bir fakih olarak anlatılır, başka bir yönü yoktur gibi takdim edilir. Halbuki bu zat aynı zamanda dört dörtlük bir müriddir, bir sûfîdir. İbn Abidin sufilikle alakalı iki risale yazmıştır. Birinde kırklar dediğimiz ebdallar ve evtad denilen kişilerden, kutub, üçler ve yedilerden bahsediyor.

Onların hallerini anlatıyor. Bir tanesi de Mevlana Hâlid-i Bağdâdi'den bahsediyor. Risale tümden Halid-i Bağdadi ile ilgilidir. Mevlana Halid-i Bağdadi Nakşibendîlik silsilesinde önemli yeri olan, kavşak noktasında bulunan bir zattır. Ömrü 50-52 yıl sürmüştür. Ama ilmiyle, tasavvufî yönüyle çevresini o kadar etkilemiştir ki o çevredeki âlimler onun cazibesinden kurtulamamışlardır adeta. İşte Mevlana Halid-i Bağdadî'nin müridlerinden bir tanesi İbn Abidin'dir.

Bunun gibi güçlü bir örnek daha vereceğim şimdi : Âlûsî meşhur tefsirci. Âlûsî, onun Ruhu'l Meânî diye bir tefsiri vardır. Tefsir denildiği zaman Ruhu'l Meânî'ye mutlaka müracaat edilir. Âlûsî de Halid-i Bağdadi'den etkilenmiş ve ona mürid olmuştur. Çok ilginçtir yani. Bakın, İslam alemi çapında tefsircileri etkilemiş, fukahayı etkilemiş. kelamcıları etkilemiş, hadisçileri etkilemiş ve yanılmıyorsam 300 civarında halife yetiştirmiştir Halid-i Bağdadi.

Halid-i Bağdadi kendisi de ulemadandır. Kendisinde tasavvufi eksikliği hissettiği için Mekke'den aldığı bir işaretle taa Hindistan'a gitmiştir. Delhi'ye varmış orada Nakşibendiye'nin şeyhi olan Abdullah ed-Dihlevi'den el alıp gelmiştir. Mekke nere… Hindistan nere? Demek alim insan belli bir seviye ilim aldıktan sonra normal olarak bu eksikliği hissediyor. Bu hisse kulak verenler tasavvufi yola da süluk etmiş oluyorlar.

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır dediğimiz zaman akla ne gelir? Tefsir gelir. Biz onu sadece bir tefsirci olarak biliriz. Başka yönünü bilmeyiz. Hâlbuki Elmalı M.Hamdi Yazır, Es'ad Erbîlî'nin mürididir. Elmalı, Es'ad Erbîlî'den Şeyh-i Asr (Asrın şeyhi) diye bahsediyor.

Kısacası ulemamızın tümü için şunu söyleyebiliyoruz: Hepsinin zahirî ilmin yanısıra tasavvufî hayatları, nafile ibadet hayatları vardı. Onların nurlu / feyizli halleri zaten bu hayatlarından kaynaklanıyordu.

Bu yazıyı buraya kadar Orhan Çeker Hoca'nın aynı isimli makalesinden özetleyerek aldık. Buna son birkaç ilave yaparak konuyu kapatalım.

Ömrünün büyük bir kısmı Paris'te gayri Müslimlerin arasında geçen merhum Muhammed Hamidullah, tasavvufun ve sufilerin tebliğdeki rolüne dair şunları söylemektedir:

"Benim yetişme tarzım rasyonalisttir. Hukukî çalışma ve incelemeler bana, inandırıcı bir şekilde tarif ve ispat edilemeyen her şeyi reddettirmiştir. Muhakkak ki ben namaz, oruç vs. gibi İslâmî vazifelerimi tasavvufî sebeplerle değil, hukukî sebeplerle ifa ediyorum. Kendi kendime diyorum ki: Allah benim Rabbimdir. Sahibimdir. O bana bunları yapmayı emretmiştir, o hâlde yapmalıyım. Bundan başka, hak ve vazife birbirine bağlıdır. Allah bunları ben istifade edeyim diye bana emretmiştir; şu halde ben ona şükretmekle vazifeliyim.

Batı toplumunda, Paris gibi bir muhitte yaşamaya başladığım zamandan beri hayretle görmekteyim ki, Hristiyanları İslâm'ı kabule sevk eden ne fıkıh ne de kelam alimleridir. Fakat Muhyiddin İbn-i Arabî'dir. Bu konuda benim de şahsî müşahedelerim olmuştur. İslâmî bir konuda benden bir izah istendiği zaman, benim verdiğim, aklî delillere dayanan cevap soranı tatmin etmiyordu; fakat tasavvufî izah meyvesini vermekte gecikmiyordu. Bu konuda tesir gücümü gittikçe kaybettim. Şimdi inanıyorum ki, Hülâgû'nun yakıp yıkan istilâlarından sonra Gazan Han zamanında olduğu gibi, bugün en azından Avrupa ve Afrika'da İslâm'a hizmet edecek olan ne kılıç, ne de akıldır; fakat kalp ve tasavvuftur. Bu müşahededen sonra tasavvuf konusunda yazılmış bazı eserleri incelemeğe başladım. Bu, benim gözlerimi açtı. Anladım ki; Hazret-i Peygamber zamanındaki tasavvuf ve büyük İslâm mutasavvıflarının yolu ne kelimeler üzerinde uğraşmak, ne de manasız şeylerle meşgul olmaktır; fakat insan ile Allah arasındaki en kısa yolda yürümektir, şahsiyetin geliştirilmesi yolunu aramaktır. İnsan kendisine yüklenen vazifelerin sebeplerini arıyor. Manevi sahada maddî izahlar bizi pek uzağa götürmektedir; ancak manevi izahlardır ki, insanı tatmin etmektedir. (Mustafa Kara, Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri, s. 542-543)

35. DERS

Tefsir

Hesapta Herkes Yapayalnızdır

(En'am Sûresi, Âyet: 93-99)

وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِباً اَوْ قَالَ اُوحِيَ اِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ اِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ ۗ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظّٰلِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُوٓا اَيْدِيهِمْ ۚ اَخْرِجُوٓا اَنْفُسَكُمْ ۖ اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِهٖ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٩٣﴾ وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادٰى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَٰٓاءَ ظُهُورِكُمْ ۚ وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَٰٓاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكٰٓؤُا ۖ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿٩٤﴾ اِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى ۖ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ۖ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ ﴿٩٥﴾ فَالِقُ الْاِصْبَاحِ ۚ وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَناً وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَاناً ۚ ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٩٦﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٩٧﴾ وَهُوَ الَّذِي اَنْشَاَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ ۗ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ﴿٩٨﴾ وَهُوَ الَّذِي اَنْزَلَ مِنَ السَّمَٰٓاءِ مَٰٓاءً ۚ فَاَخْرَجْنَا بِهٖ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِراً نُخْرِجُ مِنْهُ حَباً مُتَرَاكِباً ۚ وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنّٰتٍ مِنْ اَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهاً وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ ۗ اُنْظُرُوٓا اِلٰى ثَمَرِهٖٓ اِذَٓا اَثْمَرَ وَيَنْعِهٖ ۗ اِنَّ فِي ذٰلِكُمْ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٩٩﴾

93. Allah'a karşı yalan uydurandan yahut kendisine hiçbir şey vahyolunmadığı halde bana da vahyolundu diyenden ve Allah'ın indirdiği gibi ben de indireceğim diyenden daha zalim kim vardır? O zalimler, ölümün (boğucu) dalgaları içinde, melekler de pençelerini uzatmış, onlara: "Haydi canlarınızı kurtarın! Allah'a karşı gerçek olmayanı söylemenizden ve O'nun âyetlerine karşı kibirlilik taslamış olmanızdan ötürü, bugün alçaklık azabı ile cezalandırılacaksınız." derken onların halini bir görsen!

Müseylemetü'l-Kezzâb ve Esved-i Ansî gibi yalancı peygamberler, "Bana da vahiy geliyor" diyerek peygamberlik iddiasında bulundular. İşte bu âyet onlar hakkında nâzil olmuştur.

Müseyleme, onun karısı Seccah binti Haris ve Esved -el Ansi Hz. Peygamber (sav) Efendimiz daha hayatta iken peygamberlik iddiasında bulunmuş ve Yüce Allah'ın kendilerine vahiy gönderdiğini iddia etmişlerdi. "Ben de Allah'ın indirdiği ayetlere benzer indireceğim" ya da `Bana vahiy geldi' diyen kişiye gelince, İbni Abbas'dan gelen bir rivayete göre bu, Abdullah b. Sa'd b. Ebu Sarh'dır. Bu adam Müslüman olmuş ve peygamberimizin vahiy katibi olmuştu. `Mü'minun' suresindeki, `Andolsun ki, biz insanı süzme çamurdan yarattık" (Mü'minun, 12) ayeti indiğinde, Peygamberimiz (sav) Efendimiz yazması için onu çağırdı. "Sonra onu bir başka yaratılışla meydana getirdik" (Mü'minun, 14) ayetini yazınca, Abdullah insanın yaratılışı hakkında anlatılan bu ayrıntılara şaşırmış ve "Yaratıcıların en güzeli olan Allah yücedir" demişti. Resulullah (selâm üzerine olsun), 'Aynı şimdi bana vahyedildi' dediği zaman, Abdullah'ın içine kuşku düşmüş ve `Şayet Muhammed doğru söylüyorsa ona vahiy geldiği gibi bana da vahiy geliyor. Yok, eğer yalan söylüyorsa ben de onun dediği gibi dedim' der ve İslâmdan çıkıp müşriklere katılır."

Müseylemeyi öldüren Hz. Vahşi (ra) olayı şöyle anlatıyor: "Allah Resûlü (sav) vefat ettikten sonra yalancı Müseyleme ortaya çıktı. Kendi kendime, 'Mutlaka onun için gideceğim. Belki onu öldürürüm de Hamza'ya karşı günahımı telafi etmiş olurum.' dedim. Herkesle birlikte yola çıktım. Onunla ilgili olanlar olmuştu. Bir duvar yıkıntısının yanında duran bir adam gördüm. Gri bir deveye benziyordu, başı dağınıktı. Mızrağımla onu vurdum. Göğsünün ortasından girip iki omzunun arasından çıktı. Ensar'dan bir adam da onun üstüne saldırdı, kılıcıyla kalçasına vurdu."

94. Andolsun ki, sizi ilk defa yarattığımız gibi teker teker bize geleceksiniz ve (dünyada) size verdiğimiz şeyleri arkanızda bırakacaksınız. Yaratılışınızda or-

taklarımız sandığınız şefaatçılarınızı da yanınızda göremeyeceğiz. Andolsun, aranız açılmış ve (tanrı) sandığınız şeyler sizden kaybolup gitmiştir.

Her şeyi kaybettiniz. Herkes sizden ayrıldı. Yanınızda kimse yok. Yapayalnız ve tek başınasınız. Tıpkı ilk defa birer birer yaratıldığınız gibi. Her kes anasının karnından tek başına, çıplak, elbisesiz ve zavallı olarak doğar. İşte şimdi de mal, süs eşyası, çoluk-çocuk, dünya nimeti, mevki ve güç adına her şeyi arkada bıraktınız. Hepsi geride kaldı. Hiçbir şey yok yanınızda. Az veya çok hiçbir şeye gücünüz yetmez artık. Her şey koptu... Aradaki bağı oluşturan her şey... Tüm nedenler ve ipler kesilip gitti.

95. Şüphesiz Allah, tohumu ve çekirdeği çatlatandır, ölüden diriyi çıkaran, diriden de ölüyü çıkarandır. İşte Allah budur. O halde (haktan) nasıl dönersiniz!

Hiç kuşku yok ki, bu bir mucizedir. Her an uyuyan bir bitkiden sessiz bir tane parçalanmaktadır, Donuk bir çekirdekten yükselen bir ağaç fışkırmaktadır. Tane ve çekirdekte gizlenen, bitki ve ağaçta gelişen hayat, gerçek mahiyetini ve kaynağını yüce Allah'dan başka hiç kimsenin bilemediği gizli bir sırdır. Bugün insanlık görebildiği tüm hayat belirtilerine ve şekillerine, ortaya çıkardığı çeşitli özellik ve aşamalarına rağmen, ilk insan gibi bilinmez bir sırla karşı karşıyadır. Hayatın fonksiyon ve görünümünü algılıyor, ancak kaynağını ve özünü algılayamıyor. Ve hayat yoluna devam ediyor, bu mucize her an gerçekleşiyor.

96. O, sabahı aydınlatandır. O, geceyi dinlenme zamanı, güneş ve ayı (vakitlerin tayini için) birer hesap ölçüsü kılmıştır. İşte bu, azîz olan (ve her şeyi) pek iyi bilen Allah'ın takdiridir.

Karanlığın içinden şafağın söküşü hareketi şekil bakımından tane ve çekirdeğin yarılıp yeşermesini andırmaktadır. Tane ve çekirdeğin yarılıp yeşermesi ile şafağın söküşü ve gecenin dinlendiriciliği arasında bir ilgi söz konusudur.

Güneş ve Ay'ın düzeninden hesap, ay ve yılların sayısının tespiti için yararlanılmaktadır. Her ikisi de son derece hassas bir hesaba göre akıp gitmektedir. Dünyanın güneşin önünde kendi ekseni etrafında dönüşü, ayın bu hacimde ve dünyadan bu uzaklıkta oluşu, aynı şekilde güneşin bu hacimde, bu uzaklıkta ve bu sıcaklıkta oluşu bir tesadüf değildir. Evet, bütün bunlar her şeye gücü yeten otorite sahibi `Aziz' ve bilgisi herşeyi kapsayan Yüce Allah'ın belirlediği ölçülerdir. Şayet yüce Allah'ın belirlediği bu ölçüler olmasaydı yeryüzünde hayat bu şekilde ortaya çıkmazdı, tane ve çekirdekten bitki ve ağaç fışkırmazdı.

97. O, kara ve denizin karanlıklarında kendileri ile yol bulasınız diye sizin için yıldızları yaratandır. Gerçekten biz bilen bir toplum için ayetleri geniş, geniş açıkladık.

Yıldızlar, Güneş ve Ay dışında gökten ışık saçan cisimlerdir. İnsan onlar vasıtasıyla yolunu bulur, kaybolmaktan emin olur. Yanlışlık yapmaktan, şaşırıp kalmaktan kurtulurlar. Yıldızlar astronomi bilginlerinin anlattıkları gibi milyonlarcadırlar. Keşfedilenleri ise keşfedilmeyenlere nispetle pek azdır.

98. O, sizi bir tek nefisten (Âdem'den) yaratandır. (Sizin için) bir kalma yeri, bir de emanet olarak konulacağınız yer vardır. Anlayan bir toplum için âyetleri ayrıntılı bir şekilde açıkladık.

Bu âyette anlatılan kalma yerinden maksat, babaların sulbü veya hayata elverişli olan yeryüzü; emanet olarak konulacak yerden maksat da ana rahmi veya mezardır.

Tohum ve ağaç, baba ve evlat, kökler ve dallar birbirinin sebep ve malûlü değil; sebep ve müsebbebi, yani oluş yolu ve emanet edilen yeridir. Bunların emanet bırakılması ve devamlılıkları da beka ve sebebin daralmasının, yaratıcı olan Allah'ın varlığının ve tesirinin çeşitli delaletleridir. Kendini bilmiyenler için ne kadar açıklama yapılsa boştur. Nefsini bilenler için de gerçekte mevcut olan açıklamayı anlamak için bu âyet en büyük tetkik ve tahlil anahtarıdır.

99- O, gökten su indirendir. Her bitkiyi onunla bitirdik, ondan bitirdiğimiz yeşilden, birbirine benzeyen ve benzemeyen yığın yığın taneler, hurmaların tomurcuklarından sarkan salkımlar, üzüm bağları, zeytin ve nar çıkardık. Ürün verdiklerinde ürünlerine, olgunlaşmalarına bir bakın. Bunlarda, inananlar için, şüphesiz, deliller vardır.

Yüce Allah hurma, üzüm ve bunlardan başka meyve ve ürünler dışında bütün bitkiler arasında özellikle zeytini ve narı söz konusu etmektedir. Bunların içinde şekilleri ve yaprakları itibariyle birbirine benzeyen, birbirine yakın fakat meyvelerinin şekli, tadı, tabiatı birbirinden ayrı olanlar vardır. Kimisi tatlı, kimisi ekşi, kimisi acıdır. İşte bütün bunlar yaratanın kudretine delildir.

İbretle ve dikkatle ağaçlara, bitkilere, meyve verdikleri zaman nasıl olduklarına da bir bakın, olgunlaştıktan sonra da nasıl bir hal aldıklarına, kupkuru iken suyun bereketiyle nasıl dolup taştığına bir bakın. Her bir meyvenin tadı, büyüklüğü ve rengi ayrı ayrıdır. Meyveleri birbirleriyle karşılaştırın; önceleri kupkuru bir odun gibiyken daha sonraları canlı, taze ve sulu bir meyve haline getirdiğini,

bunların dışında renk, şekil, tad ve kokularının farklı farklı olduğunu ve bunları yoktan var eden yaratıcının kudreti üzerinde düşünün.

Dersler ve İbretler:

1- İnsan bu dünyada ışıltılı bir hayat sürer. Etrafında devamlı birileri olur. Anna, baba, eş, çocuk, akraba, arkadaş, komşu ve diğer tanıdıkları arasında gaflete dalıp gider. Daha ne olduğunun farkına varmadan ecel gelip onu yakalar ve ilk defa nasıl ki anne karnında tek başına yaratıldı ise aynı şekilde kabrin karanlığına tek başına bırakılır. Diriliş gününde de bütün yaptıkları kayıtlı olduğu, en küçük bir ayrıntının dahi unutulmadığı ince bir hesaba çekilir. Kendisinin dünyada iken daha müreffeh bir hayat yaşatma adına gecesini gündüzüne katarak çalıştığı, dindiği, hatta onlar için dini görevlerini dahi ihmal ettiği eşi ve çocukları başta olmak üzere bütün tanıdıkları onu terk etmiştir. Yüce Yaratıcının huzurunda olmanın utancından ve kıyametin dehşetinin korkusundan kan ter içindedir. Ama Allah Teâlâ onunla bütün tanıdıklarının arasını ayırmıştır. Artık kendi amelleri dışında yanına hiçbir kimse yaklaşamaz.

2- İnsan eğer etrafında olup bitenlere bakarsa her şeyde ve her olayda mutlaka Yüce Yaratıcı'nın mührünü, Esma-i Hüsna'sının tecellilerini görür. İmanı bir kat daha artar.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Ölüm ve Ötesi / İmam Gazali

35. DERS

Hadis

Aile İçin Yapılan Harcama

١٢٤ - عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِذَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُ نَفَقَةً عَلَى أَهْلِهِ وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةً». (بخاري: ٥٣٥١)

124- Ebu Mesud el-Ensari (ra)'dan rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: "Bir Müslüman, aile bireyleri için bir harcama yaptığı zaman, eğer sadece Allah'ın rızasını gözeterek yapıyorsa, yaptığı harcama onun için bir sadakadır." (Tecrid,1884)

١٢٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «السَّاعِي عَلَى الأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللهِ، أَوِ الْقَائِمِ اللَّيْلَ الصَّائِمِ النَّهَارَ». (بخاري: ٥٣٥٣)

125- Ebu Hüreyre (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: "**Dul kadınlarla geçimlerini zar zor kazanan fakir ve yoksulların ihtiyaçları için koşturan bir Müslüman, Allah yolunda cihad eden bir mücahid veya gecelerini namaz ile gündüzlerini de oruçla geçiren bir kimse gibidir.**" (Tecrid,1885)

Dersler ve İbretler:

1- Allah rızası için yapılan her hayır insana sevap kazandırır.

2- Mübah işler ibadet kasdıyla yapıldığı zaman hayıra dönüşür.

3- Fakirlere yardım etmek insana sevap kazandırır. Ailenin ihtiyaçları için harcanan paralar ise, insana bunlardan daha çok sevap kazandırır. Zira aile

fertleri, Cenâb-ı Hakk'ın beraber yaşamayı ve birlikte mutlu olmayı takdir buyurduğu insanlardır.

4- Bir kimse Allah'a, insanlara ve diğer yaratılmışlara karşı bütün görevlerini titizlikle yapsa, yaşadığı sürece hiç günah işlemese, ama sadece ve sadece geçimini üstlendiği kişilere olan görevini ihmâl etse, işte bu ihmâli ona büyük günah olarak yeter. Böyle bir kimse, bakmakla yükümlü olduğu şahıslara harcayacağı parayı fakirlere dağıtsa bile, bu davranışı onun günahını azaltmaz.

Kadın-Erkek İlişkileri

١٢٦ - عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ». فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: يَا رَسُولَ اللهِ، أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ». (بخاري: ٥٢٣٢)

126- Ukbe b. Amir (ra)'ın rivâyetine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Siz, kadınların yanlarına girmekten sakınınız." dedi. Orada bulunan Ensar'dan birisi: "Ey Allah'ın Resûlü! Ya koca tarafından erkek akraba (kayın) konusunda ne dersiniz, dedi. Resûlullah da (sav): "Bu türden kayın, ölüm demektir" buyurdu. (Tecrid,1868)

Dersler ve İbretler:

1- Hadis-i Şerfte geçen "Hamv" kelimesi kocanın erkek kardeşi (kayın), onun oğulları, amcası ve amcaoğulları gibi yakın akrabalar için kullanılır. Yani kocanın erkek akrabaları demektir. Bunun bu şekilde daha büyük tehlike olduğunun belirtilmesi bu şahısların akrabalık hukukunu kullanarak eve rahatça girebilme imkânı olmasından dolayıdır. Eğer dikkat edilmese bu çok büyük istismarlara ve fitnelere sebebiyet verir. Nitekim basına yansıyan bir takım çirkin olaylar Resulullah (sav) Efendimizin bu konuda ne kadar haklı olduğunu göstermektedir.

2- Hadiste görüldüğü üzere Müslüman hanımların kocasının erkek akrabalarına karşı da tesettüre bürünmeleri gerekir.

3- İmam Nevevî bu hususla ilgili olarak şöyle der:

"Halk bu hususta kolaylık ilzam ederek kardeşle, kardeş karısının aynı evde bir arada bulunmaları adet olmuştu. Rasulüllah (sav) işte bu hayatı ölüme benzetmiştir."

35. DERS

Davet Fıkhı

Düşmanı Tanımak

Rivayete göre Hz. Peygamber (sav), hicretin ikinci senesinde Muhacirlerden oluşan 12 kişilik bir timi, düşman hakkında bilgi toplamak amacıyla Abdullah bin Cahş komutasında gönderdi. Kendisine de kapalı zarf içinde bir de mektup verdi. Ancak mektubu, iki gün yol yürümelerinden sonra açıp okumalarını emretti. Kendisine iki gün geçtikten ve belirtilen yere varıldıktan sonra, kapalı ve mühürlü olan zarfın açılmasını, mektupta yazılı olan talimata göre hareket edilmesini emir buyurdu.

Abdullah bin Cahş verilen talimat üzere hareket eder ve iki gün sonra tarif edilen noktaya gelindiğinde, mektubu açar ve mektupta şu ifadelerin yazılı olduğunu görür:

"Bu mektubuma baktığında Allah'ın adı ve bereketiyle gerekeni uygula. Arkadaşlarından, seninle gelmeleri için hiç kimseye baskı yapma. Sadece seninle birlikte yola devam etmek isteyenlerle harekete geç. Nihayet Nahle Vadisi'ne geldiğinde, orada gelecek olan Kureyş kervanını bekle. Bize onlarla ilgili bilgi topla."[1]

Bu talimattan çok önemli dersler çıkarmaktayız. Şöyle ki:

1.Araziye gönderilen bu seriye veya tim, daha çok istihbarat amaçlı, bilgi toplamak için çıkarılmıştı. Amacı düşmanın hareketlerini izlemek ve onlar hakkında bilgi toplamaktı. Bu tıpkı ordulardaki öncü keşif kuvvetleri gibi bir araştırma timiydi. Bilindiği gibi, ordularda, askerî bir tedbir olarak her zaman öncü keşif kuvvetleri en önden gönderilirdi. Bunlar ordu tamamen intikal etmeden önce çevrede, ileride, sağda ve solda neler var ve ne gibi şeyler olup bitiyor, bütün bunlar hakkında bilgi toplamaya yönelik olurdu. Bu da böyleydi.

Öncü kuvvetin en önemli görevi, herhangi bir saldırı ve taarruz düzenlemeden, sadece ön bilgi ve istihbarat toplamaktır. Mecbur kalınmadıkça bu birlik

[1] Sünenu'l Beyhaki, 9/12

saldırı, rahatsızlık vermek, herhangi bir kuşkuya sebebiyet vermek gibi bir görevle yükümlü değildi. Günümüzde buna istihbarat denilir. Amacı da, İslam devletinin maslahatı ve yararı için sadece düşman hakkında bilgi toplamaktır.

2- Hz. Peygamber (sav), ilgiliye mektubun gizli kalmasını, iki gün içinde mektubun açılmamasını istiyor. Böylece mektupta nelerin yazılı olduğunu, o mektubu taşıyanların bile ondan haberdar olamamalarını, böylece bilginin düşman eline geçmemesi için gerekli ihtiyati tedbirleri de almış oluyordu. Bu, aynı zamanda ashabını da eğitmekti. Çünkü bilgi edinmek, ancak gerek duyulduğu zaman olmalıdır. Eğer önceden konu hakkında bilgi sahibi olunursa birtakım sakıncalar ortaya çıkabilir ve iş zora sokulabilir. Bu nedenle ancak bilgiye gerek duyulduğunda ona başvurulur.[2]

Bir de Bedir Gazvesi'ni ele alalım. Bu gazve ile Hz. Peygamber (sav) bize, istihbarat konularında ve düşman hakkında bilgi toplama hususlarında çok önemli ipuçları, birçok ibret verici dersler bırakmıştır. Resûlullah, konu ile ilgili olarak düşman hakkında her türlü malumatı edinmede en ufak bir detayı atlamamıştır. Bizzat istihbarat konusu ile kendisi ve görevlendirdiği özel ekipler ilgilenmişlerdir. Bunlar Mekkeli müşrikler hakkında bilgi toplamaya çalışmışlardır. Nitekim Hz. Peygamber'in malumat toplamak için nasıl bir yol ve yöntem izlediğini, Mekkeli müşriklere yönelik neler yaptığını düşündüğümüzde şu gerçekleri görmüş olacağız.

– Resûlullah (sav), Buseyse bin Amr ile Adiyy bin Ebu Zeğba'yı, Ebu Süfyan idaresindeki kervan hakkında bilgi toplamak için görevlendirmişti. Bu iki zat da edindikleri bilgilerle, kervanın varacağı yeri tespit edip haberi Resûlullah'a iletmişlerdi.[3]

– Hz. Peygamber (sav) yanında Hz. Ebubekir olduğu hâlde, ikisi birlikte müşriklerin nerede olabileceklerini araştırmaya çıktılar. Nitekim bu amacına da ulaşmıştı. Çünkü Resûlullah, araştırması sırasında bir yaşlı Arap'a rastlamış ve ondan, Kureyş'in nerede olabileceğine dair bilgi edinmek istemiş ve istediklerini de elde etmişti.

– Yine, Hz. Peygamber (sav) sahabe tarafından yakalanan iki esirden bilgi almak için onları sorgulamış, sorgulama neticesinde esir alınan o iki kişiden öğrenmek istedikleri çok önemli bilgileri almıştı. Örneğin Kureyş'in ordusunda yer alan asker sayısı, hâlen nerede bulundukları, kervanı koruyan birliğin komuta edenlerin bilgilerini edinmişti. Ki bunlar arasında müşriklerin önde gelen sayılı simaları da vardı.[4]

---

2 Abdullah Ali, El-İstihbaratu'l Askeriyye, s. 114

3 Müslim, İmare, 1901

4 Liva Muhammed Ferac, El-Abkariyyetu'l Askeriyye, s. 57-58

Hz. Peygamber (sav), Müslümanlarla ilgili olarak müşriklere şaşırtıcı malumat verilmesini sağlardı. Müslümanlarla ilgili haberlerin sır gibi saklı tutulmasını bizzat denetlerdi. Zaten Resûlullah (sav) bütün gazvelerinde bu taktiği hep uygulardı. Nitekim Ka'b bin Malik'ten rivayete göre, diyor ki:

"Resûlullah (sav), herhangi bir gazveye çıkmak istediğinde, genelde hep hedef şaşırtır ve onu bir başkasıyla örterdi."[5]

Bedir Savaşı'nda Resûlullah (sav) bu güvenlik uygulamasını fiilen hayata geçirdi ki, sonraki nesillerin de, bunun önemini kavramalarını ve üzerinden çağlar geçse bile aynı şeyi uygulamalarını istedi. Biz bu gerçeği aşağıdaki hususlarda açıkça görebiliyoruz:

– Hz. Peygamber (sav)'in Bedir'de karşılaştığı yaşlı kişiden Muhammed ile ordusu ve Kureyş ile ordusu hakkındaki sorusundan öğrenebiliyoruz.

– Hz. Peygamber'in, yaşlının sorusuna cevap verirken şaşırtmaca cevaplar vermesi, bunun bir delilidir. Çünkü yaşlı zat, "Siz ikiniz ne arıyorsunuz? Neyin peşindesiniz?" diye sorduğunda, Resûlullah (sav), "Biz su'danız." diye cevap vermesi bunu göstermektir. Bu, yerine göre verilmesi gereken bir cevaptı. Resûlullah (sav), bu şekilde karşısındakine bir cevap vermekle, İslam ordusu hakkında düşmanın bilgi edinmesini önlemiş oluyordu.

Resûlullah'ın cevaptan hemen sonra bulunduğu yerden ayrılıp uzaklaşması yine bu işin gizlenmesi yönüyle ilgiliydi. Çünkü Resûlullah (sav) işin hikmet tarafını biliyor ve bu nedenle de orada durup beklemiyordu. Şayet Resûlullah (sav) orada durup o yaşlının yanında bekleseydi, bu defa o yaşlı zat, kendisine, "Biz su'danız" demekle neyi kastediyordunuz?" diye bir soru yöneltebilirdi. İşte Resûlullah (sav) buna fırsat vermemek için derhâl oradan ayrılıp uzaklaşmıştır.[6]

– Nitekim Hz. Peygamber (sav)'in, Bedir Savaşı'nda, yola çıktıklarında, develerin boynunda bulunan, üzerinde olan çanların kesilmesini istemesi de bu tedbirler mahiyetindeydi. Hz. Aişe'den (ra) rivayete göre, "Bedir Savaşı'nda, Resûlullah (sav), develerin boyunlarında asılı bulunan çanların kesilmesini emir buyurdu." demiştir.

– Resûlullah (sav), savaşa giderken, gidiş yönünü hep gizli tutardı. Nitekim Bedir'e giderken de bu taktiği uygulamış ve şöyle buyurmuştur:

"Bizim bir talebimiz bulunmaktadır. Kimin hemen binip bizimle yola çıkabileceği hazırda bir biniti varsa, derhâl bizimle birlikte binitiyle harekete geçsin!"[7]

---

5 Müslim, Tevbe, 2769/54

6 İbni Hişam, 1/616

7 Müslim, İmare, 1901

İmam Nevevi, bu hadisi delil göstererek, savaş sırasında taktik gereği şaşırtmaca bilgiler vermesi, ordu ve birlik komutanlarının askerlerine gidiş yönünü önceden haber vermemelerini caiz görmüştür. Çünkü böylece İslam ordusundaki askerlerin bazı konularda bilgi sahibi olmaları durumunda, bunun herhangi bir şekilde düşman tarafa ulaşması durumunda sıkıntı doğurabilir. Bunun önüne geçilmesi için, görevleri gereği, sadece bilmesi gerekli olan kişilerden başkalarının bu bilgileri edinmeleri uygun olmaz. Bu sakınca dikkate alınarak bilgiler herkesle paylaşılmamaktadır.[8]

Resûlullah (sav) düşmanlarının hareketlerine çok önem verirdi. Bu nedenle birbirlerine düşman olan kabileler arasındaki hareketleri sabote etme olayı oldukça genişti. Bu nedenle Hz. Peygamber (sav), onlara karşı şaşırtıcı taktikler uygulamış, onların tüm planlarını geçersiz kılmıştır. Nitekim Kureyş müşrikleri Bedir yenilgisinden sonra, Resûlullah'a karşı ani bir baskın hareketi planlıyorlardı. Bu amaçla Medine'de faaliyet gösteren Mekke taraftarı istihbarat örgütleri, Medine'de Müslümanlarla ilgili olarak edindikleri bilgileri, öncelikli olarak Mekke'deki komuta merkezine iletiyorlardı.

Buna karşın Hz. Peygamber (sav) de boş durmayıp Kureyş hakkında bilgi topluyordu. Bunun için de en büyük yardımı ve bilgileri de Mekke'de bulunan amcası Hz. Abbas'tan alıyordu.

İbni Abdulberr[9] diyor ki:

"Abbas, müşriklere ait haberleri yazıp Resûlullah'a gönderiyordu. Müslümanlar, onun sayesinde Mekke'de güç kazanıyorlardı. Ancak amca Hz. Abbas, Medine'ye, Resûlullah'ın yanına gelmeyi çok istiyordu. Bunun üzerine Resûlullah (sav), amcasına, onun Mekke'de bulunması, kendileri için daha hayırlı olacağını yazıyordu."[10]

Esasen, Müslümanların Mekke'deki istihbarat güçleri çok kuvvetliydiler. Bu nedenle bu görevliler birçok önemli başarılara imza atmışlardır. Hz. Abbas tüm gücüyle, istihbarat grubunu çalıştırıyor ve onlardan en üst düzeyde verim alması için gerekeni yapıyordu. Verdiği bilgiler çok önemliydi, haber verdiği olaylar ise tamamen doğru çıkıyordu. İşte verilen bu bilgilerden biri, Hz. Peygamber'e ulaştırılan belgeye göre şöyleydi:

"Kureyşliler toplanıp bir araya gelmiş bulunmaktadırlar. Amaçları sana doğru gelmektir. Bu durumda sana geldiklerinde ne yapmak istiyorsan elinden geleni

8 Nevevi, Müslim Şerhi, 13/45

9 Bu zat, Yusuf bin Abdullah bin Muhammed bin Abdulberr'dir, H 463/M 1070 tarihinde vefat etmiştir; Tezkiretu'l Huffaz, 3/1128

10 El-İstiab, 2/812

yap. Şu anda, 3000 kişilik bir kuvvetle sana doğru harekete geçmiş bulunmaktadırlar. 200 atlı tarafından komuta edilmektedirler. Bunlardan 700 kadarının zırhı bulunmaktadır. 3000 tane de deve bulunmaktadır. Hepsi de silahla donanmış olarak hareket hâlindedirler."[11]

Bu bölümü işlerken, delil olarak sunulan Kur'an ayetleri ve Hz. Peygamber (sav)'in uygulamaları bize şunu göstermektedir. Tüm İslami hizmetler, faaliyetler ve hareketler, İslam devleti adına harekete geçenler burada söylenenleri ölçü olarak ele almalılar. Çok güçlü bir istihbarat ağları olmalı, her türden medya kuruluşlarından ve iletişim organlarından mutlaka yararlanılmalı. Plan ve programsız bir işe girişilmemelidir.

Çağın her türlü tekniklerinden, üretiminden yararlanılmalı, çok güçlü bir ekonomiye, siyaset adamlarına, ekonomistlere, düşünce adamlarına, kısaca her alanda gereksinim duyulan ve uzmanlık isteyen konularda eleman yetiştirmelidirler.

Bütün bu gayretler gücünü Kur'an'dan ve peygamberî sünnetten almalıdır. Lider konumunda olanların en üst düzeyde ahlak sahibi olmaları, herkese örneklik etmeleri gerekir. Çünkü Müslümanların gücünü ortaya koyabilecek her alanda kendi varlıklarını hissettirmeleri durumunda düşman ister istemez geri adım atmak zorunda kalacaktır. Kısaca Müslüman caydırıcı bir gücün sahibi olmak durumundadır.

Eğer sen düşmanını bilir ve kendini de tanırsan, artık ortada seni karşına çağıran yüz savaş alanı da olsa, orada bundan böyle senin korkmana gerek yoktur. Ancak sen eğer kendini bilir de, düşmanını bilmezsen, bu durumda karşılaşacağın her savaşta yenilirsin.[12]

İşte temkin iktidar ve kökleşme için en önemli sebepler bu konuya gereken önemin verilmesidir. Yani Müslüman her alanda tedbirini almalı, istihbarat örgütlerini kurmalı, adamlarını yetiştirmelidir. Zira bu durum insanlık tarihi boyunca hep böyle gelip geçmiştir. Biz de modern çağın gereklerine göre vazifemizi yapmak durumundayız.

---

11 Vakıdi, El-Meğazi, 1/204

12 El-İstihbarat el-Askeriyye fi'l İslam, s. 311

35. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Mürşidi Kâmil

Mürşid-i Kâmille Resulullah (sav'in) İrşad ve eğitim konusundaki varisleri; onun ilim, irfan ve ahlakına varis olan âlimlerdir. "Âlimler peygamberlerin varisleridir" (Buhari, İlim, 10) hadis-i şeriflerinde maddi verasetten çok manevi veraset söz konusu olmaktadır. Manevi veraset, maddî veraset gibi miras bırakandan varise kalan ve artık onun malı olan ruhî değerler, manevî haller ve ahlakî kemallerdir. Yoksa çıplak bilgi değildir.

Asrımızın büyük âlimi ve davetçisi Üstad Ebu Hasan Ali en-Nedvî bu hususta şunları söylüyor:

"Raşid halifeleri hariç tutarsak, diğer halifeler, değil Resulullah (a.s)'ı temsil ve ümmeti Kur'an ve sünnet çizgisinde terbiye etmek, içine düştükleri tutum ve durumlarıyla bu iş için zararlı ve bu yolda bir engel idi. Diğer taraftan bu makamı ehli olmadan işgal edenler yüzünden orası o kadar şüpheci, kuruntulu ve vehimli bir hale gelmişti ki, yeni bir teşkilat veya yeni bir davet ortaya çıktı mı, hemen onda bir siyaset kokusu buluyor, ona tahammül edemiyor ve ezip yok ediyordu.

Bu durumda, Müslümanların büyük bir bölümünün kendi inanç ve imanını yenilemesi nasıl olacaktı? Dinî sorumluluklarını ve görevlerini şuurla ve sorumluluk duygusu ile tekrar kabul etmelerinin, onlarda tekrar iman heyecanı, dinî cezbe doğurmanın, onların pörsümüş, ölmüş kalplerinde yeniden sevginin, muhabbetin sıcaklığını meydana getirmenin, darmadağınık olmuş güçlerine yeniden canlılık ve hareket getirmenin yolu ne olmalıydı? İşte bunun için, Müslümanların, samimi ve muhlis bir Allah erine güvenmeleri ve bu güvenle ruhî ve manevi hastalıklarını tedavi edip, dinde doğru bir önder ve ışık bulmaları gerekli idi. Yukarıda değindiğimiz gibi; (İslamî) halifelik, bu görevinden habersiz olup bir kenara çekilmiş durumdaydı.

Böyle bir durumda, Müslümanlarda yeni bir dinî hayat, yeni bir takva üzere kurulmuş düzen ve sistem, yeni baştan hareket ve amel meydana getirmek için

Allah'ın muhlis bir kulunun, Hz. Peygamber (sav)'in yolu üzerinde, iman, amel ve şeriata uygun hareket etmeye söz verdirerek, intisab almasından başka ne yol vardı? Bir Müslümanın böyle bir Allah erinin ve Peygamber varisinin eliyle bey'at etmesi ile eski günahlarına tevbe ederek bir daha onlara geri dönmeyeceğine söz vererek imanını tazelemesinden, sonra da o peygamber vekilinin dinî kontrolü altında o kişide doğruluk, dürüstlük, iman harareti, sünnete bağlanma zevki ve ahiret düşüncesini geliştirmekten başka, çıkar yol ne olabilirdi?

İşte bir kâmil mürşide intisabın, onun manevî terbiyesine girmenin iç yüzü ve hedefi budur. Bu intisapla dinin samimi davetçileri dini yenileme, canlandırma ve Müslümanları ıslah etme işini yürütmüşler, yüz binlerce, milyonlarca Allah kulunu imanın gerçek şekline ve ihsan mertebesine ulaştırmışlardır.

Bu altın zincirin baş halkalarından ve Muhammedî güllerin demetinin en güzellerinden birisi de Seyyid Abdulkadir Geylanî (ks) idi. O'nun zamanında yüzbinlerce insan onun ortaya koyduğu usul ve edeb tarikatından faydalanarak imanın lezzetini tatmış, İslami hayat başlayarak, güzel ahlakı benimseyerek, kendini güzelleştirmiştir." (en-Nedvî, İslam Önderleri Tarihi,1/291–292)

Üstad Said Havva (rh), "**Allah kimi saptırırsa, onu doğru yola iletecek bir veli bulamazsın."** (Kehf, 17) ayet-i kerimesini zikrettikten sonra şunları yazıyor: "Bu ayetten anlıyoruz ki, (kişiyi hakka sevdirecek bir) mürşid veli bulunduğu zaman Allah'a davet en mükemmel şekilde yapılabilmektedir. Bir insan elini mürşidin eline koyup intisap ettiğinde bu, Allah'a ulaşmada ve Onun yolunda muvaffakiyette en güzel bir imkân olmaktadır. Esasen, peygamberler (aleyhimüsselam) Allah'a hidayette gerçek hidayet önderleri olduğu gibi, kâmil mürşidler de Allah Tealaya davet işinde peygamberlerin kâmil varisleridir. Belirttiğimiz gibi, Allah Teâlâ'ya davetin salahı için mürşid-i kâmilin varlığı çok önemli ve zaruridir." (Said Havva, Ruh Terbiyemiz, 333) "

"Şeyhin (kâmil mürşidin) görevi, müridi ilmî ve ruhî yönden terbiye olduğuna göre, küfür ve dinsizliğin kol gezdiği asrımızda acaba şeyhin görevi ne olmalıdır ve müridlerin terbiyeleri üzerinde etkileri nelerdir? Yine Müslümanların ilahi rıza ve takva hedefi üzere kurulmuş bir devlete sahip olmadıkları günümüzde şeyhin rolü nedir? Müslümanların bir vücut, bir saf ve Allah için bir cemaat olması için şeyhle halka arasında ilgi nasıl olacaktır?" "Bilinmelidir ki; her asırda iman ve takva yönünden salaha ve sıhhate giden yol, İslam ümmetinin önünde örnek alınacak insanların bulunmasıyla başlar. Bu her devir ve nesilde böyledir. Sonra, başından sonuna kadar tecdid (İslami hayatı ihya) ameliyesini gerçekleştirecek kâmil varislere ihtiyaç vardır. Bu iş tamamen i'layı kelimetullah hedefiyle yapılmalıdır.

Şüphe yok ki, asrımızdaki Müslümanların muhtaç olduğu üç tane temel iş vardır. Bunlar, mutasavvıf olsun, fakih olsun, mücahid olsun kâmil bir müminin yetiştirilmesinde düşünülebilecek her şeyi ihtiva etmektedir. Onlar da; ilim,

temel ahlak ve Müslüman cemaate ve onun imamına bağlılıkla, bunun gerektirdiği terbiye, şuur, seyr-u sülük ve iltizamdır. Zamanımızdaki hastalığın en büyük kaynağı; Müslümanın bu işlerden birini yahut ikisini veyahut her üçünü ihmal emesi veya onlardan bazısına tam sahip çıkmayıp zayıf bırakmasıdır. Şimdi bir Müslüman düşün ki; ilmi bulunsun fakat temel ahlaktan mahrum olsun. Hiç şüphesiz bu halde hiçbir iş düzgün olmaz. Yine düşün ki; bir Müslüman da İslam ve irşad cemaatine bağlanmanın gerektirdiği terbiye, anlayış ve diğer şeyler bulunmasın. Şüphesiz işler yine düzgün gitmez. İşte en önemli hastalık; bu üç asıl işden birinin bulunmaması veya bazısının noksan ve kusurlu olmasıdır." (Said Havva, Ruh Terbiyemiz, 235–236)

Saîd Havva, burada çok önemli bir ayrıntıya dikkat çekmektedir O da Mürşid-i Kâmillerin müslüman cemaat ve onun imanına yani cihad emrine bağlı olmalarının gerekli oluşu. Bu husus günümüzde çok ihmal edilmektedir. Aynı kitabında kendi tecrübesinden şu şekilde bahsetmektedir: "Ben çok denedim, çok gördüm. Ama İslâm esaslarına uygun temiz bir tasavvufî terbiye almış kişiler dışında nefiste kemâl, sulûkta ihsân ve akıllıca muâmele gücüne sahip nadir kimseler görebildim. Çünkü insan nefsinin anahtarları bu terbiyede, onun usul ve kaidelerindedir. Zira musavvuflar nefis terbiye ve tezkiyesini Resulullah (sav)'den miras alan kişilerdir. Bu konuda ihtisas sahibi olmuş, varlığını onunla doldurmuş, başkalarının sezemediğini anlamış ve her asırda kendileri için zengin tecrübelerden pazarlar kurulmuştur. İnsan onlardan olmadıkça nefsi Resulullah (sav)'in halinden uzak kalır. " (Ruh Terbiyesi, 33)

Mürşid tıpkı bir hekime benzer. Hekim nasıl kendisine başvuran hastayı hastalığına ve bünyesinin mukavemet ve direncine göre tedavi ederse şeyh de kendisine başvuran kimseleri aynı şekilde teşhis ve tedavi eder.

Gerçek bir mürşid-i kâmili, sâhib olduğu şu vasıflarla tanımak mümkündür:

1- Kitap ve sünnete tam bir ittibâdır. Kâmil bir mürşidin hayatı ve amelleri Kur'ân-ı Kerîm ve sünnet-i seniyye ahlâkının yaşanmasından ibârettir. Bid'atlara dalan, şeriat kurallarını önmesemeyen ama adı Şeyh olarak insanlar arasında dolaşan ve çok sayıda da mürid toplayan kişiler değil mürşidi kâmil olmak sıradan bir mü'min olmanın asgari vasıflarını dahi üzrerlerinde taşıyamayan şeytanlaşmış insanlardır.

Cüneyd b. Muhammed, şeriatin hükümlerinde aksaklık göstererek Allah'a vasıl olmaya çalışan bir grub hakkında şöyle demiştir: "Evet vasıl oldular, yalnız Allah'a değil cehenneme."

Cüneyd-i Bağdadi (rh) diyor ki: "Bizim bu yolumuz Kur'ân-ı Kerim ve hadis-i şerifin esaslarıyla kayıtlıdır. Rasulullah (s)'in izinden giden, sünnetine tabi olan ve onun yolunu takip edenler müstesna, bütün insanlar için Allah'a giden yollar kapalıdır. Resulullah (sav)'e uyanlar için ise bütün yollar açıktır. Ârif-i billah

kimse O'nun emrine uymak ve Peygamber (sav)'in sünnetine tâbi olmak konusunda en çok gayret gösteren kimsedir. Bir kimse düşünce ve arzularını itham ederek fiillerini, sözlerini ve hâllerini Kur'ân-ı Kerim ve hadis-i şerifle ölçmezse defterin hanesine "ricalullah" diye yazılmaz. Bir kimsenin Cenab-ı Allah ile özel bir hâli olduğunu iddia ederken görürsen, şayet bu hâl onu şeriatın dışarısına çıkarıyorsa, sakın ona yaklaşma. Zâhire uymayan ve doğruluğu bir delille sabit olmayan bir hâl iddia eden birisini görürsen, din konusunda onu itham et. Sûfînin sıfatından birisi, Kur'ân-ı Kerim ve hadis-i şerifin zâhiri ile çatışan bâtınî bir hükümden bahsetmemesidir. İş, ahlâk ve davranışlarda Habibullah'a (sav) tabi olmaktan daha şerefli bir makam yoktur' " (İbn Haldun, Şifaü's-Sail)

2- Söz ve hâlleriyle Allâh'ı hatırlatmasıdır. Nitekim ashâb-ı kirâm:

"– Allâh'ın velî kulları kimlerdir?" diye sorduklarında, Resulullah (sav) Efendimiz: "Yüzlerine bakıldığında Allah'ı hatırlatan kimselerdir." Buyurmuştur. (İbn-i Mâce, Zühd, 4)

Ebu Hureyre (radıyallahu anh) anlatıyor:

"Resulullah (sav)'e: "Ey Allah'ın Resulü, senin yanında iken kalplerimiz maneviyatta rikkate gelip inceliyor, dünyaya karşı alâkamız kesiliyor ve ahireti sanki görmüş gibi oluyoruz. Yanınızdan ayrılınca ailemizle ünsiyet edip çocuklarımızı kokladık mı, önceki halimizi inkar ediyoruz dedik. Bunun sebebi nedir?

Resulullah (sav) şu cevabı verdi:

"Eğer siz, ayrıldıktan sonra da yanımdaki halinizi devam ettirseydiniz, melekler sizi evlerinizde ziyaret eder, yollarda sizinle müsafahada bulunurdu. Eğer siz hiç günah işlemeseydiniz, Allah sizi toptan yokeder, günah işleyip istiğfar edecek yeni bir mahluk yaratır ve onları mağfiret ederdi."

(Tirmizî, 2528; İbni Mace,1752)

3- Sahih bir silsileden icâzetli bir mürşid-i kâmilin tensib ve tâyini. Böyle bir tâyin olmadığı zaman silsile orada kesilir. Bu sebeple bâzı mürşid-i kâmiller, salâhiyetli birini bulamadıkları zaman kendilerine halef olarak, yollarını devâm ettirecek birini bırakamazlar.

4- Kamil bir mürşid kafir, münafık ve fasıklarla dostluğu keserek Müslüman cemaate başlanılanır. Asla islam düşmanlığı yapan bir cepheyle işbirliği yapamaz, müslümanların safını terk edip mason ve fermasonlarla destek olmaz.

5- Kamil bir mürşid, mutlaka yaşadığı dönemin halifesine, biat eder. Halife yoksa cihad emirine biat eder, itaat eder. Zira cihad tek başına yürütülemeyecek kadar büyük ve ağır bir görevdir. Bunun teşkilatlı ve planlı bir şekilde bir lder etrafında kanatlanilerek yürütülmesi lazımdır. Mürşidler bir çok alabilir ama cihad emirinin tek olması lazımdır.

36. DERS

Tefsir

Çoğunluğa Uyarsanız Sizi Haktan Saptırırlar

(En'am Sûresi, Âyet: 116-123)

وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِي الْاَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ؕ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ
اِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهٖ ۚ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ
﴿١١٧﴾ فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيَاتِهٖ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾ وَمَا لَكُمْ اَلَّا تَاْكُلُوا
مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِ ؕ
وَاِنَّ كَثِيراً لَيُضِلُّونَ بِاَهْوَآئِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ؕ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ ﴿١١٩﴾ وَذَرُوا
ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهٗ ؕ اِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾
وَلَا تَاْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَاِنَّهٗ لَفِسْقٌ ؕ وَاِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ
اِلٰٓى اَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ ۚ وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ اِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾ اَوَمَنْ كَانَ مَيْتاً
فَاَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهٗ نُوراً يَمْشِي بِهٖ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهٗ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ
بِخَارِجٍ مِنْهَا ؕ كَذٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ
قَرْيَةٍ اَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا ؕ وَمَا يَمْكُرُونَ اِلَّا بِاَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾

116- Eğer yeryüzünde bulunanların çoğunluğuna itaat edersen seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar ancak zanna uyarlar ve yalnız yalan söyleyip dururlar.

İnsanların çoğunluğunun inançları, teorileri, felsefeleri, hayat prensipleri ve kanunları zannın sonucu ve dolayısıyla da saptırıcıdır. Buna karşılık Allah'ın razı olduğu yaşama şekli, ancak Allah'ın gösterdiği yolla olabilir. Bu yüzden, gerçeğin arayıcısı bu yolu seçmeli ve Allah'ın yolunda tek başına da kalsa azim ve kararlıkla yürümelidir.

Bir Müslüman Allah'ın şeriatından kaynaklanmayan hiçbir fikrin, hiçbir düşüncen ya da ideolojinin peşinden gitmesi düşünülemez. Kalabalıklara uyarak aklı dumura uğratma, değer yargısı olarak İslam dışı ideolojilerin cafcaflı sözlerine aldanarak çoğunluk da olsalar batıl ehlinin, işbirlikçi hainlerin, Müslüman kanı döken emperyalistlerin yerli maşalarının peşinden gidilemez. Bunun asla İslami bir yanı yoktur.

Yeryüzünün çoğunluğunu teşkil eden kâfir ve müşriklere din hususunda uyarak Allah'ın indirdiklerine muhalefet edecek olursanız, sizi Allah'ın dininden, düzeninden, yolundan, hakkın, adaletin istikametin yolundan saptırıp uzaklaştırırlar. Çünkü onlar ancak hevalara, batıl ve yalan zanlara uymakta, ilâhî belgelere, aklî delillere hiç bir değer ve kıymet vermemektedirler. Onlar ancak doğru ve gerçekle hiç bir ilişkisi bulunmayan zanlara, tahminlere uymaktadırlar.

İşte bu da şunu göstermektedir ki, yeryüzünde bulunanların çoğunluğu itikat bakımından sapık kimselerdir. Şu ayet-i kerimeler de durumu bize anlatmaktadır: "Andolsun ki onlardan önce, öncekilerin çoğunluğu sapmışlardı." (Saffat, 71); "Sen hırs göstersen dahi insanların çoğunluğu iman edecek değildir." (Yusuf, 103).

117- "Hiç kuşkusuz Rabbin kimin kendi yolundan saptığını ve kimin doğru yolda olduğunu herkesten iyi bilir. "

İslâm kendine özgü bir değer yargısı tayin eder. Onu da yüce Allah belirlemiştir. Aynı zamanda bu değer yargısı toplum biçimlerinin değişmesiyle değişmeyen bir esastır. Bu değer yargısı dışına çıkan toplum İslâm dışı, cahilî bir toplumdur. İslam iki tür toplum tanır. İslam toplumu ve cahiliye toplumu. Değer yargıları, ölçüler, düşünceler, ahlâk kuralları, düzen ve sistemler hakkında Allah'ın bildirdiklerinin dışında kanunlar koyan toplumlar cahiyye toplumudur. Ya tam teslim olunan bir İslâm ya da tüm şekil ve görünümleriyle cahiliye. İkisi arası laiklik yutturmacası gibi orta bir yol yoktur.

118- "Eğer Allah'ın ayetlerine inanıyorsanız, O'nun adı anılarak kesilen hayvanların etlerinden yiyiniz. "

Yüce Allah, Allah'tan başkası adına hayvan kesmeyi şirkin esaslarından kabul ettiğinden ve insanların çoğu sapıklık ve küfür içerisinde bulunduklarından dolayı, Allah'a inancın esaslarından olan bir hususu açıklamaktadır. O da Allah'ın adı anılarak kesilen ve Allah adına boğazlanan hayvanların etlerinden yemektir.

İşte bu, Yüce Allah'ı mümin kullarına, üzerlerine Allah'ın adı anılarak kesilenleri yemenin açıkça mubah kılındığını bildirmektedir. Böylelikle Allah'a inanç esası daha bir sağlamlaştırılmakta ve kestikleri hayvanları ibadet şekillerinden, din ve inanç esaslarından kabul edip kestikleri hayvanlarla ilâhlarına yaklaşmaya çalışan Arap müşrikleri ile onların dışında kalan diğer müşriklerin kanaatlerini reddetmektedir.

Kâfirlerin büyük bir çoğunluğu batıl olan heva ve arzularına uyarak kesinlikle hiç bir bilgiye dayalı olmadan helâli haram, haramı da helâl kılmak suretiyle insanları saptırmaktadırlar. Onların bu yaptıkları hevalarına uymaktan başka bir şey değildir.

120- "Günahın açığından da gizlisinden de sakınınız. Günah işleyenler yaptıkları günahın cezasını çekeceklerdir. "

Samimi olarak tevbe edip günahlarına pişman olan kimseye gelince, şüphesiz ki Allah onun işlediği günahları bağışlar. Çünkü Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: "Muhakkak Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Fakat bunun dışında kalanları dilediği kimselere bağışlar." (Nisa, 116). Aynı şekilde kötülüğün sonrasında iyiliği işlemek de kötülüğü siler. Çünkü Yüce Allah, "Muhakkak iyilikler kötülükleri giderir." (Hud, 114) buyurmaktadır. Resulullah (sav) Efendimiz de şöyle buyurmuştur: "Kötülüğün akabinde iyilik işle ki o iyilik kötülüğü silsin." (Tirmizi)

121- "Allah'ın adı anılarak kesilmeyen hayvanların etlerinden yemeyiniz. Çünkü bu, Allah'ın yolundan sapmaktır. Şeytanlar dostlarına sizinle tartışmalarını telkin ederler. Eğer onlara uyarsanız, şüphesiz siz de müşrik olursunuz. "

Ey müminler! Kesilmeden ve üzerine Allah'ın adı anılmadan ölenleri de, Allah'tan başkası adına kesilenleri de yemeyiniz. Yüce Allah Kureyşlilerin putları için kestikleri bir takım kurbanlardan yemeyi yasakladığı gibi, Mecusîlerin kestiklerini yemeyi de yasaklamaktadır.

122. Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine insanlar arasında yürüyebileceği bir ışık verdiğimiz kimse, karanlıklar içinde kalıp ondan hiç çıkamayacak durumdaki kimse gibi olur mu? İşte kâfirlere yaptıkları böyle süslü gösterilmiştir.

Bu, Yüce Allah'ın daha önceleri ölü, yani sapıklıkta helak olmuş, şaşırmış kalmış iken Allah'ın kendisine hayat verdiği yani kalbini iman ile diriltip hidayete ilettiği mümin ve karanlıklarda yani bilgisizliklerde, heva ve sapıklıklar içerisinde gömülüp kalmış kâfirin durumlarını açıklamak için verdiği bir örnektir.

İşte bu, iman ehli ile küfür ehli arasında bir karşılaştırmadır.

İmana yol bulup hidayete ermekle küfür ve sapıklıkların karanlıklarına gömülmek insana bağlı bir sebeple ve onun tercihi dolayısıyla olduğuna göre, elbetteki yüce Allah müminin hayra olan başarısını artırır, küfrün uçsuz bucaksız vadilerinde yol alan kâfirleri de kendi hallerine bırakır. Müminlere imanı güzel ve süslü gösterdiği gibi, kâfirlere de küfür ve masiyetleri süslü göstermiştir. Yani her bir kesime, yaptığı işi güzel göstermiştir. Müminlerin gözlerinde imanı güzel gösterirken kâfirlerin gözlerinde de küfür, cehalet ve sapıklığı güzel göstermiştir. Resulullah (s.a.)'a düşmanlık, Allah'tan başkasına kurban sunmak, Allah'ın haram kılmadıklarını haram, helâl kılmadıklarını da helâl kılmak gibi.

123. Böylece biz, her kasabada, oralarda bozgunculuk yapmaları için, günahkârlarını liderler yaptık. Onlar yalnız kendilerini aldatırlar, ama farkında olmazlar.

İnsan topluluklarında Allah'ın sünneti şöyledir: Hak ile batıl arasında bir anlaşmazlık ortaya çıkar. İman ile küfür arasında mücadele gittikçe kızışır. Her bir yolun yardımcıları, destekleyicileri saflarında yerini alır. Peygamberlerin izinden giden müceddidler işte bu şekilde çarpışan ve çatışan ortamda ortaya çıkarlar. İfsadın arttığı, toplumlarda yeniden diriliş için hamle yapan, hakkı tutup kaldırmak isteyen lider ve hareketlere karşı her ortam ve toplumda ekseriyet karşı çıkar ya da ilgisiz davranır. İleri gelen büyük suçlu ve günahkârlar ise, onların davetlerine karşı durur, direnir. Fakat sonunda güzel akıbet ve zafer, hakkı tutup kaldırmak için yola koyulanların olur. Bozguna uğramak yahut yok olmak ve yardımsız kalmak ise fesat çıkartanların olur.

Dersler ve İbretler:

1- Peygamberlerini inkar eden kavimler devamlı olarak atalarını buldukları din üzerinde yürüdüklerini söylemişler, sürü psikolojisi ile hareket etmişler, kalabalıklara uymuşlar ve akıllarını kullanmamışlardır. Bunlar hep çokluklarıyla övünmüşler ve daima güçlüden yana olmuşlardır. Hâlbuki güç bir hak ölçüsü değildir. Bu gün dünyanın kan ağlamasının sebebi de zaten budur. Doğulu ve batılı istilacı zalimler dünya halklarını ezerken bunu yapmaya kendilerinin hakkı olduğuna inanmaktadırlar. Çünkü çokturlar ve güçlüdürler. Dünyayı ezen bu zalim düzene karşı başını kaldıran, direnen ve hesap sormaya kalkan insanları ise

her tür propaganda araçları kullanılarak kendi halklarına linç ettirmektedirler. Azgınlıkta sınır tanımayan zalimlere karşı hakkı haykırmak üzere zaman zaman peygamberler gönderilmiş ve ancak Allah'a dayanıp güvenen peygamberlerin cesareti bu zalimlerin karşısında hakkı haykırmaya imkan tanımıştır. Artık peygamber gelmeyeceğine göre bu görevi israiloğullarının peygamberleri konumunda olan Rabbani ülema yapacaktır. Halkın önüne düşecek Tıpkı İmam Gazali, Abdulkadir Geylani ve İmam Rabbani gibi öne düşecek; halkın içindeki tükenmişlik duygusunu yok edecek ve onlara yeni bir ruh vererek yeni Selahaddinler ve yeni Kudüs Fatihleri çıkaracaklardır.

2- İslam ülkelerinde oynanan oyun hep aynıdır. Sol gelmesin diye Müslüman kitleler hep masonları, hırsızları, yağmacı ve talancıları Avrupa ve ABD'den yana olanları desteklemeye teşvik edilmiştir. Hak üzere yürüyen bir grup ortaya çıktığında ise "canım onlar iyidir, hoştur ama…." Demişlerdir. Ama ile başlayan bin türlü mazeret sıralarlar fakat onlar içerisinde en çok kullandıkları cümle "onlar azınlıktır, başarılı olamazlar" ifadesidir. İşte bu ifade hakkı aramak değil çoğunluktan yana olmadır. Bunun için Avrupanın çirkef kanunlarını İslam toplumlarına taşıyanlar, işbirlikçi zalimlere stratejik ortak diyenler alkışlanmakta ama İslam Birgilini savunanlara iltifat edilmemektedir.

3- Dünya hep iki kutupludur. Hak ve batıl. Hak-Batıl mücadelesi ise kıyamete kadar sürecektir. İşledikleri günahları sebebiyle helak olmayı hak eden kavimlerin başına Yüce Allah fasık ve zalimleri lider olarak seçtirir. Ne kadar yoldan çıkmış, azmış insan varsa bu zalimlerin peşine takılırlar ve Hakka sırtını dönerler. Bunun karşısında da hakkı tutup kaldıran Cihad erleri, Hak dostları bulunur. Muttaki mü'minler de bu hak dostlarının arkasında yürürler. Kaçınılmaz olarak bir çatışma olur ve Hak batılı yenerek her tarafa İslamın mührü vurulur.

36. DERS

Hadis

Yeme ve İçme Adabı - 1

١٢٧ - عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: كُنْتُ غُلامًا فِي حَجْرِ رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «يَا غُلامُ، سَمِّ اللهَ، وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ». فَمَا زَالَتْ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ. (بخاري: ٥٣٧٦)

127- Ömer b. Ebu Seleme'den (ra) rivâyete göre, demiş ki; **"Ben, Resûlullah'ın (sav) evinde, onun terbiyesi ve eğitimi altında idim. Ben sofrada yemek yerken, önümden değil de elimi yemek tabağının her tarafına uzatır yerdim. Bunun üzerine Resûlullah (sav) bana, "Ey çocuk! Yemek yerken önce Bismillah çek, sağ elinle yemek ye ve önünden ye!" buyurdu. İşte o günden beri ben hâlâ hep Resûlullah'ın emrettiği şekilde davranır, yemeğimi onun öğrettiği gibi yerim.**" (Tecrid,1888)

١٢٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «طَعَامُ الاثْنَيْنِ كَافِي الثَّلاثَةِ، وَطَعَامُ الثَّلاثَةِ كَافِي الأَرْبَعَةِ». (بخاري: ٥٣٩٢)

128- Ebu Hüreyre (ra)'dan rivâyete göre Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**İki kişi için hazırlanan yemek üç kişiye kâfi gelir. Üç kişi için hazırlanmış olan yemek de dört kişiye yeter.**" (Tecrid, 1892)

١٢٩ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما - أَنَّهُ كَانَ لا يَأْكُلُ حَتَّى يُؤْتَى بِمِسْكِينٍ يَأْكُلُ مَعَهُ، فَأَدْخَلْتُ رَجُلًا يَأْكُلُ مَعَهُ فَأَكَلَ كَثِيرًا، فَقَالَ: يَا نَافِعُ، لا تُدْخِلْ هَذَا عَلَيَّ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ فِي مِعًى وَاحِدٍ، وَالْكَافِرُ يَأْكُلُ فِي سَبْعَةِ أَمْعَاءٍ». (بخاري: ٥٣٩٣)

129- İbn Ömer (ra)'dan rivâyete göre kendisi, sofrasına bir fakir getirilmedikçe tek başına yemek yemezmiş. Bir gün sofrasına bir adam getirildi, bu kişi İbn Ömer'le birlikte sofraya oturup oburca yedi. Bunun üzerine hizmetçisine, bir daha bunu benim soframa oturtma. Çünkü ben Peygamber'den (sav) şöyle buyurduğunu işittim: **"Mü'min kimse bir tek midesini doyurmak (sağlığını devam ettirmek) için yemek yer. Oysa kâfir yedi midesini doldurmak, oburca midesini şişirmek için yemek yer**." (Tecrid,1893)

١٣٠ - عَنْ أَبِي جُحَيْفَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - فَقَالَ لِرَجُلٍ عِنْدَهُ: «لا آكُلُ وَأَنَا مُتَّكِئٌ». (بخاري: ٥٣٩٩)

130- Ebu Cuhayfe (ra) anlatıyor: "Ben, Peygamber (sav)'in yanında idim. Peygamber (sav) yanında bulunan bir adama, **"Ben, bir yere yaslanmış bir vaziyette yemek yemiş değilim"** buyurdu. (Tecrid,1894)

١٣١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: مَا عَابَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - طَعَامًا قَطُّ، إِنِ اشْتَهَاهُ أَكَلَهُ وَإِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ. (بخاري: ٥٤٠٩)

131- Ebu Hüreyre (ra) anlatıyor: "**Peygamber (sav) hiçbir zaman bir yiyecekte kusur aramazdı. Konulan yemeği iştahı çekerse yerdi, hoşlanmazsa yemezdi**." (Tecrid,1895)

Dersler ve İbretler:

1- Yemeğe besmele ile başlanmalı, hamd ile bitirilmelidir. Sünnet üzere sağ el ile yenmeli ve içilmelidir.

2- Sofrada önce büyük olan ya da varsa alim olan yemeğe başlar. İster bir tabakta beraber yensin; isterse ayrı tabaklarda yensin tabakta yemek bırakılmamalıdır. Sofrada edeple oturmalı, hürmetsizlik edilmemelidir. Aynı tabaktan yeniyorsa, özellikle de adetli, taneli şeyler yenildiğinde herkes kendine düşen

miktar kadar yemelidir. Hızla, süratle, önlenemez bir iştiha ile başkasının hakkı yenmemelidir. Yemeğin ortasından ve en iyi yerinden değil kenarlarından yenmelidir. Sofra sahibi sunmadıkça ikinci kez yemek veya diğer yiyeceklerin talebinde bulunulmamalıdır. Sofrada bulunan bir kimse doysa da diğerleri sofradan çekilmeden kalkmamalıdır.

3- Sıcak yemeğe üflenmemeli, soğuması beklenmelidir. Yemek öncesi elleri ve sonrasında hem eller hem de ağız yıkanmalıdır. Yemek sırasında tatsız konular kesinlikle konuşulmamalı ve çirkin, nezaketsiz hareketler asla yapılmamalıdır.Lokmayı, ağza göre almalı ve iyice çiğnedikten sonra yutulmalı, lokmayı yutmadıkça ikinci lokmaya el uzatmamalı, ağızda ekmek varken kimse ile konuşmamalı, ağız şapırdatılmamalı, yemekte çatal bıçağı elde sallayarak konuşmamalı, yemek sofrasında dişler temizlenmemelidir. Su üç yudumda, oturarak besmeleyle içilmelidir.

4- Mecma'ül Adab ismindeki eserinde Sofuzade Seyyid Hasan Hulusi 113 yıl önce, "Yemeği yalnız yememeli, sofrada ismi peygamber ismine uyan kimseleri bereket saymalı, yemeği salih kimselerle yemeli,yanındaki kimsenin lokmasına ve yüzüne yemek yerken bakmamalı, yemek yedikten sonra yemek bulamayan aciz fakirleri düşünmeli, yeme konusunda misafirler utanıyorlarsa üç kere "buyurun" demeli, yemin ile zorlamamalı,ayak üzeri ve yürürken yememelidir." diye buyuruyor.

5- Müdavimi olunan dernek, vakıf ve benzeri cemiyetlerin sofralarına karınca kararınca katkıda bulunulmalı, özel bir görevlisi yoksa sofra kurma, toplama ve kapların yıkanması işlerine yardımcı olunmalıdır.

6- Davet edilen yemeklerin sonunda sofra sahibine ve yemeğin hazırlanmasına emeği geçmiş kişilere teşekkür ve dua edilmelidir.

7- Dışarıda bir yemeğe davet edilen kişi, davet sahibi "ne alırsınız" demedikçe, zihnindeki, gönlündeki yemeği zikretmemelidir. "Ne alırsınız?" denildiğinde, siparişini davet sahibini sıkıntıya sokmayacak şekilde yapmalı, ne çok pahalı yemekleri, ne de çok fazla ucuz yemekleri seçmemeye özen göstermelidir. Davet için hazırlanan bir liste söz konusuysa, bu listedeki yiyeceklerden gürültü yapılmadan seçmeli, küçük değişiklikler dışında özel isteklerde kesinlikle bulunulmamalıdır.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Mecmaul Adab / Sofuzade

36. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin (İktidara Yürüyüşün) Merhaleleri/1
Sağlıklı İslam'ın Tanımı

Allah'ın dininin yeryüzünde kökleşmesi yani temkini, birkaç merhalede gerçekleşebilir. Mutlaka bu aşamalara dikkat edilmesi gerekir. Bu merhaleleri şöylece sıralayabiliriz: Öğrenme ve tanıma merhalesi, hazırlık ve eğitim merhalesi, üstünlük elde etme merhalesi ve ortaya çıkıp kendini kanıtlama merhalesi.

Biz bu konuları bu bölümde başlı başına bir bölüm olarak ele alıp değerlendireceğiz. Allah'ın dinini pekiştirmek adına atılacak olan adımların rabbani olan sünnetlere ve kanunlara uygun olarak götürülmesi gerekir.

Temkinin hedeflerine gelince, bu hedeflerin bütünü Rabbimizin şu ayetinde gösterilmiştir.

"Onlar öyle kimselerdir ki, şayet kendilerine yeryüzünde imkân ve iktidar versek, namazı dosdoğru kılarlar, zekâtı verirler, iyiliği emrederler ve kötülüğü yasaklarlar. Bütün işlerin akıbeti Allah'a aittir." (Hac, 41)

Bu ayetin manası içerisinde, İslam devletinin hedefleri de gösterilmiştir. Bunu gerçekleştirme gayretinde olanların öncelikle gerçekleştirmeleri gereken bir husus bulunmaktadır. O da Allah'a kulluk meselesidir. Bu öyle bir kulluk olmalıdır ki, yeryüzünde Allah'tan başkasına kulluk edilmemeye, batıl ile savaşmaya götüren bir kulluk görevidir. Doğal olarak bunun da şekilleri, çeşitleri bulunmaktadır. Hakkın ve hakka tabi olanların üstünlüğünün sağlanması vardır.

İşte bu bölümde de biz, temkinin hedeflerini açıklamaya çalışacağız. Çünkü İslam davetçilerinin gayreti de zaten bunun içindir. Yani devletin temel direklerinin atılması, şer'i hükümlerin hayata geçirilmesi, uygun ve dürüst, salih bir devlet başkanının bulunması, buna uygun, salih bir vatandaş toplumunun da var

olmasıdır. Devlet için, bütün kamuyu kapsayacak olan bir nizamın ortaya konması, bütün dünyada ilahî davetin yayılması ve tebliği, iyilikleri emretme ve kötülüleri de önleme hizmetlerinin gerçekleştirilmesi de bu hedefler arasındadır. Ümmetin çıkarlarının dikkate alınması ve mefsedetin (kötülüğün) önlenmesi, üstün bir ahlakın sergilenmesi, cihad farizasının yeniden hayata geçirilmesi ve buna benzer daha nice hususlar var ki, bütün bunlar temkinin hedefleridir.

Doğrusu Allah'ın daveti bir emanettir. Allah o emaneti, sahih iman sahiplerine yüklemiştir. Esasen bu emanet çok ağırdır, nitekim taşınması ve gereğinin yapılması da o nispette ağırdır, dahası vefakâr olmak da öyledir. Nasıl vefakârlık gösterilmesin ki, çünkü bu, Allah'ın dinini ilgilendiren bir meseledir.

Bu nedenle bu emanet, emanetlerin en büyüğü, en önemlisi ve en ağırıdır. Zaten müminlere duyulan ihtiyaç da bundan ileri gelmektedir. Çünkü o müminler, rabbani ahlak denilen en üstün ahlak ile ahlaklanmış insanlar olup gönülleri derin iman ile dopdoludur. Bunlar, Allah'ın dinini tebliğde de en üstün bir kabiliyete ve yeteneğe sahiptirler. Onun içindir ki, bu müminler, Allah'ın dinini insanların kalplerinde yerleştirinceye dek hep gayret gösterirler, bu imanla dini tebliğ ederler. Bu sayede iman ve İslam devletini ayakta tutabilirler.

Temkin veya iman devletini ayakta tutmanın ve kurmanın merhalesi ya da aşaması, birkaç aşamada ele alınır. İslam bilginleri bu aşamaları çeşitli çalışma ve araştırmaları sonucunda çok dikkatli bir şekilde ortaya koymuşlardır.

Bu aşamaların en önemlileri şunlardır:

1.İslam'ı tanıma ve öğrenme aşaması,

2.Daveti taşıyacak olan unsurların seçimi aşaması,

3.Mugalebe (üstün gelme) aşaması,

4.Ortaya çıkıp varlık gösterme aşaması.

Gelecek haftalardaki derslerimizde bu aşamaları taker taker ele alıp değerlendireceğiz. Her bir aşamanın veya merhalenin diğer aşamalarla aralarındaki fark nedir? Birinden ötekisine geçiş nasıl olacaktır? Özellikle en son merhale olan temkin aşaması, Yani hükmü ele alma ve yerleşip kökleşme aşaması üzerinde durulacaktır.

Esasen bu aşamaların bütünüyle ele alınması, Allah'a ve onun dinine davet edenlerin, bu dini hayata hâkim kılmak, başarıyı sağlamak için hedeflerini gerçekleştirmede yardımcı olacaktır. Nitekim bu, onlara yolun gerçeğini, başarıya

giden yolda karşılaşılacak olan zorlukları da gösterecektir. Bu çalışmaları sırasında nelerle karşılaşacaklar, nasıl üstün gelecekler, bütün bu gerçekleri aşamalar çerçevesinde görebileceklerdir.

Bu da doğal olarak Kur'an-ı Kerim'den ve resûllerin efendisi Hz. Peygamber'in hayatından ve bu değerli ve büyük milletin tarihinden öğrenilecektir. Bu arada kâinatın bütünü içinde serpiştirilmiş olan ve dinî ifadeyle "Sünnet" denilen ilahî kanunlarından da yararlanılacaktır. Evet, kâinat, hayat, milletler ve sosyal toplumlardaki durumlarından faydalanılacaktır.

Bütün bu merhaleler çok dikkatli takip edilmesi gereken ve her bir merhale öngörülen çalışmaların mutlaka yüzde yüze yakın bir oranda gerçekleştirilmesi gereken merhalelerdir. Aksi takdirde erken kazanılacak bir başarı insanların savrulmalarına, lüks, israf, rüşvet ve daha başka haramlara dalarak dünyevileşmelerine ve hareketten kopmalarına sebebiyet verir.

36. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Seyr İlellah

Tasavvufi bir kavram olarak "seyr" sâlikin cehaletten ilme, kötü ve çirkin huylardan güzel ahlaka, kendi varlığından Hakk'a doğru hareket edip yürümesidir. Başlangıcı "tevbe", sonu ise Hakk'ın hoşnutluğu ve sevgisine erme eylemidir. Başka bir ifade ile; müridin dervişliğe başlayışından vuslatını, tasavvufî yolculuğunu tamamladığı noktaya kadar yaptığı manevî ve kalbî sefer ve yolculuğun adıdır.

Bu konuda Üstad Said Havva şöyle diyor:

"İnsanda nefs, akıl, kalb ve ruh isimleriyle isimlendirilen bir çok şey vardır. Bu manalardan her birisi garip ve acaib birer alemdir ve ancak Allah'a seyr ile insanın önüne açılabilir. İnsanın kendi zatını ve muhtevasını tanıması için Allah'a doğru seyir mutlak bir zarurettir.

Seyr İlallah; temizlenmemiş nefisten temizlenmiş nefse, fasık, münafık veya katılaşmış olan kalpten mutmain, mümin kalbe, kulluğunu unutmuş, görevlerini bilmeyen bir halden Allah'ı bilip, O'nu tanıyan kulluğa doğru yol almaktır.

Nazari ve akli imanla zevk ve şuura dayalı iman arasında büyük fark vardır. Gerçek marifete ermenin tek yolu seyr ilellah'tır. İnsan mü'min de olsa Allah'a doğru seyr etmedikçe yaratıcısı hakkında bilmesi gereken birçok şeyi bilemez. İnsanın nefsi hastalandığı zaman sıhhat bulması ancak Allah'a sahih bir seyir yoluna girmesiyle mümkün olur. O halde seyrin olması bir zarurettir.

Bu durumda Allah Teala'ya doğru seyr kabiliyetlerin değişikliği nisbetince derecelere göre vaciptir. Seyrin olması bir zarurettir. Seyr edenlerin dereceleri de kendi gayret ve himmetlerine göredir.

Allah Teala'nın emirlerini hikmet ve anlayışla yerine getirmek, Allah'a doğru seyri gerektirir. Allah'a seyrin esas ve gayelerini bilmeyen bir insan ilahi emir-

leri yerine getirmede çok zaman kayb ettirir. Kitap ve Sünnet'te yer alan İslami manaların zevki de seyr ilallah'ı gerektirir.

İnanıyoruz ki her Müslüman Allah Teala'nın emirlerini yerine getirdiği sürece Allah'a doğru seyr ediyor demektir ve seyrin derecelerinden bir nasibi vardır. Ancak mükemmelliği ve O'na giden yolları araştırmak en yüksek derecelerden en alt derecelere kadar bütün makamların kaynaklarını bilmek başlangıç ve sonuç noktalarını bilmeye "kamil seyr" ismi verilir. (Ruh Terbiyesi, 27-28)

Allah'a doğru seyr insanı tüm beşer gücünün sahih bir çerçeve içerisinde harekete geçme noktasına ulaştırır. İctimai, siyasi ve iktisadi hayatta; aile, mahalle, bölge, ümmet ve insanlık çerçevesinde akıl, beden, ruh, kalb ve nefis güçlerini hareket noktasına ulaştırır. (Ruh Terbiyesi, 352)

Seyr ilallah'ın zirvesi, seyr edenin hadis-i şerifle ifade edilen ihsan makamına ulaşmasıdır. Hadis-i Şerifte şöyle buruluyor: "**İhsan, Allah'ı görüyormuşsun gibi ibadet etmendir. Her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da o seni görüyor."** (Buhari)

Allah'a sulük edenin önem verdiği ilk husus zikre devam etmesidir. Başlangıçta her insanın bu zikri devam ettirmesi kolay değildir. Bunun için Seyr ilallah ehli belli bir takım zikirlere bağlı kalarak günlük virdleri olsun ve adetleri devam etsin diye yeni başlayan kimselere bu zikirleri emretmek suretiyle derecelere ayrıldılar. Bu sebepden dolayı da tarikatler çoğaldı. Bir tarikatın bağlı kaldığı zikirlere başka bir tarikat bağlı kalmamış ve daha başka zikirler talim ettirmiştir. Ama her bir tarikatın da kendine göre dayanağı vardır.

Hakikat şudur: Kamil mürşid, Resulullah (sav)'in varisidir. Varislik, diğer konularda olduğu gibi zikir konusunda da Resulullah (sav) Efendimizin sünnetini diriltmeyi gerektirir.

Resulullah (sav) Efendimiz her insana kendisine münasib olanı tavsiye ettiği gibi zikir çeşitleri konusunda da münasib zikir çeşitlerini öğretmiştir. (Ruh Terbiyesi, 388-389)

Peygamber varisi olan kamil bir mürşid, herkese haline uygun bir şekilde seyr yolunu gösterir. Üstün kabiliyetli olanlarını Peygamberlerin kamil veraset yolunda yürütür. Daha az kabiliyeti olanı, meşakkat ve güçlükleri daha az olan bir yolda seyrettirir. Durumu bundan daha aşağı olan kimseye ise haline uygun bir yolda seyrettirir. Tasavvuf bir ahlaktır ve ahlakta ileri olanın tasavvufu da ileri derecede olur.

Seyr ilallah'ın Kamil bir mürşid varlığı ve yokluğuna göre iki durumu vardır.

Kamil bir mürşid, kendisine intisab eden kişiyi ilk merhalede günah işlemekten sakındırır ve ilim elde etmesini emreder. Sonra itaate, abdest, namaz ve cemaate devam etmesini emreder. Tevbenin şartlarını öğretir ve mürşidin sohbetlerine devam etmesi tembihlenir. Sırlar aleminde istikamet kazanıncaya kadar zahiri ilimlerle onu takviye eder. Böylece müridin salah alametlerinin ortaya çıkmasıyla ilgili bu merhale son bulur ve ikinci merhale başlar.

Bu ikinci merhalede de müridden nefis mücahedesine düzenli bir şekilde başlaması ve devam etmesi istenir. Bu da yerine göre susmaya, gayesi olan orta yollu bir açlığa, terbiye edici bir uzlete ve hayırla dolu bir uykusuzluğa düzenli bir şekilde nefsini alıştırmasıdır.

Eğer Kamil bir mürşid bulunamıyorsa bu durumda seyr ilallah, ilim ve edebe sarılma, Resulullah (sav) Efendimize bolca salavat getirme, kendinden bir şeyler öğrenilmesi mümkün olan kişilerle müzakere etme, ilim ve fıkıhla ilgili öğrendiği şeylerle ruhunu temizleme, mutasavvuflar yanında bilinen biat sınırlarını öğreninceye kardar her hangi bir kişiye biat etmemektir.

Şeyhlerin elinde süluk etmeyen kişilerin Allah'ı tanıyamayacakları ve O'na ulaşamayacakları şeklindeki kanaat bir cehalettir.

Seyr ilallah ancak, kafir münafık ve fasıklarla dostluğu kesip inananlara ve Müslüman cemaate bağlanmakla, dostluğu onlara tahsis etmekle gerçekleşir. Öyle şeyhler gördük ki mürid İslam için çalışanlara dostluk gösterse şeyh onu engellemekte ve dergahtan kovmaktadır. İlim ve zikir olmadan seyr ilallah olmaz. Hal böyle iken bazı şeyhler İslam sadece kendisiymiş gibi müridlerini ilimsiz bir şekilde sadece kendilerine bağlamaktadırlar. (Said Havva, Ruh Terbiyesi, 188-195'den özetlenerek)

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Nefis Tezkiyesi / Said Havva

37. DERS

Tefsir

Kur'an-ı Kerim'e Uyun

(A'raf Sûresi, Âyet: 1-10)

الٓمٓصٓ ﴿١﴾ كِتَابٌ اُنْزِلَ اِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِنْهُ لِتُنْذِرَ بِهٖ وَذِكْرٰى
لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾ اِتَّبِعُوا مَا اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهٖٓ اَوْلِيَآءَ ۭ قَلِيلاً مَا
تَذَكَّرُونَ ﴿٣﴾ وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا فَجَآءَهَا بَأْسُنَا بَيَاتاً اَوْ هُمْ قَآئِلُونَ ﴿٤﴾ فَمَا كَانَ
دَعْوٰيهُمْ اِذْ جَآءَهُمْ بَأْسُنَآ اِلَّآ اَنْ قَالُوا اِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٥﴾ فَلَنَسْئَلَنَّ الَّذِينَ اُرْسِلَ اِلَيْهِمْ
وَلَنَسْئَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ۙ ﴿٦﴾ فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَآئِبِينَ ﴿٧﴾ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذِ
الْحَقُّ ۚ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهٗ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهٗ فَاُولٰٓئِكَ
الَّذِينَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْاَرْضِ
وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ ۭ قَلِيلاً مَا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

Bismillâhirrahmânirrahîm

1- Elif. Lâm. Mîm. Sâd.

2- (Bu), kendisiyle insanları uyarman, inananlara öğüt vermen için sana indirilen bir kitaptır. Artık bu hususta kalbinde bir şüphe olmasın.

Bu Kur"an-ı Kerim, şanı yüce bir kitaptır. Bunu insanlara, korkmadan, çekinmeden ve muhalif olacakların nasıl bir tepkide bulunacaklarına zerre kadar aldırmadan ulaştır. Bırak onlar istedikleri gibi karşı çıksınlar, alaya alsınlar, küçük görsünler, isterlerse ellerinden geleni ardına koymadan düşmanlıklarını

yapsınlar. Fakat sen bu daveti ulaştırmalı, hiçbir korku ve sıkıntı duymadan anlatmalısın.

Bilindiği gibi her peygamber ve her bir ıslahatçı bir takım eziyetler, davetine karşı direnişler, mesajından yüz çevirmeler ve engellerle karşı karşıya kalır. Bu durumlarda davetçiye düşen sabretmek, direnmek ve yoluna devam etmektir. "Artık sen de azim sahibi peygamberlerin sabrettiği gibi sabret." (Ahkâf, 35)

3- Rabbinizden size indirilene (Kur'an'a) uyun. O'nu bırakıp da başka dostların peşlerinden gitmeyin. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!

Ey insanlar! Sizlere her şeyin Rabbi, mutlak maliki, yaratıcısı, müdebbiri, koruyup gözetleyicisi olan Rabbinizden indirilene tabi olunuz. Yasa koymada, ibadetleri emretmekte, helâl ve haram kılmakta hak sahibi yalnızca O'dur. Çünkü neyin maslahat olduğunu en iyi olduğunu yalnızca Allah Teala bilir. Sizin için neyin zararlı olduğundan O haberdardır. Bu bakımdan O, hayır ve doğruluktan başkasını hüküm olarak emretmez.

4- Nice memleketler var ki biz onları helâk ettik. Azabımız onlara geceleyin yahut gündüz istirahat ederlerken geldi.

Yüce Allah nice memleketleri ve ahalisini peygamberlere muhalefet edip onları yalanladıkları için helak etmiştir. Bu sebepten azap veya helak kimi zaman onlara Lût kavminde olduğu gibi geceleyin, kimi zaman da Şuayb kavminde olduğu gibi gündüz gelmiştir. Azap onlara ansızın veya kaylûle diye bilinen günün ortasındaki dinlenme vakti de gelip çatmıştır. Her iki vakit de gaflet ve oyalanma zamanlarıdır.

5- Kendilerine baskınımız geldiği zaman çağırışları, "Gerçekten biz zalimlerdik" demekten başka bir şey olmadı.

Azabın geldiği esnada onların söyledikleri bu söz, günahlarını itiraf etmekten ve bunu hak ettiklerini kabul etmekten başka bir şey olmadı. Yani onlar helak edildikleri vakit ancak kendilerinin zalim kimseler olduklarını ikrar ettiler.

6- Elbette kendilerine peygamber gönderilen kimseleri de, gönderilen peygamberleri de mutlaka sorguya çekeceğiz!

Yüce Allah kıyamet gününde ümmetlerin her bir ferdine kendisine gönderilen peygambere, o peygamberin Allah'ın ayetlerini tebliğ etmesine dair soru soracağı gibi, peygamberlere de tebliğlerine ve kavimlerinin kendilerine nasıl

cevap verdiklerine dair soru soracaktır. O halde bu toplu ve birlikte bir sorumluluktur. İbni Ömer (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmektedir: "Hepiniz çobansınız ve altında olanlardan sorumlusunuz. İmam (devlet başkanı) bir çobandır ve o güttüklerinden sorumludur." (Buharî, Müslim, Ebu Dâvud, Tirmizî)

7- Ve onlara (olup bitenleri) tam bir bilgi ile mutlaka anlatacağız. Biz, onlardan uzak değiliz.

İşte bu, onlara soru sormanın, bilgi edinmek ve Allah için bilinmeyen bir şeye dair soru sormak şeklinde değildir. Aksine bu soru onları azarlamak, kusur ve ihmallerini başlarına kakmak ve dolayısıyla yaptıklarını onlara haber vermek için olacaktır. Haber verilecek olan şey, kendisi dolayısıyla hesaba çekilecekleri ve yine kendisi dolayısıyla arkasından ceza görecekleri amelleri/işleridir.

8- O gün tartı haktır. Kimin (sevap) tartıları ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

Kıyamet gününde peygamberlerin de kavimlerinin de amellerinin tartılması, ağır gelen ile hafif gelen amelin birbirinden ayırt edilmesi tam bir hak ve adalet esası üzere gerçekleştirilecektir. Yüce Allah hiç bir kimseye zulmetmez. Nitekim şöyle buyurmaktadır: "Kıyamet gününe mahsus adalet terazilerini koyarız. Hiç bir kimseye hiç bir şeyle zulmolunmaz. Bir hardal tanesi ağırlığınca olsa bile biz onu getiririz. Hesaba çekenler olarak biz yeteriz." (Enbiya, 47)

9- Kimin de tartıları hafif gelirse, işte onlar, âyetlerimize karşı haksızlık ettiklerinden dolayı kendilerini ziyana sokanlardır.

Kıyamet gününde mizana konulacak olan şey amellerdir. Ameller her ne kadar manevî bir takım araz ise de, Yüce Allah kıyamet gününde İbni Abbas'tan gelen rivayette belirtildiği üzere onları cisimlere dönüştürecektir. Artık kimin salih amelleri kötülüklerinden daha ağır gelirse, işte onlar azaptan kurtulup cennete kavuşacak olanlardır. Her kimin de küfür ve günahlarının çokluğu sebebiyle, amellerinin tartısı hafif gelirse, işte onlar kendilerini ziyana uğratmış olanlardır. Çünkü onlar kendilerini mutluluktan, ebedi nimetlere nail olmaktan mahrum ettikleri gibi, cehennem azabına da düşerler.

10- Doğrusu biz sizi yeryüzüne yerleştirdik ve orada size geçim vasıtaları verdik. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!

Allah yeryüzünde insanlar için iki bakımdan geçimlikler yaratmıştır: Birincisi insanın hiçbir çaba sarf etmeden hazır bulduğu şeyledir. Akarsular, ağaçlar, meyveler, yeşillikler vs. Bir de yeryüzünde çalışmak, kazanmak, gerekli yollara baş vurmak veya ticaret yapmak yoluyla elde edilen geçimliklerdir. . Gerçekte bu ikisi de Allah'ın lütfü, O'nun güç ve imkân vermesi ile ortaya çıkabilmektedir. Fakat onların çoğu bununla birlikte bu nimetlere karşı pek az şükretmektedir. Nimete şükür, nimetlerin sahibi olan Allah'ı tam anlamıyla bilip tanımakla olur. Ona lâyık olduğu şekilde hamd ve senada bulunmak, nimetlerin haklarını yerine getirmek ve bu nimetleri yaratılış sebeplerine uygun şekilde kullanmak ve yönlendirmekle olur. Bunların yaratılış maksatlarına uygun olarak kullanılmaları ise Yüce Allah'ın haklarını tastamam yerine getirmek, insan azalarını hayır alanlarında Allah'ın rızası yolunda kullanmak, onları kötülük ve masiyetlerden uzak tutmakla olur. İşte bu anlamdaki bir şükürdür. (Tefsiru'l-Münir)

Dersler ve İbretler:

1- İnsanın yaptığı işler ikiye ayrılır. Birincisi İslam'ın yapılmasını emrettiği veya tavsiye ettiği; iyi, doğru, faydalı ve sevap kazanmaya vesile olan işlerdir. Bunlara sâlih amel denilir. Yapılması yasaklanan veya hoş karşılanmayan kötü, yanlış, zararlı ve günaha yol açan ameller ise insanı yoldan çıkaran ve günah sahibi yapan kötü amellerdir.

2- Sâlih amel işleyenler dünya mutluluğunu elde ettikleri gibi ahiret mutluluğu olan cenneti de elde ederler.

1- Amelin salih olması büyük önem taşır. Amelin salih olmasının en önemli şartı, ihlastır, yani o işten, o ibadetten, o hayırdan sadece Allah rızasının beklenmesi, başka bir gaye gözetilmemesidir.

2- Kuran'ın büyük bir bölümünü geçmiş kavimlerin haberleri oluşturur. Bu kavimlerin çoğunluğu, kendilerine gönderilen peygamberleri yalanlamışlar ve onlara düşmanlık yapmışlardır. Bu taşkınlıklarından dolayı Yüce Allah Kuran'da, bu helak olaylarının sonraki insanlara ibret olması gerektiğini bildirmektedir. Bunca kavimin yok olması hep salih amelleri terk edip şirke ve ahlaksızlıklara dalmaları sebebiyledir. Bu gün de sünnetullah/ Allah'ın değişmez kanunu budur. İslama sahip çıkan kavimler yükselir, köşe dönmecilik ve ahlaksızlık peşinde koşanlar ise alçaklar ve tarih sahnesinden silinirler. Bu dünyalık cezasıdır. Ahiretteki cezası ise çok daha ağır ve dayanılmazdır.

37. DERS

Hadis

Yeme ve İçme Adabı - 2

١٣٢ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ لَمْ يَتُبْ مِنْهَا حُرِمَهَا فِي الآخِرَةِ». (بخاري: ٥٥٧٥)

132- Abdullah b. Ömer (ra)'dan rivâyete göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Kim dünyada içki içerse, sonra da bundan dolayı tevbe etmeden ölürse âhirette cennet şarabından mahrum bırakılır."** (Tecrid,1930)

١٣٣ - عن أَنَسٍ - رضي الله عنه -: أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ يَتَنَفَّسُ ثَلاثًا. (بخاري: ٥٦٣١)

133- Enes (ra) rivâyet ediyor: "**Peygamber (sav), tastan su içerken arasında üç defa nefes alarak su içerdi."** (Tecrid,1945)

١٣٤ - عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ - رضي الله عنها - زَوْجِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «الَّذِي يَشْرَبُ فِي إِنَاءِ الْفِضَّةِ إِنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ». (بخاري: ٥٦٣٤)

134- Peygamber'in (sav) hanımı Ümmü Seleme'den (ra) rivâyete göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "**Gümüş tas (bardak) ile su içen bir kimse, sadece karnına lakır lakır cehennem ateşini indirir."** (Tecrid,1946)

١٣٥ - عَنْ أَبِي أُمَامَةَ - رضي الله عنه - أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ إِذَا رَفَعَ مَائِدَتَهُ، قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلا مُوَدَّعٍ وَلا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا». (بخاري: ٥٤٥٨)

135- Ebu Umame'den (ra) rivâyete göre, Peygamber (sav) sofradan kalktıklarında şöyle dua ederdi: "**Ey Rabbimiz! Tertemiz, riyadan uzak arı ve duru olan, huzurunda geri çevrilmeyen, şükrü asla terk olunmayan kendisinden müstağni olunmayan bir hamd ile Allah'ım sana sonsuz hamd olsun.**" (Tecrid,1908)

١٣٦ - وَعَنْهُ - رضي الله عنه - فِي رِوَايَةٍ: أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ إِذَا فَرَغَ مِنْ طَعَامِهِ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا، غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلا مَكْفُورٍ». (بخاري: ٥٤٥٩)

136- Yine Ebu Umame'den (ra) gelen bir rivâyete göre, Peygamber (sav) yemekten kalktığında şöyle dua ederdi: "**Bizim hamdımızı reddetmeyen, nankörlük edenlerden kılmayan ve yetecek kadar rızık veren, bizi suya kandıran Allah'ım! Sana hamd olsun.**" (Tecrid, 1909)

Dersler ve İbretler:

1- Rabbimizin üzerimize yağdırdığı nimetler sayılamayacak kadar çoktur. Bunun için devamlı hamd ve şükür halinde olmalıyız. Rasulullah (sav) Efendimizin yaptığı gibi az bir yiyecek ve yetecek kadar su bulunduğu zaman insan daha fazla bir şey beklentisi içerisinde olmamalı; bu kadar nimetin dahi çok fazla bir lutuf olduğu bilinciyle en içten duygularla Cenab-ı Hakk'a şükredilmelidir.

2- Yiyip içtiğimiz şeylerin helal yolladan kazanılmış olması ve kendilerinin helal olan yiyeceklerden ve içeceklerden olması çok önmelidir. Zira haram yiyecek insanı azdırır, ibadet etmekten alıkoyar. Esasen helal çizgisi çok geniştir. İnsan eğer şeytana uyup haram olan şeylere yönelmezse helaller bir insanın tüketemeyeceği kadar çoktur.

3- Günümüzde özellikle paketlenmiş yiyecekler ve içecekler hususunda helal ve haram çizgisi oldukça karmaşık bir haldedir. Ekonomik hayata yön veren uluslar arası yahudi sermayeli şirketler bir çok ürün dallarında tekel oluşturmuşlardır. Bu şirketlerin sahiplerinin kahir ekseriyeti Yahudidir. Yahudinin

karekteri bellidir. Zira Yahudi devamlı olarak nesli ve ekonomiyi bozmak ve yeryüzünü fesada vermek için çalışmaktadır. Dolayısıyla da bu şirketlerin ürettikleri ürünlere karşı öncelikle muhteviyatı açısından dikkatli olmalıyız. Sonra da İslam düşmanlığını körükledikleri için siyasi bir tavır olarak bu ürünleri tüketmemeliyiz. Mescid-i Aksa'yı işgal altında tutan ve Filistinli kardeşlerimize zindan hayatı yaşatan korsan devlet İsrail'e milyarlarca dolar akıtan bu uluslararası dev şirketlerin ürettiği ürünler yiyecek içecek türünden olmasa dahi yine de bu ürünleri mutlaka boykot etmeliyiz. Bu kardeşliğin ve vefanın bir gereğidir. Zaten özellikle gıda konusunda bunlara güvenmek mümkün değildir. Örneğin margarin üreten meşhur bir marka senelerce bu ülkede ürerttiği margarinlere domuz yağı karıştırdığı belgelenmiştir. Çikolata, bisküvi, salam, sosis, sucuk, fabrikasyon üretilen ürünler. Mümkünse hiç tüketilmemeli, eğer tüketilecekse helal gıda sertifikası aranmalıdır. Ancak bu sertifika yüzde yüz garanti vermez. Bütün bu nedenlerden dolayı mümkün mertebe ambalajlı ürünlerden uzak durulmalı hatta paketli bulgur bile alınmamalıdır.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Gıda Raporu / Dr. Hüseyin Büyüközer

37. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin Merhaleleri/2
Daveti ve İslam'ı Tanıma ve Öğrenme Aşaması

Müslüman bir cemaatin iktidar yürüyüşünde ilk olarak atacağı adım, önce İslam'ı tanımak ve öğrenmek, İslam'a davetin nasıl olması gerektiğini çok iyi bilmek, bu konuda gerekli olan bilgi ve birikim sahibi bir nesil yetiştirmektir. Çünkü bu yol, hem nebilerin ve hem de resûllerin yoludur, onların metodu ve uygulamasıdır. Esasen Kur'an'ın metodu böyledir.

Bir de, İslam davetçilerinin, peygamberlerin vârisleri olduğunu da bilmek gerekir. Kaldı ki peygamberler de zaten, mal, mülk, servet ve akar miras bırakmazlar. Onlar ancak ilim, davet, tebliğ, prensipler, ilkeler, değerler, ahlak ve sağlam, dürüst bir akide, kâinat, hayat, insan ve her şeyi yaratan Allah Teala hakkında doğru ve sağlıklı bir tasavvur bırakırlar.

Her şeyden münezzeh olan yüce Allah, kitabında bize, resûllerinin ve onun davasını üstlenmiş olan davetçilerin görevlerini açık olarak göstermektedir.

"Kendi aranızdan, size ayetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik." (Bakara, 151)

Bu ayeti tahlil ettiğimizde karşımıza şu görevler çıkmaktadır:

Birincisi: Allah'ın vahyini insanlara tebliğ etme, bunu onlara anlatma ve öğretme görevidir. Çünkü ayette, "Size ayetlerimizi okuyan" diye buyrulmaktadır. İşte bu tebliğ şu hususları içermektedir:

1- İslam'ın esaslarını ve kurallarını insanlara açıklayıp izah etmek,

2-Kur'an ve sünnet naslarını, selef metoduna uygun olarak yorumlamak ve bu arada çağımızın durumunu da dikkate alarak üslup ve vesile açısından gereken açıklamayı yapmak.

3- Halkı İslam inancı, esasları ve ahlakı üzerinde toplamak ve onların bu gerçekleri anlamalarını ve buna göre amel etmelerini sağlamak.

4- Hedef olarak herkese, İslam davetini ulaştırmayı seçmek ve bunu amaçlamak. İnsanlar arasında müşriktir, Yahudi'dir, Hıristiyan'dır, dinsizdir, laiktir, münafıktır ya da isyancıdırlar gibisinden hiçbir ayırım yapmaksızın daveti hepsine ulaştırmak ve tebliğini devam ettirmek.

Doğal olarak bütün insanlara yönelik davet ve tebliğ görevini yaparken önceliği ümmetin içerde var olan saflarını, yani ülke içinde bulunanları dikkate almak ve onlara meseleyi götürmek.[1]

5- Düşmanları tarafından Müslümanların karşı karşıya bırakıldığı tehlikelerin açıklanması, birinci aşamada öngörülen hususlar dikkate alınmak suretiyle, onlara karşı ne yapılması gerekiyorsa, o yolu seçmek.

İkincisi: Nefis tezkiyesidir, temizlenmesi, arınması ve hayır hizmetlerinde ve bereketli işlerde yer almak suretiyle dünya ve ahirette büyümesi ve gelişmesidir. Öyle bir özellik kazandırmalıdır ki, insan bu dünyada güzel ahlaki niteliklerle övgüye değer bulunmalıdır. Ahirette ise ecre ve sevaba layık olmalıdır. Zaten işin bu noktası, yüce Allah'ın, "Sizi her kötülükten arındıran" ibaresinde açıklanmış olduğunu görmekteyiz. Bu manasıyla Tezkiye, bazen yüce Allah'a nispet edilir.

"Bilakis Allah, dilediğini temize çıkarır." (Nisa, 49)

Bu husus bazen de Hz. Peygamber (sav)'e nispet edilir. Çünkü Resûlullah (sav), bu gerçeklerin insanlara ulaştırılmasında bir vasıtadır, bir aracıdır. Nitekim ayette, "Sizi her kötülükten arındıran" buyurmakla buna işaret edilmektedir.

Allah'a davet yapan kimseler, aslında Allah'ın vahyi sayesinde insanların ruhlarını ve nefislerini arındırmaktadırlar. Ruhlarının, akıllarının ve bedenlerinin gelişmesini, olgunlaşmasını sağlamaktadırlar. Böylece Allah, onları öyle bir seviyeye getirir ki, bu sayede yaratılanlar arasında insanların en faziletlileri ve en saygı görenleri olurlar.

İşte böylesi bir tezkiye; bir metoda, birtakım vesilelere sahip olan bir eğitimdir. Bu durum, insanı bulunduğu konumdan, dini ve dünyası bakımlarından en faziletlisi, en saygın olanı ve en güzel kabul edileni hâline getirilir.

Üçüncüsü: Öğretme meselesidir. İslam, insanlara yararlı ilimlerin öğretilmesini yani Kur'an ve hikmetin öğretilmesini öngörür. Zaten işin bu yönü de yine aynı ayette şu şekilde dile getirilmiştir: "Size kitap ve hikmeti öğreten" Evet, bu görev Hz. Peygamber (sav)'in ve davetçilerin üstelenecekleri bir görevdir. Çünkü onlar insanları Allah'a ve ahiret gününe davet ederler.

[1] Dr. Ali Abdulhalim Mahnud, Hakikatu'd Daveti İlallah, 1/263

Ayette sözü edilen kitap, Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an, bütün insanları doğru yola yönlendiren bir kitaptır. Dinleri ve dünyaları adına hayır olarak, iyilik ve güzellik olarak her ne varsa, hepsi de beşeriyet için ortaya konmuştur ve Kur'an bütün bunlardan söz eder. Kısaca şu veya bu konuda her ne varsa, hepsi Kur'an'da mevcuttur. Çünkü Allah Teala şöyle buyuruyor:

"Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık." (En'am, 38)

"Sana bu kitabı, her şey için bir açıklama olarak indirdik." (Nahl, 89)

İnsanlara Allah'ın kitabı ile resûlünün sünnetinin öğretilmesi, onları cehaletin karanlıklarından, ilmin aydınlığına çıkarmak demektir. Onları batılın sapıklığından, hakkın hidayetine çıkarır.

Bu manada daveti üstlenmiş olan kimselerin, öncelikle iman ile bir seçkinlik kazanmış olmaları, ruhen üstün bir durumda bulunmaları, bilimsel manada her şeyi etraflıca gözetenler olmalıdırlar. Çünkü bunlar kültürel manada insanın azığıdır, aklen üstün olduklarının bir göstergesi, kuvvet yönünden güçlü olmalarının da bir hüccetidir. Evet, davetçi tolerans sahibidir, oldukça geniştir. Çünkü sözü edilen hizmetlerde başarılı olabilmesi buna bağlıdır.

Doğru ve Sağlıklı Bir Tanımla İslam'ın Tanımının Yapılması

Bu da ancak İslam esaslarını, kurallarını, adabını, ahlakını, metodunu ve nizamını açıklamak, bunların insan hayatında uygulanmasını sağlamak suretiyle olabilir. Kendilerine davet götürülenlere, anlayamadıkları, mücmel veya müphem gördükleri hususların kendilerine izah edilmesi lazım gelir. Aynı zamanda zor gördükleri, sıkıntı çektikleri hususların kolaylıkları anlatılmalı, nerelerde zorlandıkları öğrenilmeli ve bu konuda ikna edilmeliler.

Bütün bunlar belli bir plan ve program içerisinde yürütülmelidir. Davetçiler meseleleri kendi aralarında belli bir düzenleme ile anlaşarak görevlerini yerine getirmelidirler. Böylece hitap ettikleri kitleye aynı bilgi götürülmeli, kültürel manada öğrenmeleri gereken hususlar da öğretilmelidir. Her yaştaki, her bilgi düzeyindeki ve her sosyal konumdaki insanlara bu tebliğ ve davet götürülmelidir. Siyasal, sosyal, kültürel ve bilimsel manada olsun, hiçbir ayırım gözetilmeksizin davet götürülmelidir, ulaştırılmalıdır.

Davetçilere Yönelik Olarak Geniş Kapsamlı Bir Planın Yapılması

Böyle bir planın sağlam ve doğru temeller üzerine kurulması gerekir. İslam gerçeğini derinlemesine anlamış olmak, onu ahlakı ve adabıyla kavramak icap eder. Böylece hazırlanan bu kural veya plan, değişik sosyal grupların bütününde

uygulanır. Örneğin çiftçisini, sanatkârını, sanayicisini, işçisini, orta derecedeki okul öğrencilerini, üniversite düzeyindeki talebeleri, öğretmenleri, öğretim görevlilerini, memurları, idarecileri, genel ve özel manada her kesimi ama her kesimi içine alabilecek manada bir planlama ile gidilmelidir.

Değişik kültür düzeylerindeki kültür insanlarını, parti, işçi, memur örgütlerini ve sendikaları, siyasi grupları, düşünürleri, üniversitelerde görevli elemanları, hastaneleri ve buradaki görevlileri, kısaca hayatın her alanındaki insanları kapsayacak genişlikte ve çapta bir program ile karşılarına çıkılmalıdır.

Köylüsünü, kentlisini, kadınını, erkeğini, okumuşunu, okumamış olanını, yedisinden yetmişine her insanı kucaklayacak çapta bir plan ve program ile gidilmelidir. Davetçilerin kendilerini bu alanlarda çok iyi yetiştirmiş olmaları, bilgi düzeylerine önem vermeleri, giyim ve kuşamlarıyla, konuşma, görüşme ve düşünceleriyle, hayatı anlama ve İslam'a göre bu hayatı yaşamalarıyla örnek olabilecek bir program ile gidilmelidir.

Çağın gereklerini, zaaflarını, çözüm yollarını, toplumun dine bakışını, hastalıklarının nelerden ibaret olduğunu, idare edenlerle idare edilenler arasındaki uçurumları, mevcut sistemlerin insanların hayatlarına ve varlıklarına kastettikleri, fakat çok iyi kamuflaj yoluyla bu hatalarını başkalarına yüklediklerini bilmeli ve ilgililere, davet götürülenlere mutlaka gösterilmelidir.

Hayatta sergilenen şeylerin, devlet olsun, vatan, hükûmet, millet, ümmet, halk, kuvvet, adalet, merhamet, kültürel, yasalar, bilim, yargı, dürüstçe bir inanç ve sağlıklı bir ibadet olsun, bütün bu konular bire bir olarak ele alınmalı, gerekli değerlendirmeler yapılarak gereken faaliyete hemen geçilmelidir.

Davetçiler arasında oluşturulan sağlam ve güçlü bir temel, bir kural sayesinde, aralarında yardımlaşmak ve görev paylaşımı yapmak suretiyle, hangi kesim üzerinde çalışma yürütüyorlarsa, öncelikle onları her bakımdan bilgilendirmelidirler. Örneğin işi ve görev bölümü esaslarına göre bir kısmı çiftçileri yetiştirip eğitmek, diğer bir kesimi sanatkârlara, zanaat sahipleriyle, bir kısmı öğrenci ve eğitim kurumlarıyla ilgilenmelidir. Bir kısmı İslam düşmanları arasında görev yaparken bir kısmı İslam'a dost olanlarla ilgilenmelidir.

Kısaca çiftçisiyle, köylüsüyle, kentlisiyle, vatandaşıyla, idarecisiyle, öğrencisiyle, öğretmenleriyle, askeriyle, polisiyle, hiçbir kesim dışlanmadan ve kardeşlik esaslarına bağlı kalınarak, kin, düşman ve nefret uyandıracak davranışlardan uzak kalınarak davetçiler halkın her katmanına bu hizmeti götürmeliler ve görev ve hizmetlerini ellerinden geldiğince yerine getirmekle yükümlüdürler.

Tanıtım, Propaganda ve İlan Yolları

Bu yol, tüm araç ve gereçleriyle, her çeşidiyle yeni bir yöntemdir. Eğer bundan gerektiği gibi yararlanılırsa, fayda elde edilir. Örneğin günlük gazeteler, haftalık ve aylık dergiler ve yayın organları, süreli ve süresiz her türlü yayınları verebiliriz. Bu arada sesli medyayı da unutmamak gerekir. Örneğin radyo, görüntülü medya, televizyon, videolar, CD'ler, kamera, teyp, bilgisayar, internet gibi her yoldan ve araçtan mutlaka faydalanılmalıdır.

Kuşkusuz eğer biz, insanlara bütün bu yolardan yaklaşacak olursak, onlar sağlam bir akide, derin bir iman, üstün bir ahlak sunarsak, kendisiyle gurur duyabileceğimiz örnek bir adap sergilersek, mutlaka onların gönüllerine giden bir yol bulur ve etkilemiş oluruz. Gönüllerine batıl yerine hakkı, rezaletler yerine faziletleri yerleştirir ve kendilerini, hayra, salaha ve dürüstlüğe yöneltmiş oluruz.

37. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Şeyh ve Biat

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Allah kimi saptırırsa ona veli bir mürşid bulamazsın." (Kehf,17)

"Nitekim size, aranızda (görev yapmak üzere), sizden (kendinizden) bir Resûl (Peygamber) gönderdik ki, âyetlerimizi size tilâvet etsin (okuyup açıklasın) ve sizi (nefsinizi)tezkiye (ve tasfiye) etsin, size Kitabı (Kurânı Kerim'i) ve hikmeti öğretsin ve (hikmetin de ötesinde) bilmediğiniz şeyleri öğretsin." (Bakara, 151)

Varis olanın yani Şeyh'in bütün bunları Resulullah (sav)'den alması lazımdır. Yani kâinatta tecelli eden Allah'ın ayetlerini hatırlatması, beşer nefsini terbiye ederek onu ayıplardan temizlemesi ve günaha düşmekten koruması gerekir. Allah'ın kitabını ve Resulünün sünnetini öğretmesi gerekir. Çünkü bunlar hikmetin ta kendisidir. Ayrıca dinleri konusunda fıkıh ve diğer İslami ilimleri de öğretmesi gerekir. Bununla irşad vazifesi yapmak için bütün bu ilimleri eksiksiz olarak bilmek şarttır demiyoruz. Elbetteki istikamet üzere yürüyen ama islami ilimlerde çok fazla maharet kazanmamış veliler irşad görevi yapabilirler. Ama rastgele gösterilecek kişi başkadır, kâmil mürşid ve kamil şeyh ise peygamber (sav) efendimize tam ve kamil manada varis olandır.

Resulullah (sav) Efendimizn ashabını terakki ettiren bir hali vardı. Resulullah (sav)'le birlikte olmaları sahabelere manevi dereceler kazandırması açısından çok büyük etki yapıyordu. İşte bir örnek. Hanzala b. er-Rebi el-Üseydi kendi başından geçen bir hadiseyi şöyle anlatır:

"Bir gün Ebû Bekirle karşılaştım. Bana: Ey Hanzala nasılsın? dedi. Ben:

- Hanzala münafık oldu dedim. O:

- Subhanallah sen ne diyorsun? dedi. Ben:

- Biz Rasulullahın huzurunda bulunuyoruz. O bize cenneti ve cehennemi hatırlatıyor, sanki cenneti ve cehennemi gözlerimizle gören kimselerin halinde bulunuyoruz. Fakat Onun huzurundan çıkınca, hanımlarımızla, çocuklarımızla meşgul oluyoruz. Onların işleri ile meşgul oluyoruz. Çok (şeyi) unutuyoruz."

(Bunun üzerine) Ebu Bekir (ra) şöyle dedi:

"Vallahı mutlaka bizler de bunun (söylediklerinin) benzeri ile karşı karşıya kalıyoruz."

Ben ve Ebû Bekir'le yürüdük ve nihayet Rasulüllahın huzuruna vardık. Ben:

- Ey Allahın Rasulü! Hanzala munafık oldu, dedim. Rasulullah (sav) bunun üzerine:

- O nedir (o ne biçim söz) dedi. Ben:

- Ey Allahın Rasulü! Biz senin huzurundayken bize cehennemi cenneti hatırlatıyorsun. Sanki gözlerimizle görüyoruz. Fakat huzurundan çıkınca, eşlerimizle çocuklarımızla meşgul oluyor, mesleğimizi icra ediyoruz. Çok (şeyi) unutuyoruz, dedim. Bunun üzerine Rasulüllah (sav) şöyle buyurdu:

- Nefsim kudreti elinde olana yemin olsun ki, huzurumda bulunduğunuz hal üzere ve (o sakilde) hatırlamağa (zikirde) devam etseydiniz. Melekler (evlerinizde) döşekleriniz üzerinde ve yollarda sizinle musafaha ederlerdi. Fakat ya Hanzala, bir saat ibadetle bir saat dünya işleriyle uğraşınız, yeter" diye üç defa tekrarladı. (Müslim)

Kitap ve sünneti bilmeyen, beşer nefsini eğitmeye güç yetiremeyen İslam kültür ve ilimlerinden habersiz olan, içinde bulunduğu çağı ve tarihi tanımayan şeyhin bütün bunları yapabilmesi mümkün değildir. (S. Havva Nefis Tezkiyesi)

Bu nedenle Resulullah (sav) Efendimize tam manada varis olan kamil bir Şeyhe biat ederek onun rehberliğinde nefis tezkiyesi yapmak, ders halkalarına katılarak nefsi olgunlaştırmak en emin yoldur. O halde şimdi biat meselesini inceleyelim.

Biat (Bey'at) esasen Ulu'l emre (Müslümanların Halifesine) bağlılık sözü vermenin adıdır. Resulullah(sav) Efendimiz önemli dini-siyasi olaylar arifesinde veya İslamiyeti kabul eden kimselerle ilk defa görüştüğünde biat almıştır. Biatta asıl olan, meşru devlet başkanını tanımak, kendini ona bağlı hissetmek ve bu hissi hayatının sonuna kadar korumaktır.

Resulullah (sav) Efendimiz Medine'den gelerek Müslüman olan 12 kişden birinci Akabe Biatında: "Allah'a şirk koşmamak, hırsızlık ve zina yapmamak, çocuk-

larını öldürmemek, namus iftirasında bulunmamak, maruf şeylerde Peygambere isyan etmemek" üzere biat almıştır. (İbni Hişam, II, 75)

Meşru halifeye biat etmek tüm Müslümanlara farzdır.

Resulullah (sav) Efendmiz şöyle buyurmuştur:

وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً

'Kim boynunda biat olmadan ölürse, cahiliye ölümü ile ölmüş olur' (Müslim, 3441)

Bu biatında sırf islami duyarlılıkla yapılması ve dünyevi bir karşılık beklenmemesi şarttır. Ebu Hüreyre (ra)'dan rivayet edilen hadiste Rasulullah (sav) "Sırf dünya çıkarı için bir imama biat eden, eğer imam kendisine istediklerini verirse biatına vefa gösterip istediğini elde edemezse biatından dönen kimseyle kıyamet gününde Allah Teala konuşmayacak ve onları temize de çıkarmayacaktır." Buyurmuştur. (Buhari, 6672) Eğer meşru bir halife yoksa müslümanlar siyasi olarak bu ototriteyi temsil eden cihad emrine biat ederler.

Şeyh veya mürşid, insanları Allah'a davet ve irşad eden, Allah'ı kullarına, kullarını da Allah'a sevdiren kişidir. Mürşidlere Allah'a davet konusunda peygamberlerin vekilleri ve varisleri olarak biat edilir. Tarikatlardaki bu biat bir mürşidi kamile bağlanmayı ve onun gözetimi altında nefis tezkiyesi yapmayı arzu eden müridin, mürşidine sadık ve bağlı kalacağına, Allah için, Allah yolunda onun terbiyesine teslim olacağına, haramlardan kaçıp helal ve hayırlara sarılacağına, günahlardan tevbe edip bir daha yapmayacağına dair söz vermesine ve buna Allah'ı, Rasulünü ve mürşid-i kâmili şahit tutmasına denir. Tasavvuftaki bu biata; intisab, inâbe, el alma, el verme ve tevbe etme gibi adlar da verilir.

Rasulullah (sav), Allahu Teâlâ'nın Resulü ve halifesi olarak, erkek-kadın bütün insanların Peygamberi ve rehberi olduğu gibi, O'na vâris olan kâmil mürşidler, rabbanî âlimler de bütün beşeriyetin irşad ve ıslahını hedef almalıdır. Mürşid-i kâmil hiçbir ayırım yapmadan herkese ve her kesime ilâhî daveti, iman, ihlâs, takva ve güzel ahlâkı tebliğ etmekle yükümlüdür.

Burada şunu hemen belirtelimki gerek ülkemizde ve gerekse diğer İslam beldelerinde en çok istismar Tarikatlar vasıtasıyla yapılmaktadır. Mürşid-i Kamiller İslam davasının yayılmasında ve kökleşmesinde ne kadar faydalı ise bunların sahteleri, yani Mürşid-i Kamil olmadığı halde bu makama oturmuş olan ve Müslümanların halis duygularını sadece azgın nefislerinin tatmini ve dünyevi isteklerini yerine getirmek için kullanan sahte şeyhler de o kadar tehlikelidir. Her dönemde bu sahte mürşidler var olagelmiştir. Tasavvuf erbabı arasında bu

sahtekarlara "müteşeyyih" (şeyh olmadığı halde şeyh görünen) ismi verilmiş ve bunlar "kuttau't-tarîk", yani Allah'a götüren yolu kesen haramiler ve yankesiciler olarak nitelenmiştir. Tasavvufî kaynaklarda insanı Allah'a ulaştırmada rehberlik edecek hakîkî kılavuzların özellikleri de yer yer belirtilerek bu uzun ve badireli yola sülük etmek arzusunda olanlar uyarılmıştır.

Bu sahtekârlardan bazıları kadınlarla el ele tutuşup biat almaktalar ki bu kesinlikle haramdır. Güya bu sahtekârlar nefislerini öldürmüşler. Resulullah (sav)'den daha muttaki ve iffetli kim olabilir? Hz. Aişe (ra) annemizin rivayet ettiğine göre Allah Resulünün eli yabancı bir kadına asla değmemiştir. Allah Resulü, kadınlardan biat alma konusunda bu kadar çok dikkat ederken nasıl olurda Peygamber varisi olduğunu iddia eden birisi bunun zıddına davranır? Bu demek ki peygamberin değil şeytanın varisidir.

Bazı Şeyhlik iddiasında bulunanlar da ferdi ameller konusunda İslam fıkhına muhalif davranmazlar ama ümmeti ilgilendiren siyasi ve ictimai meselelerde Mason ve fermasonlarla, Siyonistlerle işbirliği içerisinde olan parti grup ve hizipleri desteklerler, batıl düzenin devamından yana siyasi tavır belirlerler. Bu tür davrananlar da Mürşid-i Kamil olamazlar. Bunlardan fersah, fersah uzak durulması lazımdır.

38. DERS

Tefsir

Şeytanın Aklını Kutsaması ve İsyanı

(A'raf Sûresi, Âyet: 11-18)

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِاٰدَمَ فَسَجَدُٓوا اِلَّٓا اِبْلِيسَ ؕ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾ قَالَ مَا مَنَعَكَ اَلَّا تَسْجُدَ اِذْ اَمَرْتُكَ ؕ قَالَ اَنَا۠ خَيْرٌ مِنْهُ ۚ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ اَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا فَاخْرُجْ اِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٣﴾ قَالَ اَنْظِرْنِي اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤﴾ قَالَ اِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَٓا اَغْوَيْتَنِي لَاَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ۙ ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَآئِلِهِمْ ؕ وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٧﴾ قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْؤُماً مَدْحُوراً ؕ لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَاَمْلَئَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿١٨﴾

11. Andolsun sizi yarattık, sonra size şekil verdik, sonra da meleklere, Âdem'e secde edin, diye emrettik. İblis'in dışındakiler secde ettiler. O secde edenlerden olmadı.

Âyet-i kerime, Hz. Âdem'in birdenbire değilde bir süreç içinde yaratılmış olduğunu ifade etmektedir. Çünkü önce insanın esas maddesi yaratılmış, sonra ona insan şekli verilmiş, sonra duyularını kazanıp Âdem durumuna gelince, meleklere ona boyun eğmeleri emredilmiştir. Hz. Âdem'in, Allah'ın "Kün!" emriyle bir anda yaratılmış olması da Allah Teala'nın kudretinin bir nişanesidir..

Hz. Âdem (as) insanlığın aslı ve atasıdır. Yüce Allah Hz. Âdem ile İblis kıssasını Kur'an-ı Kerim'de yedi yerde söz konusu etmektedir: Bakara, A'raf, Hicr, İsra, Kehf, Ta-Hâ ve Sâd sureleri.

Burada kıssanın muhtevası Adem'in üstün ve şerefli kılınışına dikkat çekmek, İblis'in onun soyundan gelenlere düşmanlığını ve onlara olan kıskançlığını açıklamaktır. Böylelikle Âdemoğulları ondan çekinsinler, sakınsınlar, onun gösterdiği yollara uymasınlar istenmiştir.

12. Allah buyurdu: Ben sana emretmişken seni secde etmekten alıkoyan nedir? (İblis): Ben ondan daha üstünüm. Çünkü beni ateşten yarattın, onu çamurdan yarattın, dedi.

İblis bu soruya özür ve gerekçe olarak şöyle cevap verdi: Şüphesiz ki ben ondan hayırlıyım, çünkü sen beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın. Ateş, yukarı doğru yükselmek, yukarı çıkmak ve ışık saçmak gibi özellikleri dolayısıyla; hareketsizlik, donukluk ve sönüklük gibi niteliklere sahip çamurdan üstündür. Daha üstün olan bir kimse, kendisinden daha aşağılarda olana tazim etmez, saygı duymaz.

İşte İblis'in kıyası budur, fakat bu batıl bir kıyastır. Zira maddî tabiat hayırlı oluşa delil değildir. Hayırlı oluş, manevî özelliklerle, daha büyük fayda sağlayan faydalı özelliklerle söz konusudur. Şanı yüce Allah ise bizzat İblis'i kendisinin dahi bildiği ilim, marifet ve şerefli özelliklere mazhar kılmıştır.

13. Allah: Öyle ise, "in oradan." Orada büyüklük taslamak senin haddin değildir. Çık! Çünkü sen aşağılıklardansın! buyurdu.

İblisin ilâhî emre muhalefet ve isyan etmenin cezası, Yüce Allah'ın ona kendisini içinde yaratmış olduğu cennetten aşağı inmesini emretmesi şeklinde oldu. Çünkü cennet ihlâs ve alçakgönüllü kimselerin yeridir. Yoksa emre karşı gelen ve zorbalık taslayanların yeri değildir.

14. İblis: Bana, (insanların) tekrar dirilecekleri güne kadar mühlet ver, dedi.

Mel'un İblis, kaybını telâfi etmek için Din Gününe yani kıyamete kadar kendisine mühlet verilmesini istedi. Âdem ve zürriyetinin diriltileceği güne kadar bana süre tanı, dedi. Böylelikle hayatta oldukları sürece onları aldatmak suretiyle intikam almak ve onların tükeniş ve yok oluşlarını hem de öldükten sonra diriltilişlerini görmek istedi.

15. Allah: Haydi, sen mühlet verilenlerdensin, buyurdu.

Allah Teâlâ onun bu isteğini kabul ederek, "Sen mühlet verilmişlerdensin" buyurdu. Yani bütün insanların öleceği birinci üfürüş vaktine kadar süre verilenlerdensin. İblis, birinci nefhanın akabinde ölecektir.

16. İblis dedi ki: Öyle ise beni azdırmana karşılık, and içerim ki, ben de onları saptırmak için senin doğru yolunun üstüne oturacağım.

İblis kendisine diriliş gününe kadar mühlet verilip bu işini sağlama aldıktan sonra, yine inatlaşmaya başladı ve isyana koyularak: "Sen beni azdırdığın yahut saptırdığın gibi, şüphesiz ben de Âdem'in zürriyetinden yaratacağın kullarına karşı, hak yol üzerinde kurtuluş ve mutluluk yolunda onlara karşı engel olarak oturacağım. Çünkü sen de beni saptırdın. Bunu ise kendilerine, Sırat-ı Müstakim dışındaki başka bir takım yolları süslü göstermekle yapacağım.

17. "Sonra elbette onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım ve sen, onların çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın!" dedi.

İblis burada dört yönü de saymakta; sağ, sol, ön ve arkalarından mutlaka onların üzerine varacağım demektedir. Yani hiçbir yönden bir boşluk bırakmadan bütün her yönden üzerlerine hücum edeceğim, açık bir yol bırakmayacağım. Yol kesicilerin gidip gelenlere tuzak kurup pusuda yattığı gibi, ben de onlara tuzak kurup pusuda bekleyeceğim. Onların çoğunluğunu sana şükreden, emirlerine itaat eden kimseler olarak bulmayacaksın.

18- Buyurdu ki: "Çık oradan, yerilmiş ve kovulmuş olarak. Andolsun ki onlardan kim sana tabi olursa cehennemi hep sizden dolduracağım.

Yüce Allah buyurdu ki: Git, artık onlardan sana kim uyarsa, şüphesiz cehennem hepinizin cezasıdır, hem de mükemmel bir ceza! Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle yerlerinden oynat. Onlara karşı atlılarınla, piyadelerinle bas gürültüyü ve mallarına, evlatlarına ortak ol, onlara vaadlerde bulun. Fakat şeytan onlara bir aldatıştan başka ne vaad ederki? Şüphesiz benim gerçek kullarımın üzerinde senin hükmetmeye gücün yetmez.

Şanı Yüce Allah onun azdırmasından ihlâsa erdirilmiş kullarını istisna ederek şöyle buyurmaktadır: "Şüphesiz benim kullarımın üzerinde senin bir sultan yoktur. Sana uyan azgınlar müstesna." (Hicr, 42) Nitekim şeytan da kendi ifadesiyle ihlâslı kullara asla zarar veremeyeceğini itiraf etmektedir. "Dedi ki: İzzetin hakkı için onların hepsini azdıracağım. Ancak aralarından ihlâsa erdirilmiş kulların müstesna." (Sad, 82-83).

Dersler ve İbretler:

1- Burada kastedilen secde ibadet secdesiyle secde etmek değildir. Hz. Âdem'in yaratılışını tamamladıktan sonra hem ona hem de onun zürriyetini selâmlama ve şanını yüceltme secdesidir. Çünkü bir ve tek olan Allah Teâlâ'dan başka kimseye ibadet olunmaz.

2- Bu secde emrinin veriliş sebebi ise insanların üzerlerinde Allah'ın nimetlerini bilip tanımaları, bu nimetlere şükretmeleri, eskiden beri yaptıklarından sonra iblis'ten ve vesveselerinden gereği gibi sakınmalarıdır.

3- İblis, kendi aklınca bir kıyas yapmış ve kendisinin Adem'den üstün olduğunu varsayarak ona secde etmeyi reddetmiştir. Bu red, İblisin aklını ve ilmini kutsaması neticesi olmuştur. Kendisini yaratan ve kendisine her türlü nimetleri veren Allah Teâlâ'nın emrine karşı gelmiş ve böylece büyüklük taslayarak kâfirlerden olmuştur.

4- Bu gün yaşadığımız hayatta da benzer manzaralara sıkça rastlarız. Allah Teâlâ'nın emirleri, heva ve hevesine uymadığı için reddedenler, İblis gibi aklını ve ilmini önceleyen inkârcılardır. Mü'min ise böyle değildir. Onlar, arzularına, nefislerine ve menfaatlerine ters gelsede, hatta verilen emrin hikmetini anlamasalar bile, Allah Teâlâ'dan gelen emre asla karşı gelmezler.

5- Şeytan davasında çok ısrarlıdır. İnsanı dört bir yandan kuşatarak kendi emirlerine adeta çaresiz bir şekilde teslim olmasını temin etmeye çaba göstermektedir. O halde burada bir hakikat ortaya çıkıyor. Eğer inananlar kendi davalarında şeytandan daha fazla ısrarcı olmazlar, davalarına ihlâs ve samimiyetle yapışmazlarsa çaresiz şeytana tabi olurlar.

6- Müslüman davasının delisi olmalıdır. Davasız, iddiasız bir müslüman ancak şeytana asker olur. İslam düşmanlarının gücü ve kuvveti bir müslümana anlatıldığı zaman ondan korkup köşesine çekilirse bu teslimiyet duygusu onu İslam saflarından koparır. Halbuki İslam düşmanlarının kendi batıl davalarını yaymak için ne kadar da çok çalıştıklarını duyan müslümanın kalbine kor düşmesi, uykularının kaçması yerinde durmaması lazımdır. Davasi için ne kadar da az şey yaptığının şuurunda vararak gecesini gündüzüne katıp daha fazla çalışması lazımdır.

Ey düşmanım sen benm ifadem ve hızımsın,
Gündüz geceye muhtaç bana da sen lazmsın.

38. DERS

Hadis

Çocuğa İsim Koyma
Tahnik ve Akika

١٣٧ - عَنْ أَبِي مُوسَى - رضي الله عنه - قَالَ: وُلِدَ لِي غُلامٌ فَأَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - فَسَمَّاهُ إِبْرَاهِيمَ، فَحَنَّكَهُ بِتَمْرَةٍ وَدَعَا لَهُ بِالْبَرَكَةِ وَدَفَعَهُ إِلَيَّ. (بخاري: ٥٤٦٧)

137- Ebu Musa (ra) anlatıyor: **"Benim bir erkek çocuğum dünyaya gelmişti. Onu alıp Peygamber (sav)'e götürdüm. Peygamber, ona İbrahim adını verdi. Bir hurmayı ağzında çiğnedikten sonra, onu bebeğin damağına koydu. Ona bereketli olması için duada bulundu ve sonra tekrar bana verdi."** (Tecrid,1911)

١٣٨ - عَنْ سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ الضَّبِّيِّ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «مَعَ الْغُلامِ عَقِيقَةٌ، فَأَهْرِيقُوا عَنْهُ دَمًا وَأَمِيطُوا عَنْهُ الأَذَى». (بخاري: ٥٤٧١)

138- Selman b. Amir Dabbi'den (ra) rivâyete göre, demiş ki; Resûlullah'ı(sav) şöyle buyururken işittim: **"Erkek çocuğun dünyaya gelmesiyle, ona akika kurbanı gerekir. Öyleyse onun dünyaya gelişi sebebiyle bir kan akıtınız, kurban kesiniz ve ondan ezayı gideriniz."** (Tecrid, 1913)

Dersler ve İbretler:

1- Akika Kurbanı, doğan çocuk için yedinci günü kesilen hayvanın adıdır. Kurbanlıklarda olduğu gibi deve, sığır, koyun cinsinden olur. Sığır ve deve akika

olarak kesilemez de denmiştir. Peygamber (sav) Efendimizin bu güzel sünnetini yaşatmak için çok zengin olmaya gerek yoktur. Çocuğun doğduğu vakitte Kurban satın alacak kadar bir maddi genişliği olan kişiler bir şükür ifadesi olarak akika kurbanı kesmelidirler.

2- Akika kurbanından etin sahibi de yiyebilir. Satılmaz. Sadaka olarak dağıtılır.

İyi Arkadaş

١٣٩ - عَنْ أَبِي مُوسَى - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالسَّوْءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ، فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْذِيَكَ وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً، وَنَافِخُ الْكِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ رِيحًا خَبِيثَةً». (بخاري: ٥٥٣٤)

139- Ebu Musa'dan (ra) rivâyete göre, demiş ki, Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"İyi ve dürüst bir arkadaş ile beraber olan kimsenin hali ile kötü arkadaş ile oturanın hali âdeta mis taşıyan kimse ile demircinin etrafına is pas saçan ateş körüğüne benzer. Mis (güzel koku) satan veya taşıyan kimsenin yanında oturulması halinde ya ondan sana verir veya sen onun güzel kokusundan satın alırsın. Yahut da sen orada oturduğun sürece hep güzel koku koklamış olursun. Oysa demircinin yanında oturan bir kimsenin ya demirci körüğünden etrafa saçılacak olan kıvılcımdan senin elbiseni yakar veya orada bulunduğun sürece pis ve iğrenç kokudan rahatsızlık duyarsın, o pis koku üzerine de siner."** (Tecrid,1926)

Dersler ve İbretler:

1- İnsan arkadaşlarından ve yaşadığı çevreden etkilenen bir varlıktır. Bunun için zaruret hali dışında Darul-Harp'de Müslümanların yaşaması, orayı devamlı kalacakları bir yurt olarak görmeleri caiz görülmemiştir.

2- Kişi bana bir şey olmaz ya da benim çocuğumu kimse bozamaz deyip gayri islami ortamlara gitmemeli ve aile efradını da göndermemelidir. Örneğin akıl baliğ olmuş kızların başları açılarak okullara gönderilmesi bu anlamda çok büyük bir tehlike ve bir günahtır. Bu tür hareketler insana kötü alışkanlıklar ve neticede de cehennem ateşinden başka bir şey kazandırmaz. Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.

38. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin Merhaleleri/3
İman Gücü ve Ruhi Üstünlük

İslam'ın zaferi için çalışma azminde olan bir mümin, iman gücüyle temayüz etmiş olması ve sağlam bir akideye ve kesin bir bilgiye sahip olması gerekir. İnsanlar üzerinde tartışmasız etki bırakabilmelidir. Çünkü bir davetçide olması gereken en önemli öncelik bu özelliktir.

İslam davasına ve davetine soyunan bir mümin, büyük bir iman gücüne sahip olmalıdır. Allah'tan çok korkmalıdır. Allah'a tevekkülde samimi ve dürüst olmalıdır. Her an, Allah'ın murakabesinde olduğunu unutmamalıdır. Aklı ve düşüncesi Allah'ın yarattıklarını düşünmelidir. Her an Allah'ın huzuruna çıkacakmış gibi hazır olmalıdır. Allah'a taatta, kullukta ve ibadette örnek bir Müslüman olmalıdır. Hayırda yarışmalı, gündüz oruçlu, gece ayakta olmalıdır. Tam bir ihlas sahibi olmalıdır. İşte bu, kurtuluş adresidir. Salahın simgesi, kurtuluşun da anahtarıdır. Çünkü gerçek anlamda Allah'a kulluk ancak bu sayede sağlanabilir. Başarı bu sayede elde edilir. Çünkü davet ettiğinde etkili olur, amel edince güzelini yapar, bir şeye karar verince isabet eder, konuştuğunda ise fayda getirir.[1]

Davetçi eğer gerçek manada bir iman sahibi olmakla temayüz etmemişse, onun başarması ve muvaffakiyet elde etmesi asla düşünülemez. Yani sen kalkıp biri için davette bulunacaksın, biri adına ortaya davetçiyim diye çıkacaksın ve fakat onunla olan bağların güçlü değildir veya henüz kalbin onu gereğince tanımamıştır. Bu, olacak şey değildir.[2]

Bu büyük amaç, daha çok bir gönül işidir. Çünkü sen bunu halka karşı gizleyebilirsin ama her şeyi bilen Allah'a karşı asla gizleyemezsin. Ancak gerçekten

1 Mukavvemat ed-Daiye en-Nacih, s. 34
2 Muhammed Gazali, Maallah, s. 188

güçlü bir inancın etkileri insan üzerinde varlığını gösterir. Bu, onun sözlerinden olsun, davranışlarından olsun mutlaka yansır.

Çünkü kalbi Allah'a bağlıdır, hep Allah ile halvettedir. Tasalarında ona yönelir, sıkıntılarında ona dayanır. Böylece Rabbiyle hep beraber olur. O'nun rızasını kazanmak, O'na yaklaştıran ibadetleri işlemek hep amaç edindiği iştir. O halk ile değil, Rabbiyle ünsiyet kazanır. Nihayet yarın hiç ünsiyet edeceği bir kimsenin bulunamayacağı günde, kabirde o, Rabbiyle ünsiyet ve yakınlık kazanır.[3]

Bütün bunların eserleri gerçekten davetçinin üzerinde varlığını gösterir. Onda sahih imanın belirtileri çevresine yansır. Bunun en açık örneklerini de şöylece sıralayabiliriz:

1- Allah'tan Başkasına Kul Olmaktan Kurtulur

İman en büyük güçtür. Mümin iman sayesinde dünyada her gücün üzerine çıkar, tüm dünyevi şehvetleri yok eder. Onu özgürleştirir. Artık onun üzerinde baskı kurabilecek dünyada bir güç yoktur, ona sadece Rabbi olan Allah hâkimdir. Sadece Allah'tan korkar. Yalnızca Allah'a boyun eğer. Sırf O'nun rızası için ister, umudunu yalnızca Allah'a bağlar. Allah'a dayanıp güvenir. İmanın iki konuda beşer üzerinde çok büyük tesiri vardır. Birisi rızıktan dolayı olan korku ve endişe, diğeri de hayat dolayısıyla olan korku ve endişedir. İşte gerçek iman sahibinin bu konuda herhangi bir endişesi olmaz.

Rızık endişesini ele alalım: Kuşkusuz hırs nice insanların boyunlarını zelil hâle getirmiştir. Nice insanlar var ki, mal ve dünyalık sevgisi onların akıllarını başlarından almıştır. Nice insanlar bu uğurda prensiplerini ayaklar altına almışlardır, ümmetlerine ve milletlerine ihanet etmişler, geçmişlerini inkâr etmişlerdir. Çünkü sarı altınlar onların gönüllerini esir almıştır.

Mümine gelince, iman gerçekleri onun gönlünü doldurmuş, o dünyalıktan hiçbir şeyin etkisinde kalmaz. Çünkü onun kalbinde, yüce Allah'ın şu hak sözü bulunmaktadır:

"Gökte rızkınız ve size vaat edilen şeyler vardır." (Zariyat, 22)

Çünkü mümin rızkın kimin elinde olduğunu bilir:

"Öyle ise rızkı Allah'ın katında arayın. O'na kulluk edin ve O'na şükredin." (Ankebut, 17)

Çünkü beşerden hiçbir kimsenin elinde bu konuda asla bir güç bulunmamaktadır:

---

3 Zadu'l Mead, 2/87

"Allah'ı bırakarak taptıklarınızın size hiçbir rızık vermeye güçleri yetmez." (Ankebut, 17)

Bununla beraber mümin, dünyada rızık gerçeğini ve onun mahdut olan değerini, Rabbimizin şu kavliyle bağlantılı olduğunu da bilir:

"Rabbinin rızkı daha hayırlı ve daha kalıcıdır." (Taha, 131)

İkincisine yani hayat sebebiyle olan korku ve endişeye gelince, mümin yaşamında, ölümünde kesin olarak Allah'ın elinde olduğunu bilir. Bu nedenle kimse kaderin elinden kurtulamaz, takdir edilen ne ise onu bulacaktır. Eğer toplum ona bir zarar vermek için bir araya toplansalar, Allah ona ne takdir etmişse ondan başka hiçbir zarar veremezler. Çünkü ölüm, ona koşmakla veya atılmakla gelmez, kurtuluş da saklanmakla olmaz. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

"Nerede olursanız olun, sağlam ve tahkim edilmiş kaleler içinde bulunsanız bile ölüm size ulaşacaktır." (Nisa, 78)

İşte işin bu noktasında mümin başkalarından ayrılmaktadır. Ne kadar kalpleri atsa da, ne kadar gözyaşı dökseler de, hayatta kalabilmek adına hangi tür yollara başvursalar da, ne kadar ayak öpseler de, bunların hiçbirisi asla takdirin önüne geçemez. Bu gibi durumlar karşısında mümin olan kimse âdeta aşılamayacak dağ gibidir. O, Adiyy bin Hubeyb'le birlikte şöyle seslenir:

"*Hiçbir şeyi umursamam yeter ki Müslüman olarak öleyim,*

Allah için düşeceksem, hangi yanım üzere düşmüş olmam önemli eğil."

2- Allah'tan Korkmak (Haşyet)

İmanın en büyük tezahürlerinden ve müminlerin de en açık vasıflarından biri de Allah'tan korkma (haşyet) özellikleridir. Çünkü Allah şöyle buyuruyor:

"Onlar, görmedikleri hâlde Rablerinden içten içe korkarlar. Onlar kıyamet gününden de korkarlar." (Enbiya, 49)

"Daha önce gelip geçen o peygamberler, Allah'ın vahiylerini tebliğ eden, Allah'tan korkan, başka hiç kimseden korkmayan kimselerdir. Allah, hesap görücü olarak yeter." (Ahzab, 39)

Müminlerin bu konuda örnek olarak aldıkları insan Hz. Peygamber (sav)'dir. Çünkü o şöyle buyurmuştur:

"Çünkü ben, size göre Allah'tan en çok korkanınızım ve en çok sakınanızım."[4]

[4] Buhari, Nikâh, Fethu'l Bari, 9/104

"Haşyet ile havf arasında fark vardır. Her ikisi de korku manasına gelmekle birlikte, haşyet kelimesi, havf kelimesinden daha özel bir mana içermektedir. O da, Rabbini tanımayı içeren manasında olan bir korku demektir."[5]

Bir davetçinin kalbini korku ve haşyet kaplarsa, böylece o, gafillerden ayırt edilmiş olur. Çünkü korku, sahibi ile haramlar arasına girer ve kişiyi haramlardan engeller.

İbrahim bin Süfyan diyor ki:

"Korku kalplere yerleşince, orada bulunan şehevi duyguların yerlerini yakar, dünyayı da oradan kovar."[6]

Fudayl bin İyad da diyor ki:

"Allah'tan korkan kimseye, hiçbir kimse zarar veremez. Allah'tan başkasından korkan kimseye de kimse yarar sağlayamaz."[7]

İşte haşyet denilen bu korku, insanı Allah'a ibadete yöneltir. Nitekim "Kimse, Allah'tan korku (haşyet) sayesinde dini konusunda kula daha çok faydalı olamaz."[8]

Haşyet, insanın Allah tarafından murakabe altında tutulduğu bilincinin temelini oluşturur. Bu, mümini ihsan derecesine yüceltir. Bu durumda âdeta Allah'ı görürcesine ona kullukta bulunur. Gerçi o, Allah'ı göremese de, Allah'ın kendisini gördüğünü bilir.[9]

3- Allah'a Karşı Olan Bağlılığını Gerektiği Gibi Yerine Getirmesi

Burada şu hususa dikkat çekilmektedir: Kul, farzları mutlaka yerine getirmelidir Nafile ibadetlere de çokça yer vermelidir. Allah'ı zikretmekle meşgul olmalıdır. İstiğfara devam etmelidir. Çok Kur'an okumalı, Rabbine çokça yalvarıp yakarmalıdır. Çünkü ibadet davetçinin azığıdır, onunla kuvvet kazanır. Namaz, kul ile Mevla'sı arasında kurulan bağdır. Namazı mutlaka vaktinde eda etmeye acele etmelidir. Huşu içerisinde ibadetlerini yapmalıdır. Namazını uzatmalı, cemaatle birlikte kılmalıdır. Nitekim bu konuda geçmişten örnek alacağı kimseler de bulunmaktadır. Nitekim Said bin Müseyyeb'in kırk yıl namazını hep cemaatle birlikte kıldığı rivayet edilir.[10]

---

5 Tehzibu Medarici's Salikin, s. 269
6 Tehzibu Medarici's Salikin, s. 270
7 Nüzhetu'l Fuzela, 2/661
8 Nüzhetu'l Fuzela, 1/513
9 Mukavvemat ed-Daiye en-Nacih, s. 39
10 Nüzhetu'l Fuzela, 1/370

Rebi bin Hasyem, felçli olduğu hâlde namaz için cemaate devam ederdi. Kendisine rahatsızlığı hatırlatıldığında, "Ben, 'Hayya Alessalah (Haydin namaza)' sesini duyuyorum. Eğer emekleyerek de gitmeye gücünüz varsa, oraya gidin." diye karşılık veriyordu.[11]

Ben, bir davetçinin namazlarını cemaatle kılmaktan geri kalmasını anlayamıyorum. Özellikle de sabah, ikindi ve yatsı namazlarında cemaatle namaz kılma konusunda uyarı olduğu gibi, bu namazlara devamda büyük bir ecrin var olduğu da gelen rivayetlerde anlatılmıştır. Söz konusu namazları kaçırma konusundaki uyarı da, günah ve vebal bakımından ne kadar büyük olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu konuda çoğu ruhsata bakıyor ve bu işte acele etmeye yanaşmıyor, ne yazık ilk tekbire yetişmek gibi bir dertleri de olmuyor. Ben bunların söylediklerini anlıyor değilim. Bak, bu konuda bir uyarı niteliğinde olmak üzere İbrahim bin Zeyd et-Teymi şöyle demektedir:

"Bir kimsenin birinci tekbire yetişme konusunda işi hafife aldığını görürsen, o takdirde ondan ellerini yıkamalısın."[12]

Evet, bu ifadenin ne kadar büyük bir uyarıyı içerdiğini bu insanlar herhâlde kavramak istemiyorlar. Eğer bu kimseler, Said bin Abdülaziz et-Tenuhi'nin cemaatle namaz kılmayı kaçırdığında ne kadar ağladığını bilmiş olsalar, acaba nasıl bir bahaneye tutunacaklardır?[13]

Zikrin önemi çok büyüktür, bu sayede insan menzile erişir. Çünkü bu, müminin silahıdır. O sayede yol kesicilerin önüne geçilir. Onların suyu, gıdası ve azığıdır. Çünkü zikir, arzulanan ibadettir ve onun bir sınırı da yoktur, çünkü Allah şöyle buyurmaktadır:

"Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin." (Ahzab, 41)

Allah'tan mağfiret dilemek, istiğfarda bunmak da en büyük zikirdir. Hz. Peygamber (sav)'in bir günde yetmiş defa zikrettiği gelen rivayetler arasındadır.[14]

Nitekim ümmetine de Resûlullah (sav) şu haberi vermiştir:

"Kim Allah'tan mağfiret dilemeye devam ederse, Allah onu her türlü sıkıntıdan selamete çıkarır, her türlü tasadan ona kurtuluş kapısı açar, hiç beklemediği yerden onu rızıklandırır."[15]

---

11 Nüzhetu'l Fuzela, 1/381
12 Nüzhetu'l Fuzela, 1/468
13 Tehzibu Medarici's Salikin, s. 463
14 Buhari, Daavat, 6307
15 Ebu Davud, Salât, 1518

Bu bakımdan mutlaka davetçilerin devam ettikleri zikirleri, virtleri olmalıdır ki, kalpleri korunmuş olsun. Mutlaka Allah'tan mağfiret dilemelidir ki, günahları da bağışlanmış olsun.

Büyük zikirlerden birisi de Kur'an okumaktır. Bu, kişiyi Allah'a en çok bağlayan bağlardandır. Zaten davetçiler de buna muhtaçtırlar. Kaldı ki Kur'an okumanın davet ve hayat gerçeği üzerinde etkisi vardır. Evet, Kur'an okumak, ona gereken saygıyı göstermek, manaları üzerinde düşünmek hep bu sayede sağlanır. Allah'ın kitabı, davetçinin ruhunun gıdası olmalıdır, gönlünü sakinleştiren devası olmalıdır. Onu harekete geçiren güç ve derecelerini yükselten bir merdiven olmalıdır.[16]

Özetlemek gerekirse, iman bakımından üstünlük, davetçinin başarılı olabilmesinin sebeplerindendir. Çünkü başarılı olmak, iyi hatip olmak, delil ileri sürmek, etrafında insanların toplanması demek değildir. Aksine bunlarla beraber asıl olması gereken şey, hatta her şeyden önce lazım olan şey, Allah'ın sevgili kullarını böyle bir şeye muvaffak kılmasıdır.

Halkı hakka davet eden davetçilerin, Allah hakkındaki inançları ve şuurları derin olmalıdır. Allah'a sonsuz bir güvenle bağlı olmalıdırlar. Sürekli Allah'ı zikirle meşgul bulunmalıdırlar. Allah'ın kendilerini hep murakabe altında tutuğunu bilmelidirler.[17]

16 Maallah, s. 191
17 Maallah, 190

38. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Şefaat ve Tevessül

1-Şefâat:

Şefaat haktır ve gerçektir. Birçok âyeti kerime ve hadîsi şerifte şefaatten bahsetmektedir. Peygamberler, evliyâ asfiyâ ve şehitler -derecelerine göre- Cenab-ı Hakk'ın onlara bahşettiği seviyede şefaat edeceklerdir.

Şefâat: "günahkâr bir müminin affedilmesi veya yüksek derecelere ulaşması için, Allah nezdinde mertebesi yüksek olan birinin O'na dua etmesi ve dilekte bulunmasıdır.

Ehl-i sünnet üleması şefaatin hak olduğuna ve ahirette günahkâr kullara peygamberler ve Allah nezdinde itibarı yüksek olan, diğer seçkin insanlar tarafından şefâat edilebileceğini kabul etmişlerdir. Bakara suresinde yer alan"Allah katında, O izin vermedikçe hiçbir kimse şefâat edemez" ayeti şefaatin izne bağlı bulunduğunu, O izin vermedikçe ve dilemedikçe kimsenin böyle bir yetki ve imkâna sahip olamayacağını bildirmektedir. Ancak kimlere şeaat edileceğini şefaat edecekler değil Cenab-ı Hak bilmektedir. O halde aslolan Allah Teâlâ'nın rızasını kazanmak için çalışmak, Şefaat ve benzeri şeylere bel bağlayarak kulluk görevlerini ihmal etmemektir.

Mü'min bir kula öncelikle gerekli olan şey, zaman kaybetmeden geçmişteki günahlarından dolayı tövbe etmek ve salih amellere yönelmektir. Kendisinde bir şey olmayanın, torbası boş olanın, ahirete azıksız gidenin kendini şefaatle avutması bir işe yaramaz. Allah Resulü kendi öz kızını: "Ey kızım Fatıma! Sakın babam peygamber diye güvenme" diye kulluk görevlerini aksatmaması konusunda uyarmıştır. O halde şefaat konusu insanları günah işleme konusunda cesaretlendirici bir noktaya çekilmemelidir.

Mesele bu şekilde derlendirildikten sonra şu husus da biraz açalım. Başta Sahih-i Buhari ve Sahih-i Müslim olmak üzere çeşitli Hadis kitaplarında yer alan birçok hadîs, bütün insanların mahşerde, korku içinde bekleşirken gerek

Resulullah (sav) Efendimiz ve gerekse diğer peygamberlerin, salih kulların, hocaların, talebelerin, dostların şefaatlerinden söz etmekte, bu şefâatlerin hak ve gerçek olduğunu bildirmektedir.

Resullah (sav) Efendimizin kabrini ziyaret etmek, O'na salât ve selâm okumak, ezan okunduktan sonra ezan duasını yapmak, iyi insanlarla beraber olmak, onların sevgisini kazanmak, iyi evlât ve öğrenci yetiştirmek gibi ameller şefâate nail olma konusunda etki eder.

Bu manada "Şefâat yâ Resûlallah!" demek de bir sakınca yoktur. Çünkü bunu diyen kişi Resullah (sav) Efendimizin şefâatini istemektedir.

Şefaatı inkâr edenlerin, dünyada da ahirette de kazanacakları bir şey yoktur. Çünkü Allah (cc) orada kullarına, kulları O'nu nasıl bilip tanımışlarsa, öyle muamele edecektir..

2-Tevessül

Tevesül, aracı (vesile) kılmak demektir. Vesile ile aynı kökten türemiş olan tevessül de aynı manadadır.

Resulullah (sav) den ibadetlerle ve salih amellerle tevessül yapılabileceğine dair rivayetler vardır.

Bu nevi tevessülün Sünnet'te de delil ve örnekleri vardır. Peygamber Efendimiz (sav)'in bildirdiğine göre eski ümmetlerden yolculuk yapan üç kişi yolculukları esnasında sığındıkları mağaranın ağzını büyük bir kaya kapattı. Nasıl kurtulacaklarını düşünürlerken her biri en iyi amelini vesile kılarak Allah'a duâ etmeye başladılar. Birincisi ana ve babasına itâati, ikincisi Allah korkusu ve iffeti, üçüncüsü kul hakkına riâyeti ile alâkalı en seçkin amellerini vesile kılarak yalvardılar ve Allah tarafından kayanın, mağara ağzından çekilmesi ile kurtuldular. (Buhârî, Müslim)

Enes b. Malik (ra)'dan rivayet edildiğine göre Resulullah (sav)'i büyüten ve manen annesi konumunda olan Ebu Talib'in hanımı Fatıma bint Esed (ra) vefat ettiği haberini alınca Resulullah (sav): " bugün annemi kaybettim" dedi ve gömleğini çıkararak Hz.Fatıma'ya kefen yapılması için gönderdi. Kabrin kazılmasıyla bizzat ilgilendi, kabrinin içine indi. Genişletilmesi için kabrin köşelerine işaret etti ve kabrin içine uzandı. Sonra kabirden çıktı. Gözleri yaşarmıştı. Affedilmesi için Allah'a yalvardı ve duasını şu cümlelerle bitirdi:

"Ya Rabbi, peygamberinin ve benden önceki peygamberlerinin hakkı için annem Fatıma bint Esed'i affet,"

39. DERS

Tefsir

Cennet ve Cehennem Ehlinin Birbirleriyle Konuşmaları

(A'raf Sûresi, Âyet: 44-51)

وَنَادٰٓى اَصْحَابُ الْجَنَّةِ اَصْحَابَ النَّارِ اَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ
مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ۟ قَالُوا نَعَمْ ۚ فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ اَنْ لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظّٰلِمِينَ ۙ ﴿٤٤﴾ اَلَّذِينَ
يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا ۚ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ كَافِرُونَ ۘ ﴿٤٥﴾ وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ ۚ
وَعَلَى الْاَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا ۢ بِسِيمٰهُمْ ۚ وَنَادَوْا اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ
لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾ وَاِذَا صُرِفَتْ اَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ اَصْحَابِ النَّارِ ۙ قَالُوا
رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ۧ ﴿٤٧﴾ وَنَادٰٓى اَصْحَابُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ
بِسِيمٰهُمْ قَالُوا مَآ اَغْنٰى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٨﴾ اَهٰٓؤُلَآءِ الَّذِينَ
اَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللّٰهُ بِرَحْمَةٍ ۖ اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَآ اَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾
وَنَادٰٓى اَصْحَابُ النَّارِ اَصْحَابَ الْجَنَّةِ اَنْ اَفِيضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَآءِ اَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ ۖ
قَالُٓوا اِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ ۙ ﴿٥٠﴾ اَلَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ
الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ۚ فَالْيَوْمَ نَنْسٰيهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَآءَ يَوْمِهِمْ هٰذَا ۙ وَمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

44. Cennet ehli cehennem ehline: Biz Rabbimizin bize vaad ettiğini gerçek olarak bulduk, siz de Rabbinizin size vaad ettiğini gerçek olarak buldunuz mu? diye seslenir. "Evet!" derler. Ve aralarından bir çağrıcı, "Allah'ın lâneti zalimlerin üzerine olsun" diye seslenir.

Bu soru cennetliklerin peygamberlerin kendilerine tebliğ etmiş olduğu rablerinin vaadini hak olarak bulduklarını cehennemliklere ifade ettireceklerini, buna karşılık cehennemlikler de "Bizler Rabbimizin küfre karşı vaad ettiğini hak bulduk. İşte cehennem azabında yanıp duruyoruz." derler. Bu da, kâfirlerin kıyamet gününde Allah'ın vaad ve tehditlerinin hak ve doğru olduğunu itiraf edeceklerini göstermektedir.

Resulullah (sav), Bedir günü kâfirlerden öldürülüp de kör kuyuya atılan kimseleri, henüz dünyada iken azarlayarak şöyle seslenmişti: "Ey Hişamoğlu Ebu Cehil, ey Rabîaoğlu Utbe, ey Rabiaoğlu Şeybe - ve diğer elebaşılarının isimlerini saydı- Rabbinizin size vaad ettiğini hak buldunuz mu? Gerçekten ben Rabbimin bana vaad ettiğinin hak olduğunu gördüm." Hz. Ömer: "Ey Allah'ın Rasulü! Sen leşe dönüşmüş bir topluluğa mı hitap ediyorsun?" diye sordu. Resulullah (sav) şöyle buyurdu: "Nefsim elinde olana yemin olsun ki, siz benim sözlerimi onlardan daha iyi işitiyor değilsiniz. Şu kadar var ki onlar cevap veremezler."

Bu karşılıklı konuşma veya tartışmanın sonucunda bir münadi şöyle der: Allah'ın laneti zalimler üzerinedir. Yani Allah'ın rahmetinden kovması demek olan laneti, onları bulmuştur. Çünkü onlar iman etmemek suretiyle kendilerine zulmetmişlerdir. Bu nidayı yapacak olan kişi ise ya cehennemin bekçisi Mâlik'tir veya başka bir melektir.

45. Onlar, Allah yolundan alıkoyan ve onu eğip bükmek isteyen zalimlerdir. Onlar ahireti de inkâr edenlerdir.

Onlar insanları Allah'ın yolundan, şeriatından, peygamberlerin getirdiklerinden alıkoyan ve kimse o yola tabi olmasın diye bu yolun doğru değil de eğri büğrü olmasını isteyenlerdir. Yine onlar aynı zamanda ahiret yurdunda Allah'ın huzuruna çıkacaklarını inkâr eden ve bunu yalanlayıp kabul etmeyen kimselerdir. İşte bundan dolayı da işledikleri ve söyledikleri hiç bir münkere aldırmazlar. Çünkü onlar bundan dolayı hesaba çekilmekten, ceza görmekten korkmamaktadırlar. Bu nedenle onlar insanlar arasında söz ve davranışları en kötü olanlardır.

46. İki taraf (cennetlikler ve cehennemlikler) arasında bir perde ve A'râf üzerinde de herkesi simalarından tanıyan adamlar vardır ki, bunlar henüz cennete giremedikleri halde (girmeyi) umarak cennet ehline: "Selâm size!" diye seslenirler.

A'raf, cennet ile cehennem arasında yüksek bir yerdir. Bunlar esas itibariyle işledikleri kötülükler dolayısıyla cennete ulaşamayan, bununla birlikte yaptıkları

iyilikleri de cehenneme girmelerine engel olan muvahhid kimselerdir. İşte bundan dolayı Allah haklarında hükmünü verinceye kadar orada durdurulacaklardır. Bunlar cennetlikleri de cehennemlikleri de görürler. Daha sonra Yüce Allah'ın affına uğrayarak cennete gideceklerdir.

A'raftakiler henüz cennete girmedikleri sırada cennetliklere selâm vererek seslenirler. Bununla birlikte bu halde iken onlar kendilerinin cennete gireceklerini de umarlar. Buna sebep ise hesaplarının kolay görülmesi, Allah'ın lütfünün genişliğini bilmeleridir. Hasan-ı Basrî, "Bunlar henüz oraya girmeyen ama oraya girmeyi uman kimselerdir" buyruğunu okuduktan sonra der ki: Allah'a yemin olsun ki Yüce Allah, böyle bir umudu kalplerine, ancak kendilerine ihsan etmek istediği bir lütuf ve keremi dolayısıyla koymuştur. İnsanlar o konumda ümid ile korku arasında bulunurlar.

Ebu Nuaym, Ömer b. el-Hattab (r.a.)'dan şöyle dediğini rivayet eder: Bir münadi, "Ey hesap için durdurulmuş olanlar, haydi cennete giriniz, tek bir kişi müstesna" diye seslenilir. Hz. Ömer (ra) diyor ki: "o istisna edilen kişinin kendim olacağımdan korkarım."

47. Gözleri cehennem ehli tarafına döndürülünce de: "Ey Rabbimiz! Bizi zalimler topluluğu ile beraber bulundurma" derler.

A'raftakilerin gözleri kasıt olmaksızın cehennemlikler tarafına döndürülünce, onların yüzlerinin ve gözlerinin kararmış olduğunu görüp Yüce Allah'a: "Rabbimiz! Bizleri şu kendilerine zulmetmiş toplulukla birlikte kılma" diye yalvarırlar.

48- A'raf ashabı simalarından tanıdıkları adamlara seslenerek derler ki: "Topluluğunuz da, taslamakta olduğunuz büyüklüğünüz de size fayda sağlamadı."

A'raftakilerin kimisi bir takım alâmetleriyle tanıdıkları müşriklerden bazı insanlara sesleneceklerdir. Bu alâmetler ise yüzlerin karalığı, üzerlerindeki tozduman, gözlerinin morarmışlığı, hilkatlerinin tanınmaz hale gelmiş olmasıdır. Onlara şöyle diyecekler: Sizin mal toplayıp yığmanız yahut topluluğunuz ve çokluğunuzun size faydası olmadığı gibi, Muhammed'in risaletine iman etmeyip büyüklük taslamanızın da faydası olmadı. Yani çokluğunuz da, kalabalığınız da, imana karşı büyüklenmeniz de Allah'ın azabına karşı size bir faydası dokunmadı. Aksine sizler şu içinde bulunduğunuz azap ve cezaya çarptırıldınız. Aynı şekilde fakirlere ve mustaz'af müminlere karşı büyüklenmenizin de size bir faydası olmadı.

49. Allah'ın, kendilerini hiçbir rahmete erdirmeyeceğine dair yemin ettiğiniz kimseler bunlar mı?" (ve cennet ehline dönerek): "Girin cennete; artık size korku yoktur ve siz üzülecek de değilsiniz (derler)."

Dünya hayatında iken fakirlikleri, zayıflıkları, uyanlarının azlığı sebebiyle Allah'ın kendilerine hiç bir şekilde rahmette bulunmayacağına dair yemin ettiğiniz kimseler bunlar mıydı? İşte bunlar cennetin nimetleri arasında gezinmekte ve cennetin hayırlarından faydalanmaktadır. Kâfirler ise cehennemin alevli ateşleri içerisinde yanıp duruyorlar.

Bu karşılıklı konuşmanın faydası, verilecek cezanın amele göre olduğunun açıklanması ile hayır işlerde yarışırcasına önde olmaya teşviktir. Esas ölçünün mal, zenginlik ve kuvvet olmayıp asıl nazarı itibara alınacak olanın salih amel olduğunun açıklanmasıdır. İtaatkâr olan kimseler yüzlerinin parlaklığı ile ayırt edilecekler, isyankârlar ise yüzlerinin kararmışlığı, toz duman içerisinde oluşu, gözlerinin morarmışlığı ve hilkat itibariyle tanınmaz hale gelişleriyle bilineceklerdir.

50. Cehennem ehli, cennet ehline: Suyunuzdan veya Allah'ın size verdiği rızıktan biraz da bize veriniz diye seslenirler. Onlar da: Allah bunları kâfirlere haram kılmıştır, derler.

Cehennemlikler cennet ehlinden, yararlandıkları pek çok içecek ve yiyecek nimetlerinden kendilerine de vermelerini isteyeceklerdir. Kendilerine katiyen olumlu karşılık verilmeyeceğini bilmekle birlikte, bu şekilde onlardan imdat istemeleri işlerindeki şaşkınlıklarından, suya olan aşırı ihtiyaçlarından dolayıdır.

İbni Abbas (ra) der ki: A'raftakiler cennete gidince bu sefer cehennemlikler de umutsuzluktan sonra kurtulabileceklerine umut bağlar ve "Rabbimiz! Bizim de cennetlikler arasında yakın akrabalarımız var. O bakımdan onları görelim, onlarla konuşalım diye bize izin ver." Derler. Yüce Allah cennete emreder, o da bir parça kenara çekilir. Sonra cehennemlikler cennetteki yakınlarına ve içinde bulundukları nimetlere bakar, onları tanırlar. Cennetlikler de cehennemlik olan akrabalarına bakar ve fakat onları tanımazlar. Yüzleri kararmış, başka bir hilkate bürünmüş olurlar. Bunun üzerine cehennemlikler cennetliklere isimleriyle seslenerek, "Sudan veya Allah'ın size verdiği rızıktan biraz da bize akıtın" derler. Özel olarak suyu istemelerinin sebebi ise içlerindeki aşırı yanma ve ateş dolayısıyla olacaktır. Çünkü cehennemin sıcağı pek fazladır.

51. O kâfirler ki, dinlerini bir eğlence ve oyun edindiler de dünya hayatı onları aldattı. Onlar, bu günleri ile karşılaşacaklarını unuttukları ve âyetlerimizi bile bile inkâr ettikleri gibi biz de bugün onları unuturuz.

Onlar dini oyuncak ve eğlence edinmişlerdi. Diğer taraftan dünyaya, dünyanın süsüne püsüne aldanarak ahiret için amel etme emri hatırlarına dahi gelmezdi.

Onlar oyun ve eğlenceyi kendilerine din edindiler ve ruhları arındırmayan ve hiç bir fayda vermeyen işleri yapmayı adet edindiler.

Dünya hayatının süsüne püsüne, helâl ve haram türünden lezzetlerine aldandılar. insan, ömrünün uzamasını, güzel yaşamayı, çok mal sahibi olmayı, güçlü bir makam ve mevkide bulunmayı umut ve arzu eder. İşte bu gibi şeylere olan aşırı rağbeti dolayısıyla dünyayı isteme arzusuna gömülerek dinin gereklerini yerine getirmekten alıkonulmuş olur.

Onlar dünya hayatında iken kıyamet gününde Allah'a kavuşmak için çalışmayı terk ettikleri, Allah'ın ayetlerini bile bile inkâr ettikleri gibi, onlar da cehennem azabında terk olunurlar.

Dersler ve İbretler:

1- Ahiret hayatı bütün sırların çözüldüğü, maskelerin düştüğü, hiçbir aldatmanın olmadığı, anlaşmazlıkların neticeye bağlandığı ve insanlar hakkında nihai ve kesin hükümlerin verildiği yerdir.

2- Dünya hayatında iken Hakkın karşısında kibirlenen, Müslümanlara tepeden bakan ve onlara eziyet edenler ahirette tekrar karşılaşacaklardır. Ama bu kez roller değişmiştir. Dünya hayatında iken şatafat içerisinde yaşayan zalimlere sahip oldukları dünya malı cehennem azabını artırmaktan başka bir işe yaramamıştır. Sonsuz acılar içerisinde kıvranırlarken bir de kendilerine dünyada iken aşağıladıkları, insan yerine koymadıkları, eziyet ve işkence ettikleri o mustazafları cennet bahçelerinde görünce acılarının üstüne acı tadacaklardır.

3- Sıkıntıya düşen Mü'minler bu sahneleri gözleri önünde canladırmalı ve dişini sıkıp Allah Teala'ya yalvararak bu fani dünyadaki sayılı dakikaları iman ve ihlas üzere tüketmeye gayret etmelidirler. Asıl yurt ahiret yurdudur. Burada rızkın az ya da çok olması, hayatın zor ya da kolay sürdürülmesi sadece bir imtihan vesilesidir. Rabbimizden her iki dünyanın da iyiliğini isteyelim. Nimetlerini başımızdan yağdırmasını dileyelim. Ama şunu da bilelim ki varlık karşısında sabredip yoldan çıkmamak, yokluğa sabırdan daha zordur. Neticede ise sabredenler mükâfatına ereceklerdir.

39. DERS

Hadis

Hastalıklara Sabretmenin Sevabı

١٤٠ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ وَأَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلا وَصَبٍ وَلا هَمٍّ وَلا حُزْنٍ وَلا أَذًى وَلا غَمٍّ، حَتَّى الشَّوْكَةِ يُشَاكُهَا، إِلَّا كَفَّرَ اللهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ». (بخاري: ٥٦٤٢)

140- Ebu Said el-Hudri ile Ebu Hüreyre (ra)'ın rivâyetlerine göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **"Hiçbir Müslüman yoktur ki, ona isabet eden sıkıntı, hastalık, keder, üzüntü, tasa, eza -hatta bu eza ona batırılan bir diken sebebiyle bile olsa- bunlar, o kimsenin günahlarının silinmesine sebep olmasın."** (Tecrid,1949)

١٤١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ». (بخاري: ٥٦٤٥)

141- Ebu Hüreyre (ra) Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: "**Allah kimin hakkında hayır ve iyilik murat ederse, onu bela ve musibetlerle imtihan eder.**" (Tecrid,1951)

١٤٢ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها - قَالَتْ: مَا رَأَيْتُ أَحَدًا أَشَدَّ عَلَيْهِ الْوَجَعُ مِنْ رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -. (بخاري: ٥٦٤٦)

142- Aişe (ra)'dan rivâyet ediliyor. O, şöyle demiştir: **"Ben, hastalığı sebebiyle bir kimsenin Resûlullah kadar şiddetli bir ağrı çektiğini görmedim.**" (Tecrid,1952)

١٤٣ - عَنْ عَبْدِ اللهِ - رضي الله عنه - قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - فِي مَرَضِهِ وَهُوَ يُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا، وَقُلْتُ: إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا شَدِيدًا، قُلْتُ: إِنَّ ذَاكَ بِأَنَّ لَكَ أَجْرَيْنِ؟ قَالَ: «أَجَلْ، مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُصِيبُهُ أَذًى إِلَّا حَاتَّ اللهُ عَنْهُ خَطَايَاهُ كَمَا تَحَاتُّ وَرَقُ الشَّجَرِ». (بخاري: ٥٦٤٧)

143- Abdullah b. Mesud (ra) anlatıyor: "Peygamber (sav)'in hastalığında ziyaretine gittim. Kendisi hastalık sebebiyle büyük bir ıstırap içindeydi. Kendisine: **"Ey Allah'ın Resûlü! Gerçekten sen hastalığın ateşi yüzünden çok büyük bir sıkıntı yaşıyorsun" dedim ve devamla;"Bu haslığın şiddeti sebebiyle muhakkak senin için iki ecir vardır" diye söyledim. Resûlullah (sav) de: "Evet, bir Müslüman'a bir musibet isabet etmişse, âdeta sonbaharda ağaçların yapraklarının dökülmesi gibi Allah da bu hastalık ve musibetler sebebiyle o Müslümanın günahlarını, hatalarını döker, yok eder."** (Tecrid, 1953)

١٤٤ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «إِنَّ اللهَ قَالَ: إِذَا ابْتَلَيْتُ عَبْدِي بِحَبِيبَتَيْهِ فَصَبَرَ عَوَّضْتُهُ مِنْهُمَا الْجَنَّةَ». يُرِيدُ: عَيْنَيْهِ. (بخاري: ٥٦٥٣)

144- Enes (ra)'dan rivâyete göre diyor ki; Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: **"Allah (cc) buyurdu ki: "Kulumu sevdiğim iki şeyle imtihan ettiğimde, eğer o buna sabredecek olursa (dayanırsa) karşılığında ona cenneti veririm."** Raviye göre bununla Yüce Allah kulunun göz nurunu almayı kasdetmiştir. (Tecrid,1955)

١٤٥ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ مِنْ ضُرٍّ أَصَابَهُ، فَإِنْ كَانَ لا بُدَّ فَاعِلًا فَلْيَقُلِ: اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي». (بخاري: ٥٦٧١)

145- Enes b. Malik'ten (ra) rivâyete göre demiş ki; Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"Herhangi biriniz başına gelen bir musibet yüzünden ölümünü arzu etmesin. Mutlaka böyle bir istekte bulunacaksa, 'Allah'ım! Eğer yaşamam benim için hayırlıysa beni yaşat, eğer ölümüm benim için hayırlıysa beni vefat ettir' desin.**" (Tecrid,1958)

١٤٦ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ إِذَا أَتَى مَرِيضًا أَوْ أُتِيَ بِهِ قَالَ: «أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ، اشْفِ وَأَنْتَ الشَّافِي، لا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءً لا يُغَادِرُ سَقَمًا». (بخاري: ٥٦٧٥)

146- Aişe'den (ra) rivâyete göre, demiş ki; "Resûlullah (sav) bir hasta ziyaretine gidince veya hasta kendisine getirilince ona şöyle duada bulunurdu: **"Ey insanların Rabbi! Şu zatın hastalığını gider, ona şife ver. Çünkü şifayı sadece sen verirsin. Zira senin şifandan başka da şifa verecek yoktur. Senden öyle bir şifa dilerim ki, hasta iyileşince, üzerinde hastalığından iz bırakmayacak bir şifa olsun.**" (Tecrid, 1961)

Dersler ve İbretler:

1- İslâm'ın, korunmasını titizlikle istediği beş esastan birisi de hayat ve sıhhattır. Sıhhatı korumak insanın vazifesi olduğu gibi hastalandığı takdirde sabretmesi ve bunu kendisi için hayırlı olacağını düşünmesi, hastalığıyla alakalı Yüce Allah'a edep dairesinde şikayette bulunması ve O'ndan şifa dilemesi de lazımdır. İnsanlara şikâyette bulunurken de isyankar bir dille değil, edep dairesinde şifa arama amaçlı şikayette bulunmalıdır. Aynı zamanda da her türlü imkâna başvurarak hastalığın tedavisine çalışmalıdır.

2- Hz. Peygamber (sav) Efendimiz Hz. Âişe ve Esmâ gibi yakınlarına hastalık ve acılarını ifâde etmiş meselâ "of başım ağrıyor!" demişlerdir. Ancak bu şikâyetleri yaparken, Allah'a karşı kulluk edebini titizlikle korumuşlardır.

3- Peygamber Efendimiz, her konuda olduğu gibi hasta ziyareti konusunda da bizlere en güzel örnek olmuştur. Zira hasta ziyareti Allah Resûlü'nün hayatı boyunca özenle yaptığı ve ashabını da teşvik ettiği amellerdendir. Hatta bir hadislerinde bu ziyareti, mü'minin mü'min üzerindeki beş hakkından biri olarak saymıştır. Dolayısıyla Müslümanlar, hasta olan dostlarını ve komşularını uygun zamanlarda yanlarına giderek ziyaret etmeli ve onlara şifa dilemelidirler.

4- Hasta ziyareti bir ibadet olması hasebiyle hastayı ziyaret eden kişi büyük bir ecir ve sevap kazanır. Hastaya gösterilecek alâka sebebiyle ilahî rahmet ve rızaya kavuşmak mümkün olur.

5- Hasta ziyareti günahlara keffarettir. İnsanın günahlardan arınmasına vesile olur.

6- Hastalara teselli ve moral vermek, onların kalbini hoşnut etmek önemli bir sadaka hükmüne geçer.

7- Din kardeşini ziyaret eden Müslüman'a melekler dua ve istiğfarda bulunur.

8- Hadiste "*Hastaların duasını alınız; onların duası makbuldür."* buyrulmuştur. Hasta ziyareti onların makbul dualarını almaya vesile olur.

9- İnsanlar arasında sevgi, saygı ve hoşgörünün artmasına vesile olur.

10- Hasta ziyareti, hastalara moral kazandırır ve hastalıklarının iyileşme sürecini hızlandırır. Böylece hastalıklarından şifa bulmalarını sağlar. Nitekim "Dostla buluşmak, hastaya şifadır." denilmiştir.

11- Hasta ziyareti, beşerî ilişkilerin en mükemmel şekilde yürütülmesine vesile olur. Dolayısıyla toplum düzeninin sağlanmasına olumlu katkı sağlar.

12- Toplumu sürekli diri, sağlıklı ve güvenli tutmak; hasta, aciz ve düşkünlere ilgi duymak ve onları ziyaret edip yardımlarına koşmakla mümkün olur. (Mehmet Soysaldı)

39. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin Merhaleleri/4
İlmi Birikim ve Kültürel Donanım

İnsanlar, davetçilerine sordukları soruların cevabını mutlaka almalıdırlar ve ilgili kişi de tatmin edici cevap verme konusunda yeterli bilgi donanımına sahip olunmalıdır. Gerektiğinde halka şer'i hükümler konusunda, onları eğitebilecek bilgi donanımına da sahip olmak zorundadır. Gerçekleri anlatabilmeli, kafalardaki şüpheleri yok edebilmek, halkı yönlendirmede ikna edici bilgi ve belgelere dayanmalıdır.[1]

Esasen Allah'a davet görevi, bir kul için en değerli makam, en faziletli ve en şerefli mertebedir. Bu ise ancak bilgi sayesinde mümkündür. O hâlde davetçinin mutlaka doyurucu bir bilgiye sahip olması gerekir ki, davası adına gayret gösterdiği hizmetinde istediğini elde edebilsin.[2]

Çünkü ilim olmadan gayret gösteren bir kimse, yolunu belirlemeden yola çıkan kimse gibidir. İlimsiz amel etmeye çalışan kişi, düzelteceği yerde daha fazla bozmaya sebep olur.[3]

Davetçi doğal olarak üstlendiği görevin önemini çok iyi bilmek zorundadır. Zira halkın dikkati hep onun üzerindedir. Bu itibarla mutlaka ilmi açıdan hazırlanmalıdır. Halk birçok konuda kendisine başvuracağı için ilim sahibi olmak zorundadır. Zira Allah'a davet eden bir davetçinin ilme olan ihtiyacı çok fazladır ve bu, oldukça zor bir durumdur. Çünkü dinî bakımdan ele aldığı konu, neticede Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mensubiyeti ifade eder.

---

1 Mukavvemat ed-Daiye en-Nacih, s. 45
2 Miftahu's Saade, 1/154
3 Miftahu's Saade, 1/130

Davetçi basiret sahibi, öngörülü ve nasıl bir davaya soyunduğunun farkında olmalıdır; söylediklerinin, yaptıklarının ve terk ettiklerinin meşruiyetini de mutlaka bilmelidir. Yani neyi neden ötürü söylüyor, neyi hangi sebepten yapıyor veya terk ediyor, bunların şuurunda olmalıdır. Çünkü davetçi eğer istenen bilgi düzeyinde bir ilme sahip değilse, o zaman alanında ne yapmak istediğini bilmeyen biri konumunda olur. Buna bağlı olarak yanlışa düşer ve hata yapar. Allah ve Resûlü ile ilgili konularda bilmeden konuşmuş olur. Nihayetinde faydadan çok zarar getirir. Islahından daha çok ifsat eder. Münker olan şeyleri emreder, maruf olan şeyleri ise nehyeder. Çünkü şer'i yönden nelerin nasıl ele alınacağını bilmediğinden yasaklanmaması gerekeni yasaklar, yasaklanması gerekeni de yasaklamamış olur. Yani haram olan bir şeyi de menetmemiş olur.[4]

Davet görevini yapan bir kimse şu gerçeği bilmek zorundadır. İlim, her arzu edenin istediği en şerefli şeydir, her talebenin aradığı en faziletli değerdir, kazanç peşinde koşan kimseye en çok yarar sağlayan kazancıdır."[5]

İşe ilimle başlamak, sağlıklı olan şeyle başlamaktır. Çünkü ilim sözden, konuşmadan ve amelden önce gelir.

Davetçi, ilim sayesinde Rabbinin mizanında üstün bir mertebeye erer. Zaten bu, Rabbimizin şu ayetine de uygun düşmektedir:

"Allah içinizden inananların ve kendilerine ilim verilenlerin derecelerini yükseltir." (Mücadele, 11)

İlim öğrenmek için gayret göstermek, Allah'ın murat ettiği amacı gerçekleştirmektir ve ona yönelmektir. Çünkü Allah şöyle buyuruyor:

"Müminlerin hepsinin toptan sefer çıkmaları doğru değildir. Öyleyse onların her kesiminden bir grup da, din konusunda köklü ve derin bilgi sahibi olmak ve döndükleri zaman kavimlerini uyarmak için geri kalsa ya! Umulur ki sakınırlar." (Tevbe, 122)

Allah Teâlâ, ümmeti iki gruba ayırmaktadır. Bunlardan birisine Allah yolunda cihadı farz kılmakta, diğerine ise dinde derin bilgi sahibi olmalarını öngörmektedir. Çünkü hepsinin toptan cihada gitmeleri hâlinde, şeriat ortadan kalkabilir. Bu nedenle ilme talip olan kimse çıkmaz. Bu durumda da kâfirler dine galebe çalarlar. Oysa İslam'ın ayakta kalması ve varlığı mücahitler sayesindedir. İman şeriatının korunması da ilim öğrenmeye bağlıdır.

İslam davetçisi bu hizmet için yola girdiğinde Hz. Peygamber (sav)'in şu müjdesine nail olur. Resûlullah (sav) şöyle buyuruyor:

4 Dr. Abdülkerim Zeydan, Usulu'd Dave, s. 135

5 Maverdi, Edebu'd Din ve'd Dünya, s. 40

"Kim, ilim öğrenmek amacıyla bir yola girerse, Allah ona, cennet yolarından bir yolu kolaylaştırır."[6]

İlimler içerisinde en değerli olan ilim, insanları ahirete götüren, oraya yönlendiren ilimdir. Çünkü hakka götüren ilim, bütün ilimlerin özüdür, cevheridir, gayesidir. Her Müslüman buna muhtaçtır. Her âlim ise daha çok buna muhtaçtır. Davetçiler ise, herkesten ve her ilim adamından daha fazla buna muhtaçtırlar.

Allah yoluna davet eden bir davetçi, vaaza, irşada, eğitim ve öğretime başladığında ancak bilgisi ve kültürü düzeyinde başarılı olabilir. Bilgi ve kültürü, alanında ona yardımcı olur. Bu da iki yönden ortaya çıkar; bunlardan biri şer'i İlimler yönü, diğeri de genel kültür yönüdür.

1- Şer'i İlimler:

Bir davetçi, en üstün ve en değerli ilmin, İslam dini ile ilgili din ilmi olduğunu bilmek durumundadır. Çünkü insanlar onu bilmekle ve öğrenmekle doğru yolu bulabilirler. Onun hakkında bilgi sahibi olmamak, cahil olmakla da saptırmış olurlar.[7]

Davetçi temel şer'i ilimler konusunda en azından ortalama bir bilgi düzeyine sahip olmalıdır. Bu ilimlerden önem sırasına göre bazılarını şöylece özetlemek mümkündür:

İslam Akaidiyle İlgili İlim

Bir Müslüman sağlam bir kaynaktan akidesi ile ilgili olarak özet bilgi edinmek zorundadır. Bu kitap Ehli Sünnet vel-Cemaat görüşünü yansıtan bir eser olmalıdır. ÖrneğinÖmer Nesefi Akaidi, Sevad-ı Azam, Fıkhı Ekber gibi.

Tefsir İlmi

Davetçi; güvenilir, Kur'an ayetlerinin kelimelerini açıklayan özlü bir tefsir de okumalıdır. Burada aynı zamanda nüzul sebepleri de olmalıdır, özet bir bilgiyi vermelidir. Bu konuda Nesefi Tefsiri, Elmalı Tefsiri ve Ömer Nasuhi Bilmen'in Tefsiri ilk merhalede okunabilir. Ayrıca Asrı Saadet Dersleri altında yayımlanan elinizdeki kitabın Tefsir Dersleri de önemli bir kaynaktır.

---

6 Ebu Davud, İlim, 3641

7 Mukavvematu'd Da've ve'd Daiye, s. 51-53

Hadis İlmi

Güvenilir, özlü bir hadis kitabı okunmalıdır. Örneğin "Sahihi Buhari Muhtasarı" veya "Sahihi Müslim Muhtasarı" gibi eserleri tavsiye edebiliriz. Aynı zamanda içinde mevzu ve zayıf rivayetlere yer vermeyen, konularına göre hazırlanmış genele manada bir hadis kitabının da okunması gerekir. Örneğin iman, fezail ve adab ile ilgili bölümlerden oluşan bir hadis kitabı, mesela İmam Nevevi'nin "Riyazu's Salihîn" adlı eseri olabilir. Bu arada sadece belli konularda kaleme alınmış hadis kitaplarını, örneğin ahkâm hadislerini oluşturan ve İbni Haceri Askalani'ye ait olan "Büluğu'l Meram" kitabını okuyabilirler. Dua ve zikir konusunda İmam Nevevi'nin "El-Ezkar" kitabını tavsiye edebiliriz. Şemail konusunda ise, Tirmizi'nin "Şemail"i tavsiye edilebilir.

Fıkıh İlmi

Fıkıhta öncelikle her müslüman kendi mezhebine ait muhtasar bir kitabı baştan sona okumalıdır. Mesela Hanefiler için Ömer Nasuhi Bilmen'in "Büyük İslam İlmihali" çok faydalı bir kaynaktır. Daha sonra Hidaye okunabilir. Çok daha fazla bilgi edinmek isteyenler ise İbni Abidin ve Fetevayı Hindiye'yi okuyabilirler. Şafiler ise Kadı Ebu Şuca'nın Şafi İlmihalini okuyabilir, ilmihalden biraz daha geniş Kifayetül Ahyar Tercümesi okunabilir.

Siyer ve tarih ilmi: Resûlullah (sav)'in hayatına dair muhtasar bir siyer kitabı okunmalıdır. Mesela "Tehzibu Sireti İbni Hişam" adlı siyer tavsiye edilebilir. Çağdaş faydalı kitaplar arasından da örneğin Mubarekfuri'ye ait olan "El-Rahiku'l Mahtum" kitabı da tavsiye edilebilir. En azından dört halifenin tarihi hakkında lazım gelen bilgiye sahip edilmelidir.

İşte bu temel bilimler konusunda İslam davetçisinin bilgi sahibi olması zorunludur. Çünkü buna muhtaçtır.

Halkı bilgilendirmesi ve irşat görevini yerine getirmesi bakımından bunlar önemlidir. Bu konuda dikkat edilecek önemli hususlar şunlardır:

a- Her ilim açısından tedricilik esastır. En basitinden en üst derecesine kadar buna uyulmalıdır. En kolayından en zoruna göre bir yol izlenmelidir. Unutulmalıdır ki, ilimlerin bir ilk başlangıç kademeleri vardır, bir de son kademeleri bulunmaktadır. Bu nedenle birinci basamağından sonuncusuna doğru yol alınmalıdır. Birtakım giriş yolları vardır, buralardan hareketler, o ilimlerin gerçekliğine ulaşmak gerekir.

Öğrenci sona varabilmek için ilklerden başlamak durumundadır. Yoksa en son öğrenilecek şeyi, en önceye almak istemesi uygun olmaz, çünkü öğrenemez.

Giriş yapmadan hakikate varamaz. Bu durumda son olan da anlaşılamaz, hakikat de öğrenilemez. Çünkü bir bina temel olmadan kurulamaz, meyve, tohum ekilmeden toplanamaz. Önce tohum atılır, sonra da ürün istenir.[8]

Bakın İbni Haldun bu yolu açıklarken diyor ki:

"Unutmamalıdır ki, öğrencilere ilim telkin edilirken, eğer tedrici olur ve azar azar verilirse, işte ancak o zaman yararlı olur."[9]

Muhaddis İbni Şihab ez-Zuhri diyor ki:

"İlmi toptan almak isteyen, onu toptan kaybeder. Ancak gün ve gecelerini bu yolda harcayarak azar azar alan ise, bunun dışındadır."[10]

b- Sabır ve devamlılık: İlim öğreniminde sabır ve devamlılık şarttır. Bir ilmi tam öğrenemeden onu bırakıp bir başka ilim dalına geçmek, bir hocadan tahsilini bitirmeden, ondan gerektiği gibi yararlanmadan bir diğerine geçmek de doğru değildir. Bir kitabı gerektiği gibi hazmetmeden bir başka kitaba geçmek de öyledir.

2- Genel Kültür

Kuşkusuz bir davetçi genel kültür sahibi olmak durumunda olduğu gibi çağdaş kültür konusunda da bilgili olmalıdır. Çünkü bu davet alanı saha olarak çok geniş bir alandır. Çok fazla yayılmıştır. Birçok hususlarla bağlantısı vardır. Kaldı ki insanların kültürel düzeyleri, anlayış farklılıkları, bilgi düzeyleri aynı değildir. Bu nedenle bir davetçinin bu konudaki eksikliklerini kapatması lazım gelir. Dolayısıyla kendilerine hitapta bulunduğu kesimlerle birtakım ortak noktalarda buluşmaları icap eder. Çünkü bu da davetin bir tür farklı bir yoludur.[11]

Bilindiği gibi birçok davetçinin mutlaka farklı konularda birtakım eksiklikleri vardır. Hatta kimisi hâlen içinde yaşadığımız anı bilmekten ve tanımaktan âciz olabileceği gibi çağdaş gerçekleri tanımaktan da âciz olabilir. Bu, birinin ötekisini henüz tam anlamıyla tanımadığının bir göstergesidir.

Burada önemli olan hususlardan biri, İslam dinine davet eden, tebliğde bulunan bir davetçinin İslam'ı anlatırken dinin güzelliklerini en güzel bir biçimde ortaya koyabilecek bir anlatım ve ifade ile sunabilme gücüne sahip olmalıdır. Şeriatın asıl amaçlarının nelerden ibaret olduğunu bilmelidir. İslam düşmanlarının iddialarını ve şüphelerini çürütebilecek bilgi düzeyine sahip olmasıdır. İslam

---

8 Edebu'd Din ve'd Dünya, s.55

9 İbni Haldun, Mukaddime, s. 533

10 Camiu Beyani'l İlmi ve Fadluhu, s. 138

11 Ed-Davetu Kavaid ve Usul, s. 71

nizamının her alanda, sosyal, siyasal, iktisadi ve diğer alanların tamamında en mükemmel nizam olduğunu göstermek ve anlatmak durumundadır. Çünkü İslam nizamı yararlı olan her işi gözetir ve zarar getiren her şeyin önüne de set çeker. Bu nizam her zaman ve her yerde hem topluma huzuru sağlar ve hem de huzuru getirir.

Davetçi, çağdaş sistemleri ve ideolojileri, örneğin siyonizm, komünizm, kapitalizm, ırkçılığa varan kavmiyetçilik, Arap Baasçılığı, masonluk ve siyonizm gibi akımlar hakkında mutlaka bilgi sahibi olmalıdır. Bunların şaşı bakışlarını, batıl oluşlarını, İslam inancıyla çeliştikleri, İslam dinine karşı olduklarını anlatmalıdır.

Eğer davet görevini yapan bir kimse gerçekten kendisini dediğimiz gibi her alanda yetiştirmiş biriyse, bu, İslam'ı tanıtma aşamasında, onun başarması için önemli bir sebep olur.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

Fethi Yeken / Hareketler ve İdeolojiler

39. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Cihad Hareketlerinde Tarikatlerin Yeri

Tekkelerin ilk örnekleri İslam devletinin kara ve deniz sınırlarındaki, önemli noktalarda bulunan ve sınır karakolu niteliği taşıyan ribatlarda başlamıştır.

Ribatlar etrafı surla çevrilmiş içerisinde çeşitli odalar, ambarlar, ahırlar, gözetleme ve işaret kuleleri, mescit, hamam ve diğer lüzumlu teşkilatlardan meydana gelen müstahkem binalardı. İlk ribatlar Hz. Ömer'in halifeliği zamanında Ukbe bin Nafi tarafından kurulmuştur. Zamanla bunlar Semerkant'tan Kurtuba'ya, Yemen'den Kırım'a kadar yayıldı. Buralara yerleşen Şeyhler, mücahitlere ilim ve edep öğreterek cihad ruhunu sürekli olarak ayakta tuttular. Başlangıçta devlet eliyle kurulan ribatlar zaman içerisinde vakıflar ve hayır sahibi insanlar tarafından kurulmaya başlandı ve buralar birer tekkeye dönüştü. O halde Cihad tarikatların mayasında vardır. Tarikatlar ortaya çıktığı andan itibaren cihadı asla reddetmemiş, tam aksine cihadın içinde doğmuş ve cihadın içinde büyüyüp gelişmiştir. Sınır boyları daima bu cihad dervişlerine emanet edilmiştir.

Tasavvuf ehli, Haçlı Seferleri esnasında, haçlı sürülerine karşı verilen mücadelede hemen yerlerini aldılar. Mısır'daki Mansura Savaşı'na katılanlar, Şeyh Ebu Hasan eş-Şazelî, Şeyh İbrahim Dessukî ve Şeyh el-Kannavî gibilerdi.

Yedinci Haçlı Seferi esnasındaki Mısır'daki direniş, Rifai tarikatına mensub Şeyh Ahmed el-Bedevî tarafından idare edilmiştir.

Kübreviye tarikatının kurucusu Şeyh Necmeddin Kübra hazretleri, Harezm'i dinsiz Moğol ordularına karşı savunurken şehid olmuştur.

Endonezya'da 19. Yüz yılda Hollandalı sömürgecilere karşı yürütülen cihada Kadirî tarikatı mensupları liderlik etmiştir.

Sufî direnişin en aktif olduğu yer ise Kuzey Afrikave Kafkasya'dır. Portekizlilerin 15. yüzyılda en ön saftaki düşmanı, başta meşhur Delaili Hayrat müellifi Süleyman El-Cezulî olmak üzere Şazeliye tarikatı mensuplarıydı.

Sufi mücahidlerin içinde adı an çok anılanlardan birisi de 25 yaşında Emir seçilen ve 1830'da Cezayir'i işgal eden Fransızlara karşı bizzat savaşan Emir Abdülkadir el-Cezairî'dir. Kendisi, Kadirî tarikatı mensubudur.

Libya'da ise Senusî tarikatı mensupları İtalyanlara karşı yürütülen cihada önderlik etmişlerdir.

Hind Yarımadasında, Tarikatlar İngilizlere karşı yürütülen cihadda çok önemli roller üstlenmişlerdir. Meşhur 1857 İsyanı arifesinde, Şah Veliyullah Dehlevi'nin oğlu Şah Abdülaziz öne düşerek Cihad hareketini başlatmış ve sürdürmüştür.

1857 İsyanı'nın başarıya ulaşamamasından sonra sömürgeciliğe karşı direniş bitmemiş bu sefer de kendisini Diyobendî Hareketi ismiyle şekillendirmiştir. Diyobendi Medresesi mezheb olarak Hanefiliği ve Tarikat olarak da Nakşibendî tarikatının İmam Rabbaniye dayanan Müceddidiye kolunu benimsemiş ve Hind yarımadasında İslamın unutturulma faaliyetlerine karşı mücadele etmiştir. Yetiştirdiği milyonlarca talebesiyle halen daha İslama hizmete devam etmektedir.

1826'da Şam'da vefat eden Nakşîliğin Halidiyye kolunun piri olan Mevlana Halidi Bağdadi Hazretleri kendisi bizzat fiili cihada katılmış ve Orta Asya'dan Hindistan'a, Anadolu'dan Balkanlara birçok bölgeyi etkisi altına almıştır. Bu koldan daha sonra gelen şeyhler de onun yolunu izlemişlerdir. Kafkaslar'da Ruslara kök söktüren direniş, Nakşibendî ve Kadirî tarikatları tarafından örgütlenmiş ve idare edilmiştir. El-Emir Hamza el-Hanzecî ve meşhur İmam Şamil el-Dağıstanî birer Nakşi Şeyhi ve aynı zamanda Cihad Emiridirler. Bu gün Güneydoğu Anadolu'da İslamı ayakta tutanlar da yine mevlana Halid'in halifelerinin talebidir.

"19. yüzyılda ve bilhassa Sultan II. Abdulhamid devrinde, Avrupa Devletleri olanca güçleriyle Osmanlı Devleti'ni parçalayıp, paylaştırmak sevdasına kapılmışlar ve bu gayeleri için her türlü vasıtaya başvurmuşlardı. Sultan II. Abdülhamid'in, Batı emperyalizmine karşı kullandığı en büyük silah, yine tarikatlar olmuştur. Bu tarikatlar vasıtasiyle, İslam birliği fikirlerini, bütün islâm dünyasına yaymış ve bu faaliyetlerin yardımıyla otuz üç sene saltanatta kalabilmiştir. "Onun, bütün kabilelerde, hatta en âsi olan bedeviler arasında bile temsilcileri vardı.

Onun, Çin, Fas, Hindistan, Buhara ve bilhassa imparatorluğun eski vilayetleri olan Mısır, Tunus, Bosna, Kafkasya v.s. gibi, gayr-ı müslimlerin kanunlarının idâresi altına düşmüş yerlerde adamları vardı. Bu şeyhlerin en ileri gelenleri, Ebu'l Huda, Şeyh Rahmetullah, Seyyid Hüseyn el Cisr ve Muhammed Zâfir gibi kimselerdi." **(**İ. S. Sırma, Abdülhamid'in Islâm Birliği Siyaseti)

Filistin direnişinin efsane ismi İzzettin Kassam dahi tasavvuf ehlidir ve bir Şazeli şeyhidir. Yakın tarihteki tasavvufi cihad hareketlerinden bir kısmını şöyle sıralayabiliriz: Senusiler (Libya), Emir Abdulkadir El-Cezairi (Cezayir) Mehdi Hareketi (Sudan) Ahmed Arabî (Mısır) Şeyh Hâkimi (Yemen), Abdulkerim Hattabi

(Mağrib) M.Abdullah Hasem (Somali) Şehit Ömer (Senegal) Şeyh Osman Fudi (Nijerya) H.Şerif (Mali) Şah Veliyyullah Dihlevi (Hindistan) Şeyh Şamil (Kafkasya) İzzeddin Kassam (Filistin).

Katı bir laikliğin uygulandığı ve Devlet dairelerinden İslamın tamamen silindiği Laik Türkiye'de İslamın yeniden hayat bulması yine tarikatlar eliyle olmuştur. Ali Haydar Efendi, Abdulhakim Arvasi, Süleyman Hilmi Tunahan, Mahmud Sami Ramazanoğlu, Muhammed Şerif Arapkendi, Mehmed Zahid Kotku, Yahyalı Hacı Hasan Efendi ve daha birçok gönül ehli kişilerin irşad ve tedris faaliyetleri neticesi cenaze kıldıracak adamın dahi kalmadığı bir Türkiye geride bırakılmıştır. Bu gün dahi Balkanlardan Kafkasyaya, Endebozya'dan Afrikaya bu Tarikat ve cemaatlerin irşad faaliyetleri sayesinde İslam tekrar güç ve kuvvet kazanmaktadır..

Türkiyenin asıl çahresini değiştiren Milli Görüş hareketi de tekkede doğmuştur. Bu hereketin lideri Necmeddin Erbakan Önce, Gümüşhanevi dergâhı şeyhlerinden Abdulaiziz Bekkine hazretlerine, onun vefatından sonra da Mehmed Zahid Kotku hazretlerine intisab etmiştir. Erbakan'ın yürürlükteki katı laik yasaklar nedeniye "Milli Görüş" ismi altında yürüttüğü bu islami mücadelede başta Şeyh Mehmet Zahid Kotku hazretleri olmak üzere çok sayıda tasavvuf erbabı maddi ve manevi destek vermişlerdir. Milli Görüş siyaset meydanına "önce ahlak ve maneviyat" parolasıyla çıkmış ve ümmet bilincini savunmuş, batıya ve batılılaşma hareketlerine karşı durmuş, siyonizmi insanlığın kanını emen baş düşman ilan etmiş ve Filistin davasını baş tacı edinmiştir.

Palu'lu Haydar Baba, Mahmud Sami Efendi, Yahyalılı Hacı Hasan Efendi, Bayburtlu Dede Efendi, Harrani Hazretleri, Zara'lı Abdülmuttalib Efendi, Havlucu Ahmet Efendi, Şey Muhammed Arapkendi, Mahmud Efendi, Bayburtlu Hacı Şaban Efendi ve daha isimlerini sayamadığımız siyasi bilinç sahibi Şeyh Efendiler hakkı üstün tutan bir nizamın gelmesi için mücadele verenlere direkt veya dolaylı yollarla destek olmuşlardır. Cenab-ı Hak hepsinden razı olsun.

Daha yakın tarihlere gelirsek bugün Irak'ta işgalci Amerikan birlikleriyle savaşmak için "Şeyh Abdülkadir el-Geylanî Cihad Birlikleri" ve "Irak Nakşî Ordusu" adıyla askeri birimler oluşturulmuştur.

"İslâm dininin özünü yakalamadan ritüellerin kuru tekrarı inancın donuklaşmasına yol açmaktadır. İslam dünyasındaki entelektüel hareketlerin başarısı, tekrar tasavvuf bayrağına sarılmalarına bağlıdır. İslâmî düşüncenin yeniden doğuşu ancak tasavvufun etkisi ile gerçekleşebilir." (Sûfî Ve Komiser, Ter. Osman Türer, 231.)

40. DERS

Tefsir

Hz. Musa Firavun ve Sihirbazlar

(A'raf Sûresi, Âyet: 103-122)

ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَاۡئِهٖ فَظَلَمُوا بِهَاۚ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾ وَقَالَ مُوسٰى يَا فِرْعَوْنُ اِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَۙ ﴿١٠٤﴾ حَقِيقٌ عَلٰٓى اَنْ لَآ اَقُولَ عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّۜ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَاَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي اِسْرَآئِيلَۜ ﴿١٠٥﴾ قَالَ اِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِاٰيَةٍ فَأْتِ بِهَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٠٦﴾ فَاَلْقٰى عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُبِينٌۚ ﴿١٠٧﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَاِذَا هِيَ بَيْضَاۤءُ لِلنَّاظِرِينَۚ ﴿١٠٨﴾ قَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اِنَّ هٰذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌۙ ﴿١٠٩﴾ يُرِيدُ اَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ اَرْضِكُمْۚ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾ قَالُٓوا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَاَرْسِلْ فِي الْمَدَآئِنِ حَاشِرِينَۙ ﴿١١١﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿١١٢﴾ وَجَآءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُٓوا اِنَّ لَنَا لَاَجْراً اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿١١٣﴾ قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿١١٤﴾ قَالُوا يَا مُوسٰٓى اِمَّا اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّا اَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ ﴿١١٥﴾ قَالَ اَلْقُواۚ فَلَمَّآ اَلْقَوْا سَحَرُٓوا اَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَآؤُۭ بِسِحْرٍ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾ وَاَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَلْقِ عَصَاكَۚ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَۚ ﴿١١٧﴾ فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَۚ ﴿١١٨﴾ فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَۚ ﴿١١٩﴾ وَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَۚ ﴿١٢٠﴾ قَالُٓوا اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَۙ ﴿١٢١﴾ رَبِّ مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿١٢٢﴾

103. Sonra onların ardından Musa'yı mucizelerimizle Firavun ve kavmine gönderdik de o mucizeleri inkâr ettiler; ama bak ki, fesatçıların sonu ne oldu!

Ayet-i Kerime'de geçen "mele" kelimesi zamanımızda "sosyete" adı verilen seçkin tabaka manasınadır. Bunda bir maksat üzere toplanmış olmak, bir de iyi anlaşma ve uzlaşma ve kıymet, en esaslı anlamı teşkil eder. Mesela bir dernek, bir kabine ve bir parlamento, bir ordu ve her hangi bir toplumun bütünü adına söz söylemeye yetkili kişilerin bir araya gelip bir heyet teşkil etmesi hep birer "mele' "demek olur. Önde gelen eşrafa "mele' "denilmesi de bu yüzdendir.

Bu seçkin zümre, ellerindeki imtiyazları kaybetmemek için Hz. Musa (as)'ın peygamberliğinin doğruluğuna alâmet ve belge olan o açık mucizeleri yalan sayıp inkâr ettiler. Hakikatı kabul etmeyip fesatlar çevirdiler. Şimdi bak fesatçıların akıbeti nasıl oldu?

104. Musa dedi ki: "Ey Firavun! Ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim.

105. Allah hakkında gerçekten başkasını söylememek benim üzerime borçtur. Size Rabbinizden açık bir delil getirdim; artık İsrailoğullarını benimle bırak!"

Bir peygamberin birinci özelliği ve görevi doğru söylemektir. Ben size Rabbinizden bir belge ile geldim. Yani sözüm kuru bir iddiadan, boş bir davadan ibaret değildir. Şüphe ve tereddüde meydan bırakmaz, açık, seçik ve kesin bir bürhanım, belgem var, inanmazsanız ispata hazırım. İşte bundan dolayı İsrailoğulları'nı benimle gönder. Hz. Musa'nın Firavun'a ilk tebliği işte bu oldu.

106. (Firavun) dedi ki: Eğer bir mucize getirdiysen ve gerçekten doğru söylüyorsan onu göster bakalım.

Hz. Musa'nın tebliğine karşı Firavun'un bu sözleri usulünce yapılmış bir talep demektir. Bunda henüz bir haksızlık yoktur.

107. Bunun üzerine Musa asasını yere attı. O hemen apaçık bir ejderha oluverdi!

Saîd b. Cübeyr'in, Abdullah b. Abbas'dan naklettiği şekilde işin özeti şudur: Hz. Musa, asâsını koyuverince kocaman bir yılan olmuş, Firavun'a doğru akmaya başlamış. Firavun, yılanın üzerine doğru gelmekte olduğunu görünce tahtından fırlamış, aman bunu zaptet diye Hz. Musa'ya yalvarmış, o da onu tutmuş.

108. Ve elini (cebinden) çıkardı. Birdenbire o da seyredenlere bembeyaz görünüverdi.

Rivayet olunuyor ki, Hz. Musa biraz fazlaca esmer imiş. Önce elini yaratıldığı şekliyle gösterir, sonra koynuna sokar çıkarırmış ve eli bembeyaz, lekesiz bir şekilde parıl parıl parlarmış. Tekrar bir daha koynuna sokar çıkarırmış, bu defa da eski esmer rengine dönermiş.

109, 110. Firavun'un kavminden ileri gelenler dediler ki: Bu çok bilgili bir sihirbazdır. Sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne buyurursunuz?

Burada Firavun'un güttüğü dava açısından büyük bir çelişki vardır. Demek oluyor ki Firavun, önemli bir olayın sıkıntısı altında kalınca tanrılık davasını geçici olarak da olsa bir tarafa bırakıp, kulları saydığı adamlarından ve memurlarından meydana gelen topluluğa veya kendi halkına karşı "ne emrediyorsunuz?" diyerek, emir sizindir, siz benim amirim veya efendimsiniz dercesine sahte ve riyakârca yaltaklanarak, sanki tehlike kendisiyle ilgili değilmiş de halkla ilgiliymiş ve bundan dolayı da söz sahibi onlarmış gibi göstermiştir ki, bunda Firavun sihirbazlığının önemli bir misali vardır.

111, 112. Dediler ki: Onu da kardeşini de beklet; şehirlere toplayıcılar (memurlar) yolla. Bütün bilgili sihirbazları sana getirsinler.

Derhal bir saldırıya geçmeyi münasip görmeyip bu şekilde bir tecrübe ve imtihan teklif ettiler. Bundan anlaşılıyor ki, ne olursa olsun müşaverenin, gerçeğin açığa çıkmasına özel bir faydası vardır.

113. Sihirbazlar Firavun'a geldi ve: Eğer üstün gelen biz olursak, bize kesin bir mükâfat var mı? dediler.

114. (Firavun): Evet hem de siz mutlaka yakınlarımdan olacaksınız, dedi.

115. (Sihirbazlar), Ey Musa sen mi (önce) atacaksın, yoksa atanlar biz mi olalım? dediler.

116. "Siz atın" dedi. Onlar atınca, insanların gözlerini büyülediler, onları korkuttular ve büyük bir sihir gösterdiler.

Rivayet olunduğuna göre sihirbazlar, iri iri halatları, uzun uzun sırıkları ve sopaları ortaya atıp bütün vadiyi sanki birbirine binmiş yılanlarla doluymuş gibi müthiş bir manzara içinde gösterdiler.

117. Biz de Musa'ya, "Asanı at!" diye vahyettik. Bir de baktılar ki bu, onların uydurduklarını yakalayıp yutuyor.

118. Böylece gerçek ortaya çıktı ve onların yapmakta oldukları yok olup gitti.

119. İşte Firavun ve kavmi, orada yenildi ve küçük düşerek geri döndüler.

120. Sihirbazlar ise secdeye kapandılar.

Firavun ve adamları mağlup oldular ve küçük düştüler, kendilerini küçük düşüren bir yenilgiye uğradılar. Çünkü sihirbazlar, o ümit bağladıkları usta sihirciler yıkılıp secdelere kapandılar ve gerçeğin etkisiyle imana geldiler, kendilerini tutamayıp yüzükoyun yere kapandılar.

121, 122. "Musa ve Harun'un Rabbi olan âlemlerin Rabbine inandık." dediler.

Zira bu olayın, sihir sınırının üstünde ve ondan bambaşka ilâhî bir iş olduğunu iyice anladılar ve Hz. Musa'nın Allah tarafından gönderilmiş bir hak peygamber olduğuna hemen karar verip ona iman getirdiler. Rivayet olunduğuna göre; sihirbazların iman etmesiyle İsrailoğulları'nın da pek çoğu iman ettiler.

Âlimler demişlerdir ki, bu âyet ilmin fazileti hakkında en büyük delillerdendir. Çünkü diğerleri bilgisizliklerinden dolayı "Bu bir sihirdir." denilince şüpheye düştüler, halbuki bu sihirbazlar sihrin sınırını ve ne demek olduğunu bilmeleri ve konuya vakıf bulunmaları sayesinde Hz. Musa'nın asâsı ile meydana gelen olayın sihirden bambaşka birşey olduğunu, bunun göz boyacılığı ve insan gücüyle olabilecek bir şey olmadığını hemen anlayıp, bunun ilâhî bir mucize olması lazım geldiğini anında farkettiler.

Dersler ve İbretler:

1- Tabiat kanunlarına "Sünnetüllah" denir. Allah Teâlâ'nın koyduğu bu kanunlar değişmez. Ancak Peygamberler için bir istinai hal olmak üzere geçici bir süre için tabiat kanunları tesirlerini icra etmekten menolunur. Hz.Musa'nın asasının geçici bir süre için yılan olması gibi. Buna mucize denir. Mucize, Peygamberin hak bir peygamber olduğunu isbat etmek için ümmetlerine gösterdikleri fevkalade/olağan üstü yani tabiat kanunlarının üzerindeki olaylardır.

2- Mucizeyi müsbet bilimlerle izah etmeye kalkışmak mucizeyi mucize olma özelliğinden çıkarır. Onun için mucizede asıl olan akılla kavramak değil iman ve itikad etmektir. Zaten mucize aklın ve cari kanunların üzerinde olan bir hadisedir.

3- Hz. Peygamber (sav) Efendimizden birçok mucize sadır olmuştur. Onun en büyük ve sürekli mucizesi ise Kur'an-ı Kerim'dir. Ayrıca kendisi çok sayıda mucize göstermiştir. Parmaklarından su akması, yediği yemeklerin bereketlenmesi, dualarının kabul edilmesi, eline aldığı çakıl taşlarının tesbih etmesi bu mucizelerden bir kaçıdır.

4- Peygamberlere verilen mucizeye karşılık velilere de keramet verilir. Keramet Yüce Allah'ın sevdiği bir kuluna ihsan ettiği bir atiyedir. Mucize'de bir meydan okuma vardır. Keramette ise yoktur. Bir Peygamber ortaya çıkıp "Ben Allah Teâlâ tarafından gönderilmiş hak bir Peygamberim. İnanmazsanız size mucize göstereyim" dediği halde veli olan bir kul "ben veliyim, inanmazsanız size keramet göstereyim."diyemez.

5- Gerçek ilim insanı Allah'a götürür. Bu günde tıpkı Firavun'un sihirbazları gibi Felsefe, Fizik, Tıp ve benzeri müsbet ilimlerde zirveye ulaşmış bir çok gayri müslim İslama koşmaktadır. Prof. Roger Graudy gibi.

40. DERS

Hadis

Tıbb-ı Nebevi

١٤٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَا أَنْزَلَ اللهُ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً». (بخاري: ٥٦٧٨)

147- Ebu Hüreyre (ra)'ın rivâyetine göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **"Allah hiçbir hastalık vermemiştir ki şifası olmasın."** (Tecrid,1962)

١٤٨ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «الشِّفَاءُ فِي ثَلاثَةٍ: فِي شَرْطَةِ مِحْجَمٍ أَوْ شَرْبَةِ عَسَلٍ أَوْ كَيَّةٍ بِنَارٍ، وَأَنَا أَنْهَى أُمَّتِي عَنِ الْكَيِّ». (بخاري: ٥٦٨١)

148- İbn Abbas'tan (ra) merfu olarak gelen rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **"Şifa üç şeyde vardır: Bal şerbetinde, kan aldırmakta bir de ateşle dağlanmakta. Ancak ümmetimi mecbur kalmadıkça, ateşle dağlanmaktan men ederim."** (Tecrid,1963)

١٤٩ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها - قَالَتْ: سَمِعَتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «إِنَّ هَذِهِ الْحَبَّةَ السَّوْدَاءَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا مِنَ السَّامِ». قُلْتُ: وَمَا السَّامُ؟ قَالَ: «الْمَوْتُ». (بخاري: ٥٦٨٧)

149- Aişe (ra) anlatıyor: "Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: "**Şu çörek otu, samdan (ölümden) başka her derde şifadır."** Resûlullah'a (sav) "Sam nedir?" diye sordum. "**Ölüm demektir**" buyurdu. (Tecrid,1965)

١٥٠ - عن أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «الطَّاعُونُ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ». (بخاري: ٥٧٣٢)

150- Enes b. Malik (ra) Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor: "**Taun (veba) hastalığından ötürü ölüm her Müslüman için şehitliktir.**" (Tecrid,1973)

Dersler ve İbretler:

1- Hadislerde, her hastalığın bir çaresinin olduğu hatırlatılarak, tıbbi araştırmalar ve tedavi yollarını araştırmak teşvik edilmiştir. Tedavi yollarından bahseden pek çok hadis yanında, *haramla tedaviden sakınmakla alakalı* hadisler de vardır. Hastalığı tedavi için ilaç kullanmak, kan aldırmak, son çare olarak ateşle dağlamak hadislerde zikredilen tedavi usullerindendir. Bitki cinsinden pek çok tabii madde, tedavi malzemesi olarak sayılmış bulunmaktadır. Bazı hastalıkların okumak ve nefes etmek (rukye) yoluyla da tedavi edildiğine sahih rivayetlerde yer verilmiştir.

2- Müslümanlar daha Asrı Saadet devrinden başlayarak Tıp ilmine büyük önem vermişlerdir. Bu da Resulullah (sav) Efendimizin bu konudaki uyarı ve tavsiyeleri neticesi olmuştur. Günümüzde özellikle GDO'lu gıdaların ve paketlenmiş gıda maddelerinin yaydığı hastalıklar sonucu nerede ise hasta olmayan fert kalmamıştır. Bu nedenle de teniz ve şifalı gıdaların tüketimi daha da önem arz etmektedir. Özellikle de imkan nisbetinde hakiki bal tüketmek bir çok hastalıklara yakalanmayı önleyecektir.

3- Önleyici hekimlik hastalığı tedaviden daha önemlidir. Zira aslolan hastalığa yakalanmadan koruyucu tedbirleri almaktır. Hastalığa yakalandıktan sonra genellikle ömür boyu ilaca mahkum olunmaktadır. Bu nedenle Tıbbı Nebevi'nin koruyucu hekimlikle alakalı uyarılarına önemle yarışmak lazımdır.

40. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin Merhaleleri/5
Müsamahakar Olmak

Davet görevini üstlenen kimselerin doğal olarak müsamahalı olmaları gerekir. Halkı kuşatabilmeleri ve onları hakka meylettirmeleri buna bağlıdır. Çünkü insanlar hep şefkatli ve merhametli bir kucak ararlar. Onları kuşatacak, kucaklayacak, sıkıntı vermeyecek, cahilliklerini ve bilmezliklerini yüzlerine vurarak zora sokmayacak bir kucak isterler. Kendisi onlardan istemeyen ve fakat onlara veren bir merhametli kucak. Tasalarını, kederlerini paylaşan, onları dertleriyle baş başa bırakmayan birini isterler.

İşte Resûlullah'ın kalbi ve hayatı halka karşı böyleydi. O, hiçbir zaman kendi nefsi adına kimseye kızmadı, onların beşerî zaafları sebebiyle herhangi bir bunalım yaşamadı. Aksine elinde ne var ne yok, isteyenlere verdi. Yumuşaklığı ve şefkatiyle herkesi kucakladı. Onu gören, onunla herhangi bir muamelede bulunan kim olduysa onu sevmiştir. Bu onun müsamahalı tutumu ve affedici bakış açısı sebebiyleydi.

Böyle bir ahlak, davetçinin oluşumunda önemlidir. Çünkü bu ahlak ona itici bir güç olur. Kendisini, kişisel ve nefsi şeylerden insanı uzak tutar. Bu güzel ve önemli vasıflardan bazıları şöyledir:

Merhamet ve Şefkat

Davet yolunda görev alan bir kimse mutlaka şefkat ve merhamet sahibi olmalıdır. Muhatap kitle için hep hayır ve iyilik istemelidir. Onlara öğütte bulunmalıdır. Onlara şefkati sebebiyle İslam'a davet etmelidir. Çünkü bunda cehennem ateşinden onları kurtarmak ve onları Allah'ın rızasına erdirmek yatmaktadır. Ayrıca kendisi için istediklerini onlar için de istememelidir.

İşte bu üstün şuur, halka karşı gösterilen şefkat ve merhamet duygusu, yüz çevirenler ve asiler sebebiyle kimi zaman Resûlullah öylesine hüzne kapılıyordu ki âdeta kendisini harap ediyordu. Bunun peşinden de bu durum onun içinde bir güçlü ses ve istek harekete geçiyor o isyancıları, hakka sırt çevirmek durumunda olanları tehlikelerden kurtarmak için bir savunma ihtiyacı duymaktadır. Nitekim Hz. Peygamber'in bu üstün özeliğinin ne kadar ön plana çıktığını Kur'an şu ayetle bize göstermektedir.

"Demek onlar bu yeni kitaba (Kur'an'a) inanmazlarsa be sebepten dolayı helak olurlarsa arkalarından üzülerek âdeta kendini tüketeceksin!" (Kehf, 6)

Şimdi bu ayet üzerinde bir düşünmek gerekir. Bir peygamber düşünün ki, kavmi iman etmedi diye bundan ötürü helak olup gidecekler diye hüzünleniyor ve âdeta kendinin harap ediyor. Yüce Allah onun bu durumunu hafifletmek adına, görünürde sanki azarlıyormuş havası içerisinde onu teselli eden bir vahiyle uyarıyor ve gönlünü hoş tutmak istiyor.

Rahmet ve merhamet duygusu, kişiyi başkasını helak olmaktan kurtarmaya yöneltir. Zaten merhamet duygusu, başkalarının hakkı engellemeleri, ona karşı çıkmalarına rağmen, yine de onlara karşı şefkat ve merhamet kucağını açarak, onları hakkın dairesinde görmek ister.

Hilm (Yumuşaklık) ve Tahammül Göstermek

Hilm, çok yararlı, üstün bir ahlaki değerdir. Bu, vasıf acelecilik ile ihmalkârlık arasında bulunan bir değerdir. Öfke anında kendine hâkim olabilmek ve aptalca bir tutum sergilemekten uzak bulunmaktır. Aşırı taşkınlık ile aşırı durağanlık arasında olması gereken bir ahlaki özelliktir.[1]

Tahammül göstermek ise, Allah yoluna insanları davet eden bir kimsenin, karşıdaki insanın işlerini düzgün yapmasında, her şeyi yerli yerince olması gerektiği gibi yapması konusunda toleranslı davranmak, müsamaha etmektir. Aceleci olmamaktır. Çünkü acelecilik beraberinde insanı birçok hatalara ve yanlışlara sürükler. İlerisi için de bu, adamın ilerlemesine engel olur ve hep geriler. İlerleyeyim derken, aceleciliği onu hep gerilerde bırakır. Çünkü bir kimse, bir şeye, zamanı gelmeden acelecilikle elde edeyim derken, onu elinden kaçırır. Onun için böyle bir durumdan sakınmak gerekir.

Nitekim tembellik ve işi ağırdan almak da böyledir. Bu da insanı birçok şeylerden mahrum bırakır. Kişi, almak istediği sonuçları sırf tembelliği veya işi

[1] Abdurrahman Habenneke, El-Ahlaku'l İslamiyye, 2/325

yavaştan alması yüzünden birçok değerleri elinden kaçırabilir. Umduklarına eremeyebilir.

Nitekim Hz. Peygamber (sav) Eşec adındaki zatı överek ona şöyle diyor:

"Aslında Allah ve Resûlünün sevdiği, hoşuna giden iki özellik sende mevcuttur. Bunlar birisi hilim (yumuşaklık) diğeri de teennidir ki tahammül göstermektir."[2]

Ayrıca Hz. Peygamber (sav)'in hayatından da bunu örneklerini verebiliriz.

Enes bin Malik rivayet ediyor, diyor ki:

"Bir bedevi geldi, mescidin bir köşesine idrarını yapmaya başladı. Bunu görenler, hemen adamı sıkıştırmaya, azarlamaya başladılar. Resûlullah, onlara engel oldu. Adam işini bitirince, Resûlullah, oraya bir kova su dökülerek oranın temizlenmesini istedi ve buyurdu ki: 'Siz kolaylaştırıcı olarak gönderildiniz, zorluk çıkarmak için gönderilmediniz."[3]

Bu olayda da görüldüğü gibi Resûlullah (sav)'in bu tavrı onun hilmini, yumuşaklığını, hemen feverana kapılmadığını göstermektedir. Ashabı karşısında ve davete muhatap olanlara karşı sergilediği tavrı, bize onun davet konusunda ne kadar toleranslı hareket ettiğini göstermektedir.

Bağışlayıcı Olması, Kusurları Görmezden Gelmesi

Hilm denen güzel ahlakın gereklerinden birisi de kişinin öfkesini yenmesi, kendine hâkim olması, teenniyle hareket etmesi, olayları geniş bir perspektifle değerlendirmesidir. Çünkü cahillere, kendini bilmezlere karşı merhamet ve şefkat kucaklarını açmak, onlara müsamaha ile yaklaşmak, kusurlarını bağışlamak gerekir. Kinden, nefretten, kötü davranmaktan uzak durmak icap eder.[4]

Mademki Müslüman davet edeceği kimselere şefkat ve merhametle, hilm ve teenniyle yaklaşmak durumundadır. O hâlde kendisi adına olabilecek kusurlar sebebiyle aynı zamanda onları bağışlamayı, kusurlarını görmemeyi de bilmelidir. Çünkü Allah şöyle buyurmaktadır:

"Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir." (Araf, 199)

Demek ki İslam davetçisinin, davet edilenlere karşı tavrının böyle olması gerekmektedir. Davetçi ve idareci konumunda bulunan kimsenin çok geniş ida-

---

2 Müslim, İman, 17/25; Buhari, 4368, 7556 ve 6176

3 Buhari, Taharet, Fethu'l Bari, 1/423-221 ve 6128; Müslim, 284

4 Huluku'l Müslim, s. 204

recilik vasfına sahip, toleranslı, affeden biri olması gerekir. Çünkü yüce Allah buyuruyor ki:

"Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et." (Âl-i İmran, 159)

Bilindiği gibi "İfk Olayı' diye Kur'an'da söz edilen ve Hz. Aişe annemize iftira olayına adı karışanlardan birisi de, Hz. Ebubekir'in sürekli kendilerine maddi bakımdan yardımda bulunduğu Mistah adındaki sahabe idi. Bu durum Hz. Ebubekir'in çok zoruna gitmişti. Kızı ve annemiz, Resûlullah'ın da hanımı olan Hz. Aişe'nin temiz olduğu, iftiraya uğradığı vahiy yoluyla Nur suresindeki ayetlerle anlaşılınca, iftirayı yapanlar ve katılanlar da ortaya çıkınca, Mistah'ın yaptıkları, Hz. Ebubekir'i derinden yaralamıştı.

Hz. Ebubekir ayetle beraat olayı gerçekleşince, bundan böyle Mistah bin Esase'ye yardım etmeyeceğine dair Allah adına yemin etti. İşte bunun üzerine şu ayet Allah tarafından indirildi:

"İçinizden varlık ve servet sahibi kimseler yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere kendi mallarından bir şey vermeyeceklerine yemin etmesinler. Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Nur, 22)

İşte bu ayet üzerine Hz. Ebubekir, kızı Hz. Aişe'ye iftira kampanyasına katılan ve aynı zamanda da akrabası da olan Mistah bin Esase'ye yardım etmeye devam etmiştir.

İşte burada bir davetçinin sahip olması gereken bazı özelliklerinden söz ettik. Bu itibarla İslam davası ile ilgili bir görev üstlenen bir kimsenin mutlaka burada sunulanlara dikkat etmesi, buradan kendisine bir ders çıkarması gerekir.[5]

[5] Abdurrahman Habenneke, El-Ahlaku'l İslamiyye, 2/443

40. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Arıtma -1
Riyazet ve Açlık

Riyâzet, nefsin arzularını kırmak maksadıyla bedeni zor olan çetin işlere koşma ve sürekli olarak zihni ve düşünceyi mâsivâdan uzaklaştırıp Cenâb-ı Hakkın yoluna ulaştırmaktır.

Riyâzet nefsin isteklerini yerine getirmeyi asgariye indirmek, ona zor gelen şeyleri yaptırmak ve onun horlanıp hakir görülmesini sağlamaktır. Az yemek, mideyi doyurmamak ve bu suretle nefsi kırmak, kalbi inceltmek, tezkiye ve tasfiye etmektir. Bu mücâhedeye nefis ile cihad veya cihâd-ı ekber de denir. Bununla "Ölmeden evvel ölünüz!" düsturu gereği nefsin aşırı isteklerinin öldürülmesi ve bağrına iyi ve güzel şeylerin nüvelerinin saçılması sûretiyle yoğrulması, yumuşatılması ve her türden hayrın işlenmesine kucak açacak bir kıvama getirilmesi hedeflenir.

Helal de olsa çok yemek, hem bedeni hem de manevi hastalıkların sebebidir. Resulullah (sav) Efendimiz ve sahabeler az yer, az uyur, az konuşurlardı. Nitekim peygamber varisi olan Rabbani âlimler de aynı yolu takip etmişlerdir.

Yahyâ b. Muâz er-Râzî (ra) der ki:

"Nefsinle Allah'a itaat ve riyâzetle mücadele et. Riyâzet: Az uyumak, az konuşmak, yaratılmışlara eziyetten kaçınmak ve az yemektir. Az uyumak irade kararlılığı sağlar. Az konuşmak birçok belayı önler. Canlıları incitmemek insanın amacına ulaşmasını kolaylaştırır. Az yemek nefsin azgın duygularını öldürür. Zira çok yemek kalbi katılaştırır ve onun nurunu giderir. Hikmetin nuru açlıktadır. Tokluk ise insanı Allah Teâlâ'dan uzaklaştırır.

Kalplerinizi açlık ile nurlandırınız. Açlık ve susuzluk ile nefsinizin isteklerine karşı koyunuz. Yine açlıkla cennetin kapısını ısrarla çalınız. Zira bu hususta ki mükâfat Allah yolunda cihadın ecrine eşittir. Allah katında açlık ve susuzluk

çekmekten daha sevimli bir ibadet yoktur. Karnını tıka basa dolduran kimse göklerdeki ibadetlerin halâvatini (tadını, zevkini) kaybeder.

Ebûbekir Sıddîk (ra) şöyle demiştir:

"Müslüman olduğumdan beri Rabbime ibadet etmenin zevkine varmak için tam olarak doymadım ve yine Müslüman olduğum günden beri Rabbime kavuşma arzu ile suyu tam kanarak içmedim. Çünkü çok yemekte az ibadet vardır. İnsan çok yediği zaman bedeni ağırlaşır ve göz kapakları kapanır. Azaları gevşer, o kendisini ne kadar zorlarsa zorlasın uyumaktan başka bir şeye gücü yetmez. Adeta atılmış bir leş gibidir.»

Lokman Hekim oğluna şöyle demiştir:

"Oğlum! Uykuda ve yemekte ölçüyü kaçırma. Çünkü çok yiyip, çok uyuyanlar kıyamet gününde salih ameller hususunda iflas etmiş olarak geleceklerdir."

Salihlerden biri mideyi kalbin altında kaynayan ve buharı kalbi saran bir kazana benzetmiştir. Buharın çokluğu kalbi karartır ve hatta öldürür. Çok yemek anlayış ve bilgi azalmasına yol açar. Mide şişkinliği ise zekâ keskinliğini giderir.

Yahya b. Muâz (ra) der ki:

"Nefsinize karşı riyâzet kılıcı ile savaşınız. Riyâzet dört yönlüdür:

1. Az yemek,

2. Az uyumak,

3. Az konuşmak,

4. Herkesin eziyetlerine katlanmak.

Az yemekle şehevî arzular ölür. Az uyumak iradeyi berraklaşır. Az konuşmakla tehlikelerden kurtulur. Sıkıntılara katlamakla hedefe ulaşılır.

Şehevî arzular ve günah işleme duygusu nefisten harekete geçip, boş konuşma hevesi kabarınca, teheccüd namazı, az yemek ve az uyumak kınından kılıcını sıyırır. Yumuşaklık ve az konuşma elleri ile üzerine bir darbe indirilir, böylece zulüm ve intikamdan kendini korursun.

Diğer insanlar arasında onun afetlerinden emin olursun. Onu kötü isteklerin karanlığından temizler, korkunç afetlerinden kurtulursun. O zaman tertemiz, nurlu, hafif, ruhani bir varlık olur. Bahçede gezinen hükümdar gibi hayır alanlarında dolaşır, yarış atı gibi ibadet yollarında koşarsın."

Yahya b. Muâz (ra) sözlerine devam ederek şöyle der:

"İnsanın düşmanı üçtür; dünyası, şeytanı ve nefsi. Dünyaya karşı ondan uzaklaşarak korun. Şeytana karşı ona karşı gelerek korun, nefisten de kötü isteklerini cevapsız bırakarak korun."

Ehli hikmetten biri der ki:

"Nefsinin yönetimine giren kişi, kötü arzularından hoşlanma konusunda ona esir olur, onun hevasının zindanında mahpus kalır, dizginleri onun elinde olan gemlenmiş ve eli kolu bağlı biri olur. Onu istediği yöne sürükleyerek kalbini yararlı şeylerden mahrum eder."

Cafer b. Humeyd (ra) der ki:

"Âlimlerin ve hikmet sahiplerinin görüş birliğine vardıkları şey, 'nimeti terk etmedikçe başka bir nimete kavuşulmayacağıdır."

Ebû Yahyâ el-Verrâk (ra) der ki:

"Organlarının şehevî arzularını razı eden kişi, kalbine pişmanlık fidanlarını dikmiştir.

Bir adam Ömer b. Abdülazîz'e gelerek, "Ne zaman konuşayım?" diye sorar. Ömer b. Abdulaziz de, "Susmak istediğin zaman" der. Adam tekrar, "Ne zaman susayım?" deyince, Ömer b. Abdülazîz de, "Konuşmak istediğin zaman" diye cevap verir.

Ali (ra) der ki:

"Cenneti özleyenler, dünyada iken nefsinin arzularından uzaklaşır.

41. DERS

Tefsir

Mülk Allah'ındır Oraya Dilediğini Varis Kılar

(A'raf Sûresi, Âyet: 123-129)

قَالَ فِرْعَوْنُ اٰمَنْتُمْ بِهٖ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ ۚ اِنَّ هٰذَا لَمَكْرٌ مَّكَرْتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ
لِتُخْرِجُوا مِنْهَا اَهْلَهَا ۚ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾ لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ مِنْ
خِلَافٍ ثُمَّ لَاُصَلِّبَنَّكُمْ اَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾ قَالُوا اِنَّا اِلٰى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿١٢٥﴾ وَمَا تَنْقِمُ مِنَّا
اِلَّا اَنْ اٰمَنَّا بِاٰيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَتْنَا ۟ رَبَّنَا اَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾
وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اَتَذَرُ مُوسٰى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْاَرْضِ وَيَذَرَكَ
وَاٰلِهَتَكَ ۟ قَالَ سَنُقَتِّلُ اَبْنَاءَهُمْ وَنَسْتَحْيٖ نِسَاءَهُمْ ۚ وَاِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾ قَالَ
مُوسٰى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللّٰهِ وَاصْبِرُوا ۚ اِنَّ الْاَرْضَ لِلّٰهِ ۚ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهٖ ۟
وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾ قَالُوا اُوذِينَا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَاْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ مَا جِئْتَنَا ۟ قَالَ عَسٰى
رَبُّكُمْ اَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾

123. Firavun dedi ki:"Ben size izin vermeden ona iman mı ettiniz? Bu, hiç şüphesiz şehirde, halkını oradan çıkarmak için kurduğunuz bir tuzaktır. Ama yakında (başınıza gelecekleri) göreceksiniz!"

Halkın huzurunda küçük düşen Firavun, davet ettiği ve çok önemli menfaatler vaad ettiği sihirbazların bu kadar kalabalık halk önünde Hz. Musa'nın peygamberliğini tasdik ettiklerini görünce, bunun halk üzerinde Hz. Musa lehine çok güçlü bir etki yapacağından korktuğu için buna bir çare olarak bir şeytanlık

düşündü ve derhal halkın zihnine bazı şüpheler sokarak fikirlerini bulandırmak için sihirbazları azarlayıp tehdit etti.

124. Mutlaka ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim, sonra da hepinizi asacağım!

Firavun'un sihirbazları toptan Hz. Musa'ya iman edince, Firavun bu işin bir komplo olduğunu sandı ve halkın da toptan iman edeceğinden korktu. Bunu önlemek maksadıyla sihirbazları tehdit ederek hem onlara, hem de halka gözdağı verdi. Ayrıca Hz. Musa ve ona inananlara karşı halkı tahrik etmek ve kendi durumunu korumak maksadıyla da halkın yurtlarından çıkarılmak istendiğini ileri sürdü.

125, 126. Onlar: Biz zaten Rabbimize döneceğiz. Sen sadece Rabbimizin ayetleri bize geldiğinde onlara inandığımız için bizden intikam alıyorsun. Ey Rabbimiz! Bize bol bol sabır ver, Müslüman olarak canımızı al, dediler.

Sen bizi asarsan, biz şehid olur ve muhakkak Rabbimizin rahmetine ve sevabına kavuşuruz. Bunun için senin tehdidinden korkmak şöyle dursun, hak yolunda can vermeyi cana minnet sayarız. Biz ölüp de sen sağ kalacak değilsin. Hiç şüphe yok ki, gerek biz ve gerek sen hepimiz ölüp Rabbimizin huzuruna varacağız ve aramızda hüküm verecek O'dur. Haklıyı haksızı, zalim ile mazlumu o gün ayıracaktır.

İşte iman eden sihirbazlar, Firavun'un tehditlerine karşı çok büyük bir ibret ve nasihati içeren ve imanlarında hiçbir şüpheye yer bırakmayan bu kesin ve açık cevabı verdiler. Ve Allah'a yönelip Ey Rabbimiz, bize sabır yağdır, yani su gibi her tarafımızı kaplayacak, bizi şirk, isyan, küfür, hile ve sihir günahlarından yıkayacak, paklayıp arındıracak büyük ve feyizli bir sabır ver. Ve canımızı Müslüman olarak al, diye dua ettiler. İmanlarındaki ciddiyeti, kararlarındaki şiddet ve kuvveti ölümü bile hafife alarak ispatladılar.

127. Firavun'un kavminden ileri gelenler dediler ki: Musa'yı ve kavmini, seni ve tanrılarını bırakıp yeryüzünde bozgunculuk çıkarsınlar diye mi bırakacaksın? (Firavun): "Biz onların oğullarını öldürüp, kadınlarını sağ bırakacağız. Elbette biz onları ezecek üstünlükteyiz" dedi.

Yani sihirbazları asıp kesip de Musa'yı ve kavmini, yani İsrailoğulları'nı bırakacak mısın ki, yeryüzünde fesat çıkarsınlar, ve bırakacak mısın ki, o Musa,

seni ve ilâhlarını terk etsin" diyerek Firavun'u Hz. Musa aleyhine körüklediler ve harekete geçirmek istediler.

Görüldüğü üzere Firavun'un elit takımı asıl azgın ve yoldan çıkmış kimseler kendileri olmalarına rağmen iman edenleri bozguncu, düzeni bozan, anarşist olarak göstermektedirler.

128. Musa kavmine dedi ki: "Allah'tan yardım isteyin ve sabredin. Şüphesiz ki yeryüzü Allah'ındır. Kullarından dilediğini ona vâris kılar. Sonuç (Allah'tan korkup günahtan) sakınanlarındır."

Musa (sa)'ın kavmi, Firavun'un öldürme kararını işitip telaşa düştükleri zaman, İsrailoğulları'na iki emir ve iki de müjde vererek, onları teskin etmek istedi ve dedi ki: Allah dilemeyince hiç kimsenin bir şey yapamayacağını ve bütün kuvvet ve kudretin Allah'ın elinde olduğunu biliniz, ümitsizliğe düşmeyiniz de Allah'dan yardım isteyiniz. Kalplerinizi, fikirlerinizi, emellerinizi, kuvvetlerinizi ve varlıklarınızı Allah'ta birleştiriniz de öz ve söz birliğiyle Allah diyerek çalışınız ve sabrediniz. Firavun'un sözlerinden telaşa kapılıp, Allah, bu adama neden yapacağını yapmıyor diyerek acele etmeyiniz, metanetli ve sabırlı olunuz. Muhakkak ki, yeryüzü Allah'ındır. Şu halde Mısır da O'nundur. Onu, kullarından kime dilerse ona miras yapar. Babadan oğula kalan miras gibi, elden ele geçirir, âkıbet de muttakilerindir. Hayırlı son, başarılı sonuç, saygısızların şu veya bu kavmin değil, korunanlarındır.

129. Onlar da, sen bize (peygamber olarak) gelmeden önce de geldikten sonra da bize işkence edildi, dediler. (Musa), "Umulur ki Rabbiniz düşmanınızı helâk eder ve onların yerine sizi yer yüzüne hakim kılar da nasıl hareket edeceğinize bakar" dedi.

Lâkin Musa (as)'ın kavmi, gerçekleşeceği kesin olan bu iki müjdeden teselli bulmadılar ki, Musa'ya "Sen bize gelmeden önce de eziyet görüyorduk, sen geldikten sonra da görüyoruz." Diyerek daha Hz. Musa'nın doğumundan önceki yapılan eziyeti ve erkek çocukların kesilmesi işkencesini bundan sonrası için yapılan tehditlerle birlikte dile getiriyorlar.

Musa, kendi kavminin böyle çaresizlik içinde sızlandığını görünce dedi ki; "Umulur ki Rabb'iniz düşmanınızı yok eder, sizi de yeryüzünde halife yapar, ilâhî hükümlerinin icrasına sizi halifeler yapar da bakar, nasıl amel edeceksiniz, güzel işler mi yapacaksınız, çirkin işler mi? Bilfiil açığa çıksın da ona göre iyiye iyi, kötüye kötü son mükâfatınızı veya cezanızı versin."

Dersler ve İbretler:

1- Vicdanlara baskı yapmak isteyen ve fakat kalplerdeki imanın kendi hakimiyetinin sınırı dışında kaldığını gören Firavun bir türlü hakkı kabul edip ona teslim olmuyor. Sihir meselesini çözmek için yetki ve ihtisaslarını beğenip takdir ederek topladığı ve böylece bir bilirkişi heyeti gibi başvurduğu sihirbazların kanaatleri kendisi için ölçü olması gerekirken, onların iman etmelerine değil de bu işi kendisinden izin almadan yapmalarına karşı çıkıyor. Hakka iman etmek onun iznine bağlıymış gibi göstererek iman için kendisinden izin alınmamış olmasını suç sebebi sayıyor. Nitekim onun yolundan giden çağdaş Firavunlar da İslamı hayatı yaşamayı kendi izinlerine bağlamış durumdadırlar.

2- Allah'a ve peygamberine iman edilince haksızlık ve tahakküm yollarının kapanacağını anlayan Firavun, bu sözüyle kamuoyunu yanıltmak ve heyecan vermek için siyasi bir entrika çeviriyor ve tamamıyla aleyhine sonuçlanan bu yarışmayı kendi iddiasını ispat eden bir olaymış gibi gösterme çabası göstererek asıl kendisi sihirbazlık ve şarlatanlık yapıyor.

3- Abdullah b. Abbas (ra)'ın bu sihirbazlar için şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Günün başında sihirbaz idiler, sonunda şehid oldular." İmanlarında sebat göstererek ölmeyi cana minnet saydılar ve hak yolunda şehid oldular.

4- Mutlak güç ve kudret sahibi yalnız Cenab-ı Hak'tır. Hz. Musa (as) bu inanç ve itikad üzere idi. Ama ne yazık ki halk bunun şuurunda değildi. Tehlikenin bizzat göbeğinde olan Hz. Musa ve iman eden sihirbazlar bu tehditlere aldırış etmezken sıradan halk korkuya kapılıyor ve serzenişte bulunuyor. Hz. Musa (as)'da bu korkuyu yenmenin adresi olarak sabrı ve Allah Teâlâ'dan yardım dilemeyi gösteriyor. Yeryüzünün Firavunlara değil Allah'a ait olduğunu, oraya kimlerin varis olacağına, kimlerin iktidara geleceğine Yüce Allah'ın karar verdiğini özellikle vurguluyor. Ama insanlar acelecidir. İstiyorlar ki hiçbir sıkıntı çekmeden iktidar nimeti avuçlarının içine konsun. Lakin sünnetullah/Allah'ın değişmez kanunları böyle değildir. İman, imtihan, sabır ve zafer. Bu dördü peş peşe takip edilmeden zafere ulaşılamaz.

Bekleyin görecektir duranlar yürüyeni,

Sabreden, gelecektir solmaz, görmez yeri

41. DERS

Hadis

Giyim-Kuşam

١٥١ - عَنْ عُمَرَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الآخِرَةِ». (بخاري: ٥٨٣٤)

151- Hz. Ömer (ra)'dan rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: **"Kim dünyada ipek elbise giyerse, âhirette onu giyemeyecektir."** (Tecrid,1989)

١٥٢ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه - قَالَ: نَهَى النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - أَنْ يَتَزَعْفَرَ الرَّجُلُ. (بخاري: ٥٨٤٦)

152- Enes (ra)'dan rivâyete göre, demiş ki: "**Peygamber (sav), süslenmek maksadıyla safran boyası kullanan bir kişiyi böyle (safran ile) süslenmekten menetti**." (Tecrid,1991)

١٥٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لا يَمْشِي أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ، لِيُحْفِهِمَا جَمِيعًا أَوْ لِيُنْعِلْهُمَا جَمِيعًا». (بخاري: ٥٨٥٥)

153- Ebu Hüreyre (ra)'dan rivâyete göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuş: "**Herhangi biriniz sadece bir tek ayağına ayakkabı giyerek dolaşmasın, ya her ikisini de giysin veya hiç giymesin."** (Tecrid,1993)

١٥٤ - وَعَنْهُ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِذَا انْتَعَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَبْدَأْ بِالْيَمِينِ، وَإِذَا نَزَعَ فَلْيَبْدَأْ بِالشِّمَالِ، لِتَكُنِ الْيُمْنَى أَوَّلَهُمَا تُنْعَلُ وَآخِرَهُمَا تُنْزَعُ». (بخاري: ٥٨٥٦)

154- Yine Ebu Hüreyre (ra)'dan rivâyete göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuş: "**Herhangi biriniz ayakkabısını giydiğinde sağdan başlayarak giyinsin. Eğer çıkarmak isterse, soldan çıkarmaya başlasın. Çünkü böylece giyerken sağ ayak ilk giyilen, çıkarırken de sağ ayak son çıkarılan olsun.**" (Tecrid,1994)

١٥٥ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما - قَالَ: لَعَنَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلاتِ مِنَ النِّسَاءِ، وَقَالَ: «أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ». (بخاري: ٥٨٨٦)

155- İbn Abbas (ra)'dan rivâyete göre, diyor ki: **"Peygamber (sav), kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara lânet etti ve "Bu durumda olan kimseleri evinizden atınız"** buyurdu. (Tecrid,1996)

١٥٦ - عَنِ ابْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ، وَفِّرُوا اللِّحَى وَأَحْفُوا الشَّوَارِبَ». (بخاري: ٥٨٩٢)

156- İbn Ömer (ra)'dan rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurmuş: "**Müşriklere her türlü davranışta muhalefet ediniz, onların hiçbir hareketine özenmeyiniz. Sakallarınızı uzatınız, bıyıklarınızı da kısaltınız.**" (Tecrid,1997)

Dersler ve İbretler:

1- Erkeklerin giyim kuşamda, süs eşyası takmada, konuşma ve yürümede kadınlara benzemeye özenmeleri haramdır.

2- Kadınların da giyim kuşamda, konuşma ve davranışlar da erkeklere benzemeleri haramdır.

3- Aile içinde böyle bir benzemeye özenen bireylere derhal müdahale edilmelidir. Yoksa çıkacak fitnenin ve doğacak zararların telafisi mümkün olmaz.

4- İslâm kültürüyle yetişen bir genç erkeğin koluna altın zencir, boynuna altın kolye ve benzeri şeyler takması kesinlikle haramdır. Bu, asla hoşgörülecek bir davranış değildir. Hele hele kulakların delinerek küpe takılması tamamen kadınsı bir özentidir ve haramdır.

5- Müslüman bir kız veya kadının erkekler gibi pantolon giymesi, saçlarını erkek traşı gibi kestirmesi, erkek ayakkabısı gibi ayakkabı giymesi erkekleşme özentisidir ve hadis-i şeriflerin işaret ettiği lanetlenmiş işlerdendir. Özellikle çalışma hayatına katılan, başkasının işinde adeta kürek mahkûmu gibi çalışmayı evin kraliçesi olarak evde oturup analık yapmaya tercih eden kadınlar arttıkça erkekleşme özentisi içinde olan kadınların sayısı da hızla artmaktadır. Zira iş hayatında yer alan kadınların kahir ekseriyeti birbiriyle güzel görünme ve modaya uygun giyinme yarışı içerisindedirler. Daracık pantolon, dar bir ceket ve sıkma baş bir eşarpla insanların arasına çıkan ve başı açık bayanlardan daha çekici bir şekilde topluma karışan bir takım bayanlar bu kıyafetleriyle hem erkeklere benzemenin günahını ve hem de dikkatli bakışları üzerlerine çekmenin günahını yüklenmektedirler. Zira bu tür örtünenler tesettürü güzelliğini saklama, gizleme için değil aksine teşhir etmek, daha güzel görünmek ve bakışları kendilerine çevirmek için bir araç olarak kullanmaktadırlar. Tabi onların bu günahına kıskançlık duyguları dumura uğramış kocalarıda ortaktır. Yüce Rabbimiz aile efradımızı bu fitnelerden muhafaza buyursun.

41. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin Merhaleleri/6
Davayı Geleceğe Taşıyacak Unsurları Seçmek

Allah'ın elçileri -Allah'ın salât ve selamı üzerlerine olsun-, Allah'ın mesajını kavimlere tebliğ ederlerken, o toplumda önce sözü dimlenecek itibarlı kimseleri seçiyordu. Onların ruhlarına iman gerçeğini ve rabbani ahlak tohumlarını ekiyordu. Evet, öncelikle bunu yapıyordu ki, onlar da kendileriyle birlikte bu daveti halka ulaştırabilsinler.

İşte Allah'ın elçisi Hz. Musa (as), bu güç ve meşakkatli görevi üstlenmişti. İşte Allah'ın elçisi Hz. İsa (as). Allah, ona yardımcı olarak Havarileri vermişti ki, ondan sonra onun davetini üstlensinler. Gerçi daha sonradan bazıları bu rabbani yoldan ayrıldılar. Nitekim Hz. Peygamber (sav)'in hayatını, siretini ele aldığımızda, şu gerçeği görmekteyiz: Bu merhalede islam davasını omuzlayacak, itibarlı, yürekli, azim ve gayretli dava erleri seçilmelidir ki dünyanın zenginlikleri, makam ve mevkileri kendilerine sunulduğunda yamulmasın, eziyet gördüğünde yıkılmasın.

Allah yoluna davet edenlerin hemen hepsi de çağlar boyu hep bu metod ve uygulama ile yola koyulmuşlardır. Nitekim çağımızda da davet konusuna önem verenler, Allah'ın şeriatını tatbik adına hep bu aşamaya vakitlerini, zamanlarını ayırmışlardır. Hep gayretlerini ve çabalarını bu uğurda sergilemişlerdir. Yüce kitabımız işin bu noktasına işaret ederek böyle bir yolu bize hedef olarak göstermektedir:

"Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmediğiniz fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz. Allah yolunda her ne harcarsanız karşılığı size tam olarak ödenir. Size zulmedilmez." (Enfal, 60)

Bu ayette geçen "hazırlayın" ifadesi, genel bir ifadedir ve hem ruhsal, hem bedensel manada hazırlanmamız gerektiğine işaret etmektedir. Bu hazırlık, bazen savaş alanlarında savaşma gücüdür. Müslüman bu aşamada mutlaka kendisini düşmanla nasıl karşılaşacağına hazırlamalıdır. Bu nedenle düşmana karşı maddi ve manevi alanda, savaşın olmadığı dönemlerde gereken her türlü hazırlığını yapmak zorundadır. Herhangi bir zaafa neden olabilecek durumlardan uzak durmalıdır ve açık bir kapı asla bırakmamalıdır. Her zaman için, bir gün gelecek, Allah yolunda bir mücahid olarak çağrılacağım, öyleyse şimdiden buna hazırlıklı olmam gerekir, inanç ve düşüncesiyle hazırlıklı olmalıdır.

Gerekli olan elemanları seçme aşamasında, daveti üstlenecek olan kimselerin kitap ve sünnet ölçüsüne göre, bu iki temel üzerinde eğitilerek ele alınmalıdırlar. Allah'ın dinini egemen kılmak için başvurulacak en önemli aşamaların bir kısmı aşağıya çıkarılmıştır. Bu aşamadaki hizmetlerin gerçekleşmesi konusunda belirlenen hedefler ise, bundan önce geçen aşamadakinden çok daha önemlidirler. Bunun şuurunda olmak zorundayız.

Birinci Hedef:

Bu, seçkinliktir. İslam'ı tanıma ve tanıtma konusunda seçilecek olan elemanlardır. Bunlar istenildiği gibi yetiştirilmelidirler ki, galip olma, iktidara gelme durumunda mücadele sorumluluğunu üzerlerine alabilsinler. Sağlam temeller üzerinde kurulacak olan devlette tüm kurumlarıyla İslami kuralları hâkim kılabilsinler.

Bu seçim için de bazı ölçüler vardır. Şimdi bu ölçüleri ele alalım:

1- Ruhen Üstün Olmak: Ruhen üstün bir güce sahip olan biri olacak, düşmanın gücü onu korkutmayacak kendine güveni tam olan biri olacaktır. Öncelikle berrak bir ruha sahip olacak, kafası karışık biri olmayacaktır. Her an Allah'ın gözetiminde olduğuna tam olarak inanacak. Sevgisini sadece Allah için sergileyecektir ve Allah'a olan güveni ve bağlılığı tam olacaktır.

2- Akıl Yönünden Üstün Olmak: Akli yönden olan üstünlük özelliklerini şöylece açıklayabiliriz: Bilgi sahibi olabilecek, ilim öğrenebilecek zekâya ve kapasiteye sahip biri olmalıdır Zanna ve vehme dayalı bilgileri bir kenara itecektir. Çünkü ayette şöyle buyrulmuştur:

"Oysa zan, hak namına hiçbir şey ifade etmez." (Yunus, 36)

Halk konusunda bir karar verirken, bir yargıya varırken teenniyi elden bırakmayan, eline aldığı her görevi ve işi kanıtlayarak hareket eden biri olmalıdır. Çünkü hızlı hareket etmek ve acelecilik hataya, yanılgıya düşürür Bu bakımdan

birçok fırsatları da elden kaçırmış olur. Bu sebeple anlatmak ve öğretmek istediği gerçekleri de halka ulaştırmamış olur. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Ey iman edenler! Size bir fasık bir haber getirirse, bilmeyerek bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın." (Hucurat, 6)

Uzağı gören biri olmalıdır. Çünkü bu kişinin fikren olgunlaşmasını ve inanının kuvvet kazanmasını sağlar.

3- Bedensel Güç: Bu aşama, cihada hazırlık aşamasıdır. Çünkü cihada gidebilecek olan bir kimse bedenen güçlü ve kuvvetli olmalı, akli dengesi ve sağlığı da yerinde bulunmalıdır. Her türlü ruhsal ve bedensel hastalıklardan salim olan, moral çöküntüsü bulunmayan biri olmalıdır. İşte ihtiyaç duyulan dava eri yani mücahid buna denir.

4- Hareket Gücü: Bir kimsede şu özellikler varsa, o kimse hareket gücüne sahip biridir. Hep halk içinde olmak, onlarla ilgilenmek, halkı yanına çekebilmek, onları etkilemek, insanları belli durumlarına göre tasnif edebilmek gibi özellikle sahip olan bir kimse, hareket gücüne ve kabiliyetine sahip kimse demektir.

5- Netice Alabilme, Başkalarını Kendi Safına Geçirme Gücü: Farklı İslami saflarda küçük gruplarda olanları genel manada olan İslami çalışmaya katabilmek ve siyasi bir birlik oluşturarak yerel ve uluslararası meselelerde ortak tavır koyma kabiliyeti oluşturacak bir liderlik kapasitesine sahip olmalıdır. Ayrıca üstlendiği görevden bıkmamak kaydıyla hizmet vermesi, görevini en iyi bir şekilde yapması, halkla olan münasebetlerinde canlılığını devam ettirmesi gibi özellikleri taşımasıda gerekir. Bir kimse eğer bu özellikleri taşımıyorsa, verdiğimiz değerler çerçevesinde hareket etmiyorsa o takdirde böyle birinden istenilen verim alınamaz.

İkinci Hedef:

Bu aşamada söz konusu olan hedef ise, görevlendirme hedefidir. Yani bireye verilecek işin sınırının belirlenmesidir. Onun bireysel olanakları ve gücü oranında görev tanımı yapılması, görevini ve işini yapması için de ona yeterli bir zaman verilmelidir. Yani uygun işe uygun kişi verilmelidir. O da bu hizmeti bilgisi, becerisi, uyanıklığı çerçevesinde kapasitesine göre aşağıdaki konularda deneyimli olmalıdır. Şöyle ki:

1- Verilen görevlerden her biri için hedefinin belirlenmesi.

2- Yapılacak işi ve hizmet için başarıyı garanti eden yollar ve araçların sınırı ve tanımının yapılması.

3- İlgili iş için uygun olan bireyin ya da bireylerin belirlenmesi.

4- Yapılacak hizmet için harcanacak zamanın belirlenmesi.

Üçüncü Hedef:

Bu, hazırlık ve eğitimdir. Bizim bundan kastımız, bireylerin her bakımdan hazırlanmaları, yetiştirilmeleri, donanımlı duruma getirilmeleridir. Gerek bedensel, gerek ahlak, gerek akıl yönlerinden olsun, bütün bu konularda gereken eğitim verilmeli ve donanımlı olmaları sağlanmalıdır. Çünkü böyle olmalıdır ki, kendisine verilecek görevler konusunda her bakımdan gücüne güvenilen bir kimse olabilsin. Bu nedenle hazırlanma ve eğitim görme aşaması, Allah'a davet yolunun en önemli aşamasını oluşturur. Çünkü bu sayede mükemmel bir bina hazırlanmış olur.

Dördüncü Hedef:

Bu, disiplindir. Burada istenen husus, bireyler arasında mutlak bir disiplinin bulunması, bunun korunması ve devamlılığının sağlanmasıdır. Üstlendikleri görevlerinde, tutum ve davranışlarında, kısaca her işlerinde disiplin ve teşkilat kurallarına riayet esastır ve şarttır.

Zaten Müslüman'ın günlük hayatı da her konuda, İslam'ın getirdiği kanun ve ölçülere uygun olarak bir disiplin içerisinde devam eder. Müslüman'ın günlük hayatı disiplin isterken elbette teşkilat görevlerini ve sorumluluğunu üstlenen bir kimse de disiplinli olmak zorundadır. Kaldı ki Müslüman şeriatın öngördüğü nisbette akidesi yani inancı, düşüncesi doğrultusunda hareket etmekle mükelleftir. O, ibadetlerinde günlük hayatında, muamele ve ilişkilerinde, kısaca her konuda akidesinin öngördüğü doğrultuda hareket etmekle mükelleftir. Konuşurken olsun, susarken olsun, giyim-kuşamında olsun, yeme ve içmesinde olsun, evlenmesinde olsun, uykusu ile ilgili olsun, uyanık hâliyle ilgili olsun, hakları konusunda olsun, görevleri bakımından olsun, nefis muhasebesi yaparken olsun, İslam adına Allah yoluna davet ederken olsun, sözüne bağlılığı konusunda olsun, yeri konusunda olsun, Müslüman olma mensubiyeti sebebiyle olsun, hepsinde ölçü disiplindir ve bu akideye uygun olmalıdır.

Hedeflerin gerçekleşebilmesi için, başvurulacak en önemli yollardan biri, hedef kitle için mutlaka alanında uzman bir kişi görevlendirilmelidir. Bu uzman kişi haftalık olarak onların eğitimiyle ilgilenebilsin ve bu da doğal olarak belli bir çalışma programı çerçevesinde verilmelidir.

41. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Arıtma -2
Dilin Afetleri Ve Terbiyesi

Allah (cc) Kur'ân-ı Kerîm'de gıybeti kınamış ve gıybet edeni ölü eti yiyene benzeterek şöyle buyurmuştur:

وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ

"Birbiriniz hakkında gıybet yapmayın. Sizden herhangi biri ölmüş din kardeşinin etini yemeyi sever mi? Hiç şüphesiz bu iğrenceğiniz şeydir." (Hucurât, 12)

Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

كُلُّ مُسْلِمٍ عَلَي الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ

"Her bir müslümanın diğer müslümanlara kanı, malı ve ırzı haramdır." *(Müslim, 2564; Ebu Davud, 4882, İbni Mace, 3933)*

Gıybet eden kimse mancınık kuran kişiye benzer. Onunla sağa sola taş atttığı gibi hasenatını da sağa sola savurur.

Başka bir hadis-i şerifte ise Resûl-i Ekrem (sav):

مَنْ رَمَى أَخَاهُ بِغِيْبَةٍ يُرِيدُ بِهَا شَيْنَهُ أَوْقَفَهُ اللهُ تَعَالَي عَلَى جِسْرِ جَهَنَّمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ

"Mü'min kardeşini lekelemek gayesiyle arkasından çekiştiren kişiyi Allah Teâlâ kıyamet gününde cehennem köprüsü üzerinde sözünü geri alıncaya kadar durdurur." (Ebu Davud, 4883) buyurmuştur.

Bir başka hadis-i şerifte de gıybet şöyle tarif edilmiştir:

اَلْغِيْبَةُ ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ

"***Gıybet; Müslüman kardeşini arkasından hoşuna gitmeyecek sözlerle anmandır."*** (Müslim, 2589)

Yani kardeşini arkasından ister vücud, ister soy, ister söz veya davranışları, istersen de din veya dünyasında var olan bir kusurdan dolayı zikret bunların hepsi gıybettir. Hatta bir kimseyi elbisesi veya bineğindeki bir eksikliğinden dolayı küçümseyerek anlatmak dahi gıybettir.

Rivâyet olunur ki birgün bazı konularda bilgi edinmek üzere Resulullah (sav)'e kısa boylu bir kadın geldi. Kadın çıkınca Hz. Âişe (ra):

-Allah kadına ne kadar kısa boy vermiş, dedi. Bunun üzerine Resulullah (sav): *"**Gıybet ettin ey Âişe!"*** diyerek onu ikaz etti. *(Tirmizi, 2502; Ebu Davud,4884)*

Gıybetten sakınınız. Çünkü gıybette şu üç âfet vardır.

1- Gıybet edenin duası kabul edilmez,

2- İyi ameli kabul edilmez,

3- kişinin üzerine kötülükler (yığılıp) birikir.

Kıyamet günü insanların en şerlisi, birine başka diğerine bir başka yüzle görünen ikiyüzlü kimsedir.

Yine Resulullah (sav) buyurdu ki:

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَّامٌ

"Koçuculuk yapan (söz dolaştıran) kimse cennete giremez." (Buhari, 6056; Müslim,105)

Enes b. Mâlik (ra)'dan rivâyet olunduğuna göre Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

مَرَرْتُ لَيْلَةَ أُسْرِي بِي عَلَي أَقْوَامٍ يَخْمِشُونَ وُجُوهَهُمْ بِأَظَافِيرِهِمْ وَيَأْكُلُونَ الْجِيْفَةَ فَقُلْتُ: مَنْ هَؤُلَاءِ يَا جِبْرِيلُ؟ قَالَ: هَؤُلَاءِ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ لَحُومَ النَّاسِ فِي الدُّنْيَا

"Mirac gecesi tırnaklarıyla yüzlerini yırtan ve leş yiyen bir topluluk gördüm. Cebrâil (as)'a:

-Bunlar kimdir,yâ Cebrâîl? dedim. O da bana:

-Bunlar dünyadayken insanların etini yiyenlerdir (dedikodu yapanlardır) dedi." *(Ebu Davud, 4878; Ahmed b. Hanbel, 2320)*

Hasan-ı Basrî der ki: "Vallahi gıybet dîne, vücuttan koparılan bir et parçasının bedene verdiği zarardan daha ağır zarar verir."

Ebû Hüreyre (ra) şöyle demiştir:

"Sizden biri mü'min kardeşinin gözündeki çöpü görür de, kendi gözünüzdeki daha büyük çöpü görmez."

Bildirildiğine göre Selmân-ı Fârisî (ra) Ebûbekir (ra) ve Ömer (ra) ile beraber sefere çıkmıştı. Selman (ra) yol arkadaşlarına yemek pişiriyordu. Bir yerde mola verdiler. Fakat Selmân (ra) yiyecek bir şey hazırlamamıştı. Bunun üzerine onu yanında yiyecek bir şey var mı, yokmu diye bakması için Resulullah (sav)'e gönderdiler. Selman (ra) yiyecek bir şey bulamadı ve arkadaşlarının yanına boş döndü. Hz. Ebûbekir ve Ömer (r.ahm) kendi aralarında onun için:

-Selman su almak için filan kuyuya varsa kuyu kurur, dediler. Bunun üzerine şu âyet-i kerime inzal oldu.

وَلَا يَغْتَبْ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ

"Birbirinizin arkasından çekiştirmeyin. Sizden birisi, ölü kardeşinin etini yemek ister mi? Hiç şüphesiz ondan tiksinizsiniz. O halde Allah'tan sakının." (Hucurât, 12)

Câbir b. Abdullah el-Ensarî (ra) der ki:

"Resûlüllah (sav) zamanında dedikodu yapıldığında derhal kokusu duyulurdu. Bu da dedikodunun azlığından dolayıydı."

Şimdi ise dedikodu o kadar çoğaldı ki her yeri koku bastığı için insanlar hissetmiyor ve kokusu fark edilmiyor. Nasıl ki derici atölyesine giren bir kişi kokunun ağırlığından dolayı orada fazla duramaz. Oysa orada çalışanlar bu kokudan hiçbir rahatsızlık duymadan orada yer içerler. Burunları alıştığı için bu kokuyu artık hissetmezler. Bu da dedikodunun günümüzdeki durumunu gösterir.

Yüce Allah (cc) şöyle buyurmuştur:

"İnsanları arkadan çekiştirip göz kaş işaretiyle alay edenlerin vay haline." (Hümeze, 1)

Bu âyet-i kerime Velîd b. Muğîre hakkında nâzil olmuştur. Çünkü Velîd, Peygamber (sav) ve bütün Müslümanları çekiştirip gıybetlerini yapıyordu. Ancak her ne kadar nuzül sebebi hususi olsa da tehdit umumidir.

Resulullah (sav) şöyle buyuruyor: "Gıybetten uzak durun. Çünkü o zinadan beterdir." Dedilerki:

- Nasıl oluyor da gıybet zinadan daha beter oluyor? Resulullah (sav) buyurdu ki:

- Kişi zina eder ama tevbe eder. (Tevbe ettiğinde de) Allah tevbesini kabul eder. Gıybet ise gıybet edilen kişi affetmedikçe bağışlanmaz." *(Heysem, Mecmeu'z-Zevaid, 8/92)*

Dedikodu karşı tarafa ulaşmadan Allah Teâlâ'dan af dilenmelidir. Çünkü dedikoducu haber karşı tarafa varmadan tevbe ederse bağışlanabilir. Fakat dedikodu haberi karşı tarafa ulaşırsa kul hakkı söz konusu olduğundan bağışlanması helâlleşmeyle olur.

Allah en iyi bilendir.

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

İmam Gazali / Dilin Afetleri

42. DERS

Tefsir

Rabbimize Karşı Mazaretimiz Olsun

(A'raf Sûresi, Âyet: 163-167)

وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ ۘ اِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ اِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعاً وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ ۙ لَا تَأْتِيهِمْ ۛ كَذٰلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٣﴾ وَاِذْ قَالَتْ اُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْماً ۙ اللّٰهُ مُهْلِكُهُمْ اَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَاباً شَدِيداً ۜ قَالُوا مَعْذِرَةً اِلٰى رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهٖٓ اَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوٓءِ وَاَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾ فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿١٦٦﴾ وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُٓوءَ الْعَذَابِ ۗ اِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ ۖ وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

163- Onlara deniz kıyısındaki kasabanın halkının yaptığını sor. Hani onlar cumartesi yasağını çiğniyorlardı. Çünkü cumartesi yasağına uydukları gün onlara akın akın balık geliyordu, fakat cumartesi yasağını çiğnedikleri gün onlara hiç balık gelmiyordu. Öteden beri fasık oldukları için, biz onları böylece sınavdan geçiriyorduk.

Daha önceleri İsrail oğulları, ibadet için tatil günü kabul edecekleri, dünya işleri ile uğraşmayıp, kendilerini ibadete verecekleri bir istirahat gününün belirlenmesini istemişlerdi. Bu istek üzerine kendilerine cumartesi günü tayin

edilmişti. Bundan sonra yüce Allah onları eğitmek, kışkırtıcı, ayartıcı arzu ve isteklerin baskılarına karşı iradelerini nasıl güçlendireceklerini, bu aldatıcı arzu ve istekleri ile verdikleri söz çatıştığında nasıl harekete geçeceklerini hatırlatmak amacıyla denemiştir. Böyle bir deneme içinde yaşadıkları uzun zillet süreci boyunca şahsiyetleri ve karakterleri bozulan İsrail oğulları için bir sınama lâzımdı. Zillet ve kölelikten sonra onur ve sebata hazırlanmaları için her şeyden önce iradenin özgür olması gerekiyordu.

164- Hani o kasabalılardan bir grup "Allah'ın yok edeceği ya da ağır bir azaba çarptıracağı bir topluma ne diye öğüt veriyorsunuz "dedi de öğüt verenler "Rabbinize karşı haklı bir mazeretimiz olsun ve ola ki kötülükten sakınırlar" dediler.

Bu bizim yaptığımız Allah'ın yapmamızı istediği bir görevdir. İyiliği emretmek, kötülüğü engellemek, Allah'ın haram kıldıklarını işlemekten caydırmak görevi. Biz böylece mazeretimizi Allah'a iletmiş oluruz ve yüce Allah da görevimizi yaptığımızı açıkça görmüş olur. Ayrıca bu isyankâr kalplere öğüdün fayda vermesi ve orada takva bilincini harekete geçirmesi de mümkündür.

Böylece bu kasabanın halkı, bu dar anlamda üç gruba ayrılmış oldu. Bu gruplardan biri isyankâr ve düzenbaz idiler. Bir grup da karşı koyuşu, yönlendirmesi ve öğütleri ile isyankârlığa ve düzenbazlığa karşı aktif bir tavır takınmıştı. Bir grup da kötüleri kötülüklerle baş başa bırakmış, pasif bir tavır yolunu seçmiş, kötülüğe karşı aktif bir eyleme girişmemişti. Bunlar birbirinden ayrı düşünce ve hareket metotlarıdır. Ve bu düşünce ve hareket ayrılığı onları üç ayrı ümmet haline getirmiştir.

165- Onlar kendilerine yapılan hatırlatmaları unutunca kötülükten sakındıranları kurtardık ve zalimleri, yoldan çıkmışlıkları yüzünden ağır bir azaba uğrattık.

Ne nasihat, ne öğüt fayda vermeyip şaşkınlar azgınlıklarını sürdürünce Allah'ın hükmü onlara hak oldu ve sakındırdığı şey gerçekleşti. Buna bağlı olarak kötülüğü engellemeye çalışan ümmet felâketten kurtuldu. İsyankâr olan ümmeti, ilerde açıklanacağı gibi ağır bir ceza yakaladı.

166- Sakındırıldıkları kötülüğü ısrarla ve küstahça işlemeye devam edince kendilerine "birer aşağılık maymun olunuz "dedik.

Yüce Allah'ın yaratmaya ilişkin "ol" emri nasıl meydana gelmişse, hiç kimse tarafından asla karşı konulmayan Allah'ın hükmü nasıl yürürlüğe girmişse, bu

olay da öyle olmuştur. Ardı arkası gelmeyen günahlardan bir süre sonra onların bu tutumları tüm Yahudilerin sonsuza dek lânetlenmelerine yol açmıştır.

167- Hani Rabbin açıkça bildirdi ki, işkencelerin en ağırını tattıracak zorbaları kıyamet gününe kadar Yahudilerin başlarına musallat edecektir. Hiç kuşkusuz Rabbin çabuk cezalandırandır ve yine O, hiç kuşkusuz bağışlayıcı ve merhametlidir.

Yüce Allah, çeşitli zaman dilimlerinde Yahudileri en fena şekilde cezalandıracak kimseler göndermiştir. Onlar ne zaman toparlanmış, palazlanmış, yeryüzünde azgınlığa ve isyankârlığa kalkmışlarsa, yüce Allah, bu zalim, bedbaht, dönek ve isyankâr Yahudilere ağır bir darbe indirecek kullarından bir grubu göndermiştir. Çünkü bunlar, bir günahtan ancak başka bir günaha girmek için vazgeçerler. Bir sapıklıktan ancak diğer bir sapıklığa saplanmak amacıyla dönüş yapabilirler.

Bazen bu lânetin durakladığı, Yahudilerin üstünlük kazandıkları ve yükseldikleri gözlemlenebilir! Ne var ki, tarihin gelip-geçici devrelerinden başka bir şey değildir. Gelecek devrede Allah'ın, bunların başına kimi musallat edeceğini ve kıyamete kadar onların başlarına nelerin geleceğini kimse bilemez. Dolayısıyla bugün dünyayı idare eden siyonizm imparatorluğunun çöküşü yakındır.

Dersler ve İbretler:

1- Allah'ın mesajını yüklenecek ve yeryüzünde emaneti üzerine alacak herkes için denenmek ve çeşitli imtihanlardan geçmek zorunludur. İradenin denenmesi ve nefsi ayartmanın üstesinden gelinmesi daha önce Hz. Âdem ve Havva'nın geçirildiği ilk sınav olmuştur. Bunun için kölelikten bedenen kurtulmuş ama henüz köle zihniyetini tamamıyla üzerlerinden atamamış İsrail oğullarının bu yönünü takviye için çeşitli imtihanlar konmuştur. Cumartesi günü konan balık avlama yasağı da bunlardan birisidir. Asrımızda da İslam davetçileri çeşitli şekillerde sınanmaktadırlar. Bu sınanma neticesinde samimi olanlar asla bir tereddüt geçirmeden yollarına devam ederken, ganimet peşinde koşan somun mücahitleri ise yolda dökülmektedir.

2- İslama davet görevi asla ihmal edilecek bir konu değildir. Bu, yavaştan alınamayacak, geri kalınamayacak kadar önemli ve ihmali asla mümkün olmayan farz bir görevdir. İnsanlardan, özellikle de Müslümanlardan gaflete dalmış olanları uyandırmak, bataklığa saplanmış olanları tutup çıkarmak lâzımdır. Çünkü insan karmaşık bir fıtratla yaratılmıştır. Onun hem hayra, hem de şerre istidadı (kabiliyeti) vardır. Burada da vurgulandığı üzere eğer kalpleri katılaşan insanlar

davetimize icabet etmezlerse en azından bunlar yüzünden hesaba çekilmekten ve azaba uğramaktan davet vesilesiyle korunmuş oluruz.

3- Peygamber katleden tek kavim olan azgın Yahudiler hiçbir zaman istikrar üzere olmamışlar, her defasında sözlerinden caymışlarladır. Bunun için Allah Teâlâ'da bu kavmin başına kıyamete kadar zilleti yazmıştır. Nitekim bu gün de çok güçlü olmalarına ve bütün uluslar arası ticareti ellerinde bulundurmalarına rağmen emniyet içerisinde yaşayacakları bir yurtları yoktur. Korsan devlet İsrail ise hem çok küçük olması ve hem de İslam coğrafyasının ortasında yer alması nedeniyle vatandaşlarına emniyet ve güven telkin etmekten çok uzaktır. Hatta daimi bir korku içerisinde yaşamaktadırlar. Bu korku da asla kalplerinden silinmeyecektir. Çünkü Yüce Allah onlara kıyamete kadar sürecek bir zillet vermiştir.

42. DERS

Hadis

Anne-Baba Hakları

١٥٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟ قَالَ: «أُمُّكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمَّ أُمُّكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمَّ أُمُّكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «ثُمَّ أَبُوكَ». (بخاري: ٥٩٧١)

157- Ebu Hüreyre (ra) rivayet ediyor: "**Resûlullah (sav)'in yanına bir adam geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü! İnsanlar arasında benim kendilerine karşı güzel davranışta bulunmama en lâyık kişi kimdir?" diye sordu. Resûlullah (sav): "Annendir" buyurdu. Adam: "Pek ya annemden sonra kim?" diye sordu. Resûlullah (sav): "Sonra yine annendir" buyurdu. Adam tekrar: "Ya ondan sonra kim?" diye sordu. Resûlullah (sav): "Sonra yine annendir" diye buyurdu. Adam yine "Ya sonra?" diye sordu. Resûlullah (sav): "Sonra babandır" buyurdu**. (Tecrid,2007)

١٥٨ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو - رضي الله عنهما - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ أَنْ يَلْعَنَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ». قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، وَكَيْفَ يَلْعَنُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ: «يَسُبُّ الرَّجُلُ أَبَا الرَّجُلِ فَيَسُبُّ أَبَاهُ وَيَسُبُّ أُمَّهُ». (بخاري: ٥٩٧٣)

158- Abdullah b. Amr (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Büyük günahların en büyüğü, kişinin anne ve babasına lânet okumasıdır."**

Bunun üzerine "Ey Allah'ın Resûlü, kişi nasıl olur da anne ve babasına lânet okuyabilir ki?" diye soruldu. Resûlullah (sav): "Adamın biri, bir başka adamın babasına söver, o da onun babasına söver. Adam, başka adamın annesine söver, o adam da berideki adamın annesine söver" diye buyurdu. (Tecrid, 2008)

Dersler ve İbretler:

1- Kul hakları içinde en başta geleni ana-baba hakkıdır. Ana-babaya itaat Allah ve Rasûlü'ne itaatten sonra gelir. Çünkü anne ve baba varlık sebebi ve velînîmetdir. Anne yüreği ve kucağı, çocuğun ilk sığınağıdır. Âile yuvası, çocuğun maddi ve manevi dünyasını şekillendiren ilk ve en etkili yerdir. Dolayısıyla anne ve babaların evlâtları üzerindeki hakları sayılamayacak kadar çoktur.

2- İmanlı anne-babalar, evlâtlar için büyük bir rahmet ve berekettir. Sâliha anne, ilâhî kudretin insanoğluna lutfettiği bir rahmet kucağı, âilede saâdet kaynağı, huzur ve safâ ışığı, âile fertlerinin şefkat pınarıdır.

3- Annelerimize gösterilecek sevgi ve saygıya ortak olabilecek başka bir varlık yaratılmamıştır. Evin tertip ve düzenini, evdeki hizmetleri ve evlât terbiyesini sırtına yüklenen annelerin hakları hiçbir zaman hakkıyla ödenemez. Zira o, yememiş yedirmiş, giymemiş giydirmiş, uyumamış uyutmuştur.

4- Cenâb-ı Hak, kendi rızâsını ana-babanın rızâsına bağlamıştır. Bu hakîkati Rasûlullah (sav) Efendimiz şöyle haber vermektedir:*"Allah'ın rızâsı, anne ve babayı hoşnut ederek kazanılır. Allah'ın gazabı da anne ve babayı öfkelendirmek sûretiyle celbedilir."* (Tirmizî, Birr, 1899)

5- Resulullah (sav) Efendimiz anne babasına iyilik eden kişiye hayır duada bulunarak şöyle buyurmuştur: "*Ana-babasına iyilik edene ne mutlu! Allah Teâlâ onun ömrünü ziyâdeleştirsin!"* (Heysemî, VIII, 137)

6- Ana-babanın duâsı makbûldür. Onların hayır duâlarını almak için gayret edilmeli, bedduâlarından sakınılmalıdır. Annenin duâsı ise babanınkinden daha tesirlidir.

8- Kişi, anne-babasına nasıl muâmele ederse evlâtlarından da aynı muâmeleyi görür. Nitekim Peygamber Efendimiz:*"Babalarınıza iyilik edin ki, çocuklarınız da size iyilik etsinler"* (Hâkim, 7258) buyurmuştur. Anne ve babalarına karşı kötülük yapan ve kırıcı davrananların, sonradan kendi evlâtları tarafından aynı muâmeleye tâbî tutulduğu, çok sık rastlanan ibret manzaralarındandır.

42. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin Merhaleleri/7
Eğitim

Ruhsal Eğitim

Bunun için birçok yollar ve yöntemler bulunmaktadır. En önemlilerinden bir kısmı ise şunlardır:

Tedebbür / İbretlik düşünüş

Ruhun arındırılması ve eğitilmesi için Allah'ı, yarattığı bu kâinatı ve içindeki yarattığı varlıklar konusunda düşünüp bir neticeye varması, gerçekleri kavrayan bir düşünce ile tefekkür etmesidir. Allah'ın kitabı Kur'an'ı, bu sayede yaratanın azametini ve hikmetini düşünüp aklını başına devşirmelidir.

Teemmül / Derin düşünüş

Allah'ın kapsamlı olan ve kâinatta var olan her şeyi ihata eden ilmi hakkında teemmül etmek, derin düşünmektir. Hatta görünen ve görünmeyen âlemlerdeki her şeyi bilgisiyle kuşatan Rabbini yarattıklarından hareketle tanımaktır. Çünkü böyle bir inanç Allah'ın azametini kalbe yerleştirmesi, nefsin şüphelerden ve manevi hastalıklardan temizlenmesi demektir.

Allah'a İbadet ve Kulluk

Bu, ruh terbiyesi ve eğitimi için en önemli vesilelerdendir. Çünkü ibadet ve kulluk görevi, kişinin Allah karşısında bir hiç olduğunu anlaması, zelil olduğunu kavramasıdır. Bu anlayışla ibadete layık yegâne varlığın Allah olduğunun, kulluğun ona yapılması gerektiğinin bilinmesidir. Bunun içindir ki Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

"Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti." (İsra, 23)

Ruhun kendisiyle arınıp yüceldiği ibadetler iki türlüdür.

Birincisi; taharet, namaz, oruç, zekât, hac ve benzeri farz olan ibadetlerdir.

İkincisi de geniş manasıyla ibadettir ki bu, insanın yapmış olduğu veya terk ettiği her şeyi kapsar. Kısaca insanı Allah'a yaklaştıracak niyet ve şuuruyla yapılan her türlü iş, amel ve hizmet demektir. Bu Allah'a yaklaştırır niyetiyle yapılan her türlü iş ve davranış manasınadır. Çünkü bu nedenle sahibi yaptıklarından ötürü sevap kazanır, ruhsal yönden de çok güzel bir biçimde eğitimden geçmiş olur.[1]

Esasen ruhsal yönden eğitim, birkaç şekilde uygulanabilir. Biz burada bunun önemlilerine değinip geçeceğiz. Bu eğitim, insanın Rabbiyle olan irtibatını ve bağını güçlendirir. İnsanın Müslüman kardeşleriyle olan sevgi bağlarını pekiştirir. Onun hidayete ermesini, doğru yolda daim olmasını, hep hayır işlemesini sağlar. Onlarla olan münasebetlerini, İslam'a ve İslam düzenine uygun bir şekilde her şeye karşı sorumluluğunun bilincinde ve farkında olur. Kısaca bu ruhsal eğitim ona her konuda nasıl davranması gerektiğini, bir insan olarak, Allah'a karşı bir kul olarak, çevresine karşı bir beşer olarak ne yapması gerektiğinin şuuruna vardırır.[2]

Akli Eğitim

Bu ifadeden kastımız bireyin yetiştirilmesi ve gücü oranında geliştirilmesidir. Bu, bireyin dikkati, düşüncesi, teemmülü, iş ve olayları derinlemesine değerlendirmesi, sebep ve sonuç ilişkileri bakımından kendisince birtakım yargılara varmasını sağlaması eğitimidir. Bu da, Allah'a davet görevinde taşıyacağı yükü veya yükleri ne oranda üstlenebileceğinin tespiti ve öğretilmesidir. Nitekim yüce Allah, Kur'an'da bizlere bu gerçeği, her insana yönelik olarak şu şekilde açıklamaktadır:

"Ey Muhammed! De ki: 'Göklerde ve yerde neler var, bir baksanıza.' Fakat ayetler ve uyarılar, inanmayan bir topluma hiçbir fayda sağlamaz." (Yunus, 101)

"Bu Kur'an, ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır." (Sad, 29)

İslam aklın eğitimi için birtakım ölçüler ortaya koymuştur. Şöyle ki:

Birincisi; İslam, aklın zan ve tahmine dayalı şeylerden kurtarılmasını ister. Körü körüne başkalarının peşine takılmasını, taklitçi biri olmasını istemez. Kur'an bu konuda uyarır ve dikkatimizi çeker.

[1] Fıkhu'd Dave İlallah, 1/471-472

[2] Fıkhu'd Dave İlallah, 1/471-472

"Onlar sadece zanna uyuyorlar. Şüphesiz zan, hakikat namına hiçbir şey ifade etmez." (Necm, 28)

İkincisi; aklın yükümlülüğü, yani aklın olayları ve eşyayı araştırmak ve incelemekle yükümlü ve sorumlu olmasıdır.

"Ey iman edenler! Size bir fasık bir haber getirirse, bilmeyerek bir topluluğa zarar verip yaptığınıza pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın." (Hucurat, 6)

Üçüncüsü; kâinat kanunları hakkında aklı gerçek manada inceleme ve araştırmaya davet etmektir.

"Biz, gökleri, yeri ve her ikisi arasında bulunanları ancak hakka ve hikmete uygun olarak yarattık." (Hicr, 85)

Dördüncüsü; aklın teemmülüdür. Allah'ın şeriat olarak kulları için öngördüğü ibadetler, muameleler, ahlak, adab, bütünüyle hayat, barış ve savaş, ikamet ve sefer gibi hususların hikmeti hakkında aklın derin bir düşünceye dalmasıdır. Çünkü bütün bunlar aklın olgunlaşmasının dışında, söz konusu olayların hikmetleri, inceliklerini tanımasını sağlar ve Allah'ın şeriatını tatbik konusunda ona, hayatında en güzel fırsatları sunar.

"Allah, size hükümlerini açıklamak, sizden öncekilerin yollarını göstermek ve tövbelerinizi kabul etmek istiyor." (Nisa, 26)

Bedensel Eğitim

Yüce Allah, bize Hz. Âdem'i çamurdan yarattığını, sonra insan şekline soktuğunu ve sonra ruhundan ona ruh üflediğini, ona işiten kulak, gören göz ve her şeyi algılayabilen kalp (gönül) verdiğini bildiriyor ve buyuruyor ki:

"O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı. İnsanı yaratmaya da çamurdan başladı. Sonra onun neslini bir öz sudan, değersiz bir sudan yarattı. Sonra onu şekillendirip ona ruhundan üfledi. Sizin için işitme, görme ve idrak duygularını yarattı. Ne kadar az şükrediyorsunuz!" (Secde, 6-9)

Bu ayetlerin gösteriyor ki, yüce Allah insanda üç yetenek yaratmıştır. Bunlardan biri akıl yeteneğidir, biri ruh gücüdür ve biri de beden gücüdür. Daha sonra da Allah, insanı yeryüzünde halife kılmıştır ve ondan yeryüzünü imar etmesini istemiştir.

Yüce Allah, kendisine ibadet ve kulluk, yeryüzünde onun adına hilafet, yeryüzünün imarı, tanışma, yardımlaşma, iyiliği emir ve kötülüğü nehiy, Allah yolunda cihad gibi görevleri insana yüklemiştir. Bu görevlerin yerine getirilmesi için mümkün olduğu kadar bedenen de güçlü ve kuvvetli olmalıyız.

Allah tembellikten, şımarıklıktan, nimetle gurura kapılmaktan da menediyor ve şöyle buyuruyor:

"Şımarıp böbürlenmek, insanlara gösteriş yapmak ve halkı Allah yolundan alıkoymak için yurtlarından çıkanlar Mekke müşrikleri gibi olmayın. Allah, onların yaptıklarını kuşatıcıdır." (Enfal, 47)

İşte İslam'ın beden eğitimi ile ilgili bazı prensip ve önerileri burada ele alınmıştır. Böylece mümin, cihad yükünün ağırlıklarını, hayatın zorluk ve sıkıntılarını taşısın istemiştir. Bütün bunların hepsinin İslam'ın esas ve prensipleri olduğunda asla şüphe bulunmamaktadır.

42. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Arıtma -3
Dünya ve Kötülükleri

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

"Ey iman edenler! Allah'ı anmaktan, mallarınız ve canlarınız sizi alıkoymasın. Kim bunu yaparsa, işte gerçek hüsrana uğrayanlar onlardır." (Münâfikûn, 9)

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

"Mallarınız ve çocuklarınız yalnız fitne(imtihan vesilesi)dir. Allah katında ise büyük bir mükafat vardır." (Teğâbün, 15)

Âyetten anlıyoruz ki, kim malını ve çoluk-çocuğunu, Allah katındaki büyük mükâfata tercih ederse, o gerçekten aldanarak büyük bir zarara uğramıştır. Nitekim bir ayette de: "**Mal ve evlat çoğaltma yarışı sizi oyaladı.**" (Tekâsür, 1) buyuruluyor.

"Gerçekten insan, kendini varlıklı görünce azar. Oysa ki, dönüş hiç şüphesiz Rabbinedir." (Alak, 6-8)

Resûlüllah (sav) şöyle buyurmuşlardır:

"***Şöhret, mal ve makam tutkusunun Müslüman bir kimsenin dînine verdiği zarar koyun sürüsüne salıverilmiş iki azgın kurdun sürüye verdiği zarardan daha fazladır."(****Tirmizi,2376)*

"Çok mal sahipleri helak olacaktır. Ancak şu mal Allah'ın kullarından filana, şu falana verilecek diyen (cömertler) müstesna. Onlar da o kadar az ki!"*(İbni Mace, 4129)*

Bu konuyla ilgili olarak Resûlüllah (sav) şöyle buyurmuştur:

سَيَأْتِي بَعْدَكُمْ قَوْمٌ يَأْكُلُونَ أَطَايِبَ الدُّنْيَا وَأَلْوَانَهَا وَيَلْبَسُونَ أَجْمَلَ الثِّيَابِ وَأَلْوَانَهَا لَهُمْ بُطُونٌ مِنَ الْقَلِيلِ لا تشْبعُ وَأَنْفُسٌ بِالْكثيرِ لَا تقْنَعُ عَاكِفِينَ عَلَى الدُّنْيَا يغْدُونَ وَيَرُوحُونَ إِلَيهَا اتَّخَذُوهَا آلِهَةً مِنْ دُونِ إِلَهِهِمْ وَرَبًّا دُونَ رَبِّهِمْ إِلَى أَمْرِهَا يَنْتَهُونَ وَلِهَوَاهُمْ يَتَّبِعُونَ

"***Sizden sonra öyle bir toplum gelecek ki, onlar en güzel ve çeşit çeşit şeyler yiyecekler, en güzel ve çeşit çeşit çeşit elbiseler giyecekler, onların öyle karınları vardır ki, az şeyle asla doymadığı gibi, nefisleri çoğa bile razı olmaz. Gece-gündüz sırf işleri dünyadır. Onlar (Hak) mabudlarını bırakıp dünyayı ilah edinirler. (Hak) Rablerinin dışınla sahte rabler edinirler. Onlar sadece nefislerinin istemediği şeyden uzak dururlar ve ancak hevalarına uyarlar***. (Taberani, Mu'cemul Kebir)

يَقُولُ ابْنُ آدَمَ: مَالِي مَالِي! وَهَلْ لَكَ مِنْ مَالك إِلاَّ مَا أَكَلْتَ فَأَفْنَيْتَ أَوْ لَبِسْتَ فَأَبْلَيْتَ أَوْ تَصَدَّقْتَ فَأَمْضَيْتَ؟

"İnsanoğlu malım malım der durur. Senin yiyip tükettiğinden, giyip eskittiğinden, bağış yapıp ilerisi için ayırdığından başka malın var mı ki?"(*Müslim, 2958)*

أَخلاَّء ابْنِ آدَمَ ثَلَاثَةٌ: وَاحِدٌ يَتَّبِعُهُ إِلى قَبْضِ رُوحِهِ وَالثَّانِي إِلَى قَبْرِهِ وَالثَّالِثُ إِلَى مَحْشَرِهِ فَأَلَّذِي يَتَّبِعُهُ إِلَى قَبْضِ رُوحِهِ فَهُوَ مَالُهُ وَالَّذِي يَتَّبِعُهُ إِلَى قَبْرِهِ فَهُوَ أَهْلُهُ وَالَّذِي يَتَّبِعُهُ إِلَى مَحْشَرِهِ فَهُوَ عَمَلُهُ

"İnsanoğlunun dostu üçtür ve bunlardan biri, ruhu alınana kadar yanında gelir. İkincisi, kabrine kadar gelir. Üçüncüsü ise, yeniden diriltilip Allah'ın huzurunda toplanana kadar yanında olur. Ruhu alınana kadar yanında gelen malıdır. Kabre kadar yanında olan âilesi ve yakınlarıdır. Mahşere kadar yanında bulunan ise amelleridir." (*Terğib ve Terhib, 4728)*

Bu hadisi Ahmed b. Hanbel, aşağıdaki şekli ile rivâyet etmiştir ki, şöyledir: "Ölü ile üç şey gelir: Ailesi, malı ve ameli. İkisi geri döner. Bir tanesi (onunla) kalır. Ailesi ile malı geri döner, ameli ise kalır."

Selmân el-Fârisî (ra) Ebu Derdâ (ra)'a yazdığı mektubunda:

"Ey kardeş! Sen sen ol, şükrünü yerine getiremeyeceğin bir dünyalığı toplama. Çünkü ben Resûlüllah'ı şöyle söylerken işittim:

يُجَاءُ بِصَاحِبِ الدُّنْيَا اَلَّذِي اَطَاعَ اللَّهَ فِيهَا وَمَالُهِ بَيْنَ يَدْيَهِ كُلَّمَا تَكَفَّأَ بِهِ الصِّرَاطَ قَالَ لَهُ: اِمْضِ فَقَدْ أَدَّيْتَ حَقَّ اللهِ فِيَّ يُجَاءُ بِصَاحِبِ الدُّنْيَا الَّذِي لَمْ يُطع الله فِيهَا وَمَالُهُ بَيْنَ كَتَفَيْهِ كُلَّمَا تَكَفَّأَ بِهِ الصِّرَاطَ قَالَ لَهُ مَالُهُ وَيْلَكْ أَلَا أَدَّيْتَ حَقَّ اللهِ فِيَّ! فَمَا يَزَالُ كَذَلِكَ حَتَّى يَدَوُ بِالْوَيْلِ وَالثُّبُورِ

"***Dünyada Allah'ın emirlerine uyan bir kişi, malı önünde olduğu halde sırat köprüsünün başına getirilir. Malı önünde iken sırat köprüsünü geçmek isteyince malı ona, 'Sen geç, çünkü Allah'ın senin üzerindeki hakkını ödedin' der. Daha sonra dünyada Allah'a itaat etmeyen kimse, sırat köprüsünün başına getirilir. Malı omuzlarındadır. Bu yükle sırat köprüsüne binmeye kalkışınca, sırtındaki mal adama, 'Vay başına gelene! Allah'ın bendeki hakkını ödeseydin ya' der. Malı bunu devamlı tekrar eder durur da adam, 'Yazıklar olsun bana, keşke yok olsam da kurtulsam' diye feryat eder.***"

Bir kul ölünce melekler, '(Âhiret için) önceden ne hazırladı" derler. İnsanlar ise, 'Geriye ne bıraktı' derler.

Hz. Ömer, Zeyneb binti Cahş'a bir bağış gönderir. Zeynep (ra), "Bu nedir?" diye sorar. Getirenler, "Ömer b. Hattâb gönderdi" derler. Hz. Zeyneb (ra): "Allah (cc) onun günahlarını affetsin" diye dua eder. Arkasından eski bir başörtüsünü kesip keseler diker ve gelen bağışı akrabalarına, yakınlarına ve onların yetimlerine bölüştürerek keselere koydu ve dağıttı.

Hasan-ı Basrî der ki: "Allah'a yemin ederim ki, hiç bir para sahibine şeref veremedi. Tam tersine para onu zavallı ve perişan etti."

Denilir ki, ilk altın para ile gümüş para basılınca İblis onları kaldırdı ve alnına koyup öptü. Sonra da: "Sizi (altın ve gümüşü) kim severse o benim gerçek kulumdur" dedi.

Rivâyet edildiğine göre Emevî sülalesinden Müselleme b. Abdülmelik, ölmek üzere olan ve on üç erkek çocuğu bulunan halife Ömer b. Abdülazîz'in yanına girerek ona şöyle der: "Geride bıraktığın çocuklarının bir dirhem veya bir dinarı bile yok." Bunun üzerine Ömer b. Abdülazîz, "Beni oturtunuz" dedikten sonra şöyle cevap verir: "Senin çocuklarıma bir şey bırakmadığım konusundaki sözüne gelince; ben onlardan hakları olan bir şeyi esirgemedim. Ama onlara başkasının hakkını da vermedim. Benim çocuklarım şu iki kimseden birisi olacaktır. Ya Allah'a itaatkâr olur ki, Allah ona yeter. Çünkü Allah iyilerin velisidir. Ya da Allah'a isyankâr olur ki, onun başına gelecekler beni ilgilendirmez."

Resulullah (sav) buyuruyor ki: "**Akıllı kimse, nefsini kınayan, ölümden sonrası için çalışan kimsedir. Aptal ise, nefsine uyan ve Allah'tan olmayacak kuruntuları isteyendir**."*(İbni Mace)*

Kim dünyayı sever, onunla hoşnut olursa, âhiret korkusu kalbinden çıkar gider. İlk Müslümanlar, sizin haramlardan kaçtığınızdan daha şiddetle helallerden kaçıyorlardı. Sizin önemsiz gördüğünüz şeylerin çoğu, onlara göre insanı helak edici şeyler sayılırdı.

Ebû Ümâme el-Bâhilî'den rivâyet edildiğine göre, Sa'lebe b. Hâtıb, Peygamberimize gelip, "Ey Allah'ın Resûlü! Allah'a dua et de beni mal bakımından rızıklandırsın" dedi. Efendimiz (sav), "*Ey Sa'lebe! Şükrünü eda edebileceğin az mal, şükrünü eda edemeyeceğin çok maldan daha hayırlıdır*" buyurdu. O yine: "Yâ Resûlellah! Allah'a dua et de bana mal versin" diye ısrar etti. Resulullah (sav): "*Ey Sa'lebe! Bende senin için bir örnek yok mudur? Allah'ın peygamberi gibi olmaya razı değil misin? Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, dağların benim için altın ve gümüş olmasını dilesem bu isteğim yerine gelirdi*" buyurur. Sa'lebe, "Seni hak peygamber olarak gönderene yemin ederim ki, şâyet bana mal vermesi için Allah'a dua edersen, her hak sahibine mutlaka hakkını vereceğim. Mutlaka şöyle yapacağım, mutlaka böyle yapacağım" der. Bunun üzerine Resulullah (sav), "*Allah'ım Sa'lebe'yi malla rızıklandır*" diye dua eder.

Daha sonra Sa'lebe koyun edindi ve edindiği koyunlar hızla çoğaldı ve Medine'ye sığmaz oldu. Bunun üzerine bir vadiye taşındı. Artık sadece öğle ve ikindiyi cemaatle kılabiliyordu. Sürüleri çoğaldıkça çoğaldı, o da daha uzak bir yere taşındı. Cuma hariç, cemaati tamamen bıraktı. Sürüler üremeye devam etti. Gün geldi, cumayı da bıraktı. Cuma günleri kervanların önlerine çıkıp, onlardan Medine'de olup bitenlerden haber alabiliyordu. Resulullah bir gün: "*Sa'lebe nerede?, Sa'lebe b. Hâtıb ne yapıyor?*" diye sordu. Ona, "Sürü edindi. Medine ona dar geldi…" diye başlayarak bütün hikâyeyi anlattılar. Resulullah (sav), "*Yazık Sa'lebe'ye, yazık Sa'lebe'ye, yazık Sa'lebe'ye*" buyurdu.

Allah Teâlâ, Sa'lebe hakkında şu âyet-i kerîmeyi indirdi:

"Onlardan bir kısmı: 'Eğer Allah bize mal bağışlarsa, mutlaka zekat verir ve mutlaka salihlerden oluruz' diye söz verdiler. Fakat Allah onlara mal bağışlayınca onda cimrilik ettiler, arka dönüp sözlerinden caydılar. Allah da kendisine verdikleri sözden cayarak yalan söyledikleri için onun karşısına çıkacakları güne kadar kalplerine nifak ekmek suretiyle onları cezalandırdı." (Tevbe, 75-77)

Bu konuda tavsiye edilen kitap:

İmam Gazali / Kalplerin Keşfi

43. DERS

Tefsir

Bel'am B. Bavra Kıssası

(A'raf Sûresi, Âyet: 175-177)

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ الَّذِيٓ اٰتَيْنَاهُ اٰيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ
مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلٰكِنَّهٗٓ اَخْلَدَ اِلَى الْاَرْضِ وَاتَّبَعَ
هَوٰيهُ فَمَثَلُهٗ كَمَثَلِ الْكَلْبِ ۚ اِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ اَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثْ ۗ ذٰلِكَ
مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا ۚ فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ
﴿١٧٦﴾ سَآءَ مَثَلاً الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٧٧﴾

175- "Onlara şu adamın olayını anlat: Adama ayetlerimizi sunduk, fakat o onların içinden sıyrılıp çıktı. Arkasından onu şeytan peşine taktı da azgınlardan oldu."

Bu mübarek âyetler, bir takım ilimlere, hidâyet vâsıtalarına nail oldukları halde dünya varlığına meylederek şeytana tâbi olan, o hidâyet vasıtalarını elden çıkaran ihtiraslı kimselerin çirkin âkibetlerini tasvir ederek nazarı dikkate sunmaktadır. Cenab'ı Hak'kın verdiği nimetlerin değerini bilmeyip fâni bir varlık için kutsal değerlerini feda eden beyinsiz kimselerin âkibetleri böyle bir sapıklığa, felâkete düşmekten başka birşey değildir. Ey Resulüm! Kendilerine şu alçağın kıssasını hatırlat. O alçağa âyetlerimizi vermiştik, ilmî ve dinî haysiyeti vardı. İşte o alçak, âyetlerimizden sıyrıldı çıktı da onu şeytan kendisine uydurdu, o da sapıklardan biri oldu.

176- "Eğer dileseydik bu ayetler aracılığı ile onun düzeyini yükseltirdik, fakat o yere saplandı kaldı. Onun durumu üstüne varsan da, kendi haline bıraksan da dilini sarkıtıp horlayarak soluyan köpeğin durumu gibidir. İşte ayetlerimizi yalanlayanların durumu budur. Bu hikâyeyi onlara anlat, ola ki, üzerinde düşünürler. "

Bu ayet-i kerimelerde bahsedilen şahsın Hz. Musa zamanında yaşıyan İsrailoğulları âlimlerinden Bel'am b. Ebr veya Ken'anîler'den Bel'am b. Baura namında birisi olduğuna dair rivayet vardır.

Bel'am bazı ilâhî kitaplar hakkında bilgisi olan ve duası makbul bir veli iken Arz-ı Mukaddes'e girme meselesinde Hz. Musa'nın veya Yuşa'nın aksine dünya sevgisi sebebiyle zorbalara arka çıkmıştı. Tıpkı şuan emperyalist güçlere ve onların yerli işbirlikçilerine arka çıkan çağdaşları gibi.

Nice din bilgini tanıyoruz ki, Allah'ın dinini gerçek anlamda öğrendiği halde ondan sapar. Onu olduğundan başka türlü açıklar. Bu bilgisini bilinçli tahrifler, yeryüzünün geçici hükümdarlarının keyfine göre fetvalar için kullanır! Bu tahrifler ve fetvalarla Allah'ın hâkimiyetini ve O'nun yeryüzündeki bütün mukaddeslerini çiğneyenlerin saltanatını sağlama almaya çalışır.

Biz bu alimler içinden; yasama Allah'ın haklarından biridir, bu hakka kendisinin sahip olduğunu iddia edenlerin ilâhlık iddiasında bulunmuş olacaklarını, ilâhlık iddiasında bulunanların ise kâfir olduklarını, ayrıca o kişilere bu hakkı verenlerin ve onların peşinden gidenlerin de kâfir sayılacaklarını bilen ve söyleyen kimseler gördük. Bununla beraber bu gerçeği bilmelerine ve dinde bu gerçeği bir zaruret olarak öğrenmelerine rağmen bu din bilginleri, yasama hakkını kendinde gören ve bu hakkı iddia etmekle ilâhlık iddiasında bulunan zalim idarecilere dua ederler. Bizzat kendilerinin küfürlerine hüküm verdikleri bu insanlara dua ederler ve onlara "Müslüman" adını yakıştırırlar!.. Onların bu yaptıklarının, en ideal islâm olduğunu iddia ederler. Yine bunların bazılarını gördük ki; bir sene faizin bütün çeşitlerinin haram olduğunu yazdıkları halde, başka bir sene onun helâl olduğunu yazmaya başlarlar. Yine bunların öylelerine rastladık ki, insanlar arasında fuhuş ve ahlâksızlığın yayılmasına ön ayak oldukları gibi, bu çirkefin üzerine din örtüsünü, dini unvanları ve alâmetleri çekmeye çalışırlar. Zinayı tümüyle serbest bırakanlara arka çıkarlar.

Allah'ın ayetlerinden sıyrılmayan, dünya hayatının rahatına dalmayan, arzu ve isteklerin peşinde sürüklenmeyen, şeytanın boyunduruğuna razı olmayan, egemenliği ellerinde bulunduranların sahip oldukları dünya malının peşinden habire solumayan, Allah'ın kendilerini koruduğu çok az bir kesim vardır.

İlim insanı korumadığından dolayı, Kur'an'ın yolu, Müslüman nefisleri ve İslâmi hayatı oluşturmak için kendisine has bir metod izler. Bu metod, ilmi sırf bilmek şeklinde ele almaz. Aksine, ilmi vicdan âleminde ve pratik hayatta hedefini gerçekleştirmek için hareketli, itici ve sıcak bir inanç sistemi olarak ele alır.

Kur'an'ın hayat sistemi akideyi, ilmi araştırmalar şeklinde hazırlanmış bir "teori" olarak ele almaz. Böyle bir inanç sistemi sırf bilgiden ibarettir. Vicdan dünyasında ve hayat alanında etkili olamaz. Bu kuru bir ilimdir. Sahibini keyfi arzularının peşine düşmekten korumaz, Şehevi arzuların baskısından hiçbir şeyi hafifletmez. Şeytanı da kovmaz. Aksine onun yolunu açar ve insanı ona köle haline getirir!

Kur'an'ın hayat sistemi dini, itici, harekete geçirici, diriltici, yükseltici bir inanç sistemi şeklinde sunuyor. Akideyi Kalbe ve akla yerleştikten sonra pratik uygulamasını gerçekleştirmek için harekete iten bir güç kaynağı olarak görüyor. Bu akide ölü kalpleri diriltiyor, canlandırıyor, harekete geçiriyor ve ilerletiyor. İnsanın fıtratındaki alıcı-verici cihazları uyarıyor. İnsanı Allah'a verdiği ilk söze döndürüyor. İnsanın hedeflerini ve değerlerini yüceltiyor.

177- "Ayetlerimizi yalanlayan ve kendilerine zulmeden toplumun durumu ne kötü bir örnektir. "

Yeryüzüne çakılıp kalmaktan, arzu ve isteklere bağlanmaktan daha kötü ne olabilir? Bu hareketleriyle kendi nefislerine zulmeden insandan daha fazla nefsine zulmeden birisi düşünebilir mi? Kendisini koruyan örtüyü çıkarıp atan, bedenini muhafaza eden zırhtan sıyrılan, böylece kendisini şeytanın oyuncağı haline getiren ve ona bağlayan, şeytana binek yapan, onu yeryüzüne çakılıp kalan şaşkınlık ve kararsızlık içindeki hayvanlar âlemine sürükleyen ve sürekli köpeklerin soluyuşu gibi soluyan bir hayvan haline getiren kişiden daha zalim kim vardır?

Dersler ve İbretler:

1- Rivayetlere göre "Bel'am b.Baura" isimli kişi Hz. Musa zamanında yaşamış, Hz. Musa'ya iman etmiş ama daha sonraları tercihini Firavun'un iktidarından yana kullanarak Hz. Musa'ya cephe almış ve Fir'avun'a dini konularda kılavuzluk yapmıştır. Nitekim günümüzde de bie kucak sakalıyla mason biraderlerin başımıza bela ettiği "Başörtü örtenler Arabistana gitsin" diyen siyasetçinin kulu, kölesi olan sözde hocaları çok gördük.

2- Her devirde batıl sistemleri ayakta tutan üçlü bir kuoaliyon olmuştur. Güç ve otoriteyi temsil eden Krallar/Firavunlar, bunlara parasal destek sağlayan, Ka-

runlar, zengizler ve hakikatın ortaya çıkmasına engel olan haysiyeti ilmiyeden yoksun Bel'amlar.

3- -Bel'am, Allah'ın vahyi ile tanışmış, iman etmiş ama daha sonraları şeytanın ayak oyunlarına aldanmış, dünyalık çıkar için dinini satmış, peygamberini satmış, inananları satmış bir kimsedir. Onu bilgisi azdırmış, dünyaya aşırı düşkünlüğü sebebiyle ulaşacağı azıcık bir dünya menfaati için dinini tafrif ve tağyir ederek yoldan çıkmıştır.

4- Bel'am, egemen güce tapan, var olan sisteme karşı çıkanları dindışı ilan eden iktidar gücünün kulu ve kölesi olmuş her şahsiyettir. Daha doğrusu her şahsiyetsiz alçak yaratıktır.

5- Bel'amlar İslam davetçilerinin karşısına, resmi ideolojinin âlimi olarak çıkarlar. Bunlar gösterişli mekanlarda, pahalı elbiseler içerisinde din simsarı, din tüccarı ve pazarlamacısıdırlar. Ama dinin aslına düşmandırlar.

6- Dinden beslenen ama dine düşman olan, resmi ideolojinin İslam ve Müslümanlar aleyhine işlemiş olduğu cürümlere kılıf bulup tevil eden, eline geçen her fırsatta Hakkın egemenliği için çalışan insanları yaftalan bu bilgiç münafiklara ve bal'am karekterli insanlara emperyalist siyonistler tarafından bu gün çok daha fazla iş verilmektedir.

7- Allah'ı, kitabı ve peygamberi ağzından düşürmeyen bu şahıslar yeryüzünde akan Müslüman kanlarının durdurulması için İslam birliğinin kurulmasını savunan Müslümanlardan nefret ederken, İslami hükümleri ortadan kaldırıp batılı hayat tarzını dayatanlara rahmet okumaktalar ve onların aslında çok dindar kişiler olduğuna halkı inandırmak için kırk takla atmaktadırlar. Yine bunlar kan içici, işgalci emperyalist güçler aleyhinde asla konuşmazken, onlara zarar veren her hareketi, her olayı kınar ve tel'in ederler.

43. DERS

Hadis

Sıla-i Rahim

١٥٩ - عَنْ جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «لا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ». (بخاري: ٥٩٨٤)

159- Cubeyir b. Mut'im (ra) rivâyet ediyor ve diyor ki, Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: "**Akraba ile bağlarını kesen kimse cennete giremez.**" (Tecrid, 2009)

١٦٠ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِنَّ الرَّحِمَ شَجْنَةٌ مِنَ الرَّحْمَنِ، فَقَالَ اللهُ: مَنْ وَصَلَكِ وَصَلْتُهُ وَمَنْ قَطَعَكِ قَطَعْتُهُ». (بخاري: ٥٩٨٨)

160- Ebu Hüreyre (ra)'dan rivâyete göre, Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "**Doğrusu Rahm kelimesi yüce Allah'ın Rahman isminden türemedir.** (Rahmet, merhamet ve bağlarını koparmama anlamındadır.) **Bunun içindir ki yüce Allah, "Ey rahm! Kim seninle bağını koparmaz, akraba ile olan bağlarını sürdürürse, ben de onunla olan bağımı devam ettiririm** (rahmet ve merhametimden uzak tutmam). **Kim de seninle bağlarını koparırsa, ben de ona olan rahmet ve merhamet bağımı koparırım."** buyurdu." (Tecrid, 2010)

١٦١ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو - رضي الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لَيْسَ الْوَاصِلُ بِالْمُكَافِئِ، وَلَكِنِ الْوَاصِلُ الَّذِي إِذَا قُطِعَتْ رَحِمُهُ وَصَلَهَا». (بخاري: ٥٩٩١)

16- Abdullah b. Ömer (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "*Sıla-i Rahim kişinin mecburi insanî ilişkiler dolaysıyla akrabalık bağlarını devam ettirmesi değildir. Onlar kişiyle bağlarını kopardıkları halde bunu devam ettirmektir.*" (Tecrid, 2012)

Dersler ve İbretler:

1- Kişinin akraba ve yakınlarıyla alâkasını devam ettirmesi, onları koruyup gözetmesi, yâni sıla-i rahimde bulunması, islamın çok önem verdiği esaslardan biridir. Zira Cenâb-ı Hak, akrabâları birbirlerine mirasçı kılmış, birtakım haklar ve vazifelerle aralarındaki bağları kuvvetlendirmiştir.

2- Akraba çevresi, insanı maddî ve mânevî kötülüklerden koruduğu gibi muhtelif hayır ve sâlih amellerin işlenmesinde de yardımcı olur. Peygamberler, tebliğlerine akrabâlarından başladıkları gibi; davet vazifelerini de yine onların destekleriyle devâm ettirmişlerdir.

3- Müslüman, dînî ve dünyevî hususlarda yakınlarına faydalı olmak ve hayırlı işlerde onlardan istifâde edebilmek için akrabâlık bağlarını kuvvetli bir şekilde devâm ettirmeli ve "sıla-i rahim" vazifesini hiçbir zaman ihmâl etmemelidir. Akrabâlarla ilişkiler Yüce Allah'ın Rahmân sıfatının bir tecellîsi olarak merhamet ve şefkat temelleri üzerinde kurulmalıdır.

4- Akrabâya yapılan infak için, hem sadaka hem de akrabâyı koruyup gözetme sevâbı vardır. (Tirmizî, Zekât, 26)

5- Sıla-i rahimin birtakım zorlukları da olabilir. Lâkin ona va'dedilen mükâfat, daha fazla ve daha büyüktür. Fahr-i Kâinât Efendimiz, akrabâ ile ilgilenmenin mükâfatlarından bir kısmını şöyle haber vermiştir: *"Rızkının çoğalmasını ve ömrünün uzamasını isteyen kimse, akrabâsını kollayıp gözetsin!"*(Buhârî, Edeb, 12)

6- Akrabâlarıyla bağını keserek onlarla ilgilenmeyen kişiler için de pek çok ilâhî îkaz ve tehditler gelmiştir. (O. N. Topbaş)

43. DERS

Davet Fıkhı

Temkinin Merhaleleri/8
Eğitim/2

Sosyal Duyarlılık Eğitimi

Kur'an-ı Kerim işin bu noktasına da çok önem vermiş ve bunun için de birtakım prensipler öngörmüştür.

Birincisi: İnsanın mümin kardeşini sevme konusundaki duyarlılıklarının artırılması ve geliştirilmesi.

Bu durum sosyal hayatta genel olarak var olan bir husustur. Ancak bu konuyu bize en açık bir şekilde Hz. Peygamber'in hayatı ve sireti izah eder. Çünkü Resûlullah (sav) Medine'ye hicret eder etmez ilk iş olarak, Ensar ile Muhacir arasında Allah için kardeşlik kurmuştur. Hatta nerede ise, birbirlerine mirasçı olabilecek dereceye kadar bu kardeşlik işini götürmüşlerdir. Ayrıca her müminin de kalbine nakşedilmiştir. Nihayetinde Rabbimiz şu ayeti indirmiştir:

"Allah'ın kitabınca, kan akrabaları birbirlerine vâris olmaya daha layıktırlar. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir." (Enfal, 75)

Bu ayetle kardeş yapılanlar arasında miras olma hükmü ortadan kaldırılmıştır. Sadece İslam ve din kardeşliği baki kalmıştır Bu kardeşlik o günden günümüze dek hep devam etmektedir.

Allah Teala buyuruyor ki:

"Müminler ancak kardeştirler." (Hucurat, 10)

Ensarın bu yardımlaşma duyguları ve Muhacir kardeşlerine kucak açmaları, onları bağırlarına basmalarından dolayı yüce Allah onları şöyle övmektedir.

"Onlardan (Muhacirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulun-

salar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir." (Haşr, 9)

İkincisi: İslam bireyin ihtiyaçlarına cevap verdiği gibi toplumun ihtiyaçlarına da cevap veren bir sistemdir.[1]

İslam; helal çerçevesinde, halktan hiçbir kimseye zarar vermeden toplumun ihtiyaçlarını karşılamayı gerçekleştirmiş bir nizamdır. Toplumun ihtiyaçlarını şöylece sıralayabiliriz:

1- Yardımlaşma ve birbirlerine destek olmaları:

Allah mümin kullarına, birbirleriyle yardımlaşmalarını emretmiş ve bunu onlara farz kılmıştır.

"İyilik ve takva üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Çünkü Allah'ın cezası çok şiddetlidir." (Maide, 2)

2- Hakkı ve Sabrı tavsiyede yardımlaşmak:

"Andolsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir. Ancak, iman edip de salih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesna." (Asr, 1-3)

3- Toplumdaki bireyler arasında karşılıklı merhamete teşvik:

"Muhammed, Allah'ın Resûlüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler." (Fetih, 29)

Bu ayetler toplumun ihtiyaçlarını sınırlamış değildir. Sadece genel anlatımla, iyilikleri emretme ve kötülüklerden de menetme, maslahatları celp ve mefsedetleri de önleme, Allah yolunda cihad, askerleri donatma, her bir birey için huzurlu bir hayat sağlama ve garantileme esasına bağlıdır.[2]

Üçüncüsü: Toplumu üstün bir seviyeye getirecek olan özelliklerin ortaya konması:

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Dünyalık olarak size her ne verilmişse, bu dünya hayatının geçimliğidir. Allah'ın yanında bulunanlar ise daha hayırlı ve kalıcıdır. Bu mükâfat, inananlar ve Rablerine tevekkül edenler, büyük günahlardan ve çirkin işlerden kaçınanlar, öfkelendikleri zaman bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler ve namazı dosdoğru kılanlar; işleri, aralarında şura (danışma) ile olanlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcayanlar, bir saldırıya uğradıkları zaman, aralarında yardımlaşanlar içindir. Bir kötülüğün karşılığı, onun gibi bir

[1] Fıkhu'd Daveti İlallah, 1/507

[2] Fıkhu'd Daveti İlallah, 1/508

kötülüktür (ona denk bir cezadır). Ama kim affeder ve arayı düzeltirse, onun mükâfatı Allah'a aittir. Şüphesiz O, zalimleri sevmez." (Şura, 36-40)

Bu ayetler, olması gereken üstün ahlaki özelliklerden söz etmektedirler. Eğer bir toplumda bu üstün vasıflar egemense, o toplumda huzur sağlanır.

Dördüncüsü: İslam prensiplerine göre hareket eden böyle bir toplumun iyi bir toplum olduğunu tekit ve teyit etmek:

Böyle bir toplum her bakımdan, iman, rabbani yol, hak, hayır, salah üzere olmalarından ötürü hem bu dünyada ve hem ahirette saadete ererler.

Rabbimiz buyuruyor ki:

"Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten meneder ve Allah'a iman edersiniz." (Âl-i İmran, 110)

Bu hayırlılık konusu, iman, salih amel, iyilikleri emretme, kötülüklerden nehyetme temeline dayanır. Irkçılıktan, milliyetçilikten ve kavmiyetçilikten uzak bir İslam yaşantısıdır. Oysa Yahudiler ırkçılık temeline dayalı bir dava güder ve Beş asırdan beri Alman toplumu da ırkçılığa dayalı bir dava gütmüş ve bunun neticesi dünyayı kana bulamıştır. Çünkü bu amaçla yapılan savaşlarda milyonlarca insan hayatını kaybetmiştir.

İşte buraya kadar ele aldıklarımız bazı önemli prensiplerdi. Bu nedenle bu aşamada yapılması gerekenler, her görevli tarafından gerektiği gibi uygulanmalı, bundan böyle kırsal alanlara, köylere, kasabalara, kentlere, beldelere yönelik örgütlenme çalışmalarına ve faaliyetlerine geçilmelidir. Buralarda da belli aşamalarla aynı hazırlık çalışmaları yürütülür. İman ve tevhid temeline dayalı bir düzenin kurulabilmesi için buralarda çok iyi hizmet verilmelidir.

Beşincisi: Hazırlık ve eğitim aşamasında görev alanların da kendilerini hazırlamaları gerekir. Çünkü bu konuda görev üstlenecek olanlarda bazı özel vasıflar aranır.

İman ve inancıyla kendisini kanıtlaması ve temayüz etmesi, Ruhî güç bakımından kendisini çok iyi bilmesi ve tanıması, bilimsel ve kültürel manada donanımlı olması gerekir Aklıyla, sorunlar karşısında hemen ortaya koyabileceği ikna edici kanıtlarıyla, müsamahalı oluşuyla, deneyimleriyle, siyasi ve hâkimane tavırlarıyla kendisini kanıtlamış kimseler olmalıdırlar.

43. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Arıtma-4
Tûl-i Emel

Resulullah (sav) şöyle buyurur:

أَخَوفُ مَا اَخَافُ عَلَيْكُمْ اِثْنَتَانِ: طُولُ الأَمَلِ وَاتِّبَاعُ الْهَوَى وَإِنَّ طُولَ الأَمَلِ يُنْسِي الآخِرَةَ وَاتِّبَاعُ الْهَوَى يَصُدُّ عَنِ الْحَقِّ

"Sizin adınıza en çok şu iki şeyden korkuyorum: Aşırı emeller beslemek ve nefsin arzu ve ihtiraslarına tabi olmak. Çünkü tûl-u emel (uzun boylu istekler) âhireti unutturur. Nefse tabi olmak ise insanları haktan saptırır." (Beyhaki, Şuabu'-İman,8/730)

أَنَا زَعِيمٌ لِثَلاَثَةٍ بِثَلاَثَةٍ لِلْمُكِبِّ عَلَي الدُّنْيَا وَالْحَرِيصِ عَلَيْهَا وَالشَّحِيحِ بِهَا بِفَقْرٍ لاَ غِنَى بَعْدَهُ وَشُغْلٍ لاَ فَرَاغَ مِنْهُ وَهَمٍّ لاَ فَرَحَ مَعَهُ

"Şu üç şeyin üç şeye yol açacağına kefilim: Bütün isteğiyle dünyaya sarılan, ötesinde zenginlik olmayan bir fakirlikle; dünyaya hırslanan bitip tükenmez meşguliyetle, dünya için cimri olan ise, beraberinde hiç zenginlik olmayan hüzünle karşılaşır."

Rivâyet edildiğine göre, sahabelerden Ebu Derdâ (ra) Humus halkına şöyle demiştir:

"Ey Humus halkı! Oturamayacağınız kadar bina yapmaktan, ulaşamayacağınız emel ve arzuları istemekten, yiyemeyeceğiniz kadar servet biriktirmekten utanmıyor musunuz? Sizden önceki kavimler de yüksek binalar yaptı, çok mal-servet

biriktirmişdiler. Onların evleri kabirleri oldu. Emelleri boşa çıktı, biriktirdikleri servetleri de işe yaramadı."

Hz. Ali (ra) Hz. Ömer (ra)'a şöyle nasihat etmiştir:

"İki dostuna, yani Hz. Peygamber ve Ebû Bekir'e ulaşmak istiyorsan elbisen yamalı olsun ve ayakkabın yeni olmasın. Emelini kısa tut, doyasıya yeme." Âdem (as) oğlu Şit (as)'a bu nasihatte bulundu ve şu nasihatleri oğullarına da aktarmasını emretti:

1. Oğullarına dünyaya güvenmemelerini söyle. Çünkü ben baki olarak cennete güvendim. Fakat Allah beni oradan çıkardı.

2. Oğullarına kadınların hevasına dalarak bir işlere girişmemelerini söyle. Çünkü ben ailemin hevasına uyarak yasak meyveden yedim ve sonunda pişman oldum.

3. Oğullarına yapacakları işin sonucuna bakıp öyle yapmalarını söyle. Çünkü ben akibetini düşünmediğim için bildiğiniz şeyler oldu.

4. Yapacağınız işler konusunda bilenlere danışın. Şâyet ben meleklere danışsaydım böyle olmayacaktı.

5. Yapacağınız işler de şüpheye düşerseniz, kalbinize sorun ve ondan uzak durun. Şüphelerden kaçının. Çünkü yasak ağacın meyvesini yerken içime şüphe düşmüştü. Buna rağmen yedim ve pişman oldum.

Mücâhid, Abdullah bin Ömer (ra)'ın kendisine şöyle nasihat ettiğini rivayet ediediyor:

"Sabahladığın zaman akşam ne yapacağını düşünme. Akşam olunca da sabahı düşünme, yarın ne olacak deme. Yaşadığın sürece ölümün, sıhhatli iken hastalanacağın günlerin tedbirini al ki yarın ölü mü, hasta mı olacağını bilemezsin."

Resulullah (sav) şöyle buyurur:

"Bu ümmetimin ilk huzur ve ıslahı zahid olması ve yakînî imana sahip olması sayesinde olacak. Onların çökmesi ise cimrilik ve uzak emellere dalmalarından ileri gelecektir." (Beyhaki, 7/345)

Rivâyet edildiğine göre Hz. Ömer'in kızı Ümmü Velîd şöyle demiştir:

"Bir akşam Resûlüllah (sav): 'Ey insanlar! Siz Allah'tan haya etmiyor musunuz?' buyurdu. Sahabeler, 'Neden yâ Resûlellah!' deyince Peygamberimiz, 'Yiyemeyeceğinizi topluyorsunuz, oturamayacağınız binalar yapıyorsunuz, kavuşamayacağınız emelleri koruyorsunuz. Bunlardan dolayı Allah'tan utanmıyor musunuz?' buyurdu." (Beyhakî)

İbni Abbas (ra) şöyle anlatıyor:

"Resulullah (sav) su kaynağına yakın yerde büyük abdestini yapsa bile yine taşla temizlenir; sonra yine su ile temizlenirdi. Ben ona, 'Ey Allah'ın Resûlü! Su size yakın, önce taşla silinmesine gerek var mı?' dedim. Bunun üzerine Peygamberimiz, *'Suya ulaşmaya gücüm yetmez, bakarsın ecelim geliverir'* buyurdu." (Ahmed b. Hanbel, 2609)

Rivâyete göre bir gün Peygamberimiz, eline üç çöp almış ve çöpün birini önüne, ikincisini yanına, üçüncüsünü de uzağa dikti. Bunu gören sahâbîlere: "Bunlar nedir bilir misiniz?" dedi. Sahabeler: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir" diye cevap vermdiler. Bunun üzerine Efendimiz:

هَذَا الإِنْسَانُ وَهَذَا أَجَلُهُ وَهَذَا أَمَلُهُ وَذَاكَ الأَمَلُ يَتَعَاطَاهُ إِبْنُ آدَمَ و يَخْتَلِجَهُ دُونَ الأَمَلِ

"Önüme diktiğim çöp insandır, yanındaki eceldir, uzağa attığım ise onun arzu ve isteğidir. İnsanoğlu arzusunun peşinden koşarken, yakınında olan eceli ona yetişir ve yok olur." buyurdu.

Anlatıldığına göre Îsâ (as) bir yerde oturuyordu. O esnada ihtiyarın biri de yeri kazıyordu. Îsâ (as), "Allah'ım bu ihtiyarın içindeki uzak emelini çıkar" diye dua etti. Ardından ihtiyar kazmayı bırakıp yere uzanarak bir saat öylece kaldı. Îsâ (as) tekrar, "Allah'ım bu ihtiyara uzak olan emellerini geri ver" diyerek dua etti. Adam tekrar doğruldu ve yeri kazmaya başladı. Bunun üzerine Îsâ (as), adamın yanına gidip niçin işe aralık verdiğini sordu. Adam, "Yatmadan evvel kazma kazarken, 'Artık ihtiyarladın daha ne kadar çalışacaksın' diyerek biraz dinlendim. Fakat biraz dinlenince, 'Kalan günlerimin geçimimi sağlamam gerekir' diye düşünerek yeniden kazmaya başladım" derdi.

44. DERS

Tefsir

Mü'mün Yüreği Titreyen İnsandır

(Enfal Sûresi, Âyet: 1-8)

يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْاَنْفَالِ ؕ قُلِ الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ ۚ فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَصْلِحُوا ذَاتَ
بَيْنِكُمْ ۖ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهٗٓ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝١ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ
اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهٗ زَادَتْهُمْ اِيمَاناً وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۚ
۝٢ اَلَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ؕ ۝٣ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقاًّ
لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۚ ۝٤ كَمَا اَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ
بِالْحَقِّ ۖ وَاِنَّ فَرِيقاً مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ ۙ ۝٥ يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ
كَاَنَّمَا يُسَاقُونَ اِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ؕ ۝٦ وَاِذْ يَعِدُكُمُ اللّٰهُ اِحْدَى الطَّآئِفَتَيْنِ اَنَّهَا
لَكُمْ وَتَوَدُّونَ اَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهٖ
وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ۙ ۝٧ لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ۚ ۝٨

1. Sana savaş ganimetlerini soruyorlar. De ki: Ganimetler Allah ve Resulü'ne aittir. O halde siz (gerçek) müminler iseniz Allah'tan korkun, aranızı düzeltin, Allah ve Resulüne itaat edin.

Ayet-i kerimede geçen "*Enfâl*" kelimesi fazlalık manasına gelen kelimesinin çoğulu olup "*ganimetler*" demektir. Ganimetler, savaşın asıl maksadı olan din ve İslam topraklarını korumaktan fazla olarak elde edildiği için bu isim verilmiştir.

Ubâde b. Sâmit (ra) şöyle demiştir: "Bu âyet, biz Bedir Ashabı ihtilafa düşüp de huysuzluk yaptığımız zaman bizim hakkımızda indi. Böylece Allah, ganimetleri bizim elimizden alıp Rasulullah (sav)'e verdi. O da ganimetleri eşit olarak taksim etti. İşte böylece Allah'tan korkma, Rasulüne itaat etme ve arayı düzeltme emirlerine uyulmuş oldu."

2. Müminler ancak, Allah anıldığı zaman yürekleri titreyen, kendilerine Allah'ın âyetleri okunduğunda imanlarını artıran ve yalnız Rablerine dayanıp güvenen kimselerdir.

Bu, vicdani bir titreyiştir. Emir ya da yasak konusunda Allah Teala'nın adı anıldığı zaman mü'min kalbi kaplayan bir titreyiş. Allah'ın (cc) ayetleri okunduğunda mü'min kalbini Allah'ın ululuğu bürür. İçine Allah korkusu dolar. Allah'ın yüceliği ve heybeti içini doldurur. Öte yandan eksikliğini ve günahlarını hatırlar. Hemen Allah'ın emri doğrultusunda hareket etmeye, O'na itaat etmeye koyulur.

3. Onlar namazlarını dosdoğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden (Allah yolunda) harcayan kimselerdir.

İman kalpte yer eden ve davranışlarla doğrulanan bir olgudur. Davranış imanın somut bir kanıtıdır. Namaz kılmak, sadece bilinen hareketleri yerine getirmekten ibaret değildir. Namazı amacını gerçekleştirecek şekilde kılmaktır. Yüce Ma'budun karşısında duran kula yakışır bir tarzda yerine getirmektir. Bilincinde olarak Kur'an okumak (kıraat), rüku ve secde yapmaktır. Eksiksiz şekliyle kılınan namaz, imanın varlığına fiili bir tanıklık yapar.

4. İşte onlar gerçek müminlerdir. Onlar için Rableri katında nice dereceler, bağışlanma ve tükenmez bir rızık vardır.

Bedir savaşına çıkarken Müslümanların bir kısmı huzursuz idiler. Bazıları da ganimetlerin bölüştürülmesinde hoşnutsuzluk gösterdiler. Allah Teâlâ onların bu durumunu öncekilerin hoşnutsuzluk durumlarına teşbih ederek şöyle buyurdu.

5. (Onların bu hali,) müminlerden bir gurup kesinlikle istemediği halde, Rabbinin seni evinden hak uğruna çıkardığı (zamanki halleri) gibidir.

Mü'minlerden bir grup öldürülmekten korktukları veya hazırlıksız oldukları için düşmanla savaşa çıkmayı istemiyorlardı. Ancak Allah Teâlâ mü'min

topluluğun müşriklerle karşılaşıp onlara gereken dersi vermelerini murad ettiği için bu karşılaşma oldu.

6. Hak ortaya çıktıktan sonra sanki gözleri göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi (cihad hususunda) seninle tartışıyorlardı.

Hicretin ikinci yılında Mekke müşrikleri, Ebu Süfyân'ın başkanlığında bir ticaret kervanını Şam'a göndermişlerdi. Resûlullah (sav) bu kervanın dönüşünü haber alınca, daha önce kendilerini yurtlarından çıkarmış ve mallarına el koymuş olan Kureyşlilere ait bu kervanın önünü kesmek ve mallarına el koymak istedi. Bunun için 300 civarında sahabe ile birlikte yola çıktı. Fakat durumu haber olan Ebu Süfyân, bir taraftan kervanı kurtarmaları için Kureyş'e haber gönderirken, diğer taraftan da mutad yolunu değiştirerek sahil yoluyla hareket etmiş ve kervanı kurtarmıştı. Ancak Mekke Müşrikleri bu esnada bin kişilik bir ordu ile yola çıkmışlardı. Müslümanlar artık kervanla değil Kureyş cengâverleri ile karşılaşacaklardı. Ashaptan bir kısmı, "Biz kervanı yakalamak için çıktık, böyle bir savaşa hazırlıklı değiliz." diyerek çekingenlik gösteriyorlardı. Neticede savaşma hususunda ittifak ettiler ve gerçekten de zafer Müslümanların oldu.

7. Hatırlayın ki, Allah size, iki taifeden (Kureyş kervanı veya ordusundan) birinin sizin olduğunu vaat ediyordu. Siz ise kuvvetsiz olanın (kervanın) sizin olmasını istiyordunuz. Oysa Allah, sözleriyle hakkı gerçekleştirmek ve kâfirlerin ardını kesmek istiyordu.

Siz dünya malını, sıkıntılardan kurtulmayı ve kolay şeyleri istiyorsunuz. Hâlbuki Allah; ulvi işleri, hakkı yüceltmeyi ve dünya ve ahiret mutluluğunu kazanmanızı istiyordu. Bu iki istek birbirinden ne kadar farklı. Bundan dolayı Allah sizin için kuvvetli olanı tercih etti. Onların yardımsız kaldıklarını size açık açık gösterdi. Size yardım etti, onları yenilgiye uğrattı. Sizi izzetli, onları zelil kıldı

Cebrail (a.s) gelerek: "Ey Muhammed! Allah, şu iki gruptan birini (yani ya kervanı veya Kureyş ordusunu) size vaad etti." Dedi. Bunun üzerine Rasulullah (sav), Ashabı ile istişare etti. Ashab, az bir savaşla çok ganimet elde edecekleri için kervanı tercih ettiler. Müslümanlar Medine'den çıkınca, bu haber Mekke halkına ulaştı. Bunun üzerine müşrikler Ebu Cehil ile beraber bütün kuvvetleri ile yola çıktılar. Nihayet Bedir'e geldiler. Kervan ise kurtulmuştu. Rasulullah (s.a.v.) Ashabına durumu haber vererek şöyle buyurdu: "Kervan, deniz kıyısından devam edip gitti. Ebu Cehil ise bize doğru geldi." Ashab : "Ya Rasulallah! Düşmanı bırakıp kervanı takip etmelisiniz" dediler. Rasulullah (sav) buna kızdı. Bunun üzerine Sa'd b. Ubâde ayağı kalkarak: "*Bizi istediğin yere götür. Biz arkandayız. Seni hak*

ile gönderen Allah'a yemin olsun ki, sen bizi denize daldırsan biz seninle beraber ona da dalarız. Allah'ın bereketi ile bizi götür." Dedi. Rasulullah (sav) buna sevinerek Ashabına şöyle dedi*: "Allah'ın bereketi ile yürüyün ve sevinin. Çünkü Allah bana iki gruptan birini vaad etti. Vallahi, Kureyşin yıkıldığı yerleri görür gibi oluyorum. Allah, Bedir gününde kâfirleri öldürmek ve yok etmek suretiyle hak din olan İslam'ı üstün kılmak ve kâfirlerin hepsini yok ederek köklerini kazımak istiyor."*

8. (Bunlar,) günahkârlar istemese de hakkı gerçekleştirmek ve bâtılı ortadan kaldırmak içindi.

Kureyş ordusunun Mekke'den çıkıp Medine'ye doğru yürümesi "cahiliye" sisteminden İslam sistemine bir meydan okuma anlamına geliyordu. Yüce Allah, Müslümanların bu savaş teklifini kabul edip, Arabistan'da İslam'ın devamını sağlamak için kesin bir savaş yapmalarını dilemişti. Eğer Müslümanlar bu fırsatı değerlendirip cesaretle yürümeselerdi tüm şanslarını yitirebilirlerdi. Onların Bedir'e cesurca yürüyüşleri ve daha ilk savaşta zafer kazanmaları Kureyş'in gücünü kırdı ve İslâm için bundan sonra arka arkaya "cahiliye"yi altedeceği şartları hazırladı.

Dersler ve İbretler:

1- Bir kalpte Allah'ı birlemekle, O'nunla birlikte O'ndan başkasına dayanmak bir arada olmaz. Ancak Yüce Allah'a dayanmak sebeplere sarılmaya engel değildir. Mü'min Allah'a inanmak ve sebeplere sarılmaya ilişkin emrine itaat etmek açısından sebeplere sarılır. Ne var ki, mü'min sebeplere onların sonuçları meydana getirdiğini kabul ederek sarılmaz. Sonuçları ortaya çıkaran tıpkı sebepler gibi Allah'ın kaderidir. Mü'minin bilincinde sebeple sonuç arasında bir ilişki söz konusu değildir. Sebeplere sarılmak, emredilene uymak açısından ibadettir. Sonucun gerçekleşmesi ise, Allah'ın kaderidir. Sebeplerden tamamen bağımsızdır ve Allah'dan başkası gerçekleştiremez. Böylece mü'minin bilinci sebeplere kul olmaktan, onlara bağlanmaktan kurtulur. Aynı zamanda mü'min, sebeplere sarılmakla Allah'ın emrine itaat etmenin sevabını kazanmak için elinden geldiğince sebeplerden yararlanır.

2- Düşmanla karşılaşmak, savaş meydanına cesaretle yürümek, yalın kılıç düşmana saldırmak kolay bir iş değildir. Ancak bu olmadan da Hakkın hâkim olması, yeryüzünden şirkin ve zulmün silinerek Adil Düzen'in kurulması mümkün değildir. Müslümanlar ancak sürekli cihad halinde bulundukları, düşmanların kalbine korku saldıkları zaman izzet ve şereflerini korurlar. Eğer bir dava uğruna canlarını feda edecek cihad dervişleri yoksa o davanın varlığından söz

edilemez. Kolay cennet pazarlayan din simsarlarının ve Hr,st,yan ve Yahudileri kardeş gören diyalogcuların söylemlerinin aksine Ümmeti Muhammed cihad ümmetidir ve cihad kıyamete kadar bakidir.

3- Ganimet peşinde koşmak kolay ve sıradan bir iştir. Ancak ganimet peşinde koşanlar ganimetten mahrum kaldıkları gibi görevlerini ihmal etmelerinin bedelini hayatları ile de ödemişlerdir. Bugün de zamanımızın 'ganimet'leri peşine düşenler, mücahid iken müteahhit olanlar çok korkunç bir şekilde İslami değerlerden taviz verilmekte, saflar bozulmakta, cemaat terk edilmekte, bid'atlar yayılmakta ve her türden bayağılığa boyun eğilmektedir. Bunlar, daha dünyada iken bunun bedelini aile dağılmaları, dinsiz evlat, ruh hastası bir eş ve asla doyuma ulaşmayan bir nefis ve benzeri şekilde başlarına gelen musibetlerle ödemektedirler. Ahirette karşılaşacakları ceza ise çok daha korkunçtur.

44. DERS

Hadis

Merhamet

١٦٢ - عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ لا يَرْحَمُ لا يُرْحَمُ». (بخاري: ٦٠١٣)

162- Cerir b. Abdullah Beceli (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: "**Merhamet etmeyene merhamet olunmaz."** (Tecrid, 2020)

١٦٣ - عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ - رضي الله عنه - قَالَ: قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - سَبْيٌ، فَإِذَا امْرَأَةٌ مِنَ السَّبْيِ قَدْ تَحْلُبُ ثَدْيَهَا تَسْقِي، إِذَا وَجَدَتْ صَبِيًّا فِي السَّبْيِ أَخَذَتْهُ فَأَلْصَقَتْهُ بِبَطْنِهَا وَأَرْضَعَتْهُ، فَقَالَ لَنَا النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «أَتُرَوْنَ هَذِهِ طَارِحَةً وَلَدَهَا فِي النَّارِ»؟ قُلْنَا: لا، وَهِيَ تَقْدِرُ عَلَى أَنْ لا تَطْرَحَهُ. فَقَالَ: «لَلَّهُ أَرْحَمُ بِعِبَادِهِ مِنْ هَذِهِ بِوَلَدِهَا». (بخاري: ٥٩٩٩)

163- Ömer b. Hattab (ra)'dan rivâyete göre şöyle demiştir: **"Peygamber'in (sav) huzuruna bazı esirler getirilmişti. Bu esirler arasında çocuğunu kaybetmiş olan bir emzikli kadın da vardı. Bu kadın göğsünde biriken sütü sağıp önüne gelen bebeklere içiriyordu. Kadın esirler arasında bir bebek (çocuk) görünce hemen onu kucaklayıp bağrına basarak emziriyordu. Bu manzara karşısında Peygamber (sav) bize dönerek: "Siz bu kadının çocuğunu alıp ateşe atacağını zanneder misiniz?" dedi. Biz: "Hayır, o, elinde gücü bulunduğu müddetçe atmaz" dedik. Bunun üzerine Peygamber (sav): "İşte Allah (cc), bu kadının çocuğuna karşı olan şefkat ve merhametinden daha fazla kullarına merhametlidir"** buyurdu. (Tecrid, 2014)

١٦٤ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «جَعَلَ اللهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ، فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ جُزْءًا وَأَنْزَلَ فِي الأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا، فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ يَتَرَاحَمُ الْخَلْقُ حَتَّى تَرْفَعَ الْفَرَسُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ». (بخاري: ٦٠٠٠)

164- Ebu Hüreyre (ra)'dan rivâyete göre diyor ki; Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: "**Allah rahmetini yüz parçaya ayırmıştır. Bunlardan doksan dokuz parçasını katında tuttu ve yeryüzüne de sadece bir parçasını indirdi. Nitekim indirdiği bu bir parça rahmet sebebiyle tüm yaratılmışlar birbirlerine bu rahmet parçasıyla acırlar. Hatta kısrak bile, yavru tayını emzirirken üzerine basmayayım endişesiyle ayağını kaldırır**." (Tecrid, 2015)

١٦٥ - عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ - رضي الله عنهما - قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَأْخُذُنِي فَيُقْعِدُنِي عَلَى فَخِذِهِ وَيُقْعِدُ الْحَسَنَ عَلَى فَخِذِهِ الأُخْرَى ثُمَّ يَضُمُّهُمَا ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ ارْحَمْهُمَا». (بخاري: ٦٠٠٣)

165- Usame b. Zeyd (ra)'dan rivâyet ediliyor. O, şöyle demiştir: **"Peygamber (sav) beni alır, bir dizine oturtur, torunu Hasan'ı da alır, öteki dizine oturturdu. Sonra her ikimizi de bağrına basarak "Allah'ım! Her ikisine de rahmetinle muamele et. Çünkü ben her ikisinin de senin rahmet ve merhametin üzere yaşamalarını diliyorum" diye dua ederdi**. (Tecrid, 2016)

١٦٦ - عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «تَرَى الْمُؤْمِنِينَ فِي تَرَاحُمِهِمْ وَتَوَادِّهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ كَمَثَلِ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى». (بخاري: ٦٠١١)

166- Numan b. Beşir (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**Bir mü'minin diğer mü'minlere karşı tavrının, onlara merhamet etmede, onları sevmede, onlara karşı şefkatli davranıp gereğini yapma noktasında bir tek beden (vücut) gibi olduğunu görürsün. Eğer vücudun herhangi bir organı rahatsızlanırsa, bu takdirde bedenin diğer organları da uykusuz kalmada ve ateşlenmede biri diğerini çağırarak rahatsızlığı ortaklaşa paylaşırlar."** (Tecrid, 2018)

Dersler ve İbretler:

1- Şefkat ve merhamet, Allah'ın yarattıklarına acımak, onların her zaman iyiliğini düşünmek, mutlu olmalarını istemek ve onlara sürekli yardım isteği taşımaktır.

2- Kâmil bir mümin en belirgin vasfı merhamerli olmasıdır. Özellikle islami hizmetleri yürütenler şefkat ve merhameti esas almalıdır. Zîrâ hizmet, merhamet işidir. Bütün güzellikler, merhamet, şefkat ve tevâzû ile yapılan hizmetlerin netîcesinde elde edilir. Merhametin en belirgin alâmeti infaktır. Bu bakımdan hizmet ehli olanlar aynı zamanda cömert olmalıdır. Zîrâ yüksek ahlâk ve vasıflar, birbirlerini tamamlar. Merhametli insan cömert, cömert insan mütevâzî, mütevâzî insan ise gerçek hizmet ehli olur.

3- Modern hayatın bencilleştirdiği, kendi keyfinden başka önem verdiği hiç bir yüksek ahlaki değer bırakmadığı günümüzde yaşlı anne ve babalar yalnızlığa itilmekte, bakım evlerine terk edilmekte ve gülen bir yüze hasret bırakılmaktadırlar. Bu merhametsizliğin, bu taş kalpliliğin yıktığı toplum değerleri maalesef giderek yok olmakta, merhametsiz bir toplum oluşmaktadır. Onun için üniversiteye giden kız annesinin boğazını bıçak kopartmaktadır. Zira merhamet etmeyene merhamet olunmaz.

44. DERS

Davet Fıkhı

Adil Düzeni Kuracak Neslin Özellikleri/1
İmani Vasıfları

Hazırlık yapma ve eğitim aşamasında özellikle davet görevini üstlenmiş olanlardan eğitim görevini de yürüten davetçiler, temkini sağlayacak, egemenliği gerçekleştirecek olan neslin vasıfları üzerinde durarak buna büyük bir önem vermektedirler. Bu aşama için hizmet verilecek olan elemanların gönüllerine bu davanın sevgisi ve tohumları ekilmelidir. Çünkü temkin neslinin birtakım vasıfları bulunmaktadır. İşte onları, başkalarından ayıran özellikler de bu vasıflar olacaktır.

Bu neslin özellikleri, Allah'ın kelimesini yüceltecek olmaları, Allah'ın dinine ve akidelerine yardım etmeleri itibariyle, karşılaşacakları tüm sorunları göğüsleyebilecek ve onları her yönüyle alt edebilecek bilgi, beceri ve donanıma sahip olmalıdır. Bu problemler yerel olabileceği gibi, aynı zamanda ülke çapında da olabilir, hatta dünya çapında bile olabilir.

Bunları; İman ilgili özellikler, hayatta izledikleri yol ve ahlak ile ilgili özellikler, hareket ve dava ile ilgili özellikler ve kişisel özellikler olarak ayırabiliriz. Şimdi bunları bir bir ele alalım ve özet hâlinde sunmaya çalışalım.

İman İle İlgili Vasıflar (Özellikler)

Bu hususta aranacak özellikler şunlardır: Rabbani ve ihlas özelliği, Allah ile beraber olma şuuru özelliği, dinde garip olduğunu bilme özelliği, ahireti arayan bir kişi olma özelliği, Rabbine dönen ve tövbe eden biri olma özelliği gibi özelliklerdir. Şimdi de kısaca bu maddeleri açıklayalım:

1- Rabbani ve İhlâslıdırlar. Âdil düzen sevdalısı ve İslam'ı egemen kılma sahip sahip olan bu rabbani nesil, dünyada yaşarken bir ahiret ehli olma gönlü ile yaşamalıdır. Kendileri bu dünyada yeryüzünde yürüyecekler ama gönülleri hep

Rablerinin rızasını kazanma heyecanı üzere olacaktır. O'nun cennetine gireceklerden olmayı peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salihlerle beraber olmayı arzulamalıdır.

Bunları başkalarından ayıran en belirgin özellik, Âlemlerin Rabbi olan Allah için çok samimi ve ihlâs sahibi olduklarını kanıtlamalıdırlar. Dünya kendilerine geldiğinde dünyayı ellerine alırlar ve fakat gönüllerine yerleştirmezler. Yine bunlar, durum ne olursa olsun, ortam neyi gerektirirse gerektirsin, kişilere, hevaya ve tağutlara hiçbir zaman kulluk etmezler. Çünkü artık doğrulukla sapıklık ve eğrilik birbirinden ayrılmıştır. Bundan böyle tağutu red ve inkâr edecekler, bir tek Allah'a iman edeceklerdir. Böylece kopmayan en sağlam kulpa bağlanacak ve fakat asla ayrılmayacaklardır.

2- Temkini yani yeryüzünde hakkın, adil düzenin hakim olmasını arzulayan kişi kendisini korkak damgasıyla damgalatmaz, bunaklık etmez. Bir inkılâpçı (devrimci) olarak davet hayatında önce kendi hayatında devrim yapar. Hz. Musa'nın ashabının, kendisine, "Biz sana kavuşacağız." dediklerini hatırlayalım ve fakat Hz. Musa'nın onlara söyledikleri üzerinde düşünelim: "Hayır! Rabbim şüphesiz benimledir, bana yol gösterecektir." (Şuara, 62)

3- Bu sınıfta yer alanlar dinde gariptirler. Bunlar Resûlullah'ın, şu hadislerinde işaret ettiği kimseler sınıfından olacaklardır.

"İslam garip olarak geldi ve garip olarak geldiği gibi de garip olarak gidecektir. Ne mutlu o gariplere!" Sahabe, "Ey Allah'ın Resûlü! Kimdir o garip olanlar?" diye sorduklarında, Resûlullah (sav): "İnsanlar bozulduklarında, halkı düzeltip ıslah edenlerdir." buyurdu.[1]

Müslüman, eğer Allah gönlünü İslam'a açar ve kalbini de imanla doldurursa, Allah ona zor olan her şeyi kolaylaştırır, her kirlenmiş olan şeyi onun için lezzete dönüştürür. İşte bu garipler, insanlara, onların yollarını aydınlatacak olan hidayet ışıklarını yayacaklardır. Burada sözü edilen gariplik, ayrılık manasında ve kaçıp gitme, firar etme anlamında bir gariplik değildir. Bu, yücelme ve yüksek mertebeler elde etme garipliğidir. Herkese hak olan davayı ulaştırma adına olan çok titiz çalışmasının getirdiği bir garipliktir. Bunlar, aslında halktan uzakta olan burçlarda yaşamazlar. Aksine onlar beraberdirler, onlarla iç içedirler, onların tasalarını, kederlerini ve sevinçlerini hep paylaşıp dururlar. Onların problemlerini çözmeye ve dertlerine merhem olmaya çalışırlar. Halk onların bir parçası olduğu gibi onlar da halkın bir parçasıdırlar. Hiçbir zaman kendilerini onlardan üstün fildişi kulelerde görmezler.

[1] Müslim, İman, 145

4- Hep ahireti isterler. Çünkü dünya metaının çok az olduğunu bilirler. Bir gün onun sona ereceğine ve yok olacağına kesin olarak iman ederler. "Dünya geçimliği azdır. Ahiret, Allah'a karşı gelmekten sakınan kimse için daha hayırlıdır." (Nisa, 77)

5- Allah'a dönen ve tövbe edendirler. Günah işlemekten aslandan kaçar gibi kaçanlardır. Yine günah olabilecek, tehlikelere sürükleyebilecek sakıncalı yerlerden ve fitnelerden uzak dururlar.

Sa'd bin Vakkas İranlılarla savaşmak üzere hareket ettiğinde, Hz. Ömer (ra) ona şu tavsiyede bulundu:

"Her durumda Allah'ın sizi azaplandırmasından sakının, takva üzere hareket edin. Çünkü düşman karşısında en değerli azık ve en güçlü tuzak Allah'tan korkmaktır, takva üzere hareket etmektir. Sana ve beraberinde olan askerlerine emrim şudur: Siz düşmanlarınızdan daha çok ihtiraslı ve hassas olmalısınız. Çünkü senin kendi ordunun günahları ve hataları, onlara düşmanlarından daha korkutucudur. Müslümanların zafer kazanmaları, düşmanlarının günah ve masiyete sınır tanımamış olmalarındandır. Eğer bu olmasaydı, onlara karşı herhangi bir güç ve kuvvet etki edemezdik. Çünkü düşmanın sayıları karşısında bizim askerlerin sayısı o kadar az ki. Nitekim bizim onların azıkları kadar da azığımız yoktur.

Eğer biz de isyan etmek ve günah işlemekte onlarla eşit olursak, o takdirde onlar güç ve kuvvet bakımından bize üstün gelir ve bizi yenerler. Çünkü biz gücümüzle, maddi olan kuvvetimizle onları yeniyor değiliz, bizim onlara olan üstünlüğümüz bizim faziletlerde onlardan üstün olmamızdan kaynaklanıyor… Düşmanlarınıza karşı Allah'tan zafer istediğiniz gibi Allah'tan nefsiniz aleyhine de kendinize yardım isteyin."[2]

Evet Allah'ın yardım edeceği ve hak nizamı, Adil Düzeni kurmayı nasip edeceği bu gençlik slogan gençliği, kuru edebiyat yapan, ibadet hayatı olmayan bir gençlik olmayacaktır.

[2] Hudari, İtmamu'l Vefa, s. 72

44. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Arıtma-5
Riya ve Kibir

1- Riya

Riyakâr; elbisesi temiz, kalbi ise; pis olan kişidir. Bunlar mubah alanlarda zahitlik taslarlar, çalışıp kazanmayıp, tembel tembel otururlar. Dini istismar ederek, geçimlerini sağlarlar. Genel olarak vera sahibi değildirler, haram olan şeyleri yerler. Bu konuda Abdulkadir Geylani Hazretleri şunları söylüyor:

"Allah (cc)'a itaat, kalp ile olur; kalıp ile olmaz. Bütün bu şeyler kalplerle, sırlarla ve mânâlarla ilgili olaylardır. İçerisinde bulunduğun bütün bu şeylerden sıyrıl ki ihlasa eresin. Münafık olan kişi, halkı Allah (c.c)'a değil nefsine çağırır. O hazlar ve hüsnü kabul peşinde ve dünyaya taliptir. Gerçek mümin, önce içini, sonra da dışını imara çalışır. Bu evini bina eden kimseye benzer; o kişi önce evinin içini yapmak için yüklü miktarda para harcar, oysa ki evin kapısı harap haldedir. Evin içini tamamladıktan sonra, sıra evin dış kapısına gelir ve onu yapar. İşte bu yola giren kişi de, önce Allah (cc) ile, O'nun rızası ile işe başlar, sonra da Allah (c.c)'ın izniyle halka yönelir. Onlar önce ahireti elde etmeye uğraşır, sonra da dünyadan paylarına çalışırlar.

Ey cemaat! Amellerinizde samimi olun! Riyakârlık ve münafıklık yapmayın, yaptıklarınızın karşılığında da övgüyü ve karşılığı insanlardan beklemeyin. Samimi insanların sayısı çok azaldı, münafıkların sayısı ise çoğaldı. Sizler Allah Teâlâ'ya itaat hususunda ne kadar da tembelsiniz! Allah Teâlâ'nın ve sizin düşmanınız olan kovulmuş şeytana itaatta ne kadar da gayretlisiniz!" (el-Fethu'r-Rabbani)

Allah korkusu taşıyan bir kul ibadetini sırf Allah rızası için yapar, riyadan ve nifaktan kaçınır. Şayet böyle yaparsa, Allah Teâlâ' nın haklarında şöyle buyurduğu kimselerden biri olur:

وَالْآخِرَةُ عِندَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ

"Ahiret (saadeti) ise Rabbin katında (ancak küfür ve isyanlardan) kaçınanlara mahsustur." (Zuhruf, 35)

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ

"Takva sahipleri muhakkak cennetlerde, pınar (baş)larındadır." (Hicr, 45)

2- Kibir

Allah Teâlâ, Kur'ân-ı Kerîm'in birçok yerinde kibri ve kibirli zorbaları kötülemektedir. Bu âyetlerden bazıları şunlardır:

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ

"Yeryüzünde, haksız yere kendini büyük görenleri âyetlerimi idrak edip ibret almaktan alıkoyacağım." (A'raf, 146)

إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ

"O, kendini büyük görenleri sevmez." (Nahl, 23)

Resûlüllah (sav) de şöyle buyurmaktadır:

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ كِبْرٍ وَلَا يَدْخُلُ النَّارَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ مِنْ اِيْمَانٍ

"Kimin kalbinde hardal tanesi kadar kibir varsa cennete giremez. Kimin de kalbinde hardal tanesi kadar iman varsa o da cehenneme girmez." (Müslim,91)

Tirmizî, Ebû Hüreyre'den Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet etmistir:

يُخْرَجُ مِنَ النَّارِ عُنُقٌ لَهُ أُذُنَانِ تَسْمَعَانِ وَعَيْنَانِ تُبْصِرَانِ وَلِسَانٍ يَنْطِقُ يَقُولُ: وُكِّلْتُ بِثَلَاثَةٍ: بِكُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَبِكُلِّ مَنْ دَعَا مَعَ اللهِ إِلهًا آخَرَ وَبِالْمُصَوِّرِينَ

"Cehennemden bir boyun çıkarılır ki onun işiten iki kulağı, gören iki gözü, konuşan dili vardır. Şöyle söyler: 'Şu üç kişiyi yakalamakla görevlendirildim: Her inatçı zorba, Allah ile beraber başka bir Allah'a ibadet eden müşrikler ve resim yapanlar."

Yine Resulullah (sav) buyuruyor:

لاَ يدْخُلُ الْجَنَّةَ بَخِيلٌ وَلَا جَبَّارٌ وَلَا سَيِّئُ الْمَلَكَةِ

"Cimriler, zorbalar ve kötü insanlar cennete giremezler." (Tirmizi, 1963)

تَحَاجَّتِ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَقَالَتِ النَّارُ: أُثِرْتُ بِالْمُتَكَبِّرِينَ وَالْمُتَجَبِّرِينَ. وَقَالَتِ الْجَنَّةَ: مَالِي لَا يُدْخِلُنِي إِلاَّ ضُعَفَاءُ النَّاسِ وَسُقَّاطُهُمْ وَعَجَزَتُهُمْ؟ فَقَالَ اللهُ لِلْجَنَّةِ: إِنَّمَا أَنْتِ رَحْمَتِي أَرْحَمُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ مِنْ عِبَادِي وَقَالَ لِلنَّارِ: إِنَّمَا أَنْتِ عَذَابِي أُعَذِّبُ بِكِ مَنْ أَشَاءُ وَلِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْكُمَا مِلْؤُهَا

"Cennetle cehennem birbirlerine karşı üstünlük iddiasına girdiler. Cehennem dedi ki: 'Ben kibirlenenler ve zorbalar tarafından tercih olundum.' Cennet de dedi ki: 'Bana insanların zayıflarından başkası girmez.' Bunun üzerine Allah (cc) cennete, 'Sen benim rahmetimsin. Seninle dilediğim kullarıma rahmet ederim. Cehenneme de buyurdu ki: "Sen de azabımsın. Seninle dilediğime azap ederim." Sizden her ikisi di (cennet-cehennem) dolacaksınız' buyurdu." (Buhari,4850; Müslim,2847)

45. DERS

Tefsir

İman ve Sebat

(Enfal Sûresi, Âyet: 9-14)

اِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ اَنِّي مُمِدُّكُمْ بِاَلْفٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ مُرْدِفِينَ ۹ وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهٖ قُلُوبُكُمْ ۚ وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ۟ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۹ اِذْ يُغَشّٖيكُمُ النُّعَاسَ اَمَنَةً مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهٖ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلٰى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْاَقْدَامَ ۟ ۱۱ اِذْ يُوحِي رَبُّكَ اِلَى الْمَلٰٓئِكَةِ اَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ اٰمَنُوا ۟ سَاُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْاَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ۟ ۱۲ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ شَٓاقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهٗ ۚ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللّٰهَ وَرَسُولَهٗ فَاِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۱۳ ذٰلِكُمْ فَذُوقُوهُ وَاَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ ۱۴

9. Hatırlayın ki, siz Rabbinizden yardım istiyordunuz. O da, ben peşpeşe gelen bin melek ile size yardım edeceğim, diyerek duanızı kabul buyurdu.

Rivayete göre Rasulullah (sav) müşriklere bakarak onların bin kişi olduğunu, kendi Ashabına bakıp onların da üçyüzon küsur olduğunu gördü. Bunun üzerine kıbleye yöneldi ve ellerini uzatıp şöyle dua etti: "Ey Allah'ım, bana verdiğin sözü yerine getir. Ey Allah'ım! Şu Müslüman cemaat helak olursa, yeryüzünde sana ibadet eden kimse bulunmaz." Bunun üzerine bu âyet-i kerime indi.

Hadiste bildirildiğine göre Cebrail (a.s) beşyüz melek indirdi ve onlarla ordunun sağ kanadında savaştı. Beş yüz melek de Mikail (as) indirdi. Onlar da ordunun sol kanadında savaştı. Meleklerin, Bedir dışında herhangi savaşta savaştığı tesbit olunmamıştır. Diğer savaşlarda melekler, Müslümanların sayısını çok göstermek için inerlerdi ama savaşmazlardı.

10. Allah bunu (meleklerle yardımı) sadece müjde olsun ve onunla kalbiniz yatışsın diye yapmıştı. Zaten yardım yalnız Allah tarafındandır. Çünkü Allah mutlak galiptir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.

Yüce Allah'ın bir milleti yok etmek ya da bir grubu muzaffer kılmak için hiçbir desteğe ve yardımcıya ihtiyacı yoktur. Zira O, bir işin olmasını murad ettiğinde sadece ona "ol" der o da hemen oluverir. Burada meleklerin inmesi sadece mü'minlerin kalbi yatışsın ve zafer müjdesini görsünler diyedir.

11. O zaman katından bir güven olmak üzere sizi hafif bir uykuya daldırıyordu; sizi temizlemek, şeytanın pisliğini (verdiği vesveseyi) sizden gidermek, kalplerinizi birbirine bağlamak ve savaşta sebat ettirmek için üzerinize gökten bir su (yağmur) indiriyordu.

Kureyş ordusu daha önce gelip Bedir kuyusu çevresinde yerleşmişti. İslâm mücâhitleri ise susuzdu. Aynı zamanda tuttukları mevki de çok kumluk olduğundan serbestçe harekete imkân vermiyordu.

Savaşın başlangıcında bir müddet yağmur yağdı ve bu yağmur Müslümanlara üç yönden yarar sağladı. Birincisi, Müslümanlar kaplarına su depolama imkânı buldular. İkincisi, Müslümanların mevzilendiği vadinin üst taraflarındaki toprak sertleşti ve Müslümanlar sağlam zemine emin adımlarla basar oldular. Üçüncüsü, yağmur kâfir ordusu için zorluklar yarattı. Çünkü yağmur suları, kâfirlerin mevzilendiği vadinin alt taraflarına birikti ve zemini kayganlaştırdı. Kâfir ordusunun ayakları çamurlu zemine batıyordu.

Yüce Allah Müslümanların kalplerini o denli huzur ve güvenle doldurdu ki, hepsi uyuklamaya başladılar. Bu hali, Uhud savaşı sırasında da yaşadılar.

12. Hani Rabbin meleklere: "Muhakkak ben sizinle beraberim; haydi iman edenlere destek olun; Ben kâfirlerin yüreğine korku salacağım; vurun boyunlarına! Vurun onların bütün parmaklarına! diye vahyediyordu.

Kuşkusuz, yüce Allah'ın Müslüman kitleye yardım etmesi ve Müslüman kitlenin düşmanlarına korkuyu musallat etmesi, aynı şekilde meleklerin onlarla

birlikte savaşta yer alması bir defalık bir olay, ya da geçici bir rastlantı değildir. Bunun nedeni kâfirlerin Allah'a ve Peygamber'e karşı bir çizgi benimsemeleri, Allah ve Peygamber'in safından başka bir saf edinmeleridir. Allah'ın yolundan insanları alıkoyan ve onları Allah'ın hayat sisteminden başkasına uymaya yönelten bu zıt ve karşıt tutumu sergilemeleridir.

13. Bu onların Allah'a ve Resûlüne karşı gelmelerinden ötürüdür. Kim Allah ve Resulüne karşı gelirse, şüphesiz Allah'ın azabı çok şiddetlidir.

Kendisine ve peygamberine karşı çıkanlara ağır azabını gönderir. Bu bir değişmez yasadır, bir defalık rastlantı değildir. Dolayısıyla bu günde azgın Siyonizm ve ABD'nin başınada inşallah yakın bir zamanda ilahi azap inecektir.

14. İşte bu yenilgi size Allah'ın azabı! Şimdilik onu tadın! Kâfirlere bir de cehennem ateşinin azabı vardır.

Bu dünyada İslam düşmanlarının yaşadığı korku ve ağır yenilgi verilecek cezanın tamamı değildir. Çünkü Yüce Allah'ın direktifleri uyarınca hareket etmemek ve bu dinin karşısına dikilerek insanların iman etmesine engel olmak sırf bu dünyayı ilgilendiren bir durum değildir. Boyutları ta ahirete uzanmaktadır.

Dersler ve İbretler:

1- Yüce Allah'ın yardım etmek için meleklere ihtiyacı yoktur. Melekleri savaş meydanlarına mü'min saflarının arasına indirmesi ise tamamen mü'minlerin kalplerindeki korkuyu atmak ve düşman saflarına güven içinde saldırmalarını sağlamak içindir. Yoksa yardım ve zafer meleklerin işi değildir. Sünnetullah gereği mü'minler üzerine düşen görevi yaptıklarında yardım ve zafer Yüce Allah tarafından kendilerine gönderilecektir. O halde zafere ulaşmak için şu ya da bu cemaati, şu hocayı, şu gazeteciyi veya şu zengini veya şu devleti memnun etmeye değil Rabbimizi memnun etmeye çalışalım. Rabbimizin rızasını kazandığımızda göreceğiz ki O'nun yardımları üzerimize yağmur gibi yağacaktır.

2- Yeryüzünde tek başına Allah'ın ortaksız ilahlığını duyurmak ve sadece O'nun hayat sistemini egemen kılmak için Müslüman kitle harekete geçtiği ve düşmanları Allah'a ve Peygamber'e karşı çıkış tavrını sergiledikleri sırada yürürlüğe giren temel bir kural, değişmez bir yasa vardır. Evet böyle bir durumda Müslümanları yüce Allah yüreklendirir ve onlara zafer verir. Korku ve yenilgi ise, Allah'a ve Peygamber'e karşı çıkanlar içindir. Müslüman kitle yolunda dosdoğru hareket ettiği, Rabbine güvendiği ve sadece O'na dayanarak yol aldığı sürece onlara yenilgi yoktur.

3- Ayet-i Kerimede geçen "Şeytanın pisliği" ifadesi başlayacak olan savaş nedeniyle şeytanın Müslümanların zihinlerinde oluşturmaya çalıştığı korku ve karışıklık demektir. Bu kritik anda Allah tarafından indirilen yağmur ve uyuklama bu korku ve karışık duyguların giderilmesine yardımcı oldu. Demek ki Müslümanların safları arasında birlik ve düzeni bozmak için şeytanın askerleri devamlı olarak çalışmaktadırlar. Böyle bir durumda İslam saflarının bozulmaması için takvaya büyük önem verilmelidir.

4- Kâfirlere bu dünya hayatında taddıkları korku, ağır yenilgi ve boyunlarına yediği darbelerle mukayese edilemeyecek bir de içinde ebedi kalmak üzere ahiret azabı vardır. İşte yolun sonu budur.

45. DERS

Hadis

Komşu Hakkı

١٦٧ - عَنْ عَائِشَةَ - رضي الله عنها - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَا زَالَ يُوصِينِي جِبْرِيلُ بِالْجَارِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهُ سَيُوَرِّثُهُ». (بخاري: ٦٠١٤)

167- Aişe (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"Cebrail durmaksızın bana komşuları öylesine vasiyet (tavsiye) etti ki, hatta komşuyu komşuya mirasçı kılacağını sandım."** (Tecrid, 2021)

١٦٨ - عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ - رضي الله عنه -: أَنَّ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «وَاللهِ لا يُؤْمِنُ، وَاللهِ لا يُؤْمِنُ، وَاللهِ لا يُؤْمِنُ» قِيلَ: وَمَنْ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: «الَّذِي لا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ». (بخاري: ٦٠١٦)

168- Ebu Şureyh (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"Vallahi iman etmiş olamaz, vallahi iman etmiş olamaz. Allah adına yemin olsun ki iman etmiş olamaz." Peygamber (sav)'e: "Ey Allah'ın Resûlü! Kimler Allah'a iman etmiş olamazlar?" diye sorulunca, Peygamber (sav): "Kötülüklerinden ve zulmünden komşusunun güvende olmadığı, kimse" buyurdu.** (Tecrid, 2022)

١٦٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يُؤْذِ جَارَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ». (بخاري: ٦٠١٨)

169- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse komşusuna eza etmesin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse misafirine ikramda bulunsun. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse ya hayır söylesin veya sussun."** (Tecrid, 2023)

Dersler ve İbretler:

1- Komşuların birbiri üzerinde hakları vardır. İçlerinden birinin aç açık kalması hâlinde diğerleri bundan sorumludur. Resûlullah Efendimiz *"Allah'a ve âhiret gününe imân eden komşusuna iyilik etsin"* buyurduğuna göre, komşuyu koruyup gözetmek, sıkıntısını gidermeye çalışmak mü'min olmanın bir gereğidir.

2- Pişirilen yemek ne kadar basit ve sâde olursa olsun, pişerken etrafa yaydığı koku, aç insanlar üzerinde en nefis yemek kokusunun etkisini yapar. Özellikle de çocukların o yemeğe duydukları özlem daha başka olur. Komşuya verilecek bir takak yemek onu minnettar kılar.

3- Komşusuna eziyet eden kimse doğrudan cennete giremeyecektir. Herkes cennete girmeye başladığı zaman, onun girmesi engellenecektir. Eğer Allah Teâlâ onu affetmezse, cezasını tamamlayana kadar cehennemde kalacaktır.

4- Komşular sanki yakın akraba imiş gibi birbirlerini çok sık gördükleri ve her an yüz yüze baktıkları için karşılaştıklarında güler yüzlü olmaları, selamlaşmaları, hediyeleşmeleri, birbirlerinin yardımına koşmaları, bıktırıcı olmaksızın ziyaretleşmeleri, canları ve mallarının birbirinden zarar görmemesi için özenli olmaları, komşuluk hukukunun ve yüksek İslam ahlakının bir gereğidir. Ataalarımız "Komşu komşunun külüne muhtaçtır" derken komşuların birbirlerine olan ihtiyaçlarını en güzel şekilde ifade etmişlerdir..

45. DERS

Davet Fıkhı

Adil Düzeni Kuracak Neslin Özellikleri/2
Ahlaki Vasıfları

Doğruluk, sabır, sevmek ve kendimiz başkasını tercih edebilmek, Allah için harcamak, cömert olmak, halktan istememek ve uzak durmak adil düzeni kuracak neslin temel vasıflarıdır. Şimdi bu özellikleri biraz açalım:

1- Doğruluk

Bu öyle bir meziyet ve davranıştır ki, Allah peygamberlerini bu özellikle tanıtmaktadır. Nitekim bizim Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) de henüz peygamber olarak gönderilmeden önce sadık (sözünde duran) adam diye nitelenmiştir. Yüce Allah da kullarından kimilerini bu doğruluk vasfıyla zikretmiştir.

"Müminlerden öyle adamlar vardır ki, Allah'a verdikleri söze sadık kaldılar." (Ahzab, 23)

2- Sabırlı Olmak

Bu, yüce Allah tarafından davetçilerin vasfı olarak belirtilmiştir.

"Sabredip ayetlerimize kesin olarak inandıkları zaman, içlerinden emrimizle doğru yola ileten önderler çıkardık." (Secde, 24)

Bu, davetçiler için oldukça gerekli olan bir vasıftır. Davetçinin sabrın mükâfatını bilmiş olması ona yeter.

"Sabredenlere mükâfatları elbette hesapsız olarak verilir." (Zümer, 10)

Bizim sabır konusunda en büyük örneğimiz ve modelimiz Hz. Muhammed (sav)'dir. Çünkü İslam'a davet ve tebliğ sırasında Mekkeli müşriklerin yaptıkları zulüm, eza ve cefalarına hep göğüs germiştir, sabırla dayanma gücü sergilemiştir. Nitekim aynı zulüm ve haksızlığı Taiflilerden de başkalarından da görmüştü ama hepsine de sabretmiştir.

3- Sevmek ve Başkalarını Kendine Tercih Etmek

Bir davetçi ve tebliğ görevini yapan herkes, mümin kardeşlerini kendisine tercih etmeli, onlar için iyilik ve hayır duasında bulunmalı, onların hidayeti için gayret etmelidir. Bu arada onları gerçekten sevdiğini yüzlerine karşı açıkça belirtmeli, yapacakları iş ve hizmetlerde onlara yararlı olmalıdır, yol göstermelidir. Çünkü böyle yapması hâlinde daha çok insanların çevresinde toplanmasını sağlar. Zaten sevginin en üst mertebesi, kişinin kardeşlerini kendine tercih etmesidir. Çünkü kardeşler bir binanın yapı taşları gibidirler, birbirlerine destek verirler.[1]

Nitekim Hak Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Eğer seni aldatmak isterlerse bilmiş ol ki sana yetecek Allah'tır. O, seni bizzat kendi yardımıyla ve müminlerle destekleyen ve onların kalplerini uzlaştırandır. Şayet yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın, sen onların kalplerini uzlaştıramazdın. Fakat Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir." (Enfal, 62-63)

4- Cömert Olmak ve İnfakta Bulunmak

Bu özellik, müminin hayatında çok önemli olan bir vasıftır. Çünkü inanmış olan bir toplumun bireyleri birbirlerinin sigortası konumundadırlar. Hz. Enes (ra)'tan rivayete göre, Resûlullah (sav), kim kendisinden bir şey konusunda talepte bulunursa, Resûlullah, o kimsenin talebini yerine getirirdi, geri çevirmezdi. Nitekim Enes (ra) diyor ki:

"Bir keresinde Resûlullah'a bir adam geldi ve ondan bir yardım talebinde bulundu. Resûlullah da, iki dağ arasında yer alan ve zekât olarak getirilen koyun sürüsünden ona epeyce koyun verdi. (ya da iki dağ arasında bulunan sürüyü verdi). Bunun üzerine adam, kavmine gidip onlara, 'Ey kavmim! Hemen İslam dinin kabullenin. Çünkü Muhammed, hiç fakir düşmekten korkmayan kimselerin verdiği bollukla yardım ediyor.' der.[2]

İşte böyle bir davranış, insanları İslam'a kazandırma çabası ile yapılan yardım ne güzel bir davranıştır. Çünkü bu yoldan paslı yüreklerin kapıları açılacak, kilitli kalplerin kilitleri, kırılacaktır. Bir kimse kendisi muhtaç iken, buna rağmen başkalarını nefsine tercih etmesi kadar üstün bir vasıf olabilir mi? Bunun gerçekten davet ve tebliğ alanında sağlayacağı yarar çok büyüktür. Esasen cömertlik ve başkalarını kendisine tercih konusunda çok yollar bulunmaktadır. Bunlardan birkaçını şöyle sıralayabiliriz:

– Başkasını kendisine tercih ederek, onu ön plana çıkarmaktır ki, bu, en üstün mertebedir.

1 Nazarat fi Risale't Tealim, s. 294

2 Müslim, Fezail, 2312/57-58

– İlim ve bilgide cömertlik, onu başkalarına öğretmede çekingenlik göstermemek. Hiçbir ücret talep etmeden talebe yetiştirmek

– Konumu itibariyle başkalarına faydalı olacaksa, bu amaçla hizmet vermek ve insanların işlerini görmek için onlara zamanını ayırmak ve onlar için yollara düşmek.

– Sabretmek ve tahammül göstermek.

– İnsanların ellerinde bulunana göz dikmemek, kalben de olsa onlara meyletmemek. Davranışlarıyla olsun, diliyle olsun ve başka tür hareketleriyle olsun, hep cömertlik sergilemek.

5- İnsanlara İhtiyacını Hissettirmemek

İslam davetçisi gerek madden gerekse manen bazı sıkıntılı durumlar yaşayabilir. Bu durumda dahi insanlardan bir şey istememek, onlara mümkün olduğunca sıkıntılarını hissettirmemek, herhangi bir ihtiyacının veya sıkıntısının bulunmadığı düşüncesini hâkim kılma lazımdır. Çünkü Allah'a bağlı olan bir nesil, yapacağını sadece Allah için yapar. İsterse de Allah için ister. Bunun içindir ki onlar fakir de olsalar, başkasının varlığında asla gözü olmayan kimselerdir. Sadece Allah'ın fazlını isterler ve yalnızca Allah'tan bir beklenti içinde olurlar. Çünkü onlar hep şunu derler:

"Rabbim! Bana göndereceğin her hayra muhtacım." (Kasas, 24)

Şu güzel örneğe bir bakalım: Resûlullah (sav), Ensar ile Muhaciri birbirlerine kardeş yaptığında Abdurrahman bin Avf'ı da, Sa'd bin Rebi ile kardeş kılmıştı. Sa'd, kardeşi Abdurrahman bin Avf için öyle bir davranışta bulundu ki, sağlıklı düşünen her insanı hayretler içinde bırakacak bir durumdur. Çünkü Sa'd, Muhacir kardeşi Abdurrahman bin Avf'a diyordu ki: "Bak kardeşim, şu gördüğün mal varlığımın yarısı senindir. Şu gördüğün evin yarısı da sana aittir. Şu gördüğün iki hanım da benim eşlerimdir. Bak, hangisini istiyorsan, onu hemen boşayayım, iddetini (bekleme süresini) geçirsin, onunla evlen."

Evet, insan öz kardeşi için böyle fedakârlık göstermez iken, Sa'd, din kardeşi Abdurrahman için böyle bir fedakârlık gösteriyor. Ancak Abdurrahman bin Avf da, Ensar'dan olan din kardeşine, "Allah, malını, evini ve eşlerini senin için mübarek kılsın. Senden tek isteğim, bana Medine pazarının kurulduğu yeri göstermendir" der[3] ve açgözlülükyapmaz.

Buradan anlaşılan o ki, gerçekten zengin olan kişi, gönül zengini olandır, dünya malında ve insanların elinde var olan şeylere gözlerini dikmeyendir.

[3] Üsdü'l Ğabe, 2/196. Bu konu hakkında detay bilgi isteyenler, siyer ve hadis kaynaklarına bakabilirler.

45. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Arıtma-6
Cimrilik, Hırs ve Tamah

1- Cimrilik

Cömertlik ahlakî sıfatların en yücesi olduğu gibi cimrilik de en kötüsüdür. Kibir ile cimrilik her kötülüğün anasıdır. Cimrilerin dünya hayatı, fakirlerin hayatı gibidir. Hatta fakirler onlardan daha iyi durumdadırlar, zira fakirlerde en azından mal telaşı yoktur. Cimrilerin dünya hayatı, sıkıntı ve darlık içinde geçer. Cenab-ı Hakk'ın rızasından uzak, gazabına yakın olduğu için kimse tarafından sevilmezler ve iltifat görmezler. Ebû Zer Gıfarî (ra)'dan rivayete göre Resulullah (sav) şöyle buyuruyor:

Güneş her doğduğunda, iki yanında iki melek durur ve "Ya Rabbi, nafaka verene halef, mani olana telef gönder, biri o duayı, biri de bu duayı söylerler."

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Allah'ın fazlından kendilerine verdiği şeye cimrilik edenler, hiç bir zaman onu kendilerine hayır sanmasınlar. Aksine bu kendileri için bir şerdir. Onların cimrilik ettikleri şey, kıyamet günü boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. Allah bütün yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır." (Al-i İmran, 180)

Ebu Saîd el-Hudrî (ra) anlatıyor: "Resûlullah (as) buyurdular ki: "**İki haslet vardır ki bir mü'minde asla beraber bulunmazlar: Cimrilik ve kötü ahlâk**." (Tirmizi, 1963)

Ka'b İbni İyâz (ra) anlatıyor: Resûlullah (sav)'i şöyle derken işittim: "Her ümmet için bir fitne vardır, benim ümmetimin fitnesi de maldır." (Tirmizi, 2337)

İbni Mes'ud (ra) anlatıyor: "Resûlullah (sav) bir keresinde, "Hanginiz, vârisinin malını kendi malından daha çok sever?" diye sordu. Cemaat: "Ey Allah'ın Resûlü içimizde, herkes kendi malını vârisinin malından daha çok sever" dediler. Bunun üzerine: "Öyleyse şunu bilin: Kişinin gerçek malı hayatında gönderdiğidir. Geriye koyduğu da vârislerinin malıdır." (Buhari, Rikak,12)

2- Hırs ve Tamah

Hırs, kâinatta işleyen sünnetullahı (değişmez kuralları) atlayıp direkt sonuca ulaşma duygusudur. Tamah ise, açgözlülük ve doyumsuzluktur. Tekasür Suresinde Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"1- (Mal, mülk ve servette) Çoklukla övünmek, sizi 'tutkuyla oyalayıp, kendinizden geçirdi. 2- "Öyle ki (bu) mezarı ziyaretinize (ölümünüze) kadar sürdü. 3- Hayır; ileride bileceksiniz. 4- Yine hayır; ileride bileceksiniz. 5- Hayır; eğer siz kesin bir bilgiyle bilmiş olsaydınız, 6- Andolsun, o çılgınca yanan ateşi de elbette göreceksiniz. 7- Sonra onu, gerçekten yakîn gözüyle (ayne'l yakîn) görmüş olacaksınız. 8- Sonra o gün, nimetten sorguya çekileceksiniz."

Evet, insan sahip olduğu her şeyden hesaba çekilecektir. Her bir nimet aynı zamanda bir külfeti gerekli kılar. Ama yinede insanoğlu çok mal biriktirme hususnda oldukça hırslıdır.

Rasûlullah sallellahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

" Ademoğlu ihtiyarladıkça onda iki şey gençleşir. Mala karşı hırs ve hayata karşı hırs." (Buhari; Müslim, 1047)

"Koyun sürüsüne dalmış iki aç kurdun, sürüye vereceği zarar; kişinin mal ve mevki (servet ve şöhret) kazanma hırsının, dinine vereceği zarardan kesinlikle daha ağır değildir." (Tirmizî, zühd 43)

İslamda çalışma ve kazanma teşvik edilmiştir. Ancak bunun hırsa kapılmadan ve helal sınırları aşmadan olması lazımdır. Mal, insana güç ve itibar kazandırır. Bu güç sahibini kontrolden çıkarır, istediğini yapmak arzularını tetikler. İşte bu noktada Helal-haram çizgisine dikkat edilmez ve her şey birbirine karışır. Makam hırsında da aynı mahzurlar görülür. İnsanlar bir takım yerlere ulaşmayı bir gaye haline getirirince oralara ulaşmak için uşaklık yaparlar, şahsiyet ve karakterlerinden taviz vermeye başlarlar. Riyakarlık, dalkavukluk, yağcılık, rüşvet gibi duygusal ve ekonomik her türlü haram bir makam uğruna mubah sayılır. Onliralık mal başında bulunduğu kuruma 25 lira olarak faturalandırıldığında vicdanı biraz depreşir ama yine de çakar imzayı. Bu iş giderek o kadar

ilerlerki Rezzak olan Allah Teâlâ unutulur, amirler ve patronlar rızık verici olarak telaki edilmeye başlanır. İşte burası dananın kuyruğunun koptuğu yerdir. Burdan ötesi şiktir. Din böylesi kişinin hayatından yavaş yavaş çekilir ve Süleyman Demirel misali cuma müslümanı olur. Onun dışında dine hiç bie şeyi sormaz. Hayatına dinin karışmasına müsaade etmez.

Maalesef Müslüman ülke yöneticileri, ulaştıkları makam ve mevkileri dıştaki emperyalist-siyonist ülke idarecilerinin gücüne adeta taparcasına güvenmekteler ve ikballerini bu yönetimlerin desteğinde ve gölgesinde görüp onlara yaranmaya çalışmaktadırlar.

Şu bir hakikat ki dışarıdan, emperyalist ülkelerden siyasal destek alma durumunda kalanlar, büyük bedeller ödemeye de söz vermektedirler. Nitekim Irak'ın emperyalist Amerika tarafından işgal edilerek bir milyondan fazla sünni müslümanın ölümesine, beş milyon yetimin kalmasına, Türkiye, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn ve Katar'ın da bulunduğu bir çok ülke destek vermiş, Adana İncirlik Amerikan üssünden kalkan katil uçaklar Müslüman Irak halkına ateş yağdırmıştır.

46. DERS

Tefsir

Onları Siz Öldürmediniz Fakat Allah Öldürüdü

(Enfal Sûresi, Âyet: 15-23)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفاً فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْاَدْبَارَ ﴿١٥﴾ وَمَنْ
يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهٗٓ اِلَّا مُتَحَرِّفاً لِقِتَالٍ اَوْ مُتَحَيِّزاً اِلٰى فِئَةٍ فَقَدْ بَآءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ
وَمَأْوٰيهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾ فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ اِذْ
رَمَيْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَآءً حَسَناً اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
﴿١٧﴾ ذٰلِكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ مُوهِنُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾ اِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَآءَكُمُ الْفَتْحُ
وَاِنْ تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَاِنْ تَعُودُوا نَعُدْ وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْئاً وَلَوْ
كَثُرَتْ وَاَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ وَاَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ
لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾ اِنَّ شَرَّ الدَّوَآبِّ عِنْدَ اللّٰهِ الصُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾
وَلَوْ عَلِمَ اللّٰهُ فِيهِمْ خَيْراً لَاَسْمَعَهُمْ وَلَوْ اَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾

15. Ey müminler! Toplu halde kâfirlerle karşılaştığınız zaman onlara arkanızı dönmeyin. (Korkup kaçmayın).

Kâfirlerle sizden sayıca üstün olarak, sürü sürü saf tutmuş oldukları halde harp düzeninde karşılaştığınız zaman onlara arkanızı çevirip kaçmayın. Sizin kadar oldukları veya sizden daha az oldukları zamanlar şöyle dursun, sizden

çok fazla oldukları zaman bile geri dönüp kaçmayın. Derhal saf tutup savaş düzeni alın.

16. Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilme veya diğer bölüğe ulaşıp mevzi tutma durumu dışında, kim öyle bir günde onlara arka çevirirse muhakkak ki o, Allah'ın gazabını hak etmiş olarak döner. Onun yeri de cehennemdir. Orası, varılacak ne kötü yerdir!

Böyle bir günde ancak yeniden dönüp çarpışmak için düşmanı yanıltmak ve daha iyi vurmak için vur-kaç ve tekrar vur-kaç gibi bir savaş hilesi maksadıyla bunu yaparsa veya bir takıma çekilmek ve orada mevzilenmek suretiyle, geri dönenlerden başkası muhakkak Allah'dan bir gazaba uğramış olur. Eğer düşman sayıca Müslümanların iki katından daha fazla ise, bu durumla ilgili hükümler biraz sonra gelecek olan "İşte şimdi Allah sizin yükünüzü hafifletti." âyetinin gereğince bu hüküm tahsis edilmiş, hafifletilmiş olur.

17. (Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat onları Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı. Ve bunu, müminleri güzel bir imtihanla denemek için (yaptı). Şüphesiz Allah işitendir, bilendir.

Rivayet olunur ki, Kureyş ordusu görününce, Peygamber Efendimiz buyurmuştu ki: "İşte Kureyş! Gurur ve iftihar ile geldi, Allah'ım! Bunlar senin Resulünü inkâr ediyorlar. Bana verdiğin vaadi senden istiyorum ya Rabbi!" diye dua etti. Bu sırada Cebrail (as) geldi, "Bir avuç toprak al, onlara doğru at." dedi. Ne zaman ki, iki taraf savaşa tutuştular Peygamber Efendimiz bir avuç kum aldı yüzlerine doğru attı ve "yüzleri kurusun!" buyurdu. Bunun üzerine düşman saflarında gözüyle meşgul olmayan hiç bir müşrik kalmadı.

18. Bu böyledir. Şüphesiz Allah, kâfirlerin tuzağını bozar.

Allah Teâlâ, kâfirlerin oyun ve hilelerini işte böyle boşa çıkarır. Tuzaklarını geçersiz kılar, onu zaafa düşürür, çürütür ve iptal eder.

19. (Ey kâfirler!) Eğer siz fetih istiyorsanız, işte size fetih geldi! (Yenelim derken yenildiniz.) Ve eğer (inkârdan) vazgeçerseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Fakat (buna) tekrar dönerseniz, biz de (yardıma) tekrar döneriz. Cemaatiniz sayıca çok olsa bile, kötü akıbetinizden asla hiçbir şeyi defedemez. Allah mutlaka müminlerle beraberdir.

Mekke müşrikleri, Mekke'den yola çıktıkları zaman, Kâbe'nin örtüsüne yapışarak "Ey Allahımız! İki askerin en yücesine, iki tarafın en doğrusuna, iki grubun en değerlisine yardım et!" diye dua etmişler, Allah'tan zafer ve fetih istemişlerdi. Ne kadar dikkat çekici bir durumdur ki, duaları aynen kabul olunmuştu. Fakat ettikleri duaya kendi durumları uygun düşmüyordu. Bunun için sonuç kendi aleyhlerine ve müminlerin lehine olarak kabul olunmuştu. Aslında bu âyette, Bedir Savaşı'nın asıl çıkış sebebinin müşriklerin saldırgan tutumundan kaynaklandığına işaret vardır. Onun için buyuruluyor ki; eğer siz bu sevdadan vazgeçerseniz, bulunduğunuz duruma, yani Allah'a ve Resulü'ne karşı gelmeye, kin ve düşmanlık gütmeye, ona karşı savaş açmaya son verirseniz bu sizin için hayırlıdır. Ve şayet yine harp fikrine dönerseniz biz de döneriz ve cemaatiniz çok da olsa hiçbir şeye yaramaz, size fayda vermez.

Allah, muhakkak müminlerle beraberdir. Ancak müminler de bu beraberliği kayıtsız şartsız zannetmemeliler ve unutmamalılar ki, bu beraberlik başta kâmil bir iman ile onun gerekli kıldığı çalışmaya bağlıdır.

20. Ey iman edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin, işittiğiniz halde O'ndan yüz çevirmeyin.

Allah Teâlâ mümin kullarına, kendisine ve peygamberine itaati emrediyor. Bu emre karşı çıkarak inatçı kâfirlere benzemekten men ediyor. Ey iman edenler! Cihada katılma ve malı terketme hususundaki davette, Allah'a ve Rasûlüne itaat edin. Rasûlüne ve emirlerine itaati terketmeyin. Cihadı ve cihad yolunda sözünü ve öğütlerini dinleyin. Burada dinlemek, anlayıp kavramak üzere dinlemektir. Müminlerin özelliği budur

21. İşitmedikleri halde işittik diyenler gibi olmayın.

Dinlemedikleri halde "dinledik" diyen münafıklar ve müşrikler gibi olmayın. Onlar duyuyor, kabul ediyor gibi görünüyorlar, ama durum öyle değildir.

22. Şüphesiz Allah katında canlıların en kötüsü, düşünmeyen sağırlar ve dilsizlerdir.

Allah katında, yeryüzünde dolaşan varlıkların en şerlileri, hakkı duymayan, ona tabi olmayan, hakkı konuşmayan, hakkı anlamayan, hak ile bâtılı, hayırla şerri, hidayetle dalâleti, İslâm'la küfrü anlamayan, duyuları çalışmaz hale getirip faydalı ve zararlıyı ayırd edemeyenlerdir. Eğer onlar, akıllarını cahiliyye asabiyetinden ve taklitten uzaklaşarak kullansalar, hak ve doğruyu bulurlar, kendileri

için yararlı olan şeyin İslâm olduğunu anlarlardı. Ancak onlar, gerçekten hayvanlar gibi hakikatları anlamıyorlar.

23. Allah onlarda bir hayır görseydi elbette onlara işittirirdi. Fakat işittirseydi bile yine onlar yüz çevirerek dönerlerdi.

Bu âyetler, Allah Resûlünün sözlerini işitip de ehemmiyet vermeyen kimselere ihtardır. Bunlar zahirde işittiklerini gerçek manada işitmedikleri için söz anlamayan sağır ve dilsiz hayvanlara benzetilmişlerdir. Bunlarda hayır istidadı yoktur. Eğer onların nefislerinde hayra, imana, İslâm nuruna ve peygambere bir meyilleri olacak olsaydı, alıcı bir şekilde anlamaya muvaffak buyururdu. O, onları, hakikati anlamaya muvaffak buyursa, onlar yine de, sırf inatlarından dolayı ondan yüz çevireceklerdi.

Dersler ve İbretler:

1- Kuşkusuz mü'min gönül, yeryüzündeki hiçbir gücün yenemeyeceği derinlik ve sağlamlıkta olmalıdır. Bu gönlün tehlike karşısında sarsıntı geçirmesi normal kabul edilmiş olsa bile, bu sarsıntının yenilgi ve kaçışa, teslimiyete dönüşmesi normal değildir. Eceller Allah'ın elindedir. Bu yüzden bir Mü'minin yaşam korkusuyla savaştan kaçması caiz değildir. Bu konuda kişiye gücünü aşan bir sorumluluk yüklenmiş de değildir. Mü'min de bir insandır ve kendisi gibi bir insan olan düşmanıyla karşı karşıya gelir. Onlar bu açıdan yeryüzünde eşit bir konumda görünmektedirler. Sonra mü'min karşı konulmaz büyük güce olan bağlılığıyla ayrıcalık kazanıyor. Hem mü'minin yaşaması Allah'a yöneliktir. Şehit düşse yine Allah'a gidecektir. Dolayısıyla mü'min her halûkarda, Allah'a ve Peygamber'e karşı çıkarak yoluna dikilen rakibinden üstündür. O halde ona düşen kaçmak değil, iki iyilikten birisine kavuşmak için vuruşmaktır. Ya şehadet ya zafer.

2- Hak- batıl arasında meydana gelen savaşlar hiçbir zaman denk güçler arasında meydana gelen bir olay değildir. Çünkü bir safta sonsuz güç ve kudret sahibi Allah Teâlâ'nın yardım vaad ettiği mü'minler yer alırken, öbür safta kendileri gibi insanlardan, başka hiçbir yardımcıları bulunmayan kâfirler yer almaktadır. Yani bazı imanı zayıf kişilerin zannının aksine güçlü olan taraf müslümanlardır.

3- Arap Müşrikler Yüce Allah'ın mutlak güç ve kudret sahibi olduğunu kabul ediyorlardı. Dolayısıyla onların küfrü Yüce Allah'ı tümden inkâr etmek şeklinde değil bazı sıfatlarını inkâr etmek ve putları Yüce Allah'a ortak koşmak şeklinde ortaya çıkıyordu. Bu ümmetin Firavunu Ebu Cehil dahi Allah'tan zafer isteyerek

şöyle demiştir: "Allah'ım akrabalık bağlarımızı kopardı, bilinmeyen bir şey getirdi bize. Yarın onu mahvet." Bu gün de Mekke Müşriklerinin ilah anlayışına benzer tarzda laik kesimlerin ortaya çıkarmak istedikleri bir din anlayışı vardır. Bu din sadece vicdanlara hapsolsun, camide ve dileyen insanların evlerinde bulunsun, ama sokağa, devlete, sosyal ilişkilere, ticarete, mirasa ve ceza kanunlarına asla karışmasın. Bu inançla berabar de kendileri de Müslüman sayılsın. Zira bu tür düşüncede olan insanlarla karşılaşıldığında bunların ve bütün düşüncelerin İslam dışı şeyler olduğu söylenildiğinde hemen tepki verirler ve "hadi oradan ben dinimi sizden mi öğreneceğim, ben sizden daha iyi Müslümanım" derler.

4- İslami çalışmalarda yer alan insanlar çoğunlukla şeytanın aldatması sonucu elde edilen başarıları kendi şahsi yeteneklerine ve gayretlerine bağlarlar. Hâlbuki durum hiç de onların zannettiği gibi değildir. Zira Allah'ın yardımı cemaatle beraberdir. Onlar Allah'ın dinine sahip çıkmak için bir araya gelmiş samimi bir grup oldukları için başarıya Allah tarafından ulaştırılmışlardır. Yani kerameti kendimiz de aramamalıyız. Nitekim benzer durum sahabe arasında da Bedir Savaşı esnasında yaşanmıştır. Bedir'de Yüce Allah'ın Cebrail (as) vasıtasıyla Allah Resulüne müşriklerin üzerine bir avuç toprak atmasını emretti. Resulullah (sav)'de emredileni yaptı. Bunun neticesi Müşrikler bozuldular. Müminler de enselerine bindi. Bir yandan müşrikleri öldürüyorlar, bir yandan da esir alıyorlardı. Sonra savaş sona erince Müslümanlardan "Şöyle kestim, şöyle vurdum, böyle esir aldım." diye ileri geri konuşanlar ve yaptıkları ile övünenler oldu. İşte bu 17. âyet bunun üzerine nâzil oldu. Yani siz iftihar edip övünüyorsunuz, ama şunu iyi bilmelisiniz ki, onları sırf kendi gücünüzle yenmediniz, onları siz değil, Allah öldürdü. Nitekim attığın vakit de sen atmadın ya Muhammed! Bir atış şeklinde bir iş yaptığın vakit, düşmanlara isabet eden ve etkileyen, hepsinin gözlerine batan o atışı sen atmadın, o atışın dış görünüşü senin idi, ama sonuçlarını ve etkisini sen yapmadın ve lâkin Allah attı. Zaten sana "at"emrini veren de O idi.

46. DERS

Hadis

Kardeşlik Hukuku

١٧٠ – عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ – رضي الله عنه –: أَنَّ رَسُولَ اللهِ – صلى الله عليه وسلم – قَالَ: «لا تَبَاغَضُوا وَلا تَحَاسَدُوا وَلا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا، وَلا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاثَةِ أَيَّامٍ». (بخاري: ٦٠٦٥)

170- Enes b. Malik (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Birbirlerinize karşı herhangi bir şekilde kin gütmeyiniz, birbirinize haset etmeyiniz, birbirinize sırt çevirmeyiniz. Ey Allah'ın kulları! Birbirlerinize karşı kardeş olunuz. Herhangi bir Müslüman'ın kardeşiyle üç günden fazla dargın kalması helâl olmaz."** (Tecrid, 2034)

١٧١ – عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ – رضي الله عنه –: أَنَّ رَسُولَ اللهِ – صلى الله عليه وسلم – قَالَ: «إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ، فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ، وَلا تَحَسَّسُوا وَلا تَجَسَّسُوا وَلا تَنَاجَشُوا وَلا تَحَاسَدُوا وَلا تَبَاغَضُوا وَلا تَدَابَرُوا، وَكُونُوا عِبَادَ اللهِ إِخْوَانًا». (بخاري: ٦٠٦٦)

171- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"Zandan ve zanna dayanarak hüküm vermekten sakının. Çünkü zanna dayanarak konuşmak sözün en yalan olanıdır. Birbirinizin kusurlarını görmeyiniz, birbirinizin saklı ve gizli durumlarını ortaya çıkarma gayretine düşmeyiniz. Sırf pazarlığı kızıştırmak amacıyla almayacağınız bir mala alıcı olmayınız, piyasada pahalılığa sebep olmayınız. Birbirinize haset etmeyiniz, birbirinize karşı herhangi bir şekilde kin gütmeyiniz, birbirinize**

sırt çevirmeyiniz. Ey Allah'ın kulları! Birbirlerinize karşı kardeş oluveriniz, muamelelerinizde kardeşin kardeşiyle olan muamelesi gibi karşılıklı yardımlaşarak iş yapınız." (Tecrid, 2035)

١٧٢ - عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لا يَحِلُّ لِرَجُلٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلاثِ لَيَالٍ، يَلْتَقِيَانِ فَيُعْرِضُ هَذَا وَيُعْرِضُ هَذَا، وَخَيْرُهُمَا الَّذِي يَبْدَأُ بِالسَّلامِ». (بخاري: ٦٠٧٧)

173- Ebu Eyyub Ensari (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**Kişinin kardeşiyle karşılaşarak bir ötekisine sırt çevirerek böylece üç geceden fazla dargın kalmaları helâl olmaz. Dargın olan bu iki kimseden en hayırlı olanı, ilk defa selâm verendir."** (Tecrid, 2038)

١٧٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لَيْسَ الشَّدِيدُ بِالصُّرَعَةِ، إِنَّمَا الشَّدِيدُ الَّذِي يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ». (بخاري: ٦١١٤)

2041. Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah şöyle buyurdu: "**Gerçek güreşçi (güçlü kişi) karşısındaki rakibini yere seren kimse değildir. Ancak asıl güreşçi (güçlü kişi), öfke anında öfkesini yenendir."**

١٧٤ - عَنْ عَبْدِ اللهِ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «إِذَا كُنْتُمْ ثَلاثَةً فَلا يَتَنَاجَى رَجُلانِ دُونَ الآخَرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ أَجْلَ أَنْ يُحْزِنَهُ». (بخاري: ٦٢٩٠)

174- Abdullah (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: **"Eğer üç kişi birlikte iseniz, iki kişi üçüncüsünü dışlayıp fısıldaşarak konuşmasınlar. Çünkü bu hal dışlanan kişiyi üzer. İnsanların kalabalık olmaları müstesna."** (Tecrid, 2066)

Dersler ve İbretler:

1- Hased, başkalarına lutfedilen nîmetleri o kişye layık görmemek ve ondan gitmesini istemektir.

2- Hased, tedavisi mümkün olmayan öldürücü bir ahlâki hastalıktır. Hasedçi, hased ettiği kimseye kin, hâinlik, intikam, hîle, ayıplama ve onu gıybet etme hisleri ile doludur. Haset eden kişi, haset duyduğu kişiyi küçük görür ve onu sahip olduğu nimetlere layık görmez.

3- Kişide, hased illetinin mevcûdiyetini gösteren ilk alâmet, hased ettiği kimseden nîmetin gitmesini istemesi, nîmetin gittiğini gördüğünde ise içinin rahatlaması ve sevinç duyarak bir bayram havası yaşamasıdır.

4- Öyle fakirler vardır ki kavuştuğu bir lokma ekmek ve bir bardak suya şükreder, gözünü ve gönlünü başkalarının sahip olduğu servetlerle meşgul etmezler. Başkalarının servetine, işine, gücüne ve yüksek yaşam standartlarına kaşını kaldırıp bakmazlar bile. Nice zenginler de vardır ki sahip olduğu mülkler, arabalar, altın ve inciler onları doyurmaz da daha fazlası için gözlerini çok daha zengin olanların mallarına dikerler. O halde hased maddi fakirlikten değil manevi fakirlikten doğan bir hastalıktır.

5- Hased ve benzeri hastalıklardan korunmak için daha fazlasını, daha iyisini isterken yanlış yollara başvurmamalı, elimizdekiyle yetinmeyi bilmeliyiz. Haksız kazanç elde etmemeli, üç kuruş daha fazla kazanmak için başkasının malına göz dikmemeliyiz. "İnsanın gözünü ancak bir avuç toprak doyurur."

46. DERS

Davet Fıkhı

Adil Düzeni Kuracak Neslin Özellikleri/3
Hareket ve Davetle İlgili Vasıfları

1- Görev Aşığı Olmalıdır

Adil Düzeni kuracak nesil yani İslam'ı yaşanan bir din haline getirecek olan kuşak, İslami açıdan görevinin bilincinde olmalı, tam bir yetenek sahibi bulunmalıdır. Bu türden bir sorumluluk zorla olmaz. Bir Müslüman içtenlikle ve işin farkına ve şuuruna vararak bunu yapmalıdır. Bu rabbani sorumluluğu damarlarının içinde hissedebilmelidir.

Bu konuda örnek olsun diye Hz. Ebubekir (ra)'a bir bakalım. Müslüman olunca, kendisini bu konuda o kadar sorumlu tuttu ki, İslam'a olan samimi bağlılığı, onu bizzat Bilal bin Rebah'a, Abdurrahman bin Avf'a, Hz. Osman'a, Zübeyir bin Avam'a yönlendirdi. Gitti, onları İslam'a davet etti ve onlar da Hz. Ebubekir yoluyla Müslüman oldular. Nitekim Kur'an-ı Kerim bize, Firavun ailesinden inanan bir müminin kıssasından söz etmektedir. Onun, kavmini Hz. Musa'ya iman etmeleri konusunda nasıl bir gayret içine girdiği bize örnek olarak sunmaktadır.

2- Davasına Ayakları Yere Basan (Hayalci Olmayan) Bir İnançla Başlanmalıdır.

Böyle bir iman, kavgadan uzak, vehimlerle hiç ilgisi olmayan ve hep gerçeklere dayanan bir iman olur. Unutmamalıdır ki bu iman, müminin kendisi yeryüzünde durduğu hâlde onu göğe yükseltecek olan bir inanç olur. Çünkü bu durumda olan bir mümin, yalancı hayaller peşinden koşmaz, vehme dayalı birtakım kuruntuları gerçek saymaz. Yani ortada su ve deniz yok iken yüzmeye kalkışmaz. Kanatlar olmadan uçmayı denemez.

Bu, çok emelleri olan bir kuşaktır, gerçekçi düşünen bir nesildir. Allah'ın rahmetinden hep umutludur. Onlar kendi sınırlarını ve hadlerini bilirler, bulundukları zaman ve zemini de çok iyi değerlendirirler. Allah'ın şeriatı ile ilgili hükümlerine riayet ettikleri gibi onun kâinattaki sünnetlerine yani ilahî kanunlara riayet ederler. İleriye dönük uzun bir siyaset izlerler, sabr-ı cemil ile hareket ederler. İlme inanırlar, akla saygı duyarlar. Zanna ve hevalarına ise asla uymazlar. Hurafeleri temelinden reddederler.

3- Atalarıyla Övünerek Avunmazlar

Bu kuşaktaki insanlar, atalarıyla övünerek avunmazlar, günümüzde yaşanan başarısızlıklar ve hezimetler sonucunda feryat etmezler. Bu günün işini yarına atarak kendilerini avutmaya çalışmazlar. Bu kuşak pratiğe önem verir, gerektiğinde fedakârlık ederek yardımda bulunur.

Tarihî gerçekler gösteriyor ki batıl ehli, kendi batılları etrafında kitleleşmektedirler. O hâlde hak ehlinin de haklı olan kendi davaları çevresinde kitle oluşturmaları gerekir. Çünkü ayette buyruluyor ki: "**Hiç şüphe yok ki Allah, kendi yolunda, duvarları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever."**(Saff, 4)

Bunun içindir ki onlar hep hakkı savundular, batılı reddedip karşısına dikildiler. Hayra botor olup şerre fren oldular. Davalarını sessizce yürüttüler, sabırla bina etmeye gayret ettiler, bıkmadan ve usanmadan cihad ettiler hep iyilik ve takva üzere hareket ettiler. Allah'ın emirlerini uygulama ve yasaklarından uzak durmada birbirleriyle yardımlaşarak hareket ettiler, bollukta ve darlıkta hep birbirlerini desteklediler. Ma'rufun egemen olması için çalıştılar.

4- Davet ve Cihad Nesli

Muhacir ve Ensar'dan oluşan sahabe nasıl hareket etmişlerse, onlar bir cihaddan ötekine nasıl koşturmuşlarsa, hiçbir savaş meydanından geri kalmamışlarsa, içerde facir ve fasıklarla, dışarıda da kâfirlerle nasıl savaşmışlarsa bu nesil de aynısını sergilemek durumundadır. Onlar bir an olsun cihadı bırakmadılar, dinlenmek için istirahatgâha çekilmediler. Fitne kalmayıncaya ve din de tamamen Allah'ın oluncaya dek hep savaştılar. Bakarsın ki onlar aslen Arap'tırlar ama Afganistan'da kızıl komünistlere karşı savaşıyorlar. Bir başkasına bakıyorsun adam Afgan'dır ama Bosna'da Sırplara karşı savaşmaktadır. Bir bakarsın Türktür Ogadin'de, Filipinlerde şehit olmaktadır. Bir bakarsın Kürttür, Çeçenistan'da şehit olmaktadır. Çünkü Mü'minler tek bir millet olduğu gibi küfür de tek millettir.

"İnkâr eden kâfirler de birbirlerinin velileridir, hep birbirlerini desteklerler." (Enfal**,** 73**)**

"**Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin dostlarıdır, birbirlerine İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlüne itaat ederler.**" (Tevbe, 71)

5- Denge ve İtidal Nesli

Bu davaya baş koymuş olan bu nesil hem dengelidir, hem tutarlıdır ve hem de itidali elden bırakmazlar. Sıratı müstakim üzeredirler. Onlar sağa da sola da yalpa yapmazlar. Maddede içinde boğulup kalmadıkları gibi, ruhaniyatta da boğulmazlar.

Çünkü bunlar Rablerinin kendileri üzerinde hakkının olduğunu bilirler. Canlarının, ailelerinin, toplumların da kendileri üzerinde birtakım haklarının bulunduğunun şuurundadırlar. Bu nedenle bunlar her hak sahibinin hakkını vermeye gayret gösterirler. Ne ifrata kaçarlar, ne de tefrite giderler. Azimetlere göre hareket ederler, ruhsatları da görmezden gelmezler. Çünkü yüce Allah, ruhsatlarından yararlanmasını istediği gibi, azimetlerine göre de hareket edilmesini ister. Onlar hep müjdeleyicidirler ve fakat ürkütücü değildirler. Kolaylaştırırlar ama zorlaştırmazlar. Onlar mücadelelerinin en güzeliyle davalarını savunurlar.

"**Ey Muhammed! Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et. Şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilendir.**" (Nahl, 125)

Usul (Asıl. temel) ile füruu (ikinci derecedeki işler) birbirinden ayırt ederler. Külli olanlar ile cüz'i olanları bilirler. Ruh ile maddeyi birbirine mezcederler. Akıl ile kalbi birlikte değerlendirirler. Görevleri yerine getirmekle, hakları isteme arasını çok iyi değerlendirirler. Eskide direnirler ama yeniden de yararlanırlar. Geçmişle geleceği birbirinden koparmazlar. Gündüz süvaridirler, geceleyin ibadettedirler. Bir nafile uğruna bir farzı, bir farz adına da onun benzeri bir başka farzı terk etmezler.

6- Kurallara Bağlı Ama Cesur Bir Nesil

Bu nesil davası adına hareket eder, halkın arasına girer ve onları düşünmeye davet eder. Bu konuda kurallara uyar, kavgacı değildir. Herhangi bir yerde davasını ve görüşünü açıklamaktan izah etmekten herhangi birine olan itaati, buna engel olmaz. Karşıtlarının görüşlerini çok rahat bir şekilde dinler, onlara fırsat tanır. Herhangi bir sebepten ötürü davasından ve düşüncesinden asla geri adım atmaz. Davasını halka anlatmada en uygun yol ne ise, o yoldan gerekeni yapar. En yakınları da olsa, kimseden çekinmez.

46. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Arıtma-7
Hile, Hıyanet ve Fitne

1- Hile ve Hıyanet

Hıyanet; ihanet, nankörlük, emanete ters hareket etmek, ahde vefasızlık, anlaşmayı gizlice bozarak hakka aykırı davranmaktır. Hıyanet münafıklık alametidir ve haramdır. Müslüman, herkesin malı, canı ve namusu konusunda kendisinden güvende olduğu kimsedir. Hıyanetin zıddı ise emanettir.

Günümüze ahde vefa kalmamıştır. Hıyanet toplumda bir salgın hastalık halini almıştır. Çok dindar görünen insanlarda dahi türlü ihanetler görülmektedir. En büyük ihanet ise gerek ülke yönetiminde, gerek cemaat ve vakıf idaresinde ve gerekse şirket ve saire ile alakalı işlerde emanetlerin ehil olmayan insanlara verilmesi, işbirlikçi hainlerin yönetimlerin başına oturtulmasıdır.

"Allah size, mutlaka emanetleri (işleri) **ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle davranmanızı emreder."** (Nisa, 58)

Hainlerin en başta gelen özellikleri yalancı olmalarıdır. Öyleki yalanı doğrudan daha rahat konuşurlar. Dönektirler, verdikleri sözlere adeta pamuk ipliğiyle bağlıdırlar. Bozgucudurlar, doğru ve hak olanı bildikleri halde ona uymazlar ve doğruları yıkıp fasid düşüncelerini hayata geçirmek için çalışırlar.

2- Fitne

Fitne, insanın akıl ve kalbini, hak ve hakikatten saptıracak şey, azdırma, karışıklık, ara bozmak, fikir ihtilafı, kavga, mal ve evlat anlamlarına gelmekte-

dir. Kur'ân-ı Kerimde "Fitne, adam öldürmekten daha kötüdür." (Bakara, 191) buyurularak bunun verdiği zararlara dikkat çekilmiştir.

Bu gün doğulu ve natılı emperyalist güçler ülkemizde dini hayatı ortadan kaldırmak için dört bir taraftan fitne ateşini tutuşturmaktadırlar. Bir taraftan dinin akide kuralları bozulkakta, bir taraftan Hadis-i Şerifler etrafında şüphe bulutları oluşturulmakta ve bir taraftan da 1400 yıllık İslam mirası reddidilerek fıkıh bir kenara itilmektedir. Böylesine büyük bir fitneyi Müslüman toplumlar tarihin hiçbir devrinde yaşamamışlardır. Eğer din gayreti olan insanlar, dini bozmak isteyenler kadar fedakâr olmazlar ise bu topraklarda islamın aslı zamanla unutturulacak, Hindistan bölgesinde İngiliz sömürgecelerinin icat ettiği Kadıyanilik türü sapık ve küfür olan bir din anlayışı yerleştirilecektir.

"İlerde büyük fitneler olacak, kişi o fitnelerde kardeşinden ve babasından ayrılacak. (O zaman) fitneler erkeklerin kalplerinde kıyamete kadar yayılacak. Hatta O fitne zamanında bir kimse, zinakâr kadının zinasıyla ayıplandığı gibi, Allah'ın emirlerine uymasından dolayı ayıplanacak." (İbni Mace, Fiten,1306)

Bu gün insanlar o kadar ahlaksızlığa alıştırıldı ki yüzlerce insanın yanında oynaşanları kimse ayıplamamaktadır. Ahlak tümüyle bitmiş, bitirilmiş durumdadır. Fitne ateşi nerede ise her eve düşmüştür. Ama uyanan nerede? Millet yönetime getirdiği insanlara yol, köprü, çiçek, böcek ve saire işlerine bakarak oy veriyor. Kimse "sen bu ahlaksızlığa karşı ne tür çare bulacaksın?" diye sormuyor. Niçin önce ahlak ve maneviyat demiyorsunuz? Diye hesap sormuyor.

Cemaattan uzak duranlar çeşitli sapık ideolojilerin cafcaflı sözlerine aldanarak fitneye düşerler. Nitekim bu hususu Allah Resulü (sav) Efendimiz şöyle haber veriyor: "**Sürüden ayrılan koyunu kurt kapar"** (Ebu Davud, Salât, 46)

Resulullah (sav'in) dile getirdiği bu gerçek, ne adına olursa olsun, ümmet bütünlüğü ve İslâm toplumundan ayrılığı yeğleyenlerin kurtlara yem olmaktan kurtulamayacaklarını ortaya koymaktadır. Efendimiz bir başka hadislerinde de şöyle buyurmuştur:" **Şeytan insanın kurdudur. Kurdun, sürüden ayrılan, bir köşede yalnız kalan koyunu avladığı gibi şeytan da toplumdan ayrılan insanı avlar. Binaenaleyh siz, ayrılıktan ve ihtilaftan sakının, cemaattan, toplumdan ve mescidden ayrılmamaya bakın."(**Ahmed b. Hanbel, 5/233) **"Birlikte, birliktelikte rahmet ve bereket, ayrılıkta azab vardır**"(**Feyzu'l-Kadir,** 3624)

Şu bir gerçektir ki, bütün peygamberlerin siyasi bir kimlği vardır. Onlar sadece insanların ahlaki zaaflarını düzeltmek için gönderilmiş ruhani kişiler değillerdir. Onlar aynı zamanda Hak-Batıl savaşında Hakkı üstün tutan iman ehlinin lideri ve komutanıdırlar. İnsanları imanlılar bloğunda toplanmaya ve bu

blok içirisnde kardeşler topluluğu olarak yaşamaya çağırmışlardır. Yani inananlar cahiliye sistemlerine bütünleşme içerisinde olamazlar, batılın değirmenine hizmet erliği yapamazlar.

Her zaman olduğu gibi fitneden kurtulmak ibadet ile, yani dine sığınmakla, İslâm'a sarılmakla mümkündür. Nasıl ki İslâm'ın başlangıcında Mekke'deki cahiliye toplumunun fitnesinden kurtulmak Medine'deki İslâm cemaatına hicret etmek, orada Hz. Peygamber'in çevresinde İslâm toplumu içinde bulunmakla mümkün olmuşsa, bugün de bütün fitne ortamlarında, uzak durarak, cemaat olarak çalışmak ve kulluktan başka bir şey düşünmemek, bir anlamda İslâm toplumuna sığınarak ortamın olumsuzluklarından yakayı sıyırmak yegâne yoldur**.** Böylesi bir hareket tam anlamıyla yanlış politikaları, anlayışları, ithal kavramları ve ilkeleri terk edip Hz. Peygamber'e, İslâmi otoriteye ve anlayışa hicret etmek demektir.

O halde çözüm, topyekün İslâm'a dönmekte, hareketleri din kardeşliği esaslarına göre yeniden gözden geçirmektedir. Resûlullah (sav) Efendimiz şöyle buyurmuştur: **" Fitne** (anarşi) **zamanında kulluk, bana hicret etmek gibidir."** (Müslim, Fiten 130; Tirmizî, Fiten 31)

47. DERS

Tefsir

Yalnızca Zulmdenlere İsabet Etmeyecek Azaptan Sakının

(Enfal Sûresi, Âyet: 24-26)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ اِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۚ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهٖ وَاَنَّهٗٓ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَآصَّةً ۚ وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾ وَاذْكُرُوٓا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْاَرْضِ تَخَافُونَ اَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَاٰوٰيكُمْ وَاَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهٖ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

24. Ey İman edenler! Sizi hayat verecek şeylere çağırdığı zaman, Allah ve Resûlüne icabet edin. Bilin ki, Allah kişi ile kalbi arasına girer ve siz mutlaka onun huzurunda toplanacaksınız.

İnsanlara hayat verecek şey Allah ve Resulünün emir ve yasaklarıdır. Şüphesiz ki İslam şeriatının koyduğu her hükümde bir hayat vardır. Bu nedenle İslam şeriatının her emrini kabullenmek ve yerine getirmek gerekir.

Allah, muhakkak, kişi ile kalbinin arasına girer. Ona kalbinden, kalbine ondan daha yakın ve hâkimdir. Ondaki hâli gönlünden, gönlündeki hâli ondan daha iyi bilir ve daha yakından hükmü altına alıp, sahip olur. Kudreti o kadar geçerlidir ki, yalnızca kişi ile başkaları arasına değil, onunla kalbi arasına bile girer. Düşünen "ben" ile düşünülen "ben" arasına girer ve bu iki benliği birbirinden ayırır. İnsanı bir anda gönlündeki emellerinden mahrum bırakıverir. Azim ve iradesini bozar ve ters yöne çevirebilir. Kanaatlerini, zevklerini değiştiriverir. Onunla kalbinin arasını öyle ayırır ve öylesine açar ki, bunlar birbirinin zıddı kesilir, insanı

kendi kendisine düşman eder. Kişi ile kalbinin arasına öyle girer ki, aklını elinden alır, bütün şuurunu yok eder. Kendi kendini duymaz, kendi kendinin farkına varmaz hale getirir ve nihayet canını alır ve öldürüverir.

25. (Çıktığı zaman) yalnızca içinizden zulmedenlere isabet etmeyecek olan bir fitneden sakının. Ve biliniz ki, Allah'ın azabı şiddetlidir.

Öyle bir fitneden korkunuz ki, kesinlikle içinizden yalnızca zulmedenlere isabet etmez. Yalnızca işi yerinden oynatanlara mahsus bir musibet olmakla kalmaz, aksine genelleşir de hepinizi içine alır.

Bazı günahlar vardır ki, zararı umuma şamil olur. O günahın sebep olacağı fitne ve karışıklık, getireceği sıkıntı ve bela, yalnızca o günahı işleyenleri ve işi yerinden oynatanları yere sermekle kalmaz, o zalimlerle birlikte o işe bulaşmamış, o günahı işlememiş olanlara da isabet eder, birçok suçsuzları da gelir bulur. Kurunun yanında yaşı da yakar. Mesela; yasakların duyurulmasında, iyiliği emir ile kötülükten menetme gibi konularda yağcılık yapmak, akide ve inanç ile cihad konusunda tembellik ve gevşeklik göstermek bu çeşit günahlardandır.

Bir hadis-i şerifte de ifade buyurulduğu üzere bir geminin dibini delmeye uğraşan bir kişinin fiili, öyle bir boğulma olayı meydana getirir ki, bu fitne o geminin içinde bulunanlardan yalnızca onu delenleri ve onlara yardım edenleri değil, hiç haberi olmayanlara varıncaya kadar hepsine isabet edecek şekilde bir musibet halinde ortaya çıkar. Belki bu işten hiç haberdar olmayanlar, daha hazırlıksız yakalanacaklarından dolayı daha zararlı çıkarlar. Bundan dolayı böyle umumi fitnelere meydan vermemek için, işin başında muhtemel gelişmelere karşı önceden tedbirli olmak, içtima-i hadislerde kontrolü elde tutmak o gemide bulunanların hepsine farz-ı kifaye olan bir görevdir.

İçlerinden bir kısmı bu görevi yerine getirdiği zaman, hepsi kurtulur, hiçbirisi aldırmayıp gemi delindiği zaman ise hepsi musibete uğrar. Fakat dikkat edilmek lazım gelir ki, gemiyi delene mani olalım derken, bütün gemidekileri harekete geçirmek ve karışıklık çıkarıp, geminin dengesini bozarak, onun devrilmesine meydan vermemek de gerekir. Önce farz-ı kifayenin ifasını yüklenen görevliler bu görevi farz-ı ayn gibi icra edecekler. Mesela geminin kaptanı ve tayfaları gibi ki, "İyiliği emretmek ve kötülüğü önlemekle görevli yönetici kadro" yani, idarenin başında olan "ümmet", görevini tam yapacaktır.

İkincisi, herkesin kendi kendini toplumsal görevlerini yapıp yapmamaktan hesaba çekmesidir. Üçüncüsü, umumî gelişmelerin ve gidişatın akışından gaflet etmemek, gidişatı dikkatle izlemek ve gelişmelerin seyrine zamanında müdahale ederek, olaylara yön vermek ve hiçbir zaman kontrolden çıkmasına izin

vermemek lazım gelir. Nizam ve intizam ile iyi niyet ve hüsn-i ahlâk ile bu murakabeyi sürdürmek lazımdır. Bu ise her müminin kendi nefsinde Allah ve Resulü için itaat ve icabeti gerektirir. Ayrıca fitne meydana gelmemesi için kendine ve sorumlu olduğu cemaatine özen göstermesi ve gafletten sakınması yükümlülüğünü getirir.

Bundan anlaşıldığına göre, umumî fitne yalnızca cürmü işleyen zalimlerin cezası değil, aynı zamanda ona meydan veren gafillerin de cezasıdır. Son nefese kadar çalışıp da fitneye engel olamayanlara gelince; "*Rabbinize karşı bir mazeret olmak üzere*" (A'raf, 164) gereğince Allah katında mazur olurlar. Bununla beraber zalim ve gafillerin içinde bulunup onlara yakınlık gösterdiklerinden ve komşuluk ettiklerinden dolayı dünya hayatında o musibet çerçevesinin dışında kalmamaları da ihtimal dâhilindedir. Ahiret hayatında ecir alırlarsa da dünyada sıkıntı çekerler ve bunların çektikleri sıkıntı, o sıkıntıya sebep olan zalimlerin daha şiddetli azap görmelerini icap ettirir. Bunun için fitne ve sıkıntı zalimlerden başkasına isabet etmez sanmayınız ve ondan korununuz. Ve şunu iyi biliniz ki, Allah azabı çetin olandır. O'nun cezasının şiddetinden dolayıdır ki, yalnızca zalimlere mahsus ve münhasır olmakla kalmaz, onların çevresinde bulunan yakınlarını da kaplar.

26. Hatırlayın ki, bir zaman siz yeryüzünde sayıca az ve zayıf idiniz. İnsanların sizi kapıp götürmesinden korkuyordunuz da şükredesiniz diye Allah size yer yurt verdi; yardımıyla sizi destekledi ve size temizinden rızıklar verdi.

İşte bunları böyle size tek tek açıklayan ve "sakınınız!" emrini tebliğ eden Peygamber'in ne kadar ihya edici bir davette bulunduğunu anlayınız. İşin önemini daha iyi anlamak için o vakitleri hatırlayınız ki, hani siz Mekke'de iken Kureyş'in elinde hemen ezilebilecek zayıf bir azınlık idiniz. Veya daha önce Farslar ve Bizanslılar açısından önemsiz görülen, küçümsenen ve onların idareleri altında ezilen bir topluluk idiniz. İnsanların sizi ezip geçivermesinden korkuyordunuz. Çevredeki insanlar size böylesine bir kin ve öfkeyle bakıyorlardı ve siz onlardan kendinizi koruyacak durumda da değildiniz, sizin için güvenli bir yer de yoktu. Daha sonra Allah sizi Medine'ye göç ettirip, iskân eyledi, emniyet ve asayiş verdi ve sizi yardımıyla güçlendirdi. Ensar'ı size yardımcı yaptı, melekler ile yardım etti ve Bedir'de zafer ihsan edip güçlendirdi. Kâfirlere karşı sizi destekledi. Helâl ve güzel nimetlerden size rızıklar ihsan etti, ganimetler nasip eyledi. Hâsılı o ezilmişlikten, o aşağılanmışlıktan kurtarıp, böyle şanlı ve şerefli bir hayata geçirdi ki şükredesiniz.

Dersler ve İbretler:

1- Bu din, eksiksiz bir hayat programıdır, sırf vicdanlarda tutulan bir inanç sistemi değildir. Pratik bir hayat sistemidir. Onun gölgesinde hayat gelişir ve ilerler. Bu yüzden her şekliyle ve her çeşidiyle bir hayat çağrısıdır bu. İslamın olduğu her yerde hayat, cahiliye sistemlerinin egemen olduğu yerlerde ise ölüm ve gözyaşı vardır. Bu gün insanlık kan ağlamaktadır. Niçin? Çünkü Allah'ın gönderdiği yasalar yerine dört tane sarhoşun yaptığı kanunlar insanlığa hükmetmektedir. Bütün insanlığın huzuru için bu kan emici medeniyet anlayışının, bu Firavun düzeninin yıkılarak yerine Adil Düzen'in egemen olduğu Yen Bir Dünya'nın kurulması zorunludur.

2- Resulullah (sav) Efendimiz, Mü'minleri inançları ve hayat sistemleri sayesinde güç kazanmaya, onurlu ve üstün bir hayat sürdürmeye, dinlerine ve Rabblerine güvenmeye, insanlığı kullara kul olmaktan kurtarıp, tek başına Allah'a kul yapmaya ve tağutların ayaklar altına alındığı üstün insanlığı yaşatmaya çağırmaktadır.

3- Bütün yeryüzüne ve tüm insanlığın hayatına yüce Allah'ın ilahlığını egemen kılmak, kulların sahte ilahlığını yerle bir etmek, Allah'ın ilahlığını, hakimiyetini ve otoritesini gaspeden bu sahte tanrıları Allah'ın egemenliğini tanıyana kadar kovalamak için Allah yolunda cihad etmeye çağırmaktadır. Çünkü ancak bu durumda din bütünüyle Allah'a özgü kılınmış olur.

4- Zulümlerin en büyüğü Allah'ın şeriatını ve hayat sistemini hayattan uzaklaştırmaktır. Allah düşmanlarına hoşgörüyle bakan, zalimlerin karşısına dikilmeyen, bozguncuların yoluna engel olmayan bir toplum, zalimlerin ve bozguncuların cezasını hakeden bir toplumdur. İslâm, birtakım yükümlülükler gerektiren pratik bir hayat sistemidir. Zulüm, bozgunculuk ve kötülük yaygınlık kazanırken, insanların hiçbir şey yapmadan yerlerinde oturmalarına hoşgörülü davranmaz.

5- Zulme başkaldırmak, mal ve can açısından insana bazı sorumluluklar yüklediği için, Kur'an-ı Kerim, ilk defa bu Kur'an'la muhatap olan Müslüman kitleye daha önce içinde bulundukları zayıflıklarını, sayısal bakımdan az oluşlarını, çektikleri işkenceleri ve yaşadıkları korkulu anları hatırlatıyor. Yüce Allah'ın bu din sayesinde onları nasıl koruduğunu, zayıflıktan kurtarıp üstün bir konuma getirdiğini ve onlara temiz bir rızık verdiğini hatırlatıyor. Bunun için Müslümanlar, dünyayı sömüren ve her yerde müslüman kanı akıtan sömürgeci devletlere teslimiyet gösteremez. Onların hegemonyalarını asla kabul edemez ve eli kolu bağlı bir şekilde adeta başına azabın inmesini beklercesine oturamaz. Müslüman önce var olmak, sonra teşkilatlı bir şekilde çalışmak zorundadır. Kan emici emperyalistlerle stratejik ortak olanlarla değil, silam birliğinden yana olanlarla beraber yürümek zorundadır.

47. DERS

Hadis

Dua ve Zikir

١٧٥ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئتَ، اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئتَ، لِيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ، فَإِنَّهُ لا مُكْرِهَ لَهُ». (بخاري: ٦٣٣٩)

175- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**Herhangi biriniz dua ederken; 'Allah'ım! İstersen beni bağışla. Allah'ım! İstersen bana merhamet eyle' demesin. İsteyeceğini kesin bir dille istesin. Çünkü Allah'ın üzerinde onu zorlayacak hiçbir güç ve kuvvet yoktur."**

١٧٦ - وَعَنْهُ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «يُسْتَجَابُ لأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ، يَقُولُ: دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي». (بخاري: ٦٣٤٠)

176- Yine Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Herhangi birinizin duası, acele etmediği sürece mutlaka kabul olunur. Çünkü kişi, aceleci davrandığından, 'Ben dua ettim de duam kabul edilmedi' der."** (Tecrid, 2078)

١٧٧ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ: «لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ». (بخاري: ٦٣٤٦)

177- Ebu Musa (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Rabbini zikreden kimse ile zikretmeyen kimse arasındaki fark, diri ile ölü arasındaki fark gibidir."** (Tecrid, 2089)

Dersler ve İbretler:

1**- Duanız olmazsa Rabbiniz sizin neyinize kıymet versin?"** (Furkan, 77) ayeti duanın ne büyük bir şeref olduğunu bize açıklıyor. Zira dua Yüce Allah'a imanın ispatıdır.

2- Duada kul olmanın idraki vardır ve Yüce Yaratıcı'ya karşı büyük bir saygı ve sevgi saklıdır. Duada kulun acizliğini anlayıp sonsuz kudret sahibine güvenmesi ve O'nunla huzur bulması, âlemlerin Rabbi'ne koşması ve O'na sığınmaktır. Dua, nefsin benlik putunu kırıp, ona Yüce Allah'ın huzurunda boyun eğdirmektir. 'Benim duaya ihtiyacım yok' demek ise en büyük cehalet ve gaflettir.

3- Dua ibadetin özü, zikir ise kalbin ışığı ve süsüdür. Dua her an Yüce Yaratıcı'ya muhtaç bir kul olduğunu anlayıp O'na yalvarmak, zikir ise kalbi Rabbi'ne bağlayıp O'nu muhabbet ve saygıyla anmaktır.

4- Allah'ı çokça zikreden kimselerden olmak için önce beş vakit namazın hakkıyla kılınması gerekir.

47. DERS

Davet Fıkhı

Adil Düzeni Kuracak Neslin Özellilleri/4
Kişilik Vasıfları

Bu neslin kişilik noktasında bulunması gereken bazı özellikleri şunlardır:

1- Güçlü Bir İradeye Sahip Olmalıdır

Herhangi bir şekilde yumuşaklık veya zayıflık göstermemelidir. Allah Teâlâ buyuruyor ki:

"Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu çarpıştı da bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zaafa düşmediler, boyun eğmediler. Allah, sabredenleri sever." (Âl-i İmran, 146)

Bu vasıflar şu şekilde belirir:

– Hedefi bilmek, gerçekleşmesinde ısrarcı olmak ve vefa göstermektir.

– Üstün bir gayret ve himmet sahibi olmak ardı arkası kesilmeyen bir amel ve hizmet vermektir.

– Çok ağır bir şekilde nefsini hesaba çekmek ve ona karşı zafer kazanmak.

– Halkın içine girmek ve onların ezalarına göğüs germek.

– Hakkı açıkça söylemek, hatalarını itiraf edebilmek ama kimsenin sırrını ortaya çıkarmamak.

– Zorluk ve sıkıntılara sabırla göğüs germek, yanlış yapmak uzak durmak.

– Hep umutlu olmak, umutsuzluğa kapılmamak. İleriye dönük uzun soluklu bir siyaset izlemek.

2- Herhangi Bir Cimrilik ve Tamahkârlık Olmaksızın Üstün Bir Fedakârlık

Bunun tezahürleri de şöyledir:

– Samimi bir niyetle birlikte önceliklerin başına İslam'a davet hizmetini ve görevini koymak.

– Davası adına malını, canını, ailesinden ayrı düşmeyi göze almada örnek olmak.

– Davet maslahatını, bireysel maslahatın önüne geçirmek.

– Nefsini her türlü tamahkârlıktan arındırmak.

– Ne durumda ve hangi zamanda olursa olsun üstlendikleri görevi yerine getirmede kâmil manada kabiliyet sahibi olmak.

3- Sebata Dayalı Bir Vefakârlık

– İyi davrananlara karşı, hizmetlerini tebrik etmek ve takdir etmek davet için yeni alanlar açmaktır.

– Görevde devamlılığı esas almak.

– Şer'i adaba riayet ederek gerekeni açıkça söylemek.

– Aile ve akraba çevresini bu davaya yönlendirmek ve onlara bunun sorumluluğunu aktarmak.

– Toplantılarda fire görüldüğünde gelmeyenleri arayıp bulmak, sıkıntılarını gidermeye ve iknaya çalışmak. Başkalarının çektikleri ıstırabın ve sıkıntının farkında olabilmek.

– Davaya yönelik maslahatı, bireysel maslahata tercih etmek.

– İslam liderlerini ve istikamet üzere olan âlimlerini savunmak, onları kötüleme gibi bir davranışın içine girmemek.

4- Başlangıç Prensiplerini ve Bunlara İman Etmeyi Bilmek

Davayı üstlenmiş bir davetçinin öncelikle davasının prensiplerini ve buna inanıp güvenmeyi, onu değerlendirmeyi bilmelidir. Bu konuda hatadan uzak durulmalı, yan çizmemeli, bir başkası sebebiyle aldatılmamalıdır. Şöyle ki:

– Allah için ihlâs sahibi olmak ve her zaman iyi niyetli olmak.

– Hedefinin açık olması, hedefe nasıl ve hangi yoldan gidileceğini açıkça göstermek.

– Emanetin ağırlığının şuurunda olmak. Davet edilenlerin buna ne kadar bağlı kalıp kalmayacaklarını iyi hesaplamak.

– Sabiteler (değişmezler) üzerinde bir içtihada gitmemek.

– Anlaşmazlık hâlinde derhal nefis muhasebesi yapmak.

5- Reaksiyon

Bu, oldukça önemli bir özelliktir. Ancak değerli bir kişiliğe sahip olan, bu vasfa sahip olabilir. Bunun en bariz örneklerinden bir kısmı şunlardır:

– Oturmuş kişilik sahibi olan bir kimse Allah'a karşı güveni tam olandır. Allah'ın kendisine ve Allah dostlarına yardım edeceğini bilir ve buna iman eder. En güzel bir şekilde Allah'a dayanıp güvenir.

– Öfke anında öfkesine hâkim olur.

– Dengeli bir durum sergiler.

– İşleri fazla ağırlaştırmadan veya çok basite indirmeden her işi yerli yerince yapar.

– İfrata vardıran hassasiyetlerden uzak durur. Sözleri ve konuşulanları en iyi manada yorumlar.

– Dikkatli ve duyarlı olur. Sır saklamasını bilir.

İşte ümmet için aranan özelliklere sahip bir nesil bu özellikleri taşıyacak olan bir nesildir. Bu nesil, zafer neslidir. Onların elinde bu dünya bütün kirliliklerinden kurtulup arınacaktır. Onlar eliyle tağutlar cezasını bulacaklar, facirler de yaptıklarının karşılığını göreceklerdir. İşte bu nesil, yeryüzünde Allah'ın sancağını yükseltecek olan nesildir. Allah zaferini onlara verecektir. Yeter ki bu nesil, buradaki özelliklere sahip olabilsin. Çünkü bu neslin eliyle şunlar gerçekleşecektir:

– Beni Nadir, Mustalik, Kaynukaoğulları ve Hayber Yahudilerinden oluşan siyonistlerin kirlettiği Arap Yarımadası'nı, bu nesil onlardan temizleyecektir.

– Bedir'de, Ahzab savaşlarında ve Mekke'nin fethinde olduğu gibi bölgelerin putlardan ve putperestlerden arındırılması bu nesil eliyle olacaktır.

– Yermuk ve Hatin'de olduğu gibi siyonizmin bayrakları bu nesil eliyle indirilecektir.

– Kadisiye'de Mecusilerin hezimete uğradığı gibi, yine beklenen bu nesil eliyle bunlar hezimete uğratılacaklardır.

İşte biz bu gün, o nesil gibi bir nesle muhtacız. Çünkü o nesil şu özellikle sahipti:

– Bir devlet adamı düşünün; hatasını itirafta bir sakınca görmemektedir ve Hz. Ömer'in söylediği gibi cesurca hatasını söyler. Çünkü o, "Bir kadın isabet etti ve fakat Ömer yanıldı." diyebilmiştir.[1]

[1] Beyhaki, Sünen, 7/233.

– Bir devlet başkanı düşünün; vatandaşlarını, kendisini kontrol etmeye ve kendisine öğütte bulunmaya çağırıyor. Hz. Ebubekir (ra)'ın dediği gibi davranıyor. O şöyle diyordu: "Eğer iyi davranırsam bana yardımcı olun, yanlış yaparsan beni doğrultun."[2]

– Rabbani ilim adamı olmalıdır. O her şeye rağmen ilminin de hakkını verir, cihadın da hakkını verir, kimin ne hakkı varsa, onların haklarını verir. Camide mihrapta imamdır. Savaşta savaş başkomutanıdır. Tıpkı mücahit Abdullah bin Mübarek gibi davranır. Abdullah bin Mübarek'in abid bir kardeşliği vardır. Harem'de itikâfa girmiştir. Fakat cihada gitmeyi terk etmiştir. İşte İbni Mübarek buna bir mektup yazar ve orada şöyle der:

"Ey Haremeyn'e tapan adam! Eğer sen bizi görseydin, o zaman sen, ibadetle oyun oynadığını anlardın."

[2] Taberi, Tarih, 4/30

47. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Donatma-1
Tevbe ve Sabır

1- Tevbe

Her türlü kötü halden tövbe etmek, her Müslüman erkek ve her Müslüman kadın üzerine farzdır. Müslüman daima tövbeye muhtaçtır. Yüce Allah Kur'ân-ı Kerîm'de:

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا

"Ey inananlar! Dönülmez bir tövbe ile Allah'a tövbe ediniz"(Tahrim, 8) buyuruyor. Bir başka âyette ise:

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

"Allah'ı unuttukları için Allah'ın kendilerini kendilerine unutturduğu kimseler gibi olmayın." (Haşr, 19) buyurmaktadır.

Âyet-i kerîmedeki ***"Allah'ı unuttular"*** ifadesi Allah Tâlâ'ya daha önce söz vermiş oldukları halde O'nun emirlerine uymaktan vazgeçenler demektir. "Allah da onları kendi nefislerine unutturdu." ifadesi de kötü şeylerden vazgeçip kendileri hesabına iyi davranışlara girişmek üzere kendi kendilerini değerlendirmelerini hatırlarına getirmediler demektir. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurmuşlardır:

وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ

"O Allah ki kullarının tevbelerini kabul eden ve kötülüklerini affedendir." (Şûra, 25)

Yani Yüce Mevla, kullarının tevbelerini kabul ederek günahlarını affetmektedir.

التَّائِبُ مِنْ الذَّنْبِ كَمَنْ لاَ ذَنْبَ لَهُ

"Günahlarından tevbe eden kimse, hiç günah işlememiş kimse gibidir." (İbn Mâce, 4250)

Yine anlatıldığına göre Hz.Ömer (ra) Medine sokaklarında dolaşırkan elbisesinin altında şarap şişesi taşıyan bir gençle karşılaştı. Hz. Ömer (ra) gence:

-Ey genç! Elbisenin altında ne taşıyorsun? diye sordu. Şişenin içinde şarap vardı. Ancak genç Hz.Ömer (ra)'dan haya ederek "şarap var" demeye utandı. İçinden:

"Ey Allah'ım! Beni Hz. Ömer'in yanında rezil etme/utandırma. Onun yanında benim ayıbımı ört. Ben artık ebediyen şarap içmeyeceğim." Diye dua etti. Sonra genç şöyle dedi:

" Ey mü'minlerin emiri! Bu taşıdığım şey sirkedir." Hz. Ömer:

"-Onu görmem için bana göster." Dedi. Genç onu ellerinin arasına alarak gösterdi. Gerçektende sirke idi.

2- Sabır

إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ تَعَالَى عَبْدًا ابْتِلَاهُ، فَإِنْ صَبَرَ اجْتَبَاهُ، فَإِنْ رَضِيَ اصْطَفَاهُ

"Allah Teâla bir kulu sevince, ona bela verir ve eğer kul sabrederse onu sever. Bu belaya razı olursa onu seçkin kullarından kılar." *(Ahmed b. Hanbel*, V, 533)

Yüce Allah Kur'ân-ı Kerîm'de doksandan fazla âyette sabırdan bahsetmiş, en büyük iyiliklerle, en büyük dereceleri sabra vermiş, bütün bu iyiliklerle dereceleri sabrın meyvesi kılmış, sabırlılara diğer bütün amel sahiplerinden daha çok müjdeler vermiştir. Zira Allah (cc) şöyle buyurur:

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ * أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

"Başlarına bir musibet geldiği vakit biz Allah'a aitiz ve nihayet O'na döneceğiz derler. İşte, rablerinden salâvat-ü rahmet onlaradır ve işte hidayete erenler onlardır." (Bakara, 157)

Âyette görüldüğü gibi sabredenler için hidâyet, rahmet, selâmet bir araya getirilmiştir. Sabırla ilgili âyetlerin hepsini zikretmek mümkün değildir.

Sabır hakkında pek çok hadis de bulunmaktadır. Bu hadislerden bazıları şunlardır:

Resulullah (sav) şöyle buyurmuşlardır:

"Sabır, cennet hazinelerinden bir hazinedir."

Bir defasında Efendimiz (sav)'e: "İman nedir?" diye sorulmuş ve O da, "*Sabırdır*" buyurmuştur. Bu ifade, "*Hac Arafat'tır*" hadisine benzer ve manası, "Arafat'ta vakfe durmadan hac olmaz" demektir. Ohalde sabır olmadan da imanın karar kılması mümkün değildir.

48. DERS

Tefsir

Allah ve Resulüne Hainlik Etmeyin

(Enfal Sûresi, Âyet: 27-29)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَخُونُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُٓوا اَمَانَاتِكُمْ
وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾ وَاعْلَمُٓوا اَنَّمَا اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ۙ وَاَنَّ اللّٰهَ
عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيمٌ ۚ ﴿٢٨﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُٓوا اِنْ تَتَّقُوا اللّٰهَ يَجْعَلْ لَكُمْ
فُرْقَاناً وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ ذُوالْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

27. Ey iman edenler! Allah'a ve Peygamber'e hainlik etmeyin. Aksi halde bile bile kendi emanetlerinize hainlik etmiş olursunuz.

"Ey iman edenler" şeklindeki bu hitapların böyle iman özelliği ile ardarda tekrar edilmesi, gelecek emir ve tembihlerin önemini ve onlara son derece özen göstermek gerektiğini açıklamak ve bunlara özen göstermenin imanın gereği olduğunu bilhassa anlatmak gibi bir özel belağatı içerir.

Ey müminler! İman zimmetinize verilmiş olan ilâhî hükümlere ve Resulün sünnetine saygısızlık ve riayetsizlik etmeyin. Bunlar size hayat veren hükümlerdir, onlardan dolayı şükretmekten geri kalmayın, nankörlük etmeyin. Onlara sadakat ve bağlılıktan ayrılmayın. Dinde laubali olmayın. Dinin emir ve yasaklarına sırf gösteriş olsun diye uymayın, can u gönülden benimseyerek uyun. Dinî görevlerinizi ciddiyet ve samimiyetle yapın. Bir kere Allah ve Resulü'ne hıyanet etmeye başladınız mı artık kendi aranızda da mala, cana, ırza ve namusa hıyanet etmeye başlarsınız.

Hainlik ve yalan müminde huy haline gelmez. "İki özellik vardır ki, müminde huy haline gelmez, bunlar hıyanet ve yalandır." hadisi şerifinde bu iki hasletin müminde huy ve tabiat haline gelemeyeceği haber veriliyor.

Ancak mümin gaflet edebilir, maişet derdiyle, mal ve evlat endişesiyle bazen böyle bir zaafa düşebilir. Böyle bir durumda biliniz ki, mallarınız ve evlatlarınız sırf bir fitnedir, sizin için fitneden başka bir şey değildir. Sizi meftun eder, günaha ve belaya sokabilir. Onlar böyle durumlarda birer dert ve imtihandır.

28. Biliniz ki, mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan sebebidir ve büyük mükâfat Allah'ın katındadır.

Yüce Allah, mal ve evlât tutkusunun insanın en derin zaafı olduğunu bildiği için insanın dikkatini, mal ve evlât bağışının altında yatan gerçeğe yöneltiyor.

Yüce Allah insanları denemek ve imtihana tabi tutmak için onlara mal ve evlât vermiştir. Çünkü bunlar, imtihan ve sınanma aracı olan dünya hayatının süsleridirler. Kulun yaptıklarını ve tasarrufunu görmek için bunları imtihana tabi tutar. Bunlara karşılık nimetin hakkını vererk şükür mü ediyorlar, yoksa onlarla oyalanıp Allah'ın hakkını mı unutuyorlar? "Biz sizi iyilik ve kötülükle imtihana tabi tutarız. (Enbiya, 35) ayeti celilesinin de bildirdiği gibi imtihan sadece zorluk ve yoklukla olmaz. Rahatlık ve bollukla da olur. Mal ve evlât da rahatlık ve bolluğun kapsamına girer.

29. Ey iman edenler! Eğer Allah'tan korkarsanız O, size iyi ile kötüyü ayırt edecek bir anlayış verir, günahlarınızı örter ve sizi bağışlar. Çünkü Allah büyük lütuf sahibidir.

Allah korkusunun kalpte yolun kıvrımlarını ortaya çıkaran bir kriter işlevi gördüğü bir gerçektir. Ancak bu gerçek de pratik olarak yaşayandan başkası tarafından algılanmaz. Sadece anlatmak bu gerçeğin tadını, fiilen yaşamamış olanlara ulaştırmaz.

Allah korkusu olmadığı zaman, işler duygu ve akıl planında karmaşıklığını, yollar görüş ve fikir planında griftliğini sürdürür. Yolların ayrılış noktasında batıl hak kisvesinde görünür. Kanıt son derece kesin olmasına rağmen, ikna edici olamaz. Susturucu olur, ancak akıl ve kalbi harekete geçirmeye yetmez. Tartışma gereksiz olmaya başlar, münakaşa boşa gitmiş bir emeğe dönüşür. Evet Allah korkusu olmadığı zaman durum böyledir. Ama Allah korkusu olduğu zaman akıl aydınlanır, gerçek açığa kavuşur, yol belirginleşir, kalbe güven duygusu yer eder, vicdan huzura kavuşur, ayaklar doğrulur ve doğru yolda kalıcı olur.

Gerçek, özü itibariyle fıtrata gizli değildir. Fıtratta gerçeğe yönelik bir uyum sözkonusudur. Ancak fıtratla gerçek arasına giren ihtirastır, insanın arzusudur. Karmaşıklığa neden olan, görüşü engelleyen, yolları kördüğüme dönüştüren insanın ihtirasıdır. Kanıt ne kadar kesin olursa olsun, ihtirasa gem vuramaz. Onu durduran ve bertaraf eden Allah korkusudur. İhtirası engelleyen takva ve gizli açık denetimdir. Bunun için yüce Allah'ın kalbe kazandırdığı bu furkan, bu kıstas gözleri aydınlatır, örtüyü kaldırır,' yolu iyice belirginleştirir.

Dersler ve İbretler:

1- Müslüman kitlenin yükümlülüklerini üstlenmekten kaçınmak Allah'a ve Peygamber'e ihanettir. İslâm yalnız dil ile tekrarlanan bir söz değildir. Sadece birtakım lâflar ve iddialardan ibaret değildir. İslâm, çeşitli zorluklar ve engellerle mücadele eden, savaşan eksiksiz ve kapsamlı bir hayat sistemidir. Bu da, insanları gerçek Rablerine kulluk yapmaya, toplumları O'nun hâkimiyetine ve şeriatına boyun eğmeye yöneltmek, Allah'ın ilahlığını ve iktidarını gasp eden tağutları azgınlık ve haksızlıktan alıkoymak, tüm insanlık düzeyinde hak ve adaleti gerçekleştirmek, değişmez bir ölçü uyarınca insanlar arasında denge sağlamak, Allah'ın sistemi uyarınca da yeryüzünü kalkındırma görevini ve Allah'ın halifesi olma sorumluluğunu yerine getirmektir.

2- Tüm bu görev ve sorumluluklar birer emanettirler, bu emanetleri yerine getirmemiş olanlar emanete ihanet etmiş, Allah'a verdikleri sözü tutmamış O'nun peygamberine gösterdikleri bağlılığı (biatı) ihlâl etmiş olurlar. Kuşkusuz bunlar fedakârlığı, sabır ve dayanıklılığı, mal ve evlât imtihanını aşmayı ve yüce Allah'ın emaneti yerine getiren sabırlı, neyi seçeceklerini iyi bilen ve fedakâr kullarına ayırdığı mükâfatı tercih etmeyi gerektiren sorumluluklardır.

48. DERS

Hadis

Peygamberimizin Tavsiye Ettiği Dualar

١٧٨ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه - قَالَ: كَانَ أَكْثَرُ دُعَاءِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم -: «اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ». (بخاري: ٦٣٨٩)

178- Enes (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) en çok şöyle dua ederdi: "**Ey Rabbimiz olan Allah'ım! Bize dünyada güzellik ver, âhirette güzellik ver ve bizi cehennem ateşinden koru"** (Tecrid, 2084)

١٧٩ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ قَالَ: سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ». (بخاري: ٦٤٠٥)

179- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: **"Kim bir günde yüz defa, 'Sübhanellhi ve bi hamdihi' derse, o kimsenin deniz üzerindeki köpük misali hataları da olsa, hataları silinir."** (Tecrid, 2088)

١٨٠ - عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - كان يَأْمُرُ بِخَمْسٍ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبُخْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ، وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أُرَدَّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا -يَعْنِي فِتْنَةَ الدَّجَّالِ- وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ». (بخاري: ٦٣٦٥)

180- Sa'd b. Ebu Vakkas (ra)'dan rivâyet ediliyor. Peygamber (sav) beş şeyle dua edilmesini emir buyururdu: **"Allah'ım! Cimrilikten sana sığınırım. Korkaklıktan sana sığınırım. Yaşlılığın ilerlemesi sonucu doğabilecek olan bunamadan ve zelil olabilecek bir duruma düşmekten sana sığınırım. Dünya fitnesinden –yani Deccal fitnesinden- sana sığınırım ve kabir azabından da sana sığınırım.**" (Tecrid, 2082)

١٨١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، فِي يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ، كَانَتْ لَهُ عَدْلَ عَشْرِ رِقَابٍ، وَكُتِبَ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ، وَمُحِيَتْ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ، وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ، وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ إِلَّا رَجُلٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْهُ». (بخاري: ٦٤٠٣)

181- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu**: "Kim günde yüz kere 'Lâ ilâhe illallahu vahdehu lâ şerike leh, lehulmülkü ve lehulhamdu ve hüve alâ külli şey'in kadir' derse, bundan dolayı on köle azat etmiş kadar (buna denk) bir sevap kendisine verilir, yüz hasene kendisi için kayda geçirilir ve kendisinin yüz günahı da defterden silinir. Bu o gün için o kimse adına ta akşama kadar şeytana karşı bir kalkan halini alır. Bu kimsenin okuduğu bu dua sebebiyle, kimse ondan daha üstün bir dereceye ve fazilete erişemez. Meğerki biri çıkıp ondan daha fazla ve üstün bir amel işlemiş olsun, bu duayı okumuş olsun, işte bu, müstesna.**" (Tecrid, 2086)

١٨٢ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - كَانَ يَقُولُ عِنْدَ الْكَرْبِ: «لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ». (بخاري: ٦٣٤٦)

182- İbn Abbas (ra) rivâyet ediyor. Bir zorluk ve sıkıntı zamanında Resûlullah (sav) şöyle dua ederdi: **"Lâ ilahe illallahul-azimül-halim. Lâ ilahe illallahul Rabbül arşil azim. Lâ ilahe illallahu Rabbüs semavati ve Rabbü'l-erdi ve Rabbül arşil-Kerim" Azamet ve hilm sahibi Allah'tan başka hak ilâh olmaya, ibadet olunmaya lâyık hiçbir güç ve kuvvet yoktur. Büyük arşın**

sahibi olan Allah'tan başka ilâh, ibadete lâyık hiçbir kuvvet yoktur. Yüce arşın sahibi, göklerin ve yerin Rabbi olan Allah'tan başka bir ilâh yoktur." (Tecrid, 2079)

١٨٣ - عَنْ حُذَيْفَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم - إِذَا أَخَذَ مَضْجَعَهُ مِنَ اللَّيْلِ وَضَعَ يَدَهُ تَحْتَ خَدِّهِ ثُمَّ يَقُولُ: «اللَّهُمَّ بِاسْمِكَ أَمُوتُ وَأَحْيَا». وَإِذَا اسْتَيْقَظَ قَالَ: «الْحَمْدُ لِلهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ». (بخاري: ٦٣١٤)

183- Huzeyfe b. Yeman (ra) rivâyet ediyor: "**Peygamber (sav) geceleyin yatağına uzanınca sağ elini yanağının altına sokar ve şöyle dua buyururdu: "Allahümme bi ismike emûtu ve ehya / Allah'ım! Senin adını okuyarak ölür ve dirilirim, uyur ve uyanırım." Uyandığı zaman da "Elhamdü lillahillezi ehyana be'da ma ematena ve ileyhin-nuşûr. / Bizi öldürdükten (uyuttuktan) sonra dirilten (uyandıran) Allah'a hamd olsun. Çünkü sonunda ölümden sonra diriliş ve dönüş O'nadır" diye dua buyururdu.** (Tecrid, 2073)

١٨٤ - عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ - رضي الله عنه - قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ نَامَ عَلَى شِقِّهِ الأَيْمَنِ ثُمَّ قَالَ: «اللَّهُمَّ أَسْلَمْتُ نَفْسِي إِلَيْكَ، وَوَجَّهْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ، وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ، لا مَلْجَأَ وَلا مَنْجَا مِنْكَ إِلَّا إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ». (بخاري: ٦٣١٥)

2074. Bera b. Azib (ra) rivâyet ediyor: "**Peygamber (sav) uyuduğu zaman, sağ yanı üzerine uyur, sonra da şöyle dua ederdi: "Allah'ım! Nefsimi (canımı) Sana teslim ettim. Yüzümü Sana çevirdim. İşimi Sana havale ettim. Sırtımı Sana dayadım. Hep Seni diler ve hep Senden korkarım. Senden başka sığınak ve Senden başka kurtarıcı yoktur, Senden yalnızca Sana sığınır ve Senden kurtuluş beklerim. İndirdiğin Kitabına, gönderdiğin Peygamberine inandım." Hadisin devamında Allah Resûlü (sav); "Kim bunları okur, sonra da o gece vefat edecek olursa, İslâm fıtratı üzere ölmüş olur" buyurmuştur.** (Tecrid, 2074)

Dersler ve İbretler:

1- Mü'minin hayatı dua ve zikir üzere kurulmuştur. Mü'min, sabah uyanınca nasıl hareket edeceği ve hangi duaları okunacağından başlayıp akşam olunca yatağa nasıl girileceğine ve hangi dulaları okunacağına kadar her şeyi Allah Resulu (sav) Efendimizden alacaktır.

2- Bizler için örnek ve önder olarak gönderilen Allah Resulu (sav) Efendimizin geçmiş ve gelecek bütün günahları affedildiği halde o, zikir ve duaya çok ehemmiyet vermiştir. Allah Resulu (sav) Efendimizin hayatı incelendiğinde bu husus çok açık şekilde görülecektir. Nitekim onun dua ve zikirlerini toplayan âlimler koca kitaplar oluşturmuşlardır. Bunlardan en meşhuru ise İmam Nevevi'nin derlediği "el-Ezkar" isimli kitaptır.

3- Şuurlu bir müslümanın mutlaka her sabah ve her akşam devamlı olarak okumaya devam ettiği dua ve zikri olmalıdır.

48. DERS

Davet Fıkhı

Üstün Gelme Aşaması

İslam'da pratikte uygulanması istenen aşamalar içerisinde en önemlisi "Mugalebe" denilen üstün gelme aşamasıdır. Çünkü bu aşama, İslami çalışmaların önünde yer alan tüm engellerin önünün kapatılması için hatırlatmaların ve düzeltmelerin yapıldığı aşamadır. Bu durum hem kemiyet (nicelik) yönünden, hem nevi ve hem de gelecek olan istek ve talepler bakımından böyledir. Davet konusunda ve davetin her aşamadaki zorlukları açısından neler gerekliyse, bütün bunların bu aşamada cevaplanması gerekmektedir.

Bu aşamayı izleyecek olan asıl aşama ise Allah'ın izniyle, Adil Düzen'in iktidar olma ve egemen olma aşamasıdır. Bu aşamanın en toparlayıcı tanımı, sadık müminlerin aşamasıdır. O müminler ki Allah'a verdikleri sözü doğruladılar. İslami hayat için çalıştılar, gerekli olan güçlerini ve hikmeti sergilediler. Bu, Allah yolunda mücadelenin zaferden önceki son aşamasıdır.

Bu aşamada yer alan bireyler artık birçok sınavdan geçmiş bilgi ve tecrübe kazanarak olgunlaşmıştır. Kuşkusuz İslami davet hizmetini yürütenler, her aşama için bazı önceliklerin bulunduğunu ve bu önceliklerin mutlaka yerine getirilmesi gerektiğini bilirler ve bilmelidirler.

Bu Aşamada Söz Konusu Olan Öncelikler:

1- Uzman kişiler bulundurulmalıdır. Bu uzmanlar her konuda, İslami çalışmaların önüne konmak istenen engelleri etkisizleştirmeli ve barikatları yıkabilmelidirler. Kısaca bu aşamada devreye girecek olanların hemen tamamı kendi alanlarında ve insan hayatı ile ilgili her alanda gerçekten uzmanlaşmış birer ekip olmalıdırlar. Hepsi Allah'ın boyasıyla boyanmış bulunmalıdırlar. Bir örnek olması için belirtelim, mesela sosyal hayat alanında uzman, ziraatçılık alanında, sulama ve sular konusunda, yer altı zenginleri konusunda, uzay bilimlerinde, sanayi ve teknoloji konularında, kısaca ihtiyaç duyulabilen her alanda mutlaka uzman kadrolar bulunmalıdır.

Davet ve hareket fıkhi konularında, liderlik, komuta edebilme ve planlama konularında uzman kişiler ve hatta ekipler olmalıdır. İslam dünyasını yakından bilen

ve tanıyan, onların gereksinimlerinden haberdar olan, kısaca her alanda bilimsel olarak olayları değerlendirecek ilim adamlarına ve uzmanlara gereksinim olacaktır. Bu aşamada her uzmanlık alanından insana ihtiyaç duyulacaktır. Binlerce uzman ve dikkatli insanları mutlaka hazırlamak gerekecektir.[1]

2- İslam dinine içten bağlı, Allah'a daveti samimi olarak içlerine sindiren, İslam'ı pratik hayatlarında ahlak, hareket ve davranışlar açısından uygulayan kimselere gereksinim vardır. Böylece bu insanlar hem İslam için ve hem İslam daveti için örnek ve öncü insanlar olarak görülebilsinler.

Çağdaş dünyada Müslümanlarının ne gibi problemleri ve meseleleri varsa, onları bilen, olayları denetleyen, tahlil gücüne sahip, bunları çözebilmeyi düşünebilen veya tarafsız, gerçekçi, hakkı soyutlayıp meydana çıkaran bir düşünce kapasitesine sahip uzman ilim adamları olmalıdır.

Bu aşamada yer alacak olan kimseler, İslam'a ve İslam davetine mensubiyetleri itibariyle meseleyi kökten çözümleyebilecek liyakatte olmalıdır. Rahman olan Allah'ın metoduna, onun şeriat esaslarına bağlı samimi kimseler olmalıdırlar. Çünkü bunlar işin uygulayıcıları olmaları bakımından bu aşamanın askerleridirler. Zira daha önceki aşamaların tümünden geçerek gelmişlerdir. İş ve hizmetlerinde devamlıdırlar. Bıkkınlık ve usanç göstermezler ya da işi askıya almak, savsaklamak gibi bir özellik de taşımazlar.

Bu insanlar azimet sahibidirler, davalarında samimi ve kararlıdırlar, hedefe varmada ısrarcıdırlar. Buna rağmen işi teenniyle, acele etmeden, sabır göstererek, ihsanda bulunarak, Allah'tan hemen zafer gelsin manasında bir acelecilik göstermeden işi hep rayında götürmek isterler. Çünkü zafer, Allah'a bırakılmış olan bir konudur. Bizim o sahaya girme yetkimiz yoktur. Allah, o zaferi kimin eliyle gerçekleştirmeyi murat etmişse, ancak o gelince zafer de gerçekleşmiş olacaktır. Ancak bu zafer elbette yakın bir gelecekte tahakkuk edecektir. Yeter ki o hak davada direnen, çalışan ve gayret gösteren mücahitler var olabilsinler.[2]

Esasen mugalebe aşaması, diğer aşamalardan ayrıdır. Bu aşamanın özünde esasen şu hususlar yer almaktadır. Kesintisiz bir cihad, belalara ve musibetlere sabretme, yolda yürürken gayreti elden bırakmamak gibi hususlar vardır. Bu aşamada çizilen hedeflerden şaşmamak için tam bir itaat gereklidir.

Bu aşamaya kadar gelebilen ve yükselebilen bir mücahidin tüm gayretini, vaktini, zamanını, işini ve gücünü, malını ve varlığını Allah yolunda ortaya koyması gerektiğidir.[3]

---

1 Fıkhu'd Dave İlallah, 1/525-526

2 Fıkhu'd Dave İlallah, 1/531-532

3 Mealim fi't Tarik, s.20-21

İşin bu aşamasında İslam cemaati, peygamberlerin izledikleri yolu, onların sünnetini izlemeleri gerekir. Davette ve tebliğde izlenecek yol bu olmalıdır ve halkın gönüllerine imanı ekmelidirler. Çünkü dünya ve ahiret saadetleri buna bağlıdır.

"Kur'an on üç yıl süreyle Mekke'de inmeye devam etti. Bu süre içerisinde Mekke toplumu Kur'an'ın gölgesinde tebliğe muhatap kılındı. Bu zaman dilimi içerisinde vurgulanan ve üzerinde durulan, değişmeyen bir tek nokta vardı. Bu, daveti sunma ve hep tekrar ederek anlatma yoluydu. Bu, birinci meseleyi tedaviye yönelikti. O mesele en büyük mesele idi ve temel meseleydi. Yeni dinin yegâne meselesi o idi. Evet bu, akide, iman ve inanç meselesiydi. Ana ve temel mesele buydu. Ulûhiyet ve ubudiyet meselesiydi. Bu ikisi arasında elbette bağlı konular da vardı.

Ancak Mekke'de gelen vahiy hep bu mesele üzerinde duruyordu. Hayat düzeniyle ilgili hususlar zaten onu tanımak ve bilmekle öğrenilebilirdi. Öncelikle bu gerçeğin halkın gönlünde yer etmesi, gereğince açıklanması, toplumun kalbinde kesin olarak yerleşmesi ve karar kılması gerekiyordu. Ki bu sayede Rabbimizin bu din için takdir buyurduğu husus gerçekleşmiş olabilsin. Böylece bu din adına gerçekçi olarak bu nizam uygulanabilsin."[4]

İşin akide yönüne, imani kavram yönüne ve ümmetin eğitimine önem verilmesi konusuna gelince, buna dünya hayatı durdukça devam edilmesi gerekir.

Mutlaka iman takviyesine, üstün ahlak tezkiyesine, Allah ve Resûlüne çokça itaat etmeye önem verilmelidir. Masiyetlerden, günahlardan uzak durulmalı, mükemmel manada alanında derin bilgiye sahip olmalı, dinde fakih olmalı, çağın problemlerini ve çözüm yollarını mutlaka bilmelidir. Pratik uygulama ile harcama yapabilmeli, İslam davetini cana ve mala tercih etmelidir. Tam anlamıyla ihlas sahibi olmalı ve sadece Allah için ortaya çıkabilmelidir.

Bu tarz bir hazırlık çok zor ve ağırdır. Aynı zamanda uzun süreli bir hazırlık gerektirir. Bu da sabır ister, metanet ve cesaret ister. Acelecilikten kaçınmayı gerekli kılar. Buna bağlı olanlardan itaat gerekir, sevgi gerekir, inancı uğruna feda olunmayı gerektirir. Bütün bunlar vaktin çok olduğu, sıkıntıların olmadığı zamanlarda kolaydır. Ancak şiddet baş gösterince, işte o zaman bu, âdeta su üzerindeki köpüğe ve rüzgâr önündeki samana benzer. Su üzerinde köpük ne kadar çok olursa olsun, suya etkilemez. Saman türü çer-çöp de rüzgâr önünde duramaz."

[4] Mealim fi't Tarik, s, 20-21

48. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Donatma-2
Şükür, Tevazu ve Kanat

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا

"Eğer şükreder ve inanırsanız Allah size azap etmez. Allah şükrün mükâfatını verir ve her şeyi bilir." (Nisa, 147)

وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ

"Biz şükredenleri mükâfatlandıracağız." (Al-i İmran, 145)

Allah (cc) mel'un İblis'in şöyle söylediğini haber veriyor:

"Kullarımın içinde şükredenler pek azdır." (Sebe, 13)

Yüce Allah, hiç istisna etmeden şükredenlere nimetini artıracağını beyan ederek şöyle buyuruyor:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

"Eğer şükrederseniz, kesinlikle size daha fazlasını veririm. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım pek çetindir." (İbrâhim, 7)

Şükür konusundaki hadislere gelince; Peygamber (sav) Efendimiz buyuruyor ki:

الطَّاعِمُ الشَّاكِرُ بِمَنْزِلَةِ الصَّائِمِ الصَّابِرِ

"Yediğine şükreden kimse açlığa katlanarak oruç tutan kimse gibidir." (Tirmizî, 2486)

يُنَادَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِيَقُم الْحَمَّادُونَ فَتَقُومُ زُمْرَةٌ فَيُنْصَبُ لَهُمْ لوَاءٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ. قِيلَ: وَمَنِ الْحَمَّادُونَ؟ قَالَ: اَلَّذِينَ يَشْكُرُونَ اللهَ تَعَالَى عَلَى كُلِّ حَالٍ

"Kıyamet günü, 'Hamd ediciler ayağa kalksın', diye çağrılır. Bir zümre hemen ayağa kalkar, onlara özel bir sancak verilir ve cennete girerler. 'Hamd ediciler kimlerdir?' denildiğinde Peygamberimiz:

'Her durumda Allah'a şükredenlerdir.' Buyurdular.

Bir başka rivayetinde ise:

اَلَّذِينَ يَشْكُرُونَ اللهَ عَلَى السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ

"**Onlar rahatlıkta ve darlıkta Allah'a şükredenlerdir**." diye buyurulmuştur. *(Taberânî, Mu'cemu'l-Kebir,12345)*

Mal biriktirmekle ilgili inen âyetler indiğinde Hz. Ömer (ra) Resulullah (sav) Efendimize, "Hangi malı edinelim?" diye sormuş, Resulullah ise şöyle buyurmuşlardır:

"Sizden birisi zikreden dil ve şükreden kalp edinsin." (Tirmizî ve İbn Mâce) Yani mal yerine şükre kanaat edilmesini emrediyor.

İbn Mes'ûd (ra): "Şükür imanın yarısıdır." demiştir.

TEVÂZU VE KANÂAT

Resulullah (sav) buyuruyor ki:

مَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عَزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ

"Allah Teâlâ, affedici kişinin izzet ve şerefini, alçak gönüllü kişinin de derecesini arttırır." *(Müslim)*

مَا مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَمَعَهُ مَلَكَانِ وَعَلَيْهِ حِكْمَةٌ يُمْسِكَانِهِ بِهَا، فَإِنْ هُوَ رَفَعَ نَفْسَهُ جَبَذَاهَا، ثُمَّ قَالَا: اللَّهُمَّ ضَعْهُ، وَإِنْ وَضَعَ نَفْسَهُ قَالَا: اللَّهُمَّ ارْفَعْهُ

"Her insan yanında mutlaka iki melek bulunur. Bunlar bir gemi avuçlarında tutarlar. Adamın nefsi kabarırsa, melekler gemi çekerek, 'Ey Allah'ım onu indir'

diye dua ederler. Adam nefsini ayakları altına alınca melekler, 'Allahım! Onu yükselt' diye dua ederler."(Taberani)

Miskinliğe düşmeksizin, alçak gönüllü olabilen, topladığı malı, helal yolda harcayan, zavallılara ve düşkünlere acıyan, fakihlerle ve hikmet ehli ile düşüp kalkana müjdeler olsun.

Resulullah (sav) buyurdular ki:

خَيَّرَنِي رَبِّي بَيْنَ أَمْرَيْنِ. أَكُونُ عَبْدًا رَسُولًا، أَوْ مَلِكًا نَبِيًّا فَلَمْ أَذْرِ أَيَّهُمَا أَخْتَارُ، وَكَانَ فِي صَفِيٍّ مِنَ الْمَلَائِكَةِ جِبْرِيلُ، فَرَفَعْتُ رَأْسِي إِلَيْهِ. فَقَالَ: تَوَاضعْ لِرَبِّكَ فَقُلْتُ: عَبْدًا رَسُولًا.

"Rabbim, beni kul peygamber olmakla kral peygamber olmak arasında serbest bıraktı. Hangisini seçeceğimi bilemedim. Melekler içinde samimi dostum Cebrail'di. Başımı kaldırıp ona baktım ve bana, 'Rabb'ine karşı alçakgönüllü ol' dedi. Ben de Rabbime, 'Kul peygamber olmak isterim' dedim."

Dört şey vardır ki Allah (cc) bunları sevdiklerinden başkasına vermez: İbadetin başı olan susmak, Allah'a güvenmek, alçak gönüllü olmak, dünyaya gönül bağlamamak.

Rivâyete göre Rasûlullah (sav) yemekte iken, başındaki keli kabuk bağlamış bir adam çıkageldi. Kimin yanına oturduysa, kalkıp ondan uzaklaştılar. Rasûlullah (sav) onu yanına oturttu ve:

إِنَّهُ لَيُعْجِبُنِي أَنْ يَحْمِلَ الرَّجُلُ الشَّيْءَ فِي يَدِهِ، يَكُونُ مِهْنَةٌ لِأَهْلِهِ، يَدْفَعُ بِهِ الْكِبْر عَنْ نَفْسِهِ

"Kişinin, üzerinde taşıdığı bir kusurla, kendisindeki kibirlilik duygusunu atması hoşuma gidiyor" buyurdu.

Resulullah (sav) bir gün ashâbına, "*Ne oluyor da, sizde ibadetin lezzetini göremiyorum*" buyurdu. Sahâbîler, "İbadetin lezzeti nedir?" diye sorduklarında Resulullah (sav): التَّوَاضُعُ "*Tevazudur.*" Buyurdu.

Yine Rasûlullah (sav) buyuruyor ki:

إِذَا رَأَيْتُمُ الْمُتَوَاضِعِينَ مِنْ أُمَّتِي فَتَوَاضَعُوا لَهُمْ، وَإِذَا رَأَيْتُمُ الْمُتَكَبِّرِيْنَ فَتَكَبَّرُوا عَلَيْهِمْ، فَإِنَّ ذَلِكَ مَذَلَّةٌ لَهُمْ وَصِغَارٌ

"Ümmetimin alçakgönüllü olanlarını gördünüz mü, siz de onlara karşı alçak gönüllü olun. Büyüklük taslayanlarını gördünüz mü siz de onlara karşı dik başlı olun. Çünkü sizin bu tavrınız onların kibrini giderir ve küçültür" buyurdular." (Buhârî ve Müslim)

Milleti bıktırırcasına yardım toplayan, evlenme çağındaki genç kızlara cami önlerinde ve köşe başlarında "hizmet" diye dergi ve gazete sattıran ve adeta yalvartan bazı kesimler vardır ki bunların bu yaptıkları doğrudan doğruya müslümanın izzetiyle oynamaktır. Resulullah (sav) bu hususla ilgili olarak şöyle buyuruyor:

عِزُّ الْمُؤْمِنِ اسْتِغْنَاؤُهُ مِنَ النَّاسِ

"Müslümanın izzet ve şerefi başka insanlara muhtaç olmamaktır" buyurmuştur. (Taberani)

49. DERS

Tefsir

Birbirinizle Çekişmeyin Yoksa Rüzgârınız Gider

(Enfal Sûresi, Âyet: 45-49)

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللهَ كَثِيراً لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾
وَاَطِيعُوا اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا اِنَّ اللهَ
مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَراً وَرِئَآءَ النَّاسِ
وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللهِ وَاللهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾ وَاِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ
اَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَاِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَاءَتِ
الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلٰى عَقِبَيْهِ وَقَالَ اِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ اِنِّي اَرٰى مَا لَا تَرَوْنَ اِنِّي
اَخَافُ اللهَ وَاللهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾ اِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ غَرَّ هٰؤُلَآءِ دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ فَاِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾

45- Ey mü'minler! Bir savaş birliği ile karşılaştığınızda direniniz, Allah'ı çok anınız ki, başarıya eresiniz.

Düşmanla karşılaşılırken yüce Allah'ı anmak, birçok işlevi görür. Bir kere asla yenilmeyen bir güçle bağlantı kurmak, dostlarına her zaman yardım eden Allah'a güvenmektir.

Hiç kuşkusuz direnmek zaferin başlangıcıdır. İki taraftan kim daha fazla direnirse o kazanır. Mü'minler, düşmanlarının kendilerinden daha fazla zorluk içinde olduklarını, onların da kendileri gibi acı çektiklerini biliyorlar. Ne var ki,

düşmanları mü'minlerin Allah'dan ümit ettikleri şeyi ummuyorlar. Ayaklarını ve gönüllerini dirençli kılacak bir destek beklentileri yok. Mü'minler biraz daha direnecek olurlarsa düşmanları az sonra bozguna uğrayıp dağılacaklardır. İki güzelliğe, yani şehitlik ve zafere sıkı sıkıya bağlı, bunlardan emin olan mü'minlerin ayakları sarsılır mı hiç? Herhangi bir şey dirençlerini kırabilir mi? Üstelik düşmanları sadece dünya hayatını istiyor, bu hayatın üzerine titriyor. Bu hayatın ötesinde bir arzuları ve bundan başka bir hayatları sözkonusu değildir.

46- Allah'a ve O'nun Rasûlüne itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin. Sonra zaafa düşersiniz, rüzgârınız (kuvvetiniz) gider. Bir de sabredin. Şüphesiz Allah sabredenlerle beraberdir.

Eğer aranızda çekişirseniz zayıf, tembel, çekingen ve korkak olursunuz, salaklaşır ve yılgınlaşırsınız. Bunun neticesinde de rüzgârınız kesilir, havanız söner, ağırlığınız kaybolur ve devletiniz elden gider. Sabırlı olunuz. Zira Allah, kesinlikle sabredenlerle beraberdir. Beraber olduğu için de sabredenlere zafer ihsan eder.

47- Çalım satarak, insanlara gösteriş yaparak yurtlarından çıkanlar, Allah yolundan alıkoyanlar gibi olmayın. Allah onların yaptıklarını çepeçevre kuşatıcıdır.

Bu direktif mü'min kitleyi sahip olduğu maddi güçle büyüklenerek, çalım satarak, azgınlaşarak savaşa çıkmaktan ve Allah'ın bahşettiği gücü O'nun istemediği biçimde kullanmaktan koruyor.

Mü'min, insanlığın saygınlığını, üstünlüğünü ve özgürlüğünü korumak için savaşa çıkar. İnsanlar üzerinde üstünlük sağlamak, onları kendine kul-köle yapmak, Allah'ın bahşettiği kuvvet nimetini böylesine iğrenç bir şekilde kullanarak azgınlaşmak ve şımarmak için değil. Savaşa ilişkin tüm kişisel çıkarlarından soyutlanarak koşar savaş meydanına.

48- Hani şeytan onlara yaptıkları işleri güzel göstererek kendilerine "Bugün sizi hiçbir insan grubu yenemez, ben sizin arkanızdayım" dedi. Fakat iki ordu birbirini görünce, birdenbire geri dönerek, "Benim sizinle hiçbir ilgim yok, ben sizin görmediğinizi görüyorum, ben Allah'tan korkarım, çünkü Allah'ın azabı ağırdır" dedi.

Şeytan müşriklere, vesvese vermek suretiyle amellerini güzel gösterdi. Sayılarının, mal ve silahlarının çokluğundan dolayı asla mağlup edilemeyecekleri zannını verdi. Şeytan savaş meydanına kendi askerlerinden oluşan bir ordu ile geldi. Kendisi de o bölgenin büyüğü, Müdlic Oğullarının lideri Süraka b. Malik b. Cu'şam suretine girerek ordunun başına geçti.

İki ordu savaşa tutuştukları zaman, şeytan iki ökçesi üzerine basarak onlardan uzaklaştı. Meleklerin Müslümanlara yardımını görünce, onların durumundan ümidini kesti, Allah'tan korktu, Allah'ın dünya ve ahiretteki azabının çetin olduğunu anladı. Meleklerin askerlerini yakmalarından çekindi. İşte işin başında, şeytanın askerleri müşriklerle beraberdiler, onlara vesvese veriyorlar, onları saptırıyorlardı. Allah'ın askerleri olan melekler de müminlerle beraberdiler, onların kalblerine sebat veriyorlar, onları destekliyorlar, onlara Allah'ın zaferini vaad ediyorlardı.

İblis'in Süraka suretinde görünmesi, Hz. Peygamberin büyük mucizesini göstermek içindir. Çünkü Kureyş kâfirleri, Mekke'ye geri döndükleri zaman, "Kureyş ordusunu, Süraka yenilgiye uğrattı" dediler. Bu söz, Süraka'ya ulaşınca: "Vallahi ben gittiğinizi duymadım ama yenilginizi duydum" dedi. İşte o zaman, insanlar, o şahsın Süraka olmayıp, şeytan olduğunu anladılar"

49- Hani münafıklar ile kalplerinde hastalık bulunanlar "Bu müslümanları dinleri şımartıp yanılgıya düşürdü"dediler. Oysa kim Allah'a dayanırsa bilsin ki Allah, üstün iradeli ve hikmet sahibidir.

Müslümanların sahip oldukları en büyük güç, bu aksiyoner ve itici inançtır. Allah'a güvenmeleri ve O'nun dostlarına yardım edeceğinden emin olmalarıdır.

Münafıklar ve kalplerinde hastalık bulunanlar canlarını kurtarmak için kenara çekilirken, müslüman kitle tağutun azgın ordusuna saldırıyor. Münafıklar ve kalplerinde hastalık bulunanlar, göz göre göre gelen tehlikeye karşı koyan ve tehlikeyi küçümseyen müslüman kitleye içten içe alay ediyorlar. Sonra müslüman kitlenin görülen tehlikeyi bertaraf edişini, göz göre göre gelen tehlikeyi savuşturmasını görünce de dehşete kapılıyorlar. Onlar din ve inanç da dahil olmak üzere hayatın tümünü alışveriş pazarındaki bir meta olarak biliyorlar. Kârlı görünüyorsa hemen koşuyorlar buna. İşin ucunda tehlike varsa, o zaman kenara çekilmeye, kendini garantiye almaya çalışıyorlar. Onlar bir mü'minin önsezisiyle bakmıyor olaylara. Sonuçları da iman terazisiyle tartmıyorlar. Kuşkusuz bu atılganlık, bu fedakârlık mü'mine göre her zaman kârlı bir alışveriştir. Çünkü sonuçta iki güzellikten birini elde edecektir; ya zafer ve üstünlük ya da şehitlik ve cennet... Sonra mü'mine göre güçlerin gerçek mahiyeti farklıdır. Onun yanında Allah vardır... İşte münafıklar ve kalplerinde hastalık bulunanlar bunu hesaba katmıyorlar.

Her zaman ve her yerdeki müslüman kitle, olayları iman ve inanç terazisiyle tartmaya, mü'min önsezisi ve kalbiyle algılamaya, Allah'ın nuru ve yol

göstericiliğiyle bakmaya, tağutun maddi gücünü büyütmemeye, yüce Allah kendisiyle beraber olduğuna göre kendi gücünü küçümsememeye ve yüce Allah'ın mü'minlere yönelik şu direktifini her zaman aklında bulundurmaya çağrılmaktadır: "Kim Allah'a dayanırsa bilsin ki, Allah üstün iradeli ve hikmet sahibidir."

Dersler ve İbretler:

1- Bu ayetler, Allah'ın mümin kullarına, düşmanla karşı karşıya geldiklerinde, karşılaşma kurallarının ve cesaret yolunun öğretilmesi mahiyetindedir.

2- Düşmanla karşılaşınca zafere ulaşmak için, nefsi savaşa hazırlamak suretiyle sebat etmek ve geri dönüp kaçmayı aklından geçirmemek gerekir.

3- Allah'ı, kalp ve dille çokça zikretmek, yardım ve zafer konusunda yalvarıp dua etmek.

4- Söz ve hedef birliği ederek safları sıklaştırmak; çekişmeye ve ayrılığa düşmemek gerekir. Zira çekişme ve ayrılığa düşmekse, gevşeme ve korkaklığı beraberinde getirir. Bu da bozguna uğrayıp firar etmenin önünü açar.

5- Müslümanlar, kibirle evlerinden çıkıp yürüyen ve Müslümanları Allah yolundan alıkoyan Mekkeli müşrikler gibi davranmamaları konusunda uyarılmaktadırlar. Bazı Müslümanlara Yüce Allah bir makam veya zenginlik verdiğinde Firavunlaşmakta önce çevresini, sonra da eşini değiştirmekte ve eski dava arkadaşlarını kapısında saatlerce bekletmekten zevk almaktadırlar. Hatta davanın çilesini çeken insanları aşağılamakta ve onların omuzlarına basarak bu yerlere geldiklerini unutmaktadırlar. Haram helal ayrımı yapmadan tüyü bitmemiş yetim hakkını yiyen, mezarlık arsaları üzerine rüşvet ve iltimasla gökdelenler dikenler acaba bunları sırf başkaları da yaptığı için kendilerinde bir hak görerek mi yapıyorlar? Ne zamandan beri güç sahibi olmak hak sahibi olmak haline geldi. Bu anlayış Firavunların, Neronların ve hak hukuk tanımayan tüm zalimlerin anlayışıdır. Ama İslami bir anlayış değildir.

6- Münafıklar ve kalplerinde hastalık bulunanlar zafer ve yenilginin gerçek sebeplerini kavrayamıyorlar. Bakışları onları olayların derinliklerine yöneltmeksizin sadece dış görünüşü görebiliyorlar. İnancın, Allah'a güvenmenin ve O'na dayanmanın derinliklerinde gizli bulunan gücün farkında değildirler. Mü'minlerin, Allah'a inanmayan tüm güçleri, tüm toplulukları küçümsemeleri kendilerine büyük bir güç kazandırıyor. İşte münafıklar bunu anlamıyorlar. Bu yüzden o gün Müslümanların kendi konumlarına kandıklarını, dinlerinin onları şımarttığını, bu yüzden kalabalık müşrik ordusuna karşı çıkmakla kendilerini büyük bir tehlikeye sürüklediklerini sanıyorlardı.

49. DERS

Hadis

Dünya Hayatını İyi Değerlendirmek

١٨٥ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ». (بخاري: ٦٤١٢)

185- İbn Abbas (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**İki nimet var ki, insanların çoğu buna aldanmışlardır (değerini bilmezler). Sağlık ve boş zaman.**" (Tecrid, 2091)

١٨٦ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما - قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - بِمَنْكِبِي فَقَالَ: «كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ». وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ: إِذَا أَمْسَيْتَ فَلا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ، وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلا تَنْتَظِرِ الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ لِمَرَضِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ. (بخاري: ٦٤١٦)

186- İbn Ömer (ra) anlatıyor: Resulullah (sav) omuzları tuttu ve bana: "**Bak! Dünyada yerinden ve yurdundan uzak düşmüş bir garip gibi, gelip giden bir yolcu gibi ol" buyurdu. İbn Ömer diyor ki: "Akşama girdiğinde sakın sabaha yetişeceğim diye bekleme, sabahladığın vakit ise, akşama yetişeceğim diye bekleme. Hastalanmadan önce sağlığının değerini bil, hastalığın için sağlıklıyken zaman ayır. Yaşamından da ölümün için bir zaman ayır.**" (Tecrid, 2092)

١٨٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «لا يَزَالُ قَلْبُ الْكَبِيرِ شَابًّا فِي اثْنَتَيْنِ: فِي حُبِّ الدُّنْيَا وَطُولِ الأَمَلِ». (بخاري: ٦٤٢٠)

187- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor ve diyor ki, Peygamber'den şöyle buyurduğunu işittim: "**Yaşı ilerlemiş olan bir kimsenin iki konuda gönlü hep genç kalır. Bunlardan biri dünyaya olan sevgi ve bağlılığı, diğeri tul-i emel (uzun emeller peşinde olması, uzun bir ömür yaşama) arzusudur.**" (Tecrid, 2096)

١٨٨ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما - يَقُولُ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «لَوْ كَانَ لِابْنِ آدَمَ وَادِيَانِ مِنْ مَالٍ لابْتَغَى ثَالِثًا، وَلا يَمْلأُ جَوْفَ ابْنِ آدَمَ إِلَّا التُّرَابُ، وَيَتُوبُ اللهُ عَلَى مَنْ تَابَ». (بخاري: ٦٤٣٦)

188- İbn Abbas (ra) rivâyet ederek diyor ki, Peygamnber (sav)'in şöyle dediğini işittim: **"Âdemoğlunun iki vadi dolusu mal varlığı olsa, mutlaka bir üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun karnının topraktan başkası doyurmaz. Ancak bu hırsa rağmen yaptıklarından pişmanlık duyup tevbe eden bir kimsenin de tevbesini Allah kabul eder."** (Tecrid, 2100)

١٨٩ - عَنْ عَبْدِ اللهِ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «أَيُّكُمْ مَالُ وَارِثِهِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ»؟ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، مَا مِنَّا أَحَدٌ إِلَّا مَالُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ، قَالَ: «فَإِنَّ مَالَهُ مَا قَدَّمَ، وَمَالُ وَارِثِهِ مَا أَخَّرَ». (بخاري: ٦٤٤٢)

189- Abdullah b. Mesud (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**Hanginizin mirasçısının malı kendi malından kendisi için daha sevimli ve değerli olabilir?" Bu soru üzerine sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! İçimizden kendi malı başkasının malından daha sevimli olmayanı yoktur. Bizim malımız bize göre daha değerlidir" dediler. Resûlullah (sav): "Doğrusu kişini asıl malı kendisi adına hayır olarak önceden gönderdiği, Allah yolunda harcadıklarıdır. Oysa varislerinin malı ise ölümünden sonra mirasçılarına bıraktığıdır.**" (Tecrid, 2101)

١٩٠ - عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ - رضي الله عنه - عَنْ رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنُ لَهُ الْجَنَّةَ». (بخاري: ٦٤٧٤)

190- Sehl b. Sa'd (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**Kim bana iki çene arasındaki (dil) ile iki bacak arasındaki (cinsel organ) konusunda garanti verirse, ben de ona cennet garantisini veririm.**" (Tecrid, 2107)

١٩١ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنْ رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فُضِّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ». (بخاري: ٦٤٩٠)

191- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu**: "Herhangi biriniz mal ve yaratılış bakımından kendisinden daha üstün olan birine baktığında hemen bir de kendisinden daha aşağılarda olan birine baksın (da ibret alsın) .**" (Tecrid, 2112)

Dersler ve İbretler:

1- İnsanın sahip olupda değerini yeterince bilemediği iki nimet sağlık ve boş zamandır. Her ikisi de gidince bir daha telafi etme şansı yoktur. Bunun için sağlığımız bozulmadan, her hangi bir hastalığa yakalanmadan onu korumaya çalışmalı ve bu sağlıklı bünyeyle bizlere bahşeden Yüce Rabbimize daha fazla taat ve kullukta bulumalıyız. İnsan sağlığını kaybedince istese de birçok ibadetleri yapmaya sağlığı müsaade etmez.

2- İnsanın arkada bıraktıkları amel defterine konmayacacaktır. Bilakis hayatında iken Allah yolunda harcadıkları yarın kıyamet gününde kişinin terazisine konacaktır. Bunun için kişi hayatta iken kendisini kurtaracak hayır ve hasenatı bizzat kendi ellerliyle yapmalıdır.

3- İnsan fıtrat olarak mala, servete karşı tamahkârdır. Ancak nefsini terbiye eden, İslam cemaatine katılan, teşkilatlı bir şekilde batılla mücadelede malıyla ve canıyla yerini alan dava erleri müstesnadır.

4- Yaş ilerledikçe işler de bir hayli artar. Yaşın büyümesi sorumlulukların büyümesini de beraberinde getirir. Sorumluluğun daha hafif olduğu gençlikte zamanı boşa harcamamalı, kendi geleceğimiz ve ümmetin geleceği için koşuşturmamız lazımdır.

49. DERS

Davet Fıkhı

Zafere Ulaşacak Taifenin Özellikleri

Sağlıklı ve sağlam temeller üzerine kurulması gereken bir cemaat, öncelikle Ehli Sünnet ve'l Cemaat temelleri üzerinde kurulmalıdır. Sahih hadisler çerçevesinde Müslümanları zafere götürecek taifenin özelliklerini şöylece sıralayabiliriz:

Bu Taife Hak Üzere Olacaktır

Bu ümmetten, bu özelliğe sahip bir grup rabbani olan metoda ve yola dayanarak hareket edeceklerdir. Zira bu yolun dışında kalanlar batıl yollara sapanlardır. Bu yol, "Kurtuluşa Eren Fırka" anlamında, "Fırkayı Naciye" dir. Bu yol diğer bir adıyla Ehli Sünnet ve'l Cemaat'tir. Çünkü bu yolda olanlar, Resûlullah ile ashabının üzerinde gittikleri yol üzeredirler. Bu da ancak şer'i delillerle desteklenen sahih ve sağlıklı bir bilgiye sahip olmakla kazanılır.

Hak konusunda zafer elde edecek olan bu cemaatin hakka bağlı kalmaları ve ona tabi olmaları konusunda, öteki Müslümanlara göre farklılıkları vardır. Bu nedenle kendilerin söz edilmeye ve yardım edilmeye hak kazanmışlardır. Çünkü birçokları haktan yan çizerlerken, onlar haktan yana kâmil manada buna bağlıdırlar. Bu cemaatin en belirgin ve seçkin özelliklerinden bir kısmını şöylece verebiliriz:

1- İnançta istikamet üzeredirler. Hz. Peygamber (sav) ile ashabının bağlı oldukları esaslara bağlı kalırlar. Bidatlerden, heva ve hevesten uzaktırlar. Çünkü onlar sünnet ehlidirler. Çünkü bunların sünnet dışında kendilerine isim olarak benimsedikleri bir adları da yoktur, olmamalıdır. Onlar bidat ehliyle heva ehlinin isimlerinden olan ne Cehmi, ne Mutezili'dirler, ne de bir başka ekoldendirler. O isimlerden hiçbiriyle anılmak istemezler.[1]

[1] Şatıbi, El-İtisam, 1/58; İbni Abdulberr, El-İntika fi Fezaili Eimmeti's Selaseti'l Fukahai, s. 35

2- Görünürde olsun, olmasın onlar her türlü hareket ve davranışlarda Hz. Peygamber (sav)'den ve ashabından bize miras olarak kalan metot üzeredirler. Bunlar, fasıklardan, şüphecilerden, haram olan şehvetlerden ve bunlara giden yollardan uzak olan kimselerdir.

3- Can ve mallarıyla cihad yolunda istikamet üzeredirler. İyiliği emrederler, kötülükten de menederler.

4- Maddi ve manevi başarının elde edilmesi, yardımın sağlanması için dürüstçe çalışırlar. Müminleri Allah'ın yardımına sebep olacak hususlarda hazırlarlar. Kuşkusuz, müminlerin istikamet üzere hareket etmeleri hâlinde Allah yardımını ve zaferi kendilerine ihsan eder. Evet, bir yönüyle istikamet üzere olmalarında daim olmaları gerekirken, bir başka yönüyle de zaferi kazanma ve Allah'ın yardımına erebilmek için bunun sebeplerine sarılmak da gerekecektir. Aslında bu sebeplere sarılmak, şeraitte istikamet üzere olmak için gayret göstermektir. Çünkü şeriat bize, sebeplere sarılmamızı emrederken, olanaklı olan maddi vesileleri de yine Allah'ın izniyle devreye sokmayı emretmektedir.

Bu Taife, Allah'ın Emrine Göre Hareket Eder

Bu taife gerçekten Allah'ın emri gereği hareket eder. Bu nedenle de adları "Zafere eren, yardım gören taife" diye birçok hadislerde zikredilmiş ve onların Allah'ın emri doğrultusuna hareket edecekleri belirtilmiştir. Yani:

1- Bu taifenin öteki insanlardan farkı, Allah'a, Allah'ın dinine, hükümlerine, şeriatına, peygamberinin sünnetine davet görevini üstlenen kimseler olmasındandır. Yine bu kesim her vesileyle halk arasında mümkün olan her meşru yoldan sünneti yayma görevini gereğince yerine getirirler. Sünnet etrafında oluşan şüpheleri önlemeye, sünneti savunmaya çalışırlar. İmkân buldukça da halkı bu davaya yönlendirirler. Kâfirlerden, mürtetlerden, münafıklardan ve cahillerden buna karşı çıkanlarla da mücadele ederler.

2- Yine bu taife ma'urufun egemen olması için iyilikleri emretme ve kötülüklerden menetme görevini de gereğince yerine getirmeye gayret ederler. Müslümanlar arasında meydana gelen her türlü bozulmalara, yanlışlara karşı dururlar. Bu yanlış ne türden olursa olsun, ister siyasi, ister sosyal, ister ekonomik, ister bilimsel ve isterse itikadi bağlamda olsun, gördükleri her yanlışın karşısına dikilirler. Çünkü onlar "aklı başında kimseler olup" halkı yeryüzünde bozgunculuk yapmaktan meneden kimselerdir.

"Sizden önceki nesillerden aklı başında kimseler, insanları yeryüzünde bozgunculuk yapmaktan alıkoysalardı ya! Ancak içlerinden kendilerini kurtardığımız

pek az kimse bunu yapmıştı. Zulmedenler ise içinde şımartıldıkları refahın ardına düştüler ve günahkâr kimseler oldular." (Hud, 116)

Bu Taife, Allah Yolunda Cihad ve Savaşma Görevlerini Yapar

Nitekim onların bu özellikleri hadislerde şu ifadelerle tanımlanmaktadırlar: "Onlar hak üzere savaşırlar"[2] ya da "Onlar Allah'ın emri üzere savaşırlar."[3]

Buradan anlaşılan o ki, bu özellikte olanlar sadece cihaddan söz etmekle, onu açıklamakla, en güzel bir şekilde davet yapmakla, iyilikleri emretme ve kötülüklerden menetme hizmetlerini Müslümanlar arasında görmekle yetinmezler. Ayrıca Allah yolunda, şer'i manada cihad görevini de yerine getirirler, kâfirlerden, münafıklardan ve daha birçok kesimlerden oluşan Allah düşmanlarına karşı her alanda savaşırlar.

Burada belirtilmek istenen şey, cihadın sürekliliğidir, hiçbir zaman kesilmeyeceğidir. Aksine, ümmet arasından da bu görevi sürekli devam ettirecek ve üstlenecek olan, Allah yolunda, Allah'ın düşmanlarıyla cihad eden ve Allah'ın yardımına mazhar olan bir taife olacaktır ki, buna hadislerde "Taifeyi mansura" denmektedir.

Ancak bu durum, hiçbir zaman bazı yerlerde var olup ortaya çıkmış olmaları, kimi zaman da bazı yerlerde ve zamanlarda cihadın terk edilmiş olması gerçeğiyle çelişmez. Nitekim Hz. Peygamber (sav) de bu gerçeği haber vermiş ve böyle bir duruma düşmemek için bizi uyarmıştır.

İbni Ömer'den rivayete göre, diyor ki Peygamber (sav)'den şöyle buyurduklarını dinledim:

"İne alışverişi yaptığınız ve sığırların kuyruğuna tutunduğunuz ve cihadı terk ettiğiniz zaman, Allah, sizi öyle bir zillete duçar kılar ki, siz tekrar dininize dönene dek bu zilletten kurtulamazsınız."[4]

Ümmet Allah yolunda cihadı bırakmıştır. Ebedî kalacakmış gibi toprağa sarılmış durumdadır. Dünyayı ilgilendiren tarım ve benzeri işlerle uğraşır hâle gelmiştir. Bu sebeple de, asıl gönderildiği amacı unutmuştur. Oysaki Allah yolunda cihad etmek ve Allah düşmanlarıyla savaşmak için gönderilmiştir. Bu nedenle Allah kendilerini zillete ve aşağılanmaya duçar bırakmıştır.

---

2 Ebu Davud, Cihad, 2484

3 Müslim, İmara, 176

4 Ebu Davud, Buyu, 3462. İyne: Sözlük manası veresiye satmak demektir. Bir fıkhi terim olarak iyne, "Bir kimseden süresi belirlenmiş bir vadeyle belirlenen bir fiyat üzerinden bir mal satın alıp, sonra aynı malı aynı anda aldığından daha düşük bir fiyatla satmaktır."

İşte böyle bir dönemde "Taifeyi Mansura" denilen cemaatin önemi ortaya çıkmaktadır ve bunlara görev düşmektedir. Bu nedenle her iki yönden de cihad etmeleri gerekiyor. Hem Allah davet yönüyle ve hem Resûlüne davet yönüyle cihadı sürdürmeleri gerekmektedir. Sünneti yayacaklar, bidatlerle savaşacaklardır.

Hz. Peygamber (sav) zamanında başlayan cihad, dünyanın sonuna dek hep sürecektir. Yani kıyamet kopmazdan az öncesine kadar cihad devamlıdır. Allah'ın kendilerine bu bayrağı taşıma şerefini ihsan ettiği nesil de, biri ötekine bu bayrağı devretmek suretiyle bu da kuşaktan kuşağa hep böylece sürecektir. İşte bu taife, Allah'ın davasını egemen kılmak için, Allah'ın yardımına mazhar olan taifedir.[5]

[5] Sıfatu'l Ğureba, s. 181-182

49. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Donatma-3
Tevekkül, Rıza ve Zühd

1- Tevekkül

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

"Allah tevekkül edenleri sever." (Âl-i İmrân, 159)

İbn Mes'ûd (ra)'un rivâyet ettiğine göre Resulullah (sav) buyurmuştur ki:

رَأَيْتُ الْأُمَمَ فِي الْمَوْسِمِ، فَرَأَيْتُ أُمَّتِي قَدْ مَلَؤُوا السَّهْلَ وَالْجَبَلَ، فَأَعْجَبَتْنِي كَثْرَتُهُمْ وَهَيْئَتُهُمْ، فَقِيلَ لِي: أَرَضِيتَ؟ قُلْتُ: نَعَمْ. قِيلَ: وَمَعَ هَؤُلَآءِ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ. قِيلَ: مَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: اَلَّذِينَ لَا يَكْتَوُونَ وَلَا يَتَطَيَّرُونَ وَلَا يَسْتَرْقُونَ، وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ. فَقَامَ عُكَّاشَةُ وَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أُدْعُ للَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَللَّهُمَّ اجْعَلْهُ مِنْهُمْ. فَقَامَ آخَرُ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

"Bütün ümmetleri hac mevsiminde bir arada gördüm. Ümmetimin ise dağları-ovaları doldurduğunu gördüm. Çoklukları ve görünüşleri hoşuma gitti. Bana, 'Razı oldun mu?' diye soruldu. 'Evet' dedim. Bana yine, 'Yetmiş bin kişi daha hesaba çekilmeksizin cennete girecek' denildi. Sahâbîler, 'Onlar kimlerdir, yâ Resûlellah?'

diye sordular. Peygamberimiz, 'Büyüklenmeyenler, falcılıktan uzak duranlar, hırsızlık etmeyenler ve Rablerine güvenenlerdir' diye cevap verdi. Bu arada Ukkâşe (ra) ayağa kalkıp: 'Ey Allah'ın Resûlü! Allah'a dua et de beni de onlardan kılsın' dedi. Resulullah (sav) de: 'Allah'ım! Ukkâşe'yi onlardan kıl' diye dua etti. Bunun üzerine bir başka sahâbî: 'Ey Allah'ın Resûlü! Allah'a dua et de beni de onlardan kılsın' dedi. Ancak Peygamberimiz, 'Bu hususta Ukkâşe, senden önce davrandı' buyurdu." (*Buhârî ve Müslim)*

لَوْ أَنَّكُمْ تَتَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ، لَرَزَقَكُمْ كَمَا يُرْزَقُ الطَّيْرَ، تَغْدُو خِماصًا وَتَرُوحُ بِطَانًا.

"Allah'a hakkıyla tevekkül etseniz, sabah yuvasından aç çıkıp akşam karnı tok dönen kuşu rızıklandırdığı gibi Allah (c.c.)sizi de rızıklandırırdı." (Taberânî, *el-Mu'cemü's-Sağîr)*

مَنِ انْقَطَعَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ كَفَاهُ اللَّهُ تَعَالَى كُلَّ مَؤُنَةٍ، وَرَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ، وَمَنِ انْقَطَعَ إِلَى الدُّنْيَا وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهَا.

"Kim yalnız Allah'a güvenirse, Allah her sıkıntısında ona yeter; beklemediği yerden onu rızıklandırır. Kim de yalnız dünyaya güvenirse Allah Teâlâ onu dünyaya muhtaç kılar." *(Beyhakî, Şuabü'l-İmân)*

Rivâyet olunduğuna göre Resulullah (sav) geçim sıkıntısı çekince ailesine, "*Haydi namaza kalkın. Yüce Rabbim bana böyle emretti.*" Buyurur ardından da şu âyet-i kerimeyi okurdu:

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

"Ev halkına namazı emret ve kendin de ona sabırla devam et. Biz senden rızık istemiyoruz. Güzel sonuç takva sahipleri içindir." (Tâhâ, 132)

Rivâyet edildiğine göre İbrahim (as) mancınıkla ateşe atıldığında, Cebrâil (a.s.) ona, "Bir ihtiyacın var mı?" diye sorar. "Sana ihtiyacım yok" deyip, **"*Allah bana yeter, o ne güzel vekildir*"** (Al-i İmran, 172) mealindeki âyeti okumuştur.

2- Rıza

Rızanın fazîleti konusunda Allah Teâlâ buyuruyor ki:

"**Allah onlardan, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır."** (Beyyine, 8)

"**İyiliğin karşılığı iyilikten başka bir şey olabilir mi?"** (Rahman, 60)

İhsanın (iyiliğin) sonu, Allah'ın kulundan razı olmasıdır. Bu da kulun Allah'tan razı olmasının karşılığıdır. Allah (cc) şöyle buyurmaktadır:

"Allah, inanan erkeklere ve kadınlara altlarından ırmaklar akan ve içinde ebediyen kalacakları cennetler, bir de Adn cennetlerinde bulunan pek hoş meskenler vaad etmiştir. Allah'tan pek az bir rıza ise daha büyüktür. Ancak bu pek büyük kurtuluşun ta kendisidir" (Tevbe, 72)

Bu âyetten anlaşıldığına göre Allah Teâlâ, "rıza" makamını "Adn" cennetinden üstün tutmuştur.

Resulullah (sav) ashâbından bir topluluğa:

"*Sizler kimlersiniz?*" diye sorar. Onlar, "Biz mü'minleriz" diye cevap verince onlara, "*İmanınızın belirtisi nedir?*",sorar, "Belalara sabreder, rahatlığa karşı şükreder, kazanın tecellisine ise razı oluruz" diye cevap verirler. Bunun üzerine Resulullah (sav) onlara, "*Kabe'nin Rabbine yemin ederek söylüyorum ki, sizler gerçek mü'minlersiniz*." (Ahmed b. Hanbel, 9/211) buyurur.

Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

طُوبَى لِمَنْ هُدِيَ لِلإِسْلَامِ، وَكَانَ رِزْقُهُ كَفَافًا، وَرَضِيَ بِهِ.

"İslâm ile hidâyet bulmuş, rızkı kendisine yetecek kadar olup buna razı olana ne mutlu..!" buyurmuştur. (Ahmed b. Hanbel, 4/25)

Bu hususta bazı hadis-i şerifler de şöyledir: "

مَنْ رَضِيَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى بِالْقَلِيلِ مِنَ الرِّزْقِ، رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ بِالْقَلِيلِ مِنَ الْعَمَلِ.

"Kim Allah Teâlâ'nın kendisine verdiği az rızka razı olursa, Allah Teâlâ da onun az amelinden razı olur*." (Beyhakî)*

إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ تَعَالَى عَبْدًا ابْتَلَاهُ، فَإِنْ صَبَرَ اجْتَبَاهُ، فَإِنْ رَضِيَ اصْطَفَاهُ

"Allah Teâlâ bir kulu sevince, ona bela verir ve eğer kul sabrederse onu sever. Bu belaya razı olursa onu seçkin kullarından kılar." (Ahmed b. Hanbel, 5/533)

3- Zühd

Zühd, dünyaya ve maddî menfaate değer vermemek, çıkarcı, menfaatperest ve bencil olmamak, kalpte dünya ve çıkar kaygısı taşımamak, kanaatkâr olmak demektir. "Elde olan dünyalığa sevinmemek, elden çıkana üzülmemek ve elde bulunmayan şeyin gönülde de bulunmamasıdır.

Zühd, dünyayı tamamen terk edip çalışmayı bırakmak, dünya nimetlerine sırt çevirip, kuru ekmek yiyerek aba giymek değil, lezzet verici şeyleri azaltmak, onların esiri olmamaktır.

Allah (c.c) kullarının yararlanması için çeşit çeşit nimetler yaratmış, dünyayı güzellik ve lezzetlerle donatmıştır. Bunlardan yararlanmak herkes için olduğu gibi Müslüman için de tabiî bir haktır. Ancak, Müslümanın dikkat etmesi gereken husus, dünya nimetleri ve zevklerinden istifade etmek için, meşru olmayan yollara sapmamak, israf etmemek ve haramlara dalmamaktır. Müslüman meşru sınırlar içerisinde dünya nimetlerinden istifade ederken âhireti hiç bir zaman unutmamalı, asıl zevk ve nimetlerin orada olduğunu bilmelidir.

50. DERS

Tefsir

Düşmana Karşı Hazırlık Yapın

(Enfal Sûresi, Âyet: 60-66)

وَاَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهٖ عَدُوَّ اللّٰهِ وَعَدُوَّكُمْ وَاٰخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ ۚ لَا تَعْلَمُونَهُمْ ۚ اَللّٰهُ يَعْلَمُهُمْ ۭ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ يُوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾ وَاِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ۭ اِنَّهٗ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦١﴾ وَاِنْ يُرِيدُوٓا اَنْ يَخْدَعُوكَ فَاِنَّ حَسْبَكَ اللّٰهُ ۭ هُوَ الَّذِي اَيَّدَكَ بِنَصْرِهٖ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ۙ ﴿٦٢﴾ وَاَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ ۭ لَوْ اَنْفَقْتَ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا مَّآ اَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ اَلَّفَ بَيْنَهُمْ ۭ اِنَّهٗ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ ۭ حَسْبُكَ اللّٰهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ ۭ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ ۭ اِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ عِشْرُونَ صٰبِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ ۚ وَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ مِّائَةٌ يَّغْلِبُوٓا اَلْفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾ اَلْـٰٔنَ خَفَّفَ اللّٰهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ اَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا ۭ فَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ مِّائَةٌ صَابِرَةٌ يَّغْلِبُوا مِائَتَيْنِ ۚ وَاِنْ يَّكُنْ مِّنْكُمْ اَلْفٌ يَّغْلِبُوٓا اَلْفَيْنِ بِاِذْنِ اللّٰهِ ۭ وَاللّٰهُ مَعَ الصّٰبِرِينَ ﴿٦٦﴾

60- Siz de onlara karşı, gücünüzün yettiği kadar kuvvet ve bağlanıp beslenen atlar hazırlayın ki, bununla Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanınızı ve bundan başka sizlerin bilmeyip de Allah'ın bildiklerini korkutasınız. Allah yolunda ne harcarsanız, size tamamen ödenir ve siz asla haksızlığa uğratılmazsınız.

Allah Teâlâ müminlere, her çağa uygun savaş araçlarını hazırlamalarını, en üst düzeyde savaşa hazır bir ordu bulundurmalarını emrediyor. Çünkü ordu, ümmetin zırhı ve kuvvetli bir kalesidir. Bu da güç, imkân ve kudret oranında olacak

bir şeydir. Her çağın savaşına uygun hazırlık olmadan, barış korunmaz. Örf, adet ve akıl açısından barışı korumak, ancak yeni savaş vasıtalarıyla mümkündür.

Cihada hazırlanmak, malsız olmayacağı için, Kur'an'da o yolda harcamada bulunmaya teşvik ediyor. Yüce Allah cihad için harcanan az veya çok her şeyin mükâfatı, sahibine hiçbir noksanlık yapılmadan en mükemmel şekilde verileceğini bildiriyor. Ebû Davud'un rivayet ettiği hadisi şerifte, Allah yolunda harcanan bir dirhemin sevabının yedi yüz kata kadar artırılacağı ifade olunmuştur.

61- Eğer barışa yanaşırlarsa, sen de yanaş. Ve Allah'a güvenip dayan. Çünkü her şeyi hakkıyla işiten ve kemaliyle bilen bizzat O'dur.

Tam savaş hazırlığı yapılıp cihada çıkılacağı sırada, düşman barışa yönelir, bunu savaşa tercih ederse, devlet başkanının görüşüne göre, sulh kabul edilir. Bu, barışın savaşa tercih edileceği ve ondan üstün tutulacağı konusunda açık bir delildir. Savaşa, ancak çok zorunlu haller ve zorlayıcı sebepler altında başvurulur.

İbni Abbas (ra) ve bir grup tabiinden nakledildiğine göre bu ayet, Tevbe süresindeki: *"Kendilerine kitab verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Resulünün haram kıldığını haram saymayan ve hak dini din olarak kabul etmeyen kimselerle, hakir ve zelil olarak kendi elleriyle cizye verinceye dek savaşın*" (Tevbe, 29) ayetiyle nesh olunmuştur.

İbni Kesir şöyle der: Tevbe süresindeki ayette, yeterince güç hazır olduğunda düşmanla savaş emri vardır. Düşman çok olduğu zaman ise, ayetin işaret ettiği ve Peygamber (sav)'in de, Hudeybiye Günü yaptığı gibi, onlarla barış yapmak caizdir. Bunda hiçbir çelişki, nesih ve tahsis yoktur.

62- Eğer seni aldatmak isterlerse, muhakkak ki Allah sana kâfidir. O, seni yardımıyla ve müminlerle destekleyendir.

Onların hile ve tuzağından korkma. Çünkü Allah, seni ve müminleri yardımıyla destekledi, onları sana iman ve itaatta, sana yardım ve destekte tek bir topluluk haline getirdi.

63- Ve onların gönüllerine sevgi verip birleştirendir. Sen yeryüzünde olan her şeyi toptan harcamış olsan, yine onların gönüllerini birleştiremezdin. Fakat Allah aralarını bulup kaynaştırdı. Çünkü O, mutlak galiptir, hüküm ve hikmet sahibidir.

Allahü Teâlâ cahiliye dönemindeki uzun süren çekişme ve savaşlar sonrası meydana gelen düşmanlık ve kinden sonra Medine'nin yerlileri Evs ve Hazrec

arasını ve Ensar'la Muhacirler arasını birbirine ısındırmış, sana yardım etme hususunda birbiriyle yardımlaşan tek bir ümmet haline getirmiş, aralarındaki ihtilafları iman nuruyla gidermişti. Dünyadaki tüm malları harcasaydın onların kalplerini birleştirmeye, fikir birliği etmelerine gücün yetmezdi. Fakat Allah, onları imana hidayet buyurmakla, doğru yolda birleştirmekle, bir düzeye getirdi, onları kudret ve hikmetiyle birleştirdi.

64- Ey peygamber! Sana da, müminlerden sana uyanlara da Allah yeter.

Onların yaptıklarından dolayı seni üzen durumlarda Allah sana yeter. Düşmanına karşı müminlerin sayısı az, onların sayısı çok da olsa, Allah senin ve sana tabi olanların, sana inanan müminlerin yardımcısı ve destekleyicisidir.

65- Ey peygamber! Müminleri savaşa teşvik et. Eğer içinizde sabırlı yirmi (kişi) bulunursa, onlar iki yüze galip gelirler. Eğer sizden yüz (kişi) olursa, kâfirlerden binini mağlup eder. Çünkü onlar anlamaz bir topluluktur.

Allah sana ve müminlere, yardımıyla yeterli olsa da, bu, savaş için gerekli harp teçhizatına sahip olmayı ve askerlerin eğitimini ihmal etmeyi gerektirmez. Allah'a güvenmenin yanında, müminleri de savaşa teşvik etmen de gerekir. Şüphesiz Allahü Teâlâ, cihad yolunda nefislerini ve mallarını harcamak şartıyla, sana yeter. Ayette sabrederlerse, müminler topluluğunun, kendilerinin on katı kâfire, Allah'ın yardımı ve desteğiyle üstün geleceklerine ilişkin bir sözü ve müjdesi vardır.

Yani, sizden sabreden, mevkilerinde sebat eden yirmi kişi olursa, iman, sabır ve anlayışlarıyla bu üç haslet bulunmayan ikiyüz kâfire üstün gelir.

66- Şimdi Allah, zaafınız olduğunu bildiğinden, sizden (yükü) hafifletti. O halde eğer sizden sabırlı yüz olursa iki yüzü yenerler, eğer sizden bin olursa Allah'ın izniyle iki bine galip gelirler. Allah, sabredenlerle beraberdir.

Bir Müslümanın on kâfire karşı durması, müslümanların az olduğu ilk zamandaydı. Kendilerinden azimetle amel etmeleri istendi. Müslümanlar çoğaldıktan sonra ise, ruhsatla ve kolaylık olan şeylerle amel etmeleri istendi. Yani Allah bir Müslümana, on kâfire karşı koymasını, onlara karşı sebat etmesini emrettiği, bu da onlara ağır geldiği zaman, bu mükellefiyeti en aşağı dereceye indirerek hafifletti. Bir kişinin iki kişiye karşı koymasını emretti. Eğer sizden sabreden yüz kişi olursa, iki yüz kişiye üstün gelir. Bin sabreden kişi olursa, Allah'ın izni ve kudretiyle ikibin kişiye üstün gelir. Allah daima yardımı, desteği ve korumasıyla sabredenlerin yanındadır.

Dersler ve İbretler:

1- Düşman aniden saldırdığında, hiç bir gerileme olmaksızın hemen askeri harekâta girişebilmek için her an düzenli bir ordu ve gerekli teçhizatlar hazır bulundurulmalıdır. Bu önlemler alınmalıdır ki, yarı eğitilmiş teçhizatsız insanlarla ağır kayıplar yaşanmasın.

2- Bu hazırlık askeri açıdan harp meydanları için yapıldığı gibi, fikri, siyasi ve ekonomik açılardan da yapılmak zorundadır. Bir hareket eğer fertlerini eğitmez, çeşitli propaganda araçları kullanılarak bir araya toplanmış insanlarla işler yürütülmeye çalışılırsa sürekli kargaşa ve dağılmalar yaşanır. Böyle bir hareket bazen zafere gidiyormuş gibi görünse de bu aldatıcıdır. Esbaba tevessül etmeden, şartlar yerine getirilmeden, ilahi yerdım alınmadan zafere ulaşılamaz.

3- Zafere ulaşmanın en önemli sebeplerinden birinin birleşmek ve söz birliği etmek olduğunu bu ayetler çok açık olarak göstermektedir. Söz birliği de ancak aynı eğitimi almış, aynı kaynaktan beslenmiş fikir birliği olan insanlar arasında olur.

4- "Allah sabredenlerle beraberdir" hükmü, zafer ve galibiyetin gerçekleşmesi için sadece imana dayanmamak gerektiğini, imanla beraber sabır, sebat, maddî ve manevî hazırlık, işlerin hakikatlerini ve cihadın maksatlarını bilmek gibi bir takım özelliklerinde bulunması gerektiğini ifade etmektedir.

5- Birlik ve kardeşlik anlayışı ancak islamla yerleşir. Daha önceden aralarında yüzyıllardan beri süregelen düşmanlıklar bulunan çeşitli Arap kabilelerinin gönüllerini birbirine bağlayan ve güçlü bir topluluk oluşturacak şekide onları kaynaştıran İslam'dı. Yüce Allah burada bu lütuf ve nimetleri hatırlatmaktadır. Özellikle Medineli Evs ve Hazreç kabileleri birbirlerine düşmandılar ve kanlı Bu'as savaşı, bundan sadece iki yıl önce meydana gelmişti. Bu tür düşmanlıkların, Hz. Peygamber'in (sav) yaşadığı dönemde İslam toplumunun şahit olduğu birlik ve beraberliğe dönüşmesi gerçekten büyük bir mucizedir. Böyle bir şeyin hiç bir insan gücü ve kaynağıyla başarılamayacağı meydandadır. Çünkü ne başarılmışsa O'nun lütfu ile başarılmıştır ve ne başarılacaksa, yine O'nun lütfu ile başarılacaktır. Bu gün de emperyalist devletlerin Türk-Kürt çatışması çıkarmak için çok çaba harcadığı bir ırkçılık ve inkârcılık sorunuyla Müslüman halkımız karşı karşıya bırakılmıştır. Ortada bir sorun vardır ama bu sorun İslam kardeşliği bağlamında ele alınmadığı için çözülememekte ve giderek yara daha da derinleşmektedir. Bundan çıkış yolu herkse İsamın tanıdığı hakları sonuna kadar vermek ve ırkçılık peşinde koşan insanların peşine takılmamaktır.

50. DERS

Hadis

Kur'an ve Sünnete Bağlılık

١٩٢ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى». قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، وَمَنْ يَأْبَى؟ قَالَ: «مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ أَبَى». (بخاري: ٧٢٨٠)

192- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav): **"Bütün ümmetim cennette girecektir ancak imtina edenler (istemeyenler) hariç." Buyurdu. Sahabeler: "Ey Allah'ın Resulü kim imtina eder ki?" demeleri üzerine Resûlullah (sav): "Bana itaat eden cennete girecektir. Bana karşı gelen de, imtina edendir." buyurdu.** (Tecrid, 2212)

١٩٣ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَأْخُذَ أُمَّتِي بِأَخْذِ الْقُرُونِ قَبْلَهَا شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا بِذِرَاعٍ». فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ، كَفَارِسَ وَالرُّومِ؟ فَقَالَ: «وَمَنِ النَّاسُ إِلَّا أُولَئِكَ». (بخاري: ٧٣١٩)

193- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) şöyle buyurdu: "**Benim ümmetim, kendisinden evvelki ümmetlerin yolunu karış karış, arşın arşın alıp tâkib etmedikçe kıyamet kopmaz."**

Sahabîler tarafından:

-Ya Rasulullah, (yollarına gidilen) Fars ve Rum gibi milletler midir? diye sordular.

Rasulullah da:

"Onlardan başka insanlardan kim var?" diye cevap verdi.

Rüya

١٩٤ - عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ - رضي الله عنه -: أَنَّ رَسُولَ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «الرُّؤْيَا الْحَسَنَةُ مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ». (بخاري: ٦٩٨٣)

194- Enes b. Malik (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav) buyurdu: "**Kadın veya erkek salih olan bir kimsenin görmüş olduğu güzel rüya peygamberliğin kırk altı bölümünden bir bölümdür.**" (Tecrid, 2076)

١٩٥ - عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ - رضي الله عنه -: أَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «إِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ رُؤْيَا يُحِبُّهَا فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ اللهِ فَلْيَحْمَدِ اللهَ عَلَيْهَا وَلْيُحَدِّثْ بِهَا، وَإِذَا رَأَى غَيْرَ ذَلِكَ مِمَّا يَكْرَهُ فَإِنَّمَا هِيَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيَسْتَعِذْ مِنْ شَرِّهَا وَلا يَذْكُرْهَا لأَحَدٍ فَإِنَّهَا لا تَضُرُّهُ». (بخاري: ٦٩٨٥)

195- Ebu Said el-Hudri (ra), Peygamber (sav)'i şöyle söylerken işittiğini rivayet etmektedir: "**Birinizin gördüğü, hoşuna giden bir rüya gerçekten Allah tarafından bir ikramdır. Bundan ötürü o kişi Allah'a hamd etsin ve onu başka birisine de anlatsın. Eğer görülen, güzel değil de huzursuzluk verici bir rüya ise, o da şeytanın telkiniyledir. Ondan doğabilecek kötülükten hemen Allah'a sığınsın ve o rüyasını da kimseye söylemesin. Çünkü rüyasını bir başkasına anlatmaması halinde, ona bir zarar vermez.**" (Tecrid, 2177)

١٩٦ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «مَنْ رَآنِي فِي الْمَنَامِ، فَسَيَرَانِي فِي الْيَقَظَةِ، وَلا يَتَمَثَّلُ الشَّيْطَانُ بِي». (بخاري: ٦٩٩٣)

196- Yine Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor ve diyorki Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: "**Beni rüyasında gören kimse, mutlaka o kimse uyanık halde de beni görecektir. Çünkü şeytan benim suretime (şeklime) giremez.**" (Tecrid, 2179)

Dersler ve İbretler:

1- İslam coğrafyası her taraftan uluslar arası şer güç Siyonizmin istilası altındadır. Küresel bir güç haline gelmiş bulunan Siyonizm, tekeline geçirdiği basın yayın kuruluşlarıyla bütün Müslüman halkların özden koparılmaları ve kültürel yozlaşmayla iğdiş edilmeleri için milyarlarca dolar harcamaktadırlar.

2- Bu dış mihrakların tüm İslam topraklarında yaymaya çalıştığı ahlaki yozalaşmaya ek olarak Türkiye'nin gönüllü işbirlikçilerinin çok sinsi çalışmaları sonucu Türkiye diğer islam ülkelerinden ve halklarından farklı olarak çok daha fazla bozulmuş, islamdan daha fazla uzaklaşmıştır.

3- Avrupa Birliği denen ve bize fuhuş ve ahlaksızlıktan başka bir şey kazandırmayan Avrupanın iğrenç hayat anlayışı maalesef adım adım ülkemizde kanunlarla yaygınlaştırılmaktadır. Avrupa istiyor diye zina tamamen serbest bırakılmıştır. Artık en dindar gösterilen şehir ve semtlerde dahi üniversite öğrencileri kız erkek karışık olarak tek bir dairede oturmaktadırlar. Hatta sırf birkaç kuruş fazla kira geliri elde etme hırsıyla sözde mütedeyyin aileler dahi bu ahlaksızlığa ortak olmaktadırlar.

4- Avrupa birlği aşkına domuz yasayla kasaplık hayvan eti statüsü kazanmış ve %99'u Müslüman olan bu ülkede domuz çiftlikleri kurulması için devlet teşviki verilmiştir. Siyonizm babaya evladını boğdurmaktadır.

5- Rahmetli Erbakan Hoca, "Siyonizm öyle bir ustadır ki 'ben mi siyonizme hizmet edeceğim' marşını söylete söylete hizmet ettirir." Demişti. Evet bu gün Avrupa birliğine girmeyi bir medeniyet projesi gören bu zavallılar maalesef Siyonizmin mason ve fermason başbakanlara yaptıramadığı, onlara çıkarttıramadığı yasaları mütedeyyin idarecilere çıkarttıtmışlardır.

6- Bu gün gelinen noktada bütün göstergeler toplumsal çöküşün, ahlaken yok oluşun sinyallerini vermektedirler. İçki ve uyuşturucu tüketimi tavan yapmış, fuhuş bütün mahallelere yayılmış, köşe dönmecilik, haksız kazanç elde etme anlayışı her kesimi sarmış, kapkaç olayları, hırsızlık, yaralama ve adam öldürmeler önü alınamaz bir seviyeye ulaşmıştır.

50. DERS

Davet Fıkhı

Tecdid ve Müceddid
(Yeniden Diriliş ve Yenilenme)

Buradaki tecdid (yenilenme)den kasıt dinin yaşanmayan, uygulatılmayan ve terk ettirilmiş olan hükümlerini, İslam şeriatını yeniden ihya etmek, diriltmektir. Yoksa bu ifade ile kasdedilen dinde düzeltme yapmak, reform yapmak, yenilik yapmak değildir.

İslam toplulukları arasında kötülükler arttıkça, ifsad edici davranışlar yayıldıkça, işin farkında olan taifenin görev ve sorumlulukları da o nisbette artmaktadır. Tecdit görevi, ancak İslam yozlaştırılmaya başlandığı ve hükümleri önemsenmediği dönemde başlar. Çünkü bu durum, artık dinin garip olma dönemidir.

Nitekim Resûlullah (sav), ta kıyamete dek, Allah'ın dinine yardım edecek ve onu egemen kılmakta olan, Allah'ın yardımına mazhar olmuş bir topluluğun her zaman var olacağını vadetmişlerdir. Bu, genel vaadin içerisinde yer alan özel bir vaattir. Bu, Hz. Peygamber'in haber verdiği ve müjdelediği, bu ümmetin dinini, yeniden asli hüviyetine kavuşturacak olanları göndereceği genel ifadesinde yer alan özel bir haber vermedir.

Zira Ebu Hureyre (ra)'tan gelen rivayete göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuşlardır:

"Allah, bu ümmete, her yüz yılın başında, onların dinlerini asli hüviyetine kavuşturacak (müceddid) kimseleri gönderecektir."[1]

[1] Ebu Davud, Melahim, 4291. Bu hadiste, her yüz yılın başında müceddidlerin, dinlerini asli hüviyete kavuşturacak kimselerin" geleceğinden söz edilmektedir. Burada sözü edilen müceddit, "men" edatı, umum olarak değerlendirilmesi kanaatini taşıdığımdan, manayı da öyle verdik. Yani bir değil, birçok müceddidler demektir. Bu, sadece bireye değil, bir gruba, bir cemaate de yorumlanabilir. Ayrıca, yüz yılın başı ifadesinden de, genelde yorumlarda ifade edildiği gibi olduğu kanaatini de yine taşımıyorum. Çünkü bu,

Eğer müceddit, yani veya dini asli hüviyetine kavuşturacak olan kişi, bir fert olacaksa onun da mutlaka Allah'ın yardımına mazhar olan bu taifeden olması gerekir. Eğer bu görev bir taifeye havale edilmişse, zaten bunu ayrıca açıklamaya ve izah etmeye gerek yoktur. Bunda herhangi bir kuşkuya yer yoktur.

Çünkü bu taifenin özellikleri, bu dinin asli hüviyetine kavuşması, yenilenmesi için bu ümmet açısından ihtiyaç duyulan özelliklerdir. İşte bu tecdit yani yenileme veya asli hüviyetine kavuşturma işi, kimi zaman bir tek bireyle olabileceği gibi, kimi zaman bir taife veya grup eliyle olabilir. Ancak bir taife, bir cemaat veya grup eliyle olması daha tercihe değerdir. Nitekim bu, İbni Hacer Askalani'nin de tercihidir.[2]

Oldukça açık olan bir gerçek vardır. O da bu dini yenileyecek, onu asli özelliğine kavuşturacak olan kimse, bir tek birey de olmuş olsa, hiçbir zaman bir eksikliği olmayacak demek değildir, herhangi bir şekilde kendisinden istenen her şeyi de yapabilecek bir güçte olmayabilir. Bu dinin yenilenmesi, bütün yönleriyle asli hüviyetine kavuşması bunun yanında bütün ümmete aittir.

Yine çok açık olan bir gerçek var, o da bunun gibi önemli ve büyük görevler, bir tek kişi tarafından doğrudan tek başına çözülebilecek olan bir görev olmadığıdır. Aksine, bu görev, bir taifeyi, bir cemaati ve bir grubu gerekli kılar. Birlikte hareket eden, aynı davayı dert edinen bir kitleyi ister. İnsanlık hayatının her alanında bilgi ve söz sahibi olabilecek olan bir kitleyi ister. Yoksa falan veya filanların grubu değil. Kitap ve sünnet bağlamında hareket edebilen, Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali ve benzeri zevatın duyarlılıklarına sahip olan, mallarını ve canlarını ortaya koymaktan asla kaçınmayan bir duyarlılığa sahip bir kitle olacaktır.

Bu nedenle bu kitle arasında kimisi cesurdur, bizzat ve fiilen savaşçıdır, savaşa katılır, kimileri fakihtirler, İslam hukuku alanında uzman kişilerdir. Kimileri hadis bilginidirler, kimileri iyilikleri emredip, kötülüklerden menederler. Kimileri de farklı hizmet alanlarında uzman ve söz sahibidirler. Bu vasıftaki insanların

---

şu demektir: Hiçbir gün, bir ay, bir yıl olmasın ki, Allah'ın dinini savunanlar ve onu asli hüviyetine kavuşturmak isteyenler bulunmamış olsun. Kaldı ki her gün, her ay ve her yıl, kendine nispetle geçen 100 noktasından bir yüz yıldır ve aynı zamanda yüz yılın hem başı, hem de sonu manasınadır. Bu nedenle ta kıyamete dek her gün kendisinden önceki yüz yıla nispetle bir yüz yıl içinde yer alır ve buna göre ta kıyamete dek hiçbir zaman bu dini müceddit anlamında savunacaklardan boş kalacak değildir ve bunlar da sayısız müceddidler olacaktır. Zaten kitabımızın yazarı da bu "men" edatı üzerinde durmakta, meseleyi bizim görüşümüze yakın bir anlatımla dile getirmektedir.

[2] İbni Hacer Askalani: Ebul Fadl Ahmed bin Ali bin Muhammed el-Askalani'dir. Hicri 850/miladi 1446 yılında vefat etmiştir. Bak: Zirikli, El-Alam, 1/178-179

hepsinin aynı zamanda bir arada, bir çatı altında bulunup toplanmaları da söz konusu değildir. Çok dağınık vaziyette çok farklı yerlerde ve ülkelerde, dünyanın değişik yerlerinde olabilirler, hatta birbirlerini tanımayabilirler bile. Ama aynı dava için üzerlerine düşen görevi gereğince yaparlar.[3]

Hadislerde ifade edildiği gibi söz konusu taife, bu görevlerini, hakkı hâkim kılmak için mücadelesini kıyamete kadar sürdürecektir.

Bu taifenin tebliğ ve davet görevini yerine getirmeleri, münkerle savaşmaları, düşmanlarla gereken çarpışmayı yapmaları gibi tüm hizmetlerinin açık olmasını gerektirir, bu hizmetlerin gizli ve kapaklı bir yönlerinin bulunmaması icap eder. Hakkın sesini bütün Müslümanlara, hatta tüm insanlara duyurmaları için tebliğ görevinde çok hassastırlar, titizdirler, her fırsatta bunu yerine getirirler.

Bu kitlenin kaynağı kitap ve sünnet olan apaçık hakka itimatları sonsuzdur. İşte bu inanç onları, başkalarının kendilerine tabi olması için davete yönlendirir, kendilerine katılmaları için hizmete sevk eder. Zira hak kesin olarak galebe çalandır, üstün gelendir. Batıl ise zaten yok olmaya mahkûmdur. Bu taife, ilim bakımından ne kadar çok kapasiteli bir bilgiye sahip olursa, vahyi ne oranda geniş manada kavrarlarsa, çağın kültürünü ve konumunu ne nisbette anlayabilirlerse, kendi metotlarını ne ölçüde aktarabilirlerse, bu durumda hüccet ve kanıtları da o oranda üstün olur, karşı konulamaz olur, yolları da o nisbette doğru olur.[4]

Hiç kuşkusuz bütün bunlar, Hz. Muhammed (sav)'in dilinden rabbani olan vaatlerdir. Hiçbir Müslüman, bunların kesinliğinden kuşku duymaz ve gerçekten bunun gerçekleşeceğine inanır. Daha önceden de geçtiği gibi hadisin aslı sabittir ve mütevatirdir. Bu da hüccet ve kanıtlar yoluyla galebe çalmak, üstün gelmek, yenmek manalarına gelir.

Bu durumda Allah'ın yardımına mazhar olacak olan "Taifeyi Mansura" gerek lider ve gerek hedef açısından açıktır, kendini hiçbir zaman gizlemez ve yaptıklarını da açıkça ilan ederek yapar. Din üzerinde açıkça sebat ederler, inandıkları dinî davayı açık olarak savunurlar, onu egemen kılmak için gayret gösterirler. Düşmanlarına karşı da hüccet ve kanıtlarla, davalarını açıklayarak açıkça meydan okurlar. Gerektiğinde yine açıkça ya güç kullanarak veya kılıçla (silahla) meydan okurlar. Çünkü bu taifenin gizli ve saklı bir tarafları yoktur.

[3] Sıfatu'l Ğureba, s. 187
[4] Sıfatu'l Ğureba, s. 192

50. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Donatma-4
Sıdk ve İhlâs

1- Sıdk

Sıdk, bütün mertebelerin kaynağı olan çok yüce bir mertebedir. Mü'min ve münafık, cennetlik ve cehennemlik bununla ayırd edilir. Sıdk, peygamberlik derecesinden sonra ikinci derecedir.

Bütün peygamberlerin de bir sıfatı olan Sıdk, "Dinde, niyet, söz ve amelce doğru olmak" demektir. Bunun için; "dini, bütünüyle kabul edip" ona hiç bir şüphe karıştırmayana "sıddîk" denilmiştir. Tıpkı Hz. Ebû Bekr (ra)'da olduğu gibi. Bu konuda Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Doğruluk insanı hayra irşad eder. Hayırlı işler de Cennet'e kılavuzluk eder. O kimse ki doğruluk onun şi'arıdır, nihayet (bu seciyesiyle) o "sıddîk" vasfına sahib olur. Yalancılık da muhakkak insanı fücura (şerre) sürükler, şer de Cehennem'e götürür. O kimse ki yalancılık onun şi'arıdır, nihayet bu yalancı da Allah'ın divanında kezzab (çok yalancılar) defterine yazılır"(Buhari)

Doğruluğun Mertebeleri:

a)Dilin doğruluğu: Dille söylenip ağızdan çıkan her sözün doğru olup, hakikate aykırı olmaması demektir. Bu, genelde bütün insanların düşündüğü doğruluktur. Doğruluğun bu mertebesi iman ve İslâmın da en belirgin emaresidir. Çünkü İslâm'da, dil ile söylenene kalbin iştirak etmesi gerekli görülmüş, bunların birbirlerinden ayrı düşmeleri ise münafıklık sayılmıştır. Şu halde sadakat imanın, yalan da nifakın semeresi olmaktadır.

b) Kalbin doğruluğu: Dil, kalbe tabi olduğundan insan kalbi ile doğruyu arzu etmedikçe diliyle hakiki manada doğruyu söyleyemez. Bu durumda da insan gerçek anlamda doğru olamaz. Nitekim Kur'an, kalbleri ile dilleri bir olmayanların gerçek manada doğru olmadıklarına işaret eder. Demek ki, kalbde bulunanların, doğru olarak lisan tarafından beyan edilmesi gereklidir.

c) Amelin doğruluğu: Salih amellerin, kalbe mutabık olarak yapılması, ya da zahiri işlerin batınî vasıflara uygun olmasıdır. Zahirin batına uymaması maksatlı olursa buna "riya" denilir ki ihlâsı yok eder ve yapılan işi geçersiz kılar. Kasıtsız olursa o zaman da doğruluğu zail eder. Denilebilir ki ideal manada doğruluk, "dilin, kalbin ve iş (amel)in hak ölçüsü doğrultusunda olmasıdır." *(Altınoluk Der*.)

2- İhlâs

İhlâs, amelleri yalnız Allah için yapmak, sair niyetlerden arındırmaktır. Yani ibadetlere riyayı karıştırmamaktır. Amellerde ihlâs, bedene göre ruh mesâbesindedir. Bu dünyâda insan, ruh ve beden bir arada olduğunda bir anlam ifâde ettiği gibi Amel ve ibâdetler de aynen onun gibi ihlâsla değer kazanır. Yapılan amellerin Allah (cc) rızası için ihlâsla yapılması lazımdır ki kabul buyurulsun. İhlâssız yapılan ibadetlerin amel defterinde yeri yoktur.

Hz. Peygamber (sav) şöyle duâ ederdi: *"**Yâ Rabbi! Beni Sana karşı ihlâslı bir kul yap."*** (*Ebû Dâvud, Vitr, 25)*

Rasûlullah (sav) şöyle buyuruyor:

*"**Şüphesiz riyâ şirktir**." (İbn Mâce, Fiten, 16)*

"Muhakkak ki, sizin için en çok korktuğum şey, küçük şirk, yani riyâdır." *(Tirmizî, no: 1457)*

***"Kim duyulsun diye bir iş yaparsa, Allah onun kıymetsizliğini duyurur. Kim gösteriş olsun diye bir iş yaparsa, Allah da onun gösteriş yapmasını ve değersizliğini ortaya çıkarır**." (Müslim, Zühd, 38)*

"Kimin dünyada iki yüzü varsa, kıyâmet günü, onun ateşten iki dili olacaktır." *(Ebû Dâvud, 4873)*

"Şüphesiz Allah, sadece kendisi için ve kendisinin rızâsı için olmayan bir amelden başkasını kabul etmez." *(Nesâî, Cihad, 24)*

"Allah sizin sûretlerinize ve mallarınıza bakmaz, fakat sizin kalplerinize ve niyetlerinize (amellerinize) bakar." (*Müslim, Birr, 10; İbn Mâce, Zühd, 9)*

"Kimin arzusu âhiret olursa, Allah onun kalbine zenginliğinden koyar ve işlerini derli toplu kılar, artık dünya ona hakîr gelmeye başlar. Kimin hedefi de dünya olursa, Allah iki gözünün arasına (dünyanın) fakirliğini koyar, işlerini de darmadağınık eder. Netice olarak, dünyadan da eline, kendisine takdir edilmiş olandan fazlası geçmez." *(Tirmizî, hadis no: 2467)*

"Üç hususta müslümanın kalbi hiyânet etmez.

1- Allah için ihlâs ile amel yapmak.

2- İslâm devletinin yöneticilerine samimiyetle öğüt vermek.

3- İslâm cemaati ile birlikte olmak.

Bu üç şeyin bulunması, kalbi diğerlerinden korur." *(İbn Mâce, Mukaddime 18; Tirmizî, İlim 7)*

"*İnsanların hepsi helâk olacaktır, âlimler müstesnâ. Âlimler de helâk olacaktır, ilmi ile amel edenler müstesnâ. Amel edenler de helâk olacaktır, ihlâslı olanlar müstesnâ. İhlâslı olanlar da büyük bir tehlike içindedir*" (*Müslim*)

İhlâsa ermenin yolu amalde ısrar ve devamlılıktır. İhlâsın zıddı ise riyâdır. Riyâ, insandaki kendini gösterme ve başkaları tarafından beğenilme duygusunun azdırdığı manevi bir hastalıktır. Bu hastalıktan kurtulmanın yolu Hakk'a ibâdet sırasında yaratıkları hiç görmemek, sünnetlere sarılmaktır.

Cüneyd-i Bağdâdî'ye: "İhlâsı kimden öğrendiniz?" diye sorduklarında şöyle cevap vermiştir: "Mekke-i Mükerreme'de bulunuyordum. Bir berber gördüm. Ona: "Allah rızâsı için benim saçlarımı kısaltıp düzeltebilir misin?" dedim. Berber: "Elbette" dedi. O sırada, mevki sâhibi birini traş etmekte idi. Hemen traşını bırakıp: "Efendi, kalk! Bir kimse Allah için bir şey istedi mi, bütün işler durur, derhal ona bakılır" dedi. Sonra berber koltuğuna beni oturtup traş etti. Ardından bana bir miktar altın verip: "İhtiyaçların için lâzım olur, onlara harcarsın!" dedi.

Kalbin iyi ve düzgün olması, Allah Teâlâ'ya güven, takvâ, O'nu birleme ve amellerindeki ihlâs iledir. Kalbin fesadı ise; bu şeylerin kalpte bulunmamasıyladır. Kalp, kutudaki bir inci, hazinedeki bir mal gibi, vücut kafesinde bir kuştur. Burada itibar kafese değil kuşa, kutuya değil inciye, hazineye değil, hazinedeki maladır.

Abdulkadir Geaylani Hazretleri ihlâs hususnda şöyle diyor:

"İşin kolay olduğunu sanmayınız. Sizlerin çoğu kendisinin ihlâslı bir mümin olduğunu iddia ediyor. Oysaki çoğunuz münafıksınız. Şayet dünya hayatının

imtihanları olmasaydı; ortalık ihlâslı mümin olduğunu iddia eden kişilerden geçilmez olurdu. Yumuşaklık sahibi olduğunu iddia eden kişileri kızmalarını gerektiren şeylerle imtihan ederiz. Cömert olduğunu iddia eden kişilerin mallarını istemekle imtihan ederiz. Her bir kimse ne iddiada bulunuyorsa; biz onun zıddıyla onu imtihana tabi tutarız. Hevâ ve hevesi bırakın ve bütün davranışlarınızda ve bütün hallerinizde takvâlı bir mümin olmaya bakınız.

Ey Allahım! Ömrümüz boyunca, gece gündüz, uzuvlarımızı sana itaatle, kalplerimizi senin marifetinle meşgul et! Bizi Salihlerden eyle! Bizi de onları rızıklandırdığın güzel nimetlerle rızıklandır. Onlardan bunu kabul ettiğin gibi bizden de bunu kabul et!" (el-Fethur-Rabbani)

51. DERS

Tefsir

Müslümanları Dost ve Sırdaş Edinmek

(Tevbe Sûresi, Âyet: 13-16)

اَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْماً نَكَثُوا اَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِاِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَؤُكُمْ اَوَّلَ
مَرَّةٍ ۟ اَتَخْشَوْنَهُمْ ۚ فَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشَوْهُ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ
اللّٰهُ بِاَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ۙ ﴿١٤﴾
وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ ۟ وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ ۟ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾
اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا
مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَا رَسُولِهٖ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً ۟ وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

13- Yeminlerini bozan ve Peygamberi Mekke'den çıkarmaya yeltenen kimseler ile üstelik size karşı savaşı başlatan taraf oldukları halde, savaşmayacak mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Eğer mümin iseniz asıl korkmanız gereken Allah'tır.

Müşrikler ile Müslümanların ortak tarihleri, baştan sona kadar müşriklerin yeminlerini bozma ve antlaşmalarına yan çizme örnekleri ile doludur. Bunun bir örneği de Peygamberimiz ile Hudeybiye'de imzalamış oldukları antlaşmayı bozmalarıdır. Peygamberimiz bu antlaşmanın müzakereleri sırasında kimi seçkin sahabeleri tarafından taviz olarak sayılan bazı şartları yüce Allah'ın direktifi ve ilhamı ile kabul etmişti. Kendisi bu antlaşmaya en titiz bir biçimde bağlı kalmasına rağmen müşrikler imzalarına bağlı kalmadılar, sadece iki yıl sonra ellerine geçen ilk fırsatta antlaşmayı çiğnediler.

Müşriklerin adam katillere bile can ve mal dokunulmazlığı tanıdıkları Beytül Haram'da Müslümanlara hayat hakkı tanımadılar. Öyle ki, müşriklerden biri burada kardeşinin ya da babasının katili ile karşılaşsa kötü niyetle el süremiyordu. Ama sıra hidayet, iman ve tek Allah'a kul olmayı benimseme çağrısı yapan Resulullah (sav)'e gelince bu dokunulmazlığı kaldırdılar. Önce onu Mekke'den sürmeye kalkıştılar. Sonra hayatına kasdeden bir komplo kurdular, O'nu Beytül Haram sınırları içinde öldürmeyi gizlice kararlaştırdılar. Bu kararı verirken, aralarındaki sabırsız intikamcılar için geçerli saydıkları vicdanî sorumlulukların ve kınamaların hiç birini umursamadılar.

Bu güne kadar meydana gelen bütün saldırıların ilk başlatıcısı onlar oldular. Yemini bozmak, Peygamberi çıkarma sevdası, sebepsiz yere saldırıya geçmek, işte bu üç sebepten her biri başlı başına birer savaş sebebi olduğu halde bunların hepsi kendilerinde birleşmiş bulunan bir kavme karşı siz artık savaşmaz mısınız? Bütün bu cürümleri işleyenlere karşı savaşmayacaksanız bunun korkaklıktan başka ne sebebi olabilir? Eğer öyleyse Allah korkmanıza daha layıktır. Çünkü Allah izin vermezse onlar size hiçbir şey yapamazlar. Fakat Allah'ın ilan ettiği bu emirlerine muhalefet edip onlarla savaşmayı terk ettiğiniz takdirde başınıza gelecek ilâhî gazap ve azaptan sizi ne onlar, ne de başkası kurtarabilir. Eğer siz müminler iseniz bu böyledir. İman yalnızca Allah'dan korkmayı gerektirir.

14- Onlarla savaşınız ki, Allah sizin elinizle onları azaba çarptırsın, kendilerini perişan etsin, sizi onlara karşı üstün getirsin de müminlerin kalb yaralarını iyileştirsin, su serpsin.

Onlarla savaşınız ki onlar sizin ellerinizle ölsünler, yaralansınlar ve esir olsunlar. Canlarından ve mallarından kayıp versinler. Allah Teâlâ onları zelil ve perişan etsin ve sizi muzaffer kılsın. Yardımıyla üstün eylesin ve birtakım müminlerin gönüllerine ferahlık versin. Kâfirlerin eza ve cefalarına katlanmış, fakat onlara gerekli karşılığı verememiş, halleri yürekler acısı olan bir takım müminlerin gönüllerinde elem ve keder bırakmasın, onların gönül dertlerini şifaya kavuştursun.

15- (Onlarla savaşınız ki) Kalplerindeki kini gidersin. Allah dilediği kimselerin tövbesini kabul eder. Allah her şeyi hakkıyla bilendir, hikmet sahibidir.

Ey Müslümanlar! Savaşın ki, Cenâb-ı Hak, bu vesile ile dindaşlarınızın gördükleri kötü muamelelerden, tecavüzlerden dolayı kalplerinde meydana gelmiş olan öfkeyi şiddeti, gazabı, kızgınlığı gidersin. Gönüllere öyle bir şifa versin ki, ihtirasları arttıracak, yeni yeni öçlere sebebiyet verecek, saldırgan bir intikam

şeklinde olmasın. Tam aksine hakkın yerini bulmasından zevk alacak olan müminlerin kalplerindeki kinleri silsin, haklı öfkelere sebep olan zulüm ve haksızlığı, saldırganlığı ortadan kaldıracak şekilde gayzdan azade bir hayat yaşatsın, gönülleri huzura kavuştursun.

Görülüyor ki, burada savaş emri üzerine beş ayrı hikmet ve fayda bina edilmiştir.

1. Ta'zib (cezalandırma): Suçluyu ve saldırganı hak ettiği cezaya çarptırmak.

2. İhza: Saldırganı zelil ve perişan edip, başkaldıramaz duruma sokmak.

3. Nusret: Müminlerin şan ve şerefini yücelmek.

4. Şifay-ı sadr: Ezilmiş ve acı çekmiş olan Müslümanların gönüllerine su serpip, ferahlık vermek.

5. Öfkeleri giderme: Hakkın yerini bulmasından dolayı, galip tarafı da, mağlup tarafı da yeni yeni kin ve öfkelerden korumak.

Bu beş maddelik gerekçe, bütünü birden meşru bir savaşın gayelerini açıklamakta ve hedefin gerçekleşmesini vaad etmektedir. Demek oluyor ki, savaşta en başta bir cezalandırma hikmeti vardır. Bir savaşı başarılı kılacak yüksek amaçlara, her şeyden önce öldürme, yaralama, tahribat ve mal kaybı gibi acı yollardan gidilebilecektir. Fakat bu cezalandırma, yukarıda da açıklandığı gibi, savaşın tek başına gayesi olamayacağı gibi, yalnızca bir eza ve cefadan ibaret olmamalıdır.

16- Yoksa Allah içinizdeki cihad edenleri ve Allah'dan, Peygamber'den, müminlerden başka hiç kimseyi sırdaş edinmeyenleri belirlemeden sizi kendi halinize bırakacak mı sandınız? Allah yaptığınız her işten haberdardır.

Cihad ile emr olunmayacağınızı, sizi ayıklayacak ve arındıracak sınavlara çekilmeyeceğinizi, bulunduğunuz hâl üzere terk olunacağınızı mı sandınız? Siz, Allah'ın içinizden hakkıyla cihad edenleri, Allah ve Resulü'nden ve bir de müminlerden başkasına sığınıp dost ve sırdaş tutmayanları hiç bilmediğini mi sanıyordunuz? Böylesine ihlâslı mücahitlere kıymet vermemiş, sevap yazmamış olduğunu mu düşünüyordunuz? Hiç öyle olur mu? Oysa Allah yaptıklarınızın hepsinden haberdardır. Bu nedenle çalışan ile çalışmayanı, savaşan ile savaşmayanı, Allah'dan, Resulü'nden ve müminlerden başka sığınılacak, yanına sokulup dost olunacak ne bir yer ne bir kimse olmadığını bilerek hareket edenler; bunun zıddını yapanları, münafıkları ve onların neler yaptıklarını Allah'ın bilmemesi ve ona göre ecir ve sevap veya ceza vermemesi mümkün mü? Hiç böyle bir şey olur mu?

Dersler ve İbretler:

1- İslam düşmanlarıyla savaşınız ki Yüce Allah, onları sizin elinizle azaba çarptırsın, güçlü olduklarının sarhoşluğunu yaşarlarken kendilerine bozgunun perişanlığını tattırsın. Onlara karşı size zafer kazandırarak işkencelerinin ve sürgünlerinin acılarını tatmış olan nice müminlerin yürek yaralarını iyileştirsin. Gerçeğin kesin zaferi, eğrinin bozgunu ve eğrilik yanlılarının perişanlığı sayesinde vaktiyle acı çeken Müslümanların bastırılmış kinlerini dindirsin.

2- Müslümanların zafer kazanmaları bazı müşrikleri imana getirebilir, gözlerini hidayete açar. Çünkü onlar Müslümanların zafere erdiklerini görünce insan gücü dışındaki bir gücün desteğini gördüklerini anlarlar, içine düştükleri durumda imanın somut izlerini görürler. Zaten işin aslı böyledir. O zaman Cihad erleri verdikleri mücadelenin ödülüne kavuşurlar, kendi elleri ile sapıkların doğru yola ermesinin sevabına ererler, İslâm'da bu doğru yolu bulmuş tövbekârlar sayesinde gücüne taze güç katmış olur.

3- Her toplumda olduğu gibi İslâm toplumunda da dalavereciliği beceren, kale surlarından içeri sızabilen, ileri sürülebilecek özürleri ustalıkla kullanan, toplumun gerisinde dolap çeviren kamu yararına da olsa çıkar sağlamak amacı ile düşmanları ile ilişki kuran, bunu yaparken ilişkilerin kayganlığını, kamplar arasındaki sınır duvarlarında gediklerin bulunmasını fırsat bilenler vardır. Hiç kuşkusuz perdelerin yırtılması, gizli-kapaklı ilişkilerin açığa çıkması, sızma yollarının bilinmesi, bunun sonucunda samimi mücadelecilerin seçilmesi, kaypak dalaverecilerin belirlenmesi bu toplumun ve bu inanç sisteminin yararınadır. O zaman herkes bu iki grubu gerçek mahiyetleri ile tanıma fırsatını bulur.

4- Yüce Allah, insanları özlerini yansıtan davranışları ve tutumları ile imtihan eder, hesaba çeker. Bu yolda çekilen sıkıntılar, çileler ve belâlar aracılığı ile gizli niyetler açığa çıkar, saflar belirginleşir ve kalpler arınır. Mü'mimle münafık oraya çımış olur.

51. DERS

Hadis

Allah'a Hüsnü Zan Beslemek

١٩٧ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ - صلى الله عليه وسلم -: «يَقُولُ اللهُ تَعَالَى: أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَأَنَا مَعَهُ إِذَا ذَكَرَنِي، فَإِنْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي، وَإِنْ ذَكَرَنِي فِي مَلإٍ ذَكَرْتُهُ فِي مَلإٍ خَيْرٍ مِنْهُمْ، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ بِشِبْرٍ تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا، وَإِنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا، وَإِنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً». (بخاري: ٧٤٠٥)

197- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Resûlullah (sav), yüce Allah şöyle buyuruyor dedi: **"Ben kulumun beni zannettiği gibiyim, onun benim hakkımdaki inancına göre iradem gerçekleşir. O beni andığında ben onunla beraberim. Eğer kulum beni nefsinde, kendi kendine zikredip anarsa ben de o kulumu kendi zatımda öylece anarım. Eğer kulum beni bir toplum arasında zikredip anacak olursa ben de onu, onlardan daha hayırlı bir toplum içerisinde anarım. Eğer kulum bana bir karış yaklaşırsa ben de ona bir arşın yaklaşırım. Eğer kulum bana bir arşın yaklaşırsa ben de o kuluma bir kulaç yaklaşırım. Eğer kulum bana yürüyerek gelirse ben de ona koşarak varırım."** (Tecrid, 2224)

١٩٨ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ - رضي الله عنه - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «لَمَّا خَلَقَ اللهُ الْخَلْقَ، كَتَبَ فِي كِتَابِهِ وَهُوَ يَكْتُبُ عَلَى نَفْسِهِ، وَهُوَ وَضْعٌ عِنْدَهُ عَلَى الْعَرْشِ: إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي». (بخاري: ٧٤٠٤)

198- Ebu Hüreyre (ra) rivâyet ediyor. Peygamber (sav) şöyle buyurdu**: "Allah varlıkları yarattığında, kendi zatına mahsus olarak yazmış olduğu kitabında –ki bu kitabını katında bulunan arşın üzerinde tutmuştur- yaratılmışların mukadderatıyla ilgili olarak "Doğrusu benim merhametim ve rahmetim gazabımı geçmiştir" diye kaydetmiştir."** (Tecrid, 2223)

١٩٩ - عَنْ أَنَسٍ - رضي الله عنه - قَالَ: سَمِعْتُ النَّبِيَّ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ: «إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ، شُفِّعْتُ فَقُلْتُ: يَا رَبِّ أَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ خَرْدَلَةٌ، فَيَدْخُلُونَ، ثُمَّ أَقُولُ أَدْخِلِ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ أَدْنَى شَيْءٍ». فَقَالَ أَنَسٌ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَى أَصَابِعِ رَسُولِ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -. (بخاري: ٧٥٠٩)

199- Enes (ra) rivayet ediyor ve diyor ki; Peygamber (sav)'in şöyle buyurduğunu işittim: **"Kıyamet günü geldiğinde ben şefaatte bulunacağım ve Rabbime, "Rabbim! Kalbinde hardal danesi kadar imanı bulunanları cennetine koy" diye yakaracağım. Böylece onlar cennete gireceklerdir. Sonra ben yine: "Rabbim kalbinde bu söylediğimden de aşağıda bir imanı bulunanları da cennete koy" diye yakaracağım."** Enes (ra) diyor ki: "**Sanki ben Resulullah (sav) parmaklarına bakar gibiyim**." (Tecrid, 2227)

Dersler ve İbretler:

1- Kul olarak bizler Allah'ı rahmetiyle de azâbıyla da anabiliriz. Bu konuda her hangi bir mâni yoktur. Ancak, Allah Teâlâ, kulu kendisini nasıl düşünüyor, ona nasıl muamele edeceğini tasavvur ediyorsa, o kuluna öyle tecelli eder. Allah'dan hayır, rahmet ve lutuf göreceği umudunu taşıyan ve bu uğurda mümkün olduğunca kendi yükümlülüklerini yerine getiren kişi, Yüce Allah'ı beklediği gibi bulacaktır. Aksini bekleyen de öyle bulacaktır. O halde boş bir avunma, aldanma ve kuruntuya kapılmadan Rabbimiz hakkında güzel zanda bulunmak, rahmetiyle tecelli edeceğine inanmak gerekmektedir.

2- Zan, yerine göre tereddüt ve kararsızlık, yerine göre de kesin bilgi ve kanaat ifade eder. Burada söz konusu olan, yakinî bilgi yani kesin kanaat anlamındaki zandır. Allah Teâlâ'nın kullarını yanıltmayacağı, ümitsiz bırakmayacağı gerçeği, O'na karşı beslenecek hüsnü zannın tam bir kanaat anlamına geldiğinin en açık delili ve dayanağıdır.

3- "Ben, kulumun beni düşündüğü gibiyim" demek, ben kendisine benden beklediği şekilde muamele ederim, demektir. Maksat insanı ümitli olmaya

teşviktir. Yani burada zan, zayıf bir ihtimali değil, tam bir güven beslemeyi ifade etmektedir.

4- Allah hakkında beslenecek böylesine bir kanaat, kulun **tevhid inancını** iyice içine sindirdiği anlamına gelecektir. Bu durumdan sonra da kulun istekleri reddedilmeyip kabul edilecektir.

5- Yüce Allah'ın kuluna rahmetiyle muamele edeceğini ummak; boşu boşuna avunmak ve aldanmakla değil, gücünün yettiğince kulluk yapıp sonra da ilâhî rahmeti ümit etmekle yani tam anlamıyla hüsnüzan etmekle olur. Yanikul, kendi üzerine düşen görevleri yaptıktan sonra şeytanın ümitsizlik tuzağına düşmemesi için hüznü zan üzere bulunması lazımdır. Ancak kul Allah'ın rahmeti geniştir, nasıl olsa bağışlar şeklinde bir inanca kapılarak günahlara dalarsa burada hüsnü zan işe yaramaz. Hüznü zan ancak haramlardan kaçınıp, emirlere yapışmak neticesi beklenecek bir mükafattır. Değilse tevbe olmadan günahlardan pişmanlık duymadan rahmet muamelesi yapılmaz.

51. DERS

Davet Fıkhı

Taife-i Mansura
(Zafere Ulaşacak Taife)

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Sabredip ayetlerimize kesin olarak inandıkları zaman, içlerinden emrimizle doğru yola ileten önderler çıkardık." (Secde, 24)

"Sabret. Şüphesiz, Allah'ın vaadi gerçektir. Kesin imana sahip olmayanlar sakın seni gevşekliğe ve tedirginliğe sürüklemesinler." (Rum, 60)

Yüce Rabbimiz bu kitleyi, çok sabırlı kimseler olarak tanıtmaktadır. Onlar sabır silahıyla düşmanlarına karşı göğüs gererler. Şiddetlere, baskılara, zorluk ve sıkıntılara sabrederler. Kâfirlerin, münafıkların, fasıkların ve onların davalarına muhalif olanların, Müslüman gözüktükleri hâlde Müslümanları arkadan vuranların eza ve cefalarına katlanırlar. Zalim güçler ve kuvvetler, hiçbir zaman onları yollarından ayıramazlar, gaye edindikleri hedeflerine koşmaktan geri döndüremezler.

Bu nedenle Hz. Peygamber (sav) onları şu özelliklerle tanıtmıştır:

"Onları yalanlayanlar, onlara zarar veremezler, onlara karşı çıkanlar da, onlara bir zarar veremezler."[1]

"Onları ezmek, seslerini kısmak isteyenler, bunu yapamazlar, başaramazlar."[2]

"Kendilerine muhalefet edenleri umursamazlar, onları dikkate bile almazlar."[3]

---

1 Buhari, Tevhid, 8/189

2 Müslim, İmara, 170

3 Said bin Mansur rivayet etmiştir. K. Cihad, 2376. Hadisi takviye eden tarikler bulunmaktadır.

İşte bu nebevi ifadeler, bildikleriyle amel eden, hedeflerini bilen ve o yolda yürüyen bu kimseleri göstermektedir. Çünkü bunlar, kendilerine karşı olanları hiçbir zaman dikkate almayanlardır. Kendilerini ezmek isteyenlere dönüp bakmayan, kinci düşmanlarının yalanlarına itibar etmeyen o seçkin insanlardır. Çünkü bu seçkin insanlar her sıkıntıyı, her zoru sabırla, sebatla ve kesin bir iman ile göğüsleyen müminlerdir.[4]

İşte Hz. Peygamber'in hadislerinde bu kimselerin vasıflarıyla ilgili belirtilen ifadeler bunlardır. Çünkü bunlar Allah'ın şeriatını hâkim kılmak için gayret gösterirler. O hâlde farklı İslam cemaatlerine düşen görev, bağlılarını eğitirlerken bu özelliklerine dikkat ederek eğitmelidirler. Çünkü rabbani yardımın ve temkinin sebepleri bu yoldan geçmektedir.

Ehli Sünnet ve'l Cemaat yolunda ve çizgisinde hareket etmek isteyen liderler, idareciler işin bu noktasına özen göstermeliler, birbirlerine bağlı hareket etmelidirler. Özellikle başarıyı yakalama ve üstün gelme aşamasında bu çok önemlidir.

Kâfir milletlerin, İslam düşmanı toplumların aç kurtların sürüye saldırıları gibi İslam ümmeti üzerine saldırmaları, onları parçalamaları, ahlaken çökertmeleri, ırzlarını ve namuslarını lekelemeleri, Müslümanların gereği gibi davalarına samimiyetle sarılmamalarından kaynaklanmaktadır. Oysaki bu düşmanlarımız, aslında birçok Müslüman ülkeleri şöyle veya böyle istila etmişler, her türlü servetlerini ve varlıklarını yağmalamışlardır.

Bu büyük belalar, felaket ve musibetlere bakarak Müslümanların, sünnet ehlinin, söz konusu vasıflarla nitelenmiş olan taifeyi mansuranın harekete geçmeleri gerekir. Belde belde ve ülke ülke dolaşarak bu özelliklerdeki kardeşlerini tanımaları, birbirleriyle yardımlaşmak ve dirsek temasına geçmek için bir ortak çalışma yolu, davet ve cihad için çizelge hazırlayarak güçlü bir oluşum içerisinde hareket etmeleri gerekir. Zira bu şekilde hareket etmek onlara farzdır. Evet, mutlaka birbirleriyle tanışmaları, yardımlaşmaları, bu daveti kendileriyle birlikte kimler üstlenecekse onlarla güçbirliği yapmaları şarttır.

Davet ve cihad yolunda Ehli Sünnet'ten olduklarını söyleyenlerden kimler buna el atacak, taşın altına ellerini sokacaksa bütün güçlerini bir araya toplayacak geniş bir çalışma sahası oluşturulmalıdır. Bu olmalıdır ki karşımızdaki düşmanın büyüklüğüne orantılı bir güç dengesi oluşsun. Yoksa herkes adeta kendi oyuncağıyla oyun aynar gibi dar bir alanda ve çok cılız bir çalışmayla yetinir. Bundan da düşman rahatsız olamayacağı gibi çoğu kez de memnun olur.

[4] Sıfatu'l Ğureba, s. 205

Bu arada hoş bir ortamda, sağlıklı bir tenkit çerçevesin de olması lazımdır. Bu çerçeve söylenen sözleri, yapılan işleri, kişileri ve cemaatleri hüsnü zan esasına dayanarak dikkatli bir şekilde ele almalıdır. Sürekli olarak eldeki uygulamaları gözden geçirebilen, tadil gerektiğinde, onu değiştirme cihetine giden bir cemaat ve örgütlenme ruhu ile ele almalıdır. Yapılanlar şeriatın gerektirdiği gibi, ona uygun olmalıdır. Kitap ve sünnetin nasslarıyla mutlak olarak desteklenmelidir. Olayları, meseleleri ve problemleri en doğru biçimde hepsini yerli yerince değerlendirip sonuçlanmalıdır ve hikmet çerçevesinde ele alınmalıdır.

Her bir grup üzerine düşeni yapar ve bu konuda nöbetleşe görev üstlenirlerse elbette düşman bu gücün önünde duramaz. Çünkü birinin yapamadığını diğeri yapar, berikisinin ulaşamadığına ötekisi yetişir. Böylece yardımlaşmak, kucaklaşmak, birlikte hareket etmekle, güç ve imkânlarını bir araya getirmiş olurlar. Görev bölümünü daha rahat olarak sağlamış olurlar. Arzulanan hedefe de daha rahat ve sağlıklı bir biçimde giderler.[5]

Usul ve füru, akide, ahlak, düşünce, tasavvur, ibadet ve muamelat bakımlarından Ehli Sünnet ve'l Cemaat metodunca hareket eden İslam cemaatinin görevi, bu mugalebe (zafere ulaşma) aşamasını çok dikkatle götürmesidir. Söz konusu grubun öngörülen şartlarını taşımaya özen göstermelidir. Planlarını, programlarını, Âlemlerin Rabbi olan Allah'tan yardım bekleyerek ve isteyerek yapmalıdır. İslami hareket açısından hareketin pratik uygulamadaki yönünü çok iyi kavramış olmalı, İslam fıkhının belirlediği kurallara aykırı olmamak kaydıyla çok geniş kapsamlı ve çok yaygın bir cihad, hareketini yürütmelidir.

Birbirleriye işbirlği yapan gruplardan her biri, hedeflerinin gerçekleşmesinde engel oluşturan belli bir sınıf düşman ile ilgilenmeli ve yolunda engel çıkaran o grubu oradan uzaklaştırmalı, yolunu onlardan arındırmalı, onların ifsad faaliyetlerine engel olmalabilmek için projeler üretmeli ve derhal uygulama sahasına koymalıdır.

Böyle davranmanın gayesi, İslami ve rabbani bir toplum oluşturmak gayretinde olan bu kitlenin Allah yolunda nasıl cihad edilmesi gerekiyorsa o şekilde cihad edebilmesinin önünü açmaktır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"Allah uğrunda hakkıyla cihad edin." (Hac, 78)

Bu ayette sözü edilen "**Hakkıyla cihad**" görevi, Allah'ın daveti karşısında engel oluşturan her düşman güç ile onu engelleyecek, ona fırsat verilmeyecek tarzda mücadele etmek demektir.

[5] Min Vesaili Defi'l Ğurbeti, s. 68

Bunun için mücadele yollarının her çeşidini ve her yolunu devreye sokmak, her hikmetin ve her aklın, her manadaki ciddiyetin ve vakarın uygun gördüğü her yoldan gerekeni yapmak lazımdır.

Bu arada islami hükümlerin hedef ve amaçların tam bir vukufiyetle bilinmiş ve tanınmış olması da lazımdır. Mesala iki maslahat (çıkar ve yarar) arasında en fazla önemli olan hangisidir, en az zararlı olanı hangisidir, bunları bilmeli ki aralarındaki denge iyi hesaplansın ve haram bir icraat yapılmamış olsun. Bu bilinmezse çıkabilecek engeller aşılamaz. İhtilaf ve kargaşa ortamı oluşur.

51. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Donatma-5
Havf ve Reca
(Korku ve Ümid)

Reca ümit; havf ise korku demektir. İmânın "beyne'l-havfi ve'recâ" yani korku ile ümid arasında bulunması sıhhat şartı olarak akâid kitaplarında yer almıştır.

Müslüman hangi durumda olursa olsun Allâh Teala'dan ve O'nun rahmetinden asla ümidini kesmemeli, günâhının çokluğu onu ümitsizliğe düşürmemelidir. Ancak O'nun rahmetine güvenip de günah deryasına dalmamak da lazımdır. Allah Teala'dan ümitvar olmak demek tâat ve amellerine aldanmayıp cehennem azabını unutmamak ve O'ndan korkmaktır.

Mümin her hususta olduğu gibi burada da bir denge insanı olmak zorundadır. Daima korku ve ümit arasında bulunmalıdır. Çünkü fazla korkudan ümitsizlik, korkusuz ümitten de gaflet ve ibadetlere karşı gevşeklik doğar.

"Ayetlerimize ancak kendilerine hatırlatıldığı zaman hemen secdeye kapananlar, büyüklük taslamayanlardan hamd ile Rabbini tesbih edenler korkarak ve ümid ederek Rablerine yalvarmaktan yanları yataklardan uzak kalanlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimizden Allah yolunda sarfedenler inanırlar" (Secde, 15-16)

"Onlar ahiretten çekinir ve Rabbinin rahmetini umarlar." (Zümer, 9)

İmam Şafii Hazretleri son nefeslerini verirken şu güzel sözleri söylemiştir: "Kalbim kasvet bağlayıp yollar da sarpa sarınca, ümidimi affına merdiven yaptım, günahım gözümde büyüdükçe büyüdü ama onu alıp affının yanına koyunca, affını tasavvurlar üstü büyük buldum." (Zehebî, Siyeru A'lami'n-Nübelâ, 1/150)

Havf:

Allah korkusunun insanı günahlardan uzaklaştırıp, O'na yönelttiği, O'na yaklaştırdığı yerlerde devamlı "havf/korku" üzere olmak soluklamak; ye's çukurlarına düşüldüğü veya ölüm emarelerinin belirdiği zamanlarda da "recâ"ya sarılmak, havf ve recâ dengesi adına en güzel ölçüdür. Her mü'min kalbin korku duygusunu taşıması ve tatması lazımdır. Zira Allah Teâlâ'dan korkmak farzdır. Bu konuda Allah Teala şöyle buyuruyor: ""**Eğer inanıyorsanız benden korkun."** (Al-i İmran, 175)

Dış etkenler ne olursa olsun bütün işler Yüce Allah'ın takdir ve yaratmasıyla olur. Bunun için yüce Allah; "**İnsanlardan korkmayın, benden korkun."** (Maide,44) buyurarak insanlardan değil kendisinden korkulmasını emretmiştir.

Resulullah (sav) Efendimiz şöyle dua etmiştir:

"Allâh'ım, faydasız ilimden, korkmayan kalbden, doymayan nefisten ve icâbet edilmeyen duâdan Sana sığınırım." (Müslim, Zikir, 73)

Korkunun Çeşitleri:

1- Haşyet: Allah Teâlâ'nın azamet ve kudretinden korkmak.

2- Havf: Yüce Allah'a yapılan ibadet ve tatlarda kusur işlemekten korkmak.

3- Rahbe: Allah Teâlâ'ya isyan etmekten korkmak.

Korkulan şeylerin Çeşitleri:

1- Allah Teâlâ'nın rızasını kazanamamaktan korkmak.

2- İbadetleri hakkıyla eda edememekten korkmak.

3- Cennetten mahrum olmaktan korkmak.

4- Küfür ve şirke düşmekten korkmak.

5- Nifaktan korkmak.

6- Cehenneme düşmekten korkmak.

7- Kötü ahlaktan korkmak.

8- Son nefeste imansız gitmekten korkmak.

Reca:

Reca, yani ümit halinde olmak, ebedi hayata dair amelsiz dilek ve beklenti içinde olmak demek değildir. Ümit ile dilek/temenni arasında fark vardır. Boş temenniler bir şey sağlamaz, gayret yoluna sevk etmez. İnsan esbaba tevessül edip üzerine düşen vazifeleri –ala kaderil imkân- yerine getirdikten sonra bir beklenti içine girerse işte ancak buna reca denir. Eğer sebeplerini hazırlamadan bekliyorsa buna aldanma ve gurur denir.

Bir kimse kalben iman ettikten sonra bu imanını ibadetlerle takviye eder, kötü ahlak dediğimiz huylardan kendini temizler ve bu halini ölünceye kadar devam ettirmesini yüce Allah'tan dileyerek ibadet ve tatlarına devam eder ve bunun neticesi cennete ulaşmayı beklerse işte bu bekleyiş gerçek bir recadır, ümittir.

"Akıllı kimse, nefsine hâkim olup ölümden sonrası için amel edendir. Aciz ve ahmak kimse ise nefsinin keyfine göre yaşayıp Allah'tan güzel şeyler bekleyendir." (İbni Mace)

Fudayl b. İyaz (rh) demiştir ki: "İnsan sıhhatli olduğu zaman korku ümitten daha faziletlidir. Fakat kendisine ölüm geldiği zaman ümit korkudan daha faziletlidir."

İmam Rabbanî (rh) şöyle demiştir: "Korku, gençlikte, ümit ise ihtiyarlıkta daha fazla olmalıdır."

Rivayet edildiğine göre Hz. Hz. Ali (ra) günahlarından korkup ümitsizliğe düşen birine:

– Seni bu hale düşüren nedir, diye sordu. Adam:

– Büyük günahlarım, diye cevap verdi. Hz. Ali (ra):

– Yazık sana! Allah'ın rahmeti senin günahlarından daha büyüktür, dedi. Adam:

– Benim günahlarım hiçbir şeyin temizlemeyeceği kadar büyüktür, dedi. Hz. Ali (ra):

– Hayır! Asıl senin Allah'ın rahmetinden ümidini kesmen, işlediğin günahlarından daha büyük, dedi.

Resulullah (sav) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Eğer mü'min, Allâh'ın azâbının şiddet ve keyfiyetini bilseydi, cennet ümîdine kapılmazdı. Kâfir de Allâh'ın rahmetini tam olarak idrâk edebilseydi, O'nun cennetinden aslâ ümîdini kesmezdi."(Müslim, Tevbe, 23)

"Cennet, her birinize ayakkabısının bağından daha yakındır. Cehennem de öyledir."(Buhârî, Rikâk, 29)

Ebedî saâdeti elde etmenin yolu, Allâh'a duyulan korku ve ümit duygularını kalbde âhenk içinde muhâfaza etmekten geçer. Zîrâ seven, dâimâ sevdiğini incitme korkusuyla ve onun muhabbetini kaybetme endişesi ile yaşar. Mü'min de Allâh'ın muhabbetini kaybetmekten korkmalı, fakat O'nun rahmetinden de daima ümitvar olmalıdır.

52. DERS

Tefsir

Münafıkların Tebükten Geri Kalmaları

(Tevbe Sûresi, Âyet: 42-48)

لَوْ كَانَ عَرَضاً قَرِيباً وَسَفَراً قَاصِداً لَاتَّبَعُوكَ وَلٰكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ ۭ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ ۚ يُهْلِكُونَ اَنْفُسَهُمْ ۚ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ۚ ﴿٤٢﴾ عَفَا اللّٰهُ عَنْكَ ۚ لِمَ اَذِنْتَ لَهُمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾ لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اَنْ يُجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ۭ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾ اِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَوْ اَرَادُوا الْخُرُوجَ لَاَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلٰكِنْ كَرِهَ اللّٰهُ انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾ لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ اِلَّا خَبَالاً وَلَاَاَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ ۚ وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ ۭ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾ لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْاُمُورَ حَتّٰى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ اَمْرُ اللّٰهِ وَهُمْ كَارِهُونَ ﴿٤٨﴾

42- Eğer o sefer, yakın bir ganimet ve kolay bir sefer olsaydı mutlaka peşine düşer gelirlerdi. Fakat o meşakkatli yolculuk kendilerine uzun bir sefer geldi. Bununla beraber, "Bizim de gücümüz yetseydi, sizinle beraber elbette sefere çıkardık." diyerek Allah'a yemin edecekler, nefislerini helake sürükleyecekler. Allah biliyor ki, onlar iyice yalancıdırlar.

Cihada katılmayanlar, öyle zahmetli işe gelemezler. Başarıyı uzak görürler, ihtimal verseler bile zahmet ve mücahede ile elde edilecek büyük işlere yanaşmazlar.

Uzun mesafeler alarak dünyanın en kuvvetli devletine Bizans ordularına karşı gidip göğüs göğüse cihad etmek gibi bir mühim hizmet ve şerefli iş, o kolay ganimet peşinde koşanların işi değildir. Onun için sana uyup arkandan gelemediler, yerlerinde kaldılar. Onların cihada katılmamalarının sebebi güçlerinin yetmeyişi değildi. Güçleri vardı ve isteselerdi çıkabilirlerdi, öyle iken çıkmadılar.

43- Allah seni affetsin. Doğru söyleyenler kimler, gerçekten yalancılar kimlerdir, bunların iyice belli olmasını beklemeden niçin onlara izin verdin?

Ey Muhammed! Allah senden gelmiş ve gelecek olan bütün kusurları bağışladı, üzüntü verecek bütün sebepleri ortadan kaldırdı ve sildi. Sana müşkülat çıkarmak isteyen azgınların zararını giderip senin işlerini kolaylaştırdı. Senin kusur sayılabilecek neyin varsa hepsi kesinlikle affolunmuştur. Sen öylesine ilâhî affa ve ilâhî desteğe sahipsin ve bütün bunlarla müjdelenmişsin.

Fakat niçin onlara izin verdin? O izin isteyenlere izin vermek için neden acele ettin? Yani işin icabı, şeriatın hükmü, yönetimin esası, her şeyin ciddi sebeplere ve kuvvetli delillere dayanmasını, yönetilenler üzerinde de etkili olmasını, birtakım faydalarının gözle görülür şekilde ortaya çıkmasını gerektirir.

44- Allah'a ve ahiret gününe inananlar, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmeyi görev bildiklerinden (zaten geri kalmak için) senden izin istemezler. Allah o muttakilerin kimler olduğunu bilir.

İmanları güçlü olan müminlerin cihad hususunda âdeti, cihaddan geri kalmak için izin istemek değildir. Muhacirlerin ve Ensar'ın ileri gelenleri, "Cihadda Resulullah'dan izin istemeyiz, çünkü Rabbimiz, defalarca onu emretti ve bizi ona teşvik eyledi. Elbette canlarımızla ve mallarımızla durmadan mücahede edeceğiz." derlerdi. Hatta Hz. Peygamber, onlara kalmalarını, cihada katılmamalarını emretmiş olsa onların gücüne giderdi. Nitekim Tebük Seferi'nde, Hz. Ali'ye Medine'de kalmasını emrettiğinde Hz. Ali'nin gücüne gitmişti. Sonra ona, "Ya Ali, Sen bana göre, Musa'nın yanındaki Harun gibisin" buyurarak gönlünü alıp razı etmeye çalışmıştı.

45- Senden izin isteyenler ancak Allah'a ve ahiret gününe inanmayanlar ve kalbleri şüpheye düşüp şüphe içinde bocalayanlardır.

Savaştan geri kalmak için izin isteyenler arasıra inanır görünseler bile, o iman üzerinde süreklilik gösteremezler. Onlar, imandan küfre, küfürden imana mekik dokur dururlar. Bir çıkar söz konusu olduğu zaman mümin olurlar, imana meyil

gösterirler, bir güçlük, bir meşakkat söz konusu olduğu zaman küfre doğru kayarlar. Böylece bazen imana doğru giderler, cihada çıkmak isterler, sonra döner evde kalmak için uydurma mazeretler öne sürer, izin almak isterler.

46- Eğer sizinle beraber cihada çıkmak isteselerdi, elbette onunla ilgili olarak bir takım hazırlıklar yaparlardı. Fakat Allah davranmalarını istemedi de onları yoldan alıkoydu ve (kendilerine): "oturun oturanlarla beraber" denildi.

Şimdi bu ilâhî açıklamalardan Hz. Peygamber'in bunlara böyle tahkikatsız olarak izin vermesi ilâhî hikmete tamamıyla aykırı olan bir hata imiş gibi bir zan hâsıl olabileceğinden böyle bir vehmi uzaklaştırmak ve Resulullah'ı teselli etmek üzere bir de meselenin onların cihada katılmayışları açısından içyüzünü ve onların ruh hallerini açıklamak üzere, onları gitmekten Allah Teâlâ'nın alıkoyduğu belirtilmektedir. Gönüllerine, karılar gibi, çoluk çocuk ve zavallılar, acizler, ihtiyarlar ve emeklilerle beraber oturup kalmak duygusu telkin edildi. Onun için asla çıkmak istemediler. Rivayet olunduğuna göre, böylece özür uydurup izin isteyenler, Abdullah b. Selul ve benzeri kimselerdi ki, bunlar ileri gelenlerden ve zenginlerden idiler.

47. Eğer içinizde sizinle beraber cihada çıkmış olsalardı, bozgunculuk etmekten başka şeye yaramayacaklardı ve aranıza fitne sokmak için uğraşacaklardı. İçinizde onların laflarına kanacaklar da vardı. Allah, o zalimleri iyi bilir.

Eğer onlar sefere çıkmış olsalardı, içinizde isyan ve kargaşa çıkarmaktan başka hiçbir katkıda bulunmayacaklardı. Fitneye ve tefrikaya düşürmek maksadıyla mutlaka aranızda koşuşturup duracaklardı. Sizin içinizde de onların sözlerine aldacaklar veya onlar adına muhbirlik edecekler de vardı. Yani o münafıkların fitne çıkarmaya yönelik sözlerine aldanabilecek zayıf kimseler yahut onlar lehine casusluk edebilecek başka münafıklar da eksik değildi. Ki onlar olmayınca bunlar da fazla bir zarar yapamayacaklardı. Böylece onların uzak kalmaları, ordu içinde bulunmalarından daha faydalı olmuştur.

48- Şurası kesindir ki, bunlar daha önce de fitne çıkarmak istediler ve sana türlü işler çevirdiler. Nihayet hak yerini buldu ve Allah'ın emri onların zoruna gitmesine rağmen açığa çıktı.

Hz. Peygamber, Tebük seferi için yola çıktığında Veda Tepesi'nde ordugâhını kurdu. Arkasından Abdullah b. Übeyy de adamlarıyla geldi, o tepenin altındaki "Zîcidde" denilen mevkiye kondular. Yanındakiler az bir asker değildi. Ne zaman ki, Resulullah yola koyuldu, Abdullah b. Übeyy, diğer tereddüt içinde olanlarla

birlikte sefere katılmaktan vazgeçip geri döndü. Bu arada Abdullah b. Nebtel ve Rifaa ibni Yezid b. Nabut dahi döndüler. Bunlar Abdullah b. Übeyy gibi ileri gelen münafıklardan idiler.

Dersler ve İbretler:

1- Eğer yapılan iş, meşakkatsiz olarak kazanç getiren bir iş olsa, herkes ben de varım deyip ortaya çıkar. Mesela millet vekili veya belediye başkanlığı adaylığı gibi fakat iş çok zor, meşakkatli, uzun mesafeli ve dünyalık adına da bir şey vaad etmiyorsa bu sefer meydanda kimseler görülmez. Davet ve tebliğ gibi bütün üşler bir avuç samimi mü'minin üzerine kalır. İradesi zayıf, arzuları ve istekleri dağınık ürkek ruhlular ve korkak kalpliler en küçük bir tehdit karşısında dahi endişeye kapılırlar, saklanacak delik ararlar. Bu, insanlık tarihinde benzerleri her zaman görülecek olan bir insan tipidir. Kur'an-ı Kerim bu tipi birkaç ölümsüz sözle tasvir etmektedir. Bunlar çoğunluk yolun uzunluğu nedeniyle yorgun düşmüş, kervandan geri kalmış, basit bir mala veya ucuz bir arzuya ilgi duymuş ve onurlu yürüyüşten koparak uçuruma yuvarlanmış kimselerdir. Bunlar, insanlığın her yerde ve her zaman bilip tanıdığı çoğunluktur. Bunlar, herhangi bir dönemde ortaya çıkmış geçici bir azınlık değildir. Aksine her devirde ve her yerde ortaya çıkan, görülebilen ve her devrin adamı olan tiplerdir.

2- Cihad'dan geri kalmak için izin istemek imanları şüpheli kişilerin âdetidir. O halde cihaddan geri kalmak için izin istemek, ayniyle küfür ve şek demek değilse de, müminde olmaması gereken bir davranıştır. Ahiret hayatına gönülden inanan müminler cihad görevlerini yapmaktan kaçmak için kendilerine izin verilmesini istemezler. Can ve malla Allah yolunda savaşa çıkma çağrısını yapan davetçinin çağrısını kulak ardı etmezler.

3- Zahiren mümin kabul edilen bir kimse cihaddan geri kalmak için özür beyan edip, izin istemeye kalktığında bu iki âyetin hükmü gereğince sanki imanı sahte, sözünün doğruluğu şüpheli ve yalan söylediği ihtimal dâhilindeymiş gibi ispata muhtaç bir iddia olarak kabul edilmeli ve delil ve ispata havale edilmelidir.

4- Kalpleri eğilmiş, gönlü başka tarafa kaymış insanların varlığı yokluğundan daha tehlikelidir. Zira bu tür insanlar saflar arasında çöküntü ve zaafın yayılmasına neden olurlar. Hainler her zaman için büyük tehlikedir. Münafıklar, savaşa çıkmakla Müslümanların gücünü arttırmazlar. Tersine, onların sıkıntıya ve disiplinsizliğe düşmelerine neden olurlar. Müslümanlar arasında korkunun, fitnenin, ikiliğin ve yılgınlığın çabuk yayılmasına yol açarlar. Bunun için bu tiplerin yoklukları varlıklarından daha faydalıdır.

52. DERS

Hadis

Emire İtaatsizlik Etmemek

٢٠٠ - عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ - رضي الله عنهما - عَنِ النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - قَالَ: «مَنْ كَرِهَ مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا فَلْيَصْبِرْ، فَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ السُّلْطَانِ شِبْرًا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً». (بخاري: ٧٠٥٣)

200- İbni Abbas (ra)'ın rivayetine göre Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"**Her kim emîrinden meydana gelen bir hareketi fena görürse, sabretsin (isyankâr olmasın). Çünkü her kim sultândan (yânî ona itaatten) bir karış dışarı çıkarsa, o, câhiliyet ölümüyle ölür**"

وَفِي رِوَايَةٍ أُخْرَى عَنْهُ قَالَ: «مَنْ رَأَى مِنْ أَمِيرِهِ شَيْئًا يَكْرَهُهُ فَلْيَصْبِرْ عَلَيْهِ، فَإِنَّهُ مَنْ فَارَقَ الجَمَاعَةَ شِبْرًا فَمَاتَ إِلَّا مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»

Yine İbni Abbas (ra) rivayet ediyor Resulullah (sav) şöyle buyurdu:

"Her kim emîrinden hoşlanmayacağı bir şeyin meydana geldiğini görürse, onun fenalığına sabretsin (isyan etmesin). Çünkü herkim (İslâm) camiasından bir karış ayrılır da ölürse muhakkak o, câhiliye ölümü ile ölür"

٢٠١ - عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ - رضي الله عنهما - يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم -: «إِذَا أَنْزَلَ اللهُ بِقَوْمٍ عَذَابًا أَصَابَ الْعَذَابُ مَنْ كَانَ فِيهِمْ ثُمَّ بُعِثُوا عَلَى أَعْمَالِهِمْ». (بخاري: ٧١٠٨)

Abdullah İbni Ömer (ra) Resulullah (sav)'in şöyle buyurduğunu rivayet ediyor:

"Allah (cc) bir kavme azap indirdiğinde azap o kavmin içindekilerinin tümüne isabet eder. Sonra onlar amelleri üzere diriltilirler."

Dersler ve İbretler:

1- Erkek olsun kadın olsun her bir ferdin Müslüman lidere karşı görev ve sorumlulukları vardır. Müslümanlar Kur'an'da belirtilip sünnet ile açıklanarak uygulandığı şekilde Müslüman lidere biat ederler. Bunun anlamı Müslüman, İslâmî (meşrû) olan her emirde hoşuna gitse de, gitmese de itaat edeceğine dair taahhütte bulunması, Allah Teâlâ için söz vermesi demektir. Dolayısıyla biat sonucunda ortaya çıkan itaat İslâmî hükümlerle sınırlıdır.

2- İslâm ûleması biat ile ilgili ilimlerin, mükellef olan her erkek ve kadın üzerine farz-ı ayn olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Nitekim İbn Hümâm: "Mü'minlerin kendi içlerinden bir imam seçmelerinin lüzumunun sebebi, İslâmî emirleri hakkı ile edâ etmek içindir" (*İbn Hûmam, Kitâbu'l-Musâyere, İst.1979, 265*) diyerek, halifesiz toplumlarda İslamın yaşanabilmesi için bir cihad emrinin seçilmesinin ve ona biat ve itaat edilmesinin önemine işaret etmiştir.

3- İmama itaat edilmesi için; onun Müslümanları düşmanlarına satmaması, cesur ve dirayetli olması, hür olması, düşmanın her türlü hile ve metodunu anlayacak kapasitede zeki ve bilgili olması ve işlerini şûrâ ile yapması gerekmektedir.

4- Müslümanlar, kendilerine lider seçerlerken seçecekleri şahsın bu göreve ehil olup olmadığını çok iyi düşünmeleri gerekir. Zira ehliyetsiz ve kabiliyetsiz insanlar hep sermayeden tüketirler ve nihayet her şeyi tarumar edip yıkarlar.

5- Müslümanların seçilen lidere biat etmeleri, kitap, sünnet ve sahabe-i kirâm'ın icmaı ile sabit olan sâlih bir husustur.

6- Biat, insanların birbirleriyle olan ilişkilerinde ve siyasî otorite ile olan münasebetlerinde en önemli unsurdur.

7- İslâm topraklarında masonların, emperyalistlerle işbirliği yapan yağmacı kuklaların iktidarda oluşmasında farz olan "emaneti ehline verme" fiilinin siyasetten uzak durma neticesi terkedilmesinin büyük payı vardır.

8- Bir kimseye, biat'ın farz olabilmesi için İslâmî bir yönetimin (devletin) bulunması şarttır" anlayışında olan bazı kesimler vardır. Bu kanaat tamamiyle yersizdir. Zira Resulullah (sav)'in müminlerde aldığı ilk biat, Akabe'de gerçekleşmiştir. Bu tevâtür derecesinde bir haberdir ve bütün sahîh kaynaklarda mevcuttur.

Birinci Akabe biatı Mekke döneminin onbirinci yılında, ikinci Akabe biatı ise onikinci yılında gerçekleşmiştir. Halbuki o dönemde Mekke'de şirk düzeni hakimdi. Cahiliyye kanunlarının egemen olduğu bu toplumda müslümanların hiç bir can ve mal güvenlikleri yoktu. Zaten bu nedenle de Medine'ye hicret edildi.

9- Günümüzde emperyalist kâfirlerin istilâsı altında yaşayan milyonlarca müslüman vardır. Bu müslümanlardan bazıları kendi içlerinden bir cihat emirine biat ederek istilâyı ortadan kaldırma hususunda gayret sarfederken, bazıları kâfirlerin kültürlerine boyun eğmiş ve tağûtî iktidarları kabullenerek zilleti seçmişledir. Hâlbuki müminlerin kime ve hangi şartlarda itaat edecekleri kat'i naslarla sabittir. (Emanet ve Ehliyet)

10- İslam düşmanlarının gücü ve çalışma metodlarının çeşitliliği göz önüne alındığında bunlarla mücadele için müslümanların mutlaka bir cemaat olmaları ve bir liderin etrafında bütünleşerek İslama ve müslümanlara yapılan saldırılara karşı her bir cephede ayrı ayrı mücadele vermeleri gerekmektedir. bu görev tek başına fertlerin ve küçük grupların üstesinden geleceği basit bir görev değildir.

52. DERS

Davet Fıkhı

Adil Düzen'in Öncelikleri

Birincisi: Zalimleri İktidardan Uzaklaştırmak

Firavun ve benzerlerinin silah gücüyle hakları susturmaya çalıştıkları gibi, iktidarı elinde tutan seçkinler aynı şekilde ve aynı yollarla Müslümanlara ve inananlara oklarını yönelteceklerdir. Bu nedenle onların ellerinden silahları alınana ve güçleri kırılana dek, önlerinde dikilmek lazımdır.

Nitekim Rabbimiz Firavun ile büyücülerinden söz ederken şöyle buyuruyor:

"Musa'nın değneği, sihirbazların ipleriyle değneklerini yutunca sihirbazlar hemen secdeye kapandılar ve 'Harun ve Musa'nın Rabbine inandık.' dediler. Firavun, 'Demek, ben size izin vermeden önce ona (Musa'ya) inandınız ha! Şüphe yok, o size sihiri öğreten büyüğünüzdür. Şimdi andolsun, sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve mutlaka sizi hurma dallarına asacağım. Hangimizin azabı daha şiddetli ve daha kalıcıymış, mutlaka göreceksiniz.' dedi." (Taha, 70-71)

Eğer idare ve güç, Firavun'un elinde olmasaydı, böyle iğrenç yola başvurmaya kalkışamazdı. Nitekim bütün Firavunlar da böyledir. Eğer güç ve kuvvet onların ellerinde olmasa, hiçbir şey yapamazlar. Hiçbir vakit halkı kendi batıllarına inanmaya zorlayamazlar ve hiçbir zaman halkı hakka uymaktan menedemezlerdi.

İkincisi: Halkı, Rejimlere ve İdarecilere Kulluktan Kurtarmak

İslam dünyasında egemen olan rejimler, akidevi, siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri ve diğer her alanda bağlayıcı yasalar koymuşlardır. Bu yasaların tek hedefi vardır. Halkı kendilerine boyun eğdirmek. Bu bazen teşvik yoluyla, bazen korkutma ve tehdit ile kimi zaman da eziyet yoluyla olur. Bu iğrenç amaçla-

rında başarılı olabilmek ve bunu gerçekleştirmek için de amirler ve memurlar bunlara yardım etmekte ve arka çıkmaktadırlar.

İslam dünyasında yönetim tabakasını oluşturan insanların kahir ekseriyeti dalkavukluk yapmaya alışmış, zalim idarecileri memnun edebilmek adına her türlü yolu mübah sayan din ve vicdan yoksunu bir karakter sahibidirler. Zalim, hain ve fasık, hatta inkârcı idareciler bu tür yalakalık edenlere birtakım makam ve mevkileri verilen, kendilerine ve gayri meşru yollardan servet kazanma yollarını açarlar. Bunun neticesinde de onları emirlerinde istedikleri gibi ve diledikleri şekilde kullanırlar. Onların eliyle halka zulüm yaparlar, kimini öldürüyor ve kimilerini de sakat bırakırlar.

İşte bunun gibi, riyaset peşinden koşturanlar, gönlünde bu dünyada yüksek bir mevkiye gelmek arzusu taşıyanlar, bu konuda kendilerine yardımcı olanlara çok hassas davranırlar. Gerçi görünürde sanki önde onlar varmış ve itaat edilenler onlarmış gibi gözükseler bile, gerçekte onlardan korkup, endişe duymaktadırlar. Bu nedenle o kimselere makam vermek, onları mal ve servet sahibi yapmakla kendilerine bağlamaya çalışıyorlar. Görünürde itaat edilen lidermiş gibidirler. Gerçekte ise, onlara itaat eden kölelerdir. İşin iç yüzüne inildiğinde aslında her iki taraf da, birbirlerinin kulu ve kölesidirler. Biri, diğeri ses çıkarmaması için, ona istediklerini veriyor, beriki de, öteki kendisine bir şey yapmaması için onun emrindeymiş gibi davranıyor. Taraflardan hiçbirisi samimi değillerdir. Zira her iki taraf da gerçek manada Allah'a kul olmayı terk etmişlerdir.

Çünkü amaçları, hakları olmadığı hâlde yeryüzünde üstünlük elde etmektir. Bunlar, kötülükte veya yol kesmede birbirine yardım eden, arka çıkan iki eşkiya gibi çalışmaktadırlar. Bu itibarlar her iki taraf da heva ve istekleri adına birbirlerini köle edinmişlerdir. Biri çıkarı için ötekine ses çıkarmazken, öteki de, berikine kendi çıkarı için ses çıkarmamaktadır. Bu nedenle taraflar birbirlerini kullarıdırlar. Temelde ise çıkarlarının kuludurlar.

Üçüncüsü: Haksız Yasaları Geçersiz Kılmak

İktidar kaymağını yiyen zalimler bütün yasaları kendi çıkarları lehine çalışması için çıkarmışlardır. Bu yasalarla kendilerine korunaklı bir zrh oluturmuşlar ve yine bu yasalarla Karun gibi zengin olmuşlardır. Yine bu yasalara dayanarak halkı aşağılamaktalar, can ve mal güvenliğini tehdit etmekteler ve kendileri dışında hiçbir kimseye mal ve can güvenliği tanımamaktadırlar. Bunun için belli bir azınlık kesime imtiyaz tanıyan bu yasaların değiştirilmesi ve herkese hakça haklarını veren yasakların çıkarılması lazımdır.

Dördüncüsü: Gerçekleri Halka Açıklamak

Bunların neler yaptıklarını, milleti nasıl aldattıklarını deşifre etmek, ortaya çıkarmak, şarttır. Yalan söylediklerini, öğütte bulunurmuş gibi gözükerek halkı aldattıklarını, boş yere hep korku ve endişe yaydıklarını ifşa etmek lazımdır. Çünkü bunlar hiçbir zaman halka hizmet etmemişler ve bunun içinde halkı en büyük tehdit olarak görmüşler ve daima kendi halkından korkmuşlardır. Zira halk eğer gerçekleri öğrenirse onlarda biliyorlarki halkın vicdanı bu gerçeklerden yani Hakdan yana yer alır. İşte bu gerçeklerin ortaya çıkmaması için hep hileye başvururlar ve tuzak kurarlar. Nitekim Rabbimiz Firavun'dan bahisle buyuruyor ki:

"Firavun dedi ki: 'Bırakın beni; Musa'yı öldüreyim. Faydası olacaksa Rabbini yardıma çağırsın! Çünkü ben onun, dininizi değiştireceğinden yahut yeryüzünde bozgunculuk çıkaracağından korkuyorum." (Mümin, 26)

Burada biraz duralım ve Firavun'un Hz. Musa'yı neye dayanarak öldürmek istediğini, nasıl bir gerekçe ileri sürdüğünü görelim. Firavun diyor ki: "Çünkü ben onun, dininizi değiştireceğinden yahut yeryüzünde bozgunculuk çıkaracağından korkuyorum." (Mümin, 26) Allah aşkına düşünün bir kez, her zalimin ve her kâfirin konuşması böyle değil midir? Tıpa tıp aynıdır. Her bozguncunun, ıslahatçı rolünde gözüken her fasıkın tavırları aynen Firavun'un tavırlarıyla ve deyişleriyle çakışmıyor mu? Çünkü batıl ve zalim yolda olanların, zorbaların, güzel olan hakkın karşısındaki sözleri budur. Bu aynen aldatmak, iğrenç niyetlerini gizlemek değil midir? Tehlikeli inançlarını ve tuzaklarını doğruya yönlendiren iman gerçeğine tercih etme yolu değil midir?

Hepsinin mantığı aynıdır. Ne zaman hak ile batıl, İman ile küfür, salah ile tuğyan, zaman akışı içerisinde ve değişik yerlerde karşı karşıya gelmişlerse, söylemleri hep bu olmuştur. Bu kıssa çağlar boyu hep bu şekilde tekrar edilip durmuştur."

Beşincisi: İnsanları Birbirine Düşüren Hain Planları Açığa Çıkarmak

Yüce Allah'ın kitabı ve Resûlünün sünneti insanları birliğe ve beraber olmaya davet ederken, bunlar, bölmeye ve parçalamaya davet ediyorlar. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Şüphe yok ki, Firavun yeryüzünde büyüklük taslamış ve ora halkını sınıflara ayırmıştı. Onlardan bir kesimi eziyor, oğullarını boğazlıyor, kadınlarını ise sağ bırakıyordu. Şüphesiz o, bozgunculardandı." (Kasas, 4)

Davet aşamaları bu en önemli aşamasında İslam cemaatinin bütün bireyleri tüm samimiyetleriyle ve dürüstlükleriyle güçlerini ve gayretlerini ortaya koymalıdırlar. Çünkü artık hedeflediklerini ve planlarını gerçekleştirme aşamasına gelmişlerdir.

Bu aşamada amaca ulaşmak için aralıksız olarak çalışmak, karşılaşılacak imtihanları, denemeleri sabırla göğüslemek lazımdır. Bunu da ancak samimi ve dürüst olanlar başarabilirler.

Cemaate verdiğimiz önem kadar mutlaka bireye de önem vermeliyiz. Sağlıklı bir İslami binayı kurabilmek için, kurallara önem verdiğimiz kadar, işleri sevk ve idare edecek kimselere de önem vermeliyiz. İnsanın değerini bilmeliyiz.

Çünkü iktidar aşamasından önce geçen aşamaları değerlendirdiğimizde aslında hepsinin iç içe olduğunu bilmeliyiz ve görmeliyiz. Bu nedenle tanıma, öğrenme, hazırlanma ve iktidar olma aşamalarındaki cemaatlerin olgunlaşmaları ile işler doğru olan yolunda seyreder. Tanıma ve öğrenme aşamasında, bu hususlar ne kadar güzel bir şekilde öğrenilirse, bu aşamadan hazırlık aşamasına geçiş de o kadar kolay olur. Hazırlık aşamasında insanlar ne kadar başarılı olurlarsa, iktidar aşamasına geçiş de o nispette sağlam ve güçlü olur.[1]

Zira davetçi davetçi davet görevini yaparken aynı zamanda eğiticidir, seçim yapar, aynı zamanda bir uygulayıcıdır, sahada çalışır.

Şüphesiz son hedef ve kâmil sonuç, genel olarak tüm davetçilerin ortaya çıkmasından, birçok yardımcıların bulunmasından ve çok sağlam bir oluşumun meydana getirilmesinden sonra olur."[2]

---

1 Hasan Edhem Cerrar, Ed-Davetu ile'l İslam, s. 121

2 Said Havva, Afaku't Taallüm, s. 76

52. DERS

Tasavvuf ve Ahlâk

Nefsi Donatma-6
Ahlak ve Edeb

Ahlâk, Arapça "huy, seciye, tabiat, mizaç" anlamında kullanılan "hulk" kelimesinin çoğuludur. İnsanın fiziki yapısı ve dış görüntüsü için "halk" manevi yapısı ve iç âlemi için de "hulk" kelimesi kullanılmıştır.

İslâma göre ahlâkının kaynağı dindir. İslâm'ın gayesi insanları güzel ahlâk sahibi yaparak dünya ve ahirette mutlu kılmaktır. Resulullah (sav) Efendimiz: "Allahım! Suretimi güzel yarattığın gibi ahlâkımı da güzelleştir" (Ahmed b. Hanbel) diye çokça dua etmiştir. Yine Resulullah (sav) Efendimiz bir keresinde arka arkaya üç defa yemin ederek:

"Vallahi iman etmiş olmaz, vallahi iman etmiş olmaz, vallahi iman etmiş olmaz!" buyurdu. Orada bulunanlar:

– Ey Allah'ın Resulü! Bu iman etmiş olmayan kimdir, diye sordular. Resulullah (sav) Efendimiz:

– Kim olacak, komşusu kötülüğünden güven içinde olmayan kimse" diye cevap verdi.

Mehmed Zahid Kotku hazretleri Tasavvufi Ahlak isimli eserinin birinci cildinde güzel ahlaktan şöyle bahsediyor:

"Bir aynaya bakmadan insanın kendi yüzünü ve arkasını görmesi mümkün olmadığı gibi, iç âlemindeki kusurlarını görme basiretine sahip olması da, ancak peygamberlere mahsustur. Nâdiren, Üveysî denilen doğrudan doğruya Rasûlü Ekrem (sav)"in mânen terbiyesinde yetişen bazı velilerden başkası, hep bir usûl ve sülûke tâbî olarak yetişmektedirler. Bu hususta en büyük âmil, insanın ahlâkan tekemmül etmesidir.

"Amellerin tartılacağı o günde (ahiret günü) mizanda, güzel ahlâk daha ağır gelen bir amel olmayacaktır." (Râmûz, 383/4)

"Güzel ahlâk sahibi bir kimse, o güzel ahlâkı sayesinde, çok oruç tutan ve çok namaz kılan bahtiyar kimselerin erişdiği derecelere nâil olacaktır." (Râmûz, 383/4)

Buhàri ve Müslim rivayetlerinde de:

"Güzel ahlâk sahibi olanlar, muhakkak sizlerin en hayırlılarınızdandır." buyrulmuştur.

Hazret-i Aişe validemizden gelen bir rivayette de:

"Mü'minlerin iman cihetinden en kâmili, olgunu, ahlâken en güzel ve ehline yani aile fertlerine karşı en şefkatli ve merhametli olanıdır." buyrulmuştur. (Feyzül-Kadîr, 2/2483)

Güzel ahlâk sayesinde ahiretin yüksek ve şerefli mevkilerine erişileceği müteaddid hadislerle açıklanmıştır. Efendimiz (sav) Hazretleri:

"Agâh ve mütenebbih olunuz ki sizlere ibadetin kolayını ve bedene de ehven gelenini bildireyim mi?.. Bunlar; sekîne, edeb ve vakar dairesinde sükût etmek ve güzel ahlaktır." buyurmuşlardır. (Feyzül-Kadîr, 3/2759)

Kalbini mânevi günahlardan ve insanların mânen helâkine sebeb olan kötü huylardan temizleyen, dilini daima doğruluğa alıştıran, zikr-i lisânî ve zikr-i kalbî devletine nâil olan ve bu sûretle de nefsini mutmain kılan yâni emmârelikten, levvâmelikten, mülhimelikden kurtarıp, mütmainne derecesine ulaştıran ve ahlâkını da müstakim kılıp, Rasûl-ü Ekrem (sav) Efendimiz'in sünen-i seniyyelerine tamamıyla ittibâ edenler, salihlerin ve kâmilîn insanların zümresindendirler. Bu gibi zevât-ı muhteremelerin bu güzel yollarını izlemek ve onların peşinden ayrılmamak devlet ve saadetini Cenâb-ı Hak cümlemize nasib ve müyesser eylesin, âmin...

Câbir (ar)'ın rivayetinde ise Resulullah (sav) Efendimiz:

"Bana en sevgiliniz ve kıyamet gününde en yakınınız, ahlâkan en güzel olanınızdır." buyrulmuştur. Bu hususdaki hadisler müteaddiddir. Ebû Zer (ra) Hazretleri'nin rivayetleri ise şâyân-ı dikkattir:

"--Yâ Ebâ Zer! Sana iki haslet için delâlet edeyim mi ki, bunlar bedene hafif, mizanda ise diğer amellerden ağırdır." deyince:

"--Buyurun yâ Rasûlallah!" dedim.

Buyurdular ki:

"Güzel ahlak ve uzun sükûta devam et ve yapış. Nefsim yed-i kudretinde olan Hak Celle ve A'lâ'ya yemin ederim ki, bütün mahlûkat bu iki amelin misli

gibi amel edemezler." Yâni, her ne kadar çok amelleri olsa dahi, yerinde sükûtun ve güzel ahlakın sevabına erişmeleri mümkün olmaz.

Görülüyor ki, Resulullah (sav) Efendimiz gerek güzel ahlakın ve gerekse onun bir parçası olan sükûtun gerekliliği üzerinde ne kadar titizlikle durmuşlardır. Bütün hayırların bunlardan çıktığını ve yine bütün şerlerin de kötü ahlâklardan ileri geldiği herkesçe bilinen bir gerçektir. İnsanlara ve özellikle de Müslümanlara verilen hayırların en büyüğünün güzel ahlak olduğunu açıklama sadedinde, Usâme (ra)'ın rivayet ettiği şu hadis-i şerif çok dikkat çekicidir:

"Bizler Rasûlullah'ın huzurlarında terbiye, nezaket, edeb ve hayâlarımız icabı, hiç birimizin sesi çıkmaz, sâkin ve suskun bir vaziyette, sanki başımızın üzerinde bir kuş varmış gibi oturmakta iken, dışarıdan gelenlerden bazı kimseler:

-Yâ Rasûlallah! Allah'ın kullarından Allah-u Teàlâ'ya en sevgili olan kimdir?' diye sordular. Resulullah (sav) cevaben:

-Ahlâken en güzel olanıdır.' buyurdu."

İmam Tirmizî'nin Ebû Zer (ra)'dan rivayetinde:"Nerede olursan ol Allah'dan kork! Hata ve kusurlarının peşinden bir iyilik işle ki, o günahları mahvetsin ve insanlarla güzel ahlâk ile ülfet et!" buyrulmuştur. (Râmûz, 13/4)

Güzel ahlâkın günahları, suyun karı ve buzu erittiği gibi eriteceği ve kötü ahlâkların da hayırlı amelleri sirkenin balı bozduğu gibi bozacağı, ifsad edeceği İbn-i Abbas (ra)'dan rivayet edilmiştir.

Allah (CC) Hazretleri cümlemizi kötü huylardan muhafaza buyursun ve iyi huylarla huylandırsın, âmîn...

Resulullah (sav) Efendimiz dualarında: "Allàhümme innî e'zü bike mineşşikàkı ve'n-nifâkı ve sûil-ahlâk." (Allahım, ayrılığa düşmekten, ikiyüzlü olmaktan ve kötü ahlak sahibi olmaktan sana sığınırım.) (Feyzül-Kadîr, 2/1548) diyerek, kötü ahlâktan Cenâb-ı Hakk'a sığınmışlardır.